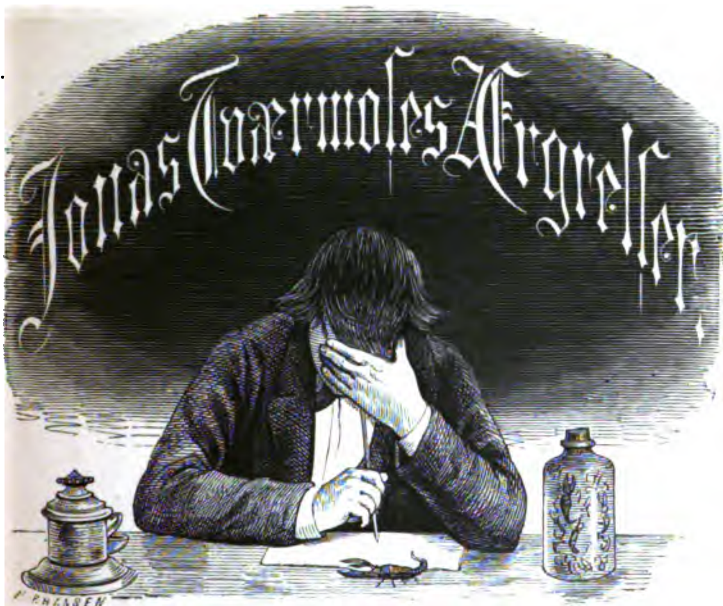

Jonas Tværmoses Ærgrelser

med Originalmanuskriptets Initialer, Portræter og øvrige Pennetegninger

besørget i Trykken

af

Erik Bøgh.

Første Del.

København.

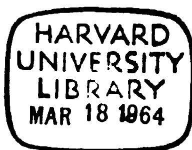
Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

1875.

Forfatteren frabeder sig, at der uden hans Samtykke udgives Oversættelser af dette Arbejde.

Indhold.

I. Del.

Side

Til Læserne af Erik Bøgh . . . . 1.

Ouverture af Jonas Tværmose . . . . 7.

Familieærgrelser.

Juleaftensbetragtninger. Hvordan jeg blev Pebersvend . . 19.

Min Familie. Tanterne . . . . 46.

Fætterskab . . . . 63.

Onkelskab. Felix. Regine . . . . 75.

Svogerskab. Suderup . . . . 110.

Frændskab. »Fru Landsskræk« . . . . 157.

II. Del.

Gode Venner og Godtfolk.

Gode Venner . . . . 227.

Min Gnom . . . . 230.

Min Pollux . . . . 277.

Godtfolk . . . . 344.

Morten Strøms Historie . . . . 357.

Side

Huslige Ærgrelser.

Hus og Hjem . . . . 419.

Husvæsener og Huskors . . . . 461.

Frøkenens Hat . . . . 508.

En Tygebrahesdag.

Fra Morgen til Middag . . . . 538.

Enden paa Ærgrelserne.

Hvordan Peberbøssen gik itu . . . . 589.

Ingen kan undgaa sin Skæbne . . . . 606.

Efterskrift af Erik Bøgh . . . . 623.

Rejseoptegnelser m. m. . . . . 626.

Til Læserne!

At man **skriver** Bøger behøver strængt taget ingen Undskyldning, ti dermed gør man kun sig selv Ulejlighed, men at man **udgiver** dem, det er ofte saa uforsvarligt, at det kan behøve de allerydmygeste Undskyldninger, og derfor skriver man i Almindelighed Fortaler.

Jeg har ved denne Lejlighed dobbelt Grund til at gøre som Udgiver, hvad jeg nødig indlader mig paa i Egenskab af Forfatter, idet jeg maa indrømme, at Udgivelsen af denne Bog er sket paa en saa uheldig Maade, at den første Del har været udgivet tolv Aar og udsolgt i . . . jeg véd ikke hvormange, førend den anden og sidste Del udkommer. Dermed forholder det sig saaledes:

Det var Juleaftsen 1861, at min Ven Jonas Tværmose begyndte at fortælle sine Ærgelses-Historier i »Folkets Avis«. Fortsættelsen fulgte med mange Afbrydelser

og lange Mellemrum, men som Bladets Redaktør kan jeg bevidne, at de i alt Fald af »Flere Læsere« blev fulgte med en vis Deltagelse, ti jeg har under dette Mærke modtaget en ubehagelig Mængde Forespørgsler om »hvad det blev til med Tværmoses Ærgrelser«, »hvorfor han ikke kunde ærgre sig mindst to Gange om Ugen« — o. s. v.

Ved Juletid 1863 var de blevne til et lille Bind »Familieærgrelser«, der meget godt vilde have kunnet gælde for afsluttet, hvis det ikke paa Titelbladet var blevet mærket med en dum Streg i Form af et I, som i det mindste bebudede et efterfølgende II. Efter Jul 1863 fulgte imidlertid Nytaar 1864, og jeg behøver neppe at bringe i Erindring, hvor frugtbart dette Aar blev paa Ærgrelser for det danske Publikum. At Jonas Tværmose nu stansede sine Meddelelser for ikke at bringe Ugler til Athen, følger af sig selv. Den udkomne Samling blev for største Delen udsolgt i Sverrig, hvor den desuden, efter hvad man har fortalt mig, oplevede to forskellige Oversættelser, og i Norge.

Saa snart der herhjemme kunde næres Haab om Deltagelse for private Ærgrelser, begyndte Jonas Tværmose igen, hvor han slap, men for at undgaa en Gentagelse af de omtalte Forespørgsler, blev vi snart enige

om at opsætte Udgivelsen af hans Fortællinger, til anden Del var færdig, og da denne efter længere Tids Forløb kom mig i Hænde tilligemed et Tillæg, der afgørende betegnede den som sidste Del, blev jeg nødsaget til at vente endnu meget længere — hvorledes kan jeg ikke uden Indiskretion mod Efterskriften betro mine Læsere i Fortalen.

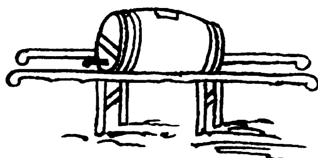
Ogsaa den Omstændighed, at Udgaven paa en Maade er bleven illustreret, kan maaske behøve en Forklaring, og her er den.

Forf. har en usædvanlig, man kan gerne sige overdreven Afsky for daarlige Skrivepenne, og det er rimeligvis den, der har været Aarsag til, at han har faaet den Vane, mens han skriver, idelig at prøve Pennen in margine. Saaledes er Manuskriptet blevet fuldt af et eget Slags Marginaler, som man maaske med større Ret kan kalde Penneprøver end Pennetegninger, men som næsten altid indeholder et eller andet lille Varsel om det Kommende.

En Dag viste jeg en Kunstner, til hvis Oprigtighed jeg har lige saa megen Tillid som til hans Syn paa slige Sager, disse Billed-Embryoner, og spurgte ham, om han trode, at der kunde bringes Noget ud af dem, naar en Tegner af Faget fik dem til fri Behandling.

»Lad dem kun blive, som de er!« — svarede han — »De vil lettere tabe end vinde ved at blive pyntede!«

Jeg mente dog, at de nok kunde behøve det, men saa slog han mig med en Bærebør, som jeg hermed skal have den Ære at præsentere for mine ærede Læsere i nøjagtigt Faksimile:

»Hvad tror De, at en Kritiker vil sige om den?« — spurgte han.

Han vilde vist sige, at det var en meget original Bør, hvorpaa man samtidig kunde se Stængerne midt for sig, Tønden fra Venstre og Benene fra Højre — mente jeg.

»Ganske rigtig« — svarede han — »den er netop original, ti den findes akkurat saaledes tegnet i god Tro af Forfatterens Haand i det nys fundne og udgivne Originalmanuskript til Bellmans Fredmanssange. Ethvert Skolebarn, der har faaet et lille Kursus i Tegning,

vil straks kunne se, at den hverken er smukt eller nøjagtigt udført, men disse Mangler er saa uadskillelig forbundne med Forfatterens særlige Privilegium paa i samme Nu at se en Genstand fra flere Sider end andre Dødelige, at hvis man lader den lille Vignet omtegne og tilrette efter Lineal og Passer, vil Resultatet kun blive en korrekt kedelig Hverdagstønde paa en dito Hverdagsbør, og ikke faa nogen som helst Adkomst til at illustrere Bogen.«

Jo mere jeg tænkte over dette Svar, jo mere Rimelighed fandt jeg deri, og Enden blev derfor, at jeg lod de omtalte Penneprøver gengive saa nøjagtig som mulig — til Dels ved Fotografiens Hjælp. Skulde jeg derved have paadraget min gamle Ven nye Ubehageligheder, maa det være en Trøst baade for mig selv, og for dem, der vil sige ham disse, at »Jonas Tværmoses Ærgrelser« nu definitivt er afsluttede.

E. B.

UVERTURE.

Min Fødselsdag og mit Fødested — mit Fædrenavn og min Mødrenearv — min Sygdom og min Læge — Kur mod Skorpionstik og Ærgrelser.

Der er Mennesker, som bilder sig ind hele Verden er skabt for deres Skyld, at Himmel og Jord og Alt, hvad som derudi befindes, kun er indrettet til deres private Nytte og Fornøjelse — dem har jeg altid fundet utilladelig indbildske. Der er andre, som tror, at Verdens Gang alene er indrettet paa at gaa dem imod — saa indbildsk er jeg heller ikke; men at der er Enkelte, som ved deres Fødsel er komne saa forkért ind i Verden, at

hvordan de endogsaa vender og drejer sig, kommer Akting dem paatværs, det er rigtig nok min Overbevisning, og skøndt jeg hverken har Lyst til at prale eller vække Medlidenhed, saa tager jeg ikke i Betænkning at sige det lige rent ud: Jeg betragter mig selv som en af disse Enkelte.

Allerede min Fødselsdag er betegnende nok. Havde det været en Tygebrahesdag, det vilde jeg have vidst at finde mig i, ti det havde dog været en ordenlig, ja endogsaa en overordenlig Dag, men jeg er født paa en Dag, som kun undtagelsesvis findes i Almanaken, Udskudet af alle Dage: den 29de Februar. Kun hvert fjerde Aar havde jeg min egen Fødselsdag, ligesom mine andre Søskende, ellers maatte jeg tage tiltakke med at snylte mig ind paa min ældste Broders — han var nemlig født den 1ste Marts — og saa fik jeg stadig den Bemærkning at høre fra alle Sider: »I Grunden har Du ingen Fødselsdag i Aar«. Jeg kan saaledes uden Overdrivelse sige, at der har været fire Gange saa megen Anledning til at lykønske alle Andre i Anledning af deres Fødsel, som til at gratulere mig, der endogsaa har maattet tage min Fødselsdag til Laans.

Min Fader var Præst ovre i Mols; det var meget behageligt for ham, ti han havde et godt Embede derovre; men for mig havde det den store Ubehagelighed, at jeg, der blev født, mens min Fader sad i bemeldte

gode Kald, aldrig har kunnet nægte, at jeg i Grunden var en »Molbo«, hvorfor jeg ogsaa stadig er bleven diverteret med Molbohistorier.

Min Fader havde en fortræffelig Foresat i sin Nabo, Provst Thøgersen. De to hæderlige Præstemænd levede i det venskabeligste Forhold af Verden og fik regelmæssig fire Gange om Ugen deres Lhombre i Forening med Mølleren og Forpagteren paa Herregaarden, ja Venskabet gik endogsaa saa vidt, at Provsten stod Fadder til min Faders Førstefødte og gav ham sit Navn i Faddergave. Alt dette kunde være meget rart for min salig Fader, men ingenlunde for mig, der uheldigviis var denne Førstefødte, ti jeg kom derved til at hedde Jonas efter Provsten og Tværmose efter min Fader, og naar man har faaet et saadant Navn, og oven i Købet en svagelig Mave, saa er det jo omtrent umuligt at være i godt Humør.

Man vil maaske indvende at det er Manden, der skaber sit Navn, og ikke Navnet, der gør Manden, men det kan ikke hjælpe, hvad man siger i den Henseende. Det er umuligt at blive Digter, naar man hedder Jokumsen, og det er utænkeligt at gøre Karriere ved Hoffet, naar man hedder Griserup. Ligesaa naturligt, som det falder at sige »Himmelske Cecilia!«, saa latterligt vilde det klinge at sige »Himmelske Sidsel«

Man er født Komiker, naar man hedder Klavs og aldeles umulig som Romantiker, naar man hedder Morten. — »Navnet er som en Nessus-Kjortel, det vokser fast til Kroppen«, sagde den store Göthe; jeg henholder mig til hans Avtoritet og siger: Det er ingen Kunst at være lykkelig, naar man aldrig er bleven kaldt andet end Felix, men jeg vil se den, der kan gaa igennem Verden med tre saadanne Navne som Jonas Thøgersen Tværmose, uden at blive Melankoliker og Hypokondrist.

Jeg er bleven begge Dele, jeg véd det; jeg har hørt det tidt nok af Andre og kan gerne tilstaa det selv; det er jo ikke min Skyld, at jeg blev det, og jeg er det ikke for min Fornøjelse — jeg er det ikke en Gang med min gode Villie. Mit Hypokondri gaar tilbage til min Fødsel, ja længer endnu. Temperamentet er medfødt ligesom Kønnet og Racen. Er man ikke Menneskebarn, Mandfolk, Prinds, Morian eller Idiot, før man bliver født, saa bliver man hverken det Ene eller det Andet, og har man ikke Tendensen til at se skævt paa den hele Verden, førend man aabner sine Øjne, saa faar man den aldrig, hvordan man saa bliver stillet i den.

Ligesom jeg arvede mit ærgerlige Navn efter min salig Fader, saaledes fik jeg mit ærgerlige Humør i Arv fra min salig Moder. Hvem hun havde arvet det efter, skal jeg lade usagt, rimeligvis var det efter

Faderen, for han var Eddikebrygger. Selv paastod hun rigtignok, at hun aldrig havde mærket Noget til det, før hun blev gift, ja hun forsikrede endogsaa, at det egenlig ikke var hende, der ærgrede sig, men at det stadig var min Fader, der ærgrede hende, men den Forsikring vil jeg lade staa ved sit Værd, i alt Fald kom han meget let til at ærgre hende, og hun slap aldrig den ene Ærgrelse, før hun kunde begynde paa en anden.

En Gang havde hun drømt fire Numere. Dem skrev hun op paa en Lap Papir og bad min Fader tage dem i Tallotteriet. Da hun bragte ham Seddelen, var han just i Færd med at lægge sine Prædikener i Orden, og uheldigvis kom den ind i den sidste af disse. Et Par Dage derefter skulde han til Byen, men nu var Seddelen borte, og — hvad der var det Værste — nu havde min Moder glemt Numrene — det var jo unægtelig meget ærgerligt! Først, da Lotteriet var trukket, huskede hun dem igen: det forekom hende ganske tydeligt, at det var de fire sidstkomne Tal, og nu ærgrede hun sig Dag ud og Dag ind over den Kvaterne, der kunde have været vunden. Efter tre Aars Forløb, da min Fader havde gennempræket de tre Aargange af Taler, han skiftede med, kom den omtalte Præken atter for Tur, den skæbnesvangre Seddel blev funden, og til min Faders store Glæde viste det sig, at den ikke indeholdt et eneste af de udkomne Tal. Nu var altsaa den

Ærgrelse forbi — men ak! — at min Moder saaledes i samfulde tre Aar havde gaaet og ærgret sig uden mindste Grund, det var hende fra den Dag af Grund nok til at ærgre sig, saa længe hun levede.

Det er denne hendes Tilbøjelighed til at ærgre sig, der er gaaet over i mit Blod. Jeg kan ikke lade være at ærgre mig over tusinde Ting, som det var langt klogere at le ad eller slet ikke bryde sig om — og det er gruelig ærgerligt. Jeg har altid fuldt op med Ærgrelser, og naar jeg ikke har andre, saa ærgrer jeg mig altid over det: at jeg aldrig kan lade være at ærgre mig.

Blandt andre Ærgrelser har jeg en Læge; det er en overordenlig forstandig Mand, og derfor ærgrer det mig dobbelt, naar vi er uenige, men det er vi saa godt som altid. Uagtet jeg aldrig befinder mig vel, paastaar han nemlig, at jeg slet ikke fejler Noget, og at jeg snarere trænger til Sygdom end til Medicin.

Forleden Dag, da jeg under et Anfald af Ildebefindende, sendte Bud efter ham, havde vi en Samtale, der endte paa følgende Maade:

— Hr. Tværmose! Jeg siger Dem endnu en Gang: De har ingen anden Sygdom end Deres Ærgrelser.

— Hr. Doktor! Jeg siger Dem endnu en Gang: Dersom jeg ikke var syg, vilde jeg ikke ærgre mig.

— Fuldkommen rigtigt! Ingen Sygdom: ingen Ærgrelser — ingen Ærgrelser: ingen Sygdom. Vi er blot lidt uenige om, hvad der er Aarsag, og hvad der er Virkning.

— Nu vel, saa befri mig for Aarsagerne, siden De ikke véd noget Middel mod Virkningen! Sig mig, hvorledes man skal undgaa Ærgrelser!

— Derom maa De ikke spørge Lægen, men Bedemanden. Men der falder mig Noget ind! Mens jeg opholdt mig i Palermo, gjorde jeg en Gang min Vært et lignende Spørgsmaal: Jeg spurgte ham, hvorledes man bedst skulde undgaa Skorpioner, der paa den Tid var en sand Landeplage derovre. »Det er ganske simpelt« — svarede han. — »De gør Jagt paa dem! Naar man bare slaar dem ihjel, saa stikker de aldrig. Alle de Skorpioner, jeg kan faa fat i, kommer jeg paa Flasker og helder Eddike over; jeg laver Medicin af det giftige Utøj.« — Om De nu gjorde, som han!

— Fangede Skorpioner?

— Nej, Ærgrelser. Om De fulgte den brave Sicilianers Raad: gjorde Jagt paa Alt, hvad der ærgrede Dem, samlede det sammen, heldte Eddike derover og lavede Medicin deraf!

— Hvorledes det?

— Har De aldrig lagt Mærke til, at de satiriske Forfattere altid er i godt Humør, fredsommelige i Omgang, tolerante og godmodige? Det kommer netop

deraf, at alle skarpe Væsker faar Afløb gennem deres Pen, saa der ingen Gift bliver tilbage i Blodet. De søde Lyrikere og Idyllikere er derimod næsten altid gnavne i deres Hjem, pirrelige og fordringsfulde, og det er ganske naturligt; det gaar dem som Bierne: de giver lutter Honning fra sig, og al Giften beholder de selv i Kroppen. Derfor Gud naade den, der kommer deres Braad for nær!

— Men jeg er jo hverken Erotiker eller Polemiker...

— Nej, det er netop Fejlen, De beholder Deres Ærgrelser for Dem selv.

— Aa — aa — det kan jeg dog ikke sige; jeg har f. Eks. i de sidste otte Dage Snese Gange udtalt min Ærgrelse over vore vise Lovgivere, der gaar hen og spilder for flere Tusind Daler af deres kostbare Tid alene for at prutte et Hundrede Daler af en stakkels Embedsmands knappe Gage . . .

— Ganske rigtigt! De har, som jeg siger, beholdt Ærgrelsen for Dem selv, det vil sige: præpareret den til Privatbrug for Dem og Deres Omgangskreds. Det er Fejlen. I Stedet for at gøre et nyt Oplag af Deres billige Harme, hver Gang de træffer en Samtidig, der ikke endnu har ærgret sig over Historien, skulde De straks have slagtet Bukken og serveret den for hele Verden, saa havde De været færdig med den paa én Gang.

— Det vil sige —?

— Det vil sige, at hver Gang der er Noget, som afficerer Dem, saa skal De ikke deraf lave en Ærgrelse, som forbitrer enhver af Deres Bekendte én Gang og Dem selv hundrede Gange, men De skal én Gang for alle tage det ærgerlige Tema under Behandling og saa vidt mulig behandle det saaledes, at man lér deraf, i Stedet for at ærgre sig derover. Naar man først er kommen til at lé af en Ærgrelse, saa har man ikke alene slaaet den ihjel, men har givet den en Pæl gennem Livet, som hindrer den fra at gaa igen. Men for at blive færdig dermed paa én Gang, maa De gøre det skriftligt, og besørge Eksperimentet overgivet til Alménheden!

— Jeg skulde altsaa begynde at skrive Bøger?

— Ja, eller Feuilletoner. De kan jo gøre en Begyndelse straks. Naar jeg nu er gaaet, skal De i Stedet for at ærgre Dem over vor Samtale, føre den i Pennen og derpaa sende den hen til mig. Jeg er en meget intim Ven af den Mand, der redigerer »Folkets Avis«, og naar De skiller Dem nogenlunde ordentlig ved Deres Opgave, saa paatager han sig nok for min Skyld den Ulejlighed at besørge Deres Ærgrelser ud i Verden i adskillige Tusind Eksemplarer.

Jeg har gjort Forsøget og befinder mig ganske vel derefter. Hver Gang der nu kommer mig Noget paatværs, saa laver jeg en Feuilleton i Stedet for en Ærgrelse deraf. Det kan maaske blive en hel Række Feuilletoner med Tiden, ti der er meget at ærgre sig over, her i København!

FØRSTE DEL.

FAMILIEÆRGRELSER.

I.

Juleaftensbetragtninger.

Tre Juleaftener: paa egen Haand — med Inviterede — og i borgerligt Selskab. Nyttig Anvendelse af den fjerde. Hvorfor jeg er bleven Pebersvend. En Molbo-Kærlighed. En højnordisk Forelskelse. En tysk Forlibelse. En svensk Förtjusning. En fynsk Fortryllelse. Summa Summarum.

---

elligaftener er Sørgefester for Pebersvendene.

Det er Juleaften i Aften — en herlig og hellig Aften. I min Barndom glædede jeg mig et halvt Aar forud til denne straalende Festaften, men nu — skulde man tro det? — nu er det den Aften i hele Aaret, paa hvilken jeg ærgrer mig allermest.

Jeg sidder alene i mit lille Arbejdsværelse og anstrænger mig forgæves for at forvandle denne Aften til en Hverdagsaften. Jeg har nu i en Række af Aar

stræbt at finde en passende Maade at helligholde den paa, men det er aldrig lykkedes mig.

Sagen er den: Jeg er Pebersvend, og Pebersvende har ligesom Nisser, Underjordiske og andet Utyske ingen Juleaften.

Hvilket ynkeligt Syn møder mig ikke, naar jeg ser tilbage paa denne Helligaften i de sidste Aar!

For tre Aar siden hændtes det mig for første Gang: ikke at være bedt ud Juleaften. De Familier, med hvilke jeg omgikkes, var nemlig alle overbeviste om, at jeg var indbudt andet Steds, og da jeg nødig paa en slig Aften vilde være ubuden Gæst, maatte jeg altsaa blive hjemme.

Jeg besluttede aldeles at ignorere Festen, stoppede min Yndlingspibe, satte mig i min Lænestol og haabede at kunne indhylle mig i en Røgsky, der var tæt nok til at skjule mig for den øvrige Verden, men det lod sig ikke gøre: jeg kunde baade se og høre gennem Tobaksdampen. Jeg saa tilbage i Tiden, og en lang, lang Række Juleaftener viste sig for mit Blik mere og mere straalende, jo længere de laa tilbage i min Barndom og Ungdom.

Fra Etagen nedenunder hørte jeg et Barnekor synge Julesange, og fra Etagen ovenpaa lød der en uafbrudt Støj og Latter af en Snes unge Mennesker,

der plukkede et Juletræ og læste Deviser op. Familien, der bode ved Siden af mig, hørte til »den lystige Menighed« og sang Kæmpeviser, Brorsonske Psalmer og Vartovs-Gallopader mellem hinanden. Ogsaa Taler blev der holdt og det meget højrøstede. Især var der én Taler, hvis Stemme trængte gennem Mure og Vægge, og som jævnlig producerede sig. Blandt andre Foredrag holdt han et, hvoraf jeg ikke kunde undgaa at høre flere Sætninger. Det var i den humoristisk-opbyggelige Genre og gik ud paa, at det var en Fødselsdag »eller, som vore Hjemme-Tyskere kalder det paa deres Kauder-Vælsk: en Geburtsdag«, vi fejrede paa Juleaften, og at Geburtsdags-Barnet var al Ære værd — o. s. v. Et Øjeblik efter hørte jeg hele Koret med den inderligste Begejstring istemme: »Og Skam faa den, som ikke. . . .« — Jeg er hverken bigot eller intolerant, men jeg tilstaar, at denne Julehymne, hvor velment den end kunde være, var mig uudholdelig, og jeg skyndte mig derfor at faa Hat og Overfrakke paa og komme ud af Huset.

Aldrig ser man en større Færdsel paa vore Gader end Juleaften fra Kl. 4 til 7, men ingen Aften ser man dem saa tomme som paa denne Helligaften fra 9 til 11. Selv Østergade syntes at være uddød. Jeg gik op i Klubben, hvoraf jeg er Medlem, i det Haab muligvis der at træffe nogle andre hjemløse Pebersvende. Alle Værelserne stod tomme. Jeg gik ind paa et af vore

mest besøgte Konditorier — ikke en eneste Gæst! — Kun en lille Schweizerdreng sad melankolsk bag Disken, stirrende i en fransk Avis, og af det Blik, hvormed han modtog mig, saa jeg tydelig, at han betragtede mit Besøg paa denne Tid som noget aldeles Uforklarligt. Jeg gik nu et Par Timer Gade op og Gade ned, saa paa de straalende Vinduer hos mine Bekendte, konverserede en og anden ensom Natvægter og endte tilsidst med at gaa i det katolske Kapel.

Aaret efter trode jeg at have arrangeret mig bedre. Jeg havde en Maaned forud indbudt tre andre halvgamle Ungkarle til en gemytlig L'hombre, en fed Gaas og et godt Glas Vin, og alle Tre havde lovet at komme. Lysene stod tændte, Vinen var bragt ind i Stuen for at kuldslaas, og Bordet stod dækket inde i Spisestuen. Da bragte Postbudet mig et Brev, stemplet fra Sorø. Det var en Undskyldning fra Bech, den ene af de Inviterede. Han havde om Formiddagen fulgt en Fætter til Jernbanen, og Fætteren havde trods alle Forestillinger med Magt taget ham med sig, hvorfor jeg endelig maatte undskylde o. s. v. L'hombren maatte altsaa indskrænkes til en trekantet Whist. Men Klokken blev otte, uden at de Andre kom. Jeg vidste, at min Ven, Fuldmægtig Wimmer, var meget glemsom, og sendte derfor Bud efter ham — ganske rigtigt!

— han havde glemt vor Aftale og var taget ud til en Familie paa Amager. Min Ven Sivertsen og jeg vilde saaledes komme til at nøjes med en Pikét. Jeg begav mig selv hen til ham for at fortælle ham Kammeraternes Troløshed, men efterat jeg havde ringet et Par Gange paa hans Dør, blev der aabnet for mig, ikke af ham selv, men af hans Værtinde.

»Er Sivertsen gaaet ud?« spurgte jeg.

— Ja, hans nye Svoger var her og hentede ham for en Times Tid siden.

— Hans nye Svoger?

— Ja, Krigsraad Krank!

— Hvad? Er han bleven gift med Sivertsens Søster?

— Ih nej! Men Sivertsen er jo bleven forlovet med hans.

— Naar?

— I disse Dage. Véd De ikke det?

— Det er ikke muligt! Sivertsen er jo oppe i de Fyrre —

— Hvad gør det? Hans Kæreste har ikke naaet de Tyve endnu.

— Stakkels Sivertsen! — Saa bliver der hverken L'hombre, Whist eller Pikét af i Aften.

— Nej, det kan De stole paa. Det er lutter Ungdom, der er bedt. Spiller de Noget, saa bliver det nok snarere Sortepér eller Hanrej.

— Hanrej! — Stakkels Sivertsen! — Saa vil jeg gaa hjem og lægge Patience.

Saa gik jeg hjem og ærgrede mig over Gaasen, der ikke blev spist, og Vinen, der ikke blev drukken, over Bech, der julede i Sorø, over Wimmer, der jublede paa Amager, over hele Verden i Almindelighed, men i Særdeleshed over, at Sivertsen kunde være saa dum i den Alder, og over, at jeg ikke for længe siden havde været ligesaa dum som han.

Ifjor bad Værten mig jule nede hos ham; jeg dansede omkring Juletræet med Børnene, spillede Trekort om Æbler og Pebernødder med hele Familien, spiste for at føje den velmenende Husmoder en foruroligende Mængde Risengrød, Skinke, Gaasesteg, Rødkaal og Æbleskiver, og tømte af Høflighed mod den venlige Husfader et Par store »Danske« og utrolig mange Glas Æggepunsch, tillavet efter hans egen Recept. Det skal jeg aldrig gøre mere!

Om det var mig eller Børnene, der sang falsk, da vi dansede om Juletræet, skal jeg lade være usagt, men vist er det, at vi sang i forskellige Tonearter, og at det ikke var mig muligt at træffe deres. Baade »Mutters« Venlighed og hendes Julegrød blev mig siddende i Halsen; jeg havde hele Tiden en Følelse af, at jeg var en stakkels hjemløs Nissebuk, der i Grunden ingen

Del havde i Glæden og kun af den gode Kones Medlidenhed fik min Part af Grøden. Og nu »Fatters« Æggepunsch! Skam faa den Giftblander, som lærte den brave Mand at tillave en saadan Drik! Den var tungere end Bly — det var med Nød og Næppe, at jeg kunde bære det Kvantum, jeg havde faaet i Livet, op ad Trappen til mit Sovekammer. Jeg glemmer aldrig den Nat, der fulgte ovenpaa denne borgerlig-hjemlig-ortodokse Juleaften.

Forfatteren til det episke Digt »Valkyrien« har offenliggjort Trude Troldkvinds Opskrift paa de Ingredienser, hvoraf man laver Lindorme. Om den er probat, véd jeg ikke, men ønsker Nogen at lave sig en Natte-Mare, saa kan jeg indestaa ham for Paalideligheden af følgende Opskrift: Man tager Tévand med Julekager, Risengrød med Sødtøl, Skinke med Rødkaal, varm Gaas med brunede Kartofler og Æggepunsch med danske Snapse, saa meget som mulig af hver Slags, spiser det fra Kl. 10 til 11½ Juleaften og lægger sig derpaa til Sengs Kl. 12. Dersom man saa ikke er en afrikansk Struds eller en sællandsk Pundtærsker, vil Virkningen snart vise sig.

Jeg, der hverken er det Ene eller det Andet, mærkede den i det mindste straks. Næppe havde jeg lukket mine Øjne, førend jeg hørte en gentagen Susen for mine Øren. Jeg forsøgte at rejse mig, men jeg kunde ikke røre et Lem; jeg vilde raabe om Hjælp,

men ikke en Lyd kunde jeg frembringe. I det Samme følte jeg en underlig varm Pusten i Ansigtet og en kvælende Trykken for Brystet; jeg slog Øjnene op, og se — paa mit Bryst saa jeg den rædsomme Mare i Skikkelse af en uhyre Bjørn! Hovedet var laadent, Haarene var Rødkaalsstrimler, Øjnene Svesker, og gennem Flaben, der gabede over mit Ansigt, saa jeg ned i et Afgrundssvælg, opfyldt med Tévand og Sødtøl, hvori der svømmede Klejner, Skinke, stegte Æbler og Julekage; Uhyrets Legeme var formet af glindsende fedt Gaasekød, paa Halsen bar det en Krands af brunede Kartofler, paa Hovedet et omvendt Risengrødsfad, i den højre Lab en Brandspand med Æggepunsch og i den venstre en dito med Finkel. Det var en frygtelig Bjørn! Naturhistorikerne vil maaske paastaa, at der i Slægten Ursus ikke findes et eneste Species, paa hvilken min Beskrivelse passer — det kan gerne være! — men saa maa det have været et Misfoster af en eller anden Bjørneslægt — for en Bjørn var det!

En saa rædsom Nat som den Julenat, jeg tilbragte under denne Mares Rideøvelser, kan ikke beskrives. Jeg forvandt den ikke en Gang Dagen efter. Hele første Juledag var jeg nemlig Patient af den Sygdom, som Svenskerne kalder »Dagen derpå«.

I Aften sidder jeg atter ene hjemme, som det sig en Pebersvend hør og bør paa Juleaften; men denne Gang har jeg besluttet at forsøge det Husraad, min Doktor gav mig. Jeg har taget en Pen i Haanden for at afmønstre mine Ærgrelser.

Hvorfor ærgrer jeg mig nu i Aften?

Fordi jeg her sidder ene, mens alle Andre tilbringer Aftenen i deres Familiekreds.

Og hvorfor hører jeg ikke til nogen Familiekreds?

Fordi jeg er Pebersvend.

Og hvorfor er jeg Pebersvend?

Det kan vi nu undersøge.

For at man kan blive Noget her i Verden fordres der to Betingelser: medfødte Anlæg og tilbørligt Studium. Som oftest er de begge nødvendige, stundom kan den ene være nok.

Ved naturligt Anlæg og Studium i Forening kan man opnaa hvilken som helst Plads i Hof- og Statskalenderen — forudsat at man har Lykken med sig og Tid til at vente.

Ved medfødte Anlæg alene kan man blive Geni, Idiot, Millionær, Ladegaardslem, Stamherre, Jægermester, Ridder af diverse Ordener, Ægtemand (endogsaa Dronningemand) og alt Muligt, som skriver sig af »Guds Naade« — eller Unaade.

Ved Studium alene kan man blive Lysestøber, Anciennetetsraad, Rutine-Kunstner, Makulatur-Forfatter, Figurant, Kopist og, naar man er umaadelig flittig: theologisk Kandidat med bedste Karakter.

Kun enkelte Værdigheder kan man opnaa saa vel ved medfødte Anlæg, som ved fornødent Studium. En af disse er den at være Pebersvend.

De, der fra Fødselen af er Kandidater til denne Værdighed, udmærker sig tidligt ved en Mængde kvindelige Ejendommeligheder og Færdigheder: de er overordenlig ordenlige, meget tilbøjelige til at lægge Vægt paa Ubetydeligheder og særdeles vanskelige at bringe fra deres Vaner og Meninger, de holder selv Syæske, gemmer paa Knapper, Naale, Sejlgarn og Pakpapir, holder Bog over deres Lommepenge, noterer Fødselsdage, er nysgerrige og interesserer sig for Køkken og Spisekammer; i Reglen staar de fra Barnsben paa Feltfod mod det andet Køn, lærer aldrig at danse og forelsker sig aldrig; de bliver tidlig satte, lærer tidlig at spille L'hombre, gaar tidlig i Klub og bliver tidlig fede.

De, der studerer sig til Pebersvende, hører til en hel anden Race. De er næsten alle Idealister, Fantaster og Melankolikere, og de er saa langt fra at ringeagte det andet Køn og sky Ægteskabet, at det tværtimod kun er deres ubegrænsede Tro paa Kvindens Fuld-

kommenhed og Ægteskabets Lyksalighed, der hindrer dem fra at naa Brudeskamlen.

Jeg hører til disse Beklagelsesværdige.

Det er muligt, at en ond Fe allerede ved min Vugge har sunget, at jeg skulde dø ugift, men det er aldeles vist, at jeg ikke selv har drømt derom. Blandt alle de Helte, der i min Barndom foresvævede mig som Forbilleder, var der ikke en eneste Pebersvend. Jeg kunde ikke tænke mig en Ridder uden Dame, en Kæmpe uden Valkyrie, en Kriger uden Kæreste. Alle mine Yndlings-Heroer omtaltes bestandig parvis: Aksel og Valborg, Hagbart og Signe, Fritjof og Ingeborg, Tristan og Isolde. Alle de Helte, der nævntes uden noget »og«, saa som Alexander, Cæsar og Napoleon, interesserede mig aldeles ikke. Jeg var derfor næppe tolv Aar, før jeg begyndte at tænke paa et »Og« til mine Fremtidsdrømme.

Hos fornuftige Folk begynder Elskovseventyrene med, at man finder en Genstand for sin Kærlighed; hos Idealister (vandrende Riddere, unge Piger og romanlæsende Drengebørn) begynder de med, at man søger en saadan. Jeg var, som sagt, Idealist og fik derfor næppe Øjnene op, før jeg begyndte at søge efter det Ideal, som jeg til Dato aldrig har fundet.

en første Inkarnation, hvori jeg trode at opdage det, var Møllerens lille Bodil. Bodil var rigtignok ikke noget smukt Navn, men det var jo let at forandre til Botilde, og da jeg desuden selv hed Jonas, ansaa jeg mig ikke for berettiget til at vrage en smuk Pige for Navnets Skyld. Og Bodil var virkelig en smuk Pige med blonde Lokker og blaa Øjne. Jeg kan endnu som et Drømmebillede se hende med hvid Kjole paa og en Krans af Kornblomster om Haaret sidde ved Fortepianoet og synge:

»Men Lyna svæver i Himlen«.

At hun var tre, fire Aar ældre end jeg, skadede hende aldeles ikke i mine Øjne; ti jeg havde en vis Følelse af, at jeg selv var vel ung, og hun besad foruden alle sine andre Fortrin det afgørende, at være det eneste Pigebarn udenfor Bondestanden i hele min Faders Pastorat. Det maatte altsaa være hende.

Da jeg var tolv Aar gammel blev jeg sendt over til en Onkel i København for at gaa i Latinskole. Afskeden var tung, men den maatte tages; jeg forlod min Fødeegn, medførende min Faders fromme Formaninger, min Moders bekymrede Advarsler og en lille Kornblomst, som Møllerens Bodil havde baaret i sin Krans.

I fire Aar saa jeg ikke mit Hjem. Jeg gik i Skole, blev drillet og dannet og proppet med Latin, Græsk og Matematik. Det var en fuldstændig Forvandling, der foregik med mig i dette Tidsrum. Jeg var nu »paa Lidt nær fuldstændig urbaniseret og vænnet af med alle Jydemanérer og Molbobegreber« — som Rektoren udtrykte sig i et Brev til min Fader.

Mit Udseende, mit Væsen, min Tale og mine Tanker — alt havde faaet et nyt Sving paa sig, men hvad der havde profiteret allermest af Dannelsens og Lærdommens forskønnende og forædlende Paavirkning, var dog mit Ideal.

Jeg havde i mine Fritimer Adgang til min Onkels Bibliotek, der næsten indeholdt hele vor poetiske Literatur; hver Søndag besøgte jeg en gammel Kunstner,

der ejede en betydelig Samling Kobberstik efter berømte Malerier; om Foraaret saa jeg Udstillingen paa Charlottenborg, og om Vinteren fik jeg af og til en Billet til Teatret; da jeg var en af de flinkeste Elever i Danseskolen, blev jeg jævnlig rekvireret til Baller i Familier, der havde overkomplet Damepersonale, og kom derved i Selskab med flere af Byens unge Skønheder — men fordunklede vel alle disse Skønhedsindtryk, jeg saaledes efterhaanden modtog, Billedet af den lille Møllerdatter? — Ingenlunde! Tro mod mit Ideal smykkede jeg det med enhver ny Skønhed, jeg fik Øje for. Historien om, hvordan Don Quixote fik en Dulcinea ud af Erindringen om den spanske Bondepige, er meget gammel, men bliver evig ny.

En Gang saa jeg hos Rektoren et dejligt Kobberstik efter et Helgenbillede — det var nok Rafaels hellige Cecilia — og trode deri at opdage en fjern Lighed med den lille Bodil Andresen. Da jeg saa paa det anden Gang, fandt jeg Ligheden næsten slaaende, og da jeg efter en Maaneds Tid atter saa det, forekom det mig at være et komplet Portræt af min Skønhed paa Mols. Den eneste Forskel jeg nu kunde opdage, var den, at St. Cecilia bar Diadém, mens jeg havde set Bodil bekranset med Kornblomster — for Resten var jeg uvis om, hvem der var smukkest, Helgeninden eller Møllerdatteren, men jo længere jeg tænkte derover, jo klarere blev det mig,

at det var den sidste, der bar Prisen. Hvor længtes jeg ikke efter at gense hende — »Rosen for alle Blommer« — mine Drømmes Skabning og Skaberinde!

Endelig kom Sommerferien, der skulde opfylde min Længsel. Var hun ikke dejlig før, saa blev hun det under Vejs paa Hjemrejsen; ti paa hele den Vej, som jeg tilbagelagde med Længselens Vinger, assisteret af den daværende Dagvognsbefordring, stræbte jeg at forberede mig paa den Overraskelse, jeg skulde nyde ved at gense det skønne Barn, hvis Ynder naturligvis maatte have udfoldet sig i enhver Henseende under min lange Fraværelse.

Herregud, hvor Præstegaarden var bleven lille og lav, hvor Haven saa fattig ud, og hvor Alle derhjemme — selv mine Nærmeste og Kæreste syntes mig forjyskede i de forløbne fire Aar! — Dog det hører ikke til denne Historie!

Det første Besøg, jeg gjorde efter min Hjemkomst, gik selvfølgelig til Møllerens. Det var næppe nok at de brave Folk vilde kendes ved mig igen i min nye Skikkelse, og jeg tilstaar ærligt, at heller ikke de svarede ganske til mine Erindringer om den skønne Botildes Forældre. Aldrig havde jeg tænkt mig Møllerens Næse saa mørkerød eller Madam Andresens Konversation saa bondeagtig.

Bodil var gaaet til Præstegaarden, og jeg fandt snart et Paaskud til at byde Farvel og skynde mig

samme Vej. Da man ventede hende hjem hvert Øjeblik, kunde jeg maaske møde hende paa Tilbagevejen.

Min Beregning slog ind. Allerede langt borte skimtede jeg oppe paa Stien et kvindeligt Væsen, der ikke kunde være nogen Anden end hende. Stien slyngede sig imidlertid ind i et Ellekrat, og jeg saa hende nu ikke mere, før vi ved en Omdrejning stod lige over for hinanden.

Turde jeg tro mine Øjne?

En tyk, sværlemmet, fregnet og næsten rødhaaret Landsbymø, langt fra saa net som min Onkels Tjenestepige, klædt i en frygtelig forskaaret Bomuldskjole, sorte Strømper, og et Slags Hat, som Ingen ustraffet skulde have baaret paa Københavns Gader, traadte mig rødglødende og forpustet i Møde med et »Go Dau!« saa bredt, at jeg næppe havde hørt Mage dertil i min Barndom.

»Hellige Cecilia! Bed for mig!« var jeg nærved at udbryde paa Katolsk, i den Tro, at onde Magter koglede for mit Syn, men som Discipel af en oplyst protestantisk Latinskole fattede jeg mig snart og udraabte:

»Det er dog vel aldrig Bodil Andresen?« —

»Itou! — Æ de itte den bette Jounas?« svarede hun og rakte mig godmodig en stor mørkerød Lalle, haard som Saalelæder.

Jeg glemmer aldrig den Samtale, vi førte paa Hjemvejen til Møllen. Ethvert Ord, hun udtalte,

fjærnede hende mere og mere fra mit Ideal, og da vi skiltes, var jeg aldeles paa det Rene med mig selv om, at det vel var Bodil Andresen, men ingenlunde mit Hjertes Udkaarne, jeg havde truffet i Ellekrattet.

Jeg havde husket fejl og glemt Virkeligheden, men mit Ideal glemte jeg ikke saa let.

Det ærgrede mig ganske vist alvorligt og inderligt, at jeg forgæves havde søgt mit Ideal blandt Molbopigerne, men mit Hjerte betvivlede ikke et Øjeblik, at det Billede, der saalænge havde foresvævet mig, maatte have en Original, og at denne ikke hed Bodil Andresen, var kun Bevis paa, at hun maatte have et andet Navn. Da Billedet ikke var et Minde, maatte det være et Haab, et Fremsyn, et »second sight«, et Fata Morgana, og nu gik jeg derfor med dobbelt Iver paa Opdagelser for at faa Øje paa hende, som jeg ikke havde set endnu.

»Hvor skal jeg finde Dig, min Sjæls Veninde?
Hvor skal jeg søge Dig paa Verdens Ø?«

sang jeg med Digteren, og jo længere jeg søgte, jo mere utaalmodig blev jeg, og jo mere utaalmodig jeg blev, jo større blev min Tilbøjelighed til at genkende hende i de mest forskellige Skikkelser — men desværre! — Et Fata Morgana forsvinder altid ved nærmere Eftersyn.

En Gang var jeg overbevist om at have fundet Opløsningen paa mit Hjertes Gaade i Skikkelse af en Skovriderdatter fra Sydsælland. Det var en ung, smuk, høj, blond Pige, der oven i Købet hed Valborg — ret en nordisk Skønhed. Den første Gang, jeg saa hende, gik det mig som Holbergs Jeronimus; »det var ligesom En stak en Kniv i mit Hjerte, og jeg hørte en Røst, sigende: »Der er den Jomfru Pernille, som Du skal blive lykkelig ved!« Den anden Gang traf jeg hende uheldigvis i en nationalkristelig Familie og gjorde da to Opdagelser:

1) at hun hørte til den syngende Menighed — og

2) at hun sang falsk over al Beskrivelse.

Ingen af disse Opdagelser var i og for sig afskrækkende. Man kan godt tænke sig sin Brud som tilhørende en anden Trosbekendelse, naar hun er tolerant, og man kan meget let finde sig i, at hun ikke synger rent, naar hun blot kan lade være at synge, men en Grundtvigianerinde, der synger falsk — det er en permanent Dissonants, en uopløselig Mislyd, som aldrig vilde kunne bringes i en harmonisk Forbindelse med en Ægtehalvdel, der har musikalsk Øre, og er saa nervøs, som jeg altid har været. Jeg havde følgelig atter taget fejl.

En anden Gang trode jeg at have opdaget mine Længslers Mø paa et Bal. Det var en ung, tysk Sangerinde, der havde givet Koncerter paa Hofteatret og gjort lige saa megen Lykke ved sin blændende Skønhed som ved sin henrivende Sang; her var hun Ballets absolute Dronning, og det var ikke underligt; ti hendes mageløse Skønhed og hendes mageløse Dans var understøttet af et Toilette, et Koketteri og et Konversationstalent, der saavel af Herrerne som af Damerne enstemmigt blev kaldt »mageløst«, skønt med forskellig Betoning af Ordet. Jeg havde hverken Rist eller Ro, før jeg fik Lejlighed til at gense hende, hvilket et Par Dage derefter lykkedes mig ved Hjælp af en ung Musiker, der var hendes Faktotum. Han sendte mig en Formiddag op til hende med et Brev. »Med blussende Kind og med bankende Barm« greb jeg i Klokkestrængen, men hørte i det Samme en forfærdelig Strøm af tyske Skældsord udstødt af en rasende Kvindestemme, Braget af en Dør, der blev smækket i, og Skraldet af noget Porcellæn, der blev slaaet i Stykker. Jeg fór et Øjeblik forbavset tilbage, men da Alt var blevet stille igen, greb jeg atter Klokkestrængen og ringede. Der blev aabnet, og med sit sødeste Smil paa Læben traadte Baldronningen mig i Møde og bad mig træde ind. »Undskyld, at her ser lidt uordenlig ud! Jeg lever paa Feltfod, som De ser?« sagde den Skønne. Det var første Gang, jeg saa en Baldronning

i Morgenbelysning. Hendes Morgendragt var næsten ligesaa dristig som hendes Baltoilette, men ikke fuldt saa klædelig. I Stedet for hendes sædvanlige vidunderlige rige Frisure saa jeg nu kun en Rigdom af Papillotter, stor nok til at indeholde et helt Kvartål af et sædvanligt Dagblad. Hendes Paaklædning bestod i en Entredeux mellem Pels og Slaabrok af sort Fløjl, saa støvet og dunet, at man næppe kunde kende Stoffet, et Silkeskørt, hvis Farve omtrent var ubestemmelig paa Grund af en utallig Mængde Fedtpletter, samt en ikke aldeles hvid, rigtbroderet Kammerdugs Overchemise, som jeg ikke turde betragte nøjere, da den manglede en Knap i Halsen og jævnlig aabnede sig paa en foruroligende Maade. Scene-Arrangementet svarede til Kostymet. Paa Bordet stod Resterne af Frokosten, nogle Pynteæsker og et Par nye Støvler, Divanen var optagen af nogle nystrøgne Skørter, den ene Stol af en Bunke Noder, den anden af et Krepshavl, den tredie af en grim engelsk Rottehund og den fjerde af Linned, der skulde sendes til Vask; i Vinduet paraderede fem Blomsterbuketter, et Skrivetøj, en Sykurv, en Bog, en Klædebørste, et Par Strømper og en Tékop; paa Gulvet stod en aaben Kuffert, indeholdende et Kaos af »Adskilligt«, og tæt ved Sovekammerdøren, der endnu bar Mærker af sket Overlast, laa Skaarene af en knust Tepotte — den havde hendes Pige, der var »ganz entsetzlig ungeschickt«, tabt for lidt siden, fortalte den

Skønne. Jeg trode hende saa godt, jeg kunde, men ogsaa jeg havde her tabt Noget — nemlig Haabet om at finde mit Ideal i den Etage.

En Gang julede jeg ovre i Sverig, og der syntes jeg næsten at skimte mit Ideal, hvorhen jeg vendte mit søgende Blik. Enhver, der har havt Lejlighed til at lære de svenske Damers Elskværdighed at kende, vil forstaa, hvor vanskeligt det maatte være for mig dér at finde den Ene imellem de Mange. Endelig fæstede jeg mit Blik paa den Elskeligste blandt alle de Elskværdige. Det var en lille yndig, livlig, barnlig og skælmsk Syttenaarspige, rig paa Følelse, Vid og fremfor Alt paa Fantasi. Hun havde alle Betingelser for at gøre en Mand lykkelig, men ak — hun havde én Fejl, som skræmmede mig tilbage, før jeg fik sagt et eneste Ord om min Kærlighed: hun var overtroisk. At hun for ramme Alvor trode paa »Tomtegubber« (Nisser), det kunde jeg tilgive, at hun trode paa de magnetiske Indflydelsers Uimodstaaelighed, det var allerede ængsteligt, men at hun fuldt og fast var overbevist om, at ethvert Menneske havde et »andra jag«, en Dobbeltgænger, der under særlige Omstændigheder endogsaa kunde lade sig tilsyne — det var mig for farligt! Jeg vilde ikke for Alt i Verden have en Kone, der som Alkmene trode paa sin Mands Dobbeltgænger.

Aldrig har jeg dog været nærmere ved at erklære Idealet for fundet, end efterat jeg en Gang i et Selskab hos en Grosserer her i Byen havde truffet en ung Pige, der var Datter af en Købmand ovre i Fyn, men opdraget i en københavnsk Pension. Hun var en fuldendt Skønhed, især havde hun de dejligste, dybeste Øjne, jeg nogensinde havde set. Saa snart jeg saa ind i dem, saa jeg Alt, hvad jeg søgte hos mit Ideal; og som det gik med mig, gik det næsten Alle, der saa hende, skønt den Ene ofte trode at have set noget helt Modsat af det, den Anden vilde have set. En ung Digter, jeg kendte, erklærede hende for den mest poetiske af alle vore Damer, Grossereren forsikrede, at hun var den forstandigste Pige, han nogensinde havde truffet, og Præsten, der havde konfirmeret hende, var naar som helst villig til at bevidne, at han aldrig havde fundet et Hjerte, saa fromt og barnligt som hendes, hos en voksen Pige i vor fordærvede By; selv den gamle satiriske Professor K. kom i Ekstase, hver Gang han nævnte hende: »Det er den eneste Kvinde, som har hævet sig til Ironiens Standpunkt!« sagde han. Jeg saa, som sagt, alle mulige Fortrin og opdagede slet ingen Fejl hos hende, hvor omhyggeligt jeg end studerede hende, og hvad der især gjorde hendes Fuldkommenheder indlysende for mig, var den usædvanlige, næsten paafaldende Deltagelse, hun viste mig. Hver Gang jeg saa hende, blev jeg mere vis paa, at hun

var den længe Søgte og Savnede, og da hun havde forladt Byen, blev jeg aldeles overbevist derom. Saaledes havde jeg aldrig før været forelsket; jeg var saa nær ved at elske hende, som en Idealist kan være ved at elske et virkeligt i Stedet for et tænkt Væsen.

En Maaned efter hendes Afrejse begav jeg mig paa en Fodvandring til Fyn, medførende to Breve. Det ene var en Anbefalingsskrivelse fra Grossereren til hendes Fader, det andet et Frierbrev fra mig selv til hende. Idealister frier helst skriftligt!

Det var Aften, da jeg kom til Byen, hvor hendes Fader bode, men jeg ilede desuagtet straks hen til ham, traf ham i hans Butik, og afleverede mit Rekommendationsbrev. Den Gamle var en prægtig, ligefrem og gæstfri Mand, og jeg kunde ikke have ønsket mig en venligere Modtagelse end den, jeg fandt i hans Hus. Jeg maatte uden Omstændigheder spise til Aften hos ham, og jeg skulde trods alle Indsigelser bo hos ham, saa længe jeg blev dér i Egnen — »der var ingen Snak om den Ting.«

Pigebørnene — mit Ideal og en Kusine til mit Ideal — var desværre ikke hjemme. De var til Fugleskydningsbal et Steds i Nærheden, men man ventede dem hjem en Gang hen ad Morgen til; imens skulde jeg faa »en Baas at sove i oppe paa Loftet,« sagde den Gamle, og da det blev Sengetid, fulgte han mig op til et smukt Kvistkammer. »Se nu til, at De ikke

tager fejl af Dørene« — formanede han mig — »for derinde ved Siden af har Pigebørnene deres Værelse.«

Det var en dejlig Høstnat, dejlig baade til at danse i og til at drømme i. Hun dansede, og jeg drømte, og ingen af os sov. Da det begyndte at dages, hørte jeg begge de unge Piger komme fnisende og hviskende op ad Trappen; saa snart de kom indenfor deres egen Dør, blev deres Fnisen til Latter og deres Hvisken til ugeneret Samtale; det var aabenbart, at den halvsovende Stuepige, der lukkede dem ind, ikke havde givet dem Underretning om, at Værelset ved Siden af var okkuperet.

Der var kun en tynd Bræddevæg imellem os. Jeg kunde høre ethvert Ord, der blev talt. Præsten havde en Gang sagt om mit Ideal: »Den Pige taler aldrig et Ord, som Englene ikke maa høre!« og det beroligede mig i Øjeblikket. Nu, bagefter, tror jeg, klog af Skade, at burde tilraade Enhver, der maatte komme i en lignende Situation, øjeblikkelig at hoste, skyde en Stol tilside, slaa en Albue mod Væggen eller paa anden passende Maade tilkendegive sin Nærhed, ti jeg er bleven overbevist om, at to unge Piger under fire Øjne kan ytre Adskilligt, som Trediemand ikke har godt af at høre — især naar Trediemand ikke er Engel, men Ungkarl, og fremfor Alt, naar han er Idealist!

En saadan Samtale som den, jeg her fik at høre, havde jeg aldrig tænkt mig mulig imellem to uskyldige

Pigebørn, af hvilke den ene oven i Kjøbet fungerede som Ideal. Det var paafaldende, hvor meget den havde tilfælles med de Samtaler, som jeg havde hørt mellem kaade unge Mennesker af mit eget Køn. Jeg var nærved, ligesom Jeppe, at knibe mig selv i Armen, for at overbevise mig om, hvor vidt jeg drømte eller var vaagen, saa utilbøjelig var jeg til at tro mine Øren — men da mine ugenerte Naboersker havde vekslet en halv Snes Repliker, var der ingen Tvivl mere: jeg havde allerede hørt saa Meget, at jeg ikke længer havde Mod til at røbe mit Naboskab og var altsaa nødt til at høre Resten med.

Jeg skal ikke indlade mig paa at levere noget Referat af Dialogen derinde, skøndt den med behørige Modifikationer og Omskrivninger godt kunde trykkes og baade vilde være morsom og lærerig. Alle Ballets Damer og Herrer maatte her under de to unge Pigers ustandselige Latter Par om Par passere Revy eller rettere sagt løbe Spisrod, og det var især min Tilbedte, der blottede og hudflettede dem med en Genialitet og en Hensynsløshed uden Lige. Kun et lille Brudstykke af Samtalen, der havde speciel Interesse for mig, skal jeg forsøge at nedskrive.

Kusinen. Det var virkelig Synd, at Ballet endte saa tidligt, ellers vilde Du nok have drevet det til, at Forstkandidaten havde udfordret den lille Dragonløjtnant.

Mit Ideal. Ja, det var stor Synd! Det havde været et Syn for Guder at se de to Hanekyllinger fare i Kammen paa hinanden.

Kusinen. Det siger Du nu — men tænk, om den stakkels Løjtnant havde faaet en Kugle!

Mit Ideal. Hvad havde saa det gjort? Han er jo skudfri, det søde Asen! Han har et helt Lispund Vat paa Brystet og otte Pund paa hvert Bagben — om det saa er hans Vrister, er de udstoppede! — For Resten var det et Par Andre, som havde det værre endnu end de To!

Kusinen. Du mener Kapellanen og Købmand Krick?

Mit Ideal. Ja, hvad giver Du mig for Krick, det Uhyre? Du skulde have set, hvor den gamle Svidskeprins smilte til mig med sin skæve Mund. — Véd Du, hvoraf han er bleven skævmundet?

Kusinen. Nej!

Mit Ideal. Af at smile og bide Sejlgarn over paa en Gang! —

Kusinen. Uf, tal ikke om hans Smil! — Men alligevel: Jeg tog dog hellere ham end Kapellanen.

Mit Ideal. Ja, hvem gjorde ikke det? Han har dog Noget, og saa er han saa dejlig dum, at man aldrig kan kede sig over ham. Den Anden er ikke til at holde ud. Hvad synes Du: Midt i den yndigste Polka begynder han at tale om Almisselemmer og

fortælle Sygehistorier. Jeg maatte sidde en hel Dans over for at høre Foredrag om Fattigvæsenet og Hospitalet! — Det skulde formodenlig være Indledning til et Frieri, for han har ikke mere end 200 Rd. om Aaret, og saa gaar han med Fonteneller. Tænk, hvilket Parti, man der kunde gøre! — Nej, saa havde jeg dog et ganske anderledes Menageri ovre i København! — Jeg havde den unge Greve til Løve og den skrutryggede Sekretær til Kamel og den langbenede Petersen til Giraf og den tykke Møller til Bjørn, og saa havde jeg en Bavian — »Ja, ham faar jeg aldrig Mage til. Han hed Jonas Tværmose . . .«

. . . .

Jeg behøver vel ikke at fortsætte?

Næste Morgen spiste jeg Frokost med den skønne Menageri-Ejerske. Hendes Øjne vare ligesaa dejlige og ligesaa dybe, og de hvilede ligesaa blidt paa mig som nogensinde før, men mit Ideal saa jeg ikke mere titte ud igennem dem. Naar man blot et Øjeblik er kommen bag paa en Ellepige og har set hendes hule Ryg, saa er hendes Tryllekraft forsvunden.

Disse og en Mængde andre afskrækkende Opdagelser, som jeg gjorde paa mine Ekspeditioner for at søge Idealet, udviklede efterhaanden min medfødte Mistænksomhed saaledes, at jeg tilsidst aldeles opgav al yderligere Søgen — hvilket var meget fornuftigt — og samtidig dermed besluttede aldrig at gifte mig — hvilket var meget dumt.

II.

IN FAMILIE.

Oversigt over mit Svoger-, Fætter- og Onkelskab. Min Adoptivfamilie. Mine Tanter.

»Hvor mon man heller er
End midt i sin Familie?« *)

spørger den gamle franske Vise. Var det mig, der blev spurgt, skulde jeg ikke lede længe efter Svar; jeg véd utallig mange Steder, hvor jeg heller er.

At enhver Ægtemand og Familiefader kan eller i al Fald bør kunne finde

*) Den populære danske Oversættelse af Visen begynder rigtignok saaledes: »Hvor mon man bedre er end blandt sin Slægt og Venner«, men jeg indrømmer, at den her citerede kommer Originalens Mening betydelig nærmere.

Udg. Anm.

Livets højeste Lykke i sin Familiekreds, det vil jeg gerne tro, men at en Pebersvend kan have en overmaade stor Familie, uden at denne bringer ham stort Andet end Ærgrelser, derom har jeg faaet Vished uden at tage Troen til Hjælp. Jeg er jo selv Pebersvend — desværre! — og har selv en overordenlig talrig Familie — ogsaa desværre!

Lad det ikke forarge Dem, fromme Læserinder og Læsere, at jeg siger: desværre! — Frænde er Frænde værst! — siger Ordsproget, og mig har Ingen været værre end mine Frænder. De vil maaske finde det ugudeligt, at udtale sig saaledes om Væsener, til hvem man er knyttet ved »Blodets hellige Baand«, og derimod kan jeg ikke indvende Noget, hvis det hører til Deres Religion at betragte Fætterskab og Svogerskab som hellige Forhold, men jeg skylder mig selv at bemærke, at en slig Opfattelse ligger udenfor min Trosbekendelse. Ad Eftertankens Vej har jeg aldrig kunnet komme til den kinesiske Overbevisning om en solidarisk Forbindelse mellem mig og mine Fætteres Fættere, og den saa meget omtalte »Blodets Røst« har ikke en Gang ladet mig høre den svageste Susen for Ørene, naar jeg nærmede mig min Morbroders Kones Søsterdøtre, uagtet disse Piger er nogle af de mest kødelige Halvkusiner, man kan tænke sig.

Lad det heller ikke forundre Dem, at jeg uden Betænkning overgiver denne Del af mine Begrædelsers

Bog til Offenligheden! Udenfor min Familie er der Faa eller Ingen, som kender mine Familieforhold, og da jeg ikke navngiver nogen af de Slægtninger, jeg kommer til at omtale, vil næppe nogen Fremmed gætte, hvor han skal søge Originalerne til mine Familieportræter. Blandt de Paagældende er der desuden Ingen, der aner at jeg giver mig af med at være Forfatter, og endnu mindre Nogen, som vilde have Selvkendskab nok til at genkende sit eget Billede. Tager jeg fejl heri, er der desuden ingen Skade sket, ti saa vel i den højeres om i den lavere Region af mit Familieskab har man stadig søgt efter Grunde til at ærgre sig over, at jeg hører til Slægten, og mine »Ærgrelser« vil derfor i værste Tilfælde kun blive et velkomment Grundlag for de Andres.

Af mine Nærmeste har jeg Ingen i Live. Mine Forældre døde begge, da jeg var i mit syttende Aar og mine Søskende, der alle fire var yngre end jeg, blev ved deres Frafald spredte til alle Verdens fire Hjørner. Min yngste Broder gik til Søs og kom aldrig tilbage, min ældste Broder kom i Huset hos en af min Faders Venner, der var Købmand i Randers, blev siden gift med hans Enke og fortsatte Handelen efter hans Død, men døde selv tilligemed sin Kone i Koleraaaret, efterladende sig en tiaars Dreng, en toaars Pige og en ubetydelig Sum Penge, af hvis Renter jeg skulde bestride Omkostningerne ved Begges Opdragelse. Mine to Søstre døde ogsaa temmelig unge, dog først efter at

have indsat mig som Onkel til respektive 3 og 9 Arvinger, hvilke tilsammen med de to fornævnte Broderstedbørn udgør èn Sum af 12 Nepoter.

Af Fættere og Kusiner har jeg — Gud véd hvor mange. Mine Tanter saavel paa Fædrene- som paa Mødrene-Side har været Legio, og ingen af dem har forsømt at forøge mit Fætterskabs Mangfoldighed. Onkler har jeg derimod kun haft faa af. Den, som jeg som oftest har nævnt med dette Navn, var egenlig kun en fjærn Slægtning af min Moder. Han var Enkemand, da jeg kom i hans Hus, og da han ikke selv havde Børn, testamenterede han mig sin lille Formue; men med denne Arv fulgte som Tilgift alle hans Paarørende og deres udelte Misundelse og Uvilje. Min Velgører var som Barn bleven sendt til Opfostringshuset af sin Familie; han havde selv arbejdet sig op fra Fattigdom til Velstand, og hans Slægtninger havde derfor maattet indrømme, at de intet Krav havde paa ham, saa længe han levede. Da han var død, var det en anden Sag med mig. Jeg havde som en Gøgeunge indtaget deres Plads i Reden, og ligesaa uenige, som de vilde have været, om hvem af dem, der burde have været i mit Sted, ligesaa enige var de om, at de var berettigede til at hade mig, mens jeg var forpligtet til at elske dem. Jeg skyldte jo den Gamle Alt, de var hans naturlige Arvinger, og da Taknemmelighed ikke kan udstykkes, saa trode de, enhver for sig, at kunne

gøre Krav paa hele den Taknemmelighed, jeg skyldte den Afdøde, og de har aldrig generet sig for at gøre dette Krav gældende. De tre Kusiner, de to Nevøer, de to Onkler og den ene Tante, der saaledes blev mig tilskødede ved Testamente, har bestandig udgjort den værste Del af min Familie, idet de, som sagt, ikke følte nogen som helst Forpligtelse imod mig, men derimod ansaa mig for at være forpligtet til det Utrolige lige over for dem. De har aldrig omtalt mig uden at tale ilde om mig, aldrig søgt mig uden at begære Tjenester og aldrig modtaget nogen Tjeneste uden at lade mig forstaa, at jeg i Grunden burde have gjort mere. Selv om jeg havde giftet mig med de tre Kusiner, adopteret de to Nevøer, pensioneret begge Onklerne og taget Tanten i Huset som Svigermoder, vilde Ingen af dem have følt sig tilfredsstillet. Enhver vil have Alt, og det ikke af Gunst, men som Ret.

I mine Drengeaar udgjorde Tanterne min værste Plage. De vilde bestandig opdrage paa mig, tænke fór mig, raade mig, blande sig i Alt, hvad der angik mig, og om muligt føre mig i Ledebaand. Jeg er overbevist om, at de mente mig det godt, men de plagede mig alligevel. Moderlig Ømhed er den eneste Regulator for moderlig Omhu, og som oftest opnaar Tanterne i deres instinktløse Iver for at efterligne den

allestedsnærværende Omsorg, hvormed Moderen omgiver sit Barn, kun at parodiere Moderligheden ved et tomt, travlt Fjæsk, der modtages med Uvilje, fordi det fremtræder med Fordringer. Hvem har ikke holdt sin Moder den mest enfoldige Advarsel tilgode paa samme Tid, som han har ærgret sig over de mest slaaende Sandheder i en Tantes snusfornuftige Forelæsninger?

Jeg skulde kunne fylde et helt Galleri med Tanteportræter, det ene mere afskrækkende end det andet, men jeg vil blot antyde et Par Grupper af disse ærede Slægtninger.

Jeg har to gamle fornemme Tanter, der er saa gammel-fornemme, at de ikke kan begribe, hvorfor Kongen vil betale de mange Penge, som »disse Personer der oppe i Rigsdagen« koster ham, hvorfor han ikke befaler Banken at trykke saa mange Sedler, som den kan overkomme, hvorfor Teatret aldrig mere giver nye Stykker af Øhlenschlæger, og hvorfor man ikke mere ser Noget til de gode gamle Skuespillere. De véd ikke, at den slesvigske Krig var andet end en personlig Fejde mellem Kongen af Danmark og Hertugen af Avgustenborg, de betragter det som givet, at enhver født Greve absolut maa være en Avtoritet i Statssager, at alle Professorer maa kunne skrive smukke Digte, at der ikke tales andet end Latin i Latinskolerne, og at Jyderne lige saa lidt er Danske »som Svenskere, Nordmænd og Bornholmere« — og desuagtet taler de med

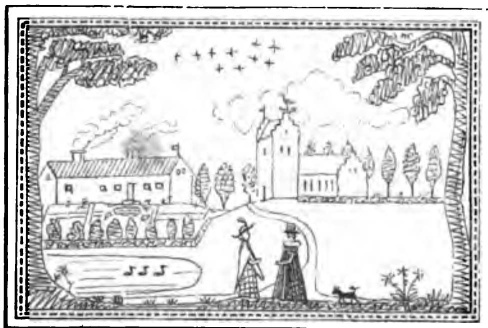
om Politik, Kunst, Videnskab og Hvadsomhelst og bliver indignerede til det Yderste, naar Nogen forglemmer deres Rang, deres Alder og deres Køn »i den Grad, at han tror at kunne lære dem Noget«. Hvilke Ærgrelser jeg har havt af disse gamle Naader, vil man forstaa, naar jeg fortæller, at jeg i en Række af Aar har maattet være deres Værge og gaa imellem dem og den Verden, som de aldrig har kendt eller villet kende. Den største Ærgrelse, jeg har af dem, er dog den, at der er Ingen, som vil tro mig, naar jeg fortæller, hvor vidt deres Urimeligheder kan gaa. Kun den, der selv har beskæftiget sig med Opbevarelsen af deslige aristokratiske Dame-Mumier, har nogen Anelse om, hvor fuldstændigt deres Idiotisme kan vedligeholdes, naar de er tilstrækkelig indbalsamerede i Fornemhed og kun kommer i Berørelse med høflige Folk.

Som Modsætning til disse naadige Tanter, som Skæbnen har været saa unaadig at skænke mig, ejer jeg en halv Snes Eksemplarer af den mest udprægede demokratiske Race. Det er inderlig godmodige, retskafne gamle Koner og Piger med almindelig sund Menneskeforstand, men ualmindelig mangelfuld Takt og Smag. De har paa deres Maade holdt af mig fra min Barndom af og altid vist mig mere Deltagelse, end jeg nogensinde har ønsket og forlangt; det kunde derfor aldrig falde mig ind at trække mig tilbage fra dem, mindst nu, da de jævnlig behøver min Bistand, men

deres Velvilje har ofte beredt mig de største Forlegenheder. Jeg skal nævne et Par Eksempler.

Da jeg flyttede ind i den Lejlighed, som jeg for Øjeblikket deler med Fru Brask, der holder Hus for mig, gjorde en af mine Tanter den træffende Bemærkning, at Væggene i min Dagligstue var saa bare, og at jeg burde anskaffe mig »et kønt Skilderi« til at hænge over Divanen. Jeg gav hende Ret og ytrede, at jeg, naar jeg en Gang fik Raad til det, vilde købe mig et eller andet Landskabsmaleri, som kunde gøre Stuen hyggelig. Men hvad gør saa Tante! — Hun har en stakkels vanfør Søn, som i sine ledige Timer har dyrket den ædle Malerkunst, ham lader hun udføre et stort Prospekt af min Faders Præstegaard, Kirken med Storkereden paa Taarnet, Præstedammen og en hel Have fuld af ABC-Træer, Rosenbuske etc. I Luften var der anbragt en stor Flok Fugle og en ejendommelig Slags Skyer, og paa Landevejen i Forgrunden stod der to Figurer, den ene i sort Samaria, Pibekrave og Mandehat, den anden i rosenrød Kjole og lyseblaat Shavl — det var mine Forældre, kopierede in miniature, efter et »Familiestykke« à la Silhouette, som for Resten aldrig havde lignet. Dette Billede kostede den arme Kunstner et uhyre Arbejde, men da det var færdigt, var han ogsaa til Gavns stolt af sit Værk, og hvad

han ikke var, det var hans Moder! Købe en Ramme til et stort Maleri, havde hun imidlertid ikke Raad til, men ved at »slaa sig sammen« med to andre Tanter, opnaaede hun til Sidst det glimrende Resultat at se Skilderiet indfattet i en mageløs pyntelig forgyldt Ramme, og da jeg paa min Fødselsdag kom hjem, ledsaget af et Par Bekendte, hang det paa min Væg.

»Hvad Fanden er det for et Kunstværk, Du der har lagt Dig til?« udbrød straks den ene af mine Ledsagere.

»Det maa være en kinesisk Kopi efter et hottentottisk Mesterstykke!« svarede den Anden med paatagen Kendermine. »Saadan Noget kan ingen Evropæer finde paa!«

»Jo, véd Du hvad,« vedblev den Første, »Det er sku gjort af en Indfødt. Jeg genkender Stilen. Det

er ægte nordisk Kistemaleri af den smørumnedriske Skole. Betragt en Gang de ni Slags Kaal, der vokser op over Kirketaget — aa hvor det minder mig om Skærtorsdag!«

Jeg havde imens faaet Øje paa et Stykke Papir, der hang under Maleriet, og begyndt deri at stave mig til Meningen af det vidunderlige Prospekt. Det var et Gavebrev i bunden Stil, underskrevet af de tre Tanter og sat i Vers af Kunstneren, der næsten var ligesaa god Digter som Maler. Nu var Alt mig klart.

»Men hvad er det for to Vanskabninger, der gaar og træder i Spinaten her foran? Hun er ikke gal,

Nej, så dumt! Jag dör af skratt!
Se den so'n med schäferhatt!

og han, den sorte Pennevisker, er endnu bedre!« — fortsatte den lystige Kritiker — »Hvad tror Du han skal forestille?«

»Tys! Det skal være min Fader i Embedsdragt«, hviskede jeg Spottefuglen i Øret.

Hvem der blev mest flov ved denne Oplysning, jeg, der gav den, eller han, der fik den, véd jeg ikke ret, men nu kom det Floveste. Et Blik paa den halvtlukkede Dør lod mig gennem Sprækken skimte Apelles post tabulam. Den beskedne Kunstner havde tilligemed de tre Giverinder stillet sig paa Lur inde i Sideværelset, for ubemærket at høre de første henrykte Udbrud af

min Overraskelse. Lykkeligvis havde jeg endnu ikke sagt et Ord, og for dog at gyde en Draabe Honning i det Malurtbæger, der allerede var skænket for de Ulykkelige derinde, udbrød jeg højt: »Ih, det er jo min Fødeby! — Aa, hvor det ligner!« — idet jeg med nogle fortvivlede Grimacer satte mine Venner ind i Situationen.

De var Begge meget letnemme.

»Det er Din Fødeby — et Landskab fra Mols — ja, det er en anden Sag! Saa tager jeg mine Ord i mig igen. Jeg har aldrig været i Molboernes Land og forstaar mig desuden ikke mere paa Malerier, end en Ko paa en rød Port. Paa den Maade kan jo Stykket være ganske fortræffeligt,« mente den Ene.

»Det er endogsaa ypperligt«, forsikrede den Anden med fuldendt Suffisance. »Nu, da jeg har faaet min Lorgnet frem, er jeg først i Stand til at se det rigtigt. Her mangler kun lidt Øvelse; Talent er her i Masse; det er den friskeste Kolorit og den dristigste Tegning, jeg længe har set. Og hvor de to Figurer i Forgrunden er nydelige, naar man betragter dem nøjere. Véd Du hvad, Tværmose, de har begge en hel Del tilfælles med . . . med Dig! — Se bare paa Næsen der! — Du har endogsaa en umiskendelig Familielighed med dem« — vedblev Spotteren.

De kunde sagtens spotte; det var mig, det gik ud over. Først maatte jeg med en Mængde Forsikringer

dæmpe de skikkelige Tanters Mistanke, siden maatte jeg gøre gode Miner til en uudholdelig Scene, hvori Kunstneren blev forestillet for mine Venner, der med den frækkeste Alvor kappedes med Tanterne om at rose hans Arbejde og beundre hans Geni, og til Syvende og Sidst maatte jeg til Bevis for, at Alt var ærligt ment, finde mig i, at det forfærdelige Maleri blev hængende paa min Væg og i et halvt Aar kompromitterede min Smag for enhver Fremmed, der kom ind i Stuen. Først efter at jeg for 500 Rd. havde købt et stort Maleri, der ikke kunde faa Plads andet Steds, turde jeg tage det ud af Dagligstuen og hænge det ind i mit Sovekammer, hvor jeg nu har ladet det forsyne med et lille Forhæng — for at beskytte det mod Støv.

I min Ungdom kom jeg ofte i Huset hos en af vore første Kunstnere. Den Gamle havde et meget skarpt Øje for Alt, hvad der var latterligt, og hvad han ikke opdagede, det vidste hans muntre Døtre at faa frem. Et Par Fættere og en overordenlig smuk Kusine, der alle tre var yderst begavede i samme Retning, sluttede i Forening med en ung Kunstner og min Ringhed den lille Kreds, der én Gang om Ugen samledes hos Professoren under Navn af »Rivejernet« eller »Karikaturklubben«, som den ogsaa blev kaldt efter vor

Yndlings-Tidsfordriv, hvori jeg for min Part dog som oftest kun deltog som — Model. Jeg var meget nær ved at være forelsket i Kusinen, der i Forbigaaende bemærket dannede det skrappeste Parti af Rivejernet, og mine kære Tanter, der altid har interesseret sig levende for at faa mig forsørget, fik derfor travlt med at finde en Lejlighed til at gøre Bekendtskab med den unge Dame, i hvem de trode at se et tilkommende Familiemedlem.

En Gang havde jeg købt en Teaterloge i første Etage og inviteret Professorens Familie til at se Opførelsen af et nyt Stykke. Dette fik mine Tanter opdaget og gættede da meget rigtigt, at Kusinen maatte være med. Nu var der altsaa Lejlighed til i det mindste at faa hende at se.

Da vi om Aftenen havde indtaget vore Pladser, og Damerne havde afmønstret første Etage og Parkettet, blev der en almindelig Munterhed paa de forreste Bænke. Man havde opdaget en hel Loge fuld af »Modeller« oppe i anden Etage lige over for os. Jeg, der i Begyndelsen sad allerbagest, kunde efter Téatrets daværende Indretning ikke selv se dette kostelige Syn, men jeg fik straks en velvillig, yderst detailleret Beskrivelse over alle de mageløse kvindelige Skikkelser, der var »samlet her i en fortrolig Klynge«, og da det første Stykke var spillet, gjorde den ene af Fætterne en saa bestemt Paastand paa, at jeg skulde bytte Plads

med ham, at jeg ikke kunde vægre mig — især da jeg ved dette Bytte vilde blive placeret lige bag ved den smukke Kusine. Jeg rykkede altsaa ned, fik min Teaterkikkert op, og hævede den i den angivne Retning. Men hvad maatte jeg se! Det var hele mit Tantedemokrati, der havde indtaget den omtalte Loge. De gode Madamer havde virkelig gjort det Utrolige for deres Udstyrelse. Ikke tilfredse med de Gaver til at vække Opsigt, hvormed de var blevne saa rigelig forsynede af Naturens Haand, havde de taget Kunsten til Hjælp og arrangeret sig de vidunderligste Fantasidragter ved en Sammensætning af ægte antikvariske Pyntegenstande og misforstaaede Efterabelser af den sidste Modejournal. Jeg har aldrig, hverken i Afbildninger eller paa Maskerader, set noget Lignende.

Der var allerede udtalt saa mange skaanselsløse Bemærkninger og Formodninger om »Høkerselskabet oppe i Høkerlogen«, at jeg som ungt Menneske ikke havde det uhyre Mod, der udfordredes til at sætte alle Klubbens Medlemmer i Forlegenhed med den overraskende Erklæring: at det var mine kødelige Tanter, der godhedsfuldt havde underholdt det ærede Publikum under Mellemakterne; ingen af de Andre kendte dem, og jeg var derfor overordenlig glad ved at kunne undskylde mig med mit svage Syn, da man spurgte mig om, hvad for en Nation og Tidsalder jeg henregnede dem til. Ulykkeligvis havde imidlertid En af dem

faaet Kig paa mig, der gik en Hvisken fra det ene Hovedtøj til det andet, og i et Nu hang den hele Besætning over Skuldrene paa hinanden ud over Logekarmen for at se, hvorledes jeg tog mig ud i det fine Selskab. Men det var dem ikke nok at se, de vilde ogsaa ses, og nu begyndte der en Nikken og en Viften med Lommetørklæder, som om der var sluppet en Bisværm løs imellem dem.

»Er det Dem, Tværmose, eller er det mig, de gør Signaler til?« spurgte den Lystigste af Fætterne.

»Mig kan det næppe være!« var jeg fejg nok til at forsikre.

»Saa maa det være mig?« mente han, og for ikke at være uhøflig, begyndte han af alle Kræfter at gengælde de venlige Hilsener. Det var en utaalelig morsom Forestilling.

Endelig faldt Tæppet for sidste Gang, og jeg var sjæleglad over at kunne slippe ud af Torturen, men ak

— det Værste var endnu tilbage! Mens vi ude i Korridoren er beskæftigede med at indsvøbe Damerne i deres Overtøj, har Tanterne udklækket en fiffig Plan. De lader, som om de har taget fejl af Trapperne, og paa én Gang ser jeg til min Rædsel »de gode gamle Ægyptere« i Gaasemarch komme anstigende imod os. Tante Barbara, den mest barbariske af dem alle, gik i Spidsen, og efter hende fulgte de Andre, alle med en og samme ubeskrivelige Mine, der skulde antyde, at de slet ikke saa os eller tænkte paa »Nogenverdensting«, men som kun altfor tydeligt røbede deres skumle Planer. Jeg vendte øjeblikkelig Ryggen mod det forfærdelige Optog og gav mig ivrigt i Lav med Kusinens Toilette, men i det Tante Barbara passerer forbi, vender hun sig med den mest gennemsigtige Finhed om til Tante Gitte og siger, som om hun fortsatte en Samtale:

»Ja, det maa Du nok sige! Den Pige, der faar Jonas, hun er rigtignok lykkelig!«

»Ih! Nej se, der er jo Jonas!« udbryder i det samme Tante Gitte — og nu fulgte en almindelig Paahilsning, Undskyldninger til Professorens Familie, Oplysninger om vort nære Slægtskab og den moderlige Kærlighed, Tanterne bestandig havde baaret for mig, og en Syndflod af Lovtaler over alle mine herlige Egenskaber, specielt henvendt til Kusinen.

Havde jeg i dette Øjeblik haft en Tryllestav i min Haand, vilde jeg upaatvivlelig have gjort en eller

anden forfærdelig Ulykke paa mine Tanter. Jeg havde den største Lyst til at slaa dem med Tungelammelse, mane dem ni Alen ned under Jorden eller lade dem forsvinde paa anden passende Maade, men i Mangel af alle overnaturlige Ressourcer maatte jeg gribe den naturligste af alle: at tie og taale; det var min Tunge, der lammedes, det var mig, der ønskede at forsvinde gennem Gulvet, ja, jeg tror endogsaa, jeg tænkte paa at springe ud af Vinduerne.

At jeg aldrig mere turde vise mig i Professorens Familie eller tænke paa den satiriske Skønne, følger af sig selv. I »Rivejernets« næste Møde blev der fremlagt en Karikatur, som gjorde umaadelig Lykke. Det var »den unge Heimdal, der genfindes af sine ni Mødre« — tegnet efter Naturen.

III.

ÆTTERSKAB.

Kødelige Fættere. Min Fætter i Amerika. Kusinehoveri. Paa Bal som Fætter.

Mit Fætterskab har ogsaa i sin Tid forvoldt mig adskillige Ærgrelser; Fætterskab er i det Hele taget et misligt Forhold, det er kun Halvslægtskab, og hvad der er halvt er næsten altid mistænkeligt. Ligesom Mulatterne plejer at have baade de Sortes og de Hvides Fejl og Grænsebeboerne at være forsynede med to Sæt Nationaludyder, saaledes plejer Søskendebørn og Næstsøskendebørn gerne at stille Fordringer som Paa-

rørende og afvise Fordringer som Ikke-Paarørende. Det er kun Jøderne, der betragter enhver Slægtning som »Næste«, kun mellem dem gælder endnu det gamle Ordsprog: »Blodet er aldrig saa tyndt, at det jo er tykkere end Vand;« mellem os saakaldte Kristne hedder det tværtimod: »Frænde er Frænde værst, sa' Ræven, han saa de røde Hunde«.

Paafugle og Kalkuner skriger, saa snart de ser hinanden, Hesten lider ikke Lugten af et Æsel, og der er næppe noget Dyr, for hvilket Mennesket har mindre Sympati end for Abekatten. Det er altsammen fordi Fætterskabet generer. Naar en Stakkel faar Skyld for at have gjort noget Slet eller noget Dumt, saa er altid hans Søskende- og Næstsøskendebørn de Første, der føler sig forpligtede til at omtale ham som »den Æsel« eller »den Abekat« — det er ogsaa for at vise, at Fætterskabet generer dem. Bliver han derimod rost og berømt eller vinder de 60,000 i Klasselotteriet, saa er det utroligt, hvor ivrige de samme Folk er for at notificere sig som hans »kødelige Fættere« — selv om der behøves en Tønde Kridt til at udregne Slægtskabet.

Jeg blev en Gang i Krigens Tid Vidne til en ret pudsig Præsentation mellem et Par Fættere. Paa en Restavration ovre i det Slesvigske sad en Flok af vore

smaa Jenser om Bordet, da Værten traadte ind i Stuen; han bar just samme Navn, som en dansk Kaptajn, der paa den Tid havde gjort sig berømt ved heldigt at udføre et meget dristigt Vovestykke, og da Navnet var temmelig ualmindeligt, faldt det en af Soldaterne ind at spørge, om han var i Familie med den saa meget omtalte Vovehals.

»Om jeg er i Familie med ham? Ja, det skulde jeg rigtig nok mene. Vi er endogsaa meget nær i Familie« — forsikrede Værten.

»Er De ganske vis paa det?« faldt her en anden af Soldaterne, en ung Frivillig, ind i Talen.

— Ja naturligvis, eftersom han er min kødelige Fætter.

— Virkelig! Det gør mig, min Sjæl, ondt for Dem.

— For mig? Hvordan det?

— Jo—o, for saa maa De jo være Broder til den Kæltring, Intendanten, der løb over til Insurgenterne.

— Jeg — nej — aldeles ikke.

— Da har dog Kaptajnen, saa vidt jeg véd, ingen andre Fættere end bemeldte Overløber og hans Broder.

— Deri maa De tage fejl, med ham er jeg aldeles ikke i Familie. Jeg har ingen Brødre, og Kaptainen er min eneste kødelige Fætter.

— Nej hør, Landsmand! Nu er det sku' Dem, der tager fejl. Er Kaptajnen Deres Fætter, saa er jeg det, min Sjæl, ogsaa, for han og jeg er tilfældigvis

Brødre, og saa maa De ogsaa finde Dem i at være i Familie med ham, Slubberten, jeg talte om, for han er med Skam at tale om vor kødelige Fætter.

— Hvad? De er . . .

— Kaptajnens Broder! Ja vel!

»Ja vel!« — istemte alle Jenserne — »Kender De ikke Deres eget kødelige Søskendebarn?« — og nu blev der en Latter.

»Kom Fætter, lad mig omfavne Dig!« — vedblev den muntre Soldat. »Det glæder mig oprigtigt at gøre Dit Bekendtskab. Jeg har aldrig vidst, at jeg havde mere end to Fættere, og dem har jeg kun haft Sorg af: den Ene blev, som sagt, Overløber, og den Anden havde Vand i Hovedet. Da Du ikke kunde være den Ene, saa tænkte jeg, at Du maatte være den Anden — tag mig det ikke ilde op! — men nu hører jeg jo, at Du maa være en Tredie. Lad mig nu se, at jeg faar mere Glæde af Dig, end af de to andre!« —

Den stakkels Vært! Det kostede ham adskillige Flasker Vin, og endda var han den, der havde mindst Fornøjelse af Fætterskabet.

Jeg fortæller kun denne Hændelse, fordi Erindringen om den for kort Tid siden frelste mig for en Ubehagelighed.

Jeg havde en Gang et Halv-Søskendebarn, som stadig brugte mange Penge og stadig ingen fortjente, og som i den Anledning stadig fortalte Folk, at jeg var hans intimeste Ven og hans nærmeste Slægtning, og at jeg ikke vidste Ende paa mine Penge. Meningen hermed var naturligvis at skaffe sig Kredit, og det lykkedes ham ogsaa — for en Tid. Ulykkeligvis kom han dog til Sidst til at benytte mit Navn paa en saa generende Maade, at jeg blev nødsaget til at fornægte ham baade som Ven og som Kavtionist, og som Slægtning give ham Rejsepenge til Amerika. Han lovede til Gengæld ovre i den nye Verden at antage et nyt Navn og nye Principer, rejste bort, kaldte sig Alexanderson og begyndte at arbejde.

I en halv Snes Aar hørte jeg Intet til ham, men forleden Aften, da der blev politiseret hos Etatsraadens, kommer de sidste amerikanske Aviser frem, og en af Selskabet udbryder pludselig ved at se i Bladet: »Alexanderson — det var ellers ikke noget dansk Navn.«

»Staar der noget om en Alexanderson?« spurgte jeg.

»Ja, her omtales en dansk Udvandrer, der har udmærket sig saaledes ved Snildhed og Tapperhed i Krigen, at han efter Haanden er avanceret fra simpel Soldat til Bataljonschef. Kender De ham maaske?«

Jeg var lige ved med Fornøjelse at tilstaa, at det var min Fætter, men i det Samme kom jeg til at tænke

paa den slesvigske Vært og hans tapre Fætter, og indskrænkede mit Svar til Spørgsmaalet: »Hvad fortælles der om denne Alexanderson?«

»Jeg har blot læst Indledningen; Historien er temmelig vidtløftig. Vil De læse den?« —

Det korte Indhold af den lange Historie var, at vor tapre Landsmand for at dække en Spillegæld havde gjort et Tvangslaan i den ham betrode Kasse; for at skjule denne Forgribelse havde han indladt sig paa forskellige Misligheder, og endelig, da hans Undergivne opdagede, hvorledes de var blevne bedragne af deres Chef, var han ved en improviseret Krigsret af sit eget Mandskab bleven kasseret som Militær og overgiven til den civile Lynchjustits — det vil sige: hængt.

Da jeg havde læst ud, følte jeg aldeles ingen Trang til at proklamere Fætterskabet. Ikke en Gang de amerikanske Fættere, der i forrige Tider gjorde saa god Virkning i femte Akt af Komedierne, har man nu om Stunder nogen Fornøjelse af! — sukkede jeg i Stilhed og takkede min gode Stjerne, der lod mig fødes i Danmark og ikke i Kina, hvor man hugger Fingrene af den ene Fætter, naar den anden har forgrebet sig.

Efter Haanden som Kulturen er stegen, har man mere og mere indset Nødvendigheden af at emancipere sig fra sine Fættere, men med Kusinerne er man ikke

kommen saa vidt; de udøver endnu en middelalderlig Hals- og Haands-Ret over deres ulykkelige Søskendebørn af Adams Køn, og der er til Dato næsten ikke gjort noget Skridt for at begrænse det Hoveri, som De tror sig berettigede til at kræve, især af den yngre Del af Fætterskabet. Det er ikke mange Aar siden, der udkom en Vise, kaldet »Fætterjeremiaden«, og uagtet den hverken var morsom eller rørende, gjorde den saa megen Lykke, at den efter først at være solgt i en Vise-Samling, der udkom i et betydeligt Oplag, fire fem Gange maatte udgives paa ny i Separataftryk — ene og alene fordi den for første Gang gav de undertrykte Ynglinger Ord til deres Suk.

Der skal jeg hjælpe og der give Raad —
Der skrive op og beregne —
Der holde Silke og der købe Traad —
Der er et Mønster at tegne —
Der skal jeg hente, jeg véd ikke hvem —
Der skal jeg synge Duetter —
Der laane Bøger og der følge hjem —
Ti overalt er jeg Fætter —

lød det den Gang i Kor fra Øst til Vest næsten lige saa klagende, som da Israls Børn sang: »Ved Babylons Floder«. Det var især de stakkels Fyre i Labansalderen, der blev betragtede som Livegne af deres Kusiner.

Jeg erindrer endnu fra hine onde Dage, at en elskværdig Kusine en mørk Vinteraften i et rygende

Snefog sendte mig ud paa Blegdamsvejen for at hente et glemt Brodérmønster. »Kan De virkelig nænne at jage et Menneske ud i et saadant Hundevejr?« spurgte den skikkelige Sjæl, der siden blev hendes Mand. — »Gud! Det er jo min Fætter!« — svarede Pigebarnet med et Smil, der paa den uskyldigste Maade udtrykte hendes Forundring over, at Spørgeren ikke kunde se Forskel paa en Fætter og et Menneske.

En anden Gang lod en anden Kusine mig staa to Timer i Queue, for at skaffe hende en Téaterbillet, og tilsagde mig derefter til om Aftenen at møde i Vestibulen til Afhentning. Jeg mødte naturligvis paa Klokkeslaget og maatte vente først en halv Time over den fastsatte Tid, før Tragedien var til Ende, og siden en halv Time, før Téatret var tømt, men traf hende alligevel ikke; jeg skyndte mig derpaa meget urolig ned i Stormgaden til hendes Moder for at erfare Aarsagen til Udeblivelsen, og fik dér den Efterretning, at hun havde overladt en Veninde sin Billet og var gaaet ud til en Familie paa Toldbodvejen, hvor jeg endelig maatte hente hende, travede nu atter hele Byen igennem, kom til mit Bestemmelsessted Klokken halv tolv og fik saa Skænd af min Kusine, fordi jeg havde ladet hende vente saa længe. Da jeg fortalte Aarsagen dertil, tog Fruen i Huset mit Parti og kendte for Ret, at det var »den unge Herre, der havde Grund til at beklage sig.«

— »Beklage sig?« — lo den unge Frøken — »Véd De da ikke, at det er min Fætter?«

Fremtidens Fættere vil næppe ane, hvad en nuværende Fætter emeritus har døjet i sin Ungdom. Der er en Mand, til hvem de københavnske Fættere staar i en ligesaa uberegnelig Taknemmelighedsgæld som de danske Bønder til Bernstorff, Negerne til Wilberforce, og

Italienerne til Garibaldi, og det er Etatsraad Thayssen, der ved at indføre Bybudene har reduceret Hoveriet saaledes, at det næppe er til at genkende. Dersom ikke denne Mand faar en Ærestøtte »SAT AF TAKNEMMELIGE FÆTTERE«, saa er der ingen Taknemmelighed at paaregne her i Verden.

Skade at Bybude-Ekspeditionen kun kan overtage den lavere Del af de Funktioner, der paahviler Fætterskabet! Til de højere Pligters Opfyldelse kan der ikke bruges Stillingsmænd.

Den første Gang, jeg var paa Bal, mødte jeg udelukkende i Egenskab af Fætter. Jeg havde otte Kusiner blandt de dansende Damer, og de disponerede paa den vilkaarligste Maade over mig hele Natten. Ikke tilfredse med selv at forlange en Dans hver, laante de mig ud til deres ældre Veninder, ja, jeg maatte endogsaa aftjene en Del af deres Forbindtligheder til en vis Møllerfamilie ved i en halv Time at galoppere omkring med en overkomplet Datter af bemeldte Familie, sædvanlig kaldet »Tøndesækken«. Jeg var den Gang meget godmodig og forekommende, men det var med Nød og Næppe, at min Godmodighed her slog til. Ikke en eneste Dans turde jeg selv raade over, ti da jeg stod i Reserven, gik jeg hvert Øjeblik i Bytte fra den ene Kusine til den anden. Da jeg efter Aftalen skulde føre min yngste Kusine ind i Balsalen, kom der en Løjtnant imellem os med et Engagement. »Tak!« — sagde den Smaa — »Jeg er rigtig nok engageret af min Fætter, men han renoncerer maaske!« — og uden at vente paa mit Svar, tog hun Løjtnantens Arm. »Saa skal jeg holde Dig skadesløs« — sagde Kusine Lise,

der, som sædvanlig, sad over, og saa var dén Dans arrangeret. Da der skulde danses Française, vilde jeg beskedent trække mig tilbage, for ikke at røbe min Usikkerhed i den højere Dansekunst, men i det Samme bukkede en halvgammel Sproglærer, som paa Ballerne gik under Navnet Professor Stankelben, for en af mine Kusiner. »Tusind Tak!« — smilte hun sødt — »jeg har i dette Øjeblik sagt Ja til min Fætter, og ham tør jeg ikke mankere!« — et Blik sagde mig Resten. For ikke at kompromittere hende, maatte jeg nu kompromittere mig selv i Françaisen. Værst blev jeg dog behandlet af min smukkeste Kusine; hun inklinerede og koketterede og konverserede den hele Nat saaledes med mig, at mit stakkels Hjerte var lige ved at tage Skade. Jeg trode naturligvis, at det var mig, al denne Ømhed galdt, men det var kun en falsk Adresse, hun havde givet den. Meningen var at sætte Skræk i en ung Købmand, der efter hendes Anskuelser betænkte sig alt for længe paa at fri; Dagen efter gjorde han ogsaa ganske rigtig Alvor af det og fik ogsaa ganske rigtig »Ja«. I min Ærgrelse over den flove Rolle, hun havde ladet mig spille, lod jeg hende nogen Tid efter høre, at hun havde koketteret vel stærkt med mig paa Ballet. »Ja, hvad Ondt var der i det? Jeg er jo Din Kusine! Med sine Fættere maa man da vel have Lov til at kokettere?«

— svarede den nyforlovede Skønhed, og alle de Uforlovede var af samme Mening: »Hvad skulde man ellers med dem?«

Jeg er ret vel til Freds med at være avanceret fra Fætter til Onkel, skønt min Stilling som saadan just ikke er misundelsesværdig.

VI.

Nevø og Niece. Stud. phil. Felix og hans Filosofi. Hans Vaskerkone. Hans gode Hjerte og hans daarlige Villie. Min Niece Frøken Regina. Hendes Opdragelse. Hendes Nykker og Kærligheder.

Da jeg var Barn fandt jeg det yderst ubehageligt at være Nevø; da jeg blev voksen, syntes det mig endnu værre at være Fætter; nu da jeg er kommen ud over begge disse Stadier, har jeg daglig mine Bryderier som Onkel.

Vil Nogen vide, hvad en Onkel er for En, saa behøver han blot at læse en Snes Lystspil igennem. Han vil derved erfare, at det er en Person, som skal være de unge Mennesker i Faders Sted, give dem gode Raad, som de ikke følger, og Lommepenge, som de holder slet Hus med; han skal hjælpe dem ud af alle Forlegenheder, betale deres Gæld, lade sig slaa Plader

af dem og tilgive dem alle deres Daarskaber, men uagtet alle disse Fordringer, der stilles til ham, har han ikke det mindste Krav paa Respekt eller Taknemmelighed.

Jeg kom en Gang til at tale med en fransk Kritiker om de komiske Fædres Skæbne paa Scenen, og spurgte ham, om han trode, at Publikum i et nyt Stykke vilde taale, at en Scapin i Sønnernes Tjeneste pinte, plagede og latterliggjorde de gamle Herrer. »Hvorfor ikke?« — svarede han — »En moderne Forfatter vilde kun ikke som Molière paa Personlisten anføre Octavio og Leander som Sønner af de gamle Syndebukke, han vilde gøre de unge Mennesker til deres Nevøer, og naar Argante og Geronte ikke var andet end Onkler, vilde man naturligvis finde det aldeles i sin Orden, at de maatte spytte i Bøssen til »det lille bitte Mulæsel« og »den forbandede Gallej« — ja, man vilde endogsaa more sig over, at de blev puttede i Sækken og gennempryglede. »Man er Onkel, eller man er det ikke« — siger Scribe.

Senere, da jeg beklagede mig over dette Votum hos en dansk Vaudevillist, fik jeg omtrent samme Besked. »I vor Praksis forekommer der kun tre Slags Onkler« — sagde han. »Vi har:

de rige — de har egenlig ikke Andet at gøre i Verden end at dø og lade sig arve; som oftest bliver de blot omtalte i sidste Scene —

de urimelige — de har nu aldeles fortrængt de naragtige Fædre og gerrige Formyndere som komisk Kontravægt mod Kærlighedsintrigerne; det er prægtige, durable Figurer, som man uden Fare kan udsætte for hvilken som helst Behandling, og endelig

de skikkelige — Her skal De se et Par Kupletter, jeg netop skriver til en af disse Godtfolk:

Det er min Sandten slet ikke saa rart
At være Onkel — det kan jeg fortælle!
Alt Bryderi det faar jeg paa min Part,
Alle Fadæser maa jeg til Sidst undgælde.
Onkel han skal trøste, han skal hjælpe, han skal raade,
Han skal skaffe Raad for Store og for Smaa,
Han skal gaa imellem, mægle Fred og be' om Naade —
Ja, Alverdens Synder skal han ta' sig paa.

Har en Niece lidt Modgang, nu vel:
Onkel maa høre den Smaas Jeremiader;
Har en Nevø levet flot og gjort Gæld:
Onkel er altid den Første, han slaar Plader.
Skal der være Giftermaal, saa hjælper ingen Sladder:
Onkel er Forlover, som sig hør og bør —
Item gi'r han Brudegave — item staar han Fadder
Tre Fjer'ngaar derefter — sommetider før!«

Efter denne Inddeling har jeg stadig hørt til tredie Klasse, men som oftest er jeg bleven henregnet til anden, fordi jeg ikke opfyldte de Fordringer, der stilles til første Klasses Onkler.

Jeg har som tidligere omtalt ikke mindre end sytten Broder- og Søsterbørn, og allerede de to af dem har været mig et Par for mange.

Da min Broder testamenterede mig de to Børn, som han havde giftet sig til, indsatte han mig til Universalarving af deres Forældres hele Syndeskyld. Jeg skulde nu erstatte de to forkælede Smaavæsener Tabet af begge deres Forældre, og det er ikke Spøg at være Fader og Moder paa én Gang, især for en stakkels Pebersvend. Jeg gjorde først et Forsøg paa at tage Børnene i Huset til mig, men det maatte jeg opgive efter en Maaneds Forløb. Baade min Husholderske, hendes Papegøje og hendes Katte erklærede sig aldeles ude af Stand til længer at bo under Tag med de to smaa Fredsforstyrrere, og det Værste var, at jeg selv omtrent var tvungen til at tiltræde disse mine gamle Husfællers Erklæring. De smaa Tyranner jog mig ud af Huset, naar de morede sig, og naar de kedede sig, var der slet intet Udkomme med dem. Jeg maatte skynde mig at faa dem begge satte i Pension, Drengen hos en gammel Skolemand, Pigen hos en gammel Grandtante.

Nu er de begge To blevne store og, efter hvad man siger, overordenlig elskværdige, og det er rimeligt nok, at der er mangen En, som misunder mig den Glæde at være Onkel til en saa begavet Yngling og en

saa fortryllende ung Pige; men jeg er ikke en Gang hævngerrig nok til at ønske mine Misundere i mit Sted.

Min Nevø Felix er et af Naturen i alle Henseender rigt udstyret Menneske; han har et brilliant Hoved, et inderlig godt Hjerte og et sjældent smukt Ydre, et indsmigrende Væsen, en Mængde Smaatalenter og et uudtømmeligt Fond af godt Humør og gode Indfald. Dersom jeg vilde beklage mig over ham, vilde alle de Mange, der kender ham fra Selskabslivet eller »fra Gaden«, uden Videre kende for Ret, at Fejlen var paa min Side. »Han gør jo ikke Andet end være elskværdig«, sagde en Dame forleden, da jeg sukkede over ham. Det var i Grunden baade Aktors og Defensors Indlæg i én Sætning: Han bestiller i Virkeligheden ikke Andet end at more sig selv og Andre, og noget Elskværdigere kan man jo ikke foretage sig. Skade blot, at det aldrig generer ham at more sig paa Andres Bekostning!

Her med mener jeg aldeles ikke, at han er Satiriker — ingenlunde! Jeg tager Ordene i simpel økonomisk Betydning. Felix har trods sin ypperlige Forstand aldrig været i Stand til at skælne mellem Begreberne Mit og Andres. Han har dels i Renter af sin lille Kapital og dels i Tilskud fra mig og et Par Tanter en maanedlig Indtægt af 50 Rd., hvormed han skulde

bestride alle sine Fornødenheder, og han kunde desuden ved daglig at give en Times Information i Fransk eller Musik, meget let fortjene en halv saa stor Sum til sine Fornøjelser; men Penge har han desuagtet aldrig undtagen — til Laans. »Verden har mindst 15 Gange saa mange Ressourcer som jeg,« siger han. »Naar jeg kan dele med hele Verden i de to første Dage af Maaneden, maa den sagtens kunne dele med mig de øvrige.«

Jeg har flere Gange, naar det lakkede ad Enden med hans for øvrigt uberegnelige Kredit, holdt de grundigste Forelæsninger for ham om Ejendomsretten og Forpligtelsen til Arbejde, men det er umuligt at komme nogen Vej med ham. Den sidste Gang svarede han mig: »Kære Onkel! Den fortræffelige Bog, hvoraf Du og alle andre Moralister laaner Teksterne til Jeres Prækener, omtaler kun én Slags Mammon. Det er den urette — og dén skal man feje ud og »skaffe sig Venner for.« Er det Andet, jeg har gjort? Har jeg ikke levet som »Fuglene under Himlen« her oppe paa mit Kvistkammer uden at saa eller høste, og har ikke mine kære Onkler og Tanter sørget for mig alligevel? Og — Apropos om »Lilierne paa Marken« — tror Du, at Jøden Salomon, der altid betalte kontant, nogensinde har baaret en Frakke, som sad bedre, end den, min Skræder betrode mig i Gaar? Vilde det nu ikke være

en blodig Synd, om jeg for kvart Pris skulde overlade den til en af hans Efterkommere?

Jeg blev rasende over hans Letsind og bad ham i det mindste ikke at blande Bibelen ind i sine Ordgyderier.

»Nu vel! Lad os holde os til de verdslige Filosofer! Har Du nogensinde hørt, at Diogenes betalte sin Husleje eller at Antisthenes lod sig genere af Skomagerregninger? Siger ikke allerede den vise Bias: »la proprieté c'est le vol«, og sagde ikke Sokrates, at det Mindste, man kunde gøre for ham, var at give ham 800 Rd. om Aaret og Fribolig paa Frederiksberg Slot? Kære Onkel! Naar var Mennesket lykkeligst? Var det ikke i Guldalderen? Og hvorfor var man lykkelig den Gang? Hvorfor, om ikke derfor, at man lod Guldet ligge og flyde paa Landevejen? Saa snart man tog det op og satte det i Kurs, var den gyldne Alder forbi, saa kom Fattigdommen, Næringssorgen og Reguladetrien ind i Verden, og saa blev Medmenneskene forvandlede til Kreditorer! Husk nu paa, at jeg er en af de uendelig faa Lykkelige, der endnu lever i Guldalderen, og betænk Dig ikke paa at forlænge min Lyksalighedsperiode med et lille Laan af ti Rigsdaler! Saa skal jeg gaa paa Karneval i Aften og more mig saaledes for dem, som Du ikke kunde more Dig for et helt Tusind!«

Og hvad blev Enden paa mine Formaninger? Naturligvis en Udbetaling af de omtalte ti Rigsdaler. »Enten er man Onkel, eller man er det ikke!«

Jeg fortænker ikke Andre i, at de lader sig bestikke af hans smukke Talemaader; ti jeg er saa ofte selv bleven bestukket og har maattet betale min Mulkt derfor, men det ærgrer mig, at han ved at stikke sig selv og Andre disse teoretiske Blaar i Øjnene skal kunne skjule de simple praktiske Resultater af hans kommunistiske Letsind. Jeg har gjort mig al optænkelig Umage for at overbevise ham om, at den, der som han modtager en Understøttelse til sine Studier og anvender det til sit Driveri, begaar et Falsum — at det er langt mere ydmygende ikke at kunne betale sin fattige Værtinde de Kostpenge, hun har til Gode, end at spise Naadsensbrød hos hende — at det er fuldt saa æreløst at bedrage en Haandværker for sin Dagløn, som at luske sig fra en »Æresgæld« paa Billardet — og at den, der tager paa Kredit eller gør Laan uden at have Sandsynlighed for at kunne betale, kun er grumme lidt bedre end den Bedrager, der udsteder Forskrivning paa en Ejendom, han ikke besidder. — Det er aldrig lykkedes mig!

I Fjor havde jeg dog én Gang den Fornøjelse at finde et slaaende Argument mod ham. Jeg havde

faaet Ordre til at udbetale en fattig Enke en Understøttelse fra et Velgørenhedsselskab, ved hvilket jeg er Kasserer. Konen havde tre syge Smaabørn og var selv bleven syg af den Anstrængelse og de Savn, hun havde underkastet sig for at holde Familien oppe uden at ty til Fattigvæsenet. Da jeg bragte hende den første Udbetaling og forespurgte mig nærmere om hendes Forhold, beklagede hun sig bitert over, at hun var bleven nødsaget til at søge Understøttelse. »Dersom man blot havde villet betale mig, hvad jeg har fortjent, skulde jeg ikke have behøvet at bede Nogen om Hjælp endnu« — sagde hun og viste mig en Haandfuld smaa Papirslapper. Det var ubetalte Regninger for Vask, som hun havde besørget; de lød ikke paa store Summer, men tilsammen udviste de dog et Beløb af nogle og tyve Daler. Paa to af Sedlerne opdagede jeg — hvad der aldeles ikke forundrede mig — Hr. Felix's Adresse. »Kan han heller ikke betale sin Vaskerkone?« spurgte jeg. »Jo, det kunde han maaske nok, naar jeg bare vidste, hvor han bode, men jeg har nu søgt ham forgæves tre Gange. Den første Gang havde han ingen Penge, den anden Gang var han ikke hjemme, og den tredie Gang fik jeg den Besked, at han var flyttet« — svarede Konen. »Jeg skal sende Dem en Mand her op, der kan være Dem behjælpelig med at indkassere disse Regninger« — sagde jeg og gik.

Da min kære Nevø et Par Dage derefter kom op til mig for at hente sine Maanedspenge, greb jeg Lejligheden til, uden nærmere Betegnelse af Vedkommendes Navn og Haandtering, at give ham en Beskrivelse over mit Besøg hos den fattige Kone, over Familiens hjælpeløse Tilstand og over den fortvivlede Kamp mod Fattigdommen, i hvilken den ærekære Moder først havde bukket under, efter at hendes Helbred var aldeles nedbrudt. Hans let bevægelige Hjerte kom straks i Oprør over alle de Selvfornægtelser, hun havde maattet underkaste sig.

»Det er ubegribeligt, at de Velhavende kan lade det komme saa vidt med en saadan Familie!« — sukkede han, men trøstede sig derpaa med, at nu var da vel Konens Nød overstaaet, siden Selskabet var kommet til Kundskab om hendes Trang.

— Ingenlunde! Selskabet har kun sendt hende en øjeblikkelig Sygehjælp. I hvilken forladt Tilstand hun befinder sig, vil Du kunne slutte deraf, at den stakkels Kone endnu har en Snes Daler staaende ude, men ikke et eneste Menneske hun kan faa til at hæve disse Penge.

— Men Du kunde jo . . .

— Jeg? — Nej, min gode Felix, jeg har nok at gøre med at skaffe de Fattige Sygehjælp; gaa private Ærinder for dem, har jeg, min Sandten, hverken Tid eller Lejlighed til.

— Det maa være haardt for de Nødlidende at se, hvor Lidt Andre har til overs for dem!

— Ganske vist! Og jeg kunde endda nævne Dig Flere, som i Stedet for at have Noget til overs for den fattige Kone, har forlangt, at hun skulde have Penge til overs for dem — og det uagtet de aldeles ikke var trængende.

— Det er jo umuligt!

— Man skulde syntes det. Men hvis Du nu skulde være En af dem, som har Noget til overs — f. Eks. af din Tid — saa kunde Du jo her gøre en smuk Undtagelse. Vil Du gaa de omtalte Ærinder for Konen?

— Ja, det véd Gud, jeg vil, og det straks!

— Godt!

Saa fik han hendes Adresse og skyndte sig afsted. Det var en haard Lektion for ham, da han genkendte sin egen forhenværende Vaskerkone. I det første Udbrud af Skamfuldhed vilde han betale ikke alene sine egne, men alle sine Medsynderes Regninger, men det vilde Konen ikke tillade; han tog dem derfor med sig og lovede at indkassere Pengene, med det Forsæt et Par Dage senere at sende hende Pengene og lade, som om de Andre havde betalt. Men ak! Et Par Dage er en lang Tid. Da de var gaaede, var Maanedspengene ligesaa, og en Aften træffer jeg Msr. Felix oppe hos en gammel Grandtante, i Færd med at etablere et

»Laan« af 30 Rigsdaler til en Barmhjertighedsgerning, som han ikke nøjere vilde betegne; kun saa Meget havde han sagt den Gamle, at Pengene skulde være til en fattig, syg Kone, som var bleven bedragen for en tilgödehavende Arbejdsløn. »Saadan et Hjerte og saadan en Retsfølelse, som den kære Felix har, skal man ikke saa let finde!« mente min fromme Tante i den Anledning.

Jeg fortalte nu den Gamle hele Sammenhængen: hvorledes han selv havde været med at bedrage Konen, hvorledes han siden flot væk havde villet spillet Velgører med Penge, som han selv skyldte bort til andre Kreditorer — altsaa ved at gøre sig skyldig i et nyt Bedrageri — og hvorledes han nu vilde luske sig fra det ubehagelige Hverv at indkræve Konens retmæssige Tilgodehavende hos sine Medskyldnere, ved at dække deres Gæld med Penge, som han begærede til en Barmhjertighedsgerning — kort sagt: at det saa kaldte »Laan« endogsaa uberegnet de Dalere, hvormed han i egen Interesse havde afrundet Summen, ikke var Andet end en Plade, anlagt paa saa næmt som muligt at slippe fra en besværlig Forpligtelse.

»Naar man vil analysere enhver Handling paa den Maade, saa bliver der ikke meget Godt tilbage i Verden! — Jeg har været glemsom og er en daarlig Husholder, det erkender jeg, men naar jeg heller selv vil laane Penge til at bøde paa denne Fejl, hvori saa

mange Andre ogsaa har gjort sig skyldige, end at lade den fattige Kone vente til jeg en Gang i Tiden fik skrabet hendes Smule Penge sammen i Styvervis, saa forstaar jeg rigtig nok ikke, hvorfor Onkel deri behøver at se en lav Beregning i Stedet for simpel menneskelig Medfølelse« — svarede den miskendte Yngling.

»Da forstaar jeg det godt, mit Barn!« forsikrede Tante. »Det kommer deraf, at Du er født med Noget her i venstre Side ligesom jeg og andre Mennesker — og det er Din Onkel ikke; han tror aldrig paa noget Godt hos Andre, og begriber ikke, at man nogensinde kan følge sit Hjertes Tilskyndelse, uden at gøre Beregninger først. Men lad ham tro, hvad han vil. Her har Du Pengene! Gør Du nu med dem, hvad Dit gode Hjerte tilsiger Dig!«

Og — Gud bevare's! — ikke alene Tante og alle hendes Bekendte, men ogsaa den fattige Kone, der trode, at han var løben fra Dør til Dør med hendes Regninger, og Enhver, hun fortalte Historien til — fandt naturligvis allesammen, at hvad man endogsaa kunde sige om Felix, saa maatte man indrømme, at han har et mageløst godt Hjerte.

Kan man nu lade være at ærgre sig over en saadan Historie?

De mener maaske, at jeg dog havde den Tilfredsstillelse, at Lektionen virkede? — Jo, der skal vi have det! Forleden spurgte jeg ham, om han nu havde

vænnet sig til at betale sine Vaskerkoner, men med sin sædvanlige elskværdige Oprigtighed svarede han: »Siden den Historie, Du véd nok, har jeg bestandig sendt mit Tøj til Dampvaskerierne: dér faar Konerne altid deres Dagløn, enten man betaler eller ej!« —

Den ene Gang efter den anden har Familien betalt hans Gæld og modtaget de skønneste Løfter om fremtidig Forbedring; den ene Gang efter den anden har han svoret paa, at nu vilde han være flittig og tage sin Eksamen; men hvad hjælper Løfter og Eder, naar man, saa snart det er muligt at bryde dem, føler sig overbevist om, at det er umuligt at holde dem!

»Kære, vise Onkel Jonas!« sagde han en Dag, da jeg havde holdt ham en varm Fasteprædiken. Husk, at Vejen til Helvede allerede er brolagt med gode Forsætter, og at jeg for længe siden har gjort min Leverance til Brolægnings-Kommissionen? Hvorfor vil Du nu friste mig til at love Noget, som Du ligesaa godt som jeg véd, at jeg ikke holder? Du véd jo, at Viljen og Evnen er lige nødvendige til ethvert Foretagende — Ikke sandt?

— Jo! Og jeg véd, at naar Du blot har Viljen til at være flittig i halvandet Aarstid, saa har Du alle de Evner, der udfordres til at gøre en glimrende Eksamen.

— Meget smigrende! — Men hvis det endnu skortede mig paa en eller anden Evne, hvis jeg f. Eks. kun var en tolvaars Dreng, vilde Du saa afpresse mig et Løfte om at tage Embeds-Eksamen i Løbet af et Par Aar?

— Nej naturligvis! Jeg forlanger aldrig at Nogen skal gøre mere, end han kan.

— Jo netop, kære Onkel! Du forlanger at jeg skal ville, og det er jo det, jeg desværre ikke kan. Jeg mangler den af alle Evner, hvorpaa det mest kommer an: Evnen til at ville; det er en Naturfejl hos mig. Kan jeg gøre ved, at min Amme maaske har givet mig et Tryk paa Hovedet og klemt min Viljeskraft flad? — Du har nu Snese Gange set, at min Vilje ikke er stærk nok til at modstaa den mindste Fristelse, og endda forlanger Du, at den skal vise sig bomstærk. Er det ikke lige saa urimeligt som at opfordre et Barn til at løfte en Amboldt eller at bede en Blind se ret nøje efter? — Naar jeg vilde være flittig i et Aarstid, kunde jeg maaske tage Eksamen allerede næste Gang, det er højst sandsynligt; men hvad kan det hjælpe, naar jeg nu ikke vil være det i otte Dage.

— Men hvorfor vil Du ikke? — for Fanden?

— Hvorfor kan Du ikke naa længere, end Din Arm rækker? Havde jeg en solid Vilje, saa var det ingen Sag at ville, men nu har jeg den én Gang ikke, og hvor skal jeg faa den fra? Alle Dine Formaninger

og Befalinger hjælper ikke det Mindste; endogsaa Sproget nægter Dig sin Tjeneste. Du kan sige: Gaa! Mor Dig! Spis! Drik! Sov! og: Driv! — men Du kan lige saa lidt sige: Vil! som Du kan sige: Kan!«

Det maatte jeg indrømme. Det er sandt, men det er ærgerligt. Hvad skal man nu gøre ved et saadant Menneske?

Felix har, som sagt, en Søster. Hun hedder ominøst nok Regina og er i højeste Grad Søster til sin Broder. Det er lige saa lidt Spøg at være Onkel til hende som til ham.

Da jeg indsaa Umuligheden af at opdrage et Pigebarn i mit Ungkarlehjem, overlod jeg hende til en af mine mange Tanter, den gamle Fru Palm. Regina var allerede som Barn et lille fortryllende Væsen, og der var ti Tanter for én, som tilbød sig at træde hende i Moders Sted, men jeg trode at handle rigtigst ved at foretrække Tante Palm, dels fordi hun selv ingen Børn havde, og dels fordi hun var bekendt som en inderlig god gammel Kone. Jeg var den Gang endnu saa ung, at jeg betragtede Alderdom og Besindighed som uadskillelige; nu er jeg bleven ældre. Erfaring har lært mig, at Hjertet løber lige saa let og fuldt saa langt af med de Gamle som med de Unge, og at de Gamle langt lettere taber Ligevægten under dette Løb. Lige

som ingen dunskægget Yngling kan indlade sig paa større Daarskaber for sin Tilbedtes Skyld, end en graahaaret Elsker, saaledes kan ingen Moder paa atten Aar i den Grad overvælde et Barn med ufornuftig Kærlighed, som en Bedstemoder eller en Grandtante oppe i Tredserne.

Tante Palm var et Pragteksemplar af en gammel Grandtante, og al den Ømhed, som Naturen havde nedlagt i hendes Hjerte, og som under hendes trediveaarige barnløse Enkestand ikke havde fundet nogen Genstand, gik nu over paa den Smaa. I Regina havde hun virkelig ogsaa fundet et Underbarn. Hun var ikke alene smuk, men hun havde et saa indtagende Væsen, at Alt klædte hende, og baade i Henseende til Vid og til Nemme viste hun tidlig en sjælden Begavelse. Der var saaledes al Grund til at beundre hende, og snart levede Regina kun for at beundres og Tante Palm for selv at beundre hende og besørge hende beundret af alle Andre.

Den lille Regina blev klædt paa og klædt af og klædt om hvert Øjeblik, ret som en Dukke, og ingen lille Pige, der hørte sin Dukke rose, følte nogensinde sit Hjerte banke af en saa stolt Glæde som Tante, naar hun med den Lille ved Haanden gik gennem Bredgade og hørte de Forbigaaende udbryde: »Det var da et dejligt Barn.« Hver Gång hun hørte et saadant Udbrud, maatte hun straks hen til Mode-

handlerinden paa Østergade, for at købe et eller Andet, der kunde gøre det fortryllende Dukkebarn endnu dejligere.

Ventede Tante en Gang imellem efter den Lilles Mening for længe med at fornye Pynten, saa bad det søde Barn selv om, at hun maatte give den til den lille Pige oppe paa Kvisten; det kunde Grandtante aldrig modstaa. Saadant et Hjerte, som det Barn havde, kunde ikke nok som beundres!

Blev den Lille ked af sit Legetøi og pillede det itu for at se, hvad der var inden i, beundrede Tante hendes Videbegærlighed; klippede hun sine Billedbøger i Stykker, kunde Tante ikke Andet end beundre hendes Kunstsans, og hittede hun paa de aller urimeligste Fordringer, beundrede Tante hendes Urimeligheder som geniale Indfald.

En Søndag Eftermiddag, da baade Tante og Tjenestepigen forgæves havde udtømt deres Opfindsomhed for at underholde hende, satte hun sig til at græde — hvorfor vilde hun ikke sige, i Begyndelsen vidste hun det vel næppe selv. Endelig slap det ud: Hun vidste ikke, hvorfra hun skulde faa fire hvide Mus, der kunde trække hendes lille Tin-Karét. Dette mageløse Indfald blev i en hel Maaned fortalt alle besøgende Medtanter og Veninder til almindelig Beundring, og Følgen blev naturligvis, at hele den beundrende Flok løb Byen rundt, indtil det ønskede Forspand var fundet

og indkøbt. At det mageløse Barn til Gengæld for denne Overraskelse ikke forsømte nogen Lejlighed til at overraske Tante med lignende geniale Paafund, behøver jeg vel ikke at fortælle.

Jeg foreholdt den Gamle meget alvorligt det Farlige i en slig Opdragelse og bad hende betænke, at hun ved den udsatte Barnet for den største af alle Ulykker.

»Hvad er det for én?« spurgte hun skeptisk.

»Det er den, aldrig at kunne blive til Freds, og til Freds kan man aldrig blive, naar man som Regina, tror at have Krav paa Alt, hvad man faar Lyst til, og ikke skønner paa Noget, som man har opnaaet. Forleden græd hun for hvide Mus, i Morgen faar hun maaske Lyst til sorte Elefanter; skaffer de gode Tanter hende dem, forlanger hun formodenlig, at den store og den lille Bjørn skal tages ned fra Himlen og spændes for Tin-Karéten, og føjer man hende ikke deri, saa tviner hun og vil hverken høre Tale om Mus eller Elefanter!«

— Min kære Jonas! Du er et Mandfolk og oven i Købet Ungkarl. Indbild Dig bare ikke at Du forstaar Dig paa, hvordan et Pigebarn skal opdrages! Jeg skulde maaske nægte det søde Barn ethvert uskyldigt Ønske, fordi jeg ikke kan tage Stjernerne ned fra Himlen? Jeg skulde maaske forbitre hende Livet lige fra Barndommen af, for at hun kunde blive lige saadan

en vranten Knurrepotte som hendes Onkel? Nej Tak! Hun er af en saa fin Natur, at man ikke kan behandle hende varsomt og kærligt nok; det véd jeg bedst.

Dermed var den Sag afgjort. Tante Palm var en meget fornuftig Kone, men det nyttede ikke at disputere med hende. Hun var opvokset i den Tro, at Sol og Maane og Stjerner drejede sig om den lille Klode, som hun bode paa, og den Tro lod hun sig ikke frasnakke. »Saa længe jeg med mine egne Øjne kan se hele Himlen gaa omkring mig hver evige Dag, bliver jeg ved min Tro« — sagde hun endnu mere standhaftig end Galilei, og hun fandt det derfor aldeles i sin Orden, at Regina blev en lige saa haardnakket Bespotter af det kopernikanske Verdenssystem, som hun selv var. Da Pigen havde naaet sit syvende Aar, var hun fuldt og fast overbevist om, at ikke alene Himlen, men ogsaa Jorden burde dreje sig om hendes lille Person, og det nyttede kun lidt, at Lærere og Lærerinder stræbte at berigtige hendes Begreber om Verdens Indretning i saa Henseende; hvad hun saa med sine egne Øjne maatte hun dog tro paa, og endnu havde hun jo ikke set Andet, end at Alt drejede sig om hende.

Ogsaa i Skolen blev hun Alles Kæledægge. Der gives Barneøjne, som afvæbner enhver Strænghed, og hun havde et Par af dem. Hendes smaa Unoder saa man gennem Fingre med, fordi de klædte hende saa godt, og hendes Fortrin fremhævede man ved enhver

Lejlighed, fordi de klædte hende endnu bedre. De andre Smaapiger opdagede snart, at hun »kunde gøre, hvad hun vilde,« og betragtede hende som Følge deraf med al den Beundring, som hun var vant til i Hjemmet, og snart var hun første Høne i Kurven eller rettere sagt, første Kylling i hele Dameudklækningsetablissementet.

Havde jeg aldrig havt Andet at ærgre mig over, vilde vore Pigeinstituter alene have forsynet mig med et tilstrækkeligt Stof. At omtale de Ærgrelser, som Reginas Skolegang forskaffede mig, vilde blive for vidtløftigt, og jeg skal derfor indskrænke mig til at notere den Kendsgerning, at Pigen efter i 7—8 Aar at have tilbragt 7—8 Timer daglig dels med at modtage Undervisning i Skolen og dels med at forberede sig hjemme, endelig blev udskrevet af Institutet som en ung Dame med brilliante Kundskaber. Hun fremlagde ved Eksamen særdeles smukke Udarbejdelser i Tysk, Fransk og Engelsk, og bedømte med en forbavsende Sikkerhed alle større og mindre Frembringelser i vor egen Literatur, havde gennemgaaet saa vel Sydens som Nordens Mytologi, et Kursus i Kirkehistorie, i Naturvidenskaberne, i Matématik, ja, jeg tror endogsa i Æsthetik og Kunsthistorie, og Tanterne var aldeles forbavsede over hendes Haandarbejder, men mærkeligt var det, at hun trods alt dette lige saa lidt kunde tale med en Tysker som forstaa en Englænder eller en Franskmand, og at hun kun kendte de danske Forfattere

af Læsebogen. Hun var lige saa lidt i Stand til paa egen Haand at skrive et fejlfrit dansk Brev, som at udregne en af Søren Matisens simpleste Husholdningsopgaver eller strikke Hæl i en Strømpe. Kort sagt: hun havde lært alt det, der fordres i en Selskabssal og Intet af det, der fordres udenfor, hun havde lært Alt, hvad en Dame behøver at vide og kunne — kun det og intet Andet. Skolen havde løst sin Opgave; den opdrog jo unge Piger til Damer, hverken til Husholdersker eller Huslærerinder.

Allerede flere Aar før hun blev konfirmeret, vidste hun paa sine Fingre, hvad en Dame kan fordre, og hvad en Dame kan tillade sig. Deri havde de unge Herrer velvillig givet hende Information.

Vi har et fortrinligt Suplement til vore Dameinstituter i de saa kaldte Børneballer. Man maa nemlig ikke tro, at et ægte københavnsk Børnebal er et Slags Legestue for Smaapiger og Smaadrenge — nej bevares! — det er et virkeligt Bal for unge Herrer og unge Damer med Toiletter, Buketter, Orkester, Inklination, Kurmageri, Champagne og jeg véd ikke Hvad. De konfirmerede Døtre af Huset inviterer deres Veninder, og de mer eller mindre voksne Sønner deres Venner til at danse lidt med Børnene — og med de Voksne, der tilfældig er komne med — det er just denne Blanding af Store og Smaa, der gør Børneballerne saa pikante og saa ugenerte. De Smaa lærer de Store at

være barnlige, de Store lærer de Smaa at være voksne. De konfirmerede Frøkener giver de ukonfirmerede praktisk Vejledning i at skaffe sig Tilbedere, de begyndende Kavalerer øver sig i Galanteri ved at gøre Haneben for de smaa Damer fra Skolen, og disse rivaliserer indbyrdes om de voksne Herrers Opmærksomhed — saadan et Børnebal kan være meget belærende!

Regina, der havde modtaget sin Dannelse i et af Byens mest fashionable Instituter, var som det tidligst udviklede og smukkeste Eksemplar af dets vordende Damer selvskreven Deltager i alle de »Børneballer«, som blev afholdte i hendes Medelevers Familier, og de var mange. Hun regerede allerede her som erklæret Baldronning, forstod at imponere og kokettere, at bruge Viften og Øjnene tros nogen voksen Dame, og alligevel vidste hun at gøre alle Barnlighedens og Barnagtighedens Privilegier gældende. Hun kunde tillade sig Alt, fordi hun endnu kun var et Barn, og Ingen vovede at gøre Indsigelse imod hendes smaa Overgreb, fordi hun allerede var Dame.

En af de hellige Kirkefædre — jeg tror det er selve St. Avgustin — har defineret Valsen som den Cirkel, hvori den lede Frister danner Centrum.

Kort efter at Regina var bleven dimitteret fra Dameinstitutet, tog jeg mig for at holde hende en Tale over dette Tema, men nu viste det sig, at den Smaa ikke for Intet havde læst Kirkehistorie. Jeg var næppe

fremkommet med mit Citat, før hun paatog sig en parodisk lærd Mine og afbrød mig med de Ord:

»Hertil svarer jeg: For det Første, at Lignelsen er matematisk, og at Matematik og Dans er saa uforenelige, at man aldrig har set en Matematiker, der kunde danse ordenligt. For det Andet, skriver den sig fra en Teolog, og Teologerne taber, som bekendt, al Erindring om Baller og Dans, saa snart de selv bliver ordinerede — og for det Tredie, var St. Avgustinus nok Pebersvend, og Pebersvendene, kære Onkel, er jo naturlige Fjender af Dans, fordi de selv er gaaet bag af Dansen. Nej, vil Du vide, hvad Dans er, saa skal jeg sige Dig det. Dans, det er saadant Noget: Lalalala ...«

Og saa begyndte hun at synge og trippe saa nydeligt omkring paa Gulvet, at jeg glemte St. Avgustin og lovede hende en ny Balkjole.

Da jeg kom hjem ærgrede jeg mig derover, ti jeg tilstaar det: Jeg hader Ballerne. Men jeg hader dem ikke, fordi jeg er bleven Pebersvend, men fordi jeg har været Ungkarl. Det er Ungkarlenes Skyld, at Ballerne er blevne til det, de er, og at de unge Piger ikke bliver til det, de skulde være.

Kan man i det Hele taget tænke sig en mere fuldstændig Mangel paa Oprigtighed, en mere gennemført Falskhed, end den, de unge Herrer lægger for Dagen lige over for en ung smuk Pige? De svarer hende med høflige Løgne, naar hun opfordrer dem til

at sige hende den rene Sandhed, de oplyser hende aldrig om hendes Fejltagelser og modsiger aldrig hendes Urimelighed, de forguder hendes Fortrin, smigrer hendes Mangler og opmuntrer enhver af hendes Udskejelser, kort: de gør Alt, hvad der staar i menneskelig Magt, for at faa hende til at anse sig selv for Indbegrebet af kvindelig Elskværdighed, og naar det lykkes dem, vender de hende Ryggen, løfter paa Skuldrene, trækker paa Smilebaandet og ryster paa Hovedet.

Og Balkonversationen er netop Destilatet af denne Falskhed. Er der noget Sted i den store Verden en lille, hvori alle de forlorne, uægte Herligheder, som Apostelen kalder »Kødsens Lyst, Øjenslyst og et hoffærdigt Levnet«, er forsamlede med Udelukkelse af alle Aandens og Hjertets Skatte, saa er Balsalen en saadan lille Verden.

I denne Verden fuldendtes nu Reginas Opdragelse. I de sidste Aar har hun været Hovedstadens første Baldame og mest bekendte Skønhed. Hendes Popularitet som saadan har allerede for længst naaet saa vidt, at enhver Laban, naar hun omtales, sans façon kalder hende »Regina Palm«, for at give sig Mine af at kende hende overordenlig godt, selv om hele hans Bekendtskab til hende indskrænker sig til, at hun en Gang har nægtet ham en Dans, eller to Gange gaaet forbi ham paa Gaden.

Regina er nu 25 Aar — hun staar altsaa lige tæt ved det Tidspunkt, da Baldronningerne har Valget mellem frivillig at nedlægge Scepteret eller lade sig støde fra Tronen, men tros' al den Lykke, hun har gjort hos Herrerne, er der endnu ingen Udsigt til, at der for hendes Skyld vil blive gjort noget Skaar i Tante Palms Myrte.

Hun er i Virkeligheden en af de smukkeste Piger i Byen, om ikke den smukkeste, hun har et indtagende Væsen, et opvakt Hoved og i Grunden et godt Hjerte, og end ikke Misundelsen har kunnet udpege en Plet paa hendes Rygte. Hvordan gaar det dog til, at den ene efter den anden af hendes mindre rigt udstyrede og begavede Veninder bliver forlovede og gifte, uden at Turen kommer til hende?

Svaret paa dette Spørgsmaal fik jeg forleden Formiddag, da jeg ubemærket af de andre Gæster sad i en Vinduesfordybning og drak min Kaffe paa »det skarpe Hjørne«.

»Se, se!« raabte den Ene. »Der gaar Regina Palm, Din gamle Flamme!«

»Hun holder sig godt!« sagde den Anden halvt for sig selv efter en Pavse.

— Hør! Du kan ikke nægte, at Du var rasende forelsket i hende i Fjor ved Juletid.

— Det nægter jeg ikke heller, og hvorfor skulde jeg nægte det? Jeg giver mig ikke ud for at være fornuftigere end alle Andre.

— Sig mig nu ærligt: friede Du til hende?

— Jeg? Til hende? — Tak!

— Ja, véd Du hvad! Anstændig tror jeg sku hun er.

— Gud bevares! Det tvivler jeg slet ikke paa, men ser Du — — Ægteskab, det er dog altid et saa privat Forhold, at man nødig indlader sig med en Pige, der har et Slags offenligt Anstrøg, og det har hun. Har Du f. Eks. det moralske Mod, der udfordres til at gifte sig med en Teater-Danserinde, og glæde sig, hver Gang hendes Dejlighed bliver udbasunet i Bladene eller applavderet af Lapsene paa første Bænk?

— Nej, men der er ogsaa Forskel . . .

— Ikke saa meget, som Du tror. En Skønhed, som den hele Verden har havt paa Tungen og den halve i Hjertet, er ikke længer privat. Jeg for mit Vedkommende skulde i det mindste betakke mig for at hedde: »den bekendte Regina Palms Mand«.

Jeg kunde ikke undlade i mit stille Sind at give Manden Ret, skønt det ærgrede mig at maatte gøre det.

Om Aftenen fortalte jeg hende denne interessante Samtale.

Hun hørte paa mig med skælmsk Andægtighed, og da jeg var færdig, udbrød hun med en Mine, som om der paa én Gang gik et Lys op for hende: »Maatte

jeg ikke nok tro, at der var saadan Noget i Vejen! Jeg har længe anet, at de fornuftige Herrer maatte have en eller anden Betænkelighed ved at fri til mig; men at det var min Elskværdighed, der skræmmede dem, det faldt mig rigtig nok ikke ind! Hvad skal jeg nu gøre, Onkel? Jeg vilde saa inderlig gerne have en fornuftig Mand, og alle mine Tilbedere er saa gyselig dumme.«

— Du skulde give alle Dine Balinklinationer Afsked...

»Ja vist saa,« — faldt Tante mig i Ordet — sæt hende endnu flere Nykker i Hovedet, end hun har i Forvejen! Fejlen er bare den, at hun har givet alt for Mange Afsked!«

— Søde Tante, lad os endelig ikke komme til at tale om mine ulykkelige Kærligheder. Jeg har gjort Alt, hvad jeg kunde, for at forelske mig i de Stakler, der har været forelskede i mig, men det har ikke været mig muligt med min bedste Vilje. Lad nu Onkel dømme imellem os!

— Ja, lad ham det! Der var nu for det Første ham, Kandidaten, Din Lærer . . .

— Ja, ham sværmede jeg for, saa længe jeg gik i Skole, fordi han kurede til mig i Timerne og gav mig gode Karakterer, enten jeg kunde mine Lektier eller ikke, men da jeg blev konfirmeret, gik det over, og det kan da virkelig ikke forundre Nogen. Tænk Dig Onkel: den Dag, jeg sagde Farvel til Institutet, holdt

han en formelig Præken for mig i den Tro, at det var en Kærlighedserklæring — en formelig Præken paa tre Oktaver med Smør i de høje Toner og Tremolando i de dybe, skrækkelig rørende! Dagen efter vilde han hilse paa Tante og høre »det Svar, som skulde afgøre hans Lykke herneden«, men jeg er næppe kommen hjem, førend tre af mine Skoleveninder af næst ældste Klasse kommer styrtende op til mig og spørger »om de saa maa gratulere mig?« Jeg lader naturligvis, som om jeg ikke forstod et Ord af, hvad de sagde, og spørger, hvad de mener. Saa tager den ene af dem en sammenlagt Papirslap frem og begynder at læse for mig. Det var Prækenen, som han havde lært sig udenad og siden revet op af Vestelommen, da han saa paa sit Ur. Pigebørnene havde fundet den paa Katederet og læst den op for hele Klassen, der straks havde gættet, hvem den maatte gælde, og moret sig mageløst. Finder Du det nu underligt, at jeg ikke kunde indlade mig paa »at skabe hans Lykke herneden«, men lod Tante forsikre ham om min dybeste Ærbødighed?

— Aa nej, det vil jeg ikke sige.

— Men Du fortæller ikke Din Onkel, hvad det var, der især bestemte Dig til at give ham Kurven. Du glemmer, at det var Kammerjunker Liebling, som havde sat Dig Fluer i Hovedet.

— Nej, ham glemmer jeg aldrig — aa, han valsede som en Engel! Han havde de yndigste brune Øjne,

man kunde tænke sig — de sagde rigtig nok ingen Ting, men deilige var de! — og saa havde han glinsende sort Haar, som han lod frisere to Gange om Dagen, og saa havde han fem Skæg, tre smaa om Munden og to store paa Kinderne, og saa havde han syv Tusind om Aaret i Rentepenge og en Bonbon-Æske i hver Lomme, og ikke Andet at bestille end gøre Opvartning for sin Kone, naar han fik en. Tante fandt, at han var et udmærket godt Parti, og jeg fandt, at han var et udmærket smukt Menneske, og havde han skyndt sig at fri, er det ikke utroligt, at jeg kunde have sagt Ja, for jeg havde virkelig en lille Passion for ham, men den kurerede Doktor Finsen mig for. En Aften, da der var stort Selskab hos Professor Holms og Doktoren som sædvanlig skulde fortælle Nyt, spurgte han os, om vi vidste, at Kammerjunker Liebling var flyttet ned paa Østergade? — »Har han da solgt sit Sted i Alén?« spurgte en af Damerne. »Det skal jeg ikke kunne sige«, svarede Doktoren, »men at han har lejet første Sal over den nye Bundtmagerbutik, kan Damerne meget let overbevise sig om, for han staar i Vinduet fra Morgen til Aften«. Næste Middag havde vi naturligvis Allesammen Ærinder paa Østergade, og jeg skulde tilfældigvis netop tillige med et Par Veninder op i en Butik, der laa lige over for den omtalte første Sal. Ganske rigtig! Der stod Kammerjunkeren med sine fem Skæg og sin nydelige Frisur

oppe i Vinduet støbt i det fineste Voks med en Paryk-blok ved hver Side. Fra det Øjeblik af var det mig umuligt at se paa Kammerjunkeren, uden at tænke paa Frisørskiltet, og da han kort efter sendte sin Kusine til mig for at høre, om der var noget Haab for ham, gav jeg hende Anvisning paa Vokskabinettet ude ved Jernporten. Kunde jeg Andet?

— Aa nej!

— Ja, Du siger »Aa Nej!« for et godt Ord, Jonas, men Du maa ikke tro, at det er den eneste Gang, Regina har stødt et godt Parti fra sig uden anden Grund, end at det ikke behagede Den eller Den. Der var f. Eks. den unge Slambek til Gryderupgaard, et meget net og inderlig rart Menneske, som meget gerne

vilde have baaret hende paa sine Hænder gennem Verden, og som hun ogsaa lod til at synes meget godt om — véd Du hvorfor han blev afvist?

— Nej!

— En Aften, da Regina sad oppe i Logen og Slambek stod nede i Pakettet og saa op til hende, spurgte den spisnæsede Frøken Skrangel, hvad det var for en Person, der lorgnetterede dem saa trofast; da Regina lod, som om hun ikke kendte ham, begyndte alle Damerne at gætte, den ene værre end den Anden, indtil Etatsraadinden sagde: »Det maa bestemt være en Staldkarl, der har taget gule Hansker paa, for at Ingen skal kende ham«. — Saa var det ude med ham, stakkels Fyr!

— Nej, endnu ikke, Tante! Jeg havde endnu meget til overs for ham efter den Tid, men saa kom vi i Selskab hos Majoren, og der fik Løjtnanten ham til at deklamere nogle grulige hjemmegjorte Digte. Det var næsten mere end min Kærlighed kunde bære, men det var endda ikke det Værste. Ved Bordet kommer George Sand paa Tale, og saa spørger han ganske naivt »Hvorfor kalder han sig for Madam Dudevant?« og lader Løjtnanten indbilde sig, at »den unge Mand« var bleven nødt til at skifte Navn paa Grund af, at han i en Slags Duel havde dræbt en russisk Spion, som hed Kotzebue. »Naa ja, det vidste jeg dog!« svarer Mennesket ganske alvorlig. Hvad synes Du, Onkel?

Den Historie bliver fortalt hele Byen over, og endda betænker jeg mig paa at bryde med ham. Men saa kom Naadestødet. Netop i de samme Dage gaar han hen og vinder den store Gevinst i — Idiotlotteriet! og det bliver fortalt i alle Bladene. Maa jeg nu spørge Dig, Onkel: Kunde Nogen forlange, at jeg skulde gaa igennem Verden med saadan et Menneske ved Siden og oven i Købet lade mig kalde Fru Slambek for hans Skyld?

— Aa nej!

— Saadan er det gaaet med alle mine Kærligheder! — Kan Du forstaa det?

— Aa jo! Du vil ikke have et indskrænket Mandfolk til Mand, og andre end indskrænkede Mandfolk kunde det ikke let falde ind at ønske sig Dig til Kone. Det synes jeg, er temmelig tydeligt. En Pige, der, som Du, aldrig har tænkt paa Andet end at more sig, pynte sig og gøre Fordringer til sine Omgivelser, og som hverken har Sans for Familieliv, Huslighed, Kunst eller Videnskab, er en saa unyttig og kostbar Luksusgenstand, at hun kun passer for en Mand, der er meget rig, og han tager hende endda kun, naar han er meget dum eller meget forelsket — hvilket omtrent kommer paa Et ud . . .

— Onkel! Der maa vist være Noget i Det, Du dér siger, skønt alle andre Herrer siger lige det Modsatte. Jeg har bestemt faaet en daarlig Opdragelse,

men har jeg det, er det jo Din Skyld, og derfor skal Du høre, hvad jeg har betænkt: I det Aarstid, jeg endnu har tilbage af min Ungdom, vil jeg nu forsøge at finde mig en Millionær, saa lidt dum og saa meget

forelsket som muligt. Skulde det imidlertid slaa fejl — hvad jeg meget frygter for — saa har jeg kun Et tilbage.

»Og det er?« — spurgte jeg forventningsfuld.

Hun slog Øjnene ned og gjorde sig al mulig Umage for at antage en bodfærdig Magdalenas Skikkelse — dejlig er hun den lille Trold!

»Naa, hvad gør Du saa?« gentog jeg.

»Det skal jeg sige Dig« — svarede hun, traadte tæt hen til mig, lagde sine foldede Hænder over min Skulder og tittede mig skælmsk ind i Ansigtet med sine fortryllende Øjne — »Jeg lægger mig efter alt det, som jeg har forsømt, for Eksempel at være huslig, læse med Eftertanke, spille med Følelse og skrive ortografisk, og naar det er gjort, saa kommer jeg til Dig, Onkel Jonas! Du er baade rig nok og klog nok, og jeg tror næsten, Du vilde være god nok til at tage mig, naar jeg frier til Dig. Ikke sandt? Vilde det ikke være stor Synd, om Ingen af os skulde blive gift?«

Det var naturligvis kun et Drilleri af hende, men jeg kan endnu ærgre mig over den Gysen, der fór igennem mig ved hendes Ord. Tanken er hypokonder; men — gjorde hun nu virkelig Alvor af sin Spøg! — — Den gamle Jonas Tværmose og den smukke Regina Palm! — Jeg kan ærgre mig over, at det er muligt blot at tænke Sligt!

V.

VOGERSKAB.

Min Svoger Patricieren og min Svoger Plebejeren. Hvorledes 1003 elskværdige Piger er blevne bedaarede og hvorledes min Søster Tea blev det. Prøvenumer af den sorte Lyrik. Første Sammenstød med Hr. Suderup. Illustrationer til Frithiofs Saga. Hr. Suderup bliver en solid Mand og min Svoger. Fantasi i Mol over Bryllupssalmen. Frithiof som Ægtemand, Helge som Svoger. Hvorledes Suderup blev Undergraver og undergravede mine sidste Rester af godt Humør. Ret og Vrange. Fabula docet.

Svogerskab er i mine Tanker det mest ærgerlige af alle Slags Slægtskab.

Naar man som jeg er lidt tunghør for Blodets Røst, kan det sommetider være svært nok at vedligeholde sine pligtskyldige Sympatier for de Slægtninger,

der er fødte med Arvekrav paa særlig Deltagelse, men dobbelt svært er det at skulle udstrække disse Sympatier til aldeles fremmede, maaske aldeles ubehagelige Personer, der aldeles tilfældig paa et Bal har danset og kuret sig ind i Familien. At have en halv Snes forulykkede Brødre kan være en meget trykkende Skavank, dog den er man født med eller født til, og man bærer den derfor med en vis Taalmodighed som noget Uundgaaligt; men Gud hjælpe den Stakkel, der har en halv Snes Søstre med daarlig Smag, og som Følge deraf kommer i Svogerskab med en halv Snes Udskuds-Mandfolk, det ene værre end det andet! Han vil have langt mere Taalmodighed behov, ti det er hverken en arvet eller en selvvoldt Skade, men en, som Andre, og det hans Allernærmeste, har paaført ham — deri ligger just det Ærgerlige! Naar Lynilden slaar ned fra Himlen, kan Branden være beklagelig nok, men er Ilden paasat, finder man den baade sørgelig og harmelig.

Som gode Kristne synes vi, det var stygt af den ordenlige ældre Broder, at han knurrede over det Gilde, Faderen gjorde i Anledning af den fortabte Søns Hjemkomst; men havde det i Stedet for en fortabt Søn været en forløben Svigersøn, der kom tilbage efter at have fortæret sin Kones Medgift med Skøger og sammenspist sig med Svinene, saa gad jeg se den, der fortænkte Sønnen af Huset i hans Medlidenhed med

den fede Kalv, der skulde slagtes, fordi han havde faaet saadan en Svoger igen!

Mine to salig Søstre skaffede mig hver sin Svoger. Det var et Par højst forskellige Personligheder, jeg saaledes fik til beaux frères.

De to »smukke Brødre« var, førend de blev sammenknyttede ved Svogerskabets Baand, saa langt fra at staa i noget kødeligt eller aandeligt Slægtskab med hinanden, som det vel var muligt. De havde været Skolekammerater og var allerede i Latinskolen blevne døbte med et Par meget betegnende Kendingsnavne: Den Ene kaldte man »Patricieren«, den Anden »Plebejeren«. Aarsagen hertil var, at de begge søgte deres Selskab uden for Klassen, »Patricieren« helst blandt Mesterlektianerne, selv om han maatte døje Adskilligt af disse overordnede Væsener, »Plebejeren« helst i Fukseklassen, hvor han kunde blive beundret som en Allerhelvedes-Karl. Denne Tilbøjelighed til at søge sin Storhed i forskellig Retning skilte snart deres Veje og gjorde dem til to fuldstændige Modsætninger.

Min Svoger Patricieren giftede sig som ung Embedsmand med min ældste Søster, der var bleven opdraget i den fornemme Del af min Familie og syntes at have ret gode medfødte Anlæg til Fornemhed.

Da jeg fulgte hende til Brudeskamlen, havde jeg omtrent samme Fornemmelse, som om jeg var i Færd med at indskibe hende til en Luftrejse, og der var virkelig adskillige Ligheder mellem den Mand, der for Fremtiden skulde styre hendes Skæbne, og en Luftskipper. Ligesom denne, for at blive løftet i Vejret, fylder sin Ballon med æteriske Luftarter, der har hjemme i de højere Regioner, saaledes fyldte han stadig sin Salon med Aande af Væsener af højere Rang, end han selv besad, og ligesom Luftskipperen, efter Haanden som han stiger, letter sin Gondol ved at kaste den overflødige Ballast over Bord, saaledes skilte min opadstræbende Svoger sig under sin Stigen til Vejrs stadig af med ethvert overflødigt tyngende Bekendtskab. Han havde kun sat Foden paa det første Trin af Rangens Trappestige, da jeg ved et Besøg i hans Salon overtydede mig om, at Luften der allerede var saa fin eller fortyndet, hvad man skal kalde det, at jeg blev stakaandet, tabte Vejret og stivnede — aldeles som den Rejsende, der er kommen for højt til Vejrs. Da han som Justitsraad kom ind i Rangens 5te Klasse, kastede han umærkeligt alle Bekendtskaber, der ikke hørte til de fire første Klasser, over Bord, og da han blev Etatsraad, aabnede han atter i Stilhed sin Ballastpose: Nu var det Bekendtskaberne af 4de Klasse, der dryssede ud. Ballonen vedblev at stige og forsvandt snart for

mine Øjne i den blændende Straaleglans af lutter gehejme og eksellente Omgivelser; for Øjeblikket antager jeg, at den svinger sig om i Durchlauchtighedernes og de kongelige Højheders Æter.

Min Søster gik som trofast Ægtefælle aldeles op i sin Hr. Gemals ikariske Bestræbelser. Hun naade imidlertid kun at blive Justitsraadinde, men da jeg talte sidste Gang med hende, var alle hendes bedste Veninder »Deres Naader«, og Hofluften havde allerede i den Grad virket svækkende paa hendes Hukommelse, at hun havde tabt alle Erindringer fra sin Barndom og næppe mere kunde mindes, at hun i sin Ungdom havde haft borgerlige Bekendte. Hun døde af et Nervetilfælde, fik et Ligfølge, hvori der var to Gehejmeraader, seks Kammerherrer og en Lensbaron, og forsaavidt som hendes honette Ambition har fulgt hende paa den anden Side af Graven, maa det have været hende en Tilfredsstillelse, at ikke nogen ringere Skabning end en Eksellences Datter efter Sørgeaarets Udløb indtog den Plads, hun havde forladt.

Min fornemme Hr. Ex-Svoger ser jeg nu kun én Gang om Aaret, naar der holdes Generalforsamling i et Velgørenhedsselskab, hvis Bestyrelse han giver Glans ved sin Titel og sine Dekorationer, og hvis Forretninger man om Hverdagen overdrager til min Ringhed. Han er ved denne Lejlighed altid særdeles venlig imod mig, spørger, hvorfor han ser mig saa sjælden, og forsikrer

mig, at hans Indflydelse ved enhver given Lejlighed skal være til min Disposition. Han véd, at han trygt kan gøre begge Dele.

Det Svogerskab har jeg saaledes ingen Ulejlighed af. Gid jeg kunde sige det Samme om »Plebejerens«!

Min yngste Søster var en rar Pige. Hun havde det bedste Hjerte, man kunde tænke sig, og derfor fik hun, som det plejer at gaa, den daarligste Mand, der var at finde.

Hun blev opdraget hos et Par gamle fortræffelige Tanter, der lærte hende at være huslig, from og nøjsom; smuk havde hun altid været, og Forstand skortede det hende ikke heller paa. En brav Mand kunde have været godt tjent med at blive min Svoger ved hendes Hjælp.

De gode Tanter havde et Værelse for meget i deres Lejlighed, og det lejede de ud. Til al Ulykke kom den omtalte »Plebejer« — Stud. phil. Suderup, som han kaldte sig — til at logere hos dem; han var den Gang et ret net ungt Menneske at se til, fuskede med et vist Held i flere skønne Kunster og galdt især for at være et musikalsk Geni. Man karakteriserede ham i Almindelighed som et »godt Hoved«, der var

hjemme i alt Muligt, fordi han i ethvert Fag med brovtende Sikkerhed vidste at fortælle Udenforstaaende en hel Mængde, der havde intet Steds hjemme. Et »godt Hjerte« havde han naturligvis ogsaa; det har jo efter de Flestes Mening Enhver, der er tilstrækkelig letsindig og uselvstændig. »Han var værst mod sig selv«, sagde man saa smukt, for at betegne, at han hørte til de Godtfolk, der heller end selv at nægte sig en Nydelse eller underkaste sig en Anstrængelse, misbruger deres Nærmestes Velvilje og Tillid paa hvilken som helst Maade — med andre Ord: at han dovnede, svirede og slog Plader efter bedste Evne.

Drive, svire og slaa Plader er egenlig Et og det Samme; Driveren tager Tid, Svirebroderen Lystighed og Pladeslageren Penge paa Borg — Forsømmelse, Morgenjammer og Gæld er kun forskellige Efterveer af samme Syge. De følges som oftest ad i en saa inderlig Forbindelse, at man ikke kan sige, hvad der gaar foran, og hvad der følger efter. For at udfylde sin tomme Tilværelse, gaar Driveren paa Svir, for at kunne svire gør han Gæld, og naar han saa er forsviret, duer han ikke til Arbejde, følgelig driver han, og Driveriet fører til ny Svir og nye Plader — eller: den Forgældede svirer for at glemme sin trykkende Gæld, den Forsvirede driver som Følge af Sviren, og da Driveriet Intet indbringer til at betale Sviren med, maa der gøres ny Gæld, som fører til ny Svir og nyt

Driveri. Der er hverken Ende eller Begyndelse i denne Himphamp, det Ene følger af det Andet og det Andet af det Ene, men Følgen af det Altsammen er Tomhed — Tomhed i de tre Former: Kedsomhed, Pengetrang og Tørst.

Denne Tomhed blev mere og mere generende for Hr. Suderup. Naar den haabefulde Studiosus Filosofiæ fordybede sig i sine filosofiske Studier — og det gjorde han næsten hver Formiddag, naar han vaagnede — indsaa han, at Morgenjammer var en uundgaalig Følge af Nattejubel, at Begejstringen ved Punschebollen førte til Flovhed ved Vandflasken, og at den støjende Beundring i Svirelaget stadig blev afløst af den stille Selvforagt i Ensomheden. Der maatte ske en Forandring, indsaa han nok, men det havde han allerede for længe siden indset, og den var ikke sket endda. Han følte og erkendte sin Daarlighed, men som alle daarlige Daarer vilde han helbredes ved en kvægende Medicin og ikke ved en anstrængende Diæt. I Stedet for at udfylde sin tomme Tilværelse ved at arbejde, forsøgte han at give den et Indhold ved — at forelske sig. Vi véd jo nok, hvad Lediggang er! Den, der døser paa »Fandens Hovedpude«, drømmer allerhelst om Kærlighed.

Suderup saa hver Dag min Søster Tea. Hun var, som sagt, en smuk Pige — det vakte hans Opmærksomhed; from, som hun var, tog hun sig ved forskellige Lejligheder af ham med søsterlig Deltagelse — det op-

muntrede ham, og opdraget i Flid og Nøjsomhed havde hun et Overmaal af Ungdomsfriskhed og Livsglæde i Behold — det var netop Alt, hvad han trængte til. At indlede et Kærlighedsforhold med en saadan Pige var jo en ganske anderledes behagelig Tidsfordriv, end at forberede sig til Filosofikum. Kort og godt: Han forelskede sig i min Søster, alt hvad han kunde.

Moses fortæller, at det var den første Kvinde, der trak den første Mand med sig i det første Syndefald. Til Straf derfor synes en Mængde af hendes Døtre — og det især de bedre blandt dem — at være blevne saa ivrige for at holde tilbage paa de syndefaldende Adamssønner, at ingen Formaninger eller Advarsler kan hindre dem fra fortrinsvis at række Haanden til de Forvildede, der allerede »svæver over Afgrunden«, som det hedder i Romanerne.

Suderup var paa Vej til at gaa til Grunde — det var ubestrideligt — og det faldt ham ikke vanskeligt at indbilde en ung Pige, at det var noget Overordenligt, der i ham vilde gaa tabt for Verden. Stakkels Tea betragtede det som sin Pligt at forestille ham det Urigtige i hans Levemaade, og til sin store Forbavselse hørte hun ikke Synderen anføre et eneste Ord til Retfærdiggørelse eller Undskyldning for hans Udskejelser;

tværtimod gjorde han sit Fald ti Gange dybere, end det var. I Stedet for overensstemmende med Sandheden at fremstille sig som en Stymper, der af Mangel paa Viljekraft ikke kunde modstaa nogen Fristelse, gav han sig Mine af at være en Titan, der forsætlig styrtede sig i Afgrunden, fordi det ikke var lykkedes ham at storme Himlen; det var ikke ham, der gjorde sig foragtelig ved at luske sig fra den Smule Krav, Verden havde paa hans Evner, det var Verden, der ikke havde Evne til at opfylde hans ideale Fordringer, og som han derfor maatte foragte.

Jo mere forsvoren og fortabt en slig Synder gør sig, jo ivrigere bliver sædvanlig den unge Pige for hans Frelse. Suderup forsømte intet Middel for at gøre sig interessant for Tea. Naar han i Mørkningen sad inde hos Tanterne og fantaserede paa Pianoet, blandede han behændigt skurrende Helvedesmusik af Djævleoperaerne med smægtende himmelske Romancetemaer og sammenknyttede Drikkesange med Koraler, saa den stakkels Pige blev aldeles fortumlet af dette fortvivlede musikalske Kaos. Men det var ikke blot Musiken, han anvendte. Han vanhelligede ogsaa Digtekunsten til samme Brug efter bedste Evne. Jeg har tilfældigvis endnu i min Skuffe et Pragteksemplar af det Slags Digte, hvormed slige forulykkede Smaagenier skruer sig op til den svimlende Højde, i hvilken de tager sig saa interessant ud for de følsomme Skønne, og jeg kan

ikke nægte mig den Ærgrelse at afskrive det her helt og holdent. Originalen, der er i mit Værge, er nedskreven af Svoger Suderup, men jeg har en næsten betryggende Vished for, at Digtet ikke er af ham selv. En Forfatter, der nu er kommen til Skælsaar og Alder, har halvt om halvt vedkendt sig det som en af sine poetiske Ungdomssynder. Skønt han inderlig gerne overlod Hvem som helst Faderskabet til dette lille Løgnefoster, kom han en Gang, da jeg viste ham Afskriften, til at røbe sig. Han havde efter hvad jeg kunde forstaa, bragt det til Verden i en Alder af 18 Aar og udlaant det tilligemed en Samling jævnbyrdige lyriske Affødninger til sin daværende ældre Beskytter og Fortrolige, Geniet Suderup, og Alliken havde benyttet Lejligheden til at pynte sig med den spraglede Fjer.

Jeg vil anbefale dette Digt til alle unge Læserinders opmærksomme Eftersyn, som et Bevis paa, hvor farligt det er at tage Lyrikerne paa Ordet. Dette mørke Billede var nok til at gøre Suderup interessant for Søster Tea, og dog havde han kun kopieret det efter et Manuskript af en poetisk Laban, der egenlig ikke havde oplevet nogen anden Ulykke end den: Intet at have oplevet, og som derfor paadigtede sig en Fortid fuld af Skuffelser og en Fremtid fuld af Fortvivlelse. Det lyder i uforvansket Gengivelse saaledes:

Dagen dæmred. Jeg stævned fra Kyst
Det forjættede Land at finde:
Der var Haab, der var Mod, der var Kraft i mit Bryst
Nok til en Verden at vinde.

Den drømmende Taage sig hæved fra Sø;
Jeg trode mig alt ved Maalet.
Foran mig smiled den dejligste Ø,
Af Morgenens Purpur bestraalet.

Fra Klipperne svulmende Roser hang,
Og i Dalen fra Myrternes Skygge
Lød i berusende Toner en Sang
Om Uskyld og Elskov og Lykke.

Jublende styred jeg Snekken mod Land,
Ve mig saa sandt! — Da jeg atter
Forraadt forlod den fortryllende Strand,
Skingred Sirenernes Latter.

Stormen brused og Brændingen brød
Med Brag mod de bøjede Planker,
Roret frelste jeg kun med Nød,
Men kappe jeg maatte mit Anker.

Og atter jeg stævned fra Kyst til Kyst
Det forjættede Land at finde,
Og atter svulmede stolt mit Bryst —
Jeg saa det af Havet oprinde!

Tempel ved Tempel sig hæved i Ly
Af lavrbærkronede Høje
Om et olympisk Bjerg, som i Sky
Forsvandt for det spejdende Øje.

Jublende atter jeg styred mod Strand —
Ja — jeg jubled — jeg Daare!
»Hil Dig, Du Digtets dejlige Land,
Dig vil til Hjem jeg kaare!«

Sejlet hejsed jeg højt i Raa —
Frem, fremad i Aar og Dage!
Ak, de Morgana-Templer, jeg saa,
Veg altid længer tilbage.

Tilsidst de dukked i Bølgens Favn —
Drømmenes Tid var ude!
Men søgte min Snekke vel derfor Havn
Og Fragt som en Købmandsskude? —

Nej! Jeg har søgt det forjættede Land —
Kun det stod min Hu til at finde,
Lad Andre kappes at søge en Strand,
Hvor der er en Styver at vinde!

Nu gaar jeg med Strømmen, jeg slipper mit Ror,
Paa heldig Fart vil jeg drikke!
Jeg landede ej, hvor jeg vilde, og hvor
Jeg strander, bekymrer mig ikke!

Er det ikke ret et tiltalende Digt, mine unge Læserinder? Er De ganske sikre paa, at det ikke vilde have rørt Deres Hjerte, hvis det var kommet Dem tilhænde fra en bleg Yngling som Peter Suderup og ikke fra en gammel gnaven Pebersvend som Jonas Tværmose? Er der ikke noget Henrivende, Bedaarende, Altforklarende og Altforsvarende i en saadan Slutning som den:

»Jeg landede ej, hvor jeg vilde, og hvor
Jeg strander, bekymrer mig ikke!« —?

Er det ikke livagtig, som man hørte en ædel »Fils de Famille« i et fransk Melodrama eller en svensk Dameroman? Er det ikke ærgerligt, at det skal kunne oplyses, at dette ophøjede Dingdang, der tilsyneladende forudsætter saa mange bitre Skuffelser og saa megen

Forvildelse og Fortvivlelse, er skrevet af en rødmusset, dunhaget ung Fyr, der i al Anstændighed har drukket sin Te hver Aften og aldrig haft andet Æventyr med Sirenerne og Morgana, end at han en Gang er bleven udlét af Naboens Guvernante, da han paatog sig en erotisk Mine —?

Tag Dem alligevel i Agt for den Slags Lyrik, hvad enten den finder Udtryk i Vers eller i Prosa! Naar De hører et forulykket Geni skære Tænder over en Klumpfod, som han ikke har, for at indbilde Dem, at han er en Byron, eller gispe over en Lamhed, der ikke har ramt ham, for at synes en Heine, saa husk paa Suderup, der tog sin poetiske Nimbus til Laans paa tredie Haand!

Digtet gjorde sin Virkning. Tea kunde ikke nænne at lade det ulykkelige unge Menneske drive »for Vind og Vove« mod Fordærvelsens Malstrøm, hun advarede ham, og nu kom anden Akt af Dramaet. Han lod hende forstaa, at ligesom han var falden fra en svimlende Højde i en bundløs Afgrund, fordi han intet Tilknytningspunkt havde fundet, saaledes vilde han atter kunne hæve sig fra det umaadelige Dyb til Højhedens Tinde naar han fik »Noget at leve for« — og naturligvis kunde dette Noget ikke være Andet end hendes Kærlighed, det Eneste, der var nok til at være ham et Alt. Fristelsen var stor. For en ung Pige, der hidtil kun har haft den beskedne Livsopgave at være Husalf

hos et Par gamle Tanter, er det saa tillokkende at udnævnes til »Alt« for en Sjæl, der har forsmaaet og foragtet en hel Verden. Hvorledes skulde hun derfor kunne tilbageholde det Trylleord, der vilde bevise hendes Magt til at hæve en slig falden Storhed fra Afgrunden op til Stjernerne?

En Dag kom mine Tanter meget bekymrede op til mig. Tea havde betroet dem, at Suderup havde friet til hende, og at hun vilde blive ulykkelig, hvis hun maatte sige ham Nej. Vi Andre var aldeles enige om, at hun ufejlbarlig vilde blive det, hvis hun gav ham sit Ja, og vi besluttede derfor om muligt at forhindre den visse Ulykke. Stort Haab om, at det vilde lykkes os, havde jeg ikke, ti jeg vidste, at naar en Pige med et varmt Hjerte først har forelsket sig i et daarligt Mandfolk, saa nytter det lige saa lidt at gøre hende Forestillinger som at raabe: »Tag Dig i Agt!« til et Barn, der er faldet ud af Vinduet.

Vi forsøgte imidlertid at gøre Forestillinger, men som det plejer at gaa ved lignende Lejligheder, Alt, hvad vi anførte imod ham, blev optaget som yderligere Anbefaling. Hvad hjalp det, at vi fremstillede ham saa daarlig, som han var? Han havde jo selv tilstaaet, at han var endnu meget værre, og det var netop Visheden om, at hans nuværende Liv førte til Undergang, der

bevægede hende til at vove sin Fremtid for at frelse hans. Den Oprigtighed, hvormed han havde skildret sin Fordærvelse, maatte være tilstrækkelig Borgen for Oprigtigheden af hans Bedringsforsæt, og vi havde ikke nogen Anelse om, hvor meget Godt der laa skjult paa Bunden af hans miskendte Hjerte. Hun vidste det derimod, og derfor vilde hun hellere selv blive ulykkelig — naar det ikke kunde være Andet — end tage hans Ulykke paa sin Samvittighed — o. s. v.

Jeg har næsten aldrig kunnet tilbageslaa den kvindelige Bevisførelse, naar Talen var om ligegyldige Genstande, hvorledes skulde jeg vel da kunne gøre mine Meninger gældende over for en ung Pige her, hvor det galdt en Velfærdssag og et Hjerteanliggende, som hun alene trode at kende og være berettiget til at afgøre! Efter at jeg havde overtydet mig om, at hun var aldeles døv og blind for Alt, hvad jeg beviste og paaviste, maatte jeg overlade hende til Tanterne og forsøge, om der var Noget at udrette hos ham.

Suderup havde belavet sig paa mit Besøg. Han havde laant alle Hegels Værker og opstillet dem som en Skanse paa Arbejdsbordet med Ryggene udad mod den Indtrædende. Foran ham laa opslaaet et Kapitel af Fichte »Ueber das Ich und das Nicht-Ich« og ved Siden af ham Byrons »Heaven and Earth«, selv sad han bag Skansen med Panden støttet paa Haanden, rynkede Bryn og en Pibe af imponerende Længde i

Munden. Da han endelig bemærkede mit Komme, syntes han at blive forundret over Besøget, som om vi To aldeles Intet havde at forhandle med hinanden, og da jeg fortalte ham, hvad mit Ærinde angik, hørte han paa mig med en Mine, som om jeg havde blandet mig i en Sag, der var mig aldeles uvedkommende. Tea og han var blevne enige om at sammenknytte deres Skæbne, dermed var den Sag i Orden. Hendes Kærlighed var Alt, hvad han havde begæret; om jeg havde Lyst til at være hans Svoger eller ikke, det blev min Sag — saaledes havde han opfattet Forholdet.

Om det just ikke var hans Ord, var det i alt Fald Meningen af dem. Min Mening var naturligvis en hel anden. Jeg kunde ikke skønne rettere, end at en ung Mand, der overtog sig Omsorgen for en Piges Fremtid, blandt andre Forpligtelser ogsaa maatte paatage sig den: at forsørge hende i materiel Henseende, og tillod mig i den Anledning at spørge, om Hr. Suderup hidtil havde kunnet forsørge sig selv.

Han svarede meget fornemt, at han ikke havde lagt sig efter Bogholderi og følgelig næppe vilde være i Stand til at fremlægge en tilfredsstillende Prospektus for en Mand, der forstod sig saa godt paa Tal som jeg, men at han kunde berolige mig med den Forsikring, at han til Dato ingen Nød havde lidt, og at han ikke agtede at gifte sig, før han havde erhvervet sig en

Stilling, der tillod ham det. Naar han vilde komme saa vidt, lod sig ikke endnu sige paa Dag og Time.

Den opblæste Maade, hvorpaa han svarede mig, bragte mit Blod i Kog.

»Saa vidt jeg véd« — begyndte jeg igen — »agter De at gaa Embedsvejen, men hertil er det nok nødvendigt at tage Attestats, og efter hvad man siger, er De ikke kommen længere end til to Gange at have forsøgt paa at tage anden Eksamen.

— De mener formodenlig, at kun en Kandidat med bedste Karakter kan gøre en Pige lykkelig?

— Paa ingen Maade, men jeg mener, at en Haandværkssvend, der kan gøre Mesterstykke er nærmere ved at kunne gifte sig end en Student, der ikke kan faa Eksamen.

— Ah! For at blive en Svoger efter Deres Ønske gjorde jeg maaske bedst i at lægge mig efter at sy Støvler?

— Ubetinget, hvis det ikke vil gaa med Studeringerne, og hvis De derimod kan drive det til at blive en dygtig Skomager — hvad jeg naturligvis ikke tør indestaa for.

— Jeg takker for Raadet. Skulde jeg nogensinde komme saa vidt, skal jeg ikke forsømme at præsentere Dem mit Svendebrev.

— Nu vel! Saa venter jeg. Saa snart De har indtaget en Plads i Samfundet — lige meget om det er paa Katederet eller paa den trebenede Stol, naar De kun

beklæder den med Ære! — skal det være mig en Fornøjelse at høre Deres Forslag til en Forbindelse med min Søster. Nu, da Listen over Deres Fortjenester derimod indskrænker sig til, at De i en Række af Aar har anvendt to Trediedele af Deres Tid og fire Fjerdedele af Deres Moders Enkepension paa at blive Virtuos i Billardspil, finder jeg det overflødigt at tale mere om den Sag. Farvel!

Saaledes endte den første Samtale mellem os to vordende Svogere. Dens nærmeste Følger blev, at Hr. Suderup maatte søge sig et andet Logis, og at Tea blev sendt til en Svoger af mine Tanter, der var Provst i en lille Købstad ovre i Jylland. Det skulde nok hjælpe!

Provstefamilien, der havde modtaget min Søster, bestod af grundskikkelige, men bundkedelige Mennesker, allesammen Folk af sat Alder. Hun havde her ingen Jævnaldrende, ingen Fortrolige, ja næsten intet Selskab. I sin Fortvivlelse greb hun til at gennemlæse Byens Lejebibliotek og at — holde Dagbog. Da hun Intet oplevede, blev det naturligvis en Dagbog over, hvad hun tænkte og følte, og i den kom selvfølgelig Peter Suderup til Hæder og Værdighed som eneste Helt og Elsker. Jo længere hun tænkte paa ham, følte for ham og skrev om ham, jo flere Fortrin transporteredes der umærkeligt over paa ham fra Lejebibliotekssheltene, og

inden to Maaneders Forløb kunde han passe Klæder med alle Romanernes ædle Forbrydére. Naar et Par unge Mennesker har leget Kæreste, kan man ikke gøre værre end at skille dem ad uden at give deres Fantasi anden Beskæftigelse. Om han er en nok saa ynkelig Karl, avancerer han straks til Ridder, saa snart man gør hende til Nonne. De gode Præstefolk derovre havde vel faaet et Nys om, at Tea havde nogle Børnestreger at glemme, men hverken mine Tanter eller Pigen selv havde fundet det nødvendigt at oplyse dem nøjere om den Roman, der var bleven afbrudt ved Indledningen, og da de hverken saa forgrædte Øjne eller blege Kinder, trode de, at den hellige Grav var vel forvaret, og naar Tea om Aftenen, akkompagneret af et gammelt tandløst Klavér, i Trio med Provstindens Alt og Provstens Bas sang Romancerne af »Frithiofs Saga«, som paa den Tid var det nyeste musikalske Nyt i Jylland — anede de mindst, at hun i »Ingeborgs klagan« udtømte sin egen Sorg, at den bolde Sørøver og Tempelskænder, som hun besang med saa megen Begeistring, egenlig hed Peter Suderup, og at den skumle Kong Helge, der nægter at give sin Søster til den ædle Helt, i Virkeligheden ikke var nogen Anden end S. T. Hr. Jonas Tværmose, den Gang Kopist i Rentekammeret.

Himlen forlade den salig Bisp i Småland al den Ulykke, han har anrettet paa begge Sider af Sundet

ved at skrive denne Sentimentalitetens Bibel*) i et saa guddommeligt Sprog, og at iføre den blodløse Smægten Poesiens skønneste Kæmperustning! Hvor mange hundrede Gange har ikke »Frithjofs lycka« fristet Ynglinger til at vende Tanken fra Livets Kamp, istemme det ørkesløse:

O den, som re'n deruppe vore!
O den, som nu med dig fick dö,
Och segrande till gudar fore
I famnen på sin bleka mö!

og tro, at det var nordisk Heltefærd at

. . . rita suckande i sanden
Det kära namnet med sitt svärd!

og hvor mange tusinde Gange har ikke Frithiofs Ulykke forført de unge Piger til, ligesom Tea, at udpynte et Udskuds-Mandfolk som Helten fra Baldurshage, den fredløse Viking, »menniskors och gudars skräck« —?

Tea gik nu hver Dag til Stranden, saa ud over Bølgerne og nynnede:

När jag är död
Kommer han säkert, mins då, hvad jag bjöd:
Helsa och helsa du åter
Frithjof som gråter,

*) »Det siger I — ikke jeg, Herre!«
E. B.

og om Aftenen »naar Stjernerne spredte deres Skin«, gik hun derned igen for at se, om ikke Bølgen opskyllede

Frithjofs, den biltoge vikingens, ben —

eller, som det hed saa smagfuldt i den danske Oversættelse:

Vikingen Frithiofs de fredløse Ben.

Der var imidlertid ikke Spor af dem at se. Peter Suderups »fredløse Ben« bar som sædvanlig deres Ejermand ud om Aftenen og hjem om Natten, og af sin afbrudte Roman havde han al den Behagelighed, han kunde ønske sig. Den paalagde ham ingen Anstrængelser, generede ham ikke i hans Fornøjelser og forsynede hans Udskejelser med de propreste Motiver. Naar han nu havde øst for meget af Bollen og vilde øse mere endnu, behøvede han blot at rynke Bryn og istemme:

Min kärlek gäckad,
Min gård är bränd,
Min ära fläckad,
I landsflykt sänd —

saa forstod straks Enhver, »hvorfor Jeppe drak«, og naar han om Formiddagen bleg og mismodig laa hensunken i et Hjørne af sin Sofa med en lukket Bog i Haanden, saa var det nu ikke længere Morgenkvalme, men ulykkelig Kærlighed, der var Skyld i, at han havde »tabt Lysten til Alt«. Det var meget bekvemt.

Det blev dog ikke derved. Ulykkeligvis havde han en Kusine, der var gift og bode i samme By som min

Søster. Gennem hende satte han sig snart i Brevveksling med Tea, og nu udtømte han hver Formiddag sin »mørkflammende« — d. v. s. osende — Lidenskab i fortvivlede Epistler. Og den stakkels Pige oversatte hans »Katzenjammer« i Kærlighedens Sprog; det er utroligt, hvor meget slige Breve kan vinde ved at læses af et forelsket Pigebarn, der keder sig ovre i Jylland. Hun besvarede dem i samme Tone, som hun læste dem, glødende og overspændt, og da hans forblommede Udtryk lod befrygte, at han tænkte paa at tage Livet af sig, hvis hun tilbagestødte hans Kærlighed, endte allerede det andet Brev med »Din i Liv og Død«.

De havde ikke vekslet mange Breve, før hun en Dag blev inviteret hen til den omtalte Kusine. Rystende Gensyn! Suderup var rejst der over. Han havde opofret Alt for sin Kærlighed — sagde han — kun i Teas Nærhed var han i Stand til at leve!

Sandheden var, at han efter Moderens Død ikke mere kunde leve paa Kredit i København og derfor i al Stilhed havde listet sig fra sine Kreditorer og taget Ansættelse som Medhjælper hos Byens gamle Organist og Musiklærer, der var en Slægtning til den tjenstvillige Kusine.

Provstefamilien anede ikke Uraad. Den nye Musiklærer og Organist blev modtaget saa venligt, som han

kunde ønske sig, og hans endogsaa i Hovedstaden anerkendte særlige Gaver til at »forbavse de Indfødte« gjorde ham straks til en Pokkers Karl i de jyske Smaastadsfolks Øjne. Han optraadte her med den samme Overlegenhed og Ufejlbarhed, som i Latinskolen havde gjort saa fortrinlig Virkning paa de yngre Klassers Elever, slog om sig med lærde Fraser, som Ingen turde lade sig mærke med, at han ikke forstod, omtalte alle berømte og bekendte Mænd som sine meget gode Venner og intime Kammerater og vidste Besked om Alt, hvad Andre ikke vidste. Snart var han Byens Orakel i Alt, hvad der angik Kunst og Videnskab, og da han virkelig vidste lidt Mere om Adskilligt end de stakkels Praase, der hidtil havde fungeret som Lys i Byens Saloner, saa var disse for at beholde deres Duksεværdighed allerivrigst for at udraabe ham til Overduks, og det følger af sig selv, at samtlige Fukser og Underfukser raabte bag efter. Naar »Kandidat Suderup« havde sagt Noget, saa var det afgjort; naar Kandidat Suderup havde trukket paa Skuldrene ad Noget, saa trak alle Byens Kræmmersvende ogsaa paa Skuldrene derover for at vise deres gode Smag. Det gik saa vidt, at da han en Gang i Selskab hos Byfogden havde erklæret, at Rossinis Musik kun var beregnet for »Lirendrejere og fløjtende Barbersvende«, protesterede baade Damer og Herrer kort efter paa Købmand Pumpenbergs Bal mod at Musikanterne spillede Tyroler-

valsen af »Wilhelm Tell« — »det var dog for galt at komme med en saadan Lirekassemusik!« — Kandidat Suderup var Byens Løve og Byens Geni. Han skrev til almindelig Beundring for sit lille Publikum en Mængde henrivende Digte, som rigtig nok til Dels var tagne paa Kredit hos forskellige ubekendte Forfattere, og komponerede Fantasier, Romancer og Danse, som man aldrig før havde hørt paa den Kant af Landet, og som gjorde uhyre Lykke især hos de Damer, han dedicerede dem til. At han fik Informationer i Mængde, og at man betragtede det som en stor Lykke for Byen at faa ham til Organist i Stedet for den gamle, der døde kort efter hans Ankomst, siger sig selv.

En jysk Kromand viste mig en Gang en Fortegnelse over sine Skyldnere og sit Tilgodehavende. Ved Navnene paa dem, der var flyttede fra Sognet havde den gode Mand, der ikke var stærk i Retskrivning, tilføjet Ordene: »flydt herfra«. En lignende Bemærkning havde jeg allerede i Tankerne tilføjet Suderups Rubrik i min Erindring, da jeg en Dag modtog tre Breve.

Det første, jeg aabnede, var fra Suderup. Det var en Underretning om, at han, der i et Aarstid havde været hemmelig forlovet med min Søster og nu var kommen paa en grøn Gren, agtede at gifte sig med hende. Da det var hans Ønske saa vidt mulig at staa paa en venskabelig Fod med sine vordende Slægtninge,

havde han ikke villet forsømme den vedtagne Form at begære vort Samtykke, og han haabede, at der nu, da Teas Fremtid var saa fuldstændig sikret, ikke vilde kunne være Tale om Betænkeligheder fra vor Side.

Det andet Brev var fra Provsten. Han beklagede, at han omtrent havde været den Sidste, der var kommen til Kundskab om den hemmelige Forlovelse, og at han først nu havde faaet Nys om al den Sladder, hvortil den havde givet Anledning. Det var temmelig tydeligt, at han ikke havde nogen synderlig god Tro til »denne Hr. Suderup«, men han sluttede alligevel med den Forsikring, at hvis Tea havde været hans Datter, vilde han have set sig nødsaget til at lade det forblindede Pigebarn faa sin Vilje.

Det tredie var fra min Søster. Ogsaa hun lod til at have faaet Øjnene op for Adskilligt, som hun ikke tidligere havde set hos sin vakre Frithiof, ti det var snarere med et Slags mørk Resignation end med Frimodighed og Haab, hun omtalte sin Fremtid som hans Kone, men ogsaa hun bad mig ikke at sætte mig imod, hvad der var uforanderlig bestemt. Hun havde nu en Gang valgt, og enten hendes Valg førte til Lykke eller Ulykke, burde, vilde og maatte hun derfor følge ham, selv om hun derved skulde tabe alle Andre, som havde hende kær.

Hvad var herved at gøre? De to Tanter, der havde været hende i Moders Sted, mente lige som jeg,

og jeg mente lige som Præsten. Vi gav vort Samtykke til, hvad vi ikke trode at kunne forhindre, og ønskede, at hun maatte blive lykkeligere, end vi turde haabe.

Nu kom Tea igen herover til Tanterne, der vilde gøre hendes Bryllup. Der blev købt Møbler, der blev syet Navn i Linned og Dækketøj, og der blev truffet Overenskomst mellem Slægt og Venner om, hvad der skulde købes til Brudegave, for at det ikke skulde gaa som i den uenige Familie, hvor Enhver gik paa egen Haand, og Bruden derfor ikke fik andet Sølvtøj end tolv Potageskeer. Tea og hendes Plejemødre løb fra Morgen til Aften omkring i Butiker og Magasiner, og alle Kusiner og Skoleveninder sad i Uldgarn op over Ørene for at dekorere Sofaer, Stole og Gulve i det nye Hjem.

Det blev virkelig et lille Udstyr, som maatte kunne vække Beundring ja maaske Misundelse blandt de giftefærdige Piger ovre i Købstaden. Jeg begyndte selv at gaa i Giftetanker, da jeg saa det færdigt og samlet, men da saa Brudgommen indtraf for at hente sin Brud med Tilbehør, kom jeg igen ud af Stemning og betænkte mig.

Vielsen gik for sig, og Brylluppet stod med Sang og Klang.

Jeg er mig min Skrøbelighed bevidst: naar jeg hører, at der er sluttet en Forlovelse i mit Bekendt-

skab, har jeg altid fuldt op med Ærgrelser, snart over det slette Valg, En af de To har truffet, snart over Forlovelser i det Hele taget, og snart over, at jeg aldrig en Gang er kommen saa vidt selv at faa en glat Ring paa Fingeren; ved et Bryllup derimod er jeg fuldstændig Elegiker. Endogsaa naar jeg ser den mest oprørende Modsætning mellem Brud og Brudgom, kan jeg kun blive bedrøvet, ikke ærgre mig. Ved Brudeskamlen tier Ærgrelserne stille lige som ved Graven — det er maaske, fordi man begge Steder staar ved Enden af et Liv og Begyndelsen til et andet. Selv naar jeg har set en ung, skøn, livsglad og lykkelig Brud gaa til Alteret med sit Hjertes Udkaarne, har jeg kun følt Vemod og set Vemod — Vemod, Vemod og intet Andet! Bruden har længtes efter denne Dag som sit Livs skønneste, og dog græder hun; hun føler, at hun fra dette Øjeblik ophører at leve sit eget Liv. Naar Kransen falder af hendes Haar, falder Kronbladene af Bægeret: Blomstens Liv er forbi, Frugten lever kun i de Spirer til nye Blomster, som den gemmer i sit Skød. Forældrene har kæmpet og stridt for at naa denne Dag; den er kommen, og nu staar de med vaade Øjne, omtrent som om de havde fulgt deres kære Børn til Toldboden og saa Skibet støde fra Land; dertil har de al Grund, de tager virkelig Afsked med dem for stedse. Søn og Datter forlader nu deres Hjem for selv at blive Fader og Moder; kommer de tilbage en Gang

imellem, er det kun i Besøg. Og Brudefølget, har det maaske Smil paa Kind og Jubel paa Læbe? Nej, Allesammen, Gamle og Unge staar højtidelige og alvorsfulde. De Unge føler instinktmæssig, at det er et Liv, de følger til Jorden, og faar Hjertebanken, idet de tænker: Den Vej skal ogsaa Du en Gang! — aldeles den samme Tanke, som gennemfarer Ligfølget. De Ældre ser ikke mindre vemodig hen paa Brudeparret. »Saaledes stod ogsaa jeg en Gang for tyve Aar siden« — sukker Matronen — »hvor Tiden dog gaar, og hvor den forandrer!« — »Saadan gik ogsaa jeg en Gang op til Alteret« — sukker Gubben — »siden den Tid er jeg stadig gaaet nedad!« Men alle de Andres Vemod tilsammen forslaar dog ikke mod den, der paakommer en gammel Pebersvend ved en slig Lejlighed. Han er omtrent til Mode som den evige Jøde paa Kirkegaarden: han har fulgt den ene efter den anden af sine Bekendte den Vej; han har maaske begyndt at følge sine Ungdomsvenners Børn derop, men selv har han aldrig kunnet naa Maalet; han har maaske hele sit Liv søgt efter hende, han skulde følges med, uden at finde hende, og selv om han nu fandt hende — hvad saa? Vilde ikke da det frygteligste af alle Ord: »For silde!« klinge ham i Møde lige som Englens: »Gaa, gaa til Dommedag!« klang til den usalige Jerusalems Skomager. Var der Medlidenhed til i Verden, vilde man hellere

rent lade være at gifte sig, end saare en gammel Ungkarls Øre med en Bryllupssalme!

Hvor tungt mit Hjerte har været ved Brylluper i Almindelighed, har jeg dog aldrig nogensinde i et Brudefølge havt en slig Følelse, som da jeg saa dette Par række hinanden Haanden. En Begravelse kan ret være en Glædesfest i Sammenligning med et saadant Bryllup!

Stor havde Suderup altid været, men dobbelt imponerende var hans Storhed bleven fra det Øjeblik, da han optraadte som Ægteskabskandidat. Naar han talte til Familien om sin Stilling i Jylland, skulde man tro, at hele Halvøen tilhørte ham, og naar han talte med Fremmede om sit Giftermaal, kunde de let faa den Tro, at han var bleven besvogret med lutter Fornemheder og kunde vente hele Formuer i Medgift. Uagtet den fornemme Del af Familien var kommen saa lidt i Berørelse med Brudeparret, som det var muligt, uden at bryde med Formen, hed det nu først og sidst: »min Svoger Justitsraaden«, »vor Tante Generalinden« (Enke efter en Generalkonsul) og »vor gamle Onkel, Kammerherren« (en pensioneret Hofidiot, der i Grunden slet ikke stod i noget Slægtskabsforhold til os); selv min Ringhed betegnede han som »min Svoger Jonas — den rige Tværmose, som De nok véd«, og et Par unge

Handelsmænd, med hvem vi kun ved et genealogisk Kunststykke kunne godtgøre vort Slægtskab, kaldte han »min Kones Fættere, disse bekendte Pengemænd . . .« uagtet de hørte til den Slags Grosserere, der tager Pakhus og Kassekiste med, naar de gaar ud at spadsere.

Menneskets Lykke vækker Gudernes Avind — sagde de gamle Grækere, og de havde deres Visdom fra første Haand. Saa snart en ung Mand, der har levet paa Kredit, gør sin Lykke eller blot faar Ord for at have gjort et rigt Parti, sender de avindsyge Guder ham straks en hel Hær af »Grækere« paa Halsen*). Suderup havde altid staaet i et intimt Forhold til en Mængde af disse Godtfolk, og næppe havde han ladet Verden forstaa, hvilke glimrende Forbindelser han havde knyttet, før han blev bestormet af Grækere, saa gamle, at deres Historie tilhørte den mytiske Tidsalder. De vilde nu gratulere, og det var dyre Gratulanter. En af dem antastede ham endogsaa paa Toldboden, idet han vilde gaa ombord, og slap ham ikke, før han havde indfriet et Par meget gamle Veksler, der kostede ham de sidste Rester af den Pengesum, jeg Dagen forud havde udbetalt ham som min Søsters Arvepart.

---

*) For vore Læsere udenfor Hovedstaden nødsages vi maaske til at forklare, at et vist Slags Forretningsmænd, som man i gamle Dage uden Hensyn til deres Trosbekendelse kaldte »Jøder«, nu om Stunder her i Staden gaar under Navnet »Grækere«.

Ægteparret holdt sit Indtog i det nye Hjem. Alle de smukke Ting, som Slægtninge og Bekendte havde udstyret Bruden med, var blevne ordnede og beundrede af Nysgerrige og Deltagende, der gjorde Lykønsknings-besøg, og Hvedebrødet var endnu aldeles frisk, da der meldte sig en meget ubehagelig Gratulant i Skikkelse af en »Indkassator« — det var en Person, der »handlede med Fordringer« og havde for Spotpris opkøbt Penge-krav til et Beløb af 2000 Rd. paa den unge Ægtemand. Det maatte efter denne forekommende Herres Mening være en smal Sag for Suderup at skaffe en slig Bagatel til Veje hos sin »rige Familie«, og han forsikrede, at han kun som den sidste Tilflugt vilde gribe til det ubehagelige Middel at gøre sig betalt ved en Udpant-ning i det smukke nye Bo. Pengene lod sig imidlertid ikke opdrive, da alle Suderups Bekendte henviste ham til den meget omtalte rige Familie, men til denne kunde han dog ikke godt henvende sig saa snart, og da hans unge Kone, hvem han maatte betro Sagen, bestemt vægrede sig ved at gøre noget Skridt i denne Retning, saa erklærede han, at det fik gaa, som det kunde, og Fjortendedagen efter at min Søster havde sat Foden under eget Bord, blev enhver Genstand, hun havde ført med sig til sit nye Hjem — lige fra vore Forældres Sølvtøj og til Skamlen med Forglemmigejerne, som hendes yngste Kusine havde broderet — opskrevet af Byfogdens Folk.

Avktionsdagen var allerede bestemt, da de gode Tanter fik Nys om Sagen; nu blev jeg tilkaldt og fik min Del af Jammeren. Heldigvis var jeg paa den Tid kommen efter en meget slem Pengesag, hvori den omtalte Indkassator havde indladt sig med et ganske ungt Menneske, for hvem jeg af hans fraværende Forældre var sat tll Formynder. Jeg udbad mig derfor et venligt Besøg af Grækeren, forelagde ham de fornødne Aktstykker og forestillede ham, hvilke ubehagelige Resultater Sagen kunde føre til. Synderen var i Klemme; han maatte gaa ind paa Alt, hvad jeg foreslog ham, og endda forsikre mig om sin Taknemmelighed. I Stedet for at modtage denne, foreslog jeg ham en ret fordelagtig Handel. »De har købt Fordringer paa en vis Hr. Suderup til et Beløb af 2000 Rd. Med Rejseomkostninger o. s. v. har disse naturligvis i det Allerhøjeste kunnet koste Dem 500 Rd.; nu giver jeg Dem 1000 Rd. for Deres Kvittering, saa fortjener De Deres sædvanlige 100 pCt. paa Omsætningen«, sagde jeg, idet jeg endnu en Gang gennemløb de fatale Papirer. Han bed sig i de tynde Læber, skrev Kvitteringen, fik Pengene og luskede af.

Jeg var et Øjeblik uenig med mig selv om, hvorledes jeg skulde afsende dette Papir. Jeg kunde lægge det i et Brev til min Søster og ledsage det med brillante Variationer over de vise Brødres Yndlingstema: »Hvad sagde jeg 1799? —« men derved vilde jeg kun

tilføje hende en unyttig Smerte og ham en Ydmygelse, som han næppe vilde undlade at hævne paa sin Kone. Jeg kunde sende ham Dokumentet, indsvøbt i alvorlige Forestillinger og indtrængende Formaninger, men derved opnaade jeg ikke Andet, end at han kom til at staa i en trykkende Taknemlighedsgæld og som Følge deraf vilde føle sig forpligtet til ved første lignende Lejlighed at henvende sig til mig og ingen Anden. Jeg lagde derfor Kvitteringen i et Stykke Papir, hvorpaa der ikke stod Andet end de Ord: »For denne Gang, og dermed Basta!« Haandskriften var fremmed, og Brevet, der var adresseret til ham egenhændig, fik sit Poststempel i Aarhus; han havde saaledes ikke nødig at gætte, hvor det kom fra, og jeg skal give hans Delikatesse det Vidnesbyrd, at han aldrig har generet mig med den fjerneste Hentydning til denne Sag. Til Tea fortalte han kun, at Sagen var klaret — hvordan, det var hans Sag!

En anden Aagerkarl havde imidlertid opdaget, at Fordringer paa Hr. Suderup blev betalte, og at gøre denne Opdagelse i Penge, det var hans Sag. Han fik fat i en protesteret Veksel og nogle gamle Regninger, og for at slippe for den første gav min Svoger ham med Fornøjelse en Veksel paa det hele Beløb; da denne skulde fornyes, voksede den aarlig med 60 pCt., og da den var stor nok, blev atter Byfogden sat i Bevægelse. Om denne Ulykke blev Tanterne og jeg samtidigt

underrettede i et Par meget svulstige, anonyme Breve. Jeg trode at genkende Suderups kraftige Stil i disse Epistler og skønnede tilbørlig paa den Delikatesse, hvormed han havde fulgt den samme Vej, som jeg var gaaet, men jeg havde jo sagt Basta. Tanterne derimod hjalp trods min Advarsel denne Gang, de sendte Pengene med et meget rørende Brev til den forlorne Svigersøn, fik et endnu mere rørende Svar, og tre Fjerdingaar derefter en indtil det Væmmelige rørende Anmodning om et »Laan paa 1000 Rd., der med Taknemmelighed skulde blive afbetalt efter Overenskomst« — Nu var atter en gammel Græker dukket op.

Saaledes gik det Aar efter Aar, saa længe de Gamle kunde hjælpe. Ogsaa jeg maatte spæde til et Par Gange, men for Principets Skyld var det altid Tanterne, jeg hjalp — saa havde jeg dog den Trøst i mine Ærgrelser, at det var dem og ikke mig, der spildte Pengene, naar de gik ad Suderup til. Enden blev imidlertid, at de skikkelige Tanter indsaa Umuligheden af at fylde Soldet med Vand. Suderups Familie blev aarlig forøget, og trods al ydet Hjælp blev ogsaa hans Gæld større og større. Tordenskyen, der saa længe havde hængt over Huset, slog endelig ned. Auktionshammeren faldt Slag i Slag, og paa én Dag var det smukke Hjem forvandlet til en umøbleret Lejlighed. Tea sad stum og sløv mellem de nøgne Vægge med fem Børn, mens Suderup paa Gæstgivergaarden,

omgivet af deltagende portvinskænkende Venner, med Storhed i Ulykken deklamerede om unaturlige Søskende, »der selv væltede sig paa Gulddynger, mens de lod Halmen trække ud af Sengen under en fattig Søster og hendes uskyldige Smaa«. Det var en Plet paa Menneskeheden — det kunde Ingen nægte — og der maatte mange Flasker Portvin til at afskylle den! Aftenen efter Auktionen tilbød en af Kreditorerne mod en paafaldende billig Leje at overlade Familien det Nødvendigste af Bohavet, som han havde ladet sig tilslaa. Suderup underskrev naturligvis Lejekontrakten uden Betænkning og modtog Møblerne. Han havde nu Fred for alle Udpantningstrusler og kunde ved enhver given Lejlighed som Bevis paa Skæbnens Uretfærdighed fortælle Lysthavende, at hans Kone, der havde fulgt sit Hjertes Røst og ægtet en begavet Mand, maatte tage tiltakke med at sidde forstødt og forladt paa en lejet Stol i en ussel Hytte, paa samme Tid som hendes Søster, der havde giftet sig med »en eksamineret Afskriver«, lod sig kalde Etatsraadinde og holdt et Palads om Vinteren og en Villa om Sommeren. Om han virkelig trode, at det var af egen Drift, hans Kreditor havde overladt ham det omtalte Bohave uden nogensinde at kræve ham for Lejen, eller han anede, at dette Arrangement var et Værk af en lumpen Slægtning, som havde ærgret sig over de Summer, der aarlig var medgaaede for at vedligeholde hans Ejendomsret til Borde og Stole etc.

— det skal jeg lade usagt, i alt Fald var han for delikat til nogensinde at røbe en slig Anelse.

— -

Jeg behøver vel ikke at fortælle, at Suderup under alle disse Genvordigheder forfaldt mere og mere, og at han efter Haanden tabte den Glorie, der havde omgivet ham i den første Tid af hans Ophold i Jylland. Armod og Forfald havde efter Haanden udelukket ham fra Omgangen med Flertallet af de mere ansete Familier, og for dem, der endnu ikke havde slaaet Haanden af ham, var han bleven til en Plage. Verdens Lumpenhed havde forfulgt ham herovre; han var snart lige saa ked af Byen som Byen af ham. En Dag fortalte han de forbavsede Smaastadsfolk, at han havde besluttet at forlade det uskønsomme Jylland og søge Ansættelse i Hovedstaden, hvor man bedre vilde vide at sætte Pris paa ham. Der var blevet et lille Undergraverembede ledigt ved en af Kirkerne, det vilde han søge.

Det er ikke sært, at Folk tror saa lidt paa Anbefalinger. Næppe nogensinde har en Ansøger fremlagt Vidnesbyrd, der var mere glimrende end dem, Suderup medførte fra Købstadens Honoratiores; havde de ønsket at beholde ham, kunde de umulig have været saa ivrige for at anbefale ham som nu, da det var deres højeste Ønske at blive ham kvit. Dog var det ikke Anbefalingerne,

der hjalp ham til Embedet; det var — mærkeligt nok — hans mindre anbefalende Ydre.

Sine Attester havde han sendt til København med Byfogden, der var taget herover i Embedsforretninger og havde lovet personlig at virke for hans Forflyttelse. Den gode Mand holdt Ord; han henvendte sig til vedkommende Eksellence, der i sin Tid havde været hans Kontubernal, og for yderligere at anbefale sin Klient omtalte han sammes Familieforhold til min fornemme Svoger; det var det Værste og Bedste, han kunde gøre! »Min Svoger Etatsraaden« havde netop kort Tid forud paa den offenlige Livs Kampplads haft et Sammenstød med Eksellencen, og denne havde derved faaet et lille Nederlag at hævne — han beklagede derfor, at der næppe vilde lade sig gøre Noget for Suderup.

Da Byfogden kom tilbage med den Besked, besluttede Suderup selv at forsøge sin Lykke. Han rejste herover, søgte og fik Avdiens hos Eksellencen. Denne betragtede en Tid lang med et dæmpet Smil Suplikantens reducerede Skikkelse: han var forfalden, fattig og fordringsfuld, det saa han ved første Øjekast.

— Deres nuværende Kaar er nok meget knappe? spurgte han deltagende.

— Omtrent Vand og Brød, Deres Eksellence!

— De har Familie?

— Kone og syv Børn, Deres Eksellence!

— Har De Paarørende her i Byen?

— Alle mine nærmeste. Min Svoger, Etatsraad Svingelberg . . .

— Ah, Etatsraaden er Deres Svoger! Det er en Mand, for hvem jeg nærer den største Højagtelse, og hvem det vilde være mig særdeles kært at kunne gøre en Glæde. Saa han er Deres Svoger?

— Ja, Deres Eksellence, min Svoger og min bedste Ungdomsven og Skolekammerat tillige.

— Saa vilde det vist være ham overordenlig behageligt at se Dem ansat her i Byen —

— Det er jeg overbevist om, Deres Eksellence!

— Da glæder det mig, at jeg er i Stand til at berede ham denne Behagelighed paa samme Tid, som jeg foretrækker den bedst anbefalede af alle Ansøgerne. Jeg haaber, at der ikke skal være Noget til Hinder for Deres Ansættelse.

Han bukkede. Avdiensen var forbi, og Suderup skred gennem Forværelset, kroende sig som aldrig før. Havde en Fysiognom mødt ham saaledes i den lurvede sorte Dragt med Kjoleskøderne struttende af Anbefalinger, mørkerøde Kinder og blaaagtig Snabel, vilde han ikke kunne have undgaaet at opdage Ligheden mellem Svoger Suderup og en kalkunsk Hane. Eksellencen gned Hænderne; han havde taget en fin Hævn over Etatsraaden.

Suderup kom saaledes til Byen igen. Han undlod naturligvis ikke at fortælle sin gamle Ven og Svoger, Etatsraaden, at han egenlig var den, for hvis Fornøjelse Udnævnelsen var sket, og i Anledning deraf at udbede sig et Laan, for at han og Hans kunde holde Indtog i Hovedstaden paa en saadan Maade, »at Familien kunde være det bekendt«. Jeg skulde have baaret adskillige af de Ærgrelser, Suderup har voldt mig, med større Taalmodighed, hvis jeg endda havde haft den Fornøjelse at se »Patricierens« Overraskelse, da »Plebejeren« bragte ham Efterretningen om Avdiensens Udfald, eller den at høre, hvorledes han bevidnede Eksellencen sin Taknemmelighed. Disse Fornøjelser gik jeg imidlertid Glip af; Fortrædelighederne derimod udeblev ikke.

Suderup havde ikke ustraffet i ti Aar fungeret som det gode Hoved blandt de halv- og helforfaldne Smaaborgere og Storbønder, der udgjorde den faste Stok paa »Vinhuset« i den lille Købstad. Var han mig ubehagelig, da han rejste bort, saa var han bleven mig aldeles ufordragelig, da han kom tilbage. Det var gaaet ham, som det plejer at gaa de middelmaadige Skuespillere, der kommer til at spille Hovedroller paa Provinsteatrene: han havde tilegnet sig alle de Unoder, der efter Haanden udvikler sig af at bejle til et ukritisk Publikums Bifald. Rumlende Patos, hysterisk Sentimentalitet og bajadsagtig Komik sætter lettest de

groveste Næver i Bevægelse, de grove Næver giver de lydeligste Klap, og Klap er Saltet paa Skuespillerens daglige Brød: derfor kan jeg til Nød undskylde disse Gøglerunoder hos Folk, der er vante til at gaa med Silkedragter af Shirting, Guldkæder af Messing og Lemmer af Bomuldsvat; men træffer jeg dem hos Personer, der aldrig har haft Fødderne paa de skraa Brædder, saa ærgrer jeg mig, og aldrig har jeg truffet noget Menneske, der i denne Henseende gav mig saa yppig Anledning til Ærgrelse som Suderup. Han var kommen saa vidt, at han ikke kunde sige en alvorlig Sætning uden at bøje Panden frem, se gennem Øjenbrynene og tale nede i Halstørklædet; han var ikke i Stand til at gøre den simpleste Hverdagsbemærkning uden at betone den, som om det var et Orakelsvar, han forkyndte, og bag efter at se sig om efter Beundring med en Mine som en Badutspringer, der har gjort en Nonplusultra-Saltomortale; og drejede Samtalen sig om en Genstand, der tillod ham at være morsom, kom han med den ene Brander værre end den anden og gav selv Signalet til at le ad dem; for en Sikkerheds Skyld havde han vænnet sig til at være sin egen Klakør.

Tænk Dem, ærede Læsere, hvad det vil sige for et Menneske, der har mine Anlæg til at ærgre sig, at have et Menneske med et saadant Væsen til Paarørende! Jeg behøvede jo slet ikke at komme i Berørelse

med ham, vil man maaske sige. Nej ganske vist behøver jeg ikke ham, og dersom han ikke havde behøvet mig, vilde jeg naturligvis lige saa let have kunnet undgaa ham, som min fornemme Svoger; men Ulykken er, at han, eller rettere sagt hans Familie, altid har behøvet mig, siden han kom til Byen, og skønt jeg næsten aldrig har kunnet se eller høre ham uden at ærgre mig, har jeg følgelig for min Søsters og Børnenes Skyld været nødsaget til at gøre Vold paa mig selv og taale hans Omgang. Den Selvbetvingelse, det har kostet mig ikke at røbe mine Ærgrelser, har imidlertid altid givet mit Væsen et vist forkuet Præg i hans Nærhed, og da han, der kun er vant til at beundre sig selv og tro sig beundret af Alle, naturligvis ikke har kunnet tænke sig Muligheden af, at hans Person kunde vække Antipati, eller at hans Aandrighed kunde virke paa et Nervesystem som Griffelskraben og Savfilen, har han formodenlig betragtet min Tilbageholdenhed som den svagere, mindre begavede Naturs Forsagthed lige over for Geniet og anset det for sin Pligt at sætte Mod i mig, ti jo tydeligere han har set min Skyhed, jo tydeligere har jeg maattet føle hans Bestræbelser for at gøre sig gemytlig og familiær. Naar jeg for saa vidt muligt at undgaa ham har trukket mig tilbage i en Krog, har han straks taget Plads ved min Side og klappet mig paa Skuldren; naar jeg er bleven forstemt over hans modbydelige Kældermands-

vittigheder, har han altid søgt at opmuntre mig ved at forcere sin Aandrighed og Latter i det Utaalelige, og naar jeg har gjort mig Umage for at forsvinde af Skamfuldhed paa hans Vegne, har han stadig søgt at trække mig frem som en forknyt Stakkel, der stod under hans særlige Beskyttelse, og for at laane mig den manglende Glans givet mig det Vidnesbyrd, at han og jeg i Grunden var to Sjæle og én Tanke. »Man skulde ikke tro det« — sagde han en Gang ved en slig Lejlighed — »men Svoger Jonas og jeg er i Grunden to Alen af et Stykke; Forskellen er blot, at hvad der vender udad hos mig, vender indad hos ham«. Han vendte naturligvis Retten ud, og jeg Vrangen — man behøvede altsaa blot at betragte Suderups ydre Menneske for at faa et Begreb om, hvordan jeg saa ud indvendig. En smuk Attest!

Den Sætning, at vi To hører sammen som Rette og Vrange, Lys og Skygge, For og Bag, har han lagt til Grund for hele sin Opfattelse af Forholdet mellem os og gennemført med en utrolig Konsekvens.

Han havde maattet indrømme, at han som en Mand, der havde Familie uden at kunne forsørge den, strængt taget manglede Noget, og da han hos mig, der kunde forsørge en Familie uden at have nogen, fandt en tilsvarende modsat Mangel, saa var det ham

indlysende, at vi var skabte til at fuldstændiggøre hinanden. Han var et Geni, der savnede praktisk Sans, jeg var en praktisk Mand, der savnede Geni. Han havde fuldt op af Aarsager til Ærgrelser og Bekymring, men tog sig ikke af dem, jeg gjorde ikke Andet end ærgre og bekymre mig uden at have Aarsag dertil — o. s. v. Plebejerne har lige fra Oldtiden af været Kommunister, og han havde jo altid været Plebejer. Som saadan fandt han, at Mangel og Overflod paa begge Sider burde udjævnes ved det ideale Fællesskab, og at følgelig hans Børn burde være mine Børn, hans Gæld min Gæld og hans Bekymringer mine Bekymringer; til Gengæld kunde vi jo saa betragte min Formue som hans Formue. Det gik lige op.

Jeg har aldrig været Kommunist og er følgelig ingensinde gaaet ind paa dette Fællesskab, men hvad hjælper det, at jeg fatter Beslutninger om at vise ham Grænsen mellem Mit og Dit? Naar han har brugt Sit op, kommer Turen til Mit alligevel. »Jeg har ikke en Skilling«, siger han saa til Familien og gaar sin Vej. Det kan jeg ikke sige, og følgelig bliver det mig, der maa sørge for, at den ikke lige frem kommer til at lide Nød.

Og Verden, den fromme, medlidende Verden, der altid sympatiserer med det Ynkelige, stiller sig naturlig-

vis aldeles paa Suderups Side. Godtfolk, som hverken kender ham eller mig, er fuldkommen enige om at opfatte og bedømme mig som Suderups Suplement. Om ham siger de: »Det er en stor Synd, at den begavede Mand skal gaa til Grunde af Næringssorg!« — om mig siger de: »Det er en stor Skam, at den velhavende Mand lader sine Allernærmeste sidde i Fattigdom og Elendighed!«

I giftefærdige Ungkarle, der ikke har Mod til at paatage Jer Ægteskabets Forpligtelser, spejl Jer i mit Eksempel og betænk Jer aldrig paa at foretrække dem for Svogerskabets! Man dømmer ikke nær saa strængt om den, der er Ægtemand og Fader, som om den, der er Ungkarl og Svoger, og saa er det dog langt behageligere at forsørge sin egen Familie end sin Svogers!

Husk, at sin Kone vælger man selv, men har man en eneste ugift Søster, kan man aldrig være sikker for at faa en Svoger, som hedder Suderup!

Jeg har nu den Ærgrelse at se et Menneske, der hverken ved Blodets mystiske Baand eller ved Venskabsforhold eller ved Overenskomst eller blot simpelt hen som værdig Trængende har faaet Krav paa mig, et Menneske, som jeg har gjort alt Muligt for ikke at

komme i Berørelse med, og for hvem jeg altid har næret samme Sky som for Tudser og Edderkopper — tage sig de samme Rettigheder, som man ellers kun skænker den, man elsker højst af Alle og selv har valgt til sin Halvdel, betragte Mit som Sit og sine Børn som mine Børn. Det kommer der ud af at være Pebersvend!

VI.

RÆNDSKAB.

Fru Landsskræk og hendes Dygtighed. Hvordan hun tog sig af mig. Hvordan hun forstod en halvkvædet Vise. Hvordan jeg rejste bort og kom hjem igen. Hvordan jeg blev gratuleret paa Vers og Prosa. Hvordan det endte og hvad Folk sagde derom. Fanden og hans Oldemoder. En Dames Rettigheder. Opofrende Velgørenhed. En mystisk Undsigelse. Spurv i Tranedans. Varslerne bliver værre og værre. Jeg bliver endelig til Noget og faar at vide, hvordan jeg er blevet det. Topmaalet paa mine Ærgrelser.

Frænde er Frænde værst — sagde Ræven, han saa de røde Hunde. Er Svogerskab et mistænkeligt Forhold, saa er det Frændskab, der hører en Tønde Kridt til at udregne, ikke noget bedre, og uhyggeligst bliver det,

naar det ved en ulykkelig Krydsning i Stamtavlen berettiger et og samme Individid til paa en Gang at optræde med flere forskellige Slægtleds Fordringer, f. Eks. med Krav paa Ærbødighed som Tante, paa Opmærksomhed som Kusine, og paa Omsorg som Niece. Jeg har et Uhyre i min Familie, som forener disse tre Prætensioner med alle mulige andre. Det er min Niece Fru Urania Landseck.

Strængt taget er vi kun et Slags Næst-Næst-Søskendebørn. Jeg har akkurat lige saa megen Ret til at kalde hende Tante, som hun til at kalde mig Onkel; Sagen er: at vor fælles Stamtavle er kommen i Urede ved, at et Par af vore Aner har giftet sig ind i en yngre Generation. Min Oldefader paa Mødreneside giftede sig nemlig i sit firsindstyvende Aar for tredie Gang og valgte naturligvis en ung Pige til Brud. Hendes Førstefødte var Faderen til Urania, og jeg paastaar derfor, at hun maa være min Tante, naar hun endelig skal være Noget. Hun beraaber sig derimod paa, at hendes Mormoders Moder har været gift med min Farfader, og paastaar, at jeg i Kraft af dette Ægteskab absolut maa være hendes Onkel, og naar hun paastaar Noget, saa er det bevist med det Samme — efter hendes Logik.

Det er pudsigt nok, hvorledes vort Slægtskabsforhold har forandret sig! Da jeg var en halvvoksen Knøs, var hun allerede en voksen Pige og behandlede

mig som Dreng, for da var hun fire Aar ældre end jeg, og da var jeg hendes Nevø. Da jeg var 28 Aar, kom vi en Gang paa Bal sammen, og da, husker jeg tydelig, kaldte hun mig Fætter og regnede ud, at vi akkurat var lige gamle. Nu da jeg er kommen op i de Fyrre, uden at hun endnu er bleven færdig med sit otteogtredivte Aar, nu er det hendes største Glæde at raabe »Onkel!« omkap med mine smaa Søsterdøtre.

Et maa jeg imidlertid lade hende: De forandrede Forhold har aldrig forandret hendes Opførsel mod mig; hun har tyranniseret mig som Tante, tyranniseret mig som Kusine og tyranniseret mig som Niece!

Jeg kom før til at kalde hende et Uhyre. Dertil har jeg mine gyldige Grunde. Det Betegnende hos Fortidens Uhyrer var jo, at to uforenelige Naturer var blevne sammensatte i deres Væsen, og lige som Minotavren var halv Mand, halv Tyr, og Sfinxen halv Kvinde, halv Løve, saaledes er hun ikke alene halv Niece, halv Tante, men tillige halv Pige, halv Enke og, hvad der er værre endnu, halv Blaastrømpe, halv Viking. Det der gør hende saa forfærdelig, er at hun staar udenfor alle anerkendte Kategorier og endda har tilegnet sig alle anerkendte Forrettigheder. Jeg skal forsøge at give Dem en Pennetegning af hende, for at De kan være paa Deres Post, hvis dette farlige Væsen nogensinde skulde komme til at krydse Deres Livsbane.

Hun hedder egenlig Uriane Grip — Urania er kun et Anagram — og er Datter af en Søkaptajn, der vekselvis fór paa Afrika og Vestindien — hvormed skal jeg lade usagt. Han forliste til sidst med Mand og Mus (efter Forlydende i Nærheden af en engelsk Krydser) og efterlod sin Enke i smaa Omstændigheder. Uriane skal lige fra Fødselen have været et mærkværdigt Pigebarn; hun kom til Verden med Tænder, ja man vil endogsaa paastaa: med tydelige Anlæg til Knebelsbarter. Om hun strængt taget nogensinde i Følge sit Ydre har kunnet henregnes til det smukke Køn, er mere end tvivlsomt; at hun i Følge sin indre Begavelse aldrig har hørt til det svage, er derimod uden for al Tvivl. Allerede som Barn var hun Enevoldsherskerinde i sit Hjem. I Skolen var Alle, baade Lærerinder og Elever, bange for hende. Et Par unge Lærere, der efter hendes Mening var for »vigtige«, gjorde hun efter en halv Snes Timer aldeles umulige.

Da hun endnu var ganske ung, fik hendes Moder en Gang Tilbud om at bestyre Huset for den gamle podagristiske Kaptain Landseck, eller som han paa Grund af sin Urimelighed og Ustyrlighed almindelig blev kaldt ved Regimentet: »Kaptajn Landsskræk«. Moderen, der var en fjærn Slægtning til den forfærdelige Hugaf og vidste, at han plejede at jage sine Folk paa Døren efter en Maaneds Forløb,

turde ikke modtage det for øvrigt fordelagtige Tilbud, men Dagen efter fortalte Frøken Uriane, at hun havde arrangeret Sagen med den Gamle, og Moderen, der aldrig havde vovet at gøre sin Datter imod, maatte ogsaa denne Gang lade hende raade og flyttede ind hos Kaptajnen. Hvad der passerede mellem Frøken Uriane og den gamle Hr. Urian i den første Maaned, véd man endnu ikke rigtigt. Man talte om ituslaaet Glas og Porcellæn og om en utallig Mængde Batailloner, Eskadroner og Regimenter Djævle, der var blevne udkommanderede paa gebrokkent Tysk, men man hviskede ogsaa om Sult, klamme Lagener og andre lignende Korrektiver. Naboerne forsikrede at have hørt Gubben, der under Sygdomsanfaldene ikke kunde rejse sig i Sengen, dundre i Væggen og paa Sengefjælen, mens Frøkenen aldeles rolig blev siddende ved sit Piano og hamrede Jean de Paris's Aria: »Jeg bliver her og holder Stand!«. Nok er det: Hun blev og holdt Stand, og inden kort Tid havde hun i den Grad tæmmet og kuet den gamle Bramarbas, at han ikke havde anden Vilje end hendes.

Efter fire, fem Aars Forløb tog hans Sygdom saa voldsomt Overhaand, at Lægen en Middag betrode min tapre Niece, at Gubben kun havde nogle faa Timer tilbage. Hun var ene hjemme, men fattet som altid sendte hun øjeblikkelig Bud efter Præsten, gik derpaa ind til Kaptajnen, fortalte ham, hvad Klokken var slagen, og foreholdt ham med sin sædvanlige uimod-

staaelige Energi hans sidste Pligter. Da Moderen hen imod Aften kom hjem, traf hun to Syjomfruer i Færd med at klippe sorte Kjoler. »Hvad skal det betyde?« spurgte hun forbavset. »Min Mand, Kaptajnen, er død!« svarede Datteren med rolig Værdighed.

Den ferme Uriane havde friet, staaet Brud, været Ægtehustru, lukket sin salig Mands Øjne, intraadt i Enkestanden, sendt Anmeldelse til Skifteretten og Bud til Snedkeren, købt Sørgetøj til alle Husets Folk, og hvad der var det Vigtigste, erhvervet sig en livsvarig Pension — Altsammen, mens Moderen drak et Par Kopper Kaffe hos en gammel Veninde.

Saaledes kom hun til at hedde »Fru Landsskræk« og forenede fra det Øjeblik af alle en Kones Friheder og Forrettigheder med en Piges Fordringer paa Courtoisi og en Enkes Krav paa Bistand af hele Verden.

Efter at have tilkæmpet sig alle disse Herligheder erkendte hun ikke mere Begrebet Umulighed, naar hun satte sig Noget for.

Kort efter optraadte hun som Forfatterinde, og intet andet skrivende Væsen har nogensinde udviklet en saa høj Grad af Frodighed, Frejdighed og Flersidighed, som hun. Ingen Gren af Literaturen har hun skaanet; Børnebøger, Husholdningsbøger, Andagtsbøger, Antologier, Rejsebeskrivelser, lyriske Digte, Dramaer,

Eventyr, Noveller, politiske Brochurer og pædagogiske Afhandlinger — Alt har været hende lige let. Uagtet hun aldrig havde set Andet af Soldaterlivet end Vagtparaden paa Kongens Nytorv, skrev hun i 1849 to Bind »Scener fra Felten«, og skønt hun næppe ret mange Gange har knyttet et Køkkenforklæde om sit Amazonbælte, har hun udgivet baade en Koge-, en Sylte- og en Salte-Bog. Og det er ikke nok, at hun skriver alle disse Bøger, hun anmelder dem ogsaa, hvor hun kan komme til.

Kært Barn har mange Navne. Hun har selv givet sig saa mange, at hun aldrig har behøvet at slide paa det, hun har faaet af Præsten. Naar jeg blot nævner Pseudonymerne »U-n-a«, »Ania«, »Tante Urania«, »En Kvinde«, »Fru —ck«, saa vil Enhver allerede ved at titte i en Julekatalog kunne gøre sig et Begreb om hendes Frugtbarhed. Det er hende Altsammen! — Recensenterne har af alle disse Navne lavet ét. De kalder hende »Tante Uha«.

Men det er ikke blot i Literaturen, hun har udfoldet en saa utrolig Virksomhed. Hverken i det offenlige eller det private Liv findes der en Vej eller Sti, paa hvilken man er sikker for at møde hende. Hun har allerede længe drevet den største Kommissionsforretning i Landet, og det er ikke nogen uheldig Betegnelse, hendes Bekendte bruger, naar de kalder hende »Københavns Overformynderi«, da der er meget

Faa eller rettere sagt Ingen, der vover at sætte Grænser for hendes Myndighed, mens hun efter Haanden har vænnet sig til at betragte alle Andre som Umyndige, paa hvis Vegne hun har Fuldmagt til at handle efter Skøn og Smag. Hun anser sig som enepriviligeret Forsyn for Enhver, der kommer i den allerfjerneste Berørelse med hende, og hvorfor skulde hun ikke det? Hendes Magt er stor nok til at gøre de mest »underlige Gerninger«, hendes Visdom vover Ingen at betvivle, og hendes Godhed —? — Hun lever jo blot for at tjene sine Medmennesker!

Jeg skal anføre et Par Eksempler paa hendes Tjenstagtighed.

For et Par Aar siden havde jeg været ubesindig nok til at udtale et Ønske i hendes Nærværelse. Det skal man nemlig vel vogte sig for, hvis man ikke vil have hende til at besørge dets Opfyldelse.

Jeg havde sagt: »Hvem der blot kunde faa en Lejlighed oppe ved Volden til Foraaret!«

Et Par Dage efter kommer »Overformynderiet« op til mig.

— Nu har jeg Lejligheden til Dig!

— Hvad for en Lejlighed?

— Den ved Volden: To rummelige Værelser og et Kabinet, prægtig Udsigt og en meget vakker ældre Kone til Værtinde! Der har Du Adressen.

Jeg gik straks hen for at se paa Lejligheden, men den behagede mig ikke. Dels laa den lige ved den forhenværende Nørreport, hvor man ikke har Nattero længere end til Klokken Tre for Vognrummel, hvilket er en stor Ulempe, naar man, som jeg, har den slemme Vane at ligge vaagen til Klokken To — og dels var Værelserne uhyggelig lave. Da jeg sagde den gamle Frue, der viste mig Lejligheden, at den slet ikke svarede til mine Fordringer, og at jeg følgelig maatte se mig om efter en anden, saa jeg, at hun blev aldeles forfærdet. »Det er jo dog forskrækkeligt!« raabte hun. »Og Fru Landseck, som sagde, at jeg kunde betragte Alting som afgjort!«

Den stakkels Kone havde paa hendes Ord givet Slip paa den forrige Lejer, uagtet hans Opsigelse var kommen for silde; nu var hun udsat for, at Værelserne kom til at staa ledige, hvilket vilde være et haardt Stød for hende, der kun havde sin Enkepension at leve af og netop havde taget en saa stor Lejlighed for at kunne dele Værelserne og bo billigt.

Enden blev naturligvis, at jeg maatte give Afkald paa min Nattero og flytte op ved Nørrevold.

Jeg forsonede mig snart med mit nye Logis. Min Værtinde Fru Salling var en yderst skikkelig gammel Kone, lidt vel gammeldags i sine Anskuelser, men inderlig velvillig og velmenende. Hun havde en overordenlig smuk attenaarig Datter og en lille Sønnesøn

paa seks Aar, der havde mistet begge sine Forældre, et Pragteksemplar af »les enfants terribles«. Det varede ikke længe, før jeg var som hjemme i Familien, og efter Haanden avancerede jeg til Fruens altbetroede Raadgiver, Frøken Alvildas Sproglærer og den lille Rolfs Legekammerat eller Bussemand efter Omstændighederne. Et Par Aftener om Ugen havde jeg nu besatte med at læse Fransk og rette Stil for min smukke Elev, fortælle Krøniker for Puslingen og fungere som Mægler og Tolk mellem Fruen og den unge Kunstner, der havde lejet Kvistværelset. De To disputerede altid. Han var lige saa langt forud for vor Tid, som hun var bag efter den, og da de begge — som Damer og Kunstnere i Almindelighed — ansaa sig for emanciperede fra det Pedanteri, som man kalder Logik, førte deres Disputer ofte til de mest overraskende Resultater. Disse Aftener og især den Fornøjelse, jeg havde af mine Lektioner, forsonede mig inden kort Tid med Mælkevognenes Rumlen, de stejle og smalle Trapper og det lave Loft — jeg tror endogsaa at de halvvejs forsonede mig med Tante Urania.

Paa den Tid besøgte jeg stundom en Familie, hos hvem hun ogsaa havde sin Gang i Huset. En Aften var jeg i denne Familie kommen i Selskab med et Par gamle Frøkener, der gjorde sig al mulig Umage for at

lovprise den ugifte Stands Herligheder. Jeg fandt mig som Følge heraf forpligtet til at fremhæve dens Skyggesider og kom til at tale mig varm i min Iver for at forsvare Ægteskabets Rønnebær, der efter Vestalindernes Forsikring skulde være saa utaalelig sure.

Med Et følte jeg en tung Haand paa min Skulder, jeg vendte mig og saa — mit Uhyre af Niece.

— Naa, saa det er kommet saa vidt med Dig, Onkel Jonas? Det glæder mig virkelig!

— Hvilket?

— At Du endelig tænker paa at gifte Dig.

— Hvor har Du det fra?

— Fra Din Begejstring for Ægtestanden. Naa, det var saamænd ogsaa paa Tide.

I min Angst for, at hun straks skulde løbe hen og løse Kongebrev, begik jeg en ny Ubesindighed: jeg indlod mig paa Forklaringer.

— Nej, det er endnu tyve tredive Aar for tidligt. Man maa være en hel Del ældre end jeg, før man har Lov at gaa i Barndom og gøre Børnestreger. En Pebersvend paa nogle og Fyrre er den miserableste Brudgom, en ung Pige kan faa. Han er for gammel til at leve med hende og for ung til at dø fra hende.

— Ja, hvem siger ogsaa, at det just skal være en ung Pige?

Jeg blev mere og mere hed om Ørene og besluttede

at udtale mig saa tydeligt, at hun ikke skulde kunne misforstaa mig.

— Ih, det siger sig selv! — Naar galt skal være, kan man til Nød forstaa, at en smuk ung Pige kunde bringe Hovedet i Ulave paa en gammel Kavalér, men at han skulde gøre sig til Nar for en halvgammel Dames Skyld — det er virkelig for meget forlangt. Den Slags Inklinationer vokser vi fra, naar vi begynder at gaa med Frakke.

— Nu ja, ja, Onkel! Der er vist heller ikke Noget i Vejen for, at Du kan faa en ung Pige endnu.

— Nok muligt, men ser Du: de unge Piger er to Slags. Man har baade Roser og Lavendler. Lavendlerne kan være meget rare, beskedne Blomster, de skal være over Maade villige og tage til Takke med hvilken som helst Plads, de faar — men jeg holder nu en Gang ikke af Lavendler; og hvad Roserne angaar — de har allesammen for god Smag til at nogen af dem skulde lade sig binde op til en gammel overvintret Kaalstok!

— Naa saadan at forstaa! —

Mere sagde Tante Urania ikke, men hun tænkte — og hun handlede!

Et Par Dage efter denne Samtale maatte jeg gøre en Rejse over til Jylland. Da jeg kom tilbage, var

Alting derhjemme saa forandret, at jeg var nær ved ikke at kende Huset igen.

Jeg havde faaet nye Gardiner, et nyt smukt Pibebrædt med Lilier, Fuksier og Glemmigejer paa og et nydeligt broderet Tæppe under mit Arbejdsbord; mine Vinduer var forvandlede til en Blomsterhave: Fire af Frøken Alvildas smukkeste Roser, to store blomstrende Nerier, og jeg véd ikke hvor mange Resedaer, Levkøjer og Nelliker duftede mig i Møde.

»Men hvad er det, De har gjort, bedste Fru Salling?« udbrød jeg aldeles overvældet af al den Stads og Blomsterduft.

»Vi har tænkt paa Dem, mens De var borte, som De ser!« svarede den Gamle og klappede mig paa Skulderen.

Jeg søgte nu, saa godt jeg kunde, at takke Moder og Datter for denne Overraskelse. Moderen smiskede, gik bag ved Datteren og gjorde et betydningsfuldt Kast paa Hovedet, der sagde saa meget som: Det er hende, der er Mester for det Altsammen! Jeg fordoblede altsaa mine Taksigelser til den unge Pige, og i det Samme listede Mama sig bort.

Alvilda havde endnu ikke talt et Ord, hun var purpurrød helt op til de smukke Øjne, men efter et umiskendeligt Træk ved Munden at dømme syntes det snarere at være Harme end Undseelse, der farvede hendes Kinder.

»De har ikke det Mindste at takke mig for. Det er Moder, der har flyttet Urtepotterne herind« — forsikrede hun med en Iver, som om det var en oprørende Mistanke, hun forsvarede sig imod.

— Er det ogsaa Deres Moder, jeg har at takke for det nydelige Logis, mine uartige Piber har faaet?

— Ja! Broderiet havde jeg foræret Moder til en Cachedésordre. Det er hende, der har ladet det indfatte til Pibebrædt.

— Og det smukke Tæppe, som jeg næppe vil kunne nænne at sætte mine Fødder paa?

— Det havde jeg rigtig nok tænkt at bede Dem modtage som en ubetydelig Tak for al den Tid, De har spildt paa at læse med mig. Jeg fik Hr. Malmberg (den omtalte unge Kunstner) til at tegne Mønstret, og havde tænkt at arbejde derpaa i mine Fritimer, saa det kunde blive færdigt til Deres Fødselsdag; men et Par Dage efter at De var rejst, købte Moder Garn og Canevas for sin egen Regning og sagde, at Tæppet skulde være færdigt, naar De kom hjem. Hun har vist syet flere Sting derpaa end jeg.«

I det Samme blev Døren langsomt aabnet, blot saa meget, at jeg kunde se den lille Drengs ene Øje titte ind til mig. »Kom kun ind, Rolf!« raabte Frøkenen, men i Stedet for at adlyde trak Spilopmageren Døren i og brast ud i et Fnis.

»Hr. Tværmose er kommen tilbage!« fortsatte hun.

»Jeg véd det nok!« raabte den Smaa.

— Hvorfor kommer Du da ikke ind og hilser paa ham?

— Bedstemoder sagde, jeg maatte ikke!

Atter forekom det mig, som om jeg saa et Glimt af den samme Rødme, der viste sig, da den Gamle forlod os, men denne Gang lod det til, at Frøkenens Harme skulde gaa ud over Tjenestepigen, der havde glemt at bringe frisk Vand ind, hun greb Karaffen og skyndte sig ud, smaaskændende over, »at Stine Ingenting kunde huske«.

Nu aabnedes atter Dørsprækken. »Maa jeg komme?« hviskede den lille Uglspil, idet han stak Hovedet ind og saa sig om til alle Sider.

»God Dag Pusling!« raabte jeg. Det var vor sædvanlige Hilsen. Hver Morgen, naar han var bleven klædt paa, plejede han at gøre mig sin Opvartning, og Ceremoniellet var da, at jeg sagde: »God Morgen Pusling!« og rakte Haanden ud, hvorpaa han svarede: »Tak Gamle!« og gav mig et forsvarligt Dask. Nu blev han derimod staaende og stirrede paa mig, halv flov og halv skælmsk, indtil mit Blik blev ham for skarpt, da bøjede han Hovedet, bed sig i den ene bøjede Pegefinger og vendte sig bort.

— Naa — hvorfor svarer Du ikke?

»God Dag, Hr. Tværmose!« svarede han undselig, brast ud i en Fnisen og løb ind i den anden Stue.

»Kalder Du det en Hilsen?« raabte jeg efter ham.

Da aabnedes Dørsprækken igen. Det lille Krølhoved viste sig i Aabningen.

»Bedstemoder har sagt, at jeg aldrig mere maa kalde Dig for »Gamle«« — hviskede han saa sagte, han kunde.

Dermed slog han Salsdøren i og løb sin Vej.

Hvad skulde det betyde?

Nu gik Korridordøren op. Det var Vandkaraffen, der kom ind, baaren af Stine, den nye Pige — et Mønsterbillede af en nymodens københavnsk Pernille. Idet hun gik med Vandflasken gennem Stuen, løftede hun ikke Øjnene op fra den, men bar den hen paa Bordet med samme Forsigtighed, som om det havde været en svimlende fuld Tekop. Ved Bordet blev hun staaende en Stund og puslede med Vandglasset og mine Lysestager, der aldeles ikke behøvede at flyttes, og greb her Lejligheden til i Ro og Mag at holde Mønstring over min Person i Spejlet. Optiken lod imidlertid til at være hende en aldeles fremmed Videnskab. Det var aabenbart, at hun slet ikke tænkte sig den Mulighed, at jeg kunde se hendes Ansigt lige saa godt, som hun saa mit i Spejlet. Hun gav mig derfor god Tid til at observere de vekslende Udtryk i hendes Minespil: først en forventningsfuld Nysgærrighed — saa en Studsen, som om hun ikke

vilde tro sine Øjne — saa en stigende Forbavselse, indtil hun snarere tabte Lysestagen, end satte den fra sig, idet der undslap hende et dæmpet Udraab, der i mine Øren lød som et »Ih Du Fredsens!« — saa en Blanding af Haan og Medynk — saa et Suk med opadvendte Blikke — og til Sidst et inderligt satirisk Smil med sammenpressede Læber, et Nik og et halv højt: »Naa!« — Derpaa Højre om og ud igen uden at lade, som hun havde set mig!

Hvad var Meningen med alt Dette?

Om Aftenen drak jeg Te inde hos Familien. Alvilde var ikke ret i Humør: hun var høflig og elskværdig, som altid, men paafaldende ordknap; især vogtede hun sig meget samvittighedsfuldt for at slaa ind i den fortrolige Tone, der opstaar af sig selv mellem unge Piger og deres Onkler, og som forhen havde hersket mellem os. Moderen derimod havde ret faaet Munden paa Gled, hun var saa moderlig og kærlig mod mig, som hun aldrig havde været før. Hun havde tusinde Ting at fortælle mig og lige saa mange at spørge mig om; det lod til, at hun interesserede sig for enhver Ubetydelighed, der vedkom mig, og forudsatte en lignende Interesse fra min Side. Hun spurgte mig til Raads om Dækketøj, der skulde købes — hun vilde vide min Mening om, hvorvidt det var bedst, at Alvilde lærte at koge »hos den engelske Minister eller i Kongens Klub« — hun fortalte, at hendes Broder

havde lovet Datteren et nyt Piano, og spurgte, om jeg syntes, hun skulde vælge et opretstaaende eller et taffelformigt — ja mens Frøkenen skænkede Te, vilde den Gamle endogsaa høre mit Votum i det vigtige Spørgsmaal: Krølhaarsmadradser eller Fjerdyner.

Under en Pavse faldt det mig ind at spørge, hvorledes den unge Hr. Malmberg befandt sig.

— Ja det maa Vorherre vide! Vi har ikke set ham, siden et Par Dage, efter at De rejste.

— Hvad! Har han ikke været her siden?

»Jo—o! Men Pigen har sagt, her var Ingen hjemme!« — forklarede Rolf.

— Rolf! Sig nu Godnat til Hr. Tværmose!

Den Smaa maatte forsvinde, og Alvilde tog Anledning til at følge ham ud.

»Jeg skal sige Dem rent ud: Jeg var ked af den Herre« — hviskede den Gamle fortroligt, da vi var blevne ene. »Disse unge Fyre har saa mange Ideer. Hvem kan vide, hvad han kunde have fundet paa? — Herregud! — Alvilde er jo kun et Barn endnu, og vi véd jo nok, hvor let man kan bilde Børn Noget ind. Derfor mente jeg, at det var bedst, vi holdt op, mens Legen var god.«

— De frygter altsaa, at Frøken Alvilde . . .

— Nej, vær De ganske rolig for den Sag! Hun er saamænd alt for fornuftig til at tænke paa saadan en Kavaler, der Ingenting har og Ingenting er.

— Hvad han ikke er kan han jo blive. Han skal love Meget.

— Ja, det er just Ulykken! Leve paa Løfter er værre, end leve paa Vand og Brød. — Tys! . . .

Den unge Pige kom ind igen, og Samtalen tog en anden Retning.

Dagen efter mødte jeg paa Kongens Nytorv min gamle Ven Sivertsen og hans unge Kone. Han raabte mig an og præsenterede mig for den lille Frue.

— Naa, og hvad er det jeg hører om Dig, Tværmose?

— Har Du hørt noget Mærkværdigt, maaske?

— Aa ja! Lad mig se Dit Frakkeærme!

Han gav sig nu til meget opmærksomt at betragte Klædet paa den indvendige Side af min højre Arm, rystede paa Hovedet, lod som han blev meget forundret og mumlede: »Det var mærkeligt. Ikke det Mindste luvslidt!«

— Siger man, at min Frakke er luvslidt?

— Sniksnak! Lad mig se Dit fjermer Bagben!

Saa holdt han en lignende Synsforretning over den yderste Halvdel af mine Benklæder neden for Knæet, rystede atter paa Hovedet og sagde: »Nej, det er Bagtalelse! Der er ikke Spor af Kriolineslid at se! Farvel Tværmose!«

Sivertsen er en stor Spøgefugl, og jeg tænkte derfor ikke videre over hans Løjer.

Da jeg kom ud i Bredgaden, mødte jeg Grosserer Brask, der skrævs over sin engelske Hest og midt mellem sine engelske Bakkenbarter travede gennem Byen.

»Gratulerer!« raabte han, idet han jog mig forbi.

»Til hvad?« vilde jeg have spurgt, men han var allerede langt borte. Jeg slog mig derfor til Ro med den Formodning, at han havde taget fejl af min Fødselsdag. Han skal have en meget daarlig Hukommelse, siger hans Kreditorer.

Søndagen derpaa vilde jeg benytte til at vise min Værtinde en lille Opmærksomhed i Form af en Skovtur, som skyldig Gengæld for den overraskende Modtagelse ved min Hjemkomst.

Det er en forfærdelig Mængde Ærgrelser, man kan opleve paa én Dag, naar man tager i Skoven for at more sig. Dog derom en anden Gang!

Frøken Alvilde havde Hovedpine paa hele Turen, Fru Salling tog i Søllerød Malingen af et nystrøget

Stakit med sin sorte Silkekjole — det var nok til at sætte hende i daarligt Humør — og Rolf »den skarnagtige Knægt, der, ved Gud, aldrig nogensinde skulde faa Lov at komme med mere«, fik to Rifter i sine nye Bukser ved at krybe over et Gærde og to Knuder i Panden ved at komme for nær til en Bistade. Hvad mig angaar, var jeg nær ved at ærgre mig sort over den slette Indretning, den elendige Beværtning og frem for Alt den ubehøvlede Opvartning, der udmærker Restavrationerne paa vore Sommervalfartsteder.

Efter at vi »for Barnets Skyld« havde maattet gøre en forfærdelig Tur over den forfærdelige »Dyrehavsbakke«, gik vi et Sving ned ad Kongekilden til. Her klang der os en frisk firstemmig Sang i Møde. Det var en Flok unge Kunstnere, der Arm i Arm »fire Mand høj« kom marscherende imod os. Hr. Malmberg og en Fætter, der en enkelt Gang tillige med ham havde besøgt Familien, gik i første Række. Saa snart de bleve os vár, hviskede Fætteren et Par Ord tilbage til de Andre, og straks blev der et mærkværdigt Røre mellem Ynglingerne. Fruen og Alvilde gjorde sig i Forbigaaende usynlige bag deres Parasoller, men de kunde gerne have sparet sig den Ulejlighed, ti det lod til, at jeg var Den, der udelukkende tiltrak sig de unge Menneskers Opmærksomhed. Det var ganske mærkværdigt, hvor de mønstrede mig, idet de defilerede forbi

paa Gangstien, syngende den bellmanske Kvartet, hvori Bassen uafladelig gentager »Gubben han är gammal, Gubben han är gammal«.

Hvad skulde nu det betyde?

Efter endt Vandring kom vi tilbage til Bellevue, hvor jeg havde sikret os et Kabinet og bestilt Aftensmad. Værelset ved Siden af havde Kunstnerne optaget. Idet vi gik forbi Vinduet, fløj de alle hen til Ruderne for at betragte mig endnu en Gang. Havde jeg været en Recensent, kunde de ikke have vist mig større Opmærksomhed. Der var en overordenlig lystig Stemning derinde hos dem, og vi fik vor Del af Jubelen, da den tynde Bræddevæg, mellem Værelserne, tillod os at høre hvert Ord, der blev talt.

Under Maaltidet blev der sunget Kvartetter, holdt Taler og drukket Skaaler i Mængde. Paa én Gang raabte et af de lystige Medlemmer: »Nu synger Malmberg en Vise!«

»Nej Gu' gør Malmberg ej!« svarede den unge Kunstner bestemt. »Jeg har sagt Jer, at jeg synger ingen Viser i Dag«.

»Ja saa skal Burmand synge!« raabte den Forrige.

»Op med Burmand!« skreg hele Koret.

— Burmand skal improvisere! —

— Digteren Burmand har Ordet! — Stille!

»Vil I have min herlige Vise om den ulykkelige Maler, der slog sig til Terpentindunken i Fortvivlelse?

spurgte nu en vældig Bas, der lod til at være Hr. Burmands Stemme.

»Nej Tak! Den har vi faaet to Gange i Dag!« faldt Malmberg ham i Talen.

— Nu vel, min Søn. Saa skal Du faa én, som Du aldrig har hørt før! Aanden kommer netop nu over mig. — Vent bare lidt! — Nu har jeg en Idé!

— Hvor har Du faaet den at laane?

— Ingen Fornærmelser! Jeg har for Resten laant den hos en Nabo. Det er et Studie efter Naturen i den udødelige Folkesanger Jakob Behrends Manér.

— Bravo! Bravo!

— En splinter ny Vise om »Den gamle Logerendes«.

— Bravo! Hør! Hør!

— Den synges paa samme Maade som Kæmpevisen om Løjtnant Møller og de Ellevehundrede. Sidste Linie i hvert Vers synger Koret med. Orkestret spiller først Melodien én Gang igennem!

Nu blev den omtalte Sang spillet paa en Barnefløjte, akkompagneret med Efterligning af blæsende Instrumenter, Hamren paa Glassene og en forfærdelig Trommen i Bordet ved Ordene: »Hør, o hør, hvor det dundrede!«

De unge Menneskers Lystighed smittede, og jeg begyndte at more mig. Visen har jeg siden faaet en Afskrift af. Den lød som følger:

Solo:

g det var den gamle Logerendes,
Hans Hjerte det slog, saa det
dundrede.
Og det er nu majed generendes,
Især for en Mand paa Halv-
hundrede.

Kor:

Især for en Mand paa Halv-
hundrede!

Solo:

Og han var nu vel de Halv-
hundrede.

Det banked i Dage, det banked
i tre;
De Vaagekoner ham muntrede
Med Havresuppe og Hyldeté,
Men lige gefærligt det dundrede.

Kor:

Men lige gefærligt det dundrede? —

Solo:

Ja — lige gefærligt det dundrede.

Da mærked han først, hvor den
Dunken kom fra.
— Ja, Børn, bliv nu inte for-
undrede! —

Det var en Skønjomfru ved Siden a',
For hvem hanses Hjerte det dundrede.

Kor:

Naa derfor var'ed det dundrede!

Solo:

Ja, derfor var'ed det dundrede.

Saa tog han de stiveste Flipper paa.
— Hans Flipper, de er nu beundrede!
Saa redte han Haarene — de var kun faa —
Der var vel endnu et Halvhundrede!

Kor:

Var der dog endnu et Halvhundrede?

Solo:

Ja, saadan omtrent et Halvhundrede.

Saa gik han til Spejlet og saa sig deri
Vel Snese Gange — ja hundrede.
»Naa Peter! Naar Du gør et saadant Parti —
Hvor Folk vil blive forundrede!«

Kor:

Ja Gu', vil de blive forundrede!

Solo:

Uf, ganske rædsomt forundrede!

»Hun ta'er Dig paa Stedet, min gamle Ven!«
— Saadanne han selv sig opmuntrede —
»Du er jo en nysselig Ungersvend,
Der næppe er fyldt de Halvhundrede!«

Kor:

Er han inte fyldt de Halvhundrede?

Solo:

Jo vel er han fyldt de Halvhundrede!

Ja Hurra, Du gamle Logerendes!
Her kommer vi Ellevehundrede
Marscherendes som Gratulerendes.
O hør, o hør, hvor det dundrede!
Kor:
:|: O hør, o hør, hvor det dundrede!
O hør, o hør, hvor det dundrede! :|:

Nu blev der en Dundren og en Hurraraaben og en Applavs i det Uendelige.

Jeg havde flere Gange hørt Kunstnere tale om denne Hr. Burmands Improvisationer i det »køvenhaunske« Folkesprog og haft stor Lyst til at høre en Prøve paa hans Talent — nu havde jeg faaet mit Ønske opfyldt. Under Sangen havde jeg været lutter Øre og moret mig herligt, men da jeg nu under det larmende Efterspil begyndte at bruge mine Øjne igen, saa jeg, at Visen havde gjort et højst forskelligt Indtryk paa mine Bordfæller. Fruen var purpurrød af Forbitrelse, Frøkenen tørrede sine Øjne, og Drengen lukkede Mund og Øjne saa højt op, som han kunde, for om muligt at opdage Grunden til Moderens Vrede, Søsterens Bedrøvelse og min Munterhed.

Hvad var nu det for en Scene?

Vi lod Kaffen bringe ud i Haven, og da jeg der blev ene med den Gamle, kunde jeg naturligvis ikke tilbageholde min Nysgærrighed. Jeg spurgte hende, hvad der saa pludseligt havde bragt Datterens Misstemning til Udbrud ved Bordet.

»Barnagtighed, kære Tværmose! Det er jo skrækkelig urimeligt, at hun vil bryde sig om, hvad saadan nogle Labaner synger, men De skal saamænd ikke tro, at det var for ham, hun græd. — Jeg er overbevist om, at det kun var for Deres Skyld, hun tog sig det saa nær!«

— Hvad? . . . Hvilket? . . . Hvorledes? . . . For min Skyld?

— Naa, naa, naa! De bliver jo ganske bleg, Menneske!

— Ja, jeg nægter ikke, at der i dette Øjeblik fór mig en Tanke gennem Hovedet, som fik den kolde Sved til at springe ud af Panden paa mig. Jeg vil dog haabe . . .

Ja vist saa! Ja vist saa! Det kan De ganske rolig gøre! Jeg har jo talt med hende om Sagen, og . . . ja, De kan ikke tro, hvad det Barn har for et godt Hjerte! Det kunde saamænd aldrig falde hende ind at volde mig Sorg paa mine gamle Dage. Hun har lagt det Hele i min Haand, og mer kan dog hverken De eller jeg forlange. Samme Dag, som Deres Niece var her og sagde mig, hvordan Sagerne stod . . .

»Min Niece?« raabte jeg som ramt af et Lynslag.

— Ja, eller Deres Tante.

— Min Tante!

— Ja, Fru Landseck.

Mere hørte jeg ikke. Blodet sank ned for mine Øren, og det sortnede for mine Øjne; den gamle Kone og Bellevues Have forsvandt, og med et Jernbanetogs Hurtighed fór den hele Række gaadefulde Optrin, der havde forbavset mig i de sidste Dage, forbi mit indre Blik: Blomsterhaven i mine Vinduer, Alvildes Forlegenhed, Fruens Forbud mod at kalde mig »Gamle«, Stines Forbavselse over mit Billede i Spejlet, Malmbergs Bortvisning, Visitationen paa Kongens Nytorv, Gratulationen i Bredgaden, Paraden i Skoven og Improvisationen om »den gamle Logerendes« — Altsammen viste sig nu i den grelleste Tydelighed. Det forfærdelige Navn: »Fru Landsskræk« kastede som en Brandfakkel et rædsomt Lys over det Hele.

Jeg genvandt først Fatningen ved at høre Fru Salling raabe: »Vand! Vand! — Opvarter! Et Glas Vand!«

— Nej Tak! Det er ikke nødvendigt!

Jeg var allerede forud som badet i koldt Vand. Heldigvis kom Frøkenen og Rolf tilbage og forhindrede alle yderligere Forklaringer.

Den følgende Morgen gjorde jeg Tante Urania min Opvartning, og hun modtog mig med sit huldsåligste Smil.

— Naa, nu er det vel endelig kommen til en Forklaring?

— Ja, bevares!

— Det kan Du saamænd takke mig for.

— Jeg véd det, og jeg kommer netop for at aflægge min skyldige Taksigelse.

— Man skulde snarere tro, at Du kom for at sluge mig. Hvad er det for et Ansigt, Du sætter op? Er Du og Alvilde ikke blevne enige endnu?

— Jo! Vi er aldeles enige.

— Ser Du! — Saa vidt var det maaske aldrig kommen, hvis jeg ikke havde taget mig af Jer, og fortalt den Gamle, hvorledes Sagerne stod.

Nu fik hun sine fortjente Taksigelser.

Jeg takkede hende for den overvættes Iver, hun havde vist for mit Vel ved uden nogen som helst Berettigelse, Opfordring eller Anledning at blande sig i mine Anliggender endogsaa med Tilsidesættelse af alle sædvanlige Hensyn til Sømmelighed og Sandhed.

— Sandhed? — Nu skal man høre! Naar det kommer til Stykket, mente Du maaske ikke et Ord af, hvad Du sagde den Aften, vi var hos Din Svoger?

— Har jeg talt et Ord om, at jeg vilde fri til Frøken Salling? Har jeg saa meget som nævnt hendes Navn?

— Nej, det var saamænd heller ikke nødvendigt, efter at Du havde udtalt Dig saa tydeligt i et helt Selskabs Nærværelse. Om det saa var de gamle Frøkener, saa forstod de øjeblikkelig, hvem det var, Du mente.

— Hvem jeg mente?

— Det manglede blot. Du vil altsaa gaa fra Dine Ord og lade mig staa i Stikken? Véd Du hvad, min kære Onkel Jonas: Det kalder jeg virkelig en nobel Opførsel! Du jamrer over, at Du er Pebersvend — Du tilstaar, at Du ikke kan tænke Dig nogen større Lykke, end den at blive gift — Du siger uforbeholdent, at Den, Du gaar og sukker for, er en ung, smuk Pige, og at Ulykken kun er den, at hun ikke vil have saadan en gammel Kaalstok. — Var det maaske ikke Dine egne Ord? — Og naar saa jeg har ryddet alle Hindringer til Side, og skaffet Dig baade Moderens Samtykke og Pigens Ja — det Sidste holdt saamænd haardt nok, efter hvad den Gamle sagde! — saa gaar Du fra det Altsammen, ja det lader næsten til, at Du har i Sinde at sige mig Ubehageligheder oven i Købet, rigtig lige som det var Dig, det var gaaet ud over.

— Ja, jeg skulde rigtignok mene . . .

— Men det kan da aldrig være Dit Alvor, at Du vil trække Dig tilbage nu, da det er kommen saa vidt?

— Vidt er det unægteligt kommet, alt for vidt endogsaa! Jeg har faaet et behageligt Hjem forstyrret, er bleven gjort ufordragelig for en ung Pige, der betragtede mig som sin Ven, gjort latterlig for alle mine Bekendte, ugleset paa Promenaderne og trakteret med Spotteviser paa Restavrationerne . . .

— Ja, der kan Du selv se!

Denne Replik, som hun tilkastede mig med den mest overlegne og triumferende Mine, var jeg ikke belavet paa, den kom saa aldeles paa tværs for min Tankegang, at jeg blev staaende maalløs, som om jeg havde tabt Næse og Mund. Hun benyttede sig af min Forbavselse og vedblev:

»Jeg vil nu slet ikke tale om, at Moderen betragter Sagen som aldeles afgjort og i den Anledning har afvist et meget pænt ungt Menneske, som hun ellers ikke vilde have haft Noget imod, og at den stakkels Pige allerede er kommen forfærdelig paa Folketunge for Din Skyld . . .

— For min Skyld!

— Ja, er det maaske mig, der har gjort Kur til hende?

— Er det maaske mig, der har friet?

— Ja, har Du ikke gjort det, saa bør Du virkelig gøre det jo før jo heller. Har man sagt A, maa man ogsaa sige B — og naar en Dame har gjort saa meget for en Herre, som jeg har gjort for Dig, saa maa hun vel dog i det mindste kunne gøre Regning paa, at han ikke til Tak for hendes Ulejlighed lader hende staa som Nar — jeg kunde gerne sige, som Løgner — for hele Byen. Gud bevares! Det vil da sige: naar han i mindste Maade gør Fordring paa at være Kavaler.

Jeg var afvæbnet.

I Stedet for at undskylde sin uforsvarlige Taktløshed, gav hun mig Lektioner i mine Pligter som Kavaler; i Stedet for med nedslagne Øjne at bede om Forladelse, stillede hun sig op som en fornærmet Velgørerinde, der modtager en Utaknemmelig. Hvad vilde vel det bedste Forsvar for den bedste Sag formaa imod denne ophøjede Foragt for al menneskelig Logik og alle medmenneskelige Rettigheder! Det var mig, der var Synderen, og mig, der skulde gøre Bod; hun havde talt min Sag, hende kunde jeg dog umulig lade staa som Løgner, og følgelig var det min simple Skyldighed at gøre hendes Ord til Sandhed ved at gifte mig med Pigen, om vi ogsaa blev nok saa ulykkelige!

Jeg saa paa hende, som de Forstenede paa Medusahovedet og skyndte mig baglænds ud af Døren.

De Ærgrelser, jeg siden fik af Historien, skal jeg ikke indlade mig paa at specificere. Da jeg efter en højst pinlig Forklaring havde sagt den gamle Fru Salling Farvel og Tak for alt Godt, fik hele Byen travlt med at udfinde Sammenhængen i den interessante Roman.

Nogle udfandt, at jeg havde friet og faaet en Kurv, hvilket jo var meget morsomt.

Andre vilde vide, at jeg havde faaet Ja, men at Pigen ikke kunde holde det ud med mig, hvilket de fandt meget naturligt.

Andre forsikrede, at det var mig, der havde slaaet op, hvilket var skammeligt af mig, da det var en fattig Pige.

Andre havde hørt, at Pigen havde en anden Elsker foruden mig, hvilket de fandt, var lige tilpas til saadan en gammel Nar.

Andre var overbeviste om, at jeg blot havde villet forføre den stakkels Pige, men at mine nedrige Planer var mislykkede, og at jeg derfor havde forladt hende — hvilket nok kunde ligne saadan en gammel Udhaler.

Andre lod sig forstaa med, at jeg nok ikke havde trukket mig tilbage, før jeg havde opnaaet, hvad jeg vilde — hvilket nok som viste, hvad jeg var for et samvittighedsløst Afskum.

Og Enhver fandt sig bestyrket i sin Mening, ti da hverken Fru Salling eller jeg følte nogen Fristelse til at fortælle Sammenhængen, var Tante Urania den Eneste, hos hvem man kunde faa Besked om Aarsagen til Bruddet, og saa snart Nogen førte Sagen paa Bane, svarede hun med en udtryksfuld Rysten paa Hovedet: »Jo mindre vi taler om den Historie, jo bedre! Gud ske Lov, at jeg er udenfor det Hele!« — Saa kunde man jo let gætte sig til Resten.

Den eneste Trøst, jeg havde under alle de Ærgrelser, denne Historie forvoldte mig, var den Overbevisning, at jeg nu én Gang for alle maatte være færdig med Tante Landsskræk; men desværre! Jeg skulde ikke slippe for saa godt Køb!

Jeg hørte en Gang i Tyrol en gammel gemytlig Kapuciner holde Tale over det interessante Æmne: »Hvad man har at gøre, naar man opdager Hestefoden«.

»I skal frem for Alt ikke indlade Jer paa nogen som helst Handel med den Lede, ti hvad Kløgt angaar, mine Elskelige, saa er I Allesammen nogle Faarehoveder i Sammenligning med Belsebub, og medens I tror at vinde den ganske Verden ved at narre Fanden, saa tager I kun Skade paa Jeres Smule Sjæl, og før I aner det, er den Fanden i Vold.

I skal ikke en Gang modtage nogen Gave eller nogen Tjeneste af ham, ti han har ikke noget Godt at give bort, og saa snart I har taget ham i Tjeneste, er han paa Veje til at blive Jer Herre — og saa gaar det ad Helvede til!

I skal endogsaa tage Jer i Agt for at yppe Strid med ham, — han har Kræfter som bare Fanden! Før I véd et Ord deraf, har han sat Jer i Knæ, og har I én Gang gjort Knæfald for den Karl, saa er I komne saa ilde paa Knæerne, at I aldrig staar til Oprejsning mere. Og lige saa lidt, som I skal brydes med ham, skal I trættes med ham, ti han er saare skriftklog og kæbestærk. En Gang kastede en from Munk ham Bibelen i Hovedet, men hvad gjorde den Slemme? — Han plukkede et Par Ord ud af Bogen, og smed dem tilbage i Ansigtet paa den Guds Mand. Det var nok: de slog ham saa ilde til Skamme, at han døde som Protestant.

Hvad skal I da gribe til, naar I har faaet Fanden indenfor Døren? — I skal ikke høre paa ham, I skal ikke svare ham hverken Ondt eller Godt, I skal lade, som om I slet ikke ser ham, skynde Jer ud af Huset og slaa et Kors efter Jer, naar I er vel ude.«

Denne Tale kunde jeg have Lyst til at holde for Enhver, der paa nogen Maade kan komme i Berørelse med Tante Urania, ti hun har utrolig meget til Fælles med den omtalte Person med Hestefoden. Ligesom han, tror hun at have Lov til Alt, og ligesom han, generer hun sig aldrig for at gøre, hvad hun en Gang har faaet Lov til; men fremfor ham har hun et umaadeligt Fortrin, som hun aldrig glemmer at gøre gældende, og det er: at hun er Dame. Netop derfor er det ti Gange farligere at komme i Kast med hende, end med ham, hvis Oldemoder hun synes at være. Faren er let at paavise.

Den franske Gesandt foreholdt en Gang Storvisiren det Barbariske i at putte Damer i en Sæk og lade dem gaa til Bunds i Bosporus. »Det er kun de Ondartede, vi putter i Sækken« — svarede Tyrken og trak paa Skuldrene — »Hvad Andet er der at gøre? — Bastonade kan vi jo dog ikke give dem!« — tilføjede han galant.

Vort Galanter gaar endnu videre end Tyrkens. Det er utroligt, hvilke Ting et ondartet Fruentimmer i

vore Dage og i vort Land kan gøre, uden at det falder Nogen ind at tænke paa Sækken, Bastonaden eller noget som helst andet Korrektiv. Hun kan gøre saa uforskammede Fordringer, hun vil. »Hvad skal vi gøre? — En Dame kan man dog ikke kaste ned ad Trapperne« — hedder det, og saa trækker man paa Skuldrene og gør, hvad hun forlanger. Det véd Tante Urania, og derfor er hun bleven Landets Skræk.

Uhøflig mod en Dame vil Ingen være, og viser man hende blot den simpleste Høflighed, saa omskriver hun den straks til en ubegrænset Forpligtelse. Som Middelalderens Troldkvinder er hun i Stand til helt og holdent at forgøre et Menneske, naar hun blot faar et Haar af ham i sin Vold.

Et ungt Menneske fra Jylland havde bragt hende et Brev, og da hun takkede ham for hans Ulejlighed, var han saa høflig at svare, at det kun var en Ubetydelighed.

»Saa tør jeg maaske gøre Regning paa en lille Tjeneste til. Vil De tage Svar tilbáge med Dem, naar De rejser?« hed det nu.

»Med Fornøjelse!« — svarede den høflige Jyde — »men jeg tager rigtig nok med Jernbanen til Korsør og opholder mig under Vejs et Par Dage hos min Familie i Fyn.«

»Det gør ikke Noget til Sagen, det er ikke Ilgods, jeg vil bede Dem besørge. De kan blot lade mig vide, naar De er rejsefærdig, saa skal Alt være i Orden.«

Dagen før sin Afrejse sendte Fyren et Bybud op til Fruen og fik en betydelig Pakke tilbage med den Hilsen, at han endelig maatte være forsigtig med den, da Indholdet ikke taalte at trykkes. Han skyndte sig nu op til den elskværdige Dame for at lade hende forstaa, at det betrode Ærinde var vel stort; han beklagede meget, at han ikke var i Stand til at besørge Pakken bragt til sit Bestemmelsessted i uskadt Tilstand, da hans hele Bagage indskrænkede sig til en Vadsæk. »Havde han haft en tilstrækkelig stor Kuffert med, skulde det have været ham en sand Glæde at fragte — om det saa skulde have været to — saadanne Pakker«, tilføjede han som en galant Spydighed.

Stakkels unge Mand! Han vidste ikke, hvad der kommer ud af at være galant mod »Tante Uha«.

»Er det virkelig Deres Alvor« spurgte hun med sit sødeste Smil.

Hvad skulde den unge Jyde vel svare dertil Andet end »Ja«?

— Ih, det var jo herligt! Kufferten kan De faa, naar det skal være. De behøver blot at sende et Bud op i Laksegade hos Fru Hansen og lade hilse fra mig, saa faar De straks et Rejseskrin udleveret.

— Ja Tak, men . . .

— Bryd Dem om Ingenting! Det skal til Jylland alligevel! De faar opgivet, til hvem De kan levere det i Aarhus.

Der stod Jyden. Han maatte nu ikke alene betale Bybud og Trillebør til at afhente Skrinet, der egenlig var en Kiste, Fragt til Jernbanen og Fragt paa Jernbanen, — det var det mindst Ærgerlige, men han maatte slæbe det stygge Skrummel med sig gennem Fyn, han maatte i Regnvejr tage aaben Vogn fra Nyborg, da Kusken erklærede, at Kisten ikke kunde bindes paa en Wienervogn, og han maatte i Aarhus løbe fra Herodes til Pilatus for at opspørge den Person, til hvem Kisten skulde afleveres — det var endda ikke det Værste!

Om Aftenen før han skulde rejse, fik han en lille Billet fra Fru Landsskræk, der lød paa, at »da han nu havde faaet saa overflødig Plads, turde hun vel nok besvære ham med endnu en ubetydelig Pakke fra en af hendes bedste Veninder«. Denne Pakke indeholdt blandt andre Ting en Flaske, som atter indeholdt en Væske, hvorved »graa og røde Haar erholder en smuk og varig mørk Farve«. Afsenderinden havde af Nysgerrighed taget Blæren af Flasken; under Vejs gik Glasproppen op, og da Jyden kom til Aarhus, havde alle hans Skjorter erholdt »en smuk og varig mørk Farve«. Det fik han for sin Høflighed.

De vil af denne lille Historie have set, at min Nieces forskrækkeligste Egenskab er hendes Ugenerthed, eller, som man vilde kalde det hos et Mandfolk: hendes uforskammede Paatrængenhed. Det er utroligt, hvad hun sætter igennem ved den. Naar en Tørvepranger

vil sætte Foden imellem den aabnede Dør, saa slaar man denne i for Næsen af ham, ti han er et Mandfolk, men mod en Dame, der er uforskammet, har man ingen Tilflugt. Det følger af sig selv, at der kun er faa af disse Uvæsener, men de findes, og netop fordi de er saa faa, er de saa farlige, ti man vil ikke tro paa deres Uforskammethed, før det er for silde.

De gaar ind overalt, hvor Indgangen er forbuden, ti »en Dame kan jo Ingen være bekendt at jage ud«.

De sætter sig ved Koncerterne paa de bedste Pladser, selv om de er købte af Andre. »Herrerne er naturligvis alt for galante til at forlange at sidde, mens en Dame maa staa.«

De driver den blodigste Aager med den Erfaring, at man »meget nødig siger Nej til en Dame«, og de brandskatter den Høflighed, der betjener sig af formildende Omskrivninger, som man tør forudsætte, at Enhver forstaar.

Naar Fru Landskræk f. Eks. en Gang fortæller en Mand fra Landet, at hun til Sommer kommer til at rejse lige forbi hans Port, saa kan han jo høfligvis ikke godt svare Andet end: »Saa har vi maaske den Fornøjelse at se Dem?« hvilket efter Høflighedens Konversationsleksikon ikke betyder det Allermindste; men undslipper der den ulykkelige Provindsialist en saadan Frase, kan han være vis paa, at Ferien næppe

er begyndt, førend Fru Landsskræk indlogerer sig hos ham med begge sine Mopper, disponerer over hans Køretøj, hans Tjenestefolk, hans Hus og Familie, inviterer sine Bekendte ud at besøge sig o. s. v. o. s. v. — og naar saa den stakkels Husmoder, for at blive fri for denne Inkvartering, beklager, at hun og hendes Mand har lovet at gøre en Rejse til Proprietær N. N. og blive hos ham et Par Dage — hvilket efter den ommeldte Ordbog betyder: »Rejs nu jo før jo heller ad Hjemmet til!« — saa svarer hun enten: »Proprietær N. N.? Ih, ham kjender jeg meget godt (hun kjender nemlig Alle!). — Det skal være mig en Fornøjelse at følge med Dem hen til ham!« — eller: »Gud, søde Frue! Generer Dem ikke for min Skyld. Rejs De kun, saa skal jeg have en lille Novelle færdig til Dem, naar De kommer tilbage!«

Svarer en fornem Mand, hos hvem hun søger at opnaa en eller anden Begunstigelse, hende med den sædvanlige Frase: »Det skulde være mig kært, hvis jeg kunde bidrage Noget til Opfyldelsen af Deres Ønske«, — hvilket, som bekendt, er det Samme som: Lad os ikke tale mere om den Sag! — saa noterer hun straks disse Ord som et fuldstændigt Løfte, og dersom han ikke vil gribe til det for en fin Mand ubehagelige sidste Middel, at lade hende kaste ned ad Trapperne, saa vedbliver hun Dag ud og Dag ind, Aar ud og Aar ind, at løbe ham paa Dørene, indtil han frikøber

sig fra hendes Hjemsøgelser ved at gøre, hvad hun forlanger.

Men tilbage til min Historie!

Jeg undgik efter det ulykkelige Forlovelsesprojekt saa længe som muligt at træffe sammen med min elskværdige Niece; men for hende er man, som sagt, intet Steds sikker.

Jeg har af og til paataget mig nogle praktiske Forretninger for nogle velgørende Stiftelser og Foreninger, og blev derfor i Fjor, da der var Tale om en Basar til Fordel for en Velgørenhedsanstalt, af nogle Damer, som jeg tidligere havde gaaet til Haande ved en lignende Lejlighed, anmodet om atter at paatage mig Skriveriet og den Del af de »løbende« Forretninger, som kun et Mandfolk kan udføre. Det gik jeg naturligvis uden Betænkning ind paa, men tænk Dem min Forskrækkelse, da jeg i det første Møde opdager min utrættelige Plageaand midt i det kvindelige Formandsskab!

Jeg ytrede sagte min Forundring til en af de Damer, der stod i Spidsen for Foretagendet, men fik lige saa sagte det diplomatiske Svar: »Hvem af os tror De vel turde spærre Vejen for Fru Landseck? Hun er ganske vist kommen ind i Komiteen uden Opfordring, men hun har lige saa vist sin Berettigelse

til den Plads, hun har taget sig. Der er ingen af os Andre, der tør maale sig med hende i Henseende til Popularitet. Hendes Velgørenhed er meget omtalt.«

Hun er virkelig velgørende. Jeg har rigtig nok aldrig hørt, at hun selv har opofret Noget for de Trængende med Undtagelse af lidt Tid, hvoraf hun har Overflod til sin Raadighed, men hun har lige fuldt vidst at skaffe Hjælp til Mange, baade værdige og ikke værdige Trængende. Naar de blot har bedet hende om Hjælp, saa er de jo hendes Trængende, og saa maa de hjælpes frem for alle andre Trængende, selv om disse var ti Gange saa nødlidende og værdige. Naar hun faar en Subskriptionsliste at løbe med, er der ingen Grænser for hendes Paatrængenhed, ti da føler hun, at hun mod Sædvane har faaet en Glorie om sig, og hun indkræver da uden Barmhjertighed »Enkens Skærv«, hos den Allerfattigste.

Her havde hun gjort lige saa. Hun fremlagde straks en forbavsende Liste paa kvindelige Haandarbejder, som hun havde faaet Løfte paa. De fleste var fra Damer, der selv sad i trange Kaar, og som til Dels maatte leve af deres Hænders Gerning, men hvad gjorde det? — Hun var nu en Gang kommen inden for deres Dør, de stakkels Mennesker vilde jo nødig fornærme hende, og et høfligt Ord var hende nok. Hun optegnede det straks som et Løfte, og saa stod de der.

Klog af Skade havde jeg foresat mig, ikke under nogen Betingelse at indlade mig med min farlige Niece. Jeg henvendte under det hele Foretagende ikke en eneste Replik til hende, og naar hun talte til mig, svarede jeg saa kort som muligt, helst med Ja, Nej, Naa og Saa; men derfor undgik jeg naturligvis ikke at ærgre mig over hende. De andre Medlemmer af Komiteen var Damer, og lod sig som Følge deraf meget hurtig imponere af hendes mere end mandhaftige Optræden i Møderne. Ogsaa her handlede hun stadig paa de Andres Vegne, og vidste altid bag efter at forskanse sig bag den gyldne Sentens: »Gjort Gerning staar ikke til at ændre.« Ansaa hun det en Gang imellem for nødvendigt at ty til den almindelige Stemmeret, saa bearbejdede hun de Andre, hver for sig før Mødet og fremsatte derpaa sit Forslag som Noget, hvorom Alle var enige. Ingen vilde da være ene mod Fru Landskræk og alle de Andre, derfor tav Alle, og Tavshed var jo Samtykke. Bag efter opdagede de maaske, at de Alle havde været enige i modsat Retning, men hvem skøttede saa om at blotte sin Svaghed? I den Henseende ligner alle Komitémedlemmer, kvindelige og mandlige, hinanden, og min Niece vilde have været Mand for at løbe af med hvilken som helst Komité; hun var Manden for det Hele og Mand for at gøre, hvad det skulde være.

Ikke nok, at hun paa nordisk Vikingevis havde gjort et saa rigt Bytte til Basaren, hun var ogsaa utrættelig i at skaffe Kunder. Hvert Øjeblik førte hun en ny Drift til Markedet og prakkede dem de utroligste Sager paa til de utroligste Priser. Til sidst, da alt Andet var udsolgt, paanødte hun en uskyldig og undselig Præstesøn fra Landet en Toiletpude, tre Par Damegaloscher af seks forskellige Størrelser, nogle Dusin Børnestrømper og en Skrigedukke for en Sum, der endnu flere Maaneder efter bragte hans Budget i Uorden. Fik hun lokket et ungt Menneske til at købe en Bagatel af et Par Marks Værdi, saa snappede hun uden Videre en Femdalerseddel fra ham og sagde som Lars Mathiesen: »Slaar lige til!« Om han havde Raad til at købe sine Varer saa dyrt eller ikke, det blev hans Sag, og ikke hendes — som Kavalér maatte han lade Fem være lige.

Da Basaren var tømt og Kassen fyldt, regnede det ned over mig med Ubehageligheder. Lokalet, som man velvillig havde overladt os gratis, var ramponeret paa den mest hensynsløse Maade — det var Fru Landsecks Arrangement. En Mængde Arbejdsfolk havde hun taget i Tjeneste, en Mængde Genstande havde hun laant og faaet ødelagt, og en Mængde Varer havde hun »halvt købt, halvt faaet« i Butikerne,

uden at der var truffet nogen bestemt Aftale om Pris og Vilkaar; nu kom Laanere, Sælgere og Arbejdere til mig, og da jeg ikke kunde indlade mig paa hendes flotte Forretningsorden, gik naturligvis det Hele ud over mig.

»Min Onkel har paataget sig Alt, hvad vi Damer ikke kan indlade os paa» — sagde hun. »Hold Dem til ham!« — og saa maatte jeg være Syndebuk og modtage alle de mere eller mindre velmotiverede Grovheder, som hun i Egenskab af Dame ikke kunde indlade sig paa at høre.

Det var et utroligt Kvantum, saa stort endogsaa, at jeg glemte alle mine kloge og forsigtige Forsætter. Jeg glemte, at jeg var Kavalér og hun Dame, gik hen til hende og opgjorde paa en Gang det nye og alle de gamle Regnskaber. Uden at lade hende komme til Orde væltede jeg hele den Skæppe, man havde maalt mig fuld, ud over hende. Det havde hun ikke ventet — mindst af mig. Hun lod til at være bleven rørt. Jeg saa endogsaa Noget, der lignede Taarer, i hendes Øjne.

»Jonas!« sukkede hun — »Du véd, at jeg er ubesindig, men Du véd ogsaa, at der ikke er Ondt i mit Hjerte. Jeg beder . . .«

»Bed ikke mig om Noget!« — afbrød jeg hende forbitret. »Jeg kan ikke en Gang betale, hvad jeg skylder Dig!«

— Jonas! Jeg lover Dig . . .

— Lov mig ikke Noget! Jeg har allerede faaet Nok af Dig. Farvel, og Tak for vort Bekendtskab!

Jeg skyndte mig hjem og ærgrede mig, alt hvad jeg kunde.

Inden en Time var forløben, modtog jeg et Brev fra hende. Jeg slog øjeblikkelig en Konvolut om det og sendte det uaabnet tilbage.

Morgenen derefter fik jeg en overordenlig smigrende Taksigelsesskrivelse fra de elleve Basarforstanderinder. Da jeg aabnede Brevet, faldt der en Lap Papir ud. Den indeholdt følgende mystiske Ord:

»Under denne Adresse takker ikke
den Tolvte.«

Hvad var Meningen dermed? Haanden var Uranias, og det var hendes Navn, der fattedes mellem Underskrifterne.

Det er med Breve som med Digte. Jo mindre man forstaar af dem, jo mere Indtryk gør de ofte paa Fantasien. For at forstyrre en Melankolikers Nattero i lang Tid behøver man blot at sende ham en Billet, der er saaledes affattet, at han ikke kan gætte, fra hvem den kommer, og hvorom den handler. Man fortæller, at nogle nedrige Arvinger tog Livet af en tungsindig Englænder alene ved hver ottende Dag paa forskellig Maade at tilstille ham en Billet, hvori der stod: »En

Uge nærmere! — Vogt Dig!« — og jeg er meget villig til at tro paa Fortællingen.

Et Brev, der paa den tydeligste Maade havde forkyndt mig den allergruligste Forfølgelse af min onde Genius, kunde ikke have sat mig i en mere ubehagelig Stemning, end denne ene Linie, hvis Mening var mig ubegribelig. Til sidst slog jeg mig dog til Ro med den Fortolkning: at ikke en Gang en skyldig Taksigelse vilde hun afsende under en Adresse, der var bleven hende saa ubehagelig, som min. Man vil jo saa gerne tro, hvad man ønsker, og jeg syntes nu, hun kunde have god Grund til at opgive mig. Det var imidlertid ikke hendes Mening. Tvært imod!

En Dag sidst i Aaret var jeg buden til Middagsgilde hos en gammel Ven og fordums Kollega, der nu er Chef for det Kontor, hvori jeg som Yngre en Gang var Kancellist.

Der var stor Stads paa Færde. Han var — jeg husker ikke i hvilken Anledning — bleven benaadet med en Udnævnelse, der indførte ham under Virkelighedens Kategori i sjette Klasse Nr. seks; tidligere havde han hørt til de mystiske Væsener i Rangforordningens syvende Klasse, der lige som den famøse niende er indrettet for de »Andre«. Med andre Ord: Han var avanceret fra »andre Kancelliraader« til »virkelig

Kancelliraad« og havde indbudt en Snes Venner og Bekendte til at »iagttage de ydre og indre Forandringer, der var foregaaede med ham ved hans Virkeliggørelse«. Jeg kunde ingen opdage. Han var ganske den samme fortræffelige Fyr, som Dagen før Udnævnelsen.

Selskabet var meget muntert. Vi var næsten Alle gode Bekendte, og Gækken blev derfor uden Betænkning slaaet løs baade i Viser og Taler. Det var naturligvis Modsætningen mellem de virkelige og de fingerede Rangspersoner, det især gik ud over.

Da vi Allesammen var Mænd i vor »bedste Alder« — d. v. s. havde fyldt de to Snese — og ingen af os havde »gjort Noget«, saa var Flertallet af os i Følge Tur og Anciennetet, udvist Konduite eller tilfældige Bekendtskaber »blevet Noget«, om det saa ikke var Andet end en af de »andre Sekretærer« i sidste Klasse Nr. tretten. Ved nøjere Eftersyn viste det sig endogsaa, at dette Flertal var saa stort, at det indbefattede hele Selskabet paa én Undtagelse nær. Vor Vært bemærkede i en Tale, hvori han optalte alle de udmærkede Mænd, der gæstede ham, at jeg var den Eneste, der udmærkede mig ved slet ikke at være Noget, som jeg ikke var — det eneste virkelige Menneske mellem alle de mange mere eller mindre ikke-virkelige Rangspersoner. Denne Kompliment var Signalet til et almindeligt Overfald.

»Nej, Tværmose er klogere end som saa. Han har bedre Anvendelse for sine femten Daler om Aaret« — sagde den Ene.

»Tværmose er forfængelig« — sagde en Anden — »ellers vilde han ikke søge at udmærke sig paa en saa afstikkende Maade«.

»Tværmose er umaadelig udspekuleret. Han véd godt, at naar en Mand i hans Stilling ingen Titel har faaet, saa tror alle Folk, at han har gjort Noget, og det er mere, end de tror om os Andre« — sagde en Tredie.

»Tværmose er Jakobiner, det er Sagen« — forsikrede vor Vært. »Jeg kender ham fra 1790. Borger Jonas slet og ret — det er den eneste Titel, der klinger i hans republikanske Øren. Jeg er overbevist om, at ikke en Gang den betydningsfulde Titel virkelig Kancelliraad vilde kildre hans Trommehinder.«

— Ærlig talt: Nej. Jeg siger som den rige Hladejarl: »Det var det Sidste, som jeg vilde være!« Og naar I vil vide min Mening rent ud, saa kan jeg ikke Andet end ærgre mig over, at høje Vedkommende har faaet det Indfald at fremhæve vor Værts noksom bekendte gode Hoved ved en saa upassende Titel.

»Upassende Titel? Han bliver oprigtig. Kald ham til Orden!« lød det Bordet rundt.

»Den ærede Taler vilde behage nærmere at motivere eller til Betegnelse af sin egen Udtalelse at tilbagetage

det anstødelige Prædikat!« bød Værten med en særdeles vellykket Præsidentmine.

— Nu vel, mine Herrer virkelige og andre Rangspersoner! Man har efter min Opfattelse degraderet vor Ven ved denne Udnævnelse. De »andre« Kancelliraader, der stilles i Modsætning til de »virkelige«, har i Følge Rangforordningen ingen anden Betegnelse end den, at de staar udenfor Virkeligheden — med andre Ord: at de er poetiske Væsener . . .

— Hør! hør! (fra de »andre«.)

— . . . lige som Nutidens Riddere.

— Hør! Hør! (fra alle de Dekorerede).

»Ridderskabet og Kancelliet tilhører begge den dunkle Oldtid, og de Dage, da Ridderne øvede Ridderdaad og Kancelliraaderne raadede i Kancelliet, gaar endogsaa ind i den bælmørke. Naar nu om Stunder en fingernem Spillemand, der med tilbørlig Følelse har varieret Temaet »Gnade, Gnade! Kniend flehe« eller med fornøden Behændighed udført en »Hintertreppen-Virtuos-Polka-Mazurka«, bliver udnævnt til Ridder af en eller anden Orden, saa er Meningen dermed jo aldeles ikke i Virkeligheden at forvandle ham til en af hine fabelagtige Fortidshelte, men kun paa en poetisk Maade at komplimentere ham som deres Ligemand. Paa samme Maade forholder det sig med de titulære Kancelliraader. Deres Udnævnelse betegner blot, at man erkender dem for at være akkurat lige saa dygtige Folk

som de, der i sin Tid raadede i det berømte kongelige danske Kancelli. Med de virkelige Kancelliraader forholder det sig anderledes; dem giver man ikke en poetisk Betegnelse — man udnævner dem til noget Virkeligt, og her maa vi altsaa tage Ordet efter Bogstaven. Men hvilket er nu det virkelige Kancelli, hvori de faar Ret til at raade? Om det længst forsvundne Regeringskollegium kan der jo ikke være Tale; en virkelig Kancelliraad maa have et virkeligt Kancelli, og hvad vil et virkeligt Kancelli sige? Det vil i Følge alle indtil denne Dag skrevne Ordbøger ikke sige Andet end: en af Gitter, Sprinkelværk, Stakit dannet Skranke og den Plads, der omgives af samme — og da saaledes det Eneste, vi véd om det Omraade, der gives ham som virkelig Raad, er: at det er indesluttet af en Skranke, kan jeg profecto ikke indse Andet, end at en virkelig Kancelliraad er aldeles det Samme som: — en indskrænket Person — hvilket nødvendigvis maa betragtes som en mindre velvalgt Betegnelse for vor højt begavede Ven — quod erat demonstrandum!«

»Maa jeg bede om Ordet!« lød, idet jeg udtalte det sidste Ord, en skingrende Røst fra den anden Bordende Den kom fra en forfærdelig alvorsfuld, gammel, mager Herre, som jeg ikke havde lagt Mærke til før i dette Øjeblik.

»Nu er De leveret!« hviskede min Sidemand mig i Øret. »Kancelliraad Beitzer er bleven vred.«

— Er han da virkelig . . .

»Ja, han er virkelig Kancelliraad — især efter Deres Oversættelse.

Kancelliraad Beitzer fik Ordet.

Han rejste sig, rynkede sine buskede Bryn saa langt ned og pressede sin tynde Underlæbe saa højt op mod Næsetippen som muligt, saa først til højre og saa til venstre, rettede sine Briller, rømmede sig, begravede Hagen i sin hvide Halsbandage, purrede op i Haaret, løftede paa Flipperne, satte begge de knyttede Hænder mod Bordet, rettede Armene ud, saa Overkroppen gik bag over, og saa sig i denne imponerende Stilling endnu en Gang om til begge Sider.

De oratoriske Forberedelser havde, efter deres Hensigt, tilvejebragt en dyb, forventningsfuld Taushed, og nu tog han til Orde:

»I Anledning af den sidste ærede Talers vistnok overordenlig vittige, men formentlig, hvad Korrektheden angaar, Adskilligt at ønske tilbageladende Fortolkning over Betydningen af den Titel, hvormed Hans Majestæt har behaget at hædre ikke alene vor ærede Vært og — om jeg ikke tager fejl — to af de ærede Gæster ved dette Bord, men ogsaa min Ringhed, skal jeg ikke undlade hermed at bemærke, eller, rettere sagt, at forudskikke den Bemærkning, at min Tid ikke har tilladt

mig at anstille saa dybtgaaende Sprogforskninger, som en grundig Revision og udtømmende Kritik af hans over bemeldte Titels Oprindelse fremsatte etymologiske Gisninger vilde udfordre, og jeg skal derfor ikke heller indlade mig videre paa samme.«

— Bravo!

— Jeg skal i lige Maade bemærke, at jeg — i hvor vel jeg maa henstille til den ærede Talers egen Afgørelse, hvor vidt det valgte Emne maatte anses fortrinlig egnet til paa nærværende Tid og Sted at gøres til Genstand for Spøg eller ikke — for mit Vedkommende er mest tilbøjelig til at antage hans Foredrag som en saadan, samt at jeg selv er en stor Ynder af en god Spøg — vel at mærke: naar den er god.

Her gjorde han en Pavse og saa sig om til begge Sider.

»Hør, Hør!« raabte de Andre pligtskyldigst — og jeg selv raabte med, skønt jeg havde Møje med at følge Traaden gennem Kancellistilens Labyrint.

— For imidlertid at føre Spøgen — naar der endelig skal spøges med Udnævnelser, hvilket det lige saa lidt er min Agt at ville forhindre, som at forarges over — fra det mere alvorlige Emne: de Udnævnelser, som allerede ere udfærdigede, til det i alt Fald mindre alvorlige: de Udnævnelser, der endnu staa in limine eller paa Dørtrinet, skal jeg tillade mig — uden i mindste Maade at træde i Opposition mod det her fra

flere Sider Anførte — at foreslaa en Skaal for den eller de muligen og forhaabenlige vordende Rangspersoner, der endnu svæve inter spem et metum — mellem Haab og Frygt. Jeg vil ønske dem, at det Haab, de sætte til deres ekstraordinære Fortjenester og deres ekstraordinære Talsmænd eller maaske endnu nøjagtigere udtrykt: Talsmandinder, ikke maa blive skuffet, men snart bringe dem en mere velklingende og for Latterliggørelse mindre udsat Hæderstitel end den, der er bleven os stakkels »indskrænkede Personer« til Del — og at den Frygt, som de foreløbig kunne nære for Muligheden af deres Ønskers Ikke-Opfyldelse, ikke maa opfylde dem med alt for megen Bitterhed mod dem, der ad en eller anden Vej — det være sig ad Anciennetetens møjsommelige Stige eller ad den, som det synes, Hr. Tværmose saa vel bekendte, men mig saa aldeles fremmede »Hintertreppe« — allerede have naaet det Maal, der er Genstanden for deres egen ivrigste Stræben. Mine Herrer! En Skaal for Den eller Dem, der i dette Øjeblik befinde sig in limine promotionis!«

»De leve! — Skaal Tværmose!« raabte min Vært og klinkede med mig over Bordet, idet han ubemærket tilhviskede mig: »Hold bare gode Miner!«

Jeg var omtrent lige saa ilde orienteret som en Kat, der er slaaet af Tønden. Var Manden blevet fuld eller gal? Var det en fræk Chikane eller en taabelig

Misforstaaelse? Hvad skulde jeg tro? — Min gamle Ven, vor Vært, blinkede atter til mig og gav mig ved en let fattelig Mine Tegn til at gaa ind paa Spøgen.

»Ogsaa Du Jonas, min Søn!« — istemte han med komisk Patos, for at bøde paa den forstyrrede Stemning. »Hvilket sørgeligt Tidens Tegn, at en Profet, der har prædiket saa smukt mod Verdens Forfængelighed som Du, til sidst skal ende i Bugen paa »den honette Ambitions« altopslugende Hvalfisk lige som vi andre Syndere! Nu forstaar jeg, hvorfor Du tog tre Sedler i det frederiksborgske Kunstflidslotteri; nu gaar det op for mig, hvorfor Du lejede Sommerværelser i Fredensborg; nu begriber jeg, at Du forleden holdt paa Spardame, til Du blev Codille. Jonas! Jonas! Hvad er det, de vil gøre Dig til!«

»Konsistorialraad, sandsynligvis!« — fortsatte jeg i samme Tone, som han havde slaaet an. — »Da de to Herrer virkelige Kancelliraader nu en Gang har røbet min skrækkelige Hemmelighed, nytter det mig vel ikke længere at fortie, hvad Andre lader til at vide bedre end jeg selv. Mine Herrer! Det vilde være mig en stor Ære og Glæde at turde gøre Regning paa Deres Nærværelse, naar jeg en Gang holder mit Tiltrædelsesgilde som Rangsperson. Jeg haaber, at Ingen af Dem vil bedrøve mig med et Afslag!

— Nej! Vi kommer! Hvor og naar skal Gildet staa?

— Paa Skydebanen Kl. 5, Dagen efter at Udnævnelsen har staaet i Berlingske.

»Saa gør det mig ondt at maatte melde Forfald for mit Vedkommende. Jeg rejser i Morgen Aften til Fyn og kommer først tilbage om otte Dage« — skingrede det fra den anden Bordende, idet Kancelliraad Beitzer med den alvorligste Mine af Verden sendte mig et Buk og gjorde Honør med Glasset.

Dette Indfald vakte almindelig Latter. Manden maatte aabenbart være en af de besynderlige Spøgefugle, der saa ofte sætter Folk i Forlegenhed ved deres altfor omhyggelig maskerede Løjer. Efter Bordet vekslede han og jeg nogle Ord om ligegyldige Ting, og da han straks efter Kaffen lavede sig til at være den Første, der tog Afsked, bad jeg ham spøgende om ligeledes at være den Første, der mødte ved mit Gilde, naar det kom saa nær. Men han var og blev Manden med Jernmasken; med den stiveste Høflighed og uden Spor af et Smil takkede han for min Venlighed, men forsikrede, at det var ham »paa Ære umuligt at opsætte Rejsen«.

Efter hans Bortgang fik vi en munter Lhombre og en Mængde Anekdoter om den bortgangne Alvorsmand. Det følger af sig selv, at man under Spillet fortsatte Spøgen og uafladelig anstrængte sig, for at udfinde den Titel, der passede bedst til mit Navn og min Personlighed; snart var det »Kommerceraad

Tværmose«, der tog de Andres Stik hjem, og snart var det »Hr. Generalkrigskommissær Tværmose«, der fik to Beter. Til sidst blev man dog enig om, at en Mand, der hed Jonas, absolut maatte have en gejstlig Værdighed, og man fandt det derfor i sin Orden at give mig Rang, Gang og Sæde efter Sællands Biskop og Paven i Vartov.

Da vi endelig var ved at gaa, og de Fleste af os allerede var komne ud paa Trappen, kaldte vor Vært mig tilbage under Paaskud af, at jeg ikke havde faaet tændt min Cigar rigtigt.

»Hør nu! Et Spøg og et Andet Alvor — Var der Noget i Det, han lod sig forstaa med?« hviskede han.

— Hvad for Noget?

— Ih, Udnævnelsen!

— Er Du forrykt?

— Hvorfor det?

— Tror Du, at jeg . . .

— Nej, men jeg synes, at Du har gjort saa Meget for Ingenting, at det ikke var underligt, om der nu endelig en Gang blev gjort Noget for Dig.

— Jeg mærker, at Du er bleven virkelig Kancelliraad.

— Der er altsaa ikke Nøget i det?

— Nej, hvor kunde Du falde paa Sligt?

— Da var det, min Sjæl, mærkeligt. Beitzer plejer aldrig at sige Andet, end hvad han véd med

Vished, og han har altid været forbandet vel underrettet om den Slags Affærer. Pas paa, om der ikke stikker Noget derunder!

— Aa, gaa hen og læg Dig! — God Nat!

— Sov vel!

Jeg forsøgte at følge hans Raad; men det vilde ikke lykkes mig. Om det var den ene Kancelliraads alt for rigelige Beværtning, der tyngede paa mit Hjerte, eller det var den andens alt for fantastiske Underholdning, der spøgede i min Hjerne, skal jeg ikke afgøre, men afgjort var det, at jeg ingen Søvn skulde faa. Saa snart jeg lukkede mine Øjne, saa jeg et uendeligt Bord besat med »Himmelens Fugle og Jordens Dyr« — i stegt Tilstand — og omgivet med sortkjolede og hvidhalsede Rangspersoner, fare forbi med Jernbaneflugt, og hver Gang jeg var ved at falde i Søvn, fór jeg op som vækket af et elektrisk Stød. Jeg syntes, at Kancelliraad Beitzer bad om Ordet.

I en søvnløs Nat kan man ængste sig ved de største Urimeligheder. »Om der nu virkelig var Noget i det!« gentog jeg den ene Gang efter den anden og udmalede mig en Række af de taabeligste Muligheder — højst forskellige, men allesammen lige i ét Punkt: at det var mig, der blev til Skam og Spot for hele Verden.

Hen ad Morgenstunden til fik jeg et Anfald af mit gamle afskylige Tilfælde, Mareridt, og aldrig er jeg bleven redet værre: Det var min rædsomme Niece, der red mig. Hendes forud mægtige Skikkelse havde antaget Dimensioner, som der hørte en Feberfantasi til for at fatte. Den lille røde Vorte paa hendes Hage havde faaet Størrelse som en omvendt Kop Rødgrød, og de mørke Haar over hendes Mundkroge var blevne saa tykke som den groveste Staaltraad. Enhver af hendes Papillotter indeholdt et stort Ark Kaduspapir og Blækstregerne under venstre Arm paa Kjolen, hvor hun plejer at stryge Pennen af, saa ud som Strøg af den største Malerkost. I samme Forhold var alle andre Enkeltheder i hendes Figur og Dragt forstørrede, men hvad der især fyldte mig med Rædsel, var dog hendes Konkylie-Brosche med Medusamasken. Det var Træk for Træk Kancelliraad Beitzers forstenede Fjæs i naturlig Størrelse, der stirrede ned paa mig fra Kameen. Jeg kunde ikke røre mig og ikke raabe om Hjælp. Se op ad turde jeg ikke, ti jo længere jeg saa paa min spøgelseagtige Beriderske, jo større blev hun, og se ned ad var næsten værre endnu, ti paa begge Sider af Sengen aabnede sig en bundløs Afgrund, hvor over der hang et Par gysenvækkende Ben med blaa Strømper paa. Blaa Strømper har altid været min Forfærdelse, især naar de, som Tante Uranias, syntes at gemme

Aal, og her var Plads til Kæmpeslanger. Det var en rædselsfuld Nat.

Dagen derpaa skulde blive endnu værre. Det har ofte ærgret mig, at Himlen tager saa lidt Del i Jordens Glæde og Sorg, at den surmuler paa vore saligste Dage og sætter sit mest straalende Aasyn op, naar vi er nær ved at fortvivle. Paa denne Ulykkesdag var der ikke en Sky paa Himlen; Solen smilede, som paa den skønneste Foraarsmorgen, da jeg rullede mit Gardin op. Et saadant Særsyn i en dansk December kan man jo ikke lade upaaagtet; allerede tidlig paa Formiddagen vrimlede alle Gader og Promenader af Spadserende, og jeg lod mig, tros Nattens onde Varsler lokke ud, som de Andre.

Naar man paa samme Tid af Dagen gaar samme Vej, møder man ofte samme Personer paa samme Sted.

Foran i Bredgade travede Grosserer Brasks engelske Hest med sin engelske Rytter forbi mig. »Gratulerer! — tilraabte Sidstnævnte mig smilende i Forbifarten og var lige som sidst allerede langt borte, da jeg vilde stanse ham og spørge hvortil.

Længere ude i Gaden mødte jeg Sivertsens. De gik ovre paa det andet Fortov, men aldrig saa snart fik Spektakelmageren Øje paa mig, førend han med sin unge Kone under Armen gjorde Front over mod mig og sænkede Hatten helt ned mod Støvlerne. Det saa ogsaa ud som en Gratulation.

Paa Langelinie var Ekvipagerne ude at sole sig. I en af de smukkeste sad et Par anselige Herrer i Pelskapper. Den ene af dem kendte jeg fra min Ungdom, skønt vi i den senere Tid efter en stiltiende Overenskomst ikke plejede at hilse hinanden. Det var en Person, der, efter at alle andre Veje var ham afskaarne, havde gjort en Slags Karriere ved vort Grevinde-Hof, og som siden den Tid havde antaget Beskyttermine og Ord for at være altformaaende i »Befordringsvæsenet». Jeg var just midt i en stor Flok Promenerende, da bemeldte Herre kom kørende, og greb derfor saa meget ivrigere den gunstige Lejlighed til at kaste et Blik ud over Sundet; men denne Gang kendte han mig. Han slog Armen saa langt ud af Vognen, som han kunde, og raabte af alle Kræfter med det mest naadige Patronsmil over hele Ansigtet, idet han gemytligt nikkede til mig: »God Dag, god Dag! — Det kommer i Aften!« — og saa kørte han videre. Saadan en Hilsen af saadan et Mandfolk kan være forfærdelig generende, men hvad skal man gøre? Det nytter ikke at klage til Politiet!

Ærgerlig over det Passerede og grublende over hans Tilraab gik jeg hjem. Paa mit Bord laa der et Brev. Jeg aabnede det og læste:

»Under denne Adresse takker

Den slemme Niece«.

Atter en Gaade. Det var naturligvis fra min Nattemare, men hvad mente hun med »denne Adresse«, da der hverken under eller over Brevet stod et Ord? »Har da hele Verden sat sig for at mystificere mig?« udbrød jeg og slog mine Øjne ned; de faldt paa Konvoluten, der laa ved mine Fødder. Paa den stod:

Velbaarne Hr. Kammerraad J. Tværmose.

Det var som et Lyn i Mørket og et Tordenslag med det Samme. Fem Minuter efter ringede jeg paa Uranias Dør; heldigvis var hun ikke hjemme, og jeg gjorde derfor ingen anden Ulykke, end at rive hendes Klokkestræng itu. Nu styrtede jeg hen til Kancelliraad Beitzer — han var gaaet paa Kontoret — saa op paa Kontoret — dér stod han ved Pulten mellem et Uhyre af en Protokol og et halvt Ris løse Papirer.

Jeg var i det forfærdeligste Oprør. Jeg besvor ham min Uvidenhed om, hvad der muligvis kunde være sket, tilstod ham, at jeg gik som paa Gløder, indtil jeg fik Rede paa Sagen, og bad ham for Himlens Skyld sige mig, hvad han vidste, hvis han vidste Noget.

Han saa paa mig over Brillerne med det samme stirrende stendøde Blik, han om Natten havde sendt mig fra Broschen, tav en Stund for at samle mine usammenhængende Udbrud og kneb Øjnene sammen, som om han søgte efter en fjern utydelig Genstand. Endelig klaredes det for ham.

»Naa—aa! —' Det er Deres Udnævnelse, De taler om. Jo, den Sag har sin Rigtighed« — svarede han uden mindste Tegn til Medfølelse, tog Pennen fra Øret og gjorde en Antegnelse i Protokollen.

»Hr. Kancelliraad! Det er da ikke Deres Alvor?« raabte jeg forfærdet.

»Hr. Kammerraad! Jeg tillader mig aldrig at spøge med Udnævnelser« — svarede han med isnende Alvor.

Jeg havde aldrig kunnet forstaa, hvorledes en tom Titel var i Stand til at overvælde et sundt og fornuftigt Menneskes Nervesystem. Nu følte jeg, hvad jeg ikke havde været i Stand til at udtænke. Ingen Tiltale — end ikke det mest sammenknugede Udtryk for en Uvens Forbitrelse — er nogen Sinde trængt mig saaledes gennem Marv og Ben som dette betydnings- og betoningsløse »Hr. Kammerraad«. Kan en saadan Lyd hos Andre vække behagelige Følelser af samme Styrke som de tilintetgørende, der fór gennem mig ved dette Ord, saa er det ikke saa underligt, at de gør det Utrolige, for at faa den at høre.

»Men hvorledes er det dog gaaet til?« stønnede jeg, idet den kolde Sved randt mig ned ad Panden.

Den hjerteløse Kontormand svarede med uforandret Ligegyldighed: »Jeg antager, at det er gaaet ganske naturligt til. De har gjort Dem fortjent til en Udmærkelse. Deres Velyndere eller Velynderinder har gjort højere Vedkommende opmærksom paa Deres Fortjenester. Som Følge deraf er De bleven indstillet, og som Følge af Indstillingen er De bleven udnævnt.«

— Jeg er altsaa allerede . . .? — Det sortnede for mine Øjne.

— Ja, efter hvad jeg hørte i Morges af Etatsraad Sandrup, er nok Alt i Orden.

Etatsraaden kendte jeg. Det er en elskværdig og begavet Mand, der ved flere Lejligheder har givet mig Raad i forviklede Anliggender, hvor ingen Andre vidste ud eller ind; jeg skyndte mig nu hen til ham, fortalte ham Alt og bad ham sige mig, hvad der muligvis endnu var at gøre.

»Ingenting« — svarede han smilende og bød mig en Pris. »De maa finde Dem i Deres Skæbne. Fru Landseck har sat sig for at erhverve et ubestrideligt Krav paa Deres Erkendtlighed, og hun har ikke sparet nogen Ulejlighed for at naa sit Maal.«

— Nej, jeg kender hende.

— Det er omtrent en Maaned siden jeg i et Selskab hørte Ministeren formelig blive skammet ud af et

Par meget fornemme Damer, fordi han lod en saa fortjent Mand som Dem gaa omkring og ikke være Noget. Han undskyldte sig, saa godt han kunde, og fremkastede den Mulighed, at De ikke en Gang ønskede at optages mellem de Utallige. Jeg tror endogsaa han sagde, at han havde hørt Dem omtale som en Smule original . . . .

— Den Hædersmand!

— Men Deres Velynderinder forsikrede, at det aldeles ikke var Tilfældet. De vidste endogsaa fra en af Deres Nærmeste, at De ærgrede Dem, hver Gang De læste en af de store Udnævnelseslister.

— O, det Uhyre! — Hr. Etatsraad! Jeg modtager ikke den Titel. Jeg protesterer, jeg ansøger om Kassation.

— Tag Dem en Pris og lad os overveje Sagen først. Hvad har De egenlig mod en saa uskyldig Ting, som en Titel?

— For det Første indeholder en saadan Titel en Løgn, og Løgnen er aldrig uskyldig. Jeg er ikke Kammerraad. Jeg raader ikke i noget Kammer.

— Det er jo heller ikke Meningen. Naar man kalder mig Etatsraad, komplimenterer man mig jo ikke som Medlem af Statsraadet. Titelen er kun en vilkaarlig Betegnelse for en vis Rang.

— Som nødvendig maa følge med Deres Embede. Det er en ganske anden Sag. Da Embederne ikke

har nogen medfødt Rang, saa giver man Embedsmændene Rangen som Naadegave i Daaben. Man døber Kontorchefen til Justitsraad og Departementschefen til Etatsraad, det forstaar Enhver, og det er i sin Orden. Var jeg Embedsmand, vilde jeg naturligvis ogsaa have den Titel, der hørte til mit Embede, men nu har jeg intet Embede. Jeg staar ikke i Statens Tjeneste, og den Titel, der kan være særdeles passende for en Tiendekommissær, bliver latterlig, naar den raabes efter mig, der ikke er Andet end Privatmand. Det klinger akkurat, som naar man spotvis kalder en Vægter »Hr. Justitsraad!«

— Men De er jo Kammerraad. De er jo udnævnt, og det er Betingelsen for at være Kammerraad.

— Nej, jeg ber! Den første Betingelse er min egen Vilje. Hvem som helst kan udnævne mig til Hofnar og Folkenar, men det beror paa mig selv, om jeg vil være Nar for Hof og Folk eller ikke, og vil jeg ikke være det, saa maatte jeg være Nar, om jeg vilde hedde det. Og jeg vil ikke være til Nar. Jeg forlanger at faa Udnævnelsen kasseret.

Etatsraaden bød mig atter sin Daase.

— Lad os nu tænke os, at De ikke forlangte det!

— Saa vilde enhver af mine Bekendte være fuldstændig berettiget til at le mig ud.

— Deres Bekendte vil snart faa Sammenhængen at vide, og ingen Ubekendt vil finde den mindste

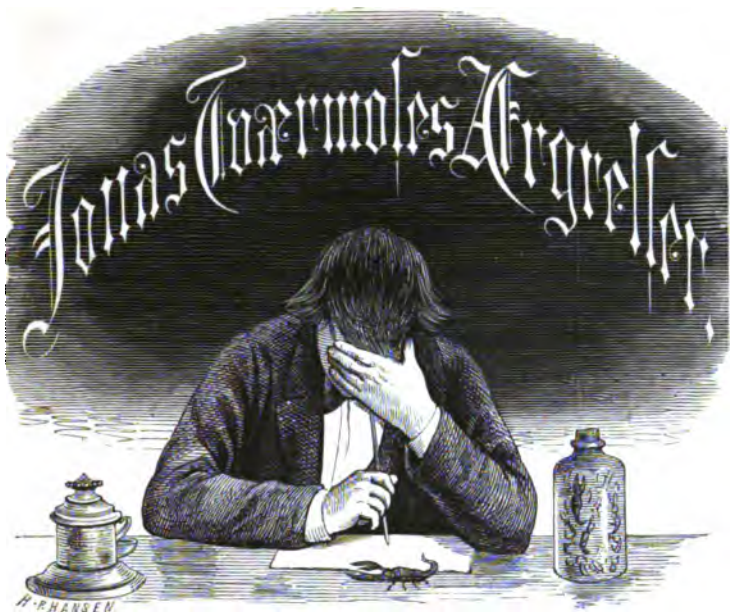
Smule Latterligt i, at De har modtaget en Titel, som saa Mange ønsker sig. Lad os derimod tænke os, at De forlanger Deres Udnævnelse kasseret! Saa vil De alligevel faa Gratulationer fra alle Sider, ti i Aften staar Udnævnelsen i Avisen. Deres Protest vil gøre fuldstændig Skandale. Den vil lægge Dem ud med alle de Personer, der i god Tro har interesseret sig for Deres Udnævnelse og følgelig har gjort sig til Nar, den vil gøre alle Kammerraaderne — og de er mange! — til Deres naturlige Fjender, den vil af Alle, der ikke kender Dem — og de er endnu mange flere — blive opfattet som et Tegn paa, at De er forbitret over, at man ikke har gjort Dem til Justitsraad, og — hvad der er det Allerærgreligste — man vil lige til Deres Dødsdag vedblive paa Drilleri at kalde Dem »Hr. Kammerraad«. De vil kun opnaa at faa et Øgenavn i Stedet for en Titel. Gør nu, hvad De vil!

Jeg gjorde Ingenting. Jo, det er sandt: Jeg ærgrede mig i Stilhed, gav i Stilhed Manden Ret og indrømmede i Stilhed for den kommende Tid Fru Landsskræk første Plads i mit Litani. Jeg stoppede Bomuld i Ørene, for at høre saa lidt som muligt til »Hr. Kammerraaden», som Enhver, der havde to Ord at sige mig, med irriterende Kunstfærdighed vidste at anbringe baade før og efter og imellem dem. Jeg

gjorde endogsaa Gilde paa Skydebanen og holdt selv en efter Sigende meget morsom Tale om min Ophøjelse, men — jeg vil tilstaa det ganske ærligt — jeg ærgrede mig over, at de Andre fandt den saa morsom. Det piner mig formelig, naar nogen Anden end jeg selv gør Løjer med den usalige Titel, og jeg er ordenlig ganske angst for, at man ved det idelige Drilleri til sidst skal bringe mig til paa Tros at sætte en Stolthed i at bære den til Skue, kaste den i Ansigtet paa hele Verden og sætte paa mit Visitkort, min Dørplade og min Gravsten:

ANDEN DEL.

GODE VENNER OG GODTFOLK. — HUSLIGE ÆRGRELSER. — EN TYGEBRAHESDAG. — ENDEN PAA ÆRGRELSERNE.

med Originalmanuskriptets Initialer, Portræter og øvrige Pennetegninger
besørget i Trykken

af

Erik Bøgh.

Anden Del.

København.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

1875.

Forfatteren frabeder sig, at der uden hans Samtykke udgives Oversættelser af dette Arbejde.

GODE VENNER OG GODTFOLK.

GODE VENNER.

ud fri mig for mine Venner! Mine Fjender skal jeg nok selv fri mig for! Dette verdensbekendte Hjertesuk er tillagt forskellige store Mænd, men jeg tvivler paa, at nogen Historiker kan paavise den, der først har opsendt det, ti det maa være omtrent lige saa gammelt som Begreberne Ven og Fjende, og de er ubestridelig opkomne i den forhistoriske Tid.

Jeg kan ikke tænke mig Muligheden af, at nogen Mand skulde have kunnet undgaa at istemme det, saasnart han havde indsamlet blot det tarveligste Forraad af Erfaringer, og aller mindst kan jeg betvivle, at en Mand, der var tilbøjelig til at ærgre sig, og ikke levede i aldeles robinsonske Forhold, skulde have behøvet at høre det af Andre, førend han indførte det i sin Bønnebog.

Mine Fjender — for saa vidt som jeg har haft saadanne — har aldrig været slemme til at volde mig Ærgrelser. Naar de tilføjede mig Ubehageligheder, har jeg indrømmet, at det var i sin Orden, og Intet vilde jo være dummere, end at ærgre sig over det, der er, som det maa være.

I Fjendskabsforhold har man kun Ærgrelser af sig selv. Er jeg i Krig, kan det aldrig ærgre mig, at Fjenden skyder efter mig; træffer han mig, kan jeg kun ærgre mig over, at jeg ikke har søgt Dækning, eller hvad der havde været endnu bedre: forhindret Skudet ved at skyde ham først. Faar jeg derimod et Vaadeskud fra en klodset Krigskammerat, da er det ham og ikke mig selv, Ærgrelsen gaar ud over, ti det er ikke min Fejl, at han er en Klodrian.

»Det er af sine Venner man skal have det« — siger Folk stadig, og spørger man dem: Hvilket? — slaar det næsten aldrig fejl, at de mener: det, man ærgrer sig over. Netop fordi man aller mindst burde have det fra dem, netop derfor er det aller mest fra dem, man faar det, og jo mere man er deres Ven, jo mere ærgrer man sig derover.

Jeg har nødig villet indlade mig paa det Kapitel, ti de Ærgrelser, jeg har haft af mine »gode Venner«, kan hverken opsummeres i et Kapitel eller beskrives i et afsluttet Værk. De vilde fordre et helt Tidsskrift med stadigt: »Fortsættes i næste Hefte«.

Naar jeg her til Prøve fremstiller et Par af mine godevenlige Ærgrelsesleverandører, maa Ingen tro, at jeg dermed har præsenteret hele Selskabet eller blot dets mest fremragende Medlemmer — langt fra! Det er hverken Løven eller Elefanten, man vælger til Skilt for Menageriet — dertil bruger man helst udstoppede forhenværende Medskabninger, der ikke tager Skade og ikke tager for stor Plads.

Jeg begynder med:

Hvorledes jeg paadrog mig hans Venskab. En behagelig Overraskelse. Hvilken Lykke en Molbo kan gøre i København. Farligheden af ikke at være oprigtig og Livsfarligheden af at være det. Hvordan jeg uforskyldt blev benaadet med mit Hus-Storkors — og hvordan han ligeledes blev udnævnt Shylock, Housemann, Mefistofeles o. s. v. Mislykket Opstand: forøget Undertrykkelse. Hvordan hans Følgeskab skræmmede mig Lykken ud af Hænderne. Hvordan tilsidst en lykkelig Kartoffel bragte ham en Formue og mig min Frihed.

Ingen, der har kendt mig for en tolv femten Aar siden, har kunnet undgaa tillige »for Anseelse« at gøre Bekendtskab med en lille grim gnomeagtig Person, der den Gang fulgte mig som en Skygge.

Det var min Ven Jørgen Dimling.

Naar jeg kalder ham min Ven, siger jeg maaske for meget, ti Forholdet mellem os var — oprigtig tilstaaet — ikke saa gensidigt, som det bør være mellem to Venner, og naar jeg sammenligner ham med en Skygge, bruger jeg ubetinget et altfor mat Billede: Skyggen ligner jo kun de falske Venner, der forlader os, naar Solen formørkes, og stakkels Dimling hørte ikke til dem. Han forlod mig hverken i lyse eller i mørke Dage.

Jeg kan hun betegne vort Forhold tydeligt ved én Benævnelse, der endnu ikke har faaet Hævd ved Sprogbrugen, men i Mangel af andre tager jeg ikke i Betænkning at benytte den.

Enhver har i Romanerne og Tragedierne gjort tilstrækkelig grundigt Bekendtskab med ulykkelig Kærlighed, og véd følgelig meget godt, hvorledes de ulykkelige Elskere ser ud, men jeg er vis paa, at kun meget Faa har gjort sig nogen Forestilling om, at ogsaa »Venskabets hellige Flamme« har sine Brandlidte. Det er imidlertid hævet over enhver Tvivl, ti Dimling var en af dem. Han var i den Grad ulykkelig Ven,

at jeg, der var Genstand for hans ulykkelige Venskab, mangen en Gang var fristet til at prise hans Uvenner lykkelige.

Vi havde kendt hinanden fra vor Barndom. Allerede som Dreng var han en besynderlig Fyr. Det var ikke nok, at han var grim over al Beskrivelse, men der var noget saa Fornærmende ved hans Grimhed, at han over alt, hvor han viste sig mellem andre Drenge, gjorde samme Virkning som en Ugle mellem Krager og Alliker. Hans rynkede Bryn, hans skulende, halvt trodsige, halvt sky Blik og hans ejendommelige tilbageholdende Væsen vendte straks Stemningen imod ham, og selv om det, han sagde, var baade velvilligt og fornuftigt, kom det som oftest i hans Mund til at lyde tirrende eller dumt, og fristede saaledes Kammeraterne snart til at prygle ham og snart til at gøre Nar ad ham. Var han en Gang imellem lystig, saa aabenbarede hans gode Lune paa en saa kantet, kejtet og anmassende Maade, at alle hans Jævnaldrende rystede paa Hovedet og gik af Vejen for ham.

Jeg var et Par Aar ældre end han, og havde nogle Gange taget hans Parti, naar de Andre vilde gøre ham Fortræd. Det paaskønnede han paa sin Maade ved at udkaare mig til Genstand for sit udelte og ubegrænsede Venskab.

Da mine Forældre døde og jeg forlod det kære Molsherred, tabte jeg ham af Syne, og der var vel gaaet en fjorten, seksten Aar, hvori jeg hverken havde hørt fra ham eller tænkt paa ham, da min Værtinde en Aften fortalte mig, at der under min Fraværelse havde været »saadan en underlig mistænkelig En« og spurgt efter mig. Paa mit Spørgsmaal om, hvordan han saa ud, fik jeg til Svar: »Livagtig som en af de gammeldags Nøddeknækkere: lille og lavbenet men temmelig svær. Han havde et stort rødt Ansigt med en forfærdelig bred Mund og et Par umaadelige Øjebryn, tykt sort busket Haar, Bukkeskæg, hvide Bukser, blomstret Vest, poppegøjegrøn Frakke og sort Fløjels Kasket, og saa talte han jysk.«

Endnu, mens jeg var i Færd med at samle disse Træk til et helt Portræt, gik Døren op, og der stod Nøddeknækkerfiguren lyslevende for mig — nøjagtig efter Beskrivelsen.

»Kender Du mig ikke igen Jonas?« — spurgte han — »Det er Jørgen, Din Barndomsven og Legekammerat! — Nej, hvor Du dog har forandret Dig!« —

Det var mere, end jeg kunde sige om ham. Han var aldeles uforandret, med Undtagelse af, at hans Grimhed havde antaget større Dimensioner. Hans Venskab havde heller ikke forandret sig: Det var bare for at besøge mig, at han havde gjort den lange Rejse til København. I fem Aar havde han sparet sammen

til den, og det havde knebet haardt nok at faa saa meget ud af hans knappe Løn — han var nemlig Skriver paa et Herredsfogedkontor — men nu var han jo ogsaa lykkelig over al Maade. Han var jo hos sin bedste Ven, sin egen kære Jonas, som han havde længtes efter i saa mange mange Aar . . . o. s. v.

Venskab er ikke slet saa egoistisk som Kærlighed, men ogsaa overfor Venner spiller dog det kære Jeg en stor Rolle og lærer os at se eller overse Meget, som vi ikke vilde have Øje eller Undskyldning for, hvis det havde anden Oprindelse end Venskab for os selv. Jeg har tidt forundret mig over, at Kvinden kunde være saa villig at tilgive enhver Synd, der begaaes af Kærlighed til hende, endogsaa naar det er hende selv, der kommer til at gøre Bod for den, men jeg har ikke haft Ret dertil — jeg har selv altfor mange Gange fundet mig i Dumheder, der er begaaede af mine Venner, og selv gjort Bod for dem — ene af den Grund, at de var gjorte for min Skyld.

Saaledes gik det ogsaa her. Uagtet jeg ret inderlig ønskede den gode Jørgen Dimling midt ind i Mols Herred, nænnede jeg dog ikke at lade ham mærke, hvor lidt Fornøjelse jeg ventede af det Besøg, der havde kostet ham saa store Opofrelser, og lod derfor, som om han var mig ret velkommen. Han var desuden nøjsom i sine Krav paa Glædesytringer fra min Side: for ham var det jo umuligt at tænke sig Andet, end at

det Gensyn, hvorover han var saa glad, ogsaa maatte gøre mig inderlig lykkelig.

Dimling var ikke dum, men han var i høj Grad Molbo. I Ebeltoft kendte han hver Sjæl, og i Randers havde han været et Par Gange, men videre var han aldrig kommen før denne Rejse, og Hovedstadens Forhold var ham ikke blot ubekendte, men næsten ubegribelige.

Da jeg spurgte, paa hvilket Hotel han havde taget Logis, saa han paa mig, som om jeg havde gjort et umaadelig dumt Spørgsmaal, og lo: »Et Hotel? — Hvad skulde jeg der? Jeg bliver jo kun her i Byen i otte, fjorten Dage, og da jeg bare er kommen herover for at være sammen med Dig, kunde det naturligvis ikke falde mig ind at spilde den korte Tid hos Fremmede! Du maa huske, hvor mange Aar jeg har glædet mig til denne Rejse, og at det vel sagtens bliver den eneste, jeg faar Raad til at gøre. Jeg har saa Meget at fortælle Dig hjemmefra og saa mange Ting at spørge Dig om, at vi ikke faar et Øjeblik tilovers — Nej, jeg bliver hos Dig, og Du skal ikke bryde Dig det Mindste om at gøre Anstalter for mig. Jeg kan ligge paa Sofaen eller paa tre Stole eller paa Gulvet, om det skal være, og jeg kan forsikre Dig, at jeg aldrig vilde have tænkt paa Andet, om ogsaa jeg havde haft Penge nok til at bo i det fineste Hotel.«

Stakkels Dimling! Det var bogstavelig taget slet ikke faldet ham ind at belave sig paa Udgifter til Logis og Deslige. I sit Molbohjertes Enfoldighed havde han tænkt som saa: Var Jonas kommet til Ebeltoft, saa vilde jeg have været altfor henrykt over at kunne dele mit Logis med ham, til at jeg skulde have ladet ham bo noget andet Sted, og naar jeg kommer til Jonas, vil det Samme være Tilfældet med ham.

Hvad skulde jeg gøre! Efter en meget vanskelig Underhandling gik han endelig ind paa at bo paa et Kvistkammer, som min Værtinde havde staaende ledigt, men selvfølgelig under den Betingelse, at han skulde være sammen med mig saa meget som muligt, og at han ikke voldte mig nogen Udgift ved dette Arrangement, ti hvis det var Tilfældet; vilde han absolut blive nede hos mig og tage Lejligheden, som den faldt.

Jeg nænnede naturligvis ikke at lade ham ane, hvor villig jeg vilde have været til at frikøbe mig for hans Selskab med en langt større Udskrivning end de faa Dalere, et Loftskammer kunde koste i Leje for et Par Uger, eller hvilken Selvovervindelse det vilde koste mig at gaa gennem Byens Gader ved høj lys Dag i Selskab med en Person af hans Udseende. Herregud! De fjorten Dage, som havde lyst for hans Haab i maaske lige saa mange Aar, og hvis Minder formodenlig i endnu længere Tid skulde staa som Glanspunkter i hans fattige Liv, kunde jo dog — selv om de blev lidt

drøje for mig — ikke paaføre mig saa megen Ulejlighed, at jeg for dens Skyld havde Hjerte til at berøve ham den korte Glædestid.

Kun den, der selv er blevet hjemsøgt af en lignende Ungdomsbekendt fra fjerne Egne, gør sig imidlertid noget Begreb om alle de Smaapinsler, jeg i Stilhed maatte gennemgaa for at han ikke skulde mærke, hvilken uheldig Figur han gjorde, og hvor nødig jeg vilde optræde som hans Sidestykke. Allerede Synet af hans Forknyttelse, da jeg fortalte ham, at den forfærdelige Fløjelskasket, han havde bragt med sig, var aldeles umulig som Hovedbedækning i København, overbeviste mig om, at et Forsøg paa at bringe hans Ydre og hans Optræden nogenlunde i Overensstemmelse med københavnske Forhold, vilde berøve ham alt Mod og al Glæde under den korte Ferie, og jeg opgav derfor Tanken om at faa ham iført en nogenlunde præsentabel Dragt i Stedet for den gyselige grønne Frakke og den skrækkelige blomstrede Vest, som han havde købt til Rejsen og betragtede som sande Pragtstykker. Hvad skader det, naar Alt kommer til Alt, at Folk her finder ham lidt mere afstikkende, naar han blot vender tilbage med den Overbevisning, at han har moret sig herligt, og den Indbildning, at han har taget sig ypperlig ud mellem Københavnerne — tænkte jeg, og desværre:

til at indbilde sig det, havde han kun altfor gode Anlæg!

Som hæslige Folk i Almindelighed havde han den Lykke ikke at ane, hvor grim og latterlig han saa ud, og da jeg gik min første Pilegrimsgang gennem Byens Gader, mærkede jeg tydelig nok, at den Opsigt, han gjorde, forekom ham i høj Grad smigrende. Den stolte Bevidsthed, at han nu havde tilkæmpet sig den saa længe ønskede Lykke: rigtig og virkelig at være kommen til Hovedstaden og spadsere gennem den saa meget omtalte Østergade med sin bedste Ven, forvandlede vor Gang til et Triumftog, og et Triumftog maa jo helst gøre saa stor Opsigt som muligt. Hele København skulde vide, at det var ham, der havde drevet det saa vidt, og derfor talte han endnu højere end han plejede, ret som om det vilde være et Skaar i hans Lykke, hvis et eller andet tunghørt Menneske ikke blev opmærksom paa hans udprægede Molbodialekt.

Jeg havde en Følelse, som jeg gik med »den spanske Kappe«. Alle Forbigaaende, Bekendte og Ubekendte, vendte sig om og saa efter os, og jo mere Opsigt vi gjorde, jo gladere blev Dimling, og jo højere talte han. Til Sidst blev jeg nødt til at tysse paa ham, og betro ham, at man ikke talte saa højt i København.

»Ja hvad gør det?« — udbrød han om muligt endnu mere højrøstet. »Vi er jo heller ikke Københavnere men Molboer.«

Netop i det Øjeblik, da han udtalte eller udraabte disse uimodstaalig udfordrende Ord, saa jeg en Flok af Byens værste Spottefugle komme os i Møde. Det var Translatør Nielsen, Arkitekt Stub, en svensk Læge, Dr. Pilqvist, og nogle andre lignende »gode Venner«, der drejede om Østergades »skarpe Hjørne«. Dem vilde jeg nødig falde i Hænderne paa, ti jeg vidste, hvor ubarmhjertige de var, naar der tilbød sig saa gode Løjer, og følgelig skyndte jeg mig gennem Porten op i Gianellis Konditori. Men Ingen kan undgaa sin Skæbne ved at dreje af, naar det er for silde!

Min ulykkelige Vens Replik havde naaet deres Øren, og næppe havde vi taget Plads ved et Bord og begært Kaffe, før Selskabet traadte ind.

Nielsen kom straks hen til os fulgt af de to andre gode Venner, hilste umaadelig ærbødig paa Dimling og meget venlig paa mig, hvem han bad afgøre et Væddemaal, der i dette Øjeblik var sluttet mellem Stub og Doktor Pilqvist, der begge trode at kende den Herre, jeg fulgtes med. Den Ene paastod, at det var en portugisisk Professor, som han havde truffet i Granada, og den Anden var vis paa, at det var en Greve fra Lapland, som han havde haft den Ære at blive præsenteret for i Stockholm.

Førend jeg kunde afværge de tilsigtede Løjer, greb Dimling, kisteglad over saa hurtig at være bleven Hovedperson i et Æventyr, Ordet og forsikrede, at han

hverken var Portugiser eller Laplænder, men en ægte indfødt Molbo. Som Følge heraf indrømmede straks begge de Stridende, at de havde tabt Væddemaalet, der maatte afgøres paa Stedet, og de udbad sig naturligvis den Ære, at vi som Dommere vilde assistere ved denne Lejlighed.

Mine Forsøg paa at frelse Offeret mislykkedes fuldstændigt. Svenskeren, der lige som alle hans Landsmænd var Mester i den grusomme Sport, man paa Svensk kalder »Drift«, havde allerede bemægtiget sig ham helt og holdent ved nogle Spørgsmaal om Sandfærdigheden af de saakaldte Molbohistorier, og Dimling var altfor lykkelig over her at kunde optræde som særlig Sagkyndig, til at jeg skulde kunne løsrive ham, uden at fortælle ham, hvorledes Sagerne stod. Det havde jeg, som sagt, besluttet for ingen Pris at gøre, og følgelig maatte jeg finde mig i, at min stakkels Dimling ikke blot for Kotteriet men for alle de tilstedeværende Gæster gjorde sig til Spot og Spe paa de forskelligste Maader. Doktoren fik ham til at deklamere, og Stub fik ham til at synge, alt for at klare Begreberne om de mærkværdige Molboer, og mine Indsigelser mod Præstationerne hjalp ikke. Alle var enige om, at »der ikke var Noget deri«, Dimling var enig med Majoriteten, og jeg — ja jeg maatte tie og ærgre mig, ti det eneste Argument, der kunde

bringe ham til at gaa over paa min Side, vilde jeg nu en Gang ikke anvende.

Jeg véd ikke ret, hvad der ærgrede mig mest, enten deres Morskab over at have en troskyldig Sjæl til Nar eller hans inderlige Tilfredshed over at spille Hovedrollen i Farcen, men jeg tror dog, at min største Ærgrelse havde sin Grund i den falske Stilling, jeg selv maatte indtage, i det jeg for at skaane hans Indbildninger maatte holde gode Miner med de oprørende Løjer.

Dette lille Optrin kan i al sin Ubetydelighed tjene til Prøve paa den tredobbelte Række Ærgrelser, jeg maatte gennemgaa, baade naar vi var ude sammen, og naar han en Gang imellem havde været ude paa egen Haand og efter sin Hjemkomst fortalte mig om de Bedrifter, han havde udøvet, om de nye Bekendtskaber, han havde gjort, om hvor ubegribelig venlige Folk havde været mod ham, om hvorledes Alle havde forsikret ham, at det var stor Synd af ham, hvis han rejste tilbage til sin Fødeegn og satte sit Lys under Skæppen igen o. s. v. Det var kun med den yderste Anstrængelse, jeg kunde tilbageholde den bitre Sandhed, der vilde have ødelagt alle hans glade Minder. Men sjæleglad var jeg, da det lakkede mod den til Hjemrejsen bestemte Dag.

En Aften var jeg i Selskab — naturligvis uden Dimling, og kom sent hjem. Der var endnu Lys oppe paa Kvisten, og jeg listede mig gennem Gadedøren saa tyst som muligt, for ikke at blive udsat for et Nattebesøg. Men den aarvaagne Ven havde alligevel hørt mig komme, og næppe havde jeg lagt mig, før han greb i Dørlaasen. Den var, som jeg først trode heldigvis, men som jeg siden fik at vide uheldigvis lukket.

»Sover Du?« — spurgte han.

— Ikke endnu, men om et halvt Minut!

— Jeg har en Mængde Ting at fortælle Dig!

— Gæm dem til i Morgen!

— Jeg har faaet Brev fra Ebeltoft . . .

— Lad mig faa det til Frokost.

— Ja, men jeg har skrevet et langt Svar til Christen Højgaard . . .

— Saa skynd Dig til Postgaarden med det, for Posten gaar med Dampskibet Klokken Syv i Morgen tidlig!

Jeg morede mig nemlig meget mindre ved at høre hans Breve, end han ved at forelæse dem.

— Ja men . . .

— Jeg sover!

— Lad mig da bare fortælle Dig . . .

— God Nat!

Morgenen derefter tog Dimling mig paa Sengen og fortalte mig med et Smil saa bredt, at det overskar

hele hans Ansigt, at nu havde han sagt Farvel til Ebeltoft for bestandig.

Haarene rejste sig paa mit Hoved, og jeg rejste mig fra Dynerne.

»Du er da vel ikke blevet forrykt?« — spurgte jeg i min Skræk.

Nej tværtimod! Nu var han først bleven rigtig klog — mente han. Christen Højgaard havde bedt ham komme hjem snarest muligt, da Fuldmægtigen havde sagt, at Herredsfogden tænkte stærkt paa at antage en anden Skriver. Han havde faaet Nys om, hvordan Jørgen gik og gjorde sig til Nar i København, og skulde i alt Fald ordenlig læse ham Teksten, naar han kom tilbage. Det vilde Jørgen ikke udsætte sig for. Han havde derfor underrettet sin Ven om, at herovre forstod man ganske anderledes at vurdere ham end i Ebeltoft, og at han havde faaet nok af at gaa som

Skumpelskud derovre. Han gav baade Herredsfoged og Fuldmægtig en god Dag. Nu skulde han læse dem den Tekst, som han i saa mange Aar havde forberedt sig paa. Derefter havde han sagt sin Mening baade om dem og alle de andre Molboer, af hvem han havde maattet døje saa mange Fornærmelser, og bedt Christen Højgaard om at lade det Skrevne — og det havde baade Næb og Kløer — blive læst af Enhver, som havde Lyst til at se det.

»Ulykkelige Jørgen! Hvad har Du gjort?« — raabte jeg — »Hvor kunde Du dog afsende et saadant Brev uden at raadføre Dig med mig?«

»Det vilde jeg jo have gjort i Aftes, men Du vilde ikke tale med mig . . .

— Midt om Natten — nej! Men Du kunde jo have ventet til i Dag!

— Det tænkte jeg jo netop paa, men Du sagde selv, at jeg straks skulde kaste det i Postkassen.

— Du har Ret! — Jeg burde have gættet, hvilke Dumheder Du var i Stand til.

— Men det kan da vel aldrig være nogen farlig Dumhed, at jeg har opsagt den Smule Tjeneste, jeg havde derovre? Skriver maa jeg vel sagtens kunne blive ogsaa her, om jeg ikke kan blive mere!

— Mere! Du har maaske betænkt, at Du vil være Fuldmægtig eller Departementschef — eller Minister? — Hvorfor ikke!

— Nej, men alvorlig talt: Der er flere end En herovre, som har sagt, at de netop manglede en jysk Komiker ved Teatret, og at jeg blot behøvede at melde mig for at faa Ansættelse med tyve Gange saa høj Løn, som jeg havde hos Herredsfogden.

— O de Galgenfugle!

— Tror Du ikke, at det har været deres Alvor?

— Nej min stakkels Jørgen! Nu bliver jeg nødt til at betro Dig, hvad jeg havde haabet at kunne skjule. Herredsfogden har haft Ret: Du har virkelig været for meget til Nar her i Byen!

— Jeg? — Til Nar? — Her? — Hvem skulde vel have haft mig til Nar? — Og hvordan skulde de vel have baaret sig ad med det?

Nu syntes det mig paa Tide at sige ham Sandheden rent ud. Jeg fortalte ham, hvorledes hans afstikkende Ydre, hans platte Jydedialekt, hans kejtede Væsen, hans massive Troskyldighed, og frem for Alt hans fuldstændige Taktløshed og Ubekendtskab med Hovedstadslivet, lige fra den første Dag havde gjort ham til Genstand for »Drift«, og hvorledes jeg for ikke at forbitre hele hans Ophold herovre, havde maattet tie til, hvad der ikke kunde afværges — men min Bekendelse stod jo i en saa skrigende Modsigelse til Alt, hvad de Andre havde sagt, hvad han selv havde troet at se, og hvad jeg hidtil havde ladet ham forstaa,

at det kun tog sig ud som et Hidsighedsudbrud, og med et overlegent Smil svarede han blot:

»Du er vaagnet i ondt Humør, bitte Jonas! Det, Du der siger, faar Du ikke en Gang Dig selv til at tro!«

Et Smil kan være saa bredt, at det bliver utaaleligt for den Taalmodigste, og Dimlings Smil var det bredeste, jeg har set; det gik udenfor hans Ansigt til begge Sider. Jeg var desuden ikke saa besindig i det Øjeblik, som jeg burde have været — det er man jo sjælden, naar man ikke kan frikende sig selv for Medskyld i en Ulykke! — og til Svar paa hans Beskyldning for Morgengnavenhed var jeg lige ved at give ham en Ladning endnu drøjere Sandheder, men i det Samme udbrød han:

»Ser Du ham, som kommer tværs over Gaden dernede? — Vil Du ogsaa sige, at han har haft mig til Nar?«

Det var Translatør Nielsen, der kom for at bringe mig nogle oversatte Dokumenter. Desværre: Udfordringen var for overmodig, jeg var for opirret, og Fristelsen blev som Følge deraf for stor.

»Har Du Lyst til at vide, hvad han siger, saa bliv herinde i Sovekamret, men rør Dig ikke, hvis Du faar Mere at høre, end Du skøtter om« — var jeg haard nok til at svare, tog saa min Slobrok paa, gik ind i Dagligstuen og lod Døren staa paa Klem.

Jeg behøvede ikke at føre Nielsen paa Glatis. Næppe havde han afleveret Papirerne, før han af sig selv begyndte:

»Det er sandt: Tak for Sidst! Hvor Fanden havde De faaet fat i den glimrende Molbokarl?«

— Ved Barndomsbekendtskab. Det var en god Ven fra min Fødeby.

— Ja god var han minsæl, og Venskab hørte der rigtignok ogsaa til for at trække ham gennem Byen ved Dagens Lys. Sig mig: hvad vil det Menneske herovre?

— Søge om Ansættelse.

— I et Menageri? —

— Nej, paa et Kontor.

— Han? Med det Udseende? — Det maatte da være i Billetkontoret ved et Vokskabinet en eller Samling af Buskmennesker og Halenegere, hvor han tillige kunde gøre Tjeneste som Skilt.

— Skulde De tro det: man har endogsaa fortalt ham, at der kunde blive en stor Skuespiller af ham!

— Ja, vor Svensker sagde jo noget Lignende, da Fyren gav sig til at deklamere for os, men det syntes mig dog var at drive Spadsen for vidt. Det er meget morsomt at lade saadan en Original producere sig, men man skal ikke lade ham mærke, at han er til Nar, for det er Synd . . .

Jeg kan spare Resten.

Da Nielsen var gaaet, og jeg kom ind til Dimling, laa han som lamslaaet i Lænestolen. Det varede flere Minuter, førend jeg fik et Ord ud af ham, og jeg begyndte for Alvor at blive bange. Tilsidst brast han ud:

»Hvorfor sagde Du mig ikke Sandheden straks? — Det havde jeg gjort i Dit Sted.«

Jeg forsvarede mig, saa godt jeg kunde. En farlig og smertefuld Operation undgaar man helst, og det var derfor ikke underligt, at jeg havde opsat den, til den blev uundgaaelig.

»Ja, jeg overlever den ikke!« — sukkede han. »Er her ikke Noget, som I kalder Peblingesøen?« — spurgte han lidt efter.

»Jo her er en Sø, der kaldes saaledes, fordi nogle Peblinger har druknet sig i den, men mellem den og det kongelige Teater er der saa god Plads, at man aldrig behøver at springe ned i Vandet, fordi man ikke kan komme op bag Lamperækken. Lad os nu ikke tale om, hvad der er gjort, men om, hvad der er at gøre!«

Det var desværre ikke stort. Den afsendte Epistel umuliggjorde ethvert Tilbagetog, ti den Gang var man endnu ikke kommen saa vidt, at man kunde sende et Telegram efter et Brev, der havde forløbet sig, og saa snart jeg vilde trøste ham med Udsigter til Beskæftigelse her i Byen, slog han mig paa Munden med mine egne

Ord og de Replikker, han havde hørt gennem Døren. Vi kom stadig tilbage til Peblingesøen!

Hele den Dag og den følgende Nat maatte jeg formelig holde Vagt over ham, for at han ikke i sin Fortvivlelse skulde foretage sig noget altfor Desperat.

Han vilde hverken spise eller drikke. Hvorfor skulde han forlænge en Tilværelse, der kun gjorde ham til Spot og Spe for hele Verden? Lokke ham ud af Huset var umuligt. Han vilde ikke gaa om paa Gaderne og gøre Opsigt som en Bavian eller Haleneger, der var desserteret fra Menageriet. Her i København var han en Umulighed, det havde han faaet Vished om; men hvorhen skulde han rejse herfra? Overalt udenfor Molboernes Land vilde han jo ogsaa være umulig, fordi han var en saa komplet Molbo, og mellem sine Egne havde han gjort sig endnu mere umulig, end han vilde være mellem andre Folk. Kort sagt: Han kunde kun tænke sig en Udvej og den gik — ad Peblingesøen til!

Det var trøstelige Udsigter for mig. Hvis jeg ikke behandlede ham med den yderste Delikatesse, hvis jeg blot lod ham ane, at ogsaa jeg betragtede et Samliv med ham som en af de værste Muligheder, jeg kunde tænke mig, saa overgav jeg ham lige frem til Fortvivlelsen, og gik jeg ind paa at være hans eneste Ven og Trøster, saa kunde jeg udsætte mig for at blive det for Livstid. Hvad skulde jeg gøre?

Foreløbig søgte jeg naturligvis at afværge det Værste, og tog mig af ham saa godt, jeg kunde; men det var ikke nogen let Opgave at samle ham sammen efter det Fald fra Illusionernes Tinde, der saa aldeles havde knust ham.

Jeg maatte anvende den mest diplomatiske Forsigtighed for at faa ham til at modtage de tarvelige Eksistensmidler jeg kunde skaffe ham; jeg maatte anvende alle de Kunstgreb, jeg kunde hitte paa for at sætte Mod i ham og indbilde ham, at naar han blot blev klippet, barberet og paaklædt efter københavnsk Mode, saa vilde det Afstikkende i hans Ydre omtrent forsvinde, ja jeg maatte endogsaa lade, som om han gjorde mig en stor Tjeneste ved foreløbig at blive hos mig og hjælpe mig med Afskrivning af forskellige Aktstykker, som jeg ikke turde betro nogen Anden — blot for at faa ham til at modtage saa mange Penge, som han behøvede for at købe en menneskelig Dragt, hvori jeg lidt efter lidt kunde vænne ham til at vise sig mellem Folk. Det Værste var dog, at jeg ved denne Frygt for at saare ham, der i Førstningen var saa naturlig, Tid efter anden forvænnede ham saaledes, at det snart blev vanskeligt at sige, hvem af os der havde Overtaget i vort gensidige Forhold.

Jeg maatte være paa min Post, men det var ikke let at holde Udkig til begge Sider paa en Gang. Dimling var nu bleven mistroisk mod hele Verden, og

selv mig, som han betragtede som sit »sidste og eneste Medmenneske«, var han ikke sikker paa. Jeg havde jo ogsaa ført ham bag Lyset!

I samfulde fire Aar vedblev han at være min uadskillelige Med-Siameser og Plageaand. Ingen Fremmed forstod vort Forhold, men Alle forundrede sig derover, og man hittede paa de mest æventyrlige Forklaringer derover. Det saa ogsaa besynderligt ud.

Dimling var paa sin Maade ærekær til det Yderste. Han var flittig, utrolig nøjsom og meget økonomisk, men det Lidt, han behøvede for at slaa sig igennem, vilde han selv fortjene. Understøttelse modtog han ikke paa nogen Maade, men selv at skaffe sig Arbejde lærte han aldrig. Var der Intet at bestille for de Kontorer, jeg stod i Forbindelse med, saa sugede han paa Labben, men tav, og da maatte jeg flere end én Gang, for at hjælpe ham til de fornødne Rigsdalere, lade ham tage Afskrifter efter en gammel Formularbog. Det ærgrede mig altid, at der gik saa mange Ark smukt rent Papir i Løbet ved disse Omsvøb, men jeg var nødt til at finde mig deri: havde jeg tilbudt ham Pengene som Gave, vilde han have vist dem tilbage som en Fornærmelse, og Laan, som han ikke var vis paa at kunne betale tilbage, var han altfor samvittighedsfuld til at modtage.

Efter den ulykkelige Opdagelse var han blevet totalt forvandlet — ikke i sit Udseende, der desværre var omtrent uhjælpeligt, men i hele sin Optræden. Lige saa utilladelig fremtrædende, som han havde været i Begyndelsen, saa forskræmt tilbageholden blev han siden.

Han vår saa sky for at gøre Opsigt, at det saa ud som om han kun søgte Lejlighed til at liste sig bag sin egen Ryg. Han havde set, hvad der kom ud af at tale højt og gøre Spræl; nu var han derfor blevet saa ordknap, at han aldrig uopfordret aabnede Munden i Fremmedes Nærværelse, og kun svarede med Enstavelsesord, saa sagte som muligt, naar han blev tiltalt. Selv jeg, der havde Nøglen til hans Mundlaas, fik ham kun til at tale, naar vi var ene; men da holdt han sig jo rigtignok skadesløs, saa det forslog.

Fik jeg Besøg, mens han sad nede hos mig, saa forstummede han, saasnart han hørte de Kommende paa Trappen, og fra det Øjeblik, da han havde hilst paa dem, rørte han ikke en Haand, men blev siddende ubevægelig som en Pagodefigur, indtil de sagde Farvel. Talte jeg til ham, naar der var Andre til Stede, saa lod han helst, som om han ikke hørte det, og var der Noget, som han nødvendig maatte sige mig, saa listede han sig saa tyst som muligt hen til mig og hviskede det i mit Øre.

Han havde opdaget, at de københavnske Tjenestepiger var meget lattermilde, og da han mistænkte Enhver, der lo, for at le af ham, saa vogtede han sig især for at kny, naar en af Værtindens Piger viste sig. Var han endogsaa midt i en Sætning, naar en af disse Spottefugle bankede paa Døren, saa forstummede han øjeblikkelig, og fortsatte først, naar hun havde udrettet sit Ærinde. Det var derfor ikke sært, at han mellem dem gik under Navnet »Hr. Tværmoses Umælende«.

En Gang havde vi faaet en meget lystig Skønjomfru til Stuepige, og over for hende lykkedes det ham ved skærpet Forsigtighed at spille den Stumme i en hel Maaned, men en Aften, da vi gik ned ad Trapperne og jeg spurgte ham om Noget, anede han ikke Uraad og svarte uforbeholdent. Næppe havde han dog talt ud, før vi gennem den aabne Gangdør, bag hvilken hun havde taget Plads med en Sladdersøster, hørte det skingrende Udraab:

»Ih Du Ivigste! Den Umælende snakker Jysk.«

Fra den Tid af svarede han aldrig paa det jeg spurgte om paa Trapperne, førend vi var komne ud paa Gaden, og det kunde somme Tider være ærgerligt nok — især naar Svaret havde til Følge, at jeg maatte løbe op af Trapperne igen.

Næst efter Pigerne var især tre yngre Jurister, mine Kammerater fra Kontoret, Genstand for hans Frygt. De besøgte mig jævnlig, gjorde Løjer med

Hvadsomhelst og skaanede hverken mig eller hinanden indbyrdes, naar de fik Munden paa Gang. Saa længe en af dem var til Stede, fik jeg ikke et Ord ud af Dimling.

En Aften i Mørkningen, da jeg var usædvanlig træt af min ulykkelige Ven, der ufortrøden havde holdt mig med Selskab hele Dagen for at forsøde en Stue-Arrest, jeg havde paadraget mig ved at støde min ene Fod, havde jeg for at dreje Samtalen bort fra hans uudtømmelige personalhistoriske Meddelelser fra Ebeltoft, spurgt ham, om der ikke var Omslag i Vejret. Netop i det han vilde svare, gik Døren op, og ind traadte de tre Kammerater. Selvfølgelig var han fra samme Øjeblik stum som en Fisk og ubevægelig som en Statue. I en stiv Time gav han ikke noget synligt eller hørligt Livstegn fra sig, men blev siddende i det Haab, at de skulde gaa. Først da han hørte, at de vilde blive og spille L'hombre med mig, rejste han sig, trak i den dybeste Stilhed sin Overfrakke paa, tog sin Hat, listede sig paa Taaspidserne hen til min Lænestol, lagde sin Mund til mit Øre, tilhviskede mig det resterende Svar og gik saa med et stumt Buk for Selskabet.

Men Dimlings Mund var ikke konstrueret til Hviskning. Enhver af de Andre hørte lige saa tydelig som jeg Ordene: »Vinden har vendt sig — vi faar Tø«.

Næppe var han vel ude af Døren før Latteren brød løs, og nu haglede det ned over mig fra dem alle Tre:

— Det er en ualmindelig interessant ung Mand, denne Dimling. Han siger just ikke meget, men det Lidt, han siger, har saa meget desto mere at betyde.

— Ja hvad betød egenlig de mystiske Ord han hviskede til Dig? Du vil da vel aldrig nægte, at det var en mørk Tale, som vi Profane ikke maatte forstaa?

— Nej, nægt det ikke, min gode Tværmose! Naar en Mand, der i over en Time har siddet som forstenet i en Krog, pludselig farer op og uden at se ud af Vinduet eller modtage nogen som helst Meddelelse udenfra, højtidelig hvisker de Ord: »Vinden har vendt sig; vi faar Tøvejr!« — saa er de ikke sagte i Vejr og Vind. De gælder noget ganske Andet!

— Ubetinget! Især naar den Hviskende er et saa gaadefuldt Væsen, som Din Dimling, og den Tilhviskede staar i et saa uforklarligt Forhold til ham, som Du gør.

— Jonas! Jonas! Vogt Dig! Det kan tage en Ende med Forfærdelse, før Du aner det. Bilder Du Dig maaske ind, at der er noget Menneske, som tror, at det hænger rigtigt sammen med Jeres Venskab? Nej, min Ven! Hele Byen véd, at det gaar ikke naturligt til. Hvad sagde Fru Ballerup i Gaar, da hun saa Jer sammen? Skal jeg sige Dig det? Hun sagde: »Tværmose véd nok, hvad han gør! Naar han finder

sig i tidlig og silde at trække omkring med saadant et rædselfuldt Uhyre, saa maa han have sine Grunde derfor!«

— Og véd Du, hvad den unge Rangelberg sagde til mig i Morges? — Han sagde: »Jeg har en grundet Mistanke om, at denne Dimling er en skummel Aagerkarl, der ejer den Anden med Hud og Haar!« — Og Rangelberg har Ord for at kende til Kreditorer, vil jeg betro Dig! Herregud! Skulde denne Jyde i Virkeligheden være en shackspearsk Jøde, en Shylock, der har Forskrivning paa samtlige otte Lispund Tværmose! —

— Bare han ikke er noget Værre! Husk paa Bulvers »Eugen Aram« og hans mystiske Kammerat, som han maatte slaa ihjel for at blive kvit. Ja Du ler Tværmose! Men Prokurator Bulme han forstaar sig paa de Slags Ting, og forleden, da min Tante forundrede sig over den mærkværdige Interesse, Du viser Dit Monstrum, saa svarede han: »Jeg kan kun tænke mig én Forklaring over dette Særsyn: Denne Dimling maa vide Noget om Tværmose!«

— Prokuratorens Ord i Ære! Men hvor skummel endogsaa hans Mistanke kan være, saa har jeg længe baaret paa en, der er endnu mørkere. Der har altid været noget Gaadefuldt ved Tværmose: »Han har Penge til enhver Tid — endogsaa sidst i Maaneden. Han faar altid sit Arbejde færdigt paa Klokkeslaget, og kan endogsaa paatage sig brødløse Ekstraforretninger — og hvilken foruroligende Mængde gamle Fruentimmer

omgaas han ikke. Jeg véd nok, at det gaar paa Velgørenhedens Regning; men mig stikker man ikke Blaar i Øjnene: forleden mødte jeg to af hans Medarbejdersker paa Trappen; de havde sammengroede Øjenbryn og mørkegraa Knebelsbarter. Var jeg Medlem af Inkvisitionen, lod jeg øjeblikkelig lægge Beslag baade paa ham og hans Gnom. Der er ikke Spørgsmaal om, at denne Dimling er en saakaldt Spiritus familiaris, der udfører alle hans Befalinger og opfylder alle hans Ønsker imod første Prioritet i hans aandelige Efterladenskaber — — — —

Saaledes blev Spotterne ved, og jeg kunde ikke med Skin af Ret vredes paa Nogen, der hittede paa urimelige Forklaringer over dette besynderlige Forhold, ti jeg var selv næppe i Stand til at forklare det, og mangen en Gang, naar jeg betragtede denne mareagtige Plageaand, der troldred hele min Fritid, kom jeg til at tænke paa Byrons »the transformed deformed«, der stadig forfølges af den onde Aand, som har paataget sig hans tidligere vanskabte Skikkelse, og af hvem han har faaet sit menneskelige Udseende til Laans.

Det vil maaske næppe nok lykkes mig at gøre min Afhængighed af denne ulykkelige Ven begribelig for Nogen, der ikke selv har staaet i lignende Forhold, men jeg vil dog prøve derpaa ved Hjælp af et Tankeeksperiment.

Tænk Dem f. Eks. ind i en Rædselsperiode, og forestil dem det Tilfælde, at en ulykkelig Proskriberet søger og finder sit eneste tænkelige Fristed hos Dem! Vil De saa, naar de uden at sætte Dem selv i Fare, kan frelse ham, kunne tænke Dem nogen Mulighed i at udlevere ham til den visse Undergang? Nej! Enten hans Selskab morer eller keder Dem, deler de Hus med ham. Enten De har Raad dertil eller ej, sørger De for at han ikke lider Nød. Bliver han syg, plejer De ham. Bliver han ustyrlig, vaager De over ham. Bliver han urimelig, finder De Dem i hans Luner. Selv om De hundrede Gange daglig ønsker Dem befriet for ham, behøver han blot at ytre en Mistanke derom for at aftvinge Dem de højtideligste Forsikringer om det Modsatte. Er De nu endogsaa overbevist om, at en eneste Utaalmodighedsytring fra Deres Side kunde bevæge ham til frivillig at overgive sig til sine Forfølgere, saa gør og taaler De det Utrolige, ja viser han sig endogsaa uskønson og synes, at De ikke gør Nok for ham, saa bærer De over med denne Fejl, som en Følge af hans ulykkelige Stilling! —

Dimling havde hele det forfærdelige Krav til mig, som den Hjælpeløse har til den Eneste, der kan hjælpe, og jeg var nær ved at føle mig som hans Livegen, ti jeg vidste, at jeg i Virkeligheden var blevet hans »eneste Medmenneske«, og at jeg til Dels selv var Skyld deri. Og hvad der især gjorde mig Forholdet

utaaleligt, var, at jeg slet ikke kunde tilregne mig nogen Fortjeneste af det Meget, jeg maatte lide og gøre for hans Skyld, ti jeg gjorde det ikke af god Vilje, end sige af Venskab. Jeg gjorde det kun af Frygt for at paadrage mig et Ansvar, som jeg ikke havde Samvittighed til at bære.

En Beskrivelse over alle de daglige Smaaærgrelser, han voldte mig, vilde overskride al paaregnelig Læsertaalmodighed, derfor skal jeg nøjes med at fortælle: at da han ikke kunde tænke sig noget behageligere Selskab end mit, og det naturligvis som Følge deraf aldrig kunde falde ham ind, at hans Selskab kunde være ubehageligt for mig, saa lod han mig ikke være ene eller fri for hans Nærværelse et eneste Øjeblik, som vi paa nogen mulig Maade kunde tilbringe sammen. Viste jeg mig kold og tvær mod ham, saa fordoblede han sin Opmærksomhed og sine Bestræbelser for at sætte mig i godt Humør ved at tale om interessante Genstande, og — stakkels Fyr! — han kunde ikke tænke sig noget mere Interessant end det, der havde interesseret ham mest i Ebeltoft.

Blev jeg derover ubehagelig mod ham — ja saa tav han rigtig nok, men blev dobbelt samvittighedsfuld i at klynge sig til mig, fordi han følte, at jeg under min Humørsyge maatte have dobbelt Behov for en overbærende Ven.

En eneste Gang tog jeg Mod til mig og betroede ham, at vort Venskab stod i Fare for at dø af Overmættelse, men den Tanke bortviste han som en hypokonder Ængstelse.

»Nu vel« — svarede jeg — »det er maaske kun en sygelig Frygt, men netop i Sygdomstilfælde maa man være forsigtig.«

— Netop i Sygdomstilfælde trænger man mest til Venskab!

— Man kan faa for meget af det Gode, kære Jørgen. Har Du aldrig hørt, at Drukkenbolten, der elsker sin Snaps højere end sin bedste Ven, kan faa fuldstændig Afsky for Brændevin, naar han en Tid lang faar det blandet i Alt, hvad han spiser og drikker.

— Ja Brændevin! Det er saa sin Sag, det er saadan noget ophidsende Tøjeri ligesom Kærlighed, og derfor maa det nydes med meget Maadehold, naar man ikke vil have Delirium. Men Venskab, det er ikke berusende, det er lædskende som Vandet og nærende som Brødet: det bliver man aldrig ked af.

— Spørg en af de Syndere, der har faaet Vand og Brød blot to Gange fem Dage, saa skal Du høre at man ogsaa kan blive ked af det Lædskende og det Nærende.

— Ja som Straf . . .

Nu kunde jeg ikke tie længer. Jeg tog Bladet fra Munden og tilstod, at jeg allerede længe havde betragtet

hans altfor stadige Nærværelse som en Straf for den Synd, jeg havde begaaet ved ikke at sige ham den fulde Sandhed, men nu skulde han faa den, og — saa sagde jeg ham endda ikke stort mere end det Halve af den.

Men det var allerede en for stor Dosis af den stærke Medicin. Dimling sad som himmelfalden. Han vidste ikke ret, om han turde tro sine Øren. Nu hørte han altsaa, at ogsaa det sidste Forhold, der bandt ham til Verden, var bygget paa en Indbildning. Han kendte kun et Slags Venskab, og det var som hans Hengivenhed for mig, og var jeg ikke hans Ven paa den Maade, saa var jeg det slet ikke!

Det var omtrent Meningen af de faa usammenhængende Ord, han svarede mig, og alle mine nøjere Forklaringer klarede ikke en Smule op i den mørke Stemning, hvori han forlod mig.

»Selv om Du ikke havde Venskab for mig, bitte Jonas, saa kunde Du gerne for gammelt Bekendtskabs Skyld have været oprigtig imod mig. Du skulde ikke have budt mig »Velkommen!« da jeg kom herover. Da jeg spurgte Dig, om Du endnu var min gode Ven, saa skulde Du have sagt: »Nej« — og i Stedet for at Du har raabt »Kom ind!« hver Gang jeg bankede paa Din Dør, skulde Du have raabt »Bliv ude!« — Se det er Fejlen!«

Med disse Ord gik han. I tre Dage saa jeg ham ikke. Nu blev jeg urolig, og gik ud paa Nørrebro, hvor han havde fundet et endnu billigere Kvistkammer, end min Værtindes. Jeg traf ham sengeliggende. Han saa meget angrebet ud, men forsikrede, at han kun led af en stærk Hovedpine, og vilde paa ingen Maade høre Tale om Lægehjælp.

Alligevel sendte jeg Doktor Malm op til ham, og efter hans Forklaring var Sagen ganske alvorlig. Dimling havde Feber og fantaserede. Han sov ikke, spiste og drak ikke, vilde ikke tage Medicin, og ikke tilstaa at han fejlede noget, men Konen, hos hvem han logerede, havde fortalt flere Smaatræk, der tydede paa en begyndende Sindssygdom.

Udfaldet af denne Sygehistorie er let at gætte. Da Dimling var urokkelig, og jeg saa, at hans Liv, eller i alt Fald hans Forstand, var alvorlig truet, maatte jeg, for ikke at faa et Venneselvmord paa min Samvittighed, skyndsomst ombytte den Smule Sandhed, jeg havde sagt ham, med et fyldestgørende Kvantum Nødløgn, og jeg maatte endogsaa anvende den største Opfindsomhed og den yderste Forsigtighed for at faa denne Forbytning udført.

Først da Lægen efter Aftale med mig havde fortalt Patienten, at jeg i mange Aar havde haft periodiske Anfald af sygelig Irritabilitet, der, naar jeg blev modsagt, ofte forledte mig til Udtalelser, som jeg siden

efter hverken kunde huske eller vilde vedstaa, og at jeg for Øjeblikket var temmelig slemt angrebet af dette Onde, lykkedes det at faa ham nogenlunde beroliget, saa han tog søvndyssende Midler og begyndte at spise. Et Par Dage derefter, da han fik at vide, at jeg ikke befandt mig vel og havde spurgt efter ham flere Gange, stod han op og skyndte sig hjem til mig, og saa gik Alt paa ny i den gamle Gænge, kun med den Forskel, at han aldrig mere sagde mig imod, naar jeg en Gang imellem følte mig forpligtet til at være en Smule oprigtig imod ham, men modtog selv de mest nærgaaende Sandheder med et overlegent Fire-Tommers-Smil, der tydelig nok signaliserede: »Stakkels Patient! Nu har Du igen Dit Tilfælde, men lykkeligvis kender jeg Dine Skrøbeligheder og har vænnet mig til at bære over med dem.«

Saaledes kom det dertil, at han til sidst betragtede mig paa samme Maade, som jeg betragtede ham. Ingen af os var eller turde være oprigtig mod den anden, men han havde dog den Fordel, at han aldrig mærkede mit Patronat, mens jeg idelig havde den Ærgrelse at føle hans uden at turde oplyse ham om Fejltagelsen; ja som min Ven Sivertsen sagde: det var næsten kommen saa vidt, at man i Stedet for at kalde ham for »Tværmoses Dimling», begyndte at kalde mig for »Dimlings Tværmose«.

- — — —

Min ulykkelige Ven havde en mærkværdig Færdighed i at tro sig ind i enhver Overtro, der konvenerede ham, og snart var han saa fast overbevist om min Trang til hans Forsyn, at han ikke forsømte nogen Lejlighed til at gøre mig latterlig.

Skulde jeg følges ud med et Par Bekendte, saa trak han mig først hen i en Krog og tilhviskede mig — naturligvis saa højt at de Andre hørte det — en halv Snes Paamindelser som: »Du har vel ikke glemt Portnøglen« — »Knap endelig Din Overfrakke!« — »Tag Dig for Guds Skyld i Agt for at træde paa Kaptajnens Pudelhund, naar Du gaar op ad Trappen i Aften« — eller, som Sivertsen parodierede hans Formaninger: — »Glem nu endelig ikke at tage Din Hat paa, naar Du gaar hjem, bitte Jonas! — Og se vel efter Vognene, at Du ikke bliver overkørt! — Dine Seleknapper er da vel syet godt i? — Naa! — Lad mig saa se, at Du husker paa Dieten! — Du har itte godt af de' mange Tevand!«

En Vinterdag, da der laa et betydeligt Lag Sne paa Gaden, slog Vejret pludseligt om, mens jeg var paa Kontoret. Vi fik en voldsom Skylregn og Føret blev næsten ufremkommeligt. Idet vi gik derfra, siger jeg paa Trappen til en af mine Kammerater: »Hvem der nu havde været saa forsigtig at tage Paraply med!« — »Du har jo ingen Nød« — svarer han — »Fløjt bare af Din tjenende Aand, saa skyder han straks op

af Jorden som en Padehat med Paraplyen over sig!« — Endnu førend jeg kunde svare, havde vi naaet Porten, og hvem staar der? — Ganske rigtig: Jørgen Dimling med sin opslagne røde Bomuldsparaply over Hovedet. »Vil Du se! der er Padehatten!« — hvisker Spotteren — »Og han har min Sjæl Din Paraply under Armen!« — Det var næsten for Galt!

»Ikke skulde De tillige have et Par Galoscher til ham?« — fortsætter han ironisk, idet han vender sig til min Gnom.

»Naturligvis!« — svarer denne rolig og trækker til hans Forbavselse en op af hver Baglomme!

Jeg blev baade rørt og flov og udbrød: »Men hvordan er dette dog faldet Dig ind!« —

Til Svar derpaa fik jeg blot et af hans allerbredeste Smil; men jeg behøvede ikke mere, ti dette Smil i Forening med et Træk paa Skuldrene og en Bevægelse af de buskede Øjenbryn sagde aldeles forstaaeligt: »Jeg er jo nødt til at tænke for Dig, Du sølle Menneske, naar jeg ikke vil risikere, at Du bliver forkølet og faar Dit Tilfælde igen!«

Dimlings Mimik var altfor storstilet, til at jeg skulde kunne læse fejl i hans Ansigt.

Denne Forklaring var ærgrelig nok, men somme Tider, eller rettere sagt som oftest, blev selve hans Tjenester generende. Jeg vil ikke tale om, at han hvert Øjeblik gjorde dumme Streger, naar han »tænkte for

mig« og derved satte mig i Forlegenhed; han behøvede blot ukaldet at vise sig for at volde mig Ærgrelser. Jeg husker et slaaende Eksempel derpaa.

Af Frygt for, at min Humørsyge skulde tage for stærk Overhaand, naar jeg gik alene hjem fra Selskab, passede han mig op om Aftenen og spadserede ofte hele Timer frem og tilbage udenfor det Sted, hvor jeg var indbudt. Kom jeg saa derfra i Følge med Andre, fulgte han mig i Afstand, ligesom den mystiske Pudel i Sagnet fulgte Doktor Faust. Først naar jeg skiltes fra min sidste Ledsager, nærmede han sig. Mere beskeden kunde han jo ikke opføre sig, syntes han — og dog er det muligt at dette beskedne Vennefærd har ødelagt hele min Livslykke.

En Aften havde jeg ved et aldeles upaaregneligt Sammenstød af heldige Tilfældigheder opnaaet den Lykke ganske ene at følge en ung norsk Dame, i hvem jeg var bleven forelsket, til hendes Hjem.

Jeg havde Frierordene paa Munden, og det forekom mig, at hun var stemt for at laane dem Øre, men netop i det Øjeblik, da vi efter at have sagtnet vore Skridt var ved at stanse — jeg kunde nemlig ikke tænke mig en Kærlighedserklæring i Andante-Tempo — stryger Uhyret, der er kommet os nærmere og nærmere, tæt forbi.

Min Skønne gøs og udstødte et sagte: »Uh! — Det var da en gyselig Qvasimodo-Figur! Han gjorde

mig ganske bange« — og jeg blev derved forstyrret i mit Tilløb. Først efter fem Minuters Bestræbelser lykkedes det mig atter at komme i Fart, det vil sige: atter at stanse for at udtale det højtidelige Ord, men just, idet jeg aabner Munden for at sige det, opdager jeg, at hun slet ikke hører paa mig men ængstelig stirrer over paa den modsatte Side af Gaden. Og se! Derovre i den mørke Skygge — vor Side var nemlig maanebelyst, og den Gang brændte der ingen Lygter i Maaneskin — sneg Uhyrets dæmoniske Skikkelse sig paa den mest mistænkelige Maade langsomt tilbage langs med Murene.

»Der er han igen« — hviskede hun skælvende — »lad os endelig komme bort« — og i Stedet for at gøre Kærlighedserklæringer, maatte jeg nu anvende min Veltalenhed til Forsikringer om, at der ingen Fare var paa Færde; hun var imidlertid kommen fuldstændig ud af Stemningen, og det var næppe nok, at min Lyrik forslog til at kalde den tilbage, førend vi stod ved Porten til hendes Onkels Gaard.

Her rækkede hun mig dog med et saa fortryllende Smil sin Haand til Afsked, at jeg tænkte: Nu maa det briste eller bære! — »Frøken« — stammede jeg, i det jeg fastholdt den dejlige lille Haand, jeg vilde bede om — men i det Samme rev hun den forfærdet fra mig, greb fat i Ringetøjet og kimede, som om der var hændt en Ulykke.

Det var der virkelig: Da jeg vendte mig stod Dimling tæt ved os. Saa snart han havde set os give hinanden Haanden, var han styrtet frem af et eller andet Skjulested i den Overbevisning, at nu var det ham, der skulde følge mig. Kunde jeg i det Øjeblik have manet ham ned igennem Brostenene, tror jeg, at jeg havde gjort det; men Ulykken var sket: Ringningen havde kaldt Pigen ned. Endnu mens jeg stod maalløs af Forbitrelse blev Porten aabnet — og saa Godnat!

Den spildte Lejlighed kom aldrig mere igen. Da jeg et Par Dage derefter besøgte Familien, hos hvem hun var i Besøg, var hun rejst tilbage til Norge. Et skriftligt Frieri kunde jeg ikke bekvemme mig til og besluttede altsaa at gemme den uudtalte Erklæring til hendes næste Besøg, som man ventede efter et Par Maaneders Forløb, men Opsættelser duer ikke. Nu er hun Grossererfrue paa Tromsø, og jeg Pebersvend i København.

Jørgen Dimling endte paa en ganske anden Maade.

I de mange Fortællinger fra Ebeltoft, hvormed han saa utrættelig udfyldte min Fritid, var der især

tre Væsener, som spillede Hovedrollerne: En fæl gammel rig og gerrig Kærling, «Faster Lisbet«, hendes halvfjottede Søn og Arving »Tosse-Anders« og Genstanden for Jørgens første og eneste Kærlighed »Jomfru Boline«.

Sidstnævnte havde han flere Gange baade mundlig og skriftlig tolket sine ømme Følelser, men hun havde aldrig kunnet komme paa det Rene med, hvad det var, hun til Gengæld følte for ham. Efter hvad jeg kunde forstaa af hans troskyldige Fremstillinger, var det dog næppe Andet end Lyst til at more sig over ham; ti selv gennem hans mest begejstrede Beskrivelser, saa jeg i hende kun en Smaastads-Kokette af temmelig tvivlsom Slags.

Vel havde han, som forsmaaede Elskere plejer, vænnet sig til at spotte med Kærligheden og tale ilde om Kvindekønnet, men han kunde ikke skjule, at det Hjertesaar, hun havde tilføjet ham, var ulægt, om ikke ulægeligt, og han blev altid vred, naar jeg paastod, at hun havde holdt ham for Nar.

Der var derfor ingen Grænse for hans Glæde og Stolthed, da han en Morgen vækkede mig med den Efterretning, at han aldeles uventet og uden nogen som helst Anledning fra hans Side havde modtaget et Brev fra den fortryllende Molboskønhed, hvori hun betrode ham, at det endelig nu var gaaet op for hende, at hun elskede ham.

Erindringen om hans Hengivenhed havde overvundet alle Fornuftgrunde, og uagtet hun meget vel vidste, at der ikke var mindste Udsigt til nogen nærmere Forening med ham, havde hun derfor bestemt sig til at ofre ham sin Fremtid — hed det i Brevet.

Jeg vilde naturligvis nødig berøve ham Noget af Triumfens Herlighed, men tro paa den kunde jeg heller ikke. Jørgen Dimling hørte ikke til de Personer, hvis Billede forskønnes af Erindringen, og jeg kunde ikke tænke mig, at Mindet om ham uden en eller anden ekstraordinær Forstærkning efter fire Aars Fraværelse pludselig skulde kunne overvælde et Kvindehjerte — mindst et, der oftere havde været i Ilden — og aller mindst kunde jeg forstaa, at hun uden nogen særlig Bevæggrund saaledes skulde faa Lyst til at sikre sig en »Forlovelse for evig« med et Menneske, som hun maaske næppe vilde faa at se mere.

»Bare det ikke er et Indfald, hun har faaet i et Øjebliks Kedsomhed, og kun fastholder til hun faar en morsommere Adspredelse!« — udbrød jeg advarende.

Men dermed havde det ingen Nød, mente han. Datoen, der stod paa første Side af Brevet var over en Maaned gammel, og i en Efterskrift henledte hun selv hans Opmærksomhed paa, at hun havde ladet det ligge saa længe for at vise, hvor fast hendes Beslutning stod.

Han havde derimod ikke behøvet saa lang Betænkningstid, men øjeblikkelig efter Modtagelsen af det saliggørende Budskab forsikret hende om sin uforandrede Kærlighed og den Henrykkelse, hvormed han undertegnede sig hendes til Døden hengivne Forlovede o. s. v.

Den hele Begivenhed forekom mig i højeste Grad mistænkelig, men da jeg ikke kunde anføre noget Bestemt imod den, saa tav jeg med mine Anelser, og med det Samme jeg gratulerede ham til Forlovelsen, lykønskede jeg i Stilhed mig selv til, at Kærligheden til hende nu vilde befri mig fra udelukkende at være Genstand for hans ømmere Følelser.

Den gjorde endogsaa mere.

Et Par Aftener derefter kom han trampende og trallende ind til mig med et Brev i Haanden, aldeles som ellevild. Først efter at han havde hoppet Stuen rundt, fik jeg Svar paa mit Spørgsmaal om, hvor vidt han var ved sine fulde Fem:

»Nej jeg er gal, jeg er aldeles tummelumsk af Henrykkelse! Hun er kreperet!«

— Hvem? Din Kæreste?

— Nej, min Faster.

— Er det saa glædeligt?

— Ja! Kan Du gætte hvad hun er død af?

— Nej.

— Forskrækkelse . . .

— Over Din Forlovelse?

— Vist ikke! Christen Højgaard og Du er jo de Eneste, der kender den.

— Hvad var det da, der skræmte Livet af hende?

— Det var Tosse-Anders! Kærlingen sultede jo baade ham og sig selv, og derfor havde han listet sig ud i Køkkenet og faaet fat i et Par varme Kartofler. I det Samme kom hun, og saa slugte han i sin Befippelse en Kartoffel, der var saa stor, at han kvaltes i den, det sølle Skind!

— Men den Gamle?

— Hun fik et Tilfælde af Forskrækkelse og maatte gaa til Sengs.

— Naa?

— Og nu er hun død, siger jeg Dig.

— Ja, det har jeg hørt. Men det Glædelige?

— Det Glædelige er, at hverken Præst eller Doktor kunde faa hende til at skrive Testamente. Hun vilde ikke høre Tale om at skilles fra sine Grunker. Nu er De mine alle sammen — et halvt Hundrede Tusind i Papirer og den store Forpagtergaard uden for Byen! — Naa, hvor der skal blive en Misundelse i Ebeltoft! Hahaha! Og hvad tror Du min Boline vil sige? — hun som ikke véd Andet, end at hun har forlovet sig med en sølle Prakker!

Han var virkelig nær ved at gaa fra Samlingen.

Nu begyndte imidlertid Situationen at klares for mig, og Jomfru Bolines pludselige Omslag ophørte aldeles at være tvetydigt.

Jeg var i et slemt Dilemma.

Gjorde jeg min Pligt og advarede ham, saa var det rimeligt, at hvis han indsaa, hvorledes han var gaaet i Fælden, vilde han blive endnu mere menneskefjendsk. Han vilde da med al sin Tyngde kaste sig over Venskabet, og saa havde jeg hele Byrden for Livstid.

Gjorde jeg derimod ikke min Pligt men lod ham uden Advarsel sejle sin egen Sø, vilde jeg efter al Sandsynlighed være ham kvit for bestandig.

Det var en haard Fristelse, men hvor stor Fare jeg udsatte mig for ved at advare ham, syntes det mig dog altfor uforsvarligt at lade den troskyldige Sjæl uadvaret løbe i Fælden — altsaa: jeg gjorde min Pligt, skønt jeg ikke tør prale af, at jeg udførte den med nogen synderlig Iver. Jeg udtalte pligtskyldigst min Mistanke, men — den blev afvist som en Latterlighed.

»Du ser jo, at Brevet var skrevet en Maaned, førend mit gale Søskendebarn forslugte sig!« — svarede han triumferende.

»Netop den Omstændighed, at det er dateret en Maaned, førend det blev afsendt, er jo et Indicium, der gør Sagen endnu mere mistænkelig« — mente jeg.

»Nej hør, bitte Jonas, nu er Du alt for mistroisk. Jeg vil gerne indrømme Dig, at Du i det Hele taget

har mere Verdenskundskab end jeg, men naar Talen er om Fruentimmer — især om Fruentimmerne i Ebeltoft og fremfor Alle om min Boline, saa maa Du ikke tage mig det ilde op, at jeg siger Dig rent ud: Det er Noget, som Du slet ikke forstaar Dig paa!«

Han vilde ikke se Sandheden, og følgelig var han endnu mere blind, end om han ikke havde kunnet se den. Alt, hvad jeg anførte til Bestyrkelse for min Mistanke, befæstede kun hans Tillid. Han endte med at være lige saa fast overbevist om min Blindhed, som jeg var om hans, og vi beholdt som sædvanlig begge To det sidste Ord, i det vi for os selv sukkede »Stakkels Jørgen!« og »Stakkels Jonas!«

Jeg turde næppe tro paa min Lykke, da jeg faa Dage derefter saa ham i hofskræderlig Udstyrelse stige om Bord i Dampskibet for at vende tilbage til Molboernes Æventyr-Land og tage Faster Lisbets Mammon og Jomfru Bolines Dejlighed i Besiddelse.

Han vilde absolut have mig med.

»Nu har jeg Rigdom nok for os begge To. Tag Du blot Afsked fra Dit Kontor, og flyt over til mig! Vi To kan jo dog ikke undvære hinanden« — vedblev han at gentage, og jeg var aldeles overbevist om, at han med det mest overvældende Venskab vilde dele sin Lykke med mig, hvis jeg fulgte Opfordringen.

Dertil lod jeg mig dog ikke bevæge. Men da Hjulene begyndte at dreje sig, da Damperen brusende

skød ud i Søen, og Jørgen Dimling øverst paa Toppen af de paa Kahytsdækket opstablede Kofferter, svang Hatten til Afsked, kunde jeg endnu langt ude læse den Fortrøstning i hans store Smil: »Du kommer nok, bitte Jonas! Uden mig kan Du jo ikke leve.«

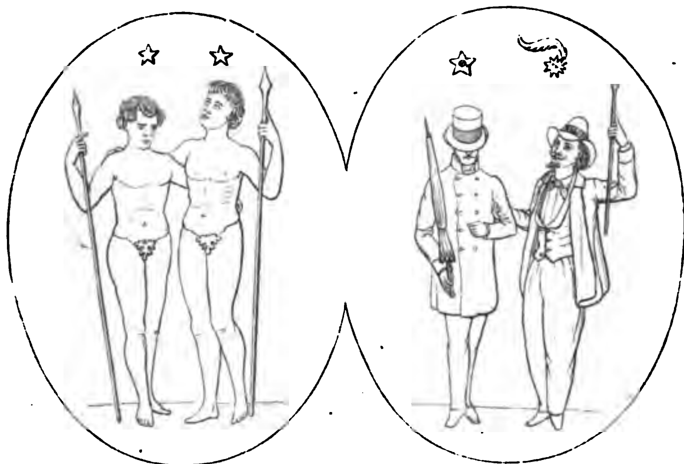

Og ærgreligt nok: Jeg var nær ved at maatte give ham Ret. Han havde optaget en altfor stor Plads i min Dagsorden, min Tankeorden og især i mine Ærgrelser, til at hans Bortgang ikke skulde efterlade en uhyggelig Tomhed. Aldrig har jeg følt mig saa underlig ene, som da jeg gik hjem fra Toldboden uden Dimling.

Jeg følte mig mere end ene; jeg syntes jeg var bleven deffekt. Hver Gang jeg efter gammel Vane saa ned til min venstre Albue og ikke der mødte det tilvante Gnomehoved, forekom det mig, som om der var gjort Skaar i min Helhed: jeg kom til at tænke paa Peter Schlemihl, der havde mistet sin Skygge — paa en Sankt Lukas-Statue uden Tyr — paa en umagen Støvle — etc. Og da jeg saa den Stol i Kakkelovnskrogen, der i fire Aar havde tilhørt ham og ingen Anden, staa tom — da jeg om Aftenen fik Teen ind og hans Kop ikke mere stod paa Bakken, saa var det, som om jeg ikke mere var hjemme i mit Logis.

Jeg flyttede virkelig af den Aarsag.

Min Pollux.

Kastor og Pollux. Mentor og Telemak. Hvad der kommer ud af at bo sammen med et Geni. Kong Salomons Rettigheder og Jørgen Hattemagers Forpligtelser. Vore Genboersker. Den Eneste i 1003 Eksemplarer. Zigeunerblod. Æventyret John og Dolly. Skovtur med Variationer. Nekrolog.

Jeg bode i min Ungdom længere Tid sammen med en ung Digter, som hed Leopold Svanebæk.

Naar jeg siger, at han var Digter, maa man ikke forstaa det saaledes, at han havde erhvervet sig denne

Titel ved sine digteriske Arbejder, ti dem fik Verden kun Lejlighed til at høre omtale; men Digter var han alligevel, ti digte kunde han. Det eneste Digt, jeg har set fra hans Haand, var rigtig nok kun en lille Romance, som hed »Den Eneste«, men den var ganske net og gjorde en næsten utilladelig Lykke, og har han ikke digtet Andet, er jeg temmelig sikker paa, at han selv har digtet den Fortælling, som han skyldte sit Digternavn. Han fortalte nemlig hele Verden, at han arbejdede paa et stort Digterværk, som altid var »sin Fuldendelse nær«, men som han ikke vilde lade noget Menneske se, før det blev færdigt — og det blev det aldrig.

Paa Grund af dette Digt var han imidlertid Digter, og som Digter var han ikke alene berettiget, men endogsaa forpligtet til at være genial, og det var han — i det mindste, naar det kom an paa at fritage sig selv for de store og smaa Forpligtelser, som man fordrer af os stakkels Hverdagsmennesker.

Han var et ualmindeligt smukt Menneske, havde hvad man kalder et udmærket Hoved, et vidunderligt Mod til at sige og gøre Alt, hvad der faldt ham ind, og en vis umodstaalig Elskværdighed, der gjorde ham til et af de privilegerede Væsener, som har Lov til Alt, og som Ingen kan blive vrede paa Men som Kontubernal var han forfærdelig — især for mig, der i saa mange Henseender var hans Kontrast.

Vi var jævnaldrende, vi var Kontubernaler, og skønt vor forskellige Karakter i saa mange Retninger gjorde os til Modsætninger, var vi efter hans egne Ord som

»To Sjæle og én Tanke,
To Hoveder og én Hat.«

Naar jeg tilføjer, at Alting bestandig skulde gaa efter hans Hoved, og at jeg altid maatte lægge Hat til, vil man allerede faa en Anelse om, hvem Fællesskabet gik ud over.

Hvorledes det opstod, véd jeg næppe selv, ti det var allerede en fuldbyrdet og umodsigelig Kendsgerning, førend jeg lagde Mærke til det. Tilfældet førte os til at bo sammen. Han var glad, aandrig og velvillig — der var ingen Grænser hverken for hans Glæde, hans Lune eller hans Velvilje. Jeg følte mig smigret ved hans Venskab og opmuntret ved hans Selskab, og glædede mig ved det Haab, at jeg til Gengæld kunde bidrage til at holde lidt sammen paa hans flygtige Væsen — kort sagt, vi sluttede os sammen, som det kun er muligt for to unge Mennesker, der føler, at de trænger til hinanden, og tror paa, at de hver for sig kan yde det, hvortil den anden trænger. Den tredie Dag efter at Bekendtskabet var stiftet, hed vi allerede Kastor og Pollux.

Navnene var ganske betegnende, og deres Anvendelse laa nær.

Leopold var — desværre for ham — blevet opdraget af Tanter, og de havde forkortet og forkælet hans Fornavn til Polle.

»Det Navn er jeg vant til at lyde, men finder Du det for idyllisk, kan Du kalde mig for Pollux; saa kalder jeg Dig for Kastor — det er i alt Fald mere velklingende end Jonas!« — sagde han, og dermed var den Sag afgjort.

Hvem, der husker den gamle Myte, vil forstaa, hvor godt den kom til at passe paa vort Forhold.

De to Dioskurer eller Tyndarider var som bekendt, skønt Tvillinger, af meget forskellig Natur, idet Pollux var en uægte Gudesøn, og Kastor et ægte Menneskebarn. Broderskabet mellem den udødelige Pollux og hans Kontubernal i Svaneæget, den stakkels dødelige Kastor, viste kun alt for tydeligt, at Lighed er en nødvendig Betingelse for et lykkeligt Venskab: De gik paa Æventyr sammen, kæmpede som én Mand og delte Ondt og Godt med hinanden, men Delingen blev ikke lige: Den udødelige Pollux tog Sejrens Løn, og den dødelige Kastor maatte betale den med Livet. Sagnet fortæller rigtig nok, at den guddommelige Halvbroder fortsatte den broderlige Deling saaledes, at de skiftedes til at indtage hinandens Plads i Over- og Underverdenen, men ogsaa det havde sine Ulemper, ti Følgen blev, at stakkels Kastors Himmelherlighed var forbi, saa snart hans Broder kom hjem.

Omtrent saaledes gik det ogsaa mig. En normal Dødelig skal tage sig vel i Agt for at dele Logi med en af de geniale Halvbrødre, der allerede i levende Live tager Forskud paa deres Udødelighed. Kun den, der selv har prøvet det, kan gøre sig Begreb om de Ærgrelser, hvorfor et ordenligt Menneske bliver udsat, naar han faar et saa u- og over-ordenligt Væsen som et Geni til Godven og Sambo.

Jeg har den Egenskab selv at være ordenlig og den Særhed at generes af Andres Uorden.

Heller end jeg vil afsende et Brev, hvori et Ord er tilføjet over Linien eller overstreget, vil jeg omskrive det tre Gange. Ingen har set mig kaste en brugt Svovlstik paa Gulvet, eller lægge en Pen fra mig uden at tørre den, og jeg tror ikke, at jeg med rolig Samvittighed kunde bære et Par umagne Manchetter. Men driver min Ordenssans mig saaledes til Pedanteri, saa medfører den ogsaa Straffen derfor. Jeg kan ikke befinde mig vel i en Stue, hvor Malerierne hænger højere med den ene Side end med den anden, jeg bliver nervøs, naar jeg skal vente ti Minuter over et fastsat Klokkeslet, og jeg er nær ved at forgribe mig, naar jeg ser Nogen spise Butterdejgskager og blade i Billedværker paa samme Tid.

Min Pollux havde ingen lignende Tilfælde. Han var født uden Anlæg til Ordenssans, ja det var omtrent lige saa umuligt at faa ham til at skælne mellem

Orden og Uorden, som at forklare en Blindfødt Forskellen mellem to modsatte Farver. Allerede denne Naturfejl hos ham var en uudtømmelig Kilde til Ærgrelser for mig, især førend jeg blev overbevist om hans fuldstændige Umodtagelighed for al Belæring i saa Henseende. Først efter et halvt Aars Anstrængelse fik jeg ham til en Gang imellem at sætte mine Bøger ind i Reolen igen, naar han havde læst i dem, men hver Gang han saaledes overgik sig selv, kunde jeg være vis paa, at den læste Bog kom til at staa mellem to Dele af et andet Værk. Kun en eneste Gang satte han en Bog paa dens rette Plads, men da stod den naturligvis paa Hovedet af Forbavselse.

Salomons »Hver Ting til sin Tid« oversatte han med: »Hvad som helst: naar som helst og hvor som helst«. Han fandt det aldeles passende, naar det faldt ham ind, at lægge sig om Morgenen og staa op om Aftenen, synge om Natten og sove om Dagen. Hans Linnedskuffer var optagne af ufærdige Manuskripter og gamle Bøger; det var paa Bunden af Klædeskabet, han maatte søge sit nystrøgne Linned, og mens alle Knagerne her var tomme, hang der Frakker og Benklæder over enhver Stoleryg i hans Værelse. At der gaves Redskaber eller Ting, som udelukkende var bestemte til et vist Brug, faldt ham aldrig ind. Han trak Ølflasker op med Spidsen af Lysesaksen, skrællede

Æbler med Papirkniven, skar Bøger op med Pibekradseren og kradsede Piber ud med Proptrækkeren.

En Morgen saa jeg mig nødsaget til for ramme Alvor at sige min Mening om hans utaalelige Uordenlighed, men jeg fik ikke talt halvt ud, førend han med den gode Bevidstheds hele Frejdighed og sin umodstaalige Godmodighed smilende udbrød: »Ganske alvorlig talt: Er jeg virkelig saa uordenlig? — Jeg ser nok, at der er stor Forskel paa mit utvungne Væsen og Din linealrette Rubrik-Levemaade, men er det nu aldeles afgjort, at denne Forskel er en Fejl paa min Side? Kunde man ikke tænke sig, at det gik Dig som den gamle franske Havemand: alle hans Træer stod i Linie, alle hans Alleer var klippede glatte som Vægge, og alle hans Blomsterbede var indfattede med Buksbomhække efter Cirkelslag — derfor kunde han ikke begribe, at der var noget System i et engelsk Haveanlæg, men fandt, det var en skrækkelig Uorden, at der grode Græs mellem Blomsterpartierne, og at Træerne fik Lov til at beholde deres naturlige Form. Sæt nu, ærværdige Kastor, at det var Dig, der havde forsét Dig paa Dine Protokoller og Dine Skemaer, og at det derfor var Din Forseelse, naar Du ansaa enhver anden Ordning, end den strængt symetriske, for Uorden!«

Hvad jeg havde at svare ham, kan Enhver tænke sig, og hvad Virkning mit Svar gjorde, behøver jeg næppe at fortælle Nogen, der selv har prøvet, hvad det er at præke for døve Øren. Alle mine Forsøg paa at vise ham, hvor megen Tidsspilde, hvor mange Smaatab og frem for Alt, hvor mange Ærgrelser, der er Følger af Uorden, var spildte. Han forsikrede, at han undgik alle Ærgrelser, netop fordi han kun fulgte Naturens Orden og aldrig fordrede, at Verden skulde følge nogen anden — at han ikke kunde tænke sig Tiden værre spildt, end naar den anvendes paa at uddanne Anlæg, som man mangler — og at han heller vilde lide utallige smaa Tab, end det store: at maatte opgive sin Oprindelighed og bortbytte sin poetiske »Naturwüchsigkeit« for at opnaa en prosaisk Afslibning. »Vilde det virkelig glæde Dig at se vore gamle vilde Skove forvandlede til tamme Plantager, selv om der blev vundet et betydeligt Kvantum Pindebrænde ved Forvandlingen?« — spurgte han til sidst.

»Nej« — svarede jeg — »Det hører ubetinget til mine Ordensprinciper, at Skoven skal behandles som Skov og Stuen som Stue, og derfor er det just, det generer mig, naar jeg om Aftenen kommer hjem og opdager, at Du har omskabt Stuegulvet til en Urskov, hvori man ved hvert Skridt er i Fare for at brække Benene over en nedfalden Sofapude, en omstyrtet Lænestol eller en vildtvoksende Ildtang.«

»Har Du virkelig været udsat for sligt?« — spurgte han med den hjertelige Deltagelse, der trods sin Flygtighed forledte hans Omgivelser til stadig at tro paa hans Følelsesudbrud — »Det er en anden Sag! Saa vil jeg for Din Skyld gøre, hvad jeg aldrig vilde have gjort for min egen. Jeg skal omvende mig . . . saa vidt muligt. Man kan meget, naar man vil, og nu vil jeg forsøge at være ordenlig . . . foreløbig i otte Dage. Fra Dato af møder jeg til Middagsbordet paa Sekundet; naar vi spiller Skak, skal jeg sætte hver eneste Brikke lige midt i Ruden, og hellere skal jeg sidde i Mørke, end Du skal se mig pudse Lyset med Papirsaksen. Er Du saa tilfreds?«

Den Dag holdt han Ord og gjorde sig ikke skyldig i den mindste Uorden, ti han gik ud med det Samme og kom først hjem ved Sengetid. Næste Dag var vi begge budne i Middagsselskab til Klokken halv Fem. Da Taarnuret slog et Kvarter, var jeg paaklædt og ventede, men da det slog Halv, havde jeg ærgret mig i femten Minuter uden at se ham komme hjem. Nu skyndte jeg mig afsted og havde den Ærgrelse mod Sædvane at være den Næstsidste, paa hvem man ventede. Først tyve Minuter efter den fastsatte Tid indtraf han endelig yderst forpustet men frimodig, som om Alt var i sin Orden, og fortalte i det bedste Humør af Verden en saa pudsig opfundet Røverhistorie om Aarsagen til hans Forsinkelse, at Fruen i Huset med alle

de andre Damers Tilslutning erklærede det for umuligt at blive vred paa ham, og modtog som Bevis derpaa hans Arm, da Toget gik til Bords.

Leopold Svanebæk var et af de privilegerede Væsener, der kan tillade sig Alt, og han sparede ikke paa sit Privilegium. Ved Bordet fortalte han uforbeholdent, hvorledes jeg Dagen forud havde anvendt mit Venskabs hele Magt og Myndighed for at omskabe ham til et regulært og paalideligt Menneske, og tilstod, at det ene og alene var de hellige Løfter, han havde givet mig, og saa vidt muligt agtede at holde, der havde bevinget hans Fjed saaledes, at han var kommen før Deserten. Der var ikke Spor af Ironi eller Railleri i hans Tale, da han fremstillede mig som et Ideal af en Ven og Kammerat; tværtimod: hans Lovtale over mig var saa varm og inspireret, at hele Selskabet — især dets kvindelige Halvpart — følte sig overtydet om, at han var et mageløst elskværdigt Menneske, der havde et Overmaal baade af Hjertelighed og Genialitet, og at jeg var en særdeles respektabel Tørvetriller, der efter Evne plagede ham med min Snusfornuft. Jo ivrigere han fremhævede mine Fortrin og bekendte sine egne Skrøbeligheder, jo højere steg han paa min Bekostning. Alle Damerne kappedes om at vise Deres Interesse for den bodfærdige Synder, og naar de henvendte et Ord til mig, indeholdt det altid en spydig

Forudsætning af, at jeg var en gnaven Mentor for den elskværdige Telemak.

Da Kaffen var drukket, og Spillebordene kom frem, vilde vi efter Aftale begge anbefale os, men kun mig vilde Damerne give Slip paa. De vidste jo — sagde de — at jeg var et alt for principfast Menneske til at lade mig overtale, men med min Ven var det en anden Sag, han levede jo ikke efter Klokkeslag o. s. v. En ung smuk Frue gav mig endogsaa den beroligende Forsikring, at jeg trygt kunde forlade ham. Hun skulde, hvis det behøvedes, træde i mit Sted og holde sin beskyttende Haand over ham.

Jeg har siden ærgret mig over, at jeg ikke besvarede denne Forsikring med en Advarsel, som jeg havde fuld Føje til at give hende, men det var dog maaske bedst, at den ikke blev udtalt. Advarsler virker ved slige Lejligheder alt for ofte som Anbefalinger.

Jeg gik hjem, aabnede Døren, tændte Lys og saa mig om i den store Sal, der som fælles Dagligstue laa mellem vore Værelser —

Jo der laa et Hus! Det var altsaa Opfyldelsen af hans »hellige Løfter« for i Gaar.

For ikke at blive beskyldt for Overdrivelse, optog jeg en formelig Synsforretning over den Orden, hvori jeg forefandt Alt ved min Indtrædelse. Her er den.

Paa Gulvet laa: et Par lakerede Støvler, som han ikke havde kunnet faa paa, da han i Hastværk havde

revet Stroppen af den ene — to nystrøgne Manchetskjorter, af hvilke den ene var kasseret, fordi Knaphullet i Halsen var revet ud, og den anden sprængt i Brystet, rimeligvis derved, at han i yderligere Hastværk havde villet trække den ned over Hovedet, uagtet Vaskerkonen havde sammenhæftet Halsliningen med Knappenaale — en »Stum-Tjener«, formodenlig væltet i Blinde under det fornævnte Forsøg — et Par Morgensko — en Stok, hvormed han, som jeg siden erfarede, forgæves havde raget ind under Konsolskabet efter sin ligeledes i Hastværk tabte Guldknap — en Tobakskasse, der plejede at staa paa Stum-Tjeneren — samt dens Indhold, cirka et halvt Pund fin Melange.

Paa Konsolen: et aabent Brev med uortografisk Adresse, skrevet af en Damehaand — Leopolds Hverdagshat — en Redekam og en Flaske Haarolie, eller rettere: en Haarolieflaske og dens spildte Indhold.

I Vinduet: Indholdet af hans Lommer ved Hjemkomsten: et Cigarfuteral — en Brevtaske — et Silketørklæde og et laant Eksemplar af Viktor Hugos Tragedier — item en Haarbørste, et Vandglas og en halvrøget Cigar.

Paa Sofaen: hans Hverdagsbenklæder og et halvhundrede Nodeblade, spredte som Avner for Vinden under Eftersøgelsen af en Romance, som skulde synges i Selskabet.

Paa Bordet: den udtrukne og udtømte Skuffe af hans Toiletspejl, og rundt om dens Indhold: en halv Snes aabnede, ikke igen lukkede Smaaæsker, hvori han havde søgt efter en Skjorteknap, der kunde erstatte den tabte.

Paa en Stol: et Vandfad og et Haandklæde — paa en anden: en opbrudt Sigarkasse og Brudstykker af min Radérkniv, der i Hastværket havde maattet gøre Tjeneste som Brækkejærn.

Endelig i hele Stuen: en uudholdelig Stank af brændte Haar, hidrørende fra Klædebørsten, der — stadig i Hastværk — var henlagt paa den hede Kakkelovn.

Jeg luftede ud saa godt jeg kunde, men lod for Øvrigt hele det geniale Arrangement være uforstyrret, for at han selv kunde sige sin Mening derom, naar han kom hjem; men det var kun en daarlig Fornøjelse, jeg havde af at forevise ham Valpladsen. Han svarede:

»Ja, der ser Du Følgerne af Dine Ordensprækener! Havde Du ikke ladet mig aflægge det Jefta'ske Offerløfte at gøre mig selv til Klokkeslagsmenneske, saa vilde jeg ikke have skyndt mig saa stærkt, at jeg havde slaaet Vinduet ud i mit eget Kammer, hvorved jeg blev nødt til at klæde mig om her inde, og var jeg ikke blevet det, saa vilde jeg hverken have dekoreret denne Helligdom med forrevet Linned og spildt Tobak, eller bragt dette forfærdelige Røgoffer af branket Børstenbinderarbejde. Men lad os ikke tale mere derom!

Naar Du faar at vide, hvad jeg har opnaaet efter dette besværlige Toilette, vil Du omfavne mig og dele min Lykke. Tænk Dig: jeg er i Aften bleven dødelig forelsket i tre guddommelige Piger. Jeg har gjort Stormkur til de to og er næsten forlovet med den tredie. Hvad siger Du til det?«

Jeg sagde Ingenting. Jeg saa paa ham, rystede paa Hovedet og ærgrede mig.

Saa uordenlig, havde jeg dog ikke troet, han var.

Men jeg fik snart Troen i Hænderne. En saa gennemført Uorden har som oftest baade slemme Forudsætninger og stygge Konsekvenser. Urede og Uredelighed er nærmere i Slægt, end Folk tror: de fremkommer i alt Fald begge ved Ligegyldighed for det Rette og Rene, Ringeagt for Smaakrav og Tilbøjelighed til, hvad man med et folkeligt Udtryk kalder at »knibe ud«.

Man kan gerne kalde det Overtro, men jeg tror at have Erfaringen for mig, naar jeg tager Varsler af smaa Uordener. Naar jeg paa en Spadseregang ser en Ubekendt foretrække Græsrabatterne til Promenade frem for de afstukne Veje, saa kan jeg ikke frigøre mig for en Mistanke om, at han er i Stand til at træde mere end Grønsværen under Fødder, hvor det er ham til Mag eller Behag; jeg har meget svært ved at tro paa

Ordholdenhed hos en Person, der aldrig sørger for, at hans Ur gaar rigtig, og jeg vilde grumme nødig lade en ung Pige omgaas med et Menneske, som jeg har set rive det forreste hvide Blad ud af en Bog, for at lave sig en Fidibus —

Leopolds Uordenlighed havde sin Rod i et Jordsmon, der ogsaa kunde give Vækst til værre Ukrud, nemlig: en aldeles hensmuldret Pligtfølelse.

Naar Folk, der havde alvorlig Brug for deres Tid, blev nødte til at spilde den, for at vente paa ham, som kun havde sin Lediggang at besørge, saa tilbageviste han enhver Selvbebrejdelse med det ubestridelige Fyndsprog: »Klokken er for Skrædere og Skomagere«.

Havde han sat sig ud over de sædvanlige Grænser for den selskabelige Talefrihed, og jeg søgte at gøre ham hans Fejl indlysende ved det Tankeeksperiment: »Sæt, at Hr. Denogden havde sagt noget Lignende!« — saa indrømmede han straks, at »Det havde været for galt, men — der er da ogsaa Forskel paa Kong Salomon og Jørgen Hattemager.«

Gjorde jeg ham saa opmærksom paa, at den omtalte Hattemager ogsaa havde sine Privilegier, ja at disse var nær ved at tage sig ud som Forrettigheder, efter som han havde udrettet adskilligt mere i Samfundet, end et ungt Geni, der endnu stod til Restance med sine Præstationer, saa løftede han paa Skuldrene

og smilte inderlig godmodig: »Kære Kastor! Den brave Dydsprædikant Friedrich von Schiller staar vist endnu den Dag i Dag paa Rodemesterens Restanceliste, men han trøstede sig ved at

gemeine Naturen
Zahlen mit dem, was sie thun — edlen mit dem, was sie sind.«

Det hjalp kun lidt, jeg gjorde ham opmærksom paa, at Schiller kun blev, hvad han var, ved at gøre, hvad han gjorde, og at den af ham paapegede, personlige Valuta, ikke altid kunde tages for gangbar Mønt — at »Skrædere og Skomagere«, der paa Klokkeslaget maatte erlægge deres Dalere og Skillinger for Klæde og Saalelæder, ikke kunde betragte sig som betalte dermed, at deres Kunder var Genier — o. s. v. Saadanne prosaiske Indvendinger var han i Stand til at affærdige med et: »Ja, det bliver jo deres Sag!«

Om Trossager kan man ikke disputere, og han havde nu en Gang for alle troet sig ind i den Tro, at han som en Kong Salomon var hævet over alle de Forpligtelser, der galdt for Hattemagere, Skrædere og Skomagere, eller som han udtrykte sig: for Kreti og Pleti og andre Skatteborgere. Det ærgrede mig, men hvad der ærgrede mig endnu mere var, at han ogsaa fik Andre til at tro derpaa, og det stundom med stor Lethed.

Lige over for vort Fælleslogis bode der saaledes en Enke med to voksne Døtre og en gammel ugift Broder. Det lod til i det hele taget at være en særdeles respektabel Familie, og de to unge Piger var ualmindelig smukke.

Et Par Dage efter at de var flyttede ind i Lejligheden, tog han sig allerede den Frihed om Morgenen at hilse over til vore Genboersker, og fik derfor af mig en meget alvorlig Paamindèlse om, at slige Friheder laa udenfor det Passende.

»Hvad der er passende eller ikke, beror paa Tidens og Stedets Mode« — svarede han — »og jeg vil indrømme Dig: i Reglen klæder det Folk bedst at følge Moden, men ser Du, kære Kastor: Moderne maa af og til fornyes, og derfor maa der være Enkelte, som indfører nye Moder, og disse Enkelte faar altid Ret til at bryde med de gamle — om ikke i Dag, saa i Dag otte Dage. Vil Du parere Noget paa, at inden otte Dage hilser Damerne igen?«

Væddemaalet blev sluttet.

Søndagen derpaa havde han — Gud véd hvorledes — faaet udspioneret, at Damerne skulde gøre en Tur til Rungsted, og uden at fortælle mig dette, overtalt mig til at tage med ham til Hællebæk.

Paa Dampskibet traf vi Damerne. De unge Piger rødmede, men lod, som om de ikke saa os. Næppe havde Moderen forladt Døtrene, for at følge en ældre

Veninde ned i Kahytten, før Leopold nærmede sig, hilste og søgte at indlede en Samtale. Den ældste af Frøknerne var uforsigtig nok til at besvare hans formløse Henvendelse med en lille Spydighed, som han øjeblikkelig vidste at udlægge saaledes, at der maatte gøres Indsigelse og gives nøjere Forklaring, og førend de vidste et Ord derom, havde han saaledes indviklet dem i sin Veltalenheds Garn, at de var nødte til at præsentere ham for Moderen, der just kom op af Kahytten. Fruen var i Begyndelsen yderst kold og fremmed, men ogsaa hun maatte give tabt over for hans umodstaalige Frejdighed og smitsomme Lystighed. Han forsikrede, at han havde den Ære at være en meget intim Bekendt af Huset, han kendte hele dets Dagsorden og adskillige af dets indre Begivenheder — f. Eks., at der i Søndags havde været »Fødselsdag med seks Buketter og tre Rosenbuske, hvoraf den ene var en Kamelia« — han havde Rede paa, hvor ofte Damerne fik Breve og hvilken Farve Papiret havde — han vidste endogsaa for hvilke af deres Bekendte de var hjemme, og for hvilke de var ude, f. Eks. den tykke Dame med den lyseblaa Hat og det mørkerøde Ansigt — ja han var inde i deres smaa Hemmeligheder og vidste, paa hvilke Presenter den ene arbejdede, naar den anden var ude — for Eksempel . . . »Nej, nej, nej!« — Det fik han ikke Lov at sige! Han havde nu faaet dem alle Tre til at le, han havde fælles Hemmeligheder med dem

hver især, han havde overbevist dem om, at han var et mageløst pudsigt og inderlig godmodigt Menneske, og snart var han i en saa livlig og venlig Passiar med dem, at man kunde have antaget ham for en kødelig Fætter af Familien.

Da vi nærmede os til Rungsted, kom han ud i Forstavnen, hvor jeg havde taget Plads, satte sit alvorligste Ansigt op og hviskede: »Apropos om det Passende: Kapitulationen er undertegnet. Hele Besætningen har overgivet sig paa Naade og Unaade. Det er Krigsraad Wittenbergs i Rungsted, de vil besøge, og jeg har naturligvis med inderlig Glæde fortalt, at det ogsaa er dem, min Rejse gælder.«

»Kender Du da Krigsraaden?« — spurgte jeg forundret.

— Nej, men jeg agter at gøre hans Bekendtskab! Jeg véd kun, at den ene af hans Sønner er rejst til Sverig. Ham er det naturligvis, jeg søger, og i Fortvivlelse over ikke at træffe ham, snakker jeg mig fast i Krigsraadinden, der naturligvis straks inviterer mig til at blive, da jeg baade er en Ven af hendes Søn og en Bekendt af hendes Gæster . . .

— Og hele Dit Bekendtskab til Sønnen indskrænker sig formodenlig til et Parti á la guerre —?«

— Til Mindre endnu. Vi har blot tændt Cigar hos hinanden, men det er mere end tilstrækkelig. Følg med, saa skal Du se! Jeg inviterer Dig.

— Nej Tak!

— Lad mig da i det Mindste presentere Dig for vore Genboersker.

— Nej ikke en Gang saa fræk er jeg.

— Stakkels Kastor! Beskedenhed er en Ynglings skønneste Fejl, men en stor Fejl. Netop det, som Du kalder min Frækhed, er min Talisman. Ved den har jeg vundet baade Moderens og Døtrenes uindskrænkede Tillid. Kan Du gætte, hvad de har betroet mig?

Formodenlig at de elsker Dig alle Tre!

— Endnu ikke, men vent bare! Nej, Frøken Sofie har bekendt, at baade hun og hendes Søster har været meget nysgerrige efter at faa at vide, hvem vi var. Foreløbig havde Frøken Emma døbt os til »den gode og den onde Samvittighed«.

— Jeg var naturligvis den onde!

— Selvfølgelig. Din Respekt for det Passende har jo kun tilladt Dig at skule og skele over til dem, mens jeg har set paa dem med den gode Samvittigheds frejdige Blik. Derfor har de øjeblikkelig forstaaet, at Du hørte til det Slags Folk, som man skal tage sig i Agt for, og at jeg var en skyldfri Sjæl, som man uden Fare kunde betro sig til.

Er det nu ikke ærgreligt at høre Sligt? —

Næste Morgen fik jeg udførlig Rapport om Dagens yderligere Erobringer. Krigsraaden og Krigsraadinden havde han taget med Storm, og begge havde beæret

ham med Indbydelse til Besøg naar som helst. Datteren, efter hans Beskrivelse en meget smuk, meget sværmerisk og lidt troskyldig Pige, havde han ladet gøre den Opdagelse, at hans fingerede Bekendtskab med Broderen kun var et Paaskud for at komme ind i Familien, hvilket hun udelukkende tog til Indtægt for sin Regning. »For Resten havde de to Søstre paa den anden Side af Gaden hver for sig opgjort det samme Regnestykke med et helt andet Facit, og Moderen var ikke fri for at vise Symptomer til Skinsyge paa deres Vegne, mens jeg sang Duetter med en fortryllende Brunette, der var Guvernante paa Nabogaarden, og koketterede saa guddommeligt, at vi gjorde hinanden en fuldstændig Kærlighedserklæring i Øjensproget, mens vi sang »Ich wollt' meine Liebe ergösse sich all' in ein einzig Wort« . . .«

»Pollux! Pollux!« — raabte jeg og slog Hænderne sammen. »Har Du da ikke Spor af Samvittighed?«

»Jeg?« — svarede han leende. »Jeg har en saa stor og rummelig Samvittighed, at den kan huse saa mange af det Slags Æventyr, som jeg lyster, og en saa god Samvittighed, at den ikke vilde sætte en sur Mine op, om jeg sagde Alverdens Piger, hvad de havde Lyst til at høre. Her skal Du se en Romance, som jeg har lovet mine Genboersker! Den hedder: »Den Eneste«. Jeg sang den i Aftes for dem begge to — og for de to Andre med det Samme. De havde alle Fire, den

ene efter den Anden, bedet mig improvisere, og saa gav jeg dem den som Naadestød.«

— Er det en virkelig Improvisation?

— Det vil jeg just ikke paastaa, men jeg foredrog den, som om den kom til Verden i samme Øjeblik. Bag efter fortalte jeg dem, at det var en gammel Vise af en ubekendt Forfatter; men det havde de hver for sig deres gode Grunde til ikke at tro. Hvad synes Du om den?

Jeg læste:

Jeg sukker for alle de Piger smaa,
Jeg sukker for Fruer og Enker.
Jeg sukker, fordi jeg ej nævne maa
Den Ene, paa hvem jeg tænker —
Jeg smiler i Flæng til det hele Kor,
Og det maa mig Ingen formene:
Jeg smiler kun over de Mange, der tror
At være den eneste Ene.

Jeg synger for Hver, som vil høre derpaa
Min Sang til den Enestes Ære.
Den vil jeg, at hun skal alene forstaa.
Den vil jeg, at Alle skal lære:
Du Eneste! Du som mit Hjerte betvang,
Dig hylder hver Tanke, hver Ævne!
Dig gælder mit Suk og mit Smil og min Sang,
Hvad Navn jeg saa end monne nævne.

Lad Alle de Andre kun tro, det er dem,
Der bringer mit Bryst til at banke!
Du véd, at der ikke er Flere, for hvem
Det rummer en eneste Tanke.
Du véd jo, hvad Ingen i Verden véd,
Undtagen vi To alene —
Et Blik har forraadt Dig den Hemmelighed,
At Du er den eneste Ene!

»Jo, det er en ganske opbyggelig Sang« — maatte jeg indrømme — »Den minder mig om Molieres Don Juan, da han staar med Charlotte under den ene Arm og Mathurine under den anden; men jeg erkender, at Dit Arrangement er meget finere. Du har Fire i Stedet for To, og sidder ved Fortepianoet med Ansigtet mod dem alle Fire.«

— Meget smigrende!

— Aldeles ikke. Husker Du, hvem der tog den omtalte Herre? Tag Dig i Agt, at ikke den samme Person til sidst tager »den gode Samvittighed« —!

— Bah! Jeg giver aldrig Ægteskabsløfter, som Don Juan.

— Nej, Du driver det videre end han: Du misbruger Din Magt over Sproget til at udstede falske Forskrivninger paa Vers. Kan Du nægte, at Du baade med Dine Øjekast og Dine forblommede Ord og Dit poetiske Falskneri har indbildt de stakkels Piger, at Du var forelsket i dem?

— Nægtes ikke; men det var jeg. Det er jeg endnu til Dels.

— I fire paa én Gang!

— Der var for Resten flere end fire, men det gør nu hverken fra eller til. Er det en Fejl hos mig, at jeg ikke kan skjule min Forelskelse, eller indskrænke den til en enkelt Genstand, saa er det en Naturfejl. Mit Hjerte er ikke skabt efter Etkammer-Systemet. Det maa tages i Betragtning, naar man vil bedømme mig.

— Ganske rigtig. »Der er Forskel paa Kong Salomon og Jørgen Hattemager« — Kong Salomon var født med Hjerterum for 700 »Gemahlinder« og 300 Suplementshustruer, og det var Hattemageren ikke. Du er lige som den gamle Højsanger et Geni, og Dit Hjerte er lige som hans indrettet efter Cellesystemet. Det er et Privilegium, og derfor har de stakkels Fruentimmer, der kommer ind i denne Straffeanstalt, ikke noget at beklage sig over — ikke en Gang, naar Du lokker dem derind med den vitterlige Løgn, at det kun har Rum for En, og at enhver af de 1003 er denne eneste Ene.

— Du glemmer, at der er Noget man kalder licentia poetica.

— Nej! Men Du glemmer, at Uredelighed er Uredelighed, hvad enten den slaar ud i Vers eller i Prosa. Punktum!

Dermed var den Samtale forbi, men Felttoget blev naturligvis fortsat.

Leopold blev snart Potte og Pande derovre. Han sang Romancer, spillede firhændige Stykker og læste Digte, alt paa Melodi af »den Eneste«, og kommenterede stadig Ord og Toner med disse Blikke, der hverken kan misforstaas af Modtagerinden eller siden efter fremlægges som Bevis mod Afsenderen, men som skiftevis satte de to unge Pigers Adresse paa de ømme Sætninger. Moderen ydede han dog sin varmeste og mest iøjefaldende Hyldning, og han vidste godt, hvad han gjorde. Hun var endnu en særdeles smuk Dame, der stod lige paa Grænsen mellem Elskværdighedens og Ærværdighedens Alder — netop paa det Punkt, hvor Damerne med størst Tryghed og størst Paaskønnelse plejer at lytte til et ungt Menneskes Beundringsudbrud — og kunde følgelig smile over hans »Barnagtigheder« og ryste paa sine rige graasprængte Lokker, naar han paa sin frimodige Maade tabte sig i Henrykkelse over hendes ubestridelig regelrette og dog udtryksfulde

Skønhed. Jo stærkere han udtalte denne Henrykkelse — jo mindre paafaldende blev naturligvis hans smaa Hyldninger til Døtrenes indtagende Egenskaber.

Havde han nu endda indskrænket sig til at gøre Kur til Fruen, vilde jeg ikke have faaet saa stor Grund til at beklage mig over hans Erobringslyst, men han sparede Ingen i Huset. Der var, som sagt, en Onkel, en overmaade hæderlig, men umaadelig kedelig Krigsassessor, der tidligere havde været Fuldmægtig, men nu gaaet af i Naade med Titel og Pension. Denne brave Mand, der var stokdøv og veltalende, havde Leopold ogsaa erobret, og han blev min Del af Byttet. Han blev budt over til os af min elskværdige Kontubernal, presenteret for mig med højrøstede Lovtaler og smaa Randgloser med dæmpet Stemme, derpaa anbragt ved et Skakbrædt, og just som han og Leopold havde gjort de første Træk, bedet tilgive sin Medspiller, der for et Øjeblik var nødt til at forlade ham paa Grund af en Forglemmelse. Jeg maatte overtage den gode Vens Parti, indtil han kom tilbage, men det følger af sig selv, at han ikke kom saa længe Gubben var der. Krigsassessoren gjorde mig den Kompliment, at jeg spillede meget bedre end min Ven, og for at vise sin Paaskønnelse heraf, spillede han endnu to Partier med mig, forsikrede, at det var ham en sand Glæde at have gjort mit Bekendtskab, og beærede os jævnlig med Gentagelser af dette »særdeles behagelige Besøg«.

Mærkeligt nok var min Pollux næsten altid gaaet ud et Øjeblik, førend den Gamle kom. Det saa ud som et Tilfælde, og var allerede som saadant ærgerligt nok, men til sidst opdagede jeg, at det var noget Værre, nemlig — et Forræderi. En Eftermiddag lagde jeg Mærkej til, at Frøken Sofia kom hen til Vinduet og løftede Onkelens Stok i Vejret, med et paafaldende Blik over mod det Vindue, hvorfra Leopold gjorde sine Iagttagelser. Den gode Ven sagde ikke et Ord, men fik pludselig travlt, tændte sin Cigar og skyndte sig ud i Byen. Han havde ikke været et Minut ude af Døren, før Assessoren traadte ind ad den. Nu forstod jeg Telegraftegnets Betydning.

Da Leopold kom tilbage, meddelte jeg ham min Opdagelse. Han gik straks til Bekendelse, men spurgte, som om Alt var i sin Orden: »Kan Du fortænke mig i at jeg flygter for det gamle brave Hængetræ? — Jeg kan se paa Dig, at han endogsaa har kedet Dig, der meget bedre forstaar at behandle ham, saa Du er bleven ganske gnaven« — tilføjede han leende.

Nu var det forbi med min Taalmodighed. Jeg lod ham vide, at hvor meget jeg endogsaa af personlig Sympati havde holdt ham til Gode, var jeg bleven træt af at leve sammen med ham. Lige som han i sine Kærlighedsforhold tiltog sig alle Rettigheder og fritog sig for alle Forpligtelser, saaledes fordrede han ogsaa, at den, der trode paa hans Venskab, skulde nøjes med

at være hans Syndebuk. For at være hans Ven, skulde jeg ikke blot finde mig i at være Medvider og halvt om halvt Medskyldig i hans Hensynsløshed og Uredelighed mod den øvrige Verden, men jeg skulde bære de ubehagelige Følger af hans Udskejelser, naar han saa Lejlighed til at lade mig i Stikken. Han vilde være den unge Prins, der ustraffet kunde være uartig, og hans Ven skulde være den taalmodige »Prügeljunge«, der tog mod de Prinsen tilkommende Bank. Den Ære betakkede jeg mig for, og bad ham opsøge et andet Individ, der var bedre skikket til at gøre Bod for hans Synder.

Til min store Forundring havde han denne Gang ikke et Ord at sige til sit Forsvar. Han modtog mit Vredesudbrud saa ydmygt, at jeg begyndte at blive blød om Hjertet og stansede, førend jeg fik sagt ham det Halve af, hvad jeg havde at sige.

Da jeg holdt op, tav han endnu en Stund, og sagde derpaa: »Du har Ret — jeg tænker alt for Lidt paa, hvad jeg skylder dem, der holder af mig. Men er Du ikke for stræng, naar Du opfatter denne Tankeløshed som Hjerteløshed? Jeg tror i det Mindste selv, at naar det kom til Stykket, vilde jeg kunne gøre et større Offer for en Ven, end mangen en af de Nøjeregnende, der aldrig vil skylde deres Venner Noget!«

»Nu har Du Ret« — svarede jeg — »Bad jeg Dig i dette Øjeblik, mens Dit Hjerte løber over, om at

bringe mig et stort Offer, saa er jeg vis paa, at Du vilde gøre det, selv om det gik ud over Din Fremtid og Opfyldelsen af Dine første Pligter, men hvis Du havde ti Gange saa store Forpligtelser til mig, som Du har, hvis Du skyldte mig Dit Liv, Din Ære og Din Velfærd, og jeg til Gengæld for de største Opofrelser, som den ene Ven kan bringe den anden, bad Dig om blot i fem Minuter at bevogte en Skat, paa hvis Bevarelse min hele Fremtids Lykke beroede, saa er jeg aldeles ikke tryg for, at Dit saakaldte gode Hjerte vilde kunne modstaa en Fristelse til at dele med den første den bedste Bedende — især naar det var en Kvinde, der bad.«

Ikke en Gang mod disse haarde Ord forsvarede han sig. Han holdt Haanden for Øjnene og sad atter en Stund tavs. Til sidst sprang han op, stampede i Gulvet, slog sig for Panden og lo med Taarer i Øjnene:

»Hvor Du kan mig udenad! Jeg vilde ikke selv svare for mig, hvis jeg blev sat paa en saadan Prøve — derfor: sørg for, at jeg aldrig bliver det! Det har Du en Forpligtelse til. Et Menneske, der saadan som jeg, er født til at handle efter Indskydelser, kan begaa det Utrolige, og det vilde derfor være hjerteløst af Dig, der sidder i Grundsætninger op over Ørerne, at slaa Haanden af mig. Ikke sandt Kastor?

Der var Noget i det, han sagde, og skønt jeg ærgrede mig over min Svaghed, blev Enden, at jeg

gav efter. Det var jo dog muligt, at de gode Forsætter, jeg haabede at have fremkaldt, kunde støttes ved en solid Vennehaand.

Dagen efter var der en ejendommelig straalende Klarhed, næsten Højtidelighed, udbredt over hans Aasyn. Han talte ikke meget, men hans Miner røbede, at der var foregaaet noget Betydeligt i hans Tankeverden. Jeg vilde ikke forstyrre de Beslutninger, der maaske var i Færd med at fæste Rod i hans Vilje, og lod derfor, som om jeg ikke lagde Mærke til Noget, uagtet han et Par Gange afbrød sin egen Tavshed med et halv højt: »Ja! — Saaledes maa det være!«

Mens jeg ved Skrivebordet i Stilhed udførte mine Formiddagsforretninger, klædte han sig paa, uden at henvende et Ord til mig. Da han var færdig til at gaa ud, kom han hen til Bordet, lagde sin Haand paa min Skulder og sagde:

»Tak for det, Du sagde mig i Aftes! Det har klaret, hvad der i tre Aar har staaet tilsløret for mig.«

— Naa, Gud ske Lov!

— Nu har jeg Motiveringen til alle de Ugerninger han kommer til at begaa!

— Hvem?

— Helten i mit store Digt. Hemmeligheden er: Zigeunerblod. Han er født med et Overmaal af de mægtigste Ævner og de ædleste Drifter, men — uden Spire til Pligtfølelse! —

»Saa hæng ham!« — burde jeg have svaret, men til min Ærgrelse var han ude af Døren, førend jeg kom til Orde.

Endnu nogen Tid fortsatte jeg mine spildte Forsøg paa at indpode den Spire, som den omtalte Helt manglede, i ham selv, og tog taalmodig mod Grovheder af Kreditorer og Spydigheder af »gode Venner«, som han havde holdt for Nar; men til sidst blev jeg dog træt deraf, og saa kom den Draabe, der bragte Bægeret til at løbe over.

Frøknerne derovre traf en Aften i et Selskab sammen med en Skoleveninde, som de ikke havde set i flere Aar. Hun skulde med det Første debutere ved Teatret som Sangerinde, og maatte følgelig synge for Selskabet. Og hvad, tror De, hun sang? »Den Eneste«. De to Søstre spurgte forundrede, om den Sang var i Musikhandelen, men endnu mere forundrede blev de, da hun med et hemmelighedsfuldt Smil rystede paa Hovedet og forsikrede, at hun var den Eneste, der ejede den, og Forundringen steg til det Højeste, da hun under Tavsheds Løfte betrode dem, at den var improviseret til hende af en ung Digter, hvis Navn hun skulde sende dem paa et nydeligt lille Kort, tillige med hendes eget, saa snart hun havde faaet Ansættelse ved Teatret, og han havde faaet sit store Digt udgivet.

Nu skulde der fordres Forklaring af Forræderen, men han havde straks faaet Nys om Sagen, og da der næste Dag kom Bud efter ham, var han tidlig om Morgenen rejst til Jylland. Jeg, der ikke anede Uraad, var derimod bleven tilbage, og om Aftenen fik jeg derfor Besøg af Krigsassessoren, der gav en stor Scene, og sagde mig alle de Ubehageligheder, den troløse Tesevs havde fortjent. Vreden gjorde ham endnu mere døv, end han plejede at være, og hans Veltalenhed voksede tillige med hans Døvhed. Han raabte saa højt, som om det var mig, der havde tabt Hørelsen, og endte med det alt afgørende Tilraab: at det kunde ikke nytte, hvad jeg saa sagde. Naar Alt kom til Alt, var det mig, der stod bag ved det Hele; det var nok som bekendt, at jeg var Svanebæks onde Genius, og man behøvede blot at se os sammen for at kunne sige sig selv, hvem der støbte Kuglerne, og hvem der skød dem ud! — og saa videre.

Jeg var aldeles vis paa, at den gode Onkel kun udtalte Damernes enstemmige Overbevisning, og da det jo ikke staar i nogen Mands Magt at udrive en Kvinde af en Vildfarelse, som hun vil fastholde, maatte jeg finde mig i at blive betragtet som Mefistofeles. Men nu fandt jeg det dog paa Tide at opsige Staldbroderskabet, for at undgaa værre Misforstaaelser, og det varede ikke længe, førend jeg fik Beviser for, at det næsten var vel silde.

Omtrent tre Maaneder efter at jeg havde frigjort mig for Kontubernalskabet, fik jeg en Morgen med Fodposten et Brev, der kun indeholdt følgende lakoniske Meddelelse:

»Min John! Din Dolly længes.«

Jeg holder i det Hele taget ikke af at modtage Breve fra Ubekendte, aller mindst, naar de er saa mystiske som dette, men efter at jeg havde vendt og drejet det adskillige Gange, slog jeg mig til Ro med den Overbevisning, at det var en Forveksling, jeg skyldte denne besynderlige Underretning. Da jeg vidste, at der ikke eksisterede nogen Dolly, hvis John jeg var, og da Brevets Udskrift var skrevet med den samme øvede Damehaand, som genkendtes i det korte Indhold, talte Sandsynligheden for, at en eller anden Dame havde haft en Meddelelse at gøre mig som Sekretær ved det Velgørenhedsselskab, hvis Brevskaber jeg besørgede, og at hun havde sendt den til sin Kæreste, mens hun skrev min Adresse uden paa det Længselsudbrud, der var ham tiltænkt.

Otte Dage derefter fik jeg et nyt Brev med samme Haandskrift, og aabnede det i Forventning om, at Forvekslingen var blevet opdaget, og at det var det rette Papir, der nu blev eftersendt; men jeg fik Andet at vide.

Denne Gang indeholdt Konvoluten to tæt beskrevne Oktavark, i Følge hvilke der ikke kunde være Tale om

Fejltagelse. De begyndte med, at jeg var Dollys John, og endte med, at hun i al Evighed var sin Johns Dolly, men for Resten var det Hele for mig en saa mørk Tale, at jeg fristedes til at kalde den kulsort. Efter Brevskriverindens Forsikring var hun og jeg »sammenknyttede ved Forstaaelsens og Sympatiens hellige Baand, den usynlige Fenris-Kæde, der holder, naar alle Lænker, som smedes af Løfter og Eder, maa briste.« Jeg havde »sønderrevet det Bind, som Kvinde-fordomme og Mandstyrani havde bundet for hendes Øjne«, ja, hvad mere var: jeg havde »løftet hende op paa min vingede Gangers Sadelknap, hvorfra hun med Stolthed saa ned paa den dybt under vore Fødder liggende Filisterverden.« Det var denne Plads hun »ikke vilde bytte med nogen Trone«, og selv om hun saa, at jeg, »lige som Dødningebrudgommen i Bürgers Ballade førte hende did, hvor der ventede

als Hochzeitbettchen
Sechs Bretter und zwei Brettchen,

vilde hun klynge sig fast til mig med sine sidste Kræfter.«

Alt dette var jo ubegribeligt ømt og kærligt, men jeg blev dog ikke vel tilmode derover, ti nu syntes det mig omtrent afgjort, at en ulykkelig Dame, der led af Sindsforvirring, havde kastet sin Kærlighed paa mig og indbildt sig, at jeg var Helten i hendes opdigtede Elskovsæventyr. Saadan en Forelskelse kan let blive

meget generende, især for en Mand, der er saa bange for gale Fruentimmer, som jeg, og der var al Sandsynlighed for, at jeg en smuk Dag kunde faa personligt Besøg af min ubekendte Elskerinde. Fraregnede man den overspændte Udtryksmaade, var Brevet nemlig saa godt stilet, at den fikse Idé gerne kunde være det eneste Symptom paa hendes Sindssygdom, og den Omstændighed, at man uhindret lod hende afsende Breve, var et Tegn paa, at hendes Paarørende ikke holdt hende under Bevogtning, ja maaske næppe nok havde opdaget, at hun fejlede Noget. Jeg gik derfor i stadig Frygt for et personligt Sammenstød, og gøs hver Gang en fremmed Dame — især en ældre Frøken, fæstede sine Øjne paa mig.

Der var gaaet omtrent en Maanedstid efter Modtagelsen af det sidste Brev, da Pigen en Aften meldte »En der havde noget meget Alvorligt at tale med Herren om.«

»Er det en Dame?« — spurgte jeg forskrækket.

Nej, det var en pæn Herre, der saa ud som en Sømand, fortalte hun, og følgelig bad jeg ham komme ind.

Jeg havde aldrig set ham før, men ogsaa jeg gættede straks paa, at han var Sømand. Han var stor og svært bygget, meget solbrændt, havde et ubevægeligt strængt Udtryk, skarpt men roligt Blik,

stærke sorte Øjenbryn og tæt sort Rundskæg. Det var i det hele taget en meget imponerende Personlighed.

Jeg bad ham tage Plads.

— Nej Tak!

»De ønsker at tale med mig?« — spurgte jeg.

»Nej, det var Hr. Tværmose, jeg havde Noget at sige« — svarede han.

— Det er mig.

»Er De Hr. Tværmose? — Hr. Jonas Tværmose? — udbrød han, idet han maalte mig et Par Gange fra Øverst til Nederst — »Ja saa!« — tilføjede han i en Tone — som om han havde hørt noget meget Besynderligt. »Saa det er virkelig Dem!«

Det var just ikke nogen særdeles lovende Introduktion.

— Tør jeg spørge, med hvem jeg har den Ære ...

— Lad os inte komme med de Talemaader! De faar hverken Ære eller Fornøjelse af det, vi To her tale om.

Her gjorde han en meget spændende Pavse, satte Benene ud fra hinanden, som om han stod paa et slingrende Dæk, stak Tommelfingrene ind under Vestens Ærmegab, sænkede Panden, sendte mig under Kanten af Øjenbrynene et gennemborende Blik og sagde derpaa langsomt.

»Jeg er . . . Olsen!«

»Olsen?« — gentog jeg forundret. Jeg kunde ikke i dette Navn finde den magiske Virkning, som han aabenbart syntes at vente.

»De lader ikke til at have nogen god Hukommelse« — vedblev han.

— Jeg kan i alt Fald ikke erindre, at jeg nogensinde . . .

Har set mig. Nej, jeg har jo været borte i det sidste Aarstid, og kommer inte meget paa Landjorden i det Hele taget. Men — jeg har en Kone.

— Ja saa?

— Det trode jeg dog De vidste, om De ogsaa af og til har haft svært ved at huske, at hun havde en Mand.

— Men bedste Hr. Olsen . . .

— Lad os inte tale om det! For hende kan De gøre saa mange Kaprioler, som De lyster. Hun er sikker nok. Nej, det er hendes Søster, vi skulde snakke lidt om.

— Hun har altsaa en Søster . . .

»Lad os være alvorlige, Hr. Tværmose, for der kommer ikke Noget ud af at gøre Løjer med mig!« — afbrød Sømanden mig og traadte et Skridt nærmere, saa hans ubevægelige Ansigt kom i en ubehagelig Nærhed af mit — »Vil De virkelig lade, som De har glemt Dortea?«

»Dortea?« — gentog jeg lige fremmed.

»Dortea« — vedblev han med uforandret Ro — »Dortea, som De gjorde Bekendtskab med paa Karnevalet, og som De siden har læst med og skrevet med og leget Kæreste med, saa hendes Hoved er blevet rent tummelumsk.«

— Ah! — Der gaar et Lys op for mig.

— Endelig.

— »Dolly« er Deres Svigerinde?

— Desværre!

— Saa beklager jeg Dem oprigtig, for hendes Forstand er meget mere angrebet, end De rimeligvis aner. Hun er allerede kommet saa vidt, at hun ikke mere kan skælne mellem sine Fantasier og virkelige Tildragelser. Hele den Kærlighedshistorie, som hun rimeligvis har fortalt dem, er kun foregaaet i hendes Indbildning. Jeg har ikke anet hendes Tilværelse, førend hun sendte mig de besynderlige Breve.

Min Forsikring lod ikke til at gøre noget stort Indtryk paa Manden. Hans Ansigt vedblev at være saa ubevægeligt som en Jernmaske, og det var umuligt at se, om det var i god Tro eller med afgjort Vished om det Modsatte, at han nikkede et Par Gange og indrømmede: »Det var en anden Sag! Saa De har hverken set hende eller talt med hende? —«

— Ikke med mit Vidende.

— Og min Kone kender De heller ikke?

— Nej, lige saa lidt, som Deres Svigerinde.

— Naar man skal se sig om, har De maaske ikke en Gang sat Deres Fod i Numer 41.

— Jeg har aldrig før hørt Deres Husnumer og aner endnu ikke, i hvilken Gade jeg skulde søge det.

— Hør nu Hr. Tværmose! Det vilde blive en meget ubehagelig Historie baade for Dem og for mig, dersom De prøvede at binde mig Noget paa Ærmet, derfor er det bedst vi faar Vished i Sagen. De skulde vel inte have Øhlenschlægers Komedier?

Nu begyndte jeg at frygte for at Frøken Dollys Sindsforvirring var en Familiesygdom, men for at gøre gode Miner til slet Spil, svarede jeg overensstemmende med Sandheden, at jeg ejede hans samlede Værker.

— Godt! Er der inte mellem dem et Stykke som hedder »Dina«.

— Jo, en Tragedie . . .

— Dersom De vilde være saa god at tage den frem, saa skal jeg vise Dem Sort paa Hvidt for, hvordan Sagen forholder sig.

Jeg gik hen til Reolen for at hente Bogen: hele Værket stod der, med Undtagelse af et Bind — netop det, hvori »Dina« fandtes.

»Hvor kan det være bleven af!« — udbrød jeg forundret.

»Ja er det inte underligt nok, at Hukommelsen saadan kan slaa Fejl for honette Folk? Nu skal jeg sige Dem det. De har laant det til den Dame, som

De aldrig har set, og det har De gjort i det Hus, hvor De aldrig har været og i Nærværelse af den Kone, som De ikke kender det Mindste til. Jeg skulde hilse og sige Tak for Laan!«

Med disse Ord tog han Bogen op af sin Brystlomme.

Jeg stod som himmelfalden og stirrede paa Bogen uden at vide, hvad jeg skulde tro.

»Jo, De kan være vis paa, at det er den rigtige! Der kan De se Bogstaverne paa Ryggen. J. T. — er det maaske ikke Deres Mærke?« — vedblev han.

— Bogen er min, det er ganske vist, og jeg tvivler heller ikke om, at Deres Svigerinde har faaet den til Laans, men her finder en Forveksling Sted alligevel, og jeg skal endnu i Morgen give Dem Beviser paa, at jeg staar udenfor hele denne Historie.

»Gør Dem ingen Ulejlighed Hr. Tværmose! Løjer har jeg allerede faaet nok af for i Aften; nu er det Alvor mellem os To!« — svarede han med dæmpet Stemme og lagde sine vældige Hænder paa mine Skuldre. Det lod virkelig til at blive ramme Alvor med Forhandlingerne, ti hans Hænder rystede af undertrykt Bevægelse og hans brune Ansigt var blevet ganske blegt. Han fæstede sine Øjne paa mig med et Udtryk, der tydelig nok lod mig forstaa, hvad jeg udsatte mig for ved at give et Svar, som ikke behagede ham, og spurgte: »Hvordan staar Sagerne mellem Dem og Dortea?«

Gode Raad var dyre. Jeg indsaa, at alle Forsikringer for Øjeblikket vilde være spildte og svarede saa rolig som muligt:

»Sagerne staar saaledes, at jeg kun behøver en Samtale med hende i Deres Nærværelse, for at Alt kan blive klappet og klart.

— En Samtale — naar? —

— Naar som helst.

— Helst med det Samme!

— Som De vil.

— Saa kom med!

Et Øjeblik efter var vi nede paa Gaden, og nu gik Vandringen ud ad Toldboden til. Vi talte ikke et Ord under Vejs, og synderlig vel til Mode var jeg just ikke, ti uagtet min Ledsager havde et meget respektabelt Ydre, og det hele Æventyr efter al Sandsynlighed var Følge af en Misforstaaelse, som snart vilde klares, kunde der jo dog være Mulighed for, at jeg havde ladet mig lokke i en Fælde, ved at følge hjem med dette kæmpestærke Menneske. Endelig naade vi det omtalte Husnumer, kom ind ad en Gadedør, op ad et Par Trapper og ringede paa en Dør med Messingplade, mærket: »Tønnes Olsen, Skibskaptajn«.

Tjenestepigen aabnede og vi kom ind i en lille, men særdeles smuk Dagligstue. En Dame paa 26—27 Aar, af et meget ejendommeligt, men ret tiltalende Ydre, intelligente Øjne og kort krøllet Haar, rejste sig

ved vort Komme op fra et Skrivebord, hilste og gjorde Mine til at forlade Stuen.

»Du bliver her!« — befalede Kaptajnen.

Damen studsede og betragtede skiftevis os begge To.

»Denne Herre ønsker at tale med Dig!« vedblev han.

»Med mig?« — udbrød hun overrasket — »Vil Du saa presentere os for hinanden!«

— Presentere! Naa saa Du vil ogsaa spille Komedie? — Du kender ham ikke?

— Nej!

— Og De kender vel lige saa lidt hende?

— Jeg formoder, at det maa være Deres Frue . . . eller Deres Svigerinde.

Først ved den sidste Gætning hilste hun næsten umærkeligt. Det var altsaa min Dolly.

Nu fulgte der en stum Scene, hvorunder vi overbød hinanden i Forventnings- og Forbavselses-Præstationer, men efter Haanden blev Kaptajnens Ansigt mørkere og mørkere, og til Sidst greb han os med sine Jernhænder, en i hver, og stillede os op lige over for hinanden, idet han tordnede:

»Ingen Komedier mere, har jeg sagt.«

Ved Lyden af hans vældige Røst fór den ene af Dørene op og en ungdommelig junonisk Kvindeskikkelse forøgede de Forbavsedes Tal.

»Hvad er her paa Færde?« — spurgte hun.

Den rasende Kaptajn greb nu hendes Arm og svingede hende hen foran mig.

»Kender Du ikke heller denne Herre?« — spurgte han.

»Hvorfra skulde jeg kende ham? — Vi har vist aldrig set hinanden før!« — svarede hun rolig.

Kaptajnen befandt sig i dette Øjeblik som en Dampkedel paa Sprængpunktet: endnu et Pust til Ilden, og det Værste kunde have sket. Vi forstod det Alle og vovede næppe at aande.

Efter en uhyggelig Pavse synes det dog, som om han atter blev Herre over de kogende Elementer, ti han slap Fruens Arm og nikkede et Par Gange, lige som hjemme hos mig. Hans Ansigtstræk indtog igen den ildevarslende Ro, og Farven blev efter Haanden blegere.

»Naa saadan at forstaa!« — mumlede han næsten uden at røre Læberne, men det var tydeligt nok, at han ikke var særdeles oplagt til at løse Problemer i den Stemning. Han fik atter Tommelfingrene ind i Ærmegabene og indtog sin Dæks-Stilling foran mig.

— Det har altsaa sin Rigtighed, at De aldrig har sat Deres Fod her i Huset . . .

»Hvem har sagt Andet?« — udbrød Søstrene enstemmig.

— Og at De hverken kender den ene eller den anden af de To dér! —

»Vi har jo aldrig set ham før« — vedblev de.

Nu betragtede jeg mig som frikendt, skyndte mig at benytte det gunstige Øjeblik, bukkede ærbødig for Damerne, og gjorde min Afskedskompliment for Kaptajnen med den Forsikring:

»Det glæder mig, at De nu er overbevist!« —

»Glæd Dem ikke for tidligt!« — svarede han advarende og stillede sig mellem mig og Døren. »Jeg er kun bleven overbevist om, at De har holdt mig for Nar lige fra først af.«

— Men bedste Hr. Kaptajn . . .

— Bedste Hr. . . . hvad er det nu De hedder —

— Tværmose!

— Om Forladelse, Hr. Jonas Tværmose? . . . Var det ikke saadan?

»Jo!« — svarede jeg med Overbevisningens Sikkerhed.

Næppe havde jeg udtalt denne Bekræftelse, før Damerne paa én Gang udbrød:

»Nej, det er for galt!« —

— Ikke sandt? Det er for galt!

»Har denne Herre villet indbilde Dig, at han var Hr. Tværmose?« udbrød Fruen med inderlig Fornøjelse over det besynderlige Ansigt, jeg naturligvis satte op.

»Han skulde være Jonas Tværmose«, istemte den smukke Dolly med en Betoning paa Ordet »han«, der aldeles ikke var smigrende for min Personlighed.

— Det er altsaa ikke ham?

»Nej, det véd Gud, det ikke er!« — forsikrede de om Kap.

»Tillader De saa, at jeg lyser Dem ned ad Trapperne!« — udbrød Kaptajnen med en Betoning, der endnu var mere ildevarslende end den, hvori Repliken bliver sagt i de franske Lystspil.

Himlen maa vide, hvad der kunde have hændt under eller efter denne Nedlysning, hvis jeg i min Forvirring havde modtaget hans Tilbud, men lykkeligvis fik ogsaa jeg en Anelse derom, og indsaa, at der nu ikke var Andet for end at opgive alt Forsvar og gaa angrebsvis til Værks. Jeg paatog mig derfor al den Værdighed, jeg under saa mislige Omstændigheder kunde opdrive, og traadte hen til Svigerinden:

»Førend jeg gaar, har jeg en Gæld at betale til Dem, Frøken!« — sagde jeg alvorlig. »Det er en Advarsel, jeg skylder Dem. De har troet at kende en ung Mand, som hed Jonas Tværmose, og ham har de tilskrevet to Breve. Der eksisterer imidlertid kun En af dette Navn, og da jeg er denne Ene, har Postbudet bragt mig Brevene. Jeg har læst dem uden at forstaa dem, men nu forstaar jeg i alt Fald saa Meget, at de er skrevne til en Anden, der paa en Gang har misbrugt Deres Tillid og mit Navn. Her har De begge Deres Breve!

Dermed tog jeg Tegnebogen frem og leverede hende de to Aktstykker.

Nu kom der et nyt Forbavselsesoptrin.

Frøkenen sank ned i en Stol og holdt sig for Øjnene.

Fruen slog Hænderne sammen, og saa op i Loftet.

Kaptajnen var den Eneste, der fik et Ord frem. Han slog sig for Panden og sukkede: »Aa — jeg Aalehode!« —

Opløsningen af Gaaden var ikke svær at finde. Ogsaa her stod »Den Eneste« paa Fortepianoet.

Sagen var gaaet saaledes til.

Den unge Dame — som jeg for Resten med Uret havde kaldt Frøken, da hun i sit tyvende Aar var bleven Frue og Enke med faa Ugers Mellemrum — hørte til de urolige Sjæle, der idelig føler sig drevne frem af et fredsforstyrrende: »Noget maa der gøres«, havde blandt det Meget, som hun havde forsøgt, ogsaa indladt sig paa at skrive Vers og tilvejebragt en hel Digtsamling, men hun var dog ikke kommen paa det Rene med sig selv om, hvorvidt Udgivelsen af den hørte til det Noget, der maatte gøres, og havde heller ikke Mod til at raadføre sig med nogen Avtoritet derom. Da traf hun paa Karnevalet min geniale Ven. Han blændede hende straks med sit glimrende Vid og sine hensynsløse Paradokser, indviklede hende i en længere Samtale, fortalte hende, at han var Digter, og

lovede, da hun havde betroet ham sin Tvivlraadighed, at gennemse og bedømme hendes Forsøg, uden at spørge om hendes Navn. Manuskriptet blev nu under et aftalt Mærke indleveret til en Boghandler og kom tilbage med Tilsagn om en udførligere Kritik, der skulde blive afleveret mundtlig, men selvfølgelig uden Brud paa hendes Inkognito. Der blev da berammet en Sammenkomst i Søsterens Nærværelse, hvoraf Resultatet var, at Udgivelsen blev fraraadet, men Forfatterskabet opmuntret, og som Følge heraf kom det til nye Sammenkomster og Samtaler. Under disse blev den unge Forfatterinde tiltalt med den engelske Forkortelse af hendes Døbenavn, som hun havde sat paa Titelbladet, mens Recensenten, der ogsaa nok havde Lyst til at være anonym, gik under det store Firma: Hr. X. Uheldigvis havde min Kontubernal, da han gik til det andet Møde, med sædvanlig Uorden ladet sin Hat staa uafstrøget efter et Regnskyl, og som Følge deraf benyttet en af mine Hatte, hvori jeg for en Ordens Skyld altid har mit Visitkort og min Adresse anbragt. Det indiskrete Kort blev opdaget, og det var naturligvis en sand Fornøjelse for Digterinden straks at gøre Brug af sin Opdagelse og titulere ham »Hr. Tværmose«, uden at røbe hvorfra hun havde sin Viden. Æstetikeren havde Intet imod Fejltagelsen, men for en Forms Skyld frabad han sig leende, at et saa prosaisk Navn blev indblandet i Samtaler, der kun angik poetiske

Genstande. Jonas Tværmose kunde være et meget respektabelt Navn over for Husvært og Rodemester, men i et æstetisk Forhold var det ødelæggende. Lige som hun bestandig for ham skulde beholde sit poetiske Døbenavn Dolly, saaledes forbeholdt han sig at være fritaget for Alt, hvad der paamindede om Mandtalslister og Skræderregninger. Vilde hun endelig opkalde ham efter den omtalte Hr. Jonas Tværmose, der — i Parentes bemærket — var en særdeles god Ven af ham, og nær ved at være hans andet Jeg, saa maatte han i det Mindste bede om at slippe med den første Stavelse. Hun havde naturligvis Intet at indvende derimod, John og Dolly var lige gode Engliseringer, og skønt hun aldrig siden gjorde Brug af hans formentlige »Filisternavn«, var hun aldeles overbevist om dets Rigtighed dels af den Maade, hvorpaa han havde protesteret mod det, dels deraf, at Søsteren, der en Gang havde været oppe i Huset, hvor vi bode, ganske rigtigt havde set mit Navn paa Døren og hans Person ved Vinduet.

Resten af Æventyret »John og Dolly« skal jeg ikke fortælle, ti hans og hendes private Mellemværende ligger udenfor mine Ærgrelsers Omraade. Derimod fandt jeg, at det Hjertesuk, som Kaptajnen opsendte, efter at han paa den høfligste Maade havde lyst mig ned og gjort mig tusinde Undskyldninger, ikke kunde være mig aldeles uvedkommende. Han lagde nemlig endnu

en Gang sine vældige Hænder paa mine Skuldre og udbrød med synlig Rørelse:

»Tænk, sikken en Guds Lykke, at mine Næver inte sad saa løst i Aften, som de gør til sine Tider!«

Svanebæks Genistreger blev mere og mere udskejende fra den Dag, da han fik Lov at leve paa egen Haand uden nogen prosaisk Plageaand. Hvert Øjeblik spurgte Folk mig: »Hvad siger De til Deres Vens sidste Genistreg?« — og naar man saa fortalte mig den, viste det sig altid, at man havde ment: hans nyeste Skandale. Inden et Par Aar var gaaet, havde han bragt det saa vidt, at han selv betragtede det som enstydigt at være genial og at gøre Skandaler, og mærkeligt nok, jo mere berygtet han gjorde sig, jo større Medfølelse fik Verden for ham. Hver Gang han gav Sladderkolportørerne et nyt Tema at variere, ytrede de altid deres Taknemlighed ved at tilføje: »Ja, det er stor Synd, at det begavede Menneske saadan skal gaa til Grunde.« For at vise deres Upartiskhed gav de saa et lille »Man siger« i Tilgift om det glimrende store Digt, som han næsten havde færdigt — og ikke sjælden hørte man til sidst en af de Allerfrommeste, der naturligvis selv havde vogtet sig vel for at gøre hans Bekendtskab, tilføje som Moralen af Historien: »Det er naturligvis daarlige

Venner og letsindige Fruentimmer, der er Skyld i det Hele. Selv skal han være et udmærket godt Menneske.«

Den sidste store Ærgrelse han voldte mig i levende Live, kom over mig paa følgende Maade.

Jeg var paa Skovtur med min daværende Foresatte, Kancelliraad Sandgaard, og det var just ikke saa morsomt.

Kancelliraaden var vistnok en særdeles hæderlig gammeldags Kontormand, men han talte kun om Forretningssager, og dem omtalte han aldrig, naar han var i Selskab. Hans Frue var et Mønster for alle Husmødre, men hun var det i den Grad, at hun ikke havde Tanke for Noget, der laa udenfor en proper og økonomisk Husholdning, og naar hun selv var Værtinde, »havde hun alt for Meget at tænke paa, til at tale om Løst og Fast med hvem som helst.« Sønnerne var to velopdragne Smaafyre paa 16—18 Aar, men de var saa velopdragne, at de aldrig »snakkede med« — ikke en Gang, naar man spurgte dem om Noget. Det yngre Damepersonale bestod af Kancelliraadens fire yngre Søstre, flinke og stræbsomme

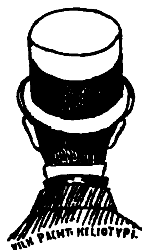

Piger mellem 30 og 40, der excellerede i hvidt Broderi, læste hver eneste Linie i Adresseavisen om Hverdagen og gik to Gange i Kirke hver Søndag. Til dem kunde man tale om hvad man vilde, naar man blot ikke talte om Andet end Familienyt og Ulykkestilfælde, men da jeg netop var fuldstændig uvidende i disse to Kapitler og nødig vilde røbe min Vankundighed, saa vovede jeg aller mindst at indlade mig med dem. Af ældre Damer var der to skikkelige Tanter, som kun kom uden for Voldene denne ene Dag om Aaret, og derfor havde saa travlt med at more sig, at de ikke fik Tid til at tale et Ord. De havde ellers, som de selv sagde, »et temmelig svagt Syn og ikke den bedste Hørelse«, men den Dag nød de den skønne Natur og det interessante Selskab saa grundigt, at de hverken hørte eller saa det aller Mindste. Saa var der Fruens Farbroder, en meget beleven Kavaler, der en Gang havde været

»Noget ved Hoffet«. Med ham kunde man heller ikke tale, ti han talte selv uafbrudt, uden at give Andre Tid til Indblanding, og førte sin Solo-Konversation med en saadan Færdighed, at han kunde tale en hel Time, uden at Nogen skulde kunne sige, hvorom han havde talt — og endelig var der som Numer Tolv mig selv, der pligtskyldigst mødte paa Embeds-Vegne som min Chefs Fuldmægtig, og efter bedste Evne følte mig smigret ved Indbydelsen.

Saadan en Sommerdag kan være utrolig lang, og jeg var ganske glad, da den lakkede mod Slutningen, og vi var blevne bænkede om Aftensbordet i et af Lysthusene paa »Fortunen«.

Madkurvenes Indhold var blevet udpakket og opdækket, Temaskinen stod snurrende paa Bordet, og Maaltidet var begyndt under en næsten højtidelig Tavshed. Selv »Onkel« var bleven træt af Dagens Besværligheder; han havde jo næsten i et halvt Døgn været ene om at holde Konversationen i Gang og kunde med god Samvittighed unde sig Madro.

Under denne Træthedspavse hørte vi et mangestemmigt Latterkor nærme sig. Med smaa Mellemrum, der blev udfyldte af Dialog, faldt Latteren ind med tiltagende Styrke, og det var hver Gang en og samme

Stemme, der gav Stikordet. Det var rigtig ægte overvældende Latter, og mellem de Leende skælnede man tydelig et Flertal af kvindelige Stemmer. Mine Bordfæller var nær ved at tabe Kniv og Gaffel i stum Forbavselse over, at man kunde more sig saaledes paa en Skovtur.

»Det er, om jeg saa maa sige, mildest talt, et ganske lystigt Selskab!« — bemærkede Onkel.

»Ja hvad kan det dog være for Mennesker?« — udbrød den ældste af Chefens Søstre med højrøstet Indignation.

Uheldigvis sad hun — lige som jeg heldigvis gjorde — med Ryggen mod den aabne Side af Lysthuset, og saa derfor ikke, at den lattermilde Skare var lige ved Aabningen i det Øjeblik, da Frøkenen lod sin Forundring komme til Udbrud. Spørgsmaalet blev derfor hørt af de Paagældende, og gav Signal til en ny Latter. Anføreren, der gik med en ung smuk Dame under Armen, stansede øjeblikkelig, vendte sig til de Andre, og lo: »Hører De! Vi har allerede antaget saa forklarede Skikkelser, at man ikke kan tænke sig os som almindelige Mennesker.«

»De skulde virkelig fortælle hende, at vi heller ikke er det!« — svarede hans Dame.

Herren derude — der ikke var nogen Anden end min Pollux — lod sig ikke bede to Gange derom. Han traadte et Skridt nærmere, hilsede smilende og begyndte:

»Mine Damer og Herrer! Det er mig en inderlig Fornøjelse at kunne tilfredsstille Deres Videlyst: De ser her et Udvalg af det fabelagtige Slags Folk, der endnu kender og udøver den tabte Kunst at more sig. Jeg ser paa Dem, at De finder det utroligt, men jeg forsikrer Dem, at det alligevel er aldeles tilforladeligt.«

Kancelliraaden og Damerne sad under denne Indledning som forstenede af Skræk over en saadan Formløshed, og jeg vogtede mig vel for at vende mig og give Anledning til en Genkendelse, men Onkelen, der betragtede sig som Selskabets selvskrevne Taler og Talsmand, havde straks rejst sig op, rettet sine Briller, rynket sine Bryn og begravet Hagen i sit sorte Halsbind. Saa snart Svanebæks Øjne faldt paa ham, afbrød han Talens Strøm med et imponerende

»Min Herre! . . .«

Men mere fik han ikke sagt.

»Gør Dem ingen Ulejlighed brave gamle Hr. Regimentskirurg« — faldt Svanebæk ham i Talen — »Jeg véd hvad De vil sige, og det kan De have Ret i: Ogsaa vi —« fortsatte han i en gammeldags Prædiketone — »ogsaa vi vil maaske om et halvt hundrede Aar finde det utroligt — ogsaa vi vil en Gang blive moralske og lære at smile efter Salmebog — ja—a! — ogsaa vi ville til Sidst lade os balsamere og blive til gode gamle Ægyptere . . .«

»Min Herrrrre . . .« gentog Onkelen, men heller ikke denne Gang kom han videre. Han fik de mange R'er i Vrangstruben, kom derved til at hoste og gjorde en saa komisk Grimace, at selv vore egne Damer havde svært ved at bevare deres Alvor.

»Glem ikke, hvad De vilde sige!« — fortsatte Spektakelmageren med sin mest overgivne Svada: »Men — indtil Videre er vi glade Sjæle, mere eller mindre Skrædersvende allesammen, med Undtagelse af mig, der kun er Flisesliber, og disse skønne Damer, der tilhører la haute volée og kun inkognito befandt sig paa den Kapervogn, hvor vi gjorde deres fortryllende Bekendtskab. Endnu har vi kun naaet til den idyllisk-platoniske Stemning, som udvikler sig ved Nydelsen af nogle Karafler Kildevand — ja kære Hr. Doktor, jeg deler fuldstændig Deres Mening, at Vand er et Fluidum, der nærmest egner sig til udvortes Brug, men tilbørlig sammenrystet med Saccarum album og Spiritus gallicus, quantum satis, taber det tildels sine foragtelige Egenskaber! Vi har ogsaa kun anvendt det som tørstslukkende Middel, og agter netop nu at gaa over til ædlere Nydelser, der kan hæve os op gennem Romantikens Længselsregioner til den olympiske Salighed, som opløser alle jordiske Betænkeligheder i Champagne og Forlovelse. Vil De med, saa velkommen efter!« —

Og svingende med Hatten dansede han videre med sin Dame, fulgt af det øvrige Selskab.

»Hvad var alt det, han fortalte?« — spurgte Kancelliraaden, der forgæves havde søgt at oversætte den mørke Tale i Kancellistil.

»Herregud! Du hørte jo, at Mennesket var blevet forlovet og havde drukket Champagne, saa man maa ikke tage saa nøje, hvad han sagde« — svarede den skikkelige Frue. »Men jeg synes jo rigtignok, at det gaar temmelig vidt med Overdaadigheden, naar Skræddersvendene tager i Skoven paa den Maade!«

Deri var Alle enige, og jeg indlod mig naturligvis ikke paa Berigtigelser. Familien Sandgaard førte et saa afsluttet Husliv indenfor sin egen lille regelmæssige Kreds, at den manglede alle Forkundskaber til Opfattelse af Særsyn, der hørte hjemme i andre Kredse, især i de uregelmæssige. Jeg indsaa derfor Umuligheden af at forklare Selskabet, hvem Svanebæk egenlig var, hvad det var for Personer, han var kommen i Kast med, og hvorledes jeg uden selv at høre med til Lavet, kunde have en Bekendt, der havde slige Bekendte, og glædede mig i Stilhed over, at han ikke havde genkendt mig.

Længe fik jeg dog ikke Lov til at nyde denne Glæde. Næppe et Kvarter efter, at den æventyrlige Hændelse havde forfremmet Dagen til den æventyrligste Dag, Familien havde oplevet, fik jeg et Slag paa Skulderen, vendte mig uvilkaarlig om, og se! — der stod Formanden for det lystige Selskab, endnu lystigere

end før, aabenbart adskillige Trin nærmere ved det omtalte Stadium.

»Kastor! Min gamle herlige Ven! — Saa havde Jansen dog Ret alligevel! Om Forladelse mine Damer og Herrer. Det er anden Gang, at jeg vover mig ind i dette dydige Selskab, og jeg indrømmer villig, at det er næsten tre Gange for meget paa én Aften, men denne Gang er det Venskabets hellige Røst, der kalder. Han der er nemlig min Kastor, og hvor utroligt det lyder, er jeg hans Halv- og Fostbroder Pollux, ogsaa kaldet Polydeukes . . .«

»Jeg havde haabet, at jeg ikke i Aften vilde blive nødsaget til at presentere min fordums Kontubernal, men for at undgaa Misforstaaelser, maa jeg nu gøre det alligevel: det er Digteren Hr. Leopold Svanebæk!« — faldt jeg ham i Talen.

— Tak for Presentationen! — Hr. Kancelliraaden behøver Du ikke at nævne. Jansen har sagt mig, hvem der var Chef for Dit Selskab — han er en komplet Idiot — det vil sige Jansen — men han kender alle Mennesker og spiller mageløst paa Pikolofløjte — og det øvrige ærede Selskab kender jeg jo af Dine egne Festreferater. For altsaa at komme tilbage til de to Dioskurer, saa maa jeg bringe Dem alle i Erindring, at det stred mod deres Venskab, at lade hinanden i Stikken. Naar den ene af dem havde tilbragt en hel Dag ved Tebordet mellem de ældre adstadige Gudinder,

saa mødte altid den Anden paa Klokkeslaget og løste ham af, saa han kunde faa sig en lille varm Hjertestyrkning nede i det glade Orkus — Ja det hjælper ikke, at Du rykker mig i Frakken. Jeg gør min Pligt alligevel! — Ser De mine ærede Fruer og Frøkener! Nu har min stakkels Ven — nej, hvad jeg vilde sige: nu har Kastor været paa Familie-Skovtur fra i Morges — jeg kender den Tilstand! Jeg har selv Onkler og Tanter! — og imens sidder den lykkelige Pollux maanebelyst og blomsterbekranset under »Skovens Hvælving«, mens »Bækkens Pige ham forlyster« med Ryste-Toddy og »den drukne Satyr« — Jansen nemlig — »Druen kryster« i Kreds af »en liflig Skare Bakantinder med runde Skuldre og røde Kinder« — De skal ikke blive bange Hr. Kancelliraad: Versene er af en Konferensraad! — Hvordan skulde vel den tro Broder kunne blive siddende saaledes? Umuligt! Han iler til Gudernes Fader, den gamle herlige Zevs, og raaber bønlig: Velbaarneste Hr. Kancelliraad! Vær barmhjertig mod min Ven Tværmose, og giv ham Ferie! Han har selv betroet mig, at en saadan Tolvtimers Højtidelighed tager mere paa hans Kræfter, end fjorten Dages Kontorstrabadser. Tillad, at jeg fører ham tilbage til den syndige Verden, der desuden længes frygteligt efter ham!«

Kancelliraaden, der iagttog Formen til det Yderste, havde med bydende Haandbevægelser forhindret baade

mig og Onkelen fra at afbryde Svanebæk. Da denne havde talt ud, erklærede han i sin mest formelle Embedstone, at Hr. Tværmose havde fuld Frihed til at foretrække »det Selskab, som passede ham bedst«, og da jeg saa vilde tage Ordet for at protestere mod Svanebæks Paastande, paabød han Tavshed med en af de samme Bevægelser, og fortsatte med en gammel Byrokrats hele Værdighed iskoldt, langsomt og med skarp Betoning paa Ordene:

»Min Mening er, at det under nærværende Forhold er Hr. Tværmoses Skyldighed saa vel mod hans Foresatte som mod hans Ven, at følge Sidstnævnte!«

Der var hverken Tale om Forklaring eller Appel, naar Kancelliraaden havde givet en Resolution paa den Maade. Jeg bukkede altsaa for Selskabet, fik min Pollux under Armen og skyndte mig bort med ham.

Nogen venlig Taksigelse for sin Umag fik han just ikke, men det var ligegyldigt, hvad jeg sagde. Han slog Alt hen i Løjer, og uagtet han endnu kun var paa det lystige Stadium af en begyndende Rus, mærkede jeg tydeligt, at det virkelig var nødvendigt at »følge« ham, da han i sin hensynsløse Overgivenhed kunde gøre sig skyldig i uforudselige Skandaler. Hvor nødig jeg vilde, maatte jeg derfor gaa med ham til det Selskab, han havde forladt, og som, efter hvad han nu fortalte mig, bestod af den omtalte Musikus Jansen,

to Herremandssønner fra Jylland og en norsk Student, samt en yngre »Enke fra Malmø« med to Søstre, og tre københavnske Veninder.

Her blev vi modtagne med stormende Jubel, og da Svanebæk havde forestillet mig som »den betrængte Dyd og Uskyld, alias Fuldmægtig Tværmose, der kun ved en fortvivlet Kamp var bleven befriet fra to mandlige og seks kvindelige Grandtanter, som næsten havde druknet ham i Familietévand« — var der ikke Maal paa Lystigheden, og der blev straks gjort Plads til os midt for Bordet.

Jeg takkede saa høfligt som muligt for den venlige Modtagelse, men erklærede aldeles bestemt, at jeg af forskellige Aarsager var nødt til at sige God Aften og God Nat med det Samme.

»Paa ingen Maade!« lød det fra alle Kanter.

»Paa ingen Maade!« — istemte Svanebæk. »Hvorledes skulde vi kunne sige God Nat til Dyden saa tidlig paa Aftenen? Saa længe vi har ham, har vi den; saa længe vi er i Selskab med ham, er vi allesammen i et saa moralsk Selskab, at ingen af os Andre behøver at sørge for Moralen, hvilket er en stor Herlighed, naar man vil more sig — altsaa: Paa ingen Maade! Men det er ikke nok, at han selv vil forlade Dem. Han vil gøre noget endnu uforladeligere: Han vil tage mig med.«

— Paa ingen Maade! —

— Jo! Dyden er strængere end De tror. Da jeg nylig har frelst ham fra den grusomme Anstændigheds bedagede Offerpræstinder, vil han til Gengæld udrive mig af den Fare, der, efter hvad han siger, truer mig her mellem forføriske Mænader og ryggesløse Bakanter. Han kommer kun for at bortføre mig og lede mine vaklende Skridt tilbage paa Dydens Sti, der — i Parentes bemærket — er den mest ufremkommelige af alle de Veje, der fører gennem Dyrehaven. Hvad siger De til det? —

Hvad de sagde, vilde blive alt for vidtløftigt at fortælle, men Summa Summarum var, at Damerne paa ingen Maade vilde tillade Bortførelsen — at de unge Jyder, der var aldeles vilde, svor paa, at vi ikke kom af Stedet, saa længe der var en Styver tilbage af de hundrede Daler, som De hver havde sat sig for at give ud paa Turen — at Musikeren raabte Bravo til Alt, hvad der blev sagt, og at Normanden, der var kæmpestærk og gik i glad Bærsærkegang, løftede mig over Bordet og satte mig ved Siden af den svenske Enke. Jeg maatte endelig ikke gøre ham »sint« — raabte han leende — for saa »dængede« han sine bedste Venner. Det var et andet Selskab end det, jeg kom fra!

I Venskab som i Kærlighed er ingen Rolle mere utaknemmelig end den: at optræde som »frelsende Engel«. Jeg burde have betænkt det forud og ladet

Svanebæk sejle sin egen Sø, men rimeligvis maa Dagens Anstrængelser og Aftenens Ærgrelser have sløvet min Dømmekraft; nok er det: jeg lod mig af misforstaaet Pligtfølelse forlede til at gøre Alt, hvad der stod i min Magt, for at bjerge ham, og kom derved med i Skibbrudet. Jo flere Opofrelser jeg havde gjort, jo mindre kunde jeg finde mig i, at de skulde være gjorte forgæves, og jo mere villig blev jeg derfor til at gaa endnu videre. Men ak! jo længere jeg fulgte ham ned ad Skraaplanen, jo større Fart fik han, og jo mindre Fodfæste beholdt jeg.

Jeg husker ikke mere, hvorledes den ene Indrømmelse førte til den anden, men det véd jeg, at da jeg endelig havde vundet den dyrekøbte Sejr og bortførte min Ven, foregik Triumftoget i følgende Orden:

1) De to Proprietærsønner, hver med en Champagneflaske i den ene Haand og en brændende Begfakkel i den anden,
2) Instrumentalmusiken: den tidtnævnte Jansen, fantaserende paa Pikolofløjte, og Normanden, akkompagnerende paa en Presenterbakke, som han »dængede« i Takt og Utakt efter Inspiration,
3) Befrieren og den Befriede Arm i Arm, hver med en Dame under den anden Arm, og
4) Koret, bestaaende af de øvrige fire Damer, ligeledes Arm i Arm, syngende Parademarschen »De gode gamle Ægyptere«.

I Nærheden af Kilden mødte vi en anden Procession, der sang »flerstemmigt«, om just ikke harmonisk.

»Det er »Integer vitæ«, de synger« — sagde Digteren, der genkendte Melodien — »De vil lade os forstaa, at de er mere dannede end vi.«

»Ja men saa maa de Død og Pine ha' Juling, saa mange som de er!« — svarede Dovrekæmpen.

Jeg protesterede mod Anvendelsen af dette Bevis for højere Dannelse, men det hjalp ikke. I det Øjeblik, da det blandede Kor trak forbi os, spurgte Digteren højrøstet: om Etatsraad Horats ogsaa skrev Viser for Brolæggernes Sangforening?

»Va' va' de' faa' ed Regement?« spurgte nu en Basrøst i den anden Hær.

»De' æ di ,rienes Fajekællinger!« — svarede en anden.

»Næ« — lød det fra en hæs Sopran — »ka I ente se, de æ naane teologiske Kendidæter fra Læ'egaaren!«

»Forstod De det?« — spurgte Svanebæk vor Kæmpe.

»Nej!« — raabte denne glad — »men rundjules skal de lel'!« — og i et Nu havde han knust fire

Cylinderhatte med sin Bliktamburin. Et Par Sekunder derefter var Slaget staaende paa hele Linien, man brødes om de gnistrende Fakler, saa Ilden fløj omkring os, de fjendtlige Amazoner blandede sig i Kampen, vore Damer skreg, Normanden skoggerlo og væltede Alt over Ende, endogsaa Jansen, der midt i Slagets Hede havde givet sig til at spille »den tapre Landsoldat«.

Lykkeligvis kom Politiet hurtig til og standsede Kampen, førend Lystigheden fik en alt for bedrøvelig Ende.

Mig blev denne Aftens Venskabstjenester dyre nok. De kostede mig en ny Hat, en Sommerfrakke, min Kontorchefs Naade og Størstedelen af mit gode Rygte.

Hele Byen fik naturligvis travlt med at referere Skandalen, og det følger af sig selv, at den ikke blev

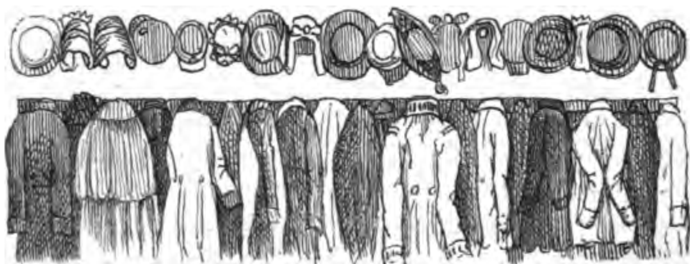
formindsket i nogen Henseende. Svanebæks Genistreger vandt betydeligt ved Bearbejdelsen, og naar man havde lét tilstrækkelig over hans Frækhed, gjorde man Bod derfor ved at erkende: »Det er Synd at Svanebæk skal have saa Lidt at staa imod med, men det er skammeligt, at denne skinhellige Tværmose skal lokke ham med paa saadan Daarlighed.«

Man vidste jo overalt, at det Hele var gaaet fredeligt og lystigt af, til jeg kom med; men »fra det Øjeblik af var den ene Skandale blevet værre end den anden.«

Ved Fastelavnstid næste Vinter overraskede et af Nyhedsbladene mig en smuk Morgen med en Nekrolog over den unge talentfulde Digter, Leopold Svanebæk, der efter et Par Dages Sygeleje var »afgaaet ved Døden, just i det Øjeblik, da de store Forhaabninger, han havde vakt, syntes at skulle opfyldes.« Som Dødsaarsag nævntes »en Hjernebetændelse, som han, efter hvad man formodede, havde paadraget sig ved overanstrængende Arbejde paa Fuldførelsen af et stort Digt, som havde beskæftiget ham i flere Aar, men som han desværre syntes at have tilintetgjort i sin Vildelse, da man ikke blandt hans efterladte Papirer havde fundet mere deraf end Begyndelsen, og den endnu ufuldførte Epilog.« — Mærkeligt nok: netop Alt hvad jeg havde set af det! —

»Hans elskværdige Karakter« — hed det til Slutning — »var nok som bekendt, og ved nøjere Betragtning saa man tydelig nok, at selv hans Forvildelser gennemskimredes af de ædle Bevæggrunde: Venskab og Kærlighed. Man behøver blot at gennemlæse hans uforlignelige Sang »den Eneste«, der for det flygtige Blik tager sig ud som et næsten frivolt Skæmt, men hvoraf den gæmte Hemmelighed titter frem mellem hver Linie, for at blive overbevist om, at han ikke i Glædernes Larm søgte Nydelse, men kun Bedøvelse af en haabløs Kærlighed til »den eneste Ene«, hvis Navn han paa Minnesangernes Vis fortav for hele Verden, og man maa ikke glemme, at naar han af og til gik vel vidt i sin vilde Lystighed, da laa Fejlen som oftest deri, at han med altfor tillidsfuldt Venskab hengav sig til saakaldte gode Venner, der hensynsløst eksploiterede hans uudtømmelige Lune, uden at have Øje for det Dyb, som skjulte sig under de spillende Skumperler.«

Jeg burde naturligvis have moret mig over denne Prøve paa æstetisk og psykiogisk Skarpsyn, men desværre: jeg ærgrede mig!

Godtfolk.

Hvad »Folk« vil sige, og hvad Folkene er for Folk. Hvad Sivertsen siger, at jeg siger om Folk, og hvad Folk siger om andre Folk. Folks Dom. Anvisning paa at vinde Folk for sig.

Menneskene skal efter deres eget Sigende være de klogeste Væsener paa Jorden, og man skulde derfor tro, at naar disse superkloge Individer slog sig sammen, maatte der komme en forbavsende Visdom ud ved Sammenlægningen, men al Erfaring bekræfter tværtimod, at Intet i Verden er dummere end »Folk« — derom er »Folk« endogsaa usædvanlig enige.

Intet er saa dumt, at man ikke skulde kunne faa Folk til at tro det; Intet er saa urimeligt, at Folk ikke skulde kunne finde derpaa; Intet er saa umenneskeligt, at Folk ikke skulde tiltro hinanden det!

Man har ondt ved at vide, om man skal græde eller le, naar man hører det Vidnesbyrd, Folk giver sig selv. Hvor man kommer hen, hører man Udbrud som: »Hvem kan regne paa, hvad Folk siger!« — »Det er umuligt at gøre Folk tilpas« — »Folk vil bedrages« — »Nu tror jeg snart, at Folk bliver gale« — o. s. v.

Og hvilken Mængde Taabeligheder maa Folk ikke gaa ind paa »for Folks Skyld« —! Man underkaster sig Udgifter, som man slet ikke har Raad til at bestride, fordi man maa »leve som andre Folk« — man gør kostbare og besværlige Selskaber, der er til lige saa stor Ulejlighed og Bekostning og lige saa liden Fornøjelse for Gæsterne som for Værten, fordi »Folk nu en Gang har Fordring derpaa« — man lader sine Sønner studere, enten de har Hoved eller ej, og plager sine umusikalske Døtre med Pianoforte-Undervisning, for at de »ikke skal staa tilbage for andre Folks Børn« — flittige Haandværkerfamilier sætter alle deres Sparepenge overstyr til Udstyrelsen af deres Søndags-Optog; anstændige Piger, der er henviste til at leve af deres Arbejde, afskaffer deres Anstændighed og anskaffer sig paa dens Bekostning Pynt som Rigmandsdøtre,

og adstadige Matroner finder sig i snart at udspile deres Skørter ved Hjælp af Staalfjere og snart at binde et helt forlorent Baghoved fast til deres Nakke eller en Udbygning til et andet Sted, altsammen fordi man maa »se ud som andre Folk« — o. s. v. — o. s. v.

Ja, Folk har rigtig nok Ret til at slaa Hænderne sammen og udbryde: »Hvor Folk dog kan være dumme!« — Jeg for mit Vedkommende har aldrig kunnet lade være at ærgre mig over Folk.

Og hvem er saa »Folk«?

Det er det Alleræргreligste! Nøjere undersøgt opløser denne dumme Masse sig i fornuftige Enkeltheder. Min Svoger Etatsraaden, der stadig ser ned paa Folk, min Ven Præsten, der lever for at omvende Folk, min Fætter Grinebideren, der altid er færdig til at le af Folk, min Nabo Bondevennen, der har drevet det saa vidt i at tage Folk ved Næsen, min Velynderinde Fru Snertinge, der ikke levner Folk Ære for en Styver, og jeg selv, der aldrig har gjort Andet end ærgre mig over Folk, og De, min kære Læser, der saa nødig vil slaas i Hartkorn med det Skæppefyld, som man kalder Folk — vi er, naar det kommer til Stykket, alle til Hobe . . . Folk. Saa længe der kun er Tale om Én af os, har han Ret til at gøre Indsigelse, og til Nød kan vi endnu protestere, saa længe vi er To, men kommer den tredie Mand til, saa er det forbi. »Tres faciunt collegium« — og saa snart Kollegiet er sat,

opløses de agtværdige Enkeltmænd i det kollektive, masseartede, smøragtige Begreb »Folk«.

Jeg har desværre haft alt for mange Lejligheder til at se, hvorledes saa vel Ævne som Vilje baade hos mig selv og hos Mænd, hvis Dygtighed og Iver jeg satte højt over min egen, er flydt ud, naar man har udrørt os i den Jævning, som kaldes: Komite, Kommission, Formandskab, Repræsentantskab eller deslige. Hvorfor? Fordi en Mand stræber at være Mand, naar man gør ham til Mand for Noget. Betror man derimod Sagen til Tre eller Flere, har man ikke længer nogen Mand for sig, man har »Folk« for sig, og et Brøk-Ansvar kan reducere enhver personlig Helhed til Brøk.

Det er ikke Overdrivelse, at ingen Dumhed er saa stor, at ikke ni kloge Mænd skulde kunne bære Ansvaret for den, naar de træder sammen i en Kommission, ti en Niendedels-Dumhed er jo ikke svær at slippe fra, naar man har otte Medbærere, og derfor paatager man sig den saa let for Selskabs Skyld. Er man tretten Mand i Lavet, kommer der kun en Trettendedel af Dumheden over Enhvers Hoved — kort sagt, jo flere man er om Byrden, jo mindre bliver den, og jo mindre den bliver, jo mindre Ulejlighed gør man sig for at undgaa den. Naar man nu véd, at Tallet paa Parthaverne i Firmaet »Folk« er ubegrænset, saa er følgelig den Medskyld, man paadrager sig, naar man begaar Dumheder i Kompagni med »andre Folk«,

aldeles forsvindende og dobbelt let at bære, da ingen af Parthaverne officielt har ladet sig indtegne som saadan, men naar som helst kan fornægte Kompagniskabet. Det er derfor ikke underligt, at »Folk« er det mest upaalidelige, mest uvederhæftige, mest hensynsløse og mest samvittighedsløse af alle Firmaer.

Naar man igen gør hele Massen til Enkelthed og udpeger den som saadan lige over for andre lignende Masser, ved i Stedet for »Folk« at sige dette eller hint Folk og Folket, faar Begrebet straks et mere agtværdigt Skin. Men desværre, det er kun Skin. Lad os blot holde fast paa Moralen og skyde de tillærte Fordomme til Side, saa vil den Forbryderroman, som vi kalder »Verdenshistorien«, overbevise os om, at Folk er Folk, hvad enten vi taler om »Folkene« eller »Folket«.

Jeg har ærgret mig graa over det Afguderi eller, om man vil, det Lefleri, der er drevet med Ordet »Folket«.

Lige saa modstridende som Folk viser sig, naar man vil indordne dem under Kollektivet »Folk«, saa anmassende er de, naar det gælder om at repræsentere Folket. Efter den oprindelige Betydning af Ordet, skulde det naturligvis omfatte alle Medlemmer af Statssamfundet, men paa ethvert Trin ovenfra og nedad træffer vi paa Folk, der opstiller sig som Formænd for Folket, idet de vil udelukke de udenfor Staaende

fra dette eneprivilegerede Samfund. Den velhavende Borgerstands Forkæmpere siger: »Vi Folket kontra Aristokratiet«, Almuens Demagoger nævner den som Folket i Modsætning til de Rige og Fornemme, og gaar vi et Skridt længere ned, vil vi høre Proletariatets Apostle skælne mellem »Folket« og Ejendomsbesidderne.

Ak — man behøver min Sandten ikke at gaa saa langt ned for at forvisse sig om, at »Folket« ikke er et Haar bedre end »Folk«. De utallige Eksempler paa Misundelighed, Upaalidelighed og Uenighed, Utaknemlighed mod Velgørere og Lettroenhed over for Smigrere, som Historien har optegnet, karakteriserer »Folket« — selv i den gamle Verdens Mønsterstater — saa ilde, som om det kun havde været sammensat af de daarligste Individer, der nu om Stunder kaldes »Folk«.

Og »Folkene«! — Ja, det er ogsaa nogle højst agtværdige Firmaer. Hvilke Kæltringstreger har ikke de ædle græske Folk udøvet mod hinanden? Hvilken Røverbande har i højere Grad traadt Lov og Ret under Fødder end det saa højt beundrede romerske Folk over for sine Naboer? Hvilken Enkeltmand vilde blive taalt mellem honnette »Folk«, hvis han i Forretningslivet gennemførte de Grundsætninger, som det engelske Folk har vist i sin Politik? Ja, lad os endogsaa se hen til det Folk, der for Øjeblikket beraaber sig paa sit guddommelige Hverv som Kulturens, Humanitetens og Lovlighedens Udbredere . . .

Nej, lad os lade være! Det behøves ikke.

Jeg tør uden andet Bevis end en Henvisning til, hvad vi hver Dag læser i Bladene, dristig paastaa, at »Folkene« lige til dette Øjeblik har vist sig endnu dummere og slettere, end »Folk« har Lov at være, og jeg tror ikke en Gang, at »Folk« vil kunne fortænke mig i, at jeg ikke kan Andet end ærgre mig over Folk — ikke blot over de organiserede Folk, der i Følge den saakaldte Folkeret har taget sig Lov til at nedskyde Folk i Tusindvis, stikke Byer i Brand, hungre Kvinder og Børn ihjel, røve, plyndre og bedrage, men især over den uorganiserede Masse Folk, der har faaet Hævd paa at misforstaa, mistænke, miskende og mistyde Alt, hvad der kommer inden for deres Synskreds.

Jeg er hundrede og atter hundrede Gange blevet beskyldt for at »dømme for strængt om Folk«, ja jeg véd meget godt, at »Folk« i Almindelighed anser mig for en mennefjendsk Særling, men hvor ærgerligt det for Øvrigt kan være, har jeg altid trøstet mig med:

at jeg aldrig har bedømt Folk saa haardt, som Folk dømmer om Folk, og

at den Særhed, hvori Folk har villet set Menneskefjendskab, netop har været en menneskevenlig Tilbøjelighed, den nemlig, der stadig har stillet mig paa det

enkelte Menneskes Side imod den umenneskelige Mængde, der kaldes Folk.

Min gamle Ven Sivertsen har en Gang, for at gøre mig forstaalig for en Fremmed, fortalt ham, at efter min Ordbog betød Folk det Samme som Pak — Folket det Samme som Pøbelen — og Folkene det Samme som Produktet af de menneskelige Udyder, multipliceret med Landenes Indbyggertal.

Jeg skulde mene, at det er en saa grov Overdrivelse, at Enhver kan tage og føle paa den, men selv om jeg virkelig nogen Sinde var gaaet til en saadan Yderlighed — hvad saa? —

Jo lavere jeg satte Jævnmaalet for Folk, jo højere maatte jo ethvert Menneske komme til at staa for mig, jo mindre jeg ventede af Mængden, jo mere maatte jeg jo paaskønne det Gode hos Individet — og jo slettere jeg forestillede mig den store Masse, jo varmere maatte jeg jo sympatisere med enhver Enkelt, der kom til at lide under dens Tryk — og det gør alle Mennesker.

Og hvor human er ikke Betegnelsen »Pak« i Sammenligning med Folks sædvanlige Opfattelse af »Folk«!

»Pak« betyder oprindelig hverken mere eller mindre end: Forskelligt, der er slaaet sammen, pakket ind — det er Bagagen eller »Pagaset«, der vistnok danner en Modsætning til Personerne, men altid betragtes som Noget, der ikke er uden Værdi.

Men hvorledes opfatter Folk i Almindelighed »Folk«? Som Forbryderæmner, og intet Andet. Selv jeg, der »dømmer saa strængt«, maa bevidne, at »Folk« ikke er nær saa slemme, som Folk gør dem. Giftmord, Landsforræderi og Brandstiftelse hører dog, Gud ske Lov, til de Forbrydelser, der kun begaas af meget faa Udskuds-Individer, men sjælden hører man Tale om en Ildebrand, hvis Opkomst er ubekendt, uden at Folk øjeblikkelig bliver enige om, at Ilden naturligvis er paasat — meget sjælden er nogen Konge død, uden at Folk har fortalt, at han var forgivet — og næsten aldrig er noget Slag blevet tabt, hvilket i Reglen alle Slag maa blive for en af Parternes Vedkommende, uden at de Tabende har raabt paa Forræderi. Alle erkender at Brandstiftelse, Forræderi og Kongemord, som sagt, er Forbrydelser, der kun kan begaas af Umennesker, men i den ikke mindre umenneskelige Forbrydelse at udpege uskyldige Personer som skyldige deri, gør Folk sig uden Betænkelighed skyldige, ikke blot af Ondskab, Hævn og Misundelse, men af Letsind, Vigtighed, Gavflaberi — stundom blot, fordi »man jo maa have Noget at snakke om.«

Det er netop den Kendsgerning, at »Folk« ikke blot dømmer strængere end jeg, men at de dømmer umenneskelig uretfærdigt, der har voldt mig de fleste Ærgrelser, ja jeg kan gerne sige, som er Skyld i, at jeg ikke kan lade være at ærgre mig.

Lad derfor Ingen forundre sig over Størrelsen af denne Indledning! Det er Virkningen af utallige Skorpionstik, der har bragt den til at svulme. Og lad det endnu mindre overraske Nogen, at det næste Kapitel bliver det mørkeste af mine Optegnelser, ti det indeholder den Historie, der mere end noget Andet har bidraget til at formørke mit Syn paa Verden.

Naar Teatrene i gamle Dage spillede »Herman von Unna«, blev altid Scenen i den hemmelige Ret givet i sorte Kostumer, mellem kulsorte Kullisser. Den Historie jeg vil fortælle, er grebet lige ud af Livet, og jeg har hverken sværtet de Handlende eller deres Omgivelser. At der forekommer adskillige sorte Situationer i den, er ganske naturligt, ti den omhandler en Mand, der hele sit Liv igennem var forfulgt af den hemmelige Ret, som man kalder »Folks Dom« — som sagt: den mest letsindige, partiske, samvittighedsløse, fordomsfulde og bestikkelige af alle de hemmelige Domstole, der har eksisteret.

»Folks Dom« er en Kendelse af den store Nævningeret, hvis Medlemmer udnævner sig selv uden nogen som helst anden Adkomst end deres Velvilje eller Uvilje for den Paagældende. De Upartiske sætter sig saa godt som aldrig paa Domstolen, men nøjes med Plads paa Tilhørerbænkene. De hemmelige Dommere er ansvarsløse, da Ingen kan paavise, hvem der har fældet Dommen, og ethvert af de utalte Medlemmer

siger derfor trøstig, naar det tilfældigvis opdages, at den er uretfærdig: »Ja, saadan er jo Folks Dom! Jeg har altid haft en Anelse om, at man gjorde den Mand Uret.«

De fleste Mennesker slipper vistnok nogenlunde helskindede fra det farlige Tribunal, men det er kun, fordi saa Faa betænker sig ikke paa at bestikke det, og Intet er lettere, naar man vil nedlade sig dertil.

I en meget erfaren Mands efterladte Papirer fandt jeg en Gang følgende:

ANVISNING

TIL

AT SIKRE SIG FOLKS BEDSTE DOM.

Gør saa lidt som muligt for Andre!

Jo mindre Du gør, jo mindre vil de fordre af Dig, og jo mindre de fordrer af Dig, jo mere vil de skønne paa det, Du gør.

Den, der aldrig hjælper, faar kun Dom over sig en Gang for alle. Den, der jævnlig hjælper, faar en ny Dom for hver Gang, han ikke gør det.

Laan Ingen Noget!

Folk tilgiver sjælden den, der gør dem til Skyldnere, aldrig den, hvem de ikke kan betale.

Giv aldrig Raad!

Folk følger dem kun halvt, og naar de kommer til kort derved, kaster de hele Skylden paa Dig.

Vogt Dig for Velgørenhed!

Folk finder sig kun i at erkende Vorherre som deres Velgører, fordi de kan lade, som de ikke ser ham.

Tag aldrig Parti!

Du kan ikke forsvare Noget eller Nogen uden at angribe noget Andet og Andre. De Angrebne gør Du til Dine Fjender, men de Forsvarede bliver ikke Dine Venner. Bliver Du siden angrebet, vil netop de være de Sidste til at forsvare Dig, for ikke at synes partiske.

Du kan ikke finde nogen Plads i de Kæmpendes Rækker, hvor Du ikke høster Skam til Tak. Stiller Du Dig forrest, saa faar Din slette Førelse Skylden, hvis Kampen tabes, og hvis den vindes, bliver det Din Fejl, at Sejren ikke blev større. Stiller Du Dig bagest, vil Alle kalde Dig for en Marodør. Hvor Du endogsaa stiller Dig, vil de, der gaar foran, dømme Dig som fejg, de der gaar bag ved, som overmodig, og de, der gaar i Række med Dig, som en Konkurrent!

Af Dine Modstandere vil Du blive fradømt al Overbevisning. Kan Kampen bringe Dig Fordel, saa er det Egennytte, der driver Dig, bringer den kun Ære, er det af Forfængelighed Du strider, og kan det forudses, at Du kun kommer til at gøre Opofrelser, uden at høste Løn, saa er det Dumhed, Fanatisme eller privat Had, der har ført Dig i Kampen.

Bryd aldrig med Skik og Brug!

Brud paa Loven betragter Folk som en Privatsag mellem Forbryderen og Politiet, og Brud paa Moralen som et Mellemværende mellem ham og hans Samvittighed, men Brud paa Tidens Mode og Stedets Skik er en Forbrydelse mod Alle, som Ingen kan lade ustraffet. Den, der gør sig skyldig deri, gør sig mistænkt for alle andre Forbrydelser, og for Folks Domstol er Mistanke det Samme som Anklage, og Anklage det Samme som Domfældelse.

Sky Alt, hvad der vækker Opmærksomhed!

At løfte sit Hoved op over Mængden er lige saa uforsigtigt, som at hæve det over Brystværnet i en belejret Skanse.

Det bliver betragtet som en Udfordring til alle de Mange, der kun venter efter Noget at sigte paa.

Frem for Alt: Gaa af Vejen for Ja og Nej!

Kun midt mellem disse to Ord gaar Stien til Folks gode Omdømme og sluttelig til — Nullernes Apoteose.

Hvis Nogen tror, at denne bitre Recept er dikteret af en Menneskefjende, saa kan jeg forsikre, at han tager grovelig fejl!

Den er tværtimod nedskrevet af den utrætteligste Menneskeven, jeg har kendt — en Maad, hvis Vandel stod i den mest skærende Modsætning til disse Leveregler, og som derfor hele sit Liv igennem var erklæret fredløs af Folks Dom — den Mand, hvis Historie jeg skal fortælle i næste Kapitel.

III.

Morten Strøms Historie.

Hans Skudsmaal. Firmaet Strøm & Milding. Hvordan han i sin Barndom slog Øjne ud, stjal Bøger og stak Ild paa Huse. Den rare gamle Milding og den gamle brave Fromberg. Hvordan Strøm købte sin Kone og tog Livet af sin Svigerfader. Et Karaktertræk af en Mand, der forstod at spille sine Kort. Hvorfor Fru Strøm druknede sig. Hvorfor Strøm fortjente sit Rygte, og hvorledes han skaffede sig det.

Jeg har tidligere omtalt en Velgører, der tog sig af mig som Fader, da begge mine Forældre i mit syttende Aar faldt

fra, og som siden efterlod mig den Formue, der har gjort mig uafhængig.

Denne Mand hed Strøm og var Medejer af en større Fabrik, som han fra først af satte i Drift og efter Haanden støttede ved en betydelig Handelsforretning, som han styrede samtidig med, at han bestred saa mange brødløse Kommunalembeder, som det var muligt at opdynge over et Menneske.

Da jeg skulde rejse over til ham, fik jeg af et Par alvidende Tanter et Portræt af ham, der just ikke lovede mig noget særdeles behageligt Bekendtskab. Hans Skudsmaal lød omtrent saaledes:

»Det er en overordenlig dygtig Mand, og hvad hans Agtværdighed angaar, er der vist ikke egenlig Noget at sige paa ham, men naar man taler om hans Karakter, trækker Folk alligevel paa Skuldrene. Saa Meget er omtrent Alle enige om: han er en fuldstændig Egoist, indbildsk og anmassende, selvklog og stivsindet, hensynsløs, haard og kold, trættekær og ondskabsfuld, hævngærrig til det Yderste, smaalig i Pengesager, ikke i Stand til at taale Nogen over sig, og despotisk mod alle sine Undergivne. Man siger, at han ved sin Brutalitet lige frem har taget Livet af sin Svigerfader, den skikkelige gamle Fromberg, hvem han skyldte sin Velfærd, og hvordan han har behandlet sin Kone, kan man omtrent slutte sig til deraf, at hun druknede sig et Aarstid efter Faderens Død.«

Ved min Ankomst til København gav et Par brave Onkler mig allerede paa Toldboden et endnu fuldstændigere Referat af Folks Dom over Manden. Det gjorde dem bitterlig ondt, at jeg, der havde saa megen velhavende Familie, skulde være nødt til at modtage Hjælp af et saadant vild fremmed Menneske, der oven i Købet havde saa lidt Hjerte i Livet, at han trods sin Rigdom havde ladet to af sine egne kødelige Søskende komme paa Fattigvæsenet. At begge Onklerne selv hørte til de mest velhavende Medlemmer af min nærmeste Familie, blev ikke omtalt. Det fulgte af sig selv, at dersom de havde haft Ævne til at hjælpe mig frem i Verden, vilde de have haft Overflod af god Vilje — det havde de jo altid! Nu maatte de nøjes med at beklage mig, der skulde tage mod Velgerninger af den fremmede, haardhjærtede Mand.

Den eneste Trøst, de kunde give mig med, var den Forsikring, at Strøms Kompagnon, Milding, derimod efter alle Folks Sigende var et af de elskværdigste Mennesker, man kunde tænke sig.

Nu skal jeg til Sammenligning med dette Skudsmaal, forsøge at tegne et andet Billede af Firmaet Strøm & Milding — efter Naturen.

Strøm var en stærkbygget, mager, mørk Mand, lidt under Mellemhøjde, han havde en høj og bred

skaldet Pande, som han stak frem i Verden uden Paryk eller Kalot, blank, som om den var poleret, stærke buskede Øjenbryn, et spidst spejdende Blik, en ganske velskabt, men noget plump Næse, der nok kunde kvalificere ham til den folkelige Betegnelse »storsnudet«, og et ejendommeligt, sarkastisk Træk ved Munden, der efter almindelig Fortolkning tydede paa, at han altid havde en Spydighed mellem Tænderne. Hvad der for fyrretyve Aar siden tilstrækkelig stemplede ham som Særling, eller i det Mindste som Original, var, at han bar et helt stort Skæg — Noget, som man i Frederik den Sjettes Tid ikke kunde holde Andre end en Regimentstambour til Gode — og hertil kom endnu den Besynderlighed, at han aldrig bar Halstørklæde eller Kalvekryds, men gik med nedfaldende Skjortekrave og ustivet Linned, og hvad der var det Værste af Alt: at han aldrig, end ikke ved den største Fest, lod sig bevæge til at bære Spidskjole.

Det første Skimt af et saadant Ydre maatte jo efter den Tids Opfattelse være tilstrækkeligt til at betegne ham som et Menneske, der formelig lagde an paa at fornærme Folk, og hvem man følgelig maatte tage sig i Agt for, og naar man siden, hvor høflig og imødekommende han forøvrigt kunde være, lagde Mærke til, hvor nødig han modtog eller gengældte Selskabslivets smaa, uskyldige, betydningsløse Venskabeligheds- og Ærbødigheds-Fraser, naar man hørte, hvor uforbeholdent

han udtalte sin Mening, hver Gang den blev æsket, hvor ubøjelig han fastholdt sin Overbevisning, selv om den blev modsagt af Damer eller fornemme Personer, og hvor skaanselløst han blottede den skikkelige Uvidenhed, hver Gang den kom til at paatage sig Kendermine — saa forstod man godt, at Folk kunde tro baade det Ene og det Andet om ham. En Mand, der i den Grad satte sig ud over, hvad han skyldte Samfundet, at han i Aaret 1830 kunde vise sig i en Selskabssal med Frakke og Sapørskæg og uden Halstørklæde, han kunde ogsaa nok være Mand for at skræmme Livet af sin Svigerfader og bringe sin Kone til at springe i Vandet!

Nej, saa var Hr. Milding en ganske anden Mand! Han var blond og blid, trind og glat, havde store blide Øjne, der hverken sagde det Ene eller det Andet, gik altid med hvidt Halstørklæde, vidste altid at finde et venskabeligt Ord til Enhver, iagttog strængt alle Høflighedsformer, blandede sig aldrig i Andres Uenighed, og undgik selv enhver Anledning til Strid; han havde den sjældne Gave at kunne høre paa Alt og paa Alle med en saa upartisk Velvilje, at Enhver var overbevist om at have ham paa sin Side, gemte altid sin Mening til Sidst og lod den kun skimte frem i den mest nevtrale Form og Farve, modsagde aldrig de Ivrige, men mødte selv de største Urimeligheder med et Smil, der tydede paa, at han saa den fornuftige Kærne i det Sagte og

oversaa Yderligheden som en spøgefuld Skal. Det var næsten umuligt at bringe hans Navn i Forbindelse med noget Ubehageligt, ti han havde en saadan Færdighed i at »gaa af Vejen« for Ubehageligheder, at man aldrig saa ham, hvor der var Fare at afværge, Nød at lindre, Møje at dele eller Strid at udkæmpe. Naar Faren var forbi, Nøden overstaaet, Arbejdet udført eller Striden afgjort, saa var den rare Milding altid den Første til at lykønske, trøste, rose og mægle, og saa paaskønnede Alle hans Deltagelse og sagde: »Havde vi blot haft ham, da det galdt!«

Uagtet man strængt taget ikke kunde føre et eneste Bevis for nogen af Delene, var Alle enige om, at han baade havde et udmærket Hoved og et inderlig godt Hjærte. Overalt var han vel set, velkommen og vel omtalt.

»Han siger ikke meget, men naar han en Gang udtaler sig, træffer han altid Hovedet paa Sømmet« — forsikrede hans Beundrere i Forretningslivet.

»Han gaar saa stille med det, men der er Ingen, som véd, hvor meget Godt han udretter!« — det vidste Alle.

Naar Strøm i Overmaal ofrede sin Tid og sine Kræfter til ulønnet Arbejde for Andre, mens Milding samvittighedsfuldt vogtede sig for ethvert brødløst Hverv og anvendte den derved vundne Tid til at føre et behageligt Selskabsliv, hvorpaa hans Kompagnon maatte

give Afkald, saa rystede man paa Hovedet over, at »denne Strøm skulde trænge sig frem overalt«. Kunde man bare faa Milding til at overvinde sin Beskedenhed, var der intet Spørgsmaal om, at han vilde gøre Alt meget bedre. At Strøm trængte sig frem, hvor der var Tale om at nyde Livets Behageligheder, kunde man rigtig nok ikke sige, men det, at han »trak sig tilbage fra alle Bekendtskaber og aldrig gengældte den Opmærksomhed, man viste ham«, vidnede jo kun om hans Uomgængelighed.

I Selskabslivet maatte Strøm altid bære den Fraværendes Uret. Selv naar man var nødsaget til at anerkende hans Fortjenester, var det den altid nærværende Milding, til hvem man adresserede baade Anerkendelsen og den velvillige Stemning; paa den fraværende Strøm blev man kun mere stødt, fordi han ikke en Gang skønnede saa meget paa Folks Opmærksomhed, at han personlig vilde modtage deres Ros.

Da Mildings Mening aldrig stred mod Folks Mening, maatte jo Folk være overbeviste om, at hans Mening var den rigtige; Strøm havde derimod ved saa mange Lejligheder vist, at han ikke brød sig om Folks Mening, men fulgte sin egen; Folk havde derfor ingen Grund til at tro paa ham, og det kom derfor snart saa vidt, at naar Folk hørte tale om en ny sindrig Opfindelse, en kløgtig Plan eller en storstilet Spekulation af Strøm, sagde de straks: »Det er

udmærket, men det er naturligvis Milding, der staar bagved, og Strøm, der som sædvanlig skal have Æren«.

Alle Firmaets gode Gerninger kendte man lige saa nøje Oprindelsen til. Milding havde stadig Lejlighed til at vise sig som den behagelige Mand, og viste sig kun som saadan. Strøm var stadig fraværende, hvor det kom an paa at gøre sig behagelig, men maatte altid tage Stødet af, hvor det galdt Ubehageligheder. Folk kunde derfor ikke tage Fejl af de To.

Da Strøm en Gang med store Ofre af Tid og Slid havde fremkaldt og gennemført et stort Velgørenheds-Foretagende, vidste jo Enhver nok, at han var Forretningsføreren, men hvem det Hele var udgaaet fra, behøvede man ikke at spørge om!

Folk gjorde i den Anledning Gilde for begge Kompagnoner. Strøm sørgede for at være bortrejst den Dag — han kunde nemlig ikke godt taale Bespisningslyrik, især naar han selv skulde være Genstand for den. Milding mødte derimod pligtskyldigst, takkede overordenlig smukt paa sin Vens og Kompagnons Vegne, og bevidnede, at den hele Fortjeneste kun tilkom ham. Det, fandt naturligvis Folk, var overmaade beskedent og elskværdigt sagt af Milding, men de vidste alligevel nok, hvad de vidste, og da Gildet var forbi og man gik hjem, kunde det hele Selskab ikke nok som udtale sin Erkendelse af, hvad han dog var for et herligt Menneske!

Det var slet ikke for meget, ti han havde anvendt fire, fem Timer ved Bordet paa at gøre sig vel lidt af Folk. At han for Resten ikke havde lagt to Straa over Kors til Fremme for det Foretagende, som havde fremkaldt Gildet og kostet Strøm flere Maaneders Anstrængelse, var en Sag, som ikke kom Folk ved, og at Strøms Navn snarere tabte end vandt ved denne Lejlighed, var heller ikke mere, end han kunde vente. Hans Udeblivelse var jo en Fornærmelse mod Folk, og til Gengæld blev man enig om at opfatte hele hans Iver for det smukke Foretagende, som en Forfængelighedssag. Der var rigtig nok en Uindviet, som ikke kunde forstaa, hvorfor den forfængelige Mand skulde have nægtet sig Duften af Skaaltalernes Virak, men han blev straks bragt til Tavshed: Strøm var kun bleven borte, fordi han havde udregnet, at Milding, naar han var borte, vilde give ham den hele Ære, som han helst vilde have alene.

Det burde han have sagt sig selv forud!

Jeg skal nu i Korthed give en sandfærdig Skitse af Strøms Levnetsløb til Sammenligning med Folks Opfattelse deraf.

Strøm var født af Forældre, der tilsyneladende var velhavende, men i Virkeligheden levede over Evne. Faderen mistede Livet ved et Ulykkestilfælde, og da

han Intet efterlod sig, tog Familien sig af de tre ældste Børn, to Sønner og en Datter. Den lille Morten lod man Moderen beholde, og hun forkælede ham saa grundigt, at han, da ogsaa hun i hans syvende Aar faldt fra, var saa ustyrlig og forvænt, som et Barn med stærke Lidenskaber og usædvanlige Aandsævner nogenlunde kan være i den Alder.

Han blev nu taget i Huset hos en Tante, der selv havde et Par overordenlig forkælede, men meget indskrænkede Børn. Den lille Plejesøn, som hidtil havde siddet paa Beundringsstol og stadig haft Lov til at sige, gøre og lade, hvad han vilde, blev af den velgørende Kone behandlet som en Paria, der ingen Rettigheder havde og følgelig var forpligtet, ikke alene til at taale Alt af Husets Børn, men endogsaa til at vise den yderste Taknemmelighed for den Skammekrogsplads, man undte ham. Det gik naturligvis ikke godt. Efter en Maaneds Forløb hændte det en Gang, at lille Morten havde lavet sig en Pisk, som lille Adolf fik Lyst til, og da han trods Tantes Opfordringer til at være en god og artig Dreng, ikke fandt sig beføjet til at give Slip paa sit Legetøj, følte Adolf sig berettiget til at gøre den Stærkeres Ret gældende og tage Pisken fra ham. Morten holdt igen saa længe han kunde, og da det endelig lykkedes den lille Erobrer at tilrive sig Byttet, fik han for stærk Fart baglængs, styrtede om og forslog sig saa slemt paa en

Kakkelovnsskærm, som han væltede, at der var Fare for hans ene Øje.

Tante kunde naturligvis efter denne Forbrydelse ikke længere beholde den lille Gøgeunge, der til Tak for udvist Barmhjærtighed stod hendes egne Børn efter Livet. Familien blev nu enig om, at Mortens Vanartighed maatte tages alvorlig under Behandling, og en Onkel, der var Præst paa Landet, paatog sig derfor at lære det forhærdede Barn Ydmyghed, Lydighed, Nøjsomhed, Sagtmodighed og alle andre manglende Kristendyder. Han tog ham strængt, koldt og pietistisk, og for at han ikke skulde smitte Husets egne Smaa med sit forargelige Eksempel, blev han foreløbig afspærret fra al Omgang, for at Ensomheden kunde øve sin formildende og opvækkende Indflydelse paa den lille Forbryder. Heraf fulgte, at Drengen blev sky, indesluttet i sig selv, bitter og trodsig, og jo mere han blev forhærdet, jo haardere blev han behandlet.

Da den gode Pastor i alle sine Straffetaler henviste til Bibelen, fik Drengen en overvældende Lyst til at gøre personligt Bekendtskab med den frygtelige Bog, hvori Vorherre skulde have skrevet saa mange haarde Ord til den lille Morten. Bede Præsten om at laane den var han for sky til, derfor listede han sig til at tage et gammelt, forrevet og ufuldstændigt Eksemplar, der laa henslængt mellem andet Makulatur paa den underste Hylde af Sognearkivets Reol, op i sin Celle.

Her studerede han Teksten ved Luen fra den aabnede Kakkelovnsdør — Lys betrode man ham naturligvis ikke. En Aften, mens han var ivrig i Færd med sit Studium, kom Præsten pludselig ind til ham, og forskræmt, som Drengen var, kastede han i sin Angst Bogen ind i Kakkelovnen og lukkede for den. Præsten trak ham ned paa sit Studerkammer for der at lade ham udføre et lille Strafarbejde til Bod for en Forsømmelse, han havde gjort sig skyldig i. Da den var udsonet og Morten vendte tilbage til sin lille Arrest, slog Røg og Flammer ham i Møde, idet han aabnede Døren. Den blussende Papirmasse havde ophedet Røret paa den lille Kakkelovn saa stærkt, at det var gaaet Ild i nogle Klæder, som hang i Nærheden, herfra havde Ilden udbredt sig videre, og var der ikke paa Drengens Raab i Hast kommet Hjælp, vilde den let gennem Bræddeloftet have naaet Straataget, og saa havde jo hele Præstegaarden gaaet op i Flammer.

Morten blev nu taget i Forhør, og tilstod Alt uden Forbehold. Imod al Forventning fik han denne Gang hverken Skænd eller Slag. Præsten tav, rystede paa Hovedet og slog Hænderne sammen. Næste Dag blev Drengen kørt til Byen og et Familieraad afholdt. Den velærværdige Opdrager, der længe havde været træt af sit slet lønnede Hverv, kunde nu med frelst Samvittighed erklære sig magtesløs over for en saa udviklet Fordærvelse. Lønnen for al den Kærlighed

og Frugten af al den Tugt og Herrens Formaning, han havde spildt paa det vanartige Barn, var nu bleven den, at Morten havde stjaalet hans Bøger og stukket Ild paa hans Hus. Dog, det kunde maaske endda bæres i kristelig Langmodighed, skønt det er haardt for en Fader ikke et Øjeblik at kunne være sikker for at vaagne om Natten og se sine uskyldige Smaa omspændt af et Flammehav — men at Morten havde kastet Bibelen i Kakkelovnen, det var — om Præsten saa maatte sige med Pavlus — Synd mod den Helligaand, som han i alt Fald ikke havde Magt til at forlade!

Hvem af Familiens Medlemmer vilde vel efter slige Oplysninger have mere med et saa gudsforgaaent Barn at gøre? — Havde man den Gang haft en af de Redningsanstalter, for hvis Lærlinge den moderne Velgørenhed aabner sine Porte, imod at paatrykke dem Stemplet »moralsk fordærvede Børn«, er der intet Spørgsmaal om, at Morten var bleven sendt derhen — men saa vidt var man endnu ikke kommen den Gang.

Altsaa: Han kom paa Opforstringshuset. Folk kunde jo rigtig nok ikke sige Andet, end at det var en skrækkelig Sorg for Familien, at lade ét Barn af deres Allernærmeste trække i »den røde Trøje«, som den Gang var Uniformen paa Stiftelsen — men Herregud! Et Barn, der havde lønnet sin første Velgørerinde med at slaa Øjnene ud paa hendes egne Børn,

og som siden havde gjort sig skyldig i Tyveri og Brandstiftelse, ja endogsaa havde kastet Guds Ord i Kakkelovnen, maatte man jo overlade til sin Skæbne!

Det var maaske Morten Strøms Lykke, at han kom paa Opfostringshuset. Her samlede han sig sammen, ikke til daadløs Harme og Mismod, men til rastløs Iver for at lære og arbejde. Min Fader, der den Gang var hans Lærer, fik som saadan en heldig Indflydelse paa ham og gjorde Alt, hvad der kunde gøres, for at formilde hans haarde Sind, men skønt det ved alle Lejligheder viste sig, at Drengen lige saa vel udmærkede sig ved et godt Hjærte, som ved et skarpt, klart Hoved, lykkedes det aldrig at tilvejebringe noget tillidsfuldt, aabent Forhold mellem ham og hans Omgivelser. Han var tjenstvillig endogsaa opofrende overfor sine Kammerater, men udtalte sig næsten aldrig fortrolig til dem og undgik saa vidt mulig at modtage Tjenester af dem. Længe før han var halvvoksen, kunde man, efter hvad min Fader fortalte, se paa ham, at der ikke alene var modnet en Mands Ævner og Tanker, men tillige en Mands hele Viljekraft i hans Sjæl.

Da Eleverne ved Udskrivnings-Eksamen efter eget Valg skulde skrive et Tankesprog paa deres Prøveskrivt, skrev han paa sin:

Den, der mod sin Overbevisning lægger to Straa over Kors for at vinde Verdens Agtelse,

sætter ved dem et Gravminde over sin Agtværdighed.

En af Anstaltens Patroner, der var bleven opmærksom paa hans smukke Haandskrift og end mere blev slagen ved det kække Fyndsprog, spurgte ham, hvor han havde læst den Sentens.

»Den har jeg ikke læst, men blot skrevet«, — svarede Drengen.

Manden blev overrasket, forlangte hans Stilebog, og da han saa, at den stod i god Samklang med Prøveskriften, lod han Dagen efter Drengen kalde til sig og spurgte, om han havde Lyst til at studere.

»Ja, Mekanik!« — svarte han kort og godt.

Det bestemte Svar behagede Manden — hvad han hed, og hvad han var, har jeg glemt; men det véd jeg: han skaffede Morten Strøm en Plads som Lærling i et mekanisk Værksted. Her arbejdede han sig frem, saa langt som Etablissementets Virksomhed tillod, rejste saa til Amerika og kom efter tre, fire Aars Forløb tilbage som en af de duligste Mænd i sit Fag.

Strøm fik straks efter sin Tilbagekomst det Hverv at sætte Firmaet Fromberg & Mildings Fabriker i tidssvarende Stand, og skønt man mistivlede om Muligheden deraf, ja omtrent var belavet paa aldeles at nedlægge dem, lykkedes hans Bestræbelser saa godt, at Etablissementet i Løbet af de første Aar kunde afbetale sin Underbalance og give rigeligt Udbytte.

Nu skulde man have troet, at Folk maatte have faaet Øjnene op for hans Fortjenester, men det var langt fra.

Det var Husets Kreditorer, der den Gang, da Ejerne begyndte at tale til dem om yderligere Laan eller »Akkord«, som Betingelse for de fornødne Tilskud havde nødsaget Dhrr. Fromberg & Milding til at lade en Mand, der kendte Fabrikationens Fremskridt i Udlandet, aldeles omordne Etablissementets Maskinvæsen og Forretningsgang, og Strøm blev som Følge deraf modtaget med den størst mulige Høflighed og den inderligste Uvilje af de to gamle Fabrikejere. Milding, der selv havde troet at være Mekaniker, gjorde imidlertid i Kraft af sin mangeaarige Erfaring, Regning paa at beholde Overtaget, saaledes at Strøm lod sig nøje med at give Raad og gøre Forslag, mens det blev Chefernes Sag at bestemme, hvor vidt og hvorledes Forslagene skulde følges, og da Strøm til en Begyndelse bestilte to nye engelske Maskiner, afbestilte Milding foreløbig den ene, i Betragtning af at den Maskine, som den anden skulde afløse, var saa godt som ny og arbejdede upaaklagelig. Da den nye engelske Maskine kom, kunde den naturligvis ikke arbejde sammen med den ældre, Milding trak paa Skuldrene, sukkede over de spildte Penge og gjorde sit Bedste for at undergrave Strøms Anseelse hos de Mænd, der havde skaffet ham Pladsen, men heldigvis

var en af disse saa oprigtig, at han gjorde Strøm Bebrejdelser. Denne, der vilde have en ren Fod at staa paa, fik i Hast sammenkaldt et Møde, motiverede sit Forslag, viste, hvorledes det var modarbejdet, og hvorledes han var uskyldig i det uheldige Resultat, som Mildings Indblanding havde fremkaldt. Milding skulde nu retfærdiggøre sig, men slap saa slet derfra, at han kun godtgjorde sin fuldstændige Mangel paa Indsigt i Sagen. Han blev syg — eller lod, som om han blev det — og blev ført bort som »en gammel Mand, der havde gjort sit Bedste og var falden med Ære. Det var sidste Gang, han satte sin Fod i Fabriken!«

Scenen var meget rørende og gjorde sin Virkning. Vel fik Strøm fra det Øjeblik frie Hænder, og vel viste det sig efter Haanden, at alle hans Foranstaltninger var sindrige og nyttige, men Folk har nu en Gang for alle Fritagelse for at forstaa sig paa Maskinvæsenet. Derimod forstaar Folk uden Undersøgelse det Oprørende i, at en hæderlig Olding skal jages ud af sin Virksomhed og gøres umyndig i sit eget Hus.

Hvor vidt Strøm virkelig var en saa stor Mekaniker, som han vilde gælde for, det skulde baade Den og Den lade være usagt, men derom var Folk aldeles enige, at han havde opført sig meget stygt mod den gamle Mand, og at det omtalte Møde vilde blive en Pind til Mildings Ligkiste.

Før Strøm overtog Fabrikens Styrelse, var de 200 Arbejdere, som den hidtil havde sultfødt, belavede paa at miste hele deres Fortjeneste og blive nødte til at søge Erhverv andet Steds. Han sammenkaldte dem straks og lod dem vide, at naar de nye Maskiner kom i Gang, vilde der kun behøves det halve Antal Arbejdere, men at disse da vilde faa en betydelig Forhøjelse i deres Dagløn. Alt gik, som han havde forudsagt, og snart kom den Tid, da Reduktionen skulde foregaa. Fabrikejerne afæskede nu Strøm en Erklæring om, hvem han af Hensyn til Fabrikens Tarv særlig ønskede at beholde, og han gav dem derfor en Optegnelse paa tyve af de dygtigste Arbejdere, der omtrent vilde være ham uundværlige; Resten overlod han Fabrikejerne at udvælge efter deres nøjere Bekendtskab til Vedkommendes Opførsel og private Forhold.

Nu blev der en Løben og Tryglen om at komme blandt de Udvalgte.

Naar Nogen henvendte sig til Fromberg, svarede han mildt: »I véd, at jeg har delt mit Brød med Jer til det Sidste. Stod det til mig, skulde ikke en Eneste gaa herfra. Men her er det Strøm, der maa raade; jeg kan kun anbefale, og det skal jeg gøre«.

Kom de til Milding, svarede han: »Det nytter ikke, at I henvender Jer til mig, gamle syge Mand, jeg er jo selv bleven jaget bort, fordi jeg holdt paa mine Arbejdere. Jeg skal gerne gøre det Lidt, jeg

endnu formaar, men det er Strøms Indstilling, der gør Udslaget«.

Saa gik de altsaa til Strøm, og hos ham fik de kun den Besked: »Jeg har indstillet dem, som jeg tror, at Fabriken bør holde paa; hvor mange og hvem, det bliver en Sag mellem Ejerne og mig«. Naar saa Nogen besvor ham at tage Hensyn til hans syge Hustru, mange Børn o. s. v., svarede han, at han ikke havde været berettiget til i sin Indstilling at tage Hensyn til noget som helst Andet end Fabrikens Interesse. Det var jo nok til at stemple ham.

Enhver af de to Hundrede Arbejdere var nu vis paa at have begge Ejernes Stemmer for sig; fik han Lov til at blive, var det altsaa deres Skyld, fik han Afsked, var det Strøms. Da Afgørelsens Dag kom, gjorde Strøm, hvad der stod i hans Magt, for at hævde alle Humanitetshensyn ved Valget, men da var Dhrr. Fromberg & Milding aldeles enige om, at Fabrikens Tarv maatte være det udelukkende Hensyn, og at følgelig den kraftigste Alder og det mindste »Paahæng« maatte gøre Udslaget. Det blev derfor især de ældre Mænd med store Familier, der maatte vige Pladsen, og det Ramaskrig, der i den Anledning blev rejst mod Strøm, lader sig ikke beskrive. Uagtet det var ham, der ved enhver Lejlighed havde talt Arbejdernes Sag, uagtet det var ham, der havde vovet sin Stilling for at skaffe dem bedre Kaar, uagtet det

var ham, der ved at frelse. Fabriken, havde sikret den ene Halvdel af de brødløse Arbejdere en livsvarig Eksistens og skaffet den anden Udkomme i omtrent halvandet Aar — sagde Folk nu, at det var ham, der havde bragt hundrede ulykkelige Familier til Tiggerstaven, og at det ene og alene var hans Umenneskelighed, der havde tvunget Ejerne til at afskedige netop de Arbejdere, som havde opslidt sig i Fabrikens Tjeneste.

Man maa endelig ikke tro, at han hos den udvalgte Halvdel høstede en Tak, som svarede til de Forbandelser, der regnede ned over ham fra de Forskudte! Saadan er Folk ikke. De Lykkelige følte sig frem for Alle forpligtede til at istemme Hylet, det var det Mindste, de kunde gøre, for at vise de Ulykkelige en billig Deltagelse. At de selv kunde takke hans Virksomhed for en sorgfri Fremtid, det var de alt for gode Sjæle til at mindes paa samme Tid, som han ikke havde kunnet gøre det Samme for alle deres Kammerater.

Den gamle Milding døde kort efter den nye Omordning. Lægen antog, at Nydelsen af nogle for store Portioner Snittebønner havde været den nærmeste Anledning til hans Bortgang, men Folk kunde ikke et Øjeblik tvivle paa, at det var Sorgen over de mange Familiers Ulykke, der havde lagt ham i Graven. Skønt det var ham, hvis Uduelighed havde bragt

Fabriken til Randen af den Undergang, hvorfra Strøm havde frelst den, og skønt han i Stilhed havde modvirket Alt, hvad Strøm havde gjort til Arbejdernes Bedste, var det nu en afgjort Sag, at han havde været deres gode Engel og Strøm deres onde. Paa Begravelsesdagen blev der fra hele Sognet gjort en storartet Demonstration til hans Ære, og Præsten holdt ved hans Grav en saa glødende Lovtale over hans Kærlighed til sine fattige Brødre, i Modsætning til »den Ubarmhjærtighed, hvoraf der findes saa megen, ak, saa saare megen«, i vor syndige Verden, at den fanatiserede Arbejderflok fik den største Lyst til at gøre Strøm til et Sonoffer paa den Hedenfarnes Hvilested.

Folk har maaske aldrig været mere enige om at tale ilde om et Menneske, end man den Gang var, naar Strøm kom paa Tale, og hvad der gjorde Uviljen mod ham saa meget stærkere var, at den blev nødsaget til at snige sig om bag hans Ryg, fordi der ikke fandtes noget Bevis, som berettigede til et aabent Angreb paa hans Karakter og Handlemaade. Bagtalelsen bliver altid dobbelt opfindsom, naar den ikke kan finde Kendsgerninger at paaberaabe sig. Saa tager den sin Tilflugt til Hentydninger og »halvkvædede Viser«, og hvad der kan gemmes bag dem, er værre end alle Forbrydelser.

Der var dog et Menneske, som aldrig sagde noget Ondt om Strøm, og det var hans Principal Fromberg — han talte nemlig aldrig uvenlig om Nogen eller til Nogen, og blev derfor til Gengæld løftet til Skyerne af Alle, der talte om ham, som et Mønster paa en Hædersmand.

At han virkelig var det, kunde man næsten ikke tvivle paa. Det var omtrent umuligt at finde en mere indtagende gammel Mand: høj og anselig Figur, regelret Ansigt, langt snehvidt Haar, velvilligt Smil, forekommende Væsen og en gammeldags, from, religiøs Stil i Talen, der stemte saa godt overens med hele hans ærværdige Ydre!

Naar Andre angreb Strøm, tog den gamle Fromberg altid hans Parti, og forsikrede, at han for sit Vedkommende var overbevist om, at man bedømte den unge Mand alt for strængt. »Strøm havde mange gode Sider, og hans værste Fejl var, at han brød sig for lidt om Folks Dom«. En skarp Iagttager vilde maaske have bemærket, at den Gamle aldrig i sit Forsvar gik længere end til disse almindelige Talemaader, der kun udæskede til yderligere Begrundelse af de strænge Domme, endskønt han meget ofte med en lille Oplysning kunde have bevist, at man gjorde Strøm Uret — men Folk er ikke skarpe Iagttagere! De lagde ikke en Gang Mærke til, at hver Gang Fromberg talte Strøms Sag, tiltog Uviljen mod denne

omtrent lige saa meget som Velviljen for den fromme Gubbe.

Strøm havde imidlertid bragt det hele Etablissement i den ønskeligste Stand; nu maatte Værket kunne gaa uden ham, og en ung Mand, som han selv havde oplært, lod endogsaa jævnlig Vedkommende forstaa, at det kunde gaa meget bedre. Han forstod saa snildt at dyrke den almindelige Uvilje mod ham, at Frugten snart modnedes. Med Arbejdernes bedre Kaar var der fulgt større Fordringer, med Fabrikejernes forøgede Indtægter havde der udviklet sig Krav paa endnu mere Udbytte, selv om det skulde vindes ved Nedsættelse af Arbejdslønnen eller Forlængelse af Arbeidstiden, og den haabefulde unge Næstkommanderende bestyrkede efter bedste Ævne begge Parter i deres Fordringer. Strøm stod derimod urokkelig fast baade mod den ene og den anden. Urimelighed, men snart mærkede han, at hans Stilling var aldeles uholdbar: han havde hverken Støtte eller Paaskønnelse paa nogen af Siderne, og da han en Dag erklærede sig ude af Stand til at opfylde de Krav, der stilledes til ham, og villig til at vige Pladsen for Enhver, der formaaede det, greb begge Principalerne — Hr. Milding junior var traadt i Faderens Sted — hans Tilbud med Glæde, og en Time derefter forkyndte rungende Hurraraab fra alle tre Etager i Fabriken, at Efterretningen om hans Fratrædelse var naaet til Arbeiderne.

Den brave Fromberg vilde imidlertid ikke have, at Folk skulde beskylde ham for Uskønsomhed, og Dagen førend Strøm skulde overgive Styret til sin Eftermand, den omtalte megetlovende Maxmand, kom Patriarken i Følge med denne og tre Arbejdere, yderst højtidelig og rørt op til Strøm for at indbyde ham til et Aftensgilde, »hvorved hele Fabrikens Personale, fra den Ypperste til den Ringeste, vilde samles i dybt følt Trang til at bevidne ham deres Taknemlighed for hans fortjenstfulde Virksomhed.«

Og hvorledes modtog vel Morten Strøm denne smukke, smigrende Indbydelse?

Han hørte med en næsten spottende Mine paa Gubbens hjærtelige Tale, ja, man siger endogsaa, at han trak paa Smilebaandet, da den Gamle til Slutning knuste en Taare i hvert Øje, og derpaa svarede han:

»Jeg takker for den Æresbevisning, man havde tiltænkt mig, men jeg skylder baade Dem og mig selv at afslaa den. Hvor store eller smaa mine Fortjenester har været, det véd Ingen bedre end jeg selv, og hvorledes de er blevne paaskønnede baade ovenfra og nedenfra, derpaa har jeg saa godt Rede, at der ikke behøves nogen Festtale for at oplyse mig derom. Vil De imidlertid absolut give en Fest for mig, saa opsæt den blot et Aars Tid eller to! Skulde der da blive Tale om dybt følt Trang med Mere, saa skal jeg være villig til at høre Alt, hvad De har at sige mig.«

»Det var Topmaalet paa Strøms Hovmod, Uforskammethed og Utaknemlighed« — sagde Folk, og saa gjorde man Gilde, ikke for ham, men for hans Eftermand.

Det varede imidlertid ikke længe, før man kom sig efter Glædesrusen. Trods sine glimrende Løfter kunde den nye Bestyrer ikke forøge Udbyttet. Arbejdernes Løn, der skulde have været forhøjet, blev derfor nedsat; i den Anledning kom det til en lille Opstand, en mistænkelig Ildebrand, Kvaklerier med Assurancen, Tab og Kreditspild, og til Syvende og Sidst kom den Efterretning, at Hr. Maxmand, der var sendt til England for at købe nye Maskiner, havde taget fejl af Vejen og var gaaet til Amerika tillige med de Summer, der var stillede til hans Raadighed.

Omtrent paa samme Tid kom Strøm tilbage fra en lille Tur til Frankrig, hvor han for en betydelig Sum havde solgt en af sine Opfindelser, og nu kappedes Alle om at erkende den Uret, man havde gjort ham. Fromberg henholdt sig til, hvad han altid havde sagt, Milding junior havde aldrig sagt Noget, og samtlige Arbejdere svor paa, at det var »den Æsel Maxmand«, der var Skyld i det Hele.

»Man skal aldrig kalde Folk for Æsler — det er Synd mod de skikkelige Dyr« — sagde Strøm.

Det lignede ham — sagde Folk, men hvad der ikke lignede ham efter deres Mening, det var, at han

nu, da Alt syntes tabt, frelste sine fordums Principaler ved at sætte hele sin Kapital i Forretningen og selv træde ind i Firmaet.

»Det maa være for at hævne sig!« — sagde Folk.

Man fik snart en fuldstændig Forklaring over Strøms mistænkelige Højmodighed.

Fromberg havde en Datter paa sytten, atten Aar. Det var en meget smuk, men meget fin og svag lille Skabning, med gennemsigtig Hud, svag Rosenrødme og klare, dybe, mørke Øjne — kort sagt, et af de Børn, man ikke kan nægte Noget, »fordi man ikke véd, hvor længe man har dem«. Hun var varmtfølende, heftig, lidt overspændt og ustandselig i sin Viljefart, naar en Tanke først havde sat hende i Bevægelse.

Hun havde allerede som Barn faaet en levende Interesse for Strøm, og hvad enten det nu var hendes Barnetro paa Faderens idelig gentagne: »Man er for stræng mod Strøm«, eller en nervesvag Naturs fine Instinkt, der havde givet hende denne Overbevisning, nok er det: hun havde altid holdt af ham, og var maaske den Eneste, der ret inderlig sørgede over hans Bortrejse. Imod Maxmand, der gjorde Alt for at sværte den Bortrejste, havde hun fattet en Uvilje, der steg til Afsky, da han begyndte at gaa paa Frierfødder,

og det er næppe tvivlsomt, at hendes Had til ham bidrog Sit til at bane Vej for en Kærlighed til den Mand, han havde fortrængt.

Da nu Synderen havde bragt hendes Fader til Ødelæggelsens Rand, da den Gamle til sidst for Alvor maatte erkende, hvor slet man havde paaskønnet Strøm, og da denne atter vendte tilbage som en Frelsens Engel for den af hende forgudede Fader, saa brød Kærligheden ud i lyse Luer.

Strøm havde aldrig været smuk eller besiddet noget af de Fortrin, der gør mest Lykke hos Damer. Han havde fra sin forkuede Barndom endogsaa faaet en vis Sky for at nærme sig dem, og som han selv spottende sagde, han havde »aldrig haft Tid til at forelske sig,« skønt han allerede var naaet ind i Trediverne. Skulde han have gjort det første Skridt for at naa Hymens Alter, vilde han ubetinget have endt som Pebersvend, men den umiskendelige Kærlighed, hvormed Olivia Fromberg kom ham i Møde, kunde ikke Andet end overvælde en Mand, der havde nydt saa lidt Velvilje som han. Olivia saa snart, at hun havde vundet hans Hjærte, men hun saa lige saa tydelig den Mangel paa Selvtillid og de Delikatessehensyn, der ubønhørlig vilde afholde ham fra enhver Forklaring. Den Dag, da han ved at træde ind i det ødelagte Firma, havde reddet hendes Fader fra Ødelæggelse,

gik hun hen til ham, saa ham ind i Øjnene med sit underlige, dybe Blik og sagde:

»De véd, at jeg holder af Dem, og jeg véd ogsaa, at De holder af mig, men efter hvad De har gjort i Dag, er jeg vis paa, at De aldrig vil fri til mig. Derfor kommer jeg nu og spørger, om De vil have mig!«

Strøm kunde ikke faa et Ord over sine Læber, men han fik for første Gang Øjnene fulde af Taarer, og det var ikke sært, ti det var tredive Aars Is, der smeltede i ét Øjeblik!

»De svarer ikke?« — vedblev Olivia — »Frygter De for, at Folk skal sige . . .«

Det Ord gav ham Mælet igen.

»Folk!« — gentog han og rystede Taarerne af sine Øjnene med en Mine, som om han havde vundet en hel Verden.

Saa var den Sag klar. Kort efter stod Bryllupet.

Men Folk sagde ganske rigtig: »Stakkels Pige! Hun har maattet sælge sig for at frelse Faderen. Nu har da Strøm faaet En at hævne sig paa!«

Strøm havde, da han indtraadte som Parthaver, betinget sig frie Hænder med Hensyn til Fabrikernes Styrelse, Milding havde faaet Omsætningen og

Fromberg Regnskabsvæsenet at raade over, og denne Ordning var for saa vidt fortræffelig, som Arbejdet fik den kraftigste og kyndigste Styrer, Handelen kom i Hænderne paa den mest belevne og snilde Kompagnon, og Pengevæsenet blev betroet til en Mand, der blot behøvede at vise sig, for at gøre enhver anden Sikkerhed overflødig. Saaledes gik Alt godt og herligt i et Par Aars Tid.

Men en smuk Dag fik Strøm et Brev fra Newyork, som den forløbne Maxmand, liggende for Døden paa et derværende Hospital, havde dikteret en brav Metodist, der i en Efterskrift bevidnede hans Afgang. Synderen skriftede heri alle de Bagtalelser og Rænker, han havde anvendt for at fordrive sin tidligere Lærer og Vejleder, og fortalte derpaa, hvorledes den ene Kæltringestreg havde truet ham til den anden, indtil han, for at undgaa Opdagelse, havde grebet til det fortvivlede Middel, at løbe bort med den ham betrode Kapital, hvis Beløb han opgav.

Dette Beløb var imidlertid næppe en Trediedel af den Sum, som Fromberg i sin Opgørelse havde anført som tabt ved Maxmands bedragerske Flugt.

Strøm vidste næppe, hvad han skulde tro, ti paa den ene Side var det ubegribeligt, at en døende Synder, der bad om Tilgivelse for sine Forbrydelser, skulde forvanske en ligegyldig Talstørrelse, og paa den anden

var det næsten utænkeligt, at der kunde hvile blot en Skygge af Uredelighed over en Mand som Fromberg.

Der var imidlertid en tredie Mulighed, nemlig at en engelsk Bedrager, der havde kendt Maxmand og hans Forhold til det Hus, hvor Pengene skulde hæves, kunde være den Skyldige, og da der saaledes kunde være Sandsynlighed for et Falskneri, som maatte gaa ud over vedkommende Bankier, og ikke over det danske Firma, rejste Strøm i Stilhed over til England, undersøgte Sagen og kom tilbage med aldeles fyldestgørende Beviser for, at den gamle Hædersmand virkelig havde benyttet Lejligheden til for egen Regning at bjerge en Sum, der var dobbelt saa stor som den, Maxmand havde taget med sig.

Den snilde Maade, hvorpaa Sagen var ordnet, saaledes at Sidstnævnte kunde komme til at staa i Stikken for et Beløb, der var tre Gange saa stort som det, han havde Raadighed over, tydede endogsaa paa, at den Gamle, før han betrode Kæltringen Pengene, maatte have været vis paa, hvad der vilde ske; i alt Fald havde han forud sikret sig Midlerne til at benytte sig af hans Rømning.

Det var en forfærdelig Opdagelse for Strøm. Vel havde han længe været overbevist om, at den Gamle ikke altid i Smaating gennemførte de Grundsætninger, der saa yppig vældede frem i hans dydige og gudelige Udtalelser, og vel var det ham intet Nyt,

at Gubben først og fremmest i fuldt Maal anvendte »den kristelige Overbærenhed«, som han altid havde paa rede Haand, over for sine egne »menneskelige Skrøbeligheder«, men at Hædersmanden, der saa ofte havde talt om »den Lykke, at kunne bringe sine hvide Haar uplettede i Graven« — at han skulde være en simpel Forbryder og have gjort sig skyldig i et Bedrageri, der kvantitativt var dobbelt saa stort, og kvalitativt ti Gange værre end Maxmands, det var en Overraskelse, der truede med at kuldkaste al Tillid til Folks Ærlighed.

En Svigersøn, der havde haft mildere — eller slappere — Karakter og Retsbegreber, vilde rimeligvis have beholdt sin Opdagelse for sig selv og ladet den gamle Misdæder gaa til Hvile med den Tro, at Ingen kendte hans Forbrydelse, men et Pligtmenneske som Strøm kunde ikke et Øjeblik tænke paa at forraade Retten af Slægtskabs- eller Skaansels-Hensyn. Hans Beslutning var tagen, og allerede ved hans Hjemkomst saa den unge klartsynede Kone i det Blik, hvormed han modtog den Gamles Velkomsttale, at der var noget Forfærdeligt uafgjort mellem dem. Hendes Forsøg paa at faa Manden til at betro hende, hvad der var paa Færde, var imidlertid spildte, hun blev mere og mere urolig, og da Faderen ved Aftensbordet holdt en af sine sædvanlige fromme Taler, steg hendes Uro til Rædsel ved at betragte Manden, der bleg og med

sammenpressede Læber sad ubevægelig og knugede sit Glas. I det Øjeklik, da Svigerfaderen med opløftede Øjne takkede Himlen, som havde forundt ham den Lykke . . . o. s. v. — og netop havde nævnt »de hvide Haar« . . . knustes Strøms Glas; Konen udstødte et Skrig og besvimede, og Talen og Maaltidet maatte afbrydes.

Næste Morgen kom Fromberg over til sin Svigersøn. Ved et Skimt af den ubeskrivelige Angst, hvormed hans Datter havde betragtet sin Mand, var det gaaet op for ham, at der maatte være kommet Noget mellem Ægtefolkene; nu vilde han vide Aarsagen til det besynderlige Optrin. Strøm førte ham ind paa sit Arbejdsværelse og drejede Nøglen om i Laasen. Det forekom Stupigen mistænkeligt. Hun vinkede ad Husjomfruen, og begge lagde nu Øret til Døren.

De hørte først Strøm tale med dæmpet Stemme — hvorom, kunde de ikke skælne. Derpaa hørte de den Gamle rejse sig, skyde Stolen fra Bordet og sige med høj Røst: »Unge Mand! En saa uhørt Fornærmelse vover De at byde en Olding, som . . .« — mere fik han ikke sagt, ti her blev han afbrudt af Strøm, og denne Gang hørte man tydelig, at han sagde: »Spar Deres Deklamationer! Her har De Sort paa Hvidt!« Saa blev der Tavshed nogle Øjeblikke, derpaa hørte man hurtige Skridt, Stønnen, Klirren med Vandkaraffen, og til sidst styrtede Strøm ud og raabte

paa et Bud efter Fabrikslægen. Fromberg var pludselig bleven syg.

Den Gamle havde faaet sit Naadestød ved Synet af Beviserne for sin Brøde. Han laa omtrent et Døgn i en dødlignende Dvale, kom derpaa til sig selv, spurgte med svag, lallende Stemme, hvad der var hændt, fik saa Øje paa Strøm, blev greben af Skælven og Skræk, raabte »Skjul mig! Skjul mig!« og fik et nyt Anfald. Det blev det sidste.

Nu havde Folk faaet Vand paa deres Mølle.

Det var afgjort, at Strøm havde fornærmet sin Svigerfader saaledes, at den ærværdige Gamle havde taget sin Død derover. Anledningen dertil kendte Ingen uden Strøm, og »han røbede den naturligvis ikke,« men naar man vidste, hvad Fromberg havde været for en Hædersmand, og hvordan Strøm havde opført sig lige fra sin første Barndom, saa behøvede man ikke at spørge, hvem der havde haft Ret.

Hvilken Gravtale Fromberg fik, kan man let begribe: Han havde i en Menneskealder været en Fader for alle de Mange, der stod ham nær, og et Mønster for hele Menigheden, aldrig havde hans fromme Læber udtalt et umildt Ord — ej en Gang mod dem, der havde været ham haardest! — Aldrig havde han været savnet paa sin Plads i Kirken, aldrig var den ringeste Broder i Sognet bleven baaret til Jorden, uden at

han havde blottet sit ærværdige hvide Hoved ved hans Grav. I Sandhed! Det var en Natanael, i hvem der ikke fandtes Svig. Hvo kunde vel ved hans Grav sige, at han nogen Sinde havde tilvendt sig et Halmstraa med Uret? . . . o. s. v.

Strøm sagde Ingenting, men Folk — Folk de sagde som Præsten.

Af den Arv, der i rede Penge tilfaldt Strøm efter Svigerfaderens Død, tilbagebetalte han under Paaskud af en opdaget Fejl i Regnskaberne, Milding hele den Part, hvorfor han var bleven bedragen. Selv gjorde han intet Krav gældende i Boet, men bar rolig baade det dobbelte Tab og alle de Beskyldninger, som Frombergs Bedrageri havde paaført ham.

Folk fik saaledes Intet at vide om Aarsagen til Katastrofen, og det følger derfor af sig selv, at der blev opfundet en Mængde Rimeligheder, den ene mere urimelig end den anden; det Rimelige blev uden Betænkning forfremmet til sandsynligt, Sandsynligheden er jo omtrent Næsten-Vished, og naar har vel Folk været saa smaalige, at de skulde gøre Forskel paa det næsten Visse og en Kendsgerning?

Det var nogle stygge »Kendsgerninger«, der paa den Maade kom for Lyset. Kun én Gisning, hvis Oprindelse for Resten kunde føres tilbage til en forblommet Ytring af Fru Milding, fandt Folk for urimelig til at optages mellem det aldeles Visse; det

var: at Strøm — der naturligvis ikke kunde glemme, at den Gamle havde foretrukket Maxmand for ham — ovre i England skulde have faaet fat i nogle Oplysninger om den Bortrømte, og efter sin Hjemkomst benyttet dem til at beskylde Svigerfaderen for Delagtighed i Bedrageriet. En saa djævelsk Ondskab kunde Folk dog ikke tiltro Strøm.

Til nærmere Forklaring over denne Gisnings Fremkomst, skal jeg i Forbigaaende meddele en Oplysning, der var ret betegnende for Mildings Karakter.

Da jeg mange Aar senere, ved hans Dødsfald, af Enken blev anmodet om at gennemse og ordne hans Papirer, fandt jeg mellem dem et Brev, som Maxmand paa sit Yderste havde skrevet til Milding, og hvori han berørte, at han havde sendt et tilsvarende Brev til Strøm, men at han derimod ikke kunde bekvemme sig til at bede Fromberg om Tilgivelse: »de havde vist, naar det kom til Stykket, lige meget at forlade hinanden!«. Det var først, da jeg viste min Plejefader dette Brev, at han fortalte mig Historiens Sammenhæng.

Den forsigtige glatte Milding, der altid saa snildt forstod at undgaa ubehagelige Sammenstød, havde klogelig udregnet, at naar en Mand med Strøms stærke Retsfølelse og Pligtiver havde faaet Haand om Sagen, behøvede han Intet at gøre, men kunde rolig afvente Udfaldet. Han havde derfor aldrig ladet sig mærke med, at han kendte det Mindste til Frombergs

Bedrageri, Hensigten med Strøms Rejse, Aarsagen til den Gamles Død eller Beskaffenheden af den Regnskabsfejl, som bevægede Strøm til den store Udbetaling.

Derved havde han ikke alene sparet sig for et Brud med den gamle Kompagnon, hvis Navn maatte frelses for Firmaets Skyld, og hvis Helbredstilstand gjorde en Forklaring livsfarlig, men — hvad der var fuldt saa vigtigt for ham — han havde undgaaet at angribe en Mand, hvem Folk forgudede, og at tage Parti med en Mand, der havde alle Folk imod sig, og saa havde han oven i Købet den Behagelighed, at han uden Vægring kunde modtage den betydelige Pengesum, som han ellers vilde have haft svært ved at stikke i sin Lomme.

Morten Strøm havde aldrig anet Tilværelsen af et saadant Brev. Da han havde læst det, rystede han paa Hovedet og udbrød:

»Og det kunde han tie med i femten Aar! Ja, den, der har gjort saa meget for at staa sig godt med Folk, han har baade fortjent og betalt deres Berømmelse!

Den sørgeligste Følge af Opgørelsen med Fromberg var det Indgreb, den gjorde i Forholdet mellem Strøm og hans Kone.

Budskabet om Faderens Sygdom og Død fremkaldte hos hende en Rystelse, hvis Følger i længere

Tid holdt hende paa Sygelejet, og skønt Lægen erklærede, at hans Hjælp var frugtesløs, saa længe hendes Sindsuro ikke blev dæmpet, turde Strøm lige saa lidt besvare det Spørgsmaal, der idelig dukkede op i hendes Tanker, som hun turde udtale det. Hun gættede, at det, der var forefaldet, maatte være tilintetgørende for hendes Tro, enten paa den forgudede Fader, eller paa den over al Mistanke hævede Ægtefælle. Han vidste, at hvis han fortalte hende Sandheden, vilde han enten berøve hende Livet eller maaske — Forstanden.

Begge tav altsaa, og hvor der mellem Mand og Kone er et saa stort Æmne, som idelig sysselsætter Tankerne, uden at man tør omtale det, der er det ude med den ægteskabelige Lykke. Folk opdagede snart, at den smukke unge Frue var ulykkelig, og det var utroligt, hvor levende man tog Del i hendes Ulykke! Den inderlige Kærlighed, der trods det ulykkelige Forhold, vedligeholdt sig mellem de to Ægtefæller, førte naturligvis ikke Folk paa Vildspor. Naar Strøm opbød Alt for at kunne opfylde hendes mindste Ønsker, før de blev udtalte, var det kun for at stikke Verden Blaar i Øjnene, og naar Olivia var allerkærligst mod sin Mand, saa man allertydeligst, hvor megen Umage hun gjorde sig for at skjule den Rædsel, hun følte for ham.

Den Kløft, der saaledes var opstaaet mellem de To, blev af sig selv dybere og dybere, bredere og

bredere. Til sidst blev den unge Kone enig med sig selv om, at selv den værste Vished vilde være mindre pinlig end Uvisheden. Aarsdagen efter Faderens Død bad hun derfor Strøm uforbeholden at sige hende Sandheden, hvorledes den end var, men da han ikke tiltrode hende Styrke til at høre den, gav han hende et undvigende Svar, der i Stedet for at berolige hende, satte hendes Indbildningskraft i en endnu mere utaalelig Spænding. Nu besluttede hun ved hvilket som helst Middel at skaffe sig Rede paa Sagen.

Strøm havde med en Forretningsmands yderste Omhu gemt de faa Papirer, der vedkom Sagen, i en Lønskuffe, hvis Tilværelse han aldrig havde betroet Nogen; hvorledes hans Kone havde opdaget dette Gemme og gættet, hvad det indeholdt, fik han aldrig at vide, men da han en Times Tid efter den nævnte Sammenkomst kom ind i sit Arbejdsværelse, fandt han Chatolsklappen aaben og Lønskuffen tom. Han ilede straks op paa sin Kones Værelse, men hun var hverken der eller noget andet Sted i Huset. Først efter en god Stunds Spørgen fik han at vide, at man havde set hende sidde og læse ude paa Søen i den lille Baad.

Baaden laa ganske rigtig et Stykke ude paa Søen, men den var tom. Da man kom ud til den, saa man i Bagstavnen nogle Papirslapper, som Strøm stak til sig med en mistænkelig Hast. Efter en halv Times

Søgen fandt man den unge Kones Lig; hun holdt et Brev fastknuget i den krampagtig knyttede Haand. Efter al Sandsynlighed maatte Opdagelsen af den tilbedte Faders Bedrageri have paaført hende en Besvimelse, hvor under hun var falden over Bord.

Folk vidste imidlertid meget bedre Besked om, hvorledes det var gaaet til. Det var Gud og Hvermand bekendt, hvor ulykkeligt hendes Ægteskab havde været; og hvor haard Strøm var mod hende lige til det Sidste; man havde set hende komme grædende ud fra hans Værelse en Time før Ulykken skete, og Stupigen havde endogsaa hørt hende sige til ham: »Nu er det din Skyld, naar jeg gaar den Vej, jeg nødigst vilde!« Disse Ord og den Omstændighed, at Ulykken indtraf just paa Faderens Dødsdag, var mere end tilstrækkelige til Bevis for, at hun havde druknet sig med Forsæt, og en yderligere Forklaring over Bevæggrunden til dette fortvivlede Skridt, havde man fundet deri, at Gartneren, som tråk hende op af Vandet, tydelig havde set Maxmands Navn paa det Brev, hun holdt i Haanden.

Der var intet Spørgsmaal om, at hun havde baaret paa en ulykkelig Kærlighed til ham, da hun blev tvungen til at tage den Mand, som i saa kort Tid drev hende til at gøre Ende paa sit Liv!

Ikke en Gang hendes Død maatte have forsonet Strøms Grumhed. Folk vilde næppe tro deres Øren,

da de hørte, at han udtrykkelig havde bedt Pastor Bavelse om ikke at holde Tale ved hendes Grav. Det kunde de ikke forstaa!

Det var til denne Mand, jeg som ungt Menneske maatte tage min Tilflugt.

Som jeg allerede har fortalt, sørgede min nærmeste Familie for, at jeg ikke forud skulde faa for store Forventninger om hans gode Egenskaber, og jeg tilstaar, det var et besynderligt Indtryk, jeg fik af vort første Møde.

Da jeg takkede ham for de uventede Tilbud, han uopfordret havde gjort mig, uagtet jeg personlig var ham ubekendt og kun stod i et meget fjærnt Slægtskabsforhold til ham, svarede han med sit ejendommelige sarkastiske Blik: »Ja, hvis Du tror, at jeg har opsøgt Dig, fordi Din Moder har været Halvsødskendebarn til min, saa kan jeg forstaa, at Du maa føle dig meget trykket af Din Taknemlighed — især da Du formodenlig har hørt, at jeg skal have kødelige Sødskende paa Ladegaarden! Men Du kan ganske rolig modtage de Tjenester, jeg er i Stand til at gøre Dig! De er kun Afbetalinger paa en Gæld, hvori jeg staar til Din Fader fra den Tid, da hverken Søskende eller Onkler vilde vide af mig at sige«.

Jeg fik imidlertid Dag for Dag de klareste Beviser for, at den saa ilde udskregne hjærteløse Egoist var et Menneske, der mindst af Alt tænkte paa egen Fordel, Ære, Mageligheds eller Behagelighed, men tværtimod uden Krav paa Løn eller Paaskønnelse sled sig op for at tjene og hjælpe Andre, at han ikke alene til det Yderste var samvittighedsfuld i at agte Andres Ret, men endogsaa godmodig og overbærende mod deres Skrøbeligheder, og at der bag hans skarpe, som oftest skærende Udtalelser af Grundsætningerne, skjulte sig en usædvanlig skaansom Tillempning i deres Anvendelse.

Jo nøjere man lærte ham at kende, jo mere Agtelse blev man nødt til at yde ham, og det varede ikke længe, før man fuldstændig havde vænnet sig til hans Egenheder. Naar det først var gjort, fandt man det næsten uforstaaligt, at en Mand som han kunde være kommen paa Kant med Verden, ti da saa man, at han ikke gjorde Andet end Godt, og at den eneste Grund til Beklagelse, man fandt i hans Optræden, var den Skyhed, som tilbageholdt ethvert Udbrud af hans Følelser, hvorved man kunde faa Rede paa hans Indre — eller for at bruge et mere yndet Udtryk: som umuliggjorde enhver inderligere Tilslutning mellem ham og hans Omgivelser.

Skønt jeg var saa ung i Forhold til ham, blev jeg efter Haanden — maaske fordi jeg stod mest ene og mest behøvede hans Bistand — i hans lille Omgangskreds

den, for hvem han viste sig mest aaben, men jeg har aldrig hørt ham beklage sig over Folks Domme. Derimod hørte jeg ham jævnlig more sig med forud at udregne de kanibalske Motiver, Folk vilde underlægge hans Handlinger, og det var ham en sand Triumf, naar Forudsigelsen slog ind.

Jeg kunde allerede den Gang ikke lade være at ærgre mig over Folks Uretfærdighed — særlig naar den gik til slige Yderligheder som her, men en Gang, da min Harme kom til Udbrud i Anledning af et aldeles taabeligt Rygte, der var kommet i Omløb om ham, erfarede jeg først, hvor retfærdig han til Gengæld bedømte Folk.

Han erkendte uden al Harme: »Jeg har ingen som helst Ret til at beklage mig over Folks Miskendelse, ti jeg har skyet ethvert Bekendtskab med den Masse, der miskender alt Ubekendt. Havde jeg sat Pris paa at blive godt omtalt af Folk, kunde jeg have opnaaet det for Spotpris. Bare ved at anlægge Fadermordere, Halstørklæde og Knibtang, gøre Pligtvisiter, tage en Aktie i den gensidige Skaaludbringelses-Forening ved vore Middagsborde og tie stille til Pastor Bavelses Angreb paa Logiken, kunde jeg have skaffet mig et ganske pynteligt lille Rygte; men naar jeg ikke har villet ofre saa meget som mit Skæg paa at vinde Folks gode Omdømme, saa maa jeg tage Skade for Hjemgæld, naar jeg faar deres sletteste!«.

Han havde Ret. Hvor meget det endogsaa ærgrede mig, at Folk stadig gjorde ham Uret, saa ærgrede det mig dog endnu mere, at han stadig selv gav Anledning dertil. Især havde han én Fejl, der nødvendigvis maatte skade hans Rygte mere, end alle hans Dyder kunde gavne det. Denne Fejl var hans uovervindelige og utæmmelige Had til alt Falskt, alt »Forlorent«.

Dette Had drev ham idelig til Angreb, der af Folk blev opfattede, som om de var rettede mod det Sande, det Ægte. Naar han spottede Skinhelligheden, hed det, at han var Gudsbespotter, naar han søgte at blotte Hykleriet, sagde man, at han forgreb sig paa Dyden, og naar han spøgede med Føleriet, fik han Skyld for at haane al Følelse.

Og det var i sin Orden, ti man maa aldrig vente, at Folk skal kunne skælne mellem det Ægte og det Uægte, og endnu mindre maa man gøre Regning paa, at de skal forstaa den Sandhed, der bydes dem under Ironiens Form, hvoraf han saa ofte betjente sig.

Han skulde have husket paa Baron Münchhausen, der nu gælder for Verdens største Løgnhals, skønt han i Virkeligheden var en meget sandhedskærlig Mand, der kun fortalte sine parodiske Æventyr, naar hans Kammerater begyndte paa deres tyske Jagthistorier.

For at Folk, der læser disse Optegnelser om, hvor urigtigt Strøm blev bedømt, ikke skal gøre Folk Uret, vil jeg til Slutning fortælle et lille Optrin, der kan tydeliggøre den Maade, hvorpaa han selv gav Sladderen Vaaben i Hænde.

Herregaarden, som laa tæt ved Fabriken, blev hele Sommeren, og af og til om Vinteren, hjemsøgt af en gammel Frue, der paa Grund af sin Alder, sit Slægtskab, sin indskrænkede Forstand og den Omstændighed, at hun aldrig var vant til at blive modsagt, betragtede sig selv som et i allerhøjeste Grad privilegeret Væsen.

Det var en af disse besynderlige fornemme Damer, der til Fuldkommenhed har tilegnet sig hele den udvendige Side af den højere Dannelses Finhed og Noblesse, men som alligevel ved given Lejlighed kan røbe den fuldstændigste Mangel paa Taktfølelse og Omgangsvid. Hun blandede sig i Alt, hvad der ikke vedkom hende, talte med om Alt, hvad hun ikke forstod, opkastede sig til Formynderske og Forsyn for Personer, der hverken ønskede eller behøvede hendes Bistand, og disponerede med den største Frejdighed over Alt, hvad hun trode at vide en passende Anvendelse for. Over Fraværendes gode Navn og Rygte — eller slette dito — betragtede hun sig som inappellabel Dommer, og de mest urimelige Rygter, der løb om i hendes Nærhed, kunde som oftest føres

tilbage til hendes ufejlbare Skarpsindighed og livlige Indbildningskraft.

Alle Egnens Beboere var mere eller mindre sky for »Hendes Naade, Konferensraadinden«, men man søgte alligevel saa vidt mulig at staa sig godt med hende. Fornemhed, behagelig eller ubehagelig, har fra Arilds Tid gjort et overvældende Indtryk paa »Damer« i Almindelighed og Provinsdamer i Særdeleshed, og Hendes Naade var saa imponerende fornem, at alle de gode Landfruer og Landfrøkener, der stræbte at eftersnakke og efterligne hende, maatte erkende, at hun var uforlignelig. Mændene, der idelig hørte hende paaberaabt som Orakel af deres Koner og Døtre, og som beskedent erkendte deres Ubekendtskab med den højere Dannelses Takt og Tone, vogtede sig vel for paa nogen Maade at sætte sig op mod den fine Hofdame, hvis Tankegang de aldeles ikke kunde følge, og som var i Stand til at slaa enhver af deres Indvendinger eller Slutninger til Jorden med Udtalelser af Prinser, Hofmarskalker, Gehejmeraader og Generalkrigskommissærer. Hun var derfor, ligesom Oldtidens onde Gudinder, paa samme Tid Genstand for en hemmelig Rædsel og en offenlig fjæskende Underkastelse.

Der behøves ikke noget overordenlig Skarpsind for at gætte, hvorledes hun og Strøm blev stillede mod hinanden.

En Mand, der i den Grad var uopdragen, at han en Gang, da Hendes Naade, for at modbevise en af ham bevist Sætning, triumferende anførte en aldeles modsat Ytring af Hofchefen, svarede: at han med Fornøjelse vilde betragte denne Ytring som afgørende, naar Hendes Naade kunde godtgøre: for det Første, at en stor Mand ikke kunde sige en stor Dumhed, for det Andet, at Hofchefen virkelig var en stor Mand, og for det Tredie, at han nøjagtig havde udtalt sig saaledes — en Mand, der var saa ugudelig, at han trak paa Skuldrene, hver Gang man nævnte Pastor Bavelses Taler, og saa oprørsk, at han havde kaldt Kristian den Anden den eneste Oldenborger, der havde haft mere end Borgemesterforstand — en Mand, der var saa blottet for menneskelig Følelse, at han »lod sine Allernærmeste omkomme i Nød og Elendighed, for saa vidt som han ikke tog Livet af dem paa anden Maade« — saadan en Mand maatte naturligvis betragtes som et Uhyre af den fine, andægtige, loyale og fromme Dame, og det følger ligeledes af sig selv, at Strøm, der meget godt vidste, hvor frit hun bearbejdede hans Rygte, hvor meget Falskt, der var i hendes Fromhed, og hvor megen Uvidenhed og Uforstand, der skjulte sig bag hendes fornemme Ufejlbarhed — havde et alt for godt Øje til den ædle Dame, til at han over for hende skulde nægte sig Noget, naar han en Gang fik Lejlighed til at tage Revanche.

Det fik han paa en for hende betegnende Maade, og han benyttede den paa en Maade, der ikke var mindre betegnende for ham.

Hendes Naade havde flere Gange gennem forskellige fælles Bekendte ladet Strøm vide, at hun ønskede en Samtale med ham om en meget vigtig Sag. Enhver anden Mand i Egnen, der havde faaet en saadan Tilsigelse, vilde øjeblikkelig have efterkommet den af Omhu for sin Anseelse som beleven Mand og af Frygt for sit gode Rygte. Strøm gav sig derimod saa gode Stunder, at Tiden blev hende for lang. Hun besluttede, lige som Mahomed, at gaa til det Bjerg, der ikke vilde komme til hende, meldte sit Komme og indfandt sig med Herremandens Firspand, Kusk og Jæger i fuldstændigt Optog.

Strøm havde ved den Kamp, han i sin Barndom og Ungdom maatte føre med sit lidenskabelige Sind, opnaaet en Selvbeherskelse, der godt kunde kaldes Selvunderkuelse. Der var saaledes fremkommet en marmoragtig Ubevægelighed i hans Miner og en uforanderlig Ro i hans Tale, der næsten gjorde det umuligt at se eller høre Forskel paa hans Spøg og hans Alvor. Det hændte ham derfor stadig, at Folk trode at skimte en ironisk Spot bag hans oprigtigst udtalte Mening, og at de til Gengæld tog hans yderligste Ironi for fuldt Alvor, og det kan følgelig ikke forundre Nogen, at Hendes Naade, der var alt Andet end skarpsynet

og nærede en urokkelig Tro paa sin Ævne til at vække Ærefrygt, følte sig fuldt og fast overtydet om, at saavel den paafaldende Høflighed, hvormed han modtog hende, som den Uforbeholdenhed, hvormed han efter Haanden blottede sine Handlinger og Tanker for hende, var en aftvungen Hyldning til hendes Overlegenhed, ikke den Stærkeres Leg med den Svageres Angreb.

Efter at Hendes Naade havde indtaget en imponerende Stilling i Lænestolen, og Strøm meget beskeden staaende havde taget Plads ved den Stol, hvorpaa hun med en nedladende Bevægelse tillod ham at tage Sæde, indtraadte der en betydelig Pavse som Forberedelse til den vigtige Forhandling. Da den efter Hendes Naades Mening længe nok havde holdt Strøm paa Ængstelsens og Forventningens Pinebænk, begyndte Samtalen.

— Det forundrer Dem vist, min gode Hr. Strøm, at jeg aflægger Dem dette Besøg, uagtet jeg gentagne Gange forgæves har udtalt mit Ønske at se Dem hos mig?

— Jeg vover aldrig at forundre mig over Noget, som Deres Naade har den Naade at foretage Dem.

Det tvetydige Svar, der ledsagedes af et ceremonielt Buk, blev som en skyldig Kompliment modtaget med et Nik saa fint, at kun Øjelaagene røbede Bevægelsen.

— De gætter ret, Hr. Strøm, naar De forudsætter, at kun en yderst vigtig Sag kunde bevæge mig til denne . . . denne . . .

— Nedladenhed! (Nyt Buk, nyt Nik med Øjelaaget).

— Denne ... om jeg saa maa sige, surprenante Visit.

— Jeg er overbevist om, at Deres Naade aldrig vilde have gjort mig den Ære, hvis det ikke galdt en Sag af den aller største Vigtighed for . . . mig.

— Netop: for Dem. (Pavse). Ser De, Hr. Strøm — jeg har tænkt meget paa Dem.

— Endogsaa talt om mig! Man har sagt mig, at Deres Naade af og til gør mig den Ære.

— Og jeg har sagt mig selv: Den Mand arbejder og arbejder. Hvad arbejder han for? Hvem arbejder han for? Han er ene —

»Og agter bestandig at blive ene!« — skyndte Strøm sig forsigtig at tilføje.

— Det følger af sig selv. Den skrækkelige Maade, hvorpaa Deres stakkels lille Olivia kom af Dage . . . Naturligvis! De kan ikke gifte Dem mere.

— Uden at begynde en ny Udgave af Ridder Blaaskægs Historie!

Ikke en Mine røbede Spor af Rørelse ved det paakaldte Minde; kun Overskæget, der skjulte hans Mund, gjorde en næsten umærkelig Bevægelse.

— Ikke sandt! — Og hvad Deres Familie angaar, den interesserer De Dem jo ikke synderlig for!

— Ikke synderlig! Det lader jeg Fattigvæsenet om, som Deres Naade véd.

Til Forklaring af denne Hentydning skal jeg her i Parentes fortælle, at to af Strøms ældre Søskende, der var blevne opdragne af hans velhavende Familie, mens han var paa Opfostringshuset, og som han aldrig havde set, siden de blev adskilte i deres første Barndom, var komne »galt afsted«, som Folk siger. En Søster var bleven forelsket i en fransk Pianist og var rømt bort med ham, og en Broder havde udartet saaledes, at man havde sendt ham til Amerika. Ingen af dem havde nogen Sinde ladet høre fra sig, men en Gang, da man lastede en velhavende Mand for, at nogle af hans nære Slægtninger led Nød, og appellerede til Strøm, havde denne svaret: »Derfor kan Manden være meget brav — jeg for mit Vedkommende har rimeligvis to Søskende paa Fattigvæsenet«. Denne Ytring blev straks sat i Omløb som et Bevis paa hans Haardhed. Sandsynligheden blev forfremmet til Kendsgerning, Ingen kunde modsige Udsagnet, og Folk maatte derfor tro paa det og gentage det, og naar et Udsagn blot bliver gentaget tilstrækkelig ofte og troet af tilstrækkelig Mange, saa bliver det, hvad Crusenstolpe kaldte »historisk«.

Saaledes var det blevet historisk, at Strøm havde ladet to af sine Søskende komme paa Fattigvæsenet, og Hendes Naade havde i sin Tid været

blandt dem, der bidrog mest til at skaffe Kendsgerningen Udbredelse.

Hun optog imidlertid ikke Henvisningen til hendes Viden som en Spydighed, men gøs i Stilhed over hans uforbeholdne Bekræftelse af det oprørende Faktum, og vedblev:

»Da De nu ikke bryder Dem om Deres Nærmeste og ikke kan tage Deres Formue med, naar De en Gang gaar herfra — og det kan jo lige saa godt hænde i Dag som i Morgen! — saa synes jeg, at det maa være af største Vigtighed for Dem at træffe en værdig Bestemmelse for Deres Efterladenskaber, og det er i den Anledning, jeg har ønsket at tale med Dem.«

— Deres Naade vil være saa nedladende at diktere mig mit Testamente? — Det er en alt for stor Opofrelse! De faa Tønder Guld, jeg har skrabet sammen, skal jeg nok grave ned paa et sikkert Sted, saa Ingen skal komme til at gøre uværdigt Brug af dem.

— Grave flere Tønder Guld ned! — Det var jo den dødeligste Synd, De kunde begaa. Betænker De da ikke, hvor meget Godt der kunde gøres med de Penge, og hvor Mange der kunde komme til at nyde Godt af dem, naar de blev vel anvendte!

Strøm saa paa hendes Forfærdelse med den mest uigennemsigtige Alvorsmine og spurgte med dæmpet Stemme: »Tør jeg stole paa Deres Naades Tavshed, naar jeg nu betror Dem Noget?

— Det giver jeg Dem mit helligste Ord paa!

— Nuvel da! De véd jo — næsten bedre end jeg selv — hvilke Forbrydelser, man beskylder mig for! Naar jeg nu betror Dem, at Historien med Fromberg er en af de allermindste Poster paa mit Synderegister, saa vil De forstaa, at jeg maa gøre noget Overordenligt for at faa slaaet en Streg over det hele Regnskab.

— Det er jo netop det, jeg vil foreslaa Dem. Ser De, min gode Hr. Strøm, jeg har endogsaa to Forslag at gøre Dem. For det Første har jeg og Pastor Bavelse, der, som De nok véd, har været ovre paa Koromandelkysten, mange Gange talt om, hvor uforsvarligt det er, at ikke en eneste rig Mand her hjemme har stiftet et Fond til at købe smaa Negerbørn af deres hedenske Forældre, og for det Andet trænger vi saa skrækkelig til èn Stiftelse for ældre Damer, der ikke egenlig kan kaldes fattige — de Fattige har ingen Nød i vore Dage, dem stifter Alverden Legater for! — men som ikke har Midler til at leve efter deres Stand. Jeg kan nævne Dem over et halvt Hundrede, som jeg kender . . .

— Tak, Deres Naade. Men det skal De dog ikke ulejlige Dem med endnu. Jeg er i Hovedsagen aldeles enig med Deres Naade: de Fattige, f. Eks. de Gamle og de Sygelige mellem Arbejderne ved Fabriken her, dem behøver man ikke at sørge for, og deres smaa forsultne Unger, de har heller ingen Nød. De er jo

hvide, og naar de blot skraaler højt nok, saa flyver der straks en Legatportion i Halsen paa dem. Nej, saadanne sorte Sjæle som jeg og mine Lige, vi skal holde os til de Sorte. Men hvor flink Pastor Bavelse er til at besørge døde Syndere kanoniserede, saa kan han dog ikke paa langt nær hamle op med de katolske Præster, der driver Forretningen en gros — og hvad Udbytte skulde jeg vel have af at købe disse smaa uldhaarede Abekatte-Unger derovre i Trankebar? Deres Sjæle er jo lige saa sorte som min egen!

Hendes Naade stirrede med stigende Forfærdelse paa ham. Et saadant Sprog havde hun aldrig hørt. Hun rystede paa Hovedet, som om hun ikke ret vidste, om hun skulde tro sine Øren eller ikke, men han vedblev uforstyrret:

»Nej, naar man vil holde sig til de Sorte — og det indrømmer jeg Deres Naade, er det Rigtigste — saa er det meget mere fordelagtigt at handle med Munke end med Negeryngel. Hvad siger De om at stifte en Fedesti for et Par Dusin store, solide, kronragede Sortebrødre, der ikke skulde bestille Andet end læse Messer for min Regning!«

— Det vilde jo være horribelt!

— Aa, Noget maatte da de Dagdrivere gøre for Føden! Men for Resten vil jeg gerne tro, det var baade nemmest og sikrest at lade Sagen ordne paa én Gang af en Mægler.

— En Mægler?

— Ja, en Afladsmægler, der kunde besørge mine Misgerningers Hvidtelse udbudt til Licitation, eller som maaske endogsaa kunde have saa mange færdige Sjælemesser i Depot, at han kontant kunde afgøre hele min Skyld, saa vel for de Misgerninger, jeg har begaaet, som for dem, jeg agter at begaa. Jeg har for ganske nylig talt med en omrejsende katolsk Præst, der havde Prokura for et større gejstligt Handelshus i Paris!

Den Tanke, at Nogen skulde turde vove at drive Gæk med en saa fornem Dame, laa, som sagt, alt for fjærnt fra Hendes Naade, til at hun endnu skulde skimte den sande Mening bag Strøms Parodi. Hun slog Hænderne sammen, lagde sig helt bag over i Lænestolen og spurgte gysende:

»Har De virkelig ikke mere til overs for Deres Medmennesker, end at De skulde kunne gøre en saa egennyttig og overtroisk Anvendelse af Deres Formue! Berige disse afskyelige Munke, mens saa mange værdige Damer —

— Da Deres Naade har lovet mig ubetinget Diskretion, skal jeg betro Dem, at det netop er Folks og især »mange værdige Damers« Skyld, at jeg er bleven belæsset med alle de Misgerninger, som jeg maa slæbe paa og kun kan befri mig for ved Pengebøder, der er saa store, at jeg næppe faar noget Overskud til Indkøb af Negerbørn og Oprettelse af Dameasyler.

Jeg véd nok, at Deres Ven Bavelse ikke er dyr med sin Aflad — det har jeg set flere Prøver paa — men bed ham blot regne ud, hvor mange Penge der behøves for at opveje saadan et Synderegister som: i sin Barndom at have stjaalet Bibler for at brænde dem, at have stukket Øjnene ud paa sin Legebroder og søgt at indebrænde sine Plejeforældre, siden at have skaffet to af sine Søskende paa Ladegaarden og bragt hundrede Familier til Tiggerstaven, at have ærgret sin Principal ihjel, taget Livet af sin Svigerfader og bragt sin Kone til at begaa Selvmord o. s. v. o. s. v — saa vil han kunne sige Deres Naade, at selv om Afladen kun betales efter katolske en-gros-Priser, vil der ikke blive Stort til overs af min Formue!

Hendes Naade var daanefærdig. Med bævende Stemme hviskede hun, i det hun hævede Øjnene mod Loftet: »Saa er det da virkelig sandt Altsammen!«

Strøm hørte ikke hendes Udbrud, men fortsatte: »Skulde der imidlertid blive en klækkelig Sum til Rest, og skulde jeg ikke kunne opdage en Forbryder, der er fæl nok til at blive min Universalarving, saa skal jeg tænke paa de værdige Damer og Herrer, for hvem Deres Naade er optraadt som Patronesse. Men bygge et Fælleshjem for dem — det vil jeg dog næppe. Tværtimod, jeg vil i saa Fald ved smaa Rejsestipendier sætte dem i Stand til at gøre Sommer- og Vinterudflugter rundt om i Landet, for at de kan fortsætte

deres hæderlige Virksomhed: at opfinde lignende Forbrydere som den, hvis Syndepenge de er saa værdige til at arve!«

Mere hørte Hendes Naade ikke. Hun var bleven fuldstændig maalløs af Rædsel, tog Afsked med en stum Hilsen og forlod den Ryggesløse med den krænkede Dyds ophøjede Værdighed.

Og hvad var saa Følgen af denne Lektion, som den gamle Dame havde været alt for tungnem til at forstaa et Ord af, og som ikke havde en eneste Tilhører med Undtagelse af mig, der sad og arbejdede i Sideværelset —?

Slet ikke Andet, end at Hendes Naade for Fremtiden kunde sætte sit helligste og adeligste Ord i Pant paa, at hun havde faaet fuldstændig Vished for, at Strøm virkelig havde begaaet alle de Ugerninger, man beskyldte ham for, at de var endnu meget værre, end Folk fortalte, og at de endda kun var ubetydelige i Sammenligning med hans uopdagede Forbrydelser. Hun havde helligt lovet aldrig at udtale, hvad han havde bekendt for hende, men saa meget turde hun hviske: det var noget saa Rædselsfuldt, at hun havde tabt Maal og Mæle derover. Nu kom det ogsaa for en Dag, at han havde puget »flere Tønder Guld« sammen, men at han heller vilde grave dem ned i Jorden end lade nogen kristen Sjæl nyde Godt af dem; man vilde endogsaa vide, at han af bare

Menneskefjendskab havde testamenteret hele sin Formue til et Munkekloster — o. s. v.

Man gør næsten altid fejl Regning, naar man forudsætter, at Folk skal forstaa Ironi, eller at Noget skulde være for utroligt til at blive troet!

Aarsag og Virkning fremkalder som oftest hinanden gensidig.

Strøm fik mere og mere Foragt for Folks Dom, fordi den altid havde gjort ham Uret, og Folks Dom blev mere og mere uretfærdig mod ham, fordi han foragtede den.

Til sidst satte han lige frem en Fornøjelse i, at Tankeløshed og Skadefryd beskyldte ham for de urimeligste Ugerninger, mens han med den mest hypokondre Forsigtighed skjulte enhver Handling, der kunde paaføre ham »den Skam at blive rost af Folk«.

Han efterlod sig ikke, som man havde ventet, Guld i Tøndevis. Kun en lille Formue, der satte ham i Stand til at være uafhængig, havde han temmelig tidlig lagt til Side — mere begærede han aldrig for sig selv, men anvendte Aar for Aar i Stilhed sine betydelige Indtægter til en Velgørenhedsvirksomhed, hvorom Folk ikke fik det Mindste at vide.

Han døde paa en Baderejse i Udlandet af en Sygdom, som han havde paadraget sig ved overanstrængende

Arbejde for at fremme en Sag, som hverken bragte ham Tak eller Ære, men var en Velfærdssag for en stor Arbejderklasse.

For nogen Tid siden besøgte jeg den Egn, hvor han havde boet. Der fandtes ikke noget andet Minde om ham, end at naar de gamle Arbejdere omtalte Fabrikens Blomstringsperiode, hed det altid: »Det var i Strøms Tid.«

Milding og Fromberg havde derimod paa Kirkegaarden faaet storartede Mindesmærker, hvis alenlange Indskrifter om Aarhundreder vil fortælle Folk, at de var Mønstre i Dygtighed, Redelighed og Menneskekærlighed. Ogsaa over Hendes Naade var der rejst en smuk Marmortavle med hendes Navn og et Bibelsprog, der vil lade kommende Slægter vide, at hun hørte til »de Rene af Hjærtet«.

Jeg skal ærlig tilstaa, at jeg ved Synet af disse Gravminder ret inderlig ærgrede mig over den Ufortrødenhed, hvormed Folk lyver paa de Døde som paa de Levende, og at denne Ærgrelse ikke er gaaet over førend nu, da jeg efter Ævne har rejst et simpelt lille Minde over den Mand, som stadig forfulgt af Folks Miskendelse, anvendte hele sit Liv til Bedste for Folk, der hverken ænsede eller anede, hvad Godt han gjorde imod dem.

HUSLIGE ÆRGRELSER.

I.

Hus og Hjem.

Hvorledes et Familieskatol gjorde mig til Husfader og Pebersvend. Gamle og nye Lejligheder og Ulejligheder. Udenfor Porten. Skatollet tvinger mig til at holde fem Værelser, Køkken, Husholderske, Pige o. s. v. Mellem galante Familier. En rolig Lejlighed.

an skulde tro, at en Pebersvend, der som saadan er husvild og hjemløs, maatte være fritaget for huslige og hjemlige Ærgrelser, men tror man det, saa tror man fejl — det kan jeg forsikre.

Velhavende gejstlige og verdslige Moralfabrikanter kan længe nok paastaa, at »den græd aldrig for Guld, som aldrig Guld aate« — Erfaringen viser dog, at Pengemangel er en af de aller værste Pengesorger, og at Savnet af en Styver kan være lige saa generende for den Fattige, som Overskudet af en Tønde Guld for den Rige.

Paa samme Maade forholder det sig med de huslige Sorger og Ærgrelser. Hver Gang en Ægtemand har klappet mig paa Skuldren og sagt: »Tal De aldrig om huslige Ærgrelser, kære Ven! Saa længe man er løs og ledig, har man ingen Nød. Naar man derimod, som jeg, har en velsignet Kone og otte mere eller mindre haabefulde Rollinger med Tilbehør af Ammer, Barnepiger, Syjomfruer, Guvernanter, Køkken-Etat, Slægtskab og Djævelskab, saa faar man noget Andet at vide« — saa har jeg bestandig maattet tænke paa hine Prædikanter, der, »mætte af Kramsfugle, priser Fattigdommen«. De skulde blot vide, hvorledes en stakkels Pebersvend maa lide og stride for at faa Tag over sit Hoved og Dug paa sit Bord!

Saa længe jeg fuldstændig var Ungkarl, gik det endda an. Jeg opsøgte den Gang efter Avisen »to elegant møblerede Værelser for en gentil Herre med Opvartning og varmt Vand«, og da Erfaring havde lært mig, at Værtindens Høflighed og Opmærksomhed sjælden varede længere end et Par Uger, skiftede jeg i Reglen Logis hver Maanedsdag. Derved opnaade jeg i den største Del af Aaret at faa kogt Vand paa Tépotten i Stedet for opvarmet, og koldt Vand i Karaflen i Stedet for lunkent, at gaa med børstede Klæder og blanke Støvler uden at se Mærker af Skobørsten paa min Frakke, at ligge paa rene Lagener, der hverken var klamme eller stank af grøn Sæbe o. s. v.

— og stort Mere kunde jeg jo ikke med Billighed forlange.

Men snart var mine Ungkarlsdage til Ende. Det var for Resten ikke Tidens Fylde, der gjorde Ende paa dem; det var et gammelt Skatol.

En fortræffelig Tante, Enke efter min Faders ældste Broder, fik paa sine gamle Dage Fribolig i en Stiftelse, og overdrog derfor mig, som Familiens Stamherre, Ejendomsretten til et kolossalt Skatol, som gennem Gud véd hvor mange Slægtled, var gaaet i Arv fra den ene Tværmose til den anden, og som hun havde lovet sin salig Mand aldrig at lade komme ud af Familien. Da den skikkelige Kone, tro mod sit Ord, hellere havde givet Afkald paa Friboligen, hvori der ikke var Plads til Familieskatollet, end betro dette Klenodie til nogen Ikke-Tværmose, var der naturligvis ikke Andet for mig at gøre, end overtage og bevogte Skatten, og fra det Øjeblik af var jeg ikke Ungkarl mere.

En ugift Mand paa nogle og tredive Aar kan meget godt vedblive at nyde alle Ungkarlsstandens Rettigheder og Herligheder, naar han kun holder sig Standens Ritual efterrettelig og aldrig indlader sig paa at sætte Bo; men lægger han sig Møbler til — oven i Købet et Skatol — indtræder han med det Samme i Pebersvendenes Kategori.

Jeg var næppe otte og tyve Aar, da Tantes Skatol gjorde mig til Pebersvend. Hidtil havde jeg, som sagt, hver Maanedsdag ved Hjælp af to Dragere og en Bærebør, flagret som en Sommerfugl fra Logis til Logis og stadig følt mig vel overalt fra Stuen op til Kvisten i den Overbevisning, at mit Ophold dér kun var midlertidigt, og at enhver Ubehagelighed ved Lejligheden kun vilde være mig en kærkommen Grund til at flytte saa meget snarere. Nu derimod maatte jeg løbe fra Hus til Hus for at finde et Værelse, hvori der var Plads til et saa usædvanligt Møbel; jeg maatte tage Maal af Stuens Højde og Dørenes Brede, og forvisse mig om Trappernes Fremkommelighed; jeg maatte have Heste og Vogn til at køre det bort, og fire Mand til at slæbe det ned og op ad Trapperne, og efter hver Flytning maatte jeg selv have en halv Dags Ekstraarbejde med at ordne det endevendte Indhold af Skufferne. Hvad Under derfor, at jeg, naar det endelig var lykkedes mig at faa en taalelig Plads til Familiemøblet, ikke følte mig fristet til at flytte det? Naar en Værtindes Sjudskeri eller en Tjenestepiges Næsvished satte mit Blod i Kog og fik mig til at tænke paa den Første i næste Maaned, saa jeg nu hen til Skatollet og betænkte mig.

En Gang var jeg løbet Byen om i fire fem Dage, uden at opdage nogen passende Lejlighed for mig og mit Skatol, og da jeg til sidst nede i Filosofgangen

fandt et Par ret hyggelige Værelser, maatte jeg derfor være vel tilfreds med mit Fund, uagtet Værtinden kun havde Møbler til Sovekamret. En velvillig Marchandiser, der paatog sig at møblere mit Arbejdsværelse, blev aldeles henrykt ved Synet af det skæbnesvangre Skatol. Han forsikrede mig, at han skulde levere et fuldstændigt Bohave i min Smag, og en halv Time efter bragte han mig virkelig seks smukke gammeldags højryggede Stole, et antikt Spejl med udskaaret Ramme og et do. Bord — altsammen komplet i samme oldtværmosaiske Stil som Skatollet. Jeg lejede disse Antikviteter for en Maaned, men fjorten Dage derefter kom han op til mig og fortalte, at han havde fundet en Køber til dem, og bad mig om at maatte sende moderne Møbler i Stedet, hvis jeg ikke selv ønskede at beholde dem, da jeg i saa Fald skulde have Forkøbsret. En af mine Bekendte, en ung Kunstner, der med Liv og Sjæl var gaaet op i Kristian den Fjerdes Smag, var just til Stede ved denne Forhandling. Da han hørte, hvorom Talen var, erklærede han mig for en Vandal, hvis jeg lod det ved et mageløst Held sammenbragte prægtige gamle Bohave adskille, og Enden blev da, at jeg for en nogenlunde rimelig Pris — et Par Hundrede Procents Avance — afkøbte Marchandiseren Stole, Bord og Spejl.

Som en Paaskønnelse af den saaledes udviste Modtagelighed for gode Raad, bragte min Ven mig kort

efter Tegninger til en Sofa — eller Løjbænk, som han kaldte den paa Oldsproget — og et Bogskab, begge Dele i Skatolstilen. De var overordenlig smukt udtænkte og udførte, og »skulde ikke koste en Skilling«; jeg var følgelig nødt til straks at bestille de projekterede Møbler hos den medfølgende Snedker, hvis jeg ikke lige frem vilde fornærme min gode Ven, og det vilde jeg jo nødig — men jeg ærgrede mig rigtig nok saa smaat, da jeg fik Snedkerens Regning. Haandværkeren var lige saa dyr, som Kunstneren havde været billig: de to Stykker kostede akkurat syv Gange saa meget som de øvrige Møbler tilsammen! Selv min Ven blev overrasket ved Prisen, men ved den Sag var der jo Intet at gøre.

Der gik dog næppe et Par Maaneder efter den Tid, før han en Dag med glædestraalende Ansigt styrtede ind ad Døren til mig, fulgt af tre Mand, den ene forsigtig bærende en tung Genstand under et Klæde, de to andre slæbende et langt Stykke Møbel, af Længde som mit Skatol, mellem sig.

»Hvad er det?« spurgte jeg forbavset.

»Det er Revanche for Snedkerregningen, min Ven! Det er Noget, jeg har fundet til Dig paa en Avktion ovre i Jylland — fundet siger jeg Dig. Her har Du et antikt Ur, et Kunstværk, der viser Sekund, Minut, Time, Dato, Maaneskifte, Maaned og Aarstal — et Klokkespil, der trakterer Dig med en Koral hver Time

og et Kyrieeleison hvert Kvarter — et Egetræs Futeral med Ornamenter i Rosenborgstilen, saa brillante, at de ikke kan være gjorte af Anden end den samme Mand, der har været Mester for Dit Skatol — Du vilde ikke faa Mage til det skaaret for 100 Rd., ikke for 200 en Gang! — Og hvad tror Du saa det Hele har kostet? — 35 Rd.! — Hvad synes Du! — Var det nu ikke en Guds Lykke, at jeg kom derover og tilfældigvis var pr. cassa?«

Det var virkelig et Fund for en Antikvitetssamler. Værket var, som jeg senere fik at vide, saa kunstigt, at det havde været istaa i et halvt Hundrede Aar, fordi ingen Urmager turde tage det fra hinanden, da det skulde gøres rent, og Billedskærerarbejdet paa Kassen var ganske vist et Mesterstykke, men jeg tilstaar ærlig, at det aldrig vilde være faldet mig ind at købe denne Skat.

Min stakkels Ven var imidlertid saa henrykt over den Tjeneste, han havde gjort mig, at det vilde have været Synd at rive ham ud af Illusionen, og jeg maatte følgelig med mange Taksigelser i Tilgift erstatte ham Udlæget til Avktionsregning, Fragt o. s. v., og endda gøre mig al optænkelig Umage for at dele hans Henrykkelse. Jeg kom rigtig nok siden til at betale et dobbelt saa stort Beløb for at faa det kunstige Værk sat i Lave igen, men saa fik jeg jo ogsaa et antikvarisk Pragtstykke, der hvert Kvarter fylder Stuen med

Klokkeklang, saa gammeldags, at man er nær ved at blive ortodoks derover.

Uden at jeg nogen Sinde havde haft Smag for det Antike, ja, uden at jeg noget Øjeblik havde tænkt paa at anskaffe mig Bohave, var jeg saaledes bleven forsynet med et fuldstændigt Møblement, der kunde have været paa sin Plads i et Borgemesterhus fra 1625. En af mine Venner, der kom for at invitere mig til sit Bryllup, blev aldeles vemodig stemt, da han traadte ind i min saaledes møblerede Stue.

»Herregud, Jonas!« udbrød han — »Du vil altsaa leve og dø som Pebersvend?«

»Hvem siger det? Endnu er jeg da ikke tredive Aar!« svarede jeg — den Gang i Overensstemmelse med min Døbeseddel.

— Det er lige meget, om Du saa kun var fem og tyve. Naar en ugift og uforlovet Kavalér sætter Bo, saa etablerer han sig med det Samme som Pebersvend, og Du har jo oven i Købet etableret Dig som en af Ur-Pebersvendene i Häuschen-Stræde. Jeg kan fra min Barndom huske en Broder til min Bedstefader, en prægtig gammel Pebersvend med Kravestøvler, Kalvekryds og Pisk i Nakken. Naar jeg ser paa Dig og Dit Skatol og dette ærværdige Sejerværk, kan jeg ikke lade være at tænke paa ham. Du skulde virkelig anskaffe Dig nogle Gyldenlakker og Rosengeranier i Vinduet og en Pisk i Nakken, ligesom han havde!

I det samme slog Uret Et, og efter en snurrende Lyd, omtrent som naar en gammel Mand rømmer sig, istemte Klokkespillet Salmen: »Hvad kan os komme til for Nød«.

»Stakkels Jonas!« — sukkede han — »Jeg hører nok, hvad Klokken er slagen. Du er uhjælpelig Pebersvend!«

Mærkelig nok hændte det mig nu to Gange i et Par Maaneder, at jeg, der hidtil var kommen enhver Opsigelse i Forkøbet, blev opsagt af mine Værtfolk og tvungen til at flytte mine Oldsager til nye Lokaler. Heraf blev jeg snart ked. Jeg besluttede at udtræde af de Logerendes Samfund og at tage fast Bopæl paa et Halvaar ad Gangen, anskaffede mig Møbler til et Sovekammer og traf Overenskomst med en ældre Enke, der imod Afbenyttelsen af et Værelse med Køkken, forpligtede sig til at holde mine Værelser i Orden og forsyne mig med den Smule Opvartning, jeg behøvede.

Jeg skulde altsaa nu leje en Lejlighed paa tre Værelser med Køkken, og averterede efter en saadan i Avisen. Dagen efter havde jeg en hel Snes Billetter, men til min Ærgrelse aabnede jeg den ene efter den anden, uden at finde nogen fra en Gade, hvor jeg vilde bo. Alle lød paa Adelgade, Prinsensgade,

St. Pederstræde, St. Gertrudstræde o. s. v., og skønt man skulde synes, at det maatte være meget fristende for en stakkels Fuldmægtig at faa Husly hos Adelen og Prinserne, ikke at tale om den hellige Gertrud og St. Peter, har jeg altid haft en vis Sky for disse fornemme og hellige Kvarterer. Endelig fandt jeg to, af hvilke den ene lød paa Nørrevold og den anden paa Kongens Nytorv, og skyndte mig afsted. Da jeg kom til de opgivne Steder, erklærede man sig straks villig til at følge mig — hvorhen? — til de Lejligheder, der skulde »anvises«, nemlig en Bagstue i Larslejstræde og en fjerde Sal til Gaarden ude paa Kristianshavn.

Man tror maaske, at det er Overdrivelse, men for mig staar det i det Mindste som en ubestridelig Sandhed, at en Lejlighed paa tre hyggelige Værelser er en af de sjældneste Opdagelser, der kan gøres i København.

I gamle Huse kan man stundom finde tre Værelser af en nogenlunde rimelig Størrelse, men hvilken gennemført Uhygge udmærker ikke en saadan Lejlighed. Vinduerne er smalle og sidder for højt, Pillerne mellem dem er kun lidt over en halv Alen brede, Loftet truer med at slide Haarene af Hovedet paa en nogenlunde velvoksen Mand, og i Gulvet er der tommebrede Rendestene mellem hvert Brædt; om Forstue eller Korridor er der ikke Tale, som oftest udmunder Køkkenet og Dagligstuen (Salen kaldes den jo helst paa Københavnsk)

i Vinkel paa samme Opgang. I Køkkenet ryger det altid, naar der er Ild paa Skorstenen, og i Stuerne, hver Gang det blæser. Trapperne er mørke og stejle, og saa smalle, at en Vaskerballe optager hele deres Brede, og Trinene er saa forslidte, at enhver Knast i Træet er blevet til en lille Høj. Og Gaarden — Puh! — den ligner nærmest en Kloak-Skorsten!

I de nye Bygninger, der paa Spekulation er opførte til Kaserner for Smaafamilier, findes der ganske vist Lejligheder paa tre Værelser, der ikke lider af noget af disse Onder, men her er Stuerne gerne saa smaa, at et Forsøg paa at gaa op og ned ad Gulvet, omtrent vilde være det Samme, som at staa stille og dreje sig rundt. Skillerummene er saa tynde, at Ingen kan udtale et Ord, som hans Nabo ikke maa høre, og Lofter og Gulve er saa usolide, at, naar et Barn oppe fra fjerde Sal hopper ned fra en Stol, ryster hele Huset ned til Kælderen. Væggene slaar Revner fra Loftet til Gulvet; Fyldningerne i Døre og Paneler trækker sig sammen eller sprækker, og som oftest kan man lige saa lidt holde Fugtighed som Træk ude. Og saa Støjen i et af disse lydhøre og overbefolkede Huse, der især plejer at være velsignet med et uforholdsmæssigt Antal ganske smaa vordende Medborgere og Medborgerinder, som snart hviner af Glæde, snart skraaler af Bedrøvelse!

Hvilken Mængde Ærgrelser kan man ikke kontraktmæssig sikre sig i Halvaarsvis, ved at leje tre Værelser, enten i det ene eller det andet af disse to Slags Huse! Jeg tvivlede snart om at finde et taaleligt Asyl inden for Byens Mure, og vilde nu forsøge min Lykke uden for Porten.

En smuk Foraarsdag læste jeg i Adresseavisen et Avertissement, hvori tre store smukke Værelser ved Kalkbrænderiet, med Adgang til Have og Badehus, Udsigt over Sundet o. s. v. ønskedes bortlejet til en Familie uden Børn. Jeg sluttede mig af den sidste Bestemmelse til, at Ejeren maatte være en Ynder af et roligt Naboskab, og da jeg netop i min daværende Bolig baade oven over og neden under havde Ammestuer, mens mine Naboer til højre var en døv Skræder med en forfærdelig højrøstet og taletrængt Ægtehalvdel og til venstre en Enke med to Smaadrenge, der ytrede deres krigerisk-musikalske Anlæg ved at slaa paa Tromme fra Morgen til Aften — saa vakte denne hans Smag min udelte Sympati. Tidligt om Morgenen gik jeg derud. Det var, skønt jeg er indfødt Københavner, første Gang, jeg kom saa langt ud ad den Kant til; ti uagtet Langelinie altid havde været min Yndlingspromenade, havde jeg som de Fleste stadig vendt om lidt paa den anden Side af Badehusene. Jeg blev aldeles overrasket over her ude at opdage en hel Gruppe smukke Lyststeder, gik ind i det betegnede og

fandt der Alt, hvad Avisen havde lovet: tre overordenlig smukke, luftige og rummelige Værelser, en net lille Have og en fortryllende Udsigt. Alt var stille som i en Landsby, og den gamle Mand, der ejede Stedet, forsikrede mig, at jeg skulde blive saa godt som eneraadende over det Hele, da han kun kom derud en Gang imellem om Morgenen — hvorfor? faldt det mig ikke ind at spørge om. Kontrakten blev underskrevet, og jeg var henrykt over at have fundet et Fristed for Stadens Larm.

Det blev aftalt, at jeg skulde flytte derud nogle Dage før Flyttedagen. Løverdag Formiddag lod jeg hele min Bagage transportere derud, og mens min skikkelige Madame Bakker bragte Huset i Orden, gjorde jeg en lille Tur til Lyngby. Først Søndag Eftermiddag kom jeg tilbage, og skyndte mig henrykt ad en Genvej fra Vibenshus, som en bedre lokaliseret Ven, der havde været med paa Turen, velvillig viste mig, til mit Tusculanum. Undervejs beskrev jeg den idylliske Stilhed, den friske Luft og den duftende Have. Han lo saa smaat og spurgte, paa hvad Tid jeg havde opdaget alle disse Herligheder, og da jeg saa fortalte ham min Morgenvandring og tilstod, at jeg aldrig før havde været paa Stedet, blev hans Smil endnu mere svedent.

»Mærker Du den vederkvægende Duft, der strømmer os i Møde?« spurgte han.

»Jeg mærker en ganske væmmelig Stank af raadden Tang!« svarede jeg.

— Glæd Dig min Ven! Saadan lugter den herlige Søluft, hver Gang Du faar Paalandsvind!

Det havde jeg ikke tænkt paa.

— Men hvad er det for en Kattemusik, her opføres!

— Tys, spot ikke den idylliske Stilhed, som Du for et Øjeblik priste i saa høje Toner! Saadan en Symfoni vil Du stadig faa at høre hver Søndag Eftermiddag — ja for Resten ogsaa af og til om Hverdagsaftenerne, naar Vejret er godt, og her har Du den Fordel, at Dyrehavstiden varer hele Aaret igennem.

— Dyrehavstiden?

— Ja. Véd Du ikke, at Du har taget Sommerlejlighed i »de Fattiges Dyrehave«? —

Nej desværre! Det vidste jeg ikke, men jeg fik det at vide.

Da jeg nærmede mig mit Landsted, saa jeg over alt en Vrimmel af pyntede Nybodersfolk, Læredrenge og Tjenestepiger, og først nu lagde jeg Mærke til et betydeligt Antal Beværtningssteder med Skydebaner, Keglebaner, Kastegynger, Karusseller o. dsl., hvoraf jeg hin Morgen ikke havde opdaget Spor. Keglekuglerne rumlede, Skuddene knaldede, Pigerne i Gyngerne hvinede, Karusselbanerne knirkede, den falske Klarinet med tilhørende Bækkener og Stortromme miavede og dundrede paa én Gang fra tre fire Etablissementer ved

Siden af hinanden, fem seks Lirekasser spillede i fem seks forskellige Tonearter fem seks forskellige Melodier mellem hinanden. Her trippede en Savoyarddreng til sin snøvlende Lires Toner, hist sad fire geniale Ynglinger med langt Haar og Ringe i Ørene i et Lysthus og improviserede en Kvartet, hvori alle Stemmer sang samme Melodi, den ene en Tone lavere end den anden; fra Højre hørte man en Invalid spille Variationer over »Den tapre Landsoldat« paa en forstemt Violin, og fra Venstre skraalede tre ulykkelige Børn, der solgte Viser, paa Peter Schjøtts bekendte Melodi »en splinterny og grulig Sang om Manden, der kvalte sin Kone« — kort: det hele Bloksbjergsorkester fra Dyrehavsbakken syntes virkelig at have samlet sig uden for mine Vinduer.

Denne idylliske Nydelse udholdt jeg kun to Søndage, saa maatte jeg atter flytte til Byen.

Jeg begyndte nu atter inden for Voldene min Søgen efter »en hyggelig Lejlighed paa tre Værelser«, og fortsatte den ufortrøden i tre fire Aar, men skulde jeg blot antyde de Skuffelser, der mødte mig paa mine Opdagelsesrejser efter dette Fantasifoster, som i Avertissementerne stadig spiller samme Rolle, som den paa tusind Steder sete, men intet Steds paaviselige store Søslange udfører i Avisernes Nyhedsrubrik, saa frygter jeg, at det lille Kapitel, jeg agter at fylde med mine

huslige Ærgrelser, vilde svulme op til et helt Værk. Til sidst opgav jeg Haabet om at finde det.

En af mine Kontorkammerater, hvis Hjem omtrent svarede til mine Idealer, gjorde mig opmærksom paa Aarsagerne til, at min Søgen var faldet saa uheldig ud. »Lejligheder paa tre Værelser« — sagde han — »er kun beregnede for Familier, der har det smaat og kun stiller saa smaa Fordringer til Livets Behageligheder, at de enten kan finde sig i de gamle Huses Uhygge eller lade sig sammenstuve i de nye Kasernebygningers Celler. Vil Du have nogenlunde rummelige og bekvemme Værelser, maa Du tage fire eller fem, og naar Du vil erindre, hvad det koster at flytte to Gange om Aaret, og blot beregner Dig en beskeden Godtgørelse for Tidsspilde og andre Fortrædeligheder, skal Du se, at en saadan Lejlighed ikke er dyrere end de, hvori Du hidtil har ærgret Dig i Halvaarsvis.«

Der var Mening i den Tale, og da jeg netop Dagen efter tilfældig fik opspurgt en fortrinlig Lejlighed paa fem Værelser, der forholdsvis var meget billig og ikke havde nogen som helst anden Fejl end den, at være for stor, slog jeg til, købte for Spotpris et stort Flygel, der optager et halvt Værelse, overlod de to Kamre til Gaarden til en Kommandersergeantinde, hvis Mand var i Krigen, og gjorde en bortrejsende Bekendt den Tjeneste at indlogere en Del af hans Møbler i min Spisestue. Et Par Maaneder derefter fik jeg Brev

fra den gode Ven med Underretning om, at han var rejst til Amerika og næppe kom tilbage for det Første; Møblerne kunde jeg beholde, til han sendte mig Opgørelse af vort Mellemværende, og da han omtrent skyldte mig dobbelt saa Meget, som de var værd, har jeg faaet Lov til at beholde dem til Dato. Omtrent paa samme Tid blev Freden sluttet, og min militære Indsidderske med Familie rejste nu til Flensborg, hvor Mandens Regiment kom i Garnison. Denne Fredsslutning var efter mine Tanters Forsikring et iøjefaldende Bevis paa en højere Styrelse; ti omtrent i de samme Dage, som mine to Værelser blev ledige, blev en af mine Halvtanter, der i tolv Aar havde holdt Hus for en Enkemand, husvild ved dennes Giftermaal, og da jeg ikke vilde gøre Familiens Tro paa Forsynet til Skamme, følger det af sig selv, at jeg ikke alene maatte overlade hende den ledige Del af min Lejlighed, men — hvad der for mig var en ubehagelig Følge af den højere Styrelse — jeg maatte forsyne dem med det nødvendige Bohave, da min nye Husfælle ikke hørte til den fra Aviserne bekendte Kategori, der betegnes med: »en Jomfru, som selv har at sidde og ligge paa«.

Hun hørte derimod til dem, der averterer sig som »en ferm Husholderske af sat Alder og smaa Fordringer«, og da hendes Fordringsløshed ikke tillod hende at ligge mig til Byrde, uden at gøre nogen Nytte, begyndte hun først med smaa Frokostanretninger

og siden med Omsorg for »et net Aftensbord«, indtil hun endelig rykkede frem med en velgrundet Beklagelse over, at jeg, der havde et komplet Hus og en overkomplet Husholderske, i Stedet for at føre en ordenlig Husholdning, skulde lade mig nøje med »Spisekvartersmad« — saaledes kaldte hun Traktementet paa vore Restavrationer. Resultatet blev, at hun fik Lov til paa Prøve at føre Husholdning i en Maaned, og at hun i den Anledning gjorde en Mængde Udgifter til Køkkentøj o. s. v., som det efter hendes Forsikring siden vilde være en skrækkelig Urimelighed at have kastet bort til ingen Nytte, og som hendes Efterfølgersker senere har fortsat i det Utrolige.

Kort at fortælle: Endskønt jeg kun har haft Brug for et Ungkarlsværelse med Sovekammer og aldrig selv har følt Lyst til at anskaffe mig Bohave, bestaar min Lejlighed for Øjeblikket af:

Entré med Knagerække, Klædeholder, Spejl og Konsol,

Dagligstue med antikt Møblement, der ved stadig Tilvækst af Kunstgenstande og Snurrepiberier efter Haanden har forvandlet Værelset til et Slags Museum, saa tæt bepakket, at jeg snart maa søge en større Lejlighed,

Sovekammer med Seng, Servante, Toiletbord, et Skrummel af et Klædeskab og et Uhyre af et Styrtebadsapparat,

Spisestue med Bord til 18 Personer og Stole til 12 dito, et Buffet, der skjuler en hel Væg og har fristet mine Husholdersker til at paaføre mig en uophørlig Udgift til Servicegenstande, og et stort Hjørneskab, i hvis underste Del der efter Haanden har dannet sig en lille Vinkælder — Altsammen Gods, som jeg har til Laans fra min gode Ven i den anden Verden,

Værelse til Husbestyrerinden, for Tiden møbleret af hende selv,

Pulterkammer til det Bohave, hvormed fornævnte Værelse møbleres, naar Husholdersken ikke selv medfører Møbler.

Køkken, udstyret med en Mængde Brugs- og Dekorationsgenstande, om hvis Værd jeg kun har faaet Oplysning af de indløbne Regninger — og

Pigekammer, indrettet efter Nutidens Fordringer — med Undtagelse af Gyngestol og Reflektionsspejl.

Hvorledes det er gaaet til, at jeg, en enlig Ungkarl, der lige som Job er kommen nøgen til Verden og skal gaa nøgen herfra, ikke har kunnet gennemvandre den tilbagelagte Del af min Livsbane, uden at faa et sligt Paahæng af Løsøre og Effekter efter mig, vil maaske for dem, der ikke selv har forsøgt noget Lignende, være ubegribeligt, men jeg kan forsikre, at det er gaaet aldeles naturligt til, uden at jeg har gjort nogen som helst Anstrængelse derfor, ja endogsaa trods alle mine Bestræbelser for at undgaa det. Jeg ærgrer mig

selv derover, og hver Gang jeg ser en ung Student med hele sin Bagage læsset paa Nakken af et Bybud, drage fra Logis til Logis, bliver jeg til Mode som en gammel Gedebuk, der slæbende en Klods om Benet,

ser de unge Kid springe over Grøft og Gærde; og jeg har Grund dertil, ti man skal søge længe, førend man finder en saadan Samling af immobile Møbler som mit Skatol, mit Flygel, min Buffet, mit Klædeskab, mit Styrtebadsapparat og min nuværende Husholderske!

EN ELEGANT LEJLIGHED.

Uagtet jeg ved den ovenomtalte Udvidelse baade havde faaet større Grund til at være tilfreds med min Lejlighed og mindre Lyst til at fortsætte mit Nomadeliv, vedblev min onde Stjerne at tvinge mig til at flytte. Næppe havde Værten overtydet sig om, hvor besværligt det var for mig at flytte mine kolossale Møbler, og hvor vanskeligt jeg vilde finde passende Plads til dem andet Steds, før han forkyndte mig et drøjt Paalæg i min Husleje. Jeg fandt

mig deri, men før Halvaaret var ude, solgte han Stedet, og da den nye Ejer bebudede et nyt Paalæg, maatte jeg sige Lejligheden op.

Efter mange Besværligheder lykkedes det mig at finde en smuk, men temmelig dyr Lejlighed i en ny, stor Gaard, der i alle Henseender var fortræffelig indrettet. Her var Værten bekendt for at imødekomme ethvert Ønske fra Lejerens Side, aldrig at forhøje Lejen og stadig at overholde en saa stræng Orden, at ingen firbenet Skabning tilstededes Ophold i Gaarden. Endelig havde jeg da fundet et blivende Sted — trode jeg.

Alle Husets Lejligheder var beboede af »galante Familier uden Børn«; i enhver galant Familie findes jo, som bekendt, nu om Stunder et Piano, og da der bode to Familier i hver Etage, indeholdt Gaarden ikke mindre end ti Pianoer — i Kælderen til højre fandtes intet Instrument, men paa Kvisten til venstre var der til Erstatning derfor et, der i Forening med sin Ejerinde dannede et Perpetuum mobile. Her bode nemlig en Enke, hvis sekstenaarige Datter uddannede sig til Sangerinde, og flere Timer daglig sang Skalaer og slog Triller for aabne Vinduer. Under hende og over mig paa tredie Sal bode en Embedsmand med fire konfirmerede Døtre, der alle fire vare musikalske, den ene værre end den anden; om Formiddagen skiftedes de til hver sin Time at spille Etuder, mens Faderen

var paa Kontoret, om Eftermiddagen musicerede de for ham, og om Aftenen, naar han var i Kongens Klub, spillede de til egen Fornøjelse Ouverturer for fire Hænder. I den anden Lejlighed deroppe bode en gammel Frue, hvis Søn var Student, men ved Siden deraf overordenlig musikalsk; han spillede efter Hukommelsen alt Muligt mellem hinanden, og hver Gang han havde lært en ny Vise eller en ny Dans, vedblev han at slide paa den, til den var gaaet af Mode paa Gaden. I det halve Aar, jeg havde Nydelsen af hans Naboskab, foredrog han f. Eks. »Partant pour la Syrie« mindst fem Gange daglig. Et Par Aftener hver Uge samlede desuden nogle Kammerater sig hos ham og øvede sig i firstemmig Sang. I Lejligheden ved Siden af mig havde jeg en tidligere temmelig bekendt Kunstnerinde til Naboerske. Hun havde forladt Scenen og giftet sig, men gav endnu unge Damer Timer i Sang næsten fra Morgen til Aften; og Alle skulde de være Sopraner, Alle skulde de synge Weyses Romancer, og Allesammen sang de falsk — saa falsk, at jeg godt kunde forstaa, at de maatte betale deres Lærerinde en Specie for hver Time, hun hørte paa dem, men derimod ikke begribe, hvorledes de nogen Sinde skulde faa Tilhørere til billigere Pris. Neden under mig paa første Sal bode en Adjunkt, der havde to Niecer fra Landet i Huset, og blandt andre højere Dannelsesgenstande lod dem gennemgaa de første Fingerøvelser i Pianoforte-

skolen saa samvittighedsfuldt, at de aldrig kom videre — samt en Enkegeneralinde, hvis Datter i »Selskabet« havde Ord for at være en stor Pianistinde. Hendes Repertoire var overordenlig fornemt: hun spillede kun Beethoven, Mendelsohn, Schumann og Liszt, og naar hun indstuderede et nyt Paradestykke, spillede hun ikke Andet en hel Maaned. Hvad der blev udført paa de tre Pianoner i Stuen og Kælderen, kunde jeg aldrig høre for Musiken fra de andre, men det var mig ogsaa temmelig ligegyldigt.

Hvis jeg enten, som min Vært, havde været tunghør eller, som de fleste af mine Husfæller, manglet den Begavelse, man paa Hjemmetysk kalder Gehør, vilde jeg upaatvivlelig have kunnet befinde mig meget vel i dette musikalske Hus, men Naturen har nu en Gang begavet mig med Øre baade i den ene og i den anden Betydning, og dertil givet mig et meget pirreligt Nervesystem. Hver Gang jeg hører Nogen gøre Forsøg paa at tage en Tone, der ligger over hans Stemme, fristes jeg til at hjælpe ham; hver Gang man stanser midt i en musikalsk Sætning, stanser jeg midt i mine Tanker; hver Gang jeg hører falsk Sang, faar jeg en Fornemmelse, som om man stak mig en Strikkepind gennem Rygmarven; hver Gang jeg hører en urigtig Akkord, kan jeg ikke lade være at gøre Grimacer, og hver Gang jeg hører et bekendt Musikstykke spille i urigtigt Tempo, maa jeg uvilkaarlig trampe den rigtige Takt.

Jeg maatte derfor gennemgaa en fuldstændig musikalsk Tortur fra Kl. 8 om Morgenen til 11½ om Aftenen. Den Smaa paa Kvisten vakte idelig min Medfølelse ved sine fortvivlede Forsøg paa at faa fat i det høje B, Studenten og Frøknerne paa tredie Sal kappedes om at forstyrre mig ved at spille galt, den Første udenad, de Andre efter Noder. Eleverne ved Siden af mishandlede mine Ørehinder ved Snese Gange at gentage en kromatisk Sætning, uden at kunne træffe, og Eleverne neden under tirrede mig ved idelig at hakke fejl i deres Øvelser.

En Gang satte jeg mig hen til mit Skrivebord for at udføre et Arbejde, hvortil jeg behøvede at have alle mine Tanker samlede og ordnede — det var et temmelig vigtigt Dokument, jeg skulde gøre Udkast til. Da lød:

fra Kvisten: »Grace, grace!« af »Robert le diable« med stadigt Knæk i den sidste Kadence —

fra tredie Sal til højre: »Partant pour la Syrie« af Dronning Hortense for 999de Gang,

fra samme Sal til venstre: Serenaden af »Don Juan«, sunget som Koral for at faa Akkompagnementet med,

fra anden Sal: Romancen af »Floribella« med gentagne Afbrydelser, Rettelser og falske Toner i hver anden Takt,

fra første Sal til højre: Skalaer i Moltonearterne med Stansninger og Fejlgreb i hver Op- og Nedgang,

fra første Sal til venstre: Liszts Transskription af Schuberts »Erlkönig« —

og for at Intet skulde fattes:

fra Gaarden: Franz Abts »Scheiden, Scheiden, Scheiden thut weh!« udført med dirrende Toner af en enerveret tysk Lirekasse, mens

fra Gaden en snøvlende dito af dansk Herkomst istemte samme Melodi en halv Tone højere.

Til denne Musik kunde jeg kun skrive én Tekst, og den skrev jeg: Dokumentet blev af sig selv til en Opsigelse.

Et af To foretrækker jeg dog at ligge paa Landet i »de Fattiges Dyrehave« for at bo i Byen i et musikalsk Hus mellem galante Familier.

Nu maatte jeg atter anvende en Maanedstid paa at opspore en beboelig Lejlighed, der blev ledig.

EN ROLIG LEJLIGHED.

il sidst lykkedes det mig — over al Forventning, syntes jeg.

For at undgaa Skylla styrer man som oftest lige ind i Karybdis. Min næste Bolig opsøgte jeg i en af de stille Gader bag Slottet i et gammelt Hus med tykke Mure og kun én Lejlighed i hver Etage, og underskrev først Kontrakten, efter at have indhentet de mest beroligende Efterretninger om mine Medbeboeres musikalske Anlæg og Færdigheder. Kælderen var ikke indrettet til Beboelse, i Stuen bode Værtinderne, et Par ældre Piger, der levede i klosterlig Ensomhed, og kun stod i Forbindelse med den ydre Verden, ved daglig at gennemlæse Adresseavisen. De var meget gammeldags, havde Geranier og Gyldenlakker i Vinduerne, Roser og Lavendler i en

Bojan paa Dragkisten og Kobberstik af Ludvig den Sekstendes Henrettelse og Marats Mord i Glas og Ramme paa Væggene; jeg saa ved første Øjekast, at det eneste musikalske Instrument, de dyrkede, maatte være en Spinderok. Første Sal var lejet af en Familie, der tilbragte Vinteren i Paris, og stod derfor ubeboet. Paa tredie Sal, der var et Slags Kvistetage, bode »en gammel Herre, som havde været Noget oppe paa Rundetaarn«, om det var ved Biblioteket, Museet eller Observatoriet, vidste Værtinderne ikke, men da de forsikrede mig, at de aldrig havde hørt eller set Noget til ham i de Aar, han havde været der i Huset, undtagen hver Flyttedag, naar han betalte sin Leje, sluttede jeg mig til, at han næppe heller var musikalsk, og bestemte mig for Lejligheden.

Naar en Københavner skulde opstille en lokal Sammenligning, der svarede til det gammeldags »tyst som i Graven« og det moderne »lydløs som Urskoven«, tror jeg næppe han kunde finde nogen mere udtryksfuld end »dødt som bag Slottet«. Dette Kvarter er paa én Gang vor Hovedstads Faubourg St. Germain og dens Pompeji, her bor vore Mumier, her residerer vore Porcellænskinesere, her er vore Oldsagers Pallads, her er baade vort adelige og vort borgerlige Vartov, her kan man midt om Dagen se en mennesketom Gade, og kommer man ind i Gaardene, overraskes man ikke sjælden ved at finde en yppig Græsvækst mellem

Brostenene og Mos paa Plankeværkerne. Skulde en Genganger noget Steds inden for Voldene kunne spøge i Ro, maatte det være her, og blandt alle de ærværdige Huse, han havde Valget imellem, vilde han næppe finde noget mere indbydende end det, hvori jeg søgte et Fristed for Bylivets galante Mislyd.

Det forundrede mig derfor ikke synderligt, da min Tante, et Par Dage efter at vi var flyttede ind i Lejligheden, med en yderst betænkelig Mine lod nogle Ord falde om, at det nok »var det rette Hus, vi var komne til at bo i«, og paa nøjere Efterspørgsel erklærede, at »Alting ikke her var ganske, som det skulde være.«

»Spøger det maaske?« — spurgte jeg, selv spøgende.

— Jeg véd ikke, hvad Du vil kalde det, men underligt er det dog, at der hver Torsdag Nat holdes Bal i de lukkede Værelser paa første Sal.

— Det kan ikke nægtes. Men det forundrer mig i saa Fald, at jeg ikke hørte Noget til Musiken, da jeg kom fra Selskab i Aftes. Klokken var netop paa Slaget Tolv.

— Ja spøg Du kun, hvis Du finder det morsomt! Jeg kan ikke sige, at det morer mig!

— Du har altsaa hørt Noget?

— Ja, baade at de skød Stolene fra Bordet, og at de gik hjem. Du kan le, saa meget Du vil, men at jeg grangivelig hørte, hvordan Kjolerne raslede ned ad Trapperne, det er saa vist, som at jeg sidder her.

— Se, se! Saa Musene gaar med Silkekjoler paa, naar de er til Bal; jeg trode, at de altid gik i Fløjelspels.

— Aa, Du med Dine Mus! Har Du nogen Sinde hørt Mus lukke aflaasede Døre op og i saadan som i Nat.

— Nej, men jeg har hørt det knage og buldre i gamle Huse, og det mange Gange, især naar det har blæst saadan som i Nat.

— Saa det er Vinden? Ja saa! Det var vel ogsaa Vinden, som bladede i Dine Papirer, imens Du var borte?

— I mine Papirer?

— Ja, just i det Øjeblik, da jeg var ved at gaa i Seng, kommer Pigen, der havde gjort Dit Sovekammer i Orden, ind til mig, bleg som et Lig, og fortæller, at der er Tyve inde i Dagligstuen. Hun havde hørt Skatolsklappen blive aabnet, Skufferne trukne ud og Papirerne rodede om mellem hverandre, og da hun saa spurgte, om Herren var kommen hjem, fik hun intet Svar, men gennem Nøglehullet kunde hun se, at der var bælmørkt inde i Værelset. Jeg lod hende straks løbe ned til Værtens, og der fik hun den Besked, at det havde Ingenting at betyde, det var bare et Forbud. Her i Huset var det saa sædvanligt, at man hørte Folk pusle i Værelserne en hel Time, før de selv kom hjem.

— Saadan et Hus kan jeg lide!

— Ja, hver sin Lyst. Foruden de gamle Jomfruer i Stuen, der selv ser ud til allehaande, og ham, den Gamle fra Rundetaarn, der skal bo paa Kvisten, men som kun lader sig se to Gange om Aaret, er der nok ellers ikke ret Mange, der har Lyst at være her. Lejligheden har staaet i Avisen hver Flyttedag, og den Frue, her bode sidst, maatte skifte Pige hver Maaned — sommetider hver Fjortendedag.

— Er det et Tegn paa Spøgeri, saa spøger det rigtig nok slemt hos mange Fruer her i Byen.

»Ja, det var stor Synd, at Du ikke kom til at hedde Tomas i Stedet for Jonas!« — knurrede Tante, trak paa Skuldrene over min Vantro og gik ud i Køkkenet.

Ved Aftensbordet var hun tavs, mørk og fornærmet. Alle mine Forsøg paa at sætte hende i bedre Stemning blev besvarede med Enstavelsesord. Efter at den tredie store Maaltidspavse var tilende — de løb næsten i ét alle tre — henvendte hun endelig en Sætning til mig. Den lød saaledes:

— Nu har da ganske rigtig ogsaa Amanda sagt op.

— Hvad er der i Vejen med hende? — Er her ingen Sladdresøstre i Huset? — Har hun det for ensomt?

Tante sendte mig et bælmørkt straffende Blik. Atter en Pavse. Først efter at hun havde overbevist

sig om, at jeg ikke vilde komme med flere Spørgsmaal, og efter at jeg næsten havde glemt de fremsatte, fulgte Svaret:

— Nej, tvært imod. Hun finder at her er alt for selskabeligt. Hun holder ikke af at høre sine Sko danse om i Værelset, efter at hun har trukket dem af og er gaaet i Seng. Der har været saadan en Lystighed oppe paa Kvisten, hvor hun ligger, at den stakkels Pige har maattet trække Dynen op over Ørerne; hun har ikke faaet Blund i sine Øjne hele Natten.

— Den Gamle fra Rundetaarn har maaske haft Bal?

— Nej, Bal just ikke; men Selskab har han nok hver Nat. Om Dagen skulde man næsten tro, at han ikke er levende. Man ser ham hverken gaa ud eller komme hjem, og banker Nogen paa hans Dør, saa er han aldrig hjemme, men om Natten lader det til, at han modtager sine gode Venner. Endnu har rigtig nok Ingen heller set dem komme eller gaa, men aldrig saa snart begynder Hanerne at gale, førend der bliver en Snakken og en Grinen inde i Stuen hos ham, som om hele Stuen var fuld af Mennesker.

— Han har maaske den Uvane at snakke i Søvne.

— Ja, han har vist mange Uvaner. En af de Piger, der tjente her i Fjor, listede sig en Gang til at kikke ind til ham; da sad han og spiste til Aften med to Ugler og et Par Pindsvin.

— Ugler og Pindsvin er ganske udmærkede Musejægere.

— Naa, saa Du bliver ved med Dine Mus! Ja, lad os saa ikke tale mere om den Sag.

Tante havde en overordenlig fast Karakter! Jeg fik hende virkelig ikke til at tale et Ord mere den Gang.

Næste Aften, da jeg ved min Pibe sidder fordybet i en af Hoffmanns prægtige Spøgelseromaner — som jeg ikke havde læst siden min første Ungdom, og som alle mine Omgivelser netop nu havde sat mig i fortrinlig Stemning til at forny gammelt Bekendtskab med — hører jeg paa én Gang ude fra Køkkenet først et Skrig, saa gennemtrængende, som om det var udstødt af en Moder, der saa sit Barn falde ud af Vinduet, og derpaa et Hvin, saa sylespidst, at det mindede mig om Pinebænkscenerne paa de franske Melodramateatre.

Jeg greb, uden at give mig Tid til Eftertanke, en Haj-Sabel af min Vaabensamling og styrtede ud efter Skrigene. Der laa min gamle skikkelige Tante dødbleg og maalløs, skælvende over hele Legemet og nedsunken paa Køkkenbænken med den ene Arm i en Vaskerballe og den anden Haand for Øjnene, mens Pigen — et ualmindeligt forskruet Eksemplar af en københavnsk Rappenskralde, halv Frøken og halv Fiskerkærling — stod oppe paa Komfurpladen, gloende rød i Ansigtet, fægtende med Armene over Hovedet, uafladelig skrigende

og hulkende, idet hun trippede, hoppede og sparkede ud, som hun havde faaet et Anfald af St. Veitsdans.

»Har her vist sig Noget?« — spurgte jeg Tante, næppe i Stand til at vedligeholde min Alvor ved at se paa det frygtelige Vaaben, hvormed jeg var ilet til Hjælp.

Tante løftede endnu halv bevidstløs den vaade Arm op af Vaskerballen og pegede mod Køkkenbordet, uden at fremstamme mere end Ordene: »Der! — der!«

Nu var det mig, der blev hed om Ørene, ti baade Bordet og Gulvet, Tantes og Pigens Klæder var overstrømmede med et rødt Fluidum, der ved første Øjekast syntes mig at være Blod. Til min Beroligelse opdagede jeg dog snart, at de formentlige Blodpøle og Blodpletter ikke var Andet end Indholdet af en stor Syltetøjskrukke, der laa væltet paa Køkkenbordet.

Min Forskrækkelse syntes at fremkalde et Omslag i Pigens Ekstase. Et Udbrud af Fnisen gav sig pludselig Luft mellem hendes Hulken, og under en idelig fortsat Blanding af Krampelatter og Krampegraad begyndte hun at slaa sig paa Skørterne og pege ned ad sig, idet hun trippede og sparkede ud, endnu værre end før, og rettede Tantes »Der! der!« til, »Nej — her, her er den!«

»Hvad for en den? — Gengangeren? — Djævelen? — Nissebukken? — eller hvad for En?« — raabte jeg.

»Uhu — Uh! Uh! Rotten!« — raabte de Begge i Kor.

Nu var Sagen ikke svær at forstaa.

Tante havde villet tømme de sidste Rester af en Krukke Syltetøj og derved givet Krukkens ene Side en saa stærk Skraaning, at en slikvorn Rotte, der var sluppen ned i den, men ikke kunde kravle op igen, havde faaet Lejlighed til at hoppe ud. Pigen havde med Fortvivlelsens Mod gjort Forsøg paa at træde den ihjel, men derved var den kommen ind under hendes Krinoline, og havde frelst sig ved at entre op fra det ene Galleri til det andet, og skønt det nu, da Uhyret var trængt ind i »Jomfruburet«, var bag efter, havde hun søgt at flygte fra det, ved at hoppe op i Skorstenen.

Det følger af sig selv, at Rotten fik sin fortjente Straf, men Morgenen derefter lod Frøken Amanda mig vide, at »jeg kunde gøre ved hende, hvad jeg vilde, men jeg fik hende ved Gud i Himlens højeste Rige ikke til at blive en Dag længere i et Hus af det Slags.«

»Naa, hvad siger Du nu?« — spurgte min Tante, saa snart Skrækken havde sat sig — »Er det ikke et hyggeligt Hus, Du har ført os ind i?«

Jeg syntes, at det var mig, der burde triumfere, og svarede derfor ganske tørt: »Jo—o saamænd! Og det glæder mig, at Tante nu maa være beroliget for sine natlige Ængstelser!«

»Beroliget? — Jeg? — Kalder Du det en Beroligelse, at her ogsaa er Rotter?« — raabte Tante og slog Hænderne sammen — »Nej, med Dig er der da intet Udkomme?«

— Kære Tante! Lad os ikke komme i Disput! Jeg er enig med Dig i, at der er én af os, med hvem det ikke nytter at disputere.

— Naa det glæder mig, at Du dog én Gang erkender Din Urimelighed! Hvad har Du nu betænkt at gøre?

— Ende paa Spøgelsehistorierne!

— Ved at flytte?

— Nej, ved at anskaffe mig et Par Katte.

— Katte? — Du véd da vel, at jeg ikke kan sove i et Hus, hvor der er Katte? — Det er altsaa mig, Du vil af med?

— Nej, det er Rotterne — eller Spøgelserne, hvad Du vil kalde dem.

— Lige som om de var bange for Katte! — Det manglede blot, at vi oven i Købet skulde have de afskylige Dyr at trækkes med! Men Gud bevares! Du er jo Herre i Huset, og jeg skal saamænd ikke spilde mine Ord paa at præke Fornuft og Rimelighed for Dig. Naar jeg bare maa have mit Værelse i Fred, saa køb Du saa mange Katte, Du har Lyst til!

Inden Aften var det allerede lykkedes mig at remplacere Frøken Amanda med en solid Bondepige,

der forsikrede, at hun hverken var bange for Mus eller Rotter, samt at forøge min Husstand med en overordenlig smuk stor Hunkat — et meget menneskevenligt Dyr, der i Følge meddelt Skudsmaal var et Mønster paa Iver i sit Kald og god Opdragelse. — Pigen lød Navnet Maren, og Katten, der var af engelsk Familie, hed Lucy.

Første Dag efter Miss Lucys Ankomst aflagde den allerede Prøver paa sin Færdighed som Kammerjægerske, ved under min Fraværelse at hoppe op paa en Reol, derfra at springe hen paa det tæt ved hængende Fuglebur, rive det ned paa Gulvet og der skræmme Livet af mine to tamme Kanarifugle. »Sa'e jeg ikke nok, at Du vilde faa Fornøjelse af det Dyr?« — triumferede Tante.

Anden Dag, da der ikke var mere levende Fjedervildt at jage, benyttede den sit Otium til at klatre op paa Skatollet og bemægtige sig et Par pragtfulde udstoppede ostindiske Fugle, som jeg havde opstillet paa de to Sideskabe. Der var ikke en Fjer tilbage paa dem, da jeg kom hjem. »Det er godt, her ikke er Børn i Huset, ellers skulde den søde Lucifer naturligvis ogsaa have Lov til at bide Halsen over paa dem« — mente Tante.

Den tredie Dag producerede Miss Lucy sig som Vejrprofet. Hun fik nemlig Neglekløe, hver Gang der var Blæst ivente, og da der inde i min Stue hverken

var Træstammer eller Stolper at kradse i, gav hun sig til at bearbejde de fine Skindrygge paa et kostbart fransk Billedværk, der optog den underste Hylde i min aabne Bogreol. Ved min Hjemkomst fandt jeg dette Pragtstykke af Bogbinderkunst aldeles ødelagt. »Nu skulde Du virkelig flytte nogle andre Bøger ned, for at det rare Dyr kan have Noget at more sig med næste Gang, Du er borte« — syntes Tante.

Jeg begyndte nu saa smaat at blive ked af min smukke Protegé og tillod hende ikke mere at betræde mine Enemærker under min Fraværelse; men dermed var ikke Ubehagelighederne til Ende. Jeg havde flere Gange, naar jeg trættedes med Tante om de mystiske natlige Fænomer, forgæves paaberaabt mig den ejendommelige Lugt af Mus, der var tydelig nok for enhver med den fjerde Sans begavet Iagttager, men — hvad enten Tante havde Snue eller hun ikke kunde lugte, hvad hun ikke vilde lugte — hun havde altid haardnakket forsikret, at det var Indbildning. Der begyndte derimod nu at blive stærk Sandsynlighed for, at hun med det Første imod mig vilde paaberaabe sig den lige saa ejendommelige Lugt af Katte, der umiskendelig havde gjort sig gældende paa Trapperne. Jeg kaldte derfor Maren ind og overleverede hende en Flakon med en temmelig stærktlugtende Essents, der efter en Materialists Forklaring skulde være et ufejlbarligt Middel, saavel til at dæmpe den efterladte

Menageriduft, som til at gøre de parfumerede Steder ubehagelige for Katte. Da jeg gav den skikkelige Pige Ordre til at bestænke Gulvmaatterne og Krogene paa Gangen med »den dejlige Olevante«, satte hun store Øjne op og forsikrede mig, at det baade var Synd og Skam, men jeg beroligede hende med, at den var købt til det Samme, og at der maatte gøres noget Energisk for at holde Lucy borte.

Maren kunde alligevel ikke overtale sig til saaledes at spilde en Parfume, der efter hendes Mening ikke var »for Kattene«, og hun udtænkte derfor et Mageskifte, hvorved hun kunde beholde den til eget Brug og i dens Sted traktere Lucy med »noget andet Lugtendes, der maatte være meget skrappere«. Da jeg kom tilbage fra min sædvanlige Morgentur, var hele Huset som forpestet af den forfærdeligste Asafoetida-Stank. Det var bogstaveligt umuligt at udholde den.

Jeg fordrede nu Forklaring over, hvorledes den var opkommen, og Pigen bekendte da, at hun havde taget en Flaske »Løgdraaber«, som hun havde staaende, og overstænket Trapper, Gange og Maatter med dette modbydelige Fluidum i den Overbevisning, at Dyvelsdrækslugten maatte være Lucy meget mere ubehagelig end Duften af »Olevante«. Det var i den Grad »Medicinen værre end Sygdommen«, at der næsten ikke var Andet at gøre end rømme Huset. Værtinderne

havde allerede klaget, og Tante forsikrede mig med den mest drillende Kattevenlighed, at havde det været den Lugt, der var kommen paa Tale mellem os, vilde hun ikke et Øjeblik have beskyldt mig for Indbildninger.

Nu blev der da en Vasken og en Pjasken uden Ende. Hele Huset flød i Vand, men Dyvelsdrækslugten var næsten ikke til at forjage; den holdt sig i flere Uger. Efter at have ærgret mig træt, gik jeg om Aftenen til Sengs, led og ked af Tante, Maren, Lucy, Rotterne, Spøgeriet og hele Huset, men mit Blod var kommet saaledes i Oprør, at jeg hørte det ene Kvarterslag efter det andet, uden at kunne falde i Søvn. Nu begyndte Spøgelseallarmen: Rotternes Kravlen bag Panelværket, deres Slagsmaal under Gulvet, deres Kehraus ned ad Trapperne; jeg kunde godt forstaa, at man ved Bistand af lidt Fantasi kunde faa langsomme og hurtige Fjed, Dans, Raslen med Silkekjoler, Slæben med Lænker og en Mængde andre Lyd ud af deres Puslen; men ogsaa her var Medicinen værre end Sygdommen. Rotternes Allarm var for Intet at regne mod den infernalske Koncert, som Miss Lucy og tre af hendes Tilbedere hele Natten igennem gav tilbedste, snart i Gaarden og snart paa Taget. Af alle de Midler, hvorved et Menneskes Nattesøvn kan forstyrres, gives der næppe noget mere irriterende, end en saadan erotisk Nottorno med Soloer, Duoer, Trioer og Kvartetter, udført af fire forskellige Katte-

stemmer. Det er næsten endnu værre end at høre Frøkenerne Klinkerup synge Mendelssohn-Bartholdys Duetter.

Miss Lucy sang Sopran, saa vederstyggelig falsk og med et saa affekteret Foredrag, at jeg næsten fik hende mistænkt for at være Elev af en vis Musiklærerinde. Et Par afskylige sentimentale Hankatte, af hvilke den ene stadig slog over i Falsetten, udførte Tenorpartierne og overbød hinanden i kromatiske Løb, der frembragte de forfærdeligste Mislyd, mens en gammel graastribet Elegiker, der af og til var nær ved at blive komisk, udstønnede sin Jammer i afbrudte dybe klangløse Toner. Den idelige Afveksling i denne Vokalkoncert gjorde mig det omtrent umuligt at faa et Blund, men lykkedes det mig stundom et Øjeblik, fór jeg op i det næste, vækket af den vildeste Kamptummel og den mest gennemtrængende Hvæsen. Og under hele denne Nattekoncert, Time ud og Time ind, hørte jeg over mit Hoved »den Gamle fra Rundetaarn« gaa op og ned ad sit Gulv med et Par knirkende Støvler, som om han havde sat sig for at assistere de Musicerende med at angive Takten til de forskellige Nummere. Snart gik han hurtigt, snart langsomt, snart trippede han, snart trampede han; alene af den Maade, hvorpaa han gik, fik jeg en Overbevisning om, at Manden maatte være forrykt.

Da jeg havde tilbragt tre Nætter paa samme Maade i den rolige Lejlighed, overraskede jeg Tante med den Erklæring, at jeg nu var enig med hende om at flytte.

»Hvad sa'e jeg? — Det var da heldigt, at Du endelig har faaet Ørene op for, hvad her passerer om Natten?« — nikkede den Gamle.

»Aa ja! Jeg har nu en Anelse derom!« — nikkede jeg.

Vi blev ikke en Gang boende til Flyttedagen, men rømmede Lejligheden kort efter og bidrog derved betydeligt til at bestyrke de mystiske Rygter om Huset.

II.

Husvæsener og Huskors.

Hvordan jeg ophørte at være min egen Herre og hvordan mine Husholdersker har holdt Hus med mig. Tante Lind og hendes Trosartikler. Fru Bølles Regeringstid eller den mørke Old. Frøken Munks Sølvhaar og mit Husvæsens Guldalder. Hvorfor den varede saa kort. Hvordan den renlige Fru Dinnessen støvede af for mig og vaskede for Kong David, og hvor ilde det blev paaskønnet. Hvilke Ærgrelser Fru Brask kunde have sparet mig for, naar hun ikke havde været saa ivrig i at spare for mig. Hvordan hun trode, at Pigerne skulde være, og hvordan Pigerne vidste, at de var.

Saalænge jeg logerede i Maanedsvis og betingede mig fornøden Opvartning, var jeg fri for alle huslige Sorger

og Ærgrelser. Naar jeg blot betalte min Husleje, kunde jeg lade baade Husvæsenet og Husvæsenerne skøtte sig selv. Værtinden var jo Værtens Kone og Pigen Værtindens Pige, saa jeg kun var min egen Herre. Nu er derimod Fru Brask min Husholderske, Stine min Pige og Lars min Karl, ja den lille arrige Ami, der snærrer ad mig, hver Gang den ser mig, figurerer endogsaa i Politiprotokolen som min Hund; men det er ikke nok: alle Fruens Jeremiader over Pigernes Uforskammethed og Torveprisernes Urimelighed, maa jeg høre, alle Stines Spisekammerkærester maa jeg traktere, alle Lars'es Klodrians-Streger maa jeg bøde for, og naar Ami løber ud paa Gaden uden Tegn, saa maa jeg løbe til Politiet, ti nu er jeg Husets, det vil sige Fruens, Pigens, Karlens og Moppens, men ikke min egen Herre.

At jeg er deres Herre, betyder nemlig ingenlunde, at jeg er Herre over dem, men kun, at jeg er en dem tilhørende Herre, der har Forpligtelse til at opfylde alle de Fordringer, som efter Landets Skik og Tidens Mode kan stilles til en saadan.

Der gives i Virkeligheden ikke noget mere uindskrænket Monarki end en bosat Pebersvends Husholdning. Fru Præsidentinden udøver næsten altid et fuldstændigt Diktatur, Pigen og Karlen er kun halv-ansvarlige Ministre, en Sværm af Mopper, Misser, Popper og menneskelige Snyltere, saasom Veninder, Kærester,

Rende- og Hjælpekærlinger, indtager Favoriternes Plads, og »Herren«, »Han Selv« — ja han er Husbond, Hus-Bonde — han representerer Folket og udøver dets Rettigheder: udreder de fornødne Skatter, underkaster sig den behørige Værnepligt, har Ret til at være misfornøjet, knurre over Regeringen og i værste Tilfælde at gøre Revolution.

Det Sidste har jeg forsøgt flere Gange, men i Reglen er jeg derved kun kommen af Dynerne og i Halmen, lige som alle andre Folk, der gør Revolutioner. Jeg har aldrig kunnet forhindre min Allernaadigste i at regere efter Luner i Stedet for efter Love; hvor ofte jeg har skiftet mine Indenrigs-Stiner og Udenrigs-Lars'er, har jeg bestandig maattet betale mere for det, de har forsømt, end for det, de har udrettet, og af Hofkreaturerne er jeg til enhver Tid bleven behandlet en canaille.

Rækken af mine Husbestyrerinder er omtrent lige saa broget og vanskelig at huske, som Fortegnelsen over Roms Behersker, og jeg skal derfor blot optegne dem, der har voldt mig flest Ærgrelser.

umer Et var min gamle Tante Lind. Det var en trofast Sjæl — Ulykken var netop, at hun var alt for trofast. Hendes Tro var saa fast og urokkelig, at hun hellere vilde gøre baade sig selv og alle Sine til Martyrer, end indrømme Sandheden af en eneste kættersk Læresætning i Husholdningsvidenskaben. Først da den sidste »Flintestensmand« var forsvunden, opgav hun med blødende Hjerte de gammeldags Fyrtøjer og forsonede sig med »disse væmmelige forgiftige Svovlstikker, der kan sætte Ild paa Huse og brænde Øjnene ud paa Folk«, og skønt jeg anstrængte mig til det Yderste for at bringe hende til Frafald, fastholdt hun til sin sidste Stund de tre Trosartikler: at Trefødder er mere brændebesparende end Komfurer — at man ser langt bedre ved Tællelys end ved Petroleumslamper — og at hjemmegjort Tøj er billigere en Købetøj. En Gang, da jeg raadede hende til at anvende lidt Soda

ved Kogningen af nogle stenhaarde gule Ærter, svarede hun med from Afsky: »Nej Tak! Giftblanderi giver jeg mig dog ikke af med« — men kort efter, da hun syltede Agurker, fandt hun det aldeles i sin Orden, at koge en Kobberskilling i Eddiken, for at de skulde beholde deres grønne Farve, og da jeg siden fik Forgiftningssymptomer ved Nydelsen af de spanskgrønne Frugter, erklærede hun paa den haanligste Maade min Mavepine for »Indbildning« og min Antipati mod eddikesur Kobberilte for »barnagtig Overtro«. Det var umuligt for mig at tale med hende, uden at vi kom i et lille Klammeri, men aldrig oplevede jeg, at hun lod sig overtyde om en Fejltagelse. Ikke en Gang, da jeg oplyste hende om, at det gamle Mindesmærke, som hun kaldte »Uglspils Støtte«, var oprejst til Skam for Korfits Ulfeld og ikke til Ære for Till Uglspil, vilde hun give mig Ret. »Det véd jeg jo meget bedre« — svarede hun. »Uglspils Historie har jeg saamæn læst, førend Du kendte det store A fra et Skilderhus, og var der Nogen, som fortjente en Skamstøtte, saa var det rigtig nok ham, det ugudelige Skarn.« Endelig kom det til et Sammenstød, hvori ingen af os vilde vige tilbage. Hun havde en afgjort Forkærlighed for det baade i sin Oprindelse og sit Udseende væmmelige sorte Søl, der kaldes Sirup, og da jeg for tredie og sidste Gang nedlagde min Protest mod dets Anvendelse i Madlavningen, nedlagde hun til Gengæld sin Spise-

kammernøgle og Husmoderværdighed og — gik i et »Kloster«. Hun døde Aaret efter, dog ikke af Sorg og Spægelse, men af en Dekokt, som hendes »kloge Kone« havde ordineret for et Mavetilfælde.

umer To var Fru Bølle. I hendes Regeringstid rugede der tre Maaneders Mørke over hele mit Hus. Hun bestyrede det fra første November til første Februar, og i den Tid kom der ikke en Solstraale ind af mine Vinduer, hvad enten det nu var hendes Skyld eller ikke. Hun var høj og mager, havde sort Haar, der til begge Sider var redt ned i to lange Bukler, som endte i Linie med Hagen og i Forening

med den sorte Hagesløjfe indfattede hendes Ansigt i en høj spids Triangel, sorte Øjne og tyndt sort Overskæg. Om hun, lige som de japanesiske Skønheder, ogsaa havde sorte Tænder, skal jeg lade være usagt, ti hun aabnede aldrig Munden, naar hun talte, og spiste aldrig, naar hun sad ved Bordet. Derimod var det aldeles afgjort, at hun kun gik i sort Kjole, sort Kappe og sort Humør baade til Søgn og Hellig. Hendes Ansigtstræk var regelrette, om just ikke smukke, men ubevægelige, og selv i hendes Hudfarve saa man aldrig nogen Omskiftning: den var altid den samme, og ens paa Panden og Kinden og Haanden, endogsaa naar hun havde Randers-Handsker paa. Da Sivertsen saa hende første Gang, spurgte han mig, om jeg »kunde den Melodi, hun gik paa« — det var nemlig efter hans Forsikring den:

»In Leipzig war eine Frau,
In Leipzig war eine lederne Frau« —

og deri maatte jeg give ham Ret. Kan Hjerter være af Staal, Sten, Træ, Is, Voks og Smør, som man saa tidt siger, saa var hendes hele Person af brabandsk Læder. Det var umuligt at tænke sig et mere solidt og mere tvært Stof end det, hvoraf hun var dannet. Hendes Mine var en Gang bleven sur — det vedblev den at være. Hendes Stemme var en Gang faldet ned i den underste klangløse Oktav — den kom aldrig op igen. Da jeg havde set paa hende i otte Dage, for-

søgte jeg en Middag at spøge med hende, og spurgte hende, om hun altid saa lige saa mildt til Verden, som hun nu saa til Surkaalen. »Jeg ser altid lige surt« — svarede hun med sin langsomme Gravstemme — »men jeg forsømmer aldrig mine Pligter!« Det gjorde hun heller ikke, men jeg kunde alligevel godt forstaa, at hendes Mand var flygtet til Amerika efter en Maaneds Ægteskab: til Trods for at han var Eddikefabrikant, var Hvedebrødet blevet ham for surt. Hendes Husholdning gik som et Urværk. Paa Klokkeslaget var Alt, hvor det skulde være, og saaledes, som det skulde være. Men Maden smagte mig ikke, uagtet det var mig umuligt at gøre nogen Udsættelse paa den, og hele Huset forekom mig uhyggeligt, endskønt det aldrig før eller siden har været i bedre Orden. Intet vilde trives under hendes Septer. Jeg selv tabte Apetiten, blev mager og melankolsk, mine Blomster gik ud, min Kanarifugl tabte Fjerene, min Poppegøje holdt op at snakke, mine Venner undskyldte sig, naar jeg bad dem spise hos mig, og tre Tjenestepiger sagde op i de to første Maaneder, alene fordi »Ingen kunde holde ud at gaa og se paa det Ansigt«. Jeg følte Sandheden af deres Ord og havde den største Lyst til at opsige min Plads som hendes Husbond, men en rimeligere Grund vilde jeg dog nok have dertil, og den var det mig til min utaalelige Ærgrelse umuligt at finde. Efter et Par Maaneders Forløb var mit Fordøjelses-

væsen i fuldstændig Uorden, og som Følge deraf min hele Tilværelse uudholdelig. Jeg sendte Bud efter Doktor Malm, og da jeg havde beskrevet ham min Tilstand, sagde han straks, at mit Onde hidrørte fra et Overmaal af Syre, og begyndte at holde skarp Eksamination over min Diet. I det Samme kom Fru Bølle gennem Stuen, og saa snart han havde set hende, var han færdig med sine Spørgsmaal. Han ordinerede øjeblikkelig tvekulsurt Natron og en ny Husholderske, og hvor nødig jeg ellers tager Medicin, fulgte jeg denne Gang med inderligt Velbehag hans Ordination.

umer Tre var i en hel anden Genre. Da jeg omtalte Fru Bølles Bortrejse og mit Ønske, efter hende at faa en mindre mørk Dame til Husbestyrerinde, anbefalede en af mine Kontorkammerater mig Frøken Munk, der havde

holdt Hus for hans Onkel, som nylig var død. »Hun er elskværdig, munter, beleven, talentfuld, har udmærkede Anbefalinger og udmærkede Kundskaber, klæder sig nydeligt og udmærker sig ved de smukkeste Øjne og det dejligste graa Haar, jeg har set« — forsikrede han. Hvad kunde jeg ønske mere! Overenskomsten blev sluttet skriftlig, og den tredie Februar modtog jeg hende paa Tolboden. Men hvilken Overraskelse! I Stedet for den elskværdige gamle Dame, jeg havde ventet at se, viste der sig, da alle Kaaber, Shavler og Slør var faldne, en yppig Kvindeskikkelse i den mest frodige Sommeralder — ganske rigtig prydet med det skønneste og rigeste staalgraa Haar man kunde tænke sig, men kun til yderligere Forhøjelse af hendes ungdomsfriske Teint og hendes glimrende Øjne. Ogsaa hun lod til at blive forundret, da hun i mig saa en nogenlunde vel konditioneret »Yngling paa fyrretyve Aar« — hun havde ventet at se en Principal af samme Alder som den gamle Stiftsfysikus, tilstod hun. Da jeg halv forknyt vovede at spørge om hendes Alder, betænkte hun sig et lille Øjeblik og svarede derpaa: »Naar man er saa gammel som jeg, nytter det ikke at udgive sig for yngre: jeg er tilstrækkelig nær ved de Halvtreds.« — Det var aabenbart en Vittighed: ingen Herre vilde have troet hende, hvis hun havde sagt »Seksogtredive«, og ingen Dame vilde have kunnet mistænke hende, hvis hun havde sagt »Syvogtyve«. Det graa Haar havde

hun baaret fra sit nittende Aar. »Beskik Dit Hus, gamle Ven!« — hviskede Sivertsen, da han havde set det første Blik af hendes Øjne — »efter at Du har faaet saadan et Par Brand- og Brudefakler under Dit Tag, er der ikke et eneste Assurancekompagni, som vil forsikre Dit Ungkarlsliv.«

Det var Begyndelsen. Fortsættelsen svarede dertil.

Paa min Fødselsdag samledes alle mine af Fru Bølle forjagede Bekendte. Ikke en manglede, og ikke en lod det mangle paa Ovationer til den fortryllende Værtinde og Skumlerier over min Lykke. Doktor Malm, der udbragte hendes Skaal, paaberaabte sig med Stolthed, at det var ham, der havde ordineret mig en ny . . . »Tante« afbrød hun ham. Den Finhed, hvormed hun fik drejet Skaaltalen hen til min gamle Tante, der just var til Stede, og med hvem hun, som hun sagde, i det Mindste havde de graa Haar fælles, vakte almindelig Henrykkelse, og der blev en endnu større Jubel, da Malm, ved Hjælp af nogle genealogiske Kunststykker, beviste, at jeg var mere eller mindre Onkel for alle mine Gæster, og at min Tante følgelig maatte være deres Grandtante. Det var virkelig umuligt, at nogen firsindstyveaarig Grandtante paa en Gang kunde spøge mere utvungen og indgyde en større Respekt i Selskabet, end hun formaaede. Man kunde for Alvor fristes til at tro paa en magisk Virkning af de graa Haar: hun fortryllede Alle, men

Ingen vovede, ja Ingen tænkte paa at gøre Kur til hende.

I den korte Tid hun styrede mit Hus, hvilede der en festlig Stemning over det. Jeg kan ikke huske rettere, end at jeg havde Solskin, fra hun kom, til hun rejste. Hvorledes hun bar sig ad med at styre Huset, véd jeg ikke. Alt syntes at gaa af sig selv, hun havde aldrig travlt, aldrig Noget at klage over og aldrig Brug for et strængt Ord eller en imponerende Mine. Hun forstyrrede mig aldrig under mit Arbejde, og i min Fritid havde jeg fuldt op af Sang, Musik og fornøjeligt Selskab, der flokkedes om hende — ogsaa som af sig selv.

Og dog har jeg ikke haft nogen anden Husbestyrerinde, for hvis Skyld jeg har ærgret mig saa meget, som for hendes, eller rettere: aldrig har nogen af de andre voldt mig saa megen Ærgrelse, som hun uden al Skyld gav Anledning til. Det var nemlig ikke over hende, men over den Maade, hvorpaa en Del af min Omgangskreds optraadte mod hende, at jeg ærgrede mig.

Uagtet mine gifte Venner var uudtømmelige i deres Beundring over hende, og uagtet deres Fruer endogsaa med en mistænkelig Iver spurgte mig om hun virkelig var en saa mageløs elskværdig Dame, som

deres Mænd havde forsikret, var der ikke et eneste Hus, der aabnede sig for hende.

Den første Gang, da jeg i Selskab med Frøken Munk og en ældre Dame af hendes Familie mødte Ægteparret Sivertsen paa en Promenade og presenterede hende, satte den unge Frue et Ansigt op, som om jeg havde holdt en Flaske Salmiakspiritus under hendes Roxelane-Næse, og opførte sig i det hele taget saa besynderligt, at jeg følte mig forpligtet til ved første Lejlighed at bede min gamle Ven om Forklaring derover. »Kære Ven!« — svarte han — »De gode Fruer har deres egen Logik. Den er stundom til at blive fortvivlet over, men disputere med dem nytter ikke. Havde Frøken Munk foruden sine graa Haar haft tre tilstrækkelig dybe Rynker i Panden og en forsvarlig Pukkel paa Ryggen, er jeg vis paa, at min lille Emilie havde baade omfavnet og kysset hende. Men da det viser sig, at hun er saa smuk, saa siger Fruen: Nej Tak! Naar en Ungkarl har saadan en Skønhed i sit Hus og ikke vil gifte sig med hende, saa maa han heller ikke presentere hende.

Samme Aften, mens jeg sad og ærgrede mig over denne snæverhjertede Frue-Logik, fik jeg for anden Gang Afbud fra Kateket Lindhard, der hørte til mit faste Lhombreparti. »Hvad er der i Vejen med ham?« — spurgte jeg en af de andre Kammerater. »Han sagde det just ikke med rene Ord« — svarede den ene

af dem — »men tager jeg ikke fejl, saa er han bange for, at hans teologiske Rygte skal tage Skade, naar han søger Ungkarleselskab, hvor der er en saa smuk Værtinde, som Din Frøken.« Det var endnu mere oprørende, ti netop som Teolog burde han have været den Sidste, der krøb af Vejen for den farisæiske Spidsborgerligheds Fordomme; men en endnu større Ærgrelse fik jeg et Par Aftener derefter.

Idet jeg gaar forbi Skydebanen, møder jeg to af mine Bekendte, der hver med sin Dame under Armen kommer fra en Souper en quatre, og lader til at være særdeles lystig stemte. Jeg gengælder deres Hilsen og vil skynde mig forbi, men den ene af dem — en forøvrigt meget flink, men ved særlige Lejligheder noget kaadmundet Fyr — gør i det Samme en Svingning ud til Siden, saa jeg nødsages til at stanse.

»De behøver ikke at skynde Dem saa stærkt forbi os« — forsikrede han leende og holdt mig fast. »Vi vandrer ikke paa Mørkets Veje, men agter os ud til Frederiksberg for at drikke Familietevand med vore Tanter, som vi hermed har den Ære at presentere.«

Allusionen kunde ikke misforstaaes, og den forekom mig dobbelt uforskammet, da jeg var aldeles overbevist om, at han selv ikke i mindste Maade trode paa dens Berettigelse. Han havde just et Par Dage forud uopfordret udtalt sin Beundring over den ejendommelige Værdighed hos Frøken Munk, der maatte gøre enhver

Mistanke eller Bagtalelse til Skamme. Naar han altsaa nu, for at komme til at anvende et efter hans Skøn pikant Udtryk, tillod sig at kaste Skygge over en Dame, som han skyldte den mest ubetingede Agtelse, saa var det kun en Følge af den oprørende friskfyragtige Hensynsløshed, hvormed saa mange af Nutidens unge Herrer omtaler alle fraværende Damer uden Undtagelse. Denne uridderlige, ja uslingeagtige Canailleren af en Dame, hvem han ikke vilde have haft Mod til at sende et dristigt Blik, hvis hun havde været til Stede, bragte mig aldeles i Harnisk, og for at minde ham om, at ikke alle fraværende Damers Rygte kan prisgives til Vittighedsmageriet, gik jeg ikke ind paa Spøgen, men gentog med en temmelig skarp Betoning: »Deres Tante? — Ah — formodenlig en Søster til Deres Fru Moder!«

Ulykkeligvis havde den unge Mands Moder — hvad jeg ikke havde nogen Anelse om, men først siden fik at vide — erhvervet sig en meget ubehagelig Navnkundighed ved at løbe bort med Faderens Fuldmægtig. Den tendentiøse Maade, hvorpaa jeg bragte hendes Navn i Erindring, blev derfor af ham opfattet som en blodig Fornærmelse, og da Blodet som Følge deraf steg ham til Hovedet, der var hedt nok i Forvejen, opgav han ethvert Forsøg paa at svare vittigt, og søgte at revanchere sig med en Uforskammethed, der gav mig gyldig Grund til at sige ham nogle meget

alvorlige Sandheder, og meddele ham adskillige mere behøvelige end behagelige Leveregler.

Dette lille Sammenstød blev naturligvis allerede Dagen efter sat i Stil og i Omløb. Da den første Herre, der fortalte Historien til sine Tanter, ikke fandt det nødvendigt at omtale de presenterede Damer mere end højst nødvendigt, blev min Opførsel aldeles ubegribelig. »Men var det da deres virkelige Tanter?« — spurgte de gamle Frøkener. »Ja—a! Det var deres kødelige Slægtninger!« — svarede Nevøen glad over at slippe for yderligere Forklaringer. Nu var Sagen soleklar: Hr. N. N. havde mødt Hr. Tværmose og presenteret sin Tante for ham; men da Hr. Tværmose har en ung Dame i Huset hos sig under Navn af Tante, saa havde han troet, at det skulde være en Spydighed, og følt sig truffet. I sin Forbitrelse derover havde han erindret den stakkels uskyldige N. N. om hans Moders nok som bekendte Historier, og i den Anledning var det kommet til en stor Scene imellem dem! Saaledes blev Sneboldten ved at trille om, til den antog de utroligste Dimensioner. Malm havde hørt den i en betydelig forbedret og forøget Udgave, i Følge hvilken det var mig og Frøken Munk, der havde spist til Aften sammen paa Skydebanen og uden for mødt de to Herrer med deres Familier o. s. v.

Lavinen blev i alt Fald stor nok til at knuse min huslige Lykkes skrøbelige Bygning. Frøken Munk fik

naturligvis snart Historien at høre i en eller anden Udgave, og da hun desaarsag bad mig om Tilladelse til at ombytte sin Plads med en anden, der ingenlunde var behageligere, men havde det Fortrin, at der var en »Kone i Huset« — hun var rigtig nok værkbruden, men hvad gjorde det, naar hendes Mand blot ikke var Ungkarl! — saa maatte jeg tie og samtykke.

Det var haardt. Jeg vidste jo godt, hvor meget jeg frasagde mig, og jeg vidste samtidig dermed, at der ikke var nogen som helst anden Grund til dette Bytte end den sørgelige Erfaring, at der gives en Mængde Hønsehjerter og Kapunhoveder, som tror mere paa Skærmbrædter end paa Kvindedyd. Flere Gange fór den Tanke mig forbi: Om Du nu tilbød hende det altforsonende Fruenavn — men jeg turde ikke fastholde den, ti skønt det var min faste Overbevisning, at jeg aldrig vilde kunne gøre et klogere og bedre Valg, var det ikke et Øjeblik faldet mig ind at forelske mig i hende, og endnu mindre havde jeg den fjærneste Grund til at haabe paa en venlig Modtagelse af et saadant Tilbud. Altsaa: Jeg maatte lade hende rejse.

umer Fire var en jævn simpel Kone, som upaatvivlelig vilde have opnaaet det for Husmødre og Landsfædre ideale Resultat: slet ikke at give Anledning til Omtale, hvis hun ikke uheldigvis havde været i Besiddelse af en forfærdelig Dyd.

Hun var renlig.

Madam Dinnessen — hun var nemlig af den gamle Skole og vilde ikke vide af nogen Fruetitel at sige — var en fuldstændig Modsætning til Frøken Munk. Mens Frøkenen altid var pyntet, altid havde Huset i Orden og aldrig syntes at have Noget at bestille, udmærkede Madamen sig ved aldrig at være

paaklædt, aldrig at have Noget i Stand og altid at være overvældet af Travlhed.

Det første Udbrud jeg hørte af hende, da hun saa sig om i Værelserne, var: »Gudfader bevares, hvor her trænger til en Rengøring« — og det næste lød som saa: »Ja, Gud fri mig for at sige Noget paa den forrige Husholderske, men proper har hun saamænd inte væ't.«

Jeg fik med det Første at vide, hvad det vilde sige at holde propert Hus.

En Morgenstund var jeg i Embedsforretninger rejst til Helsingør, men i Stedet for efter Bestemmelsen at komme tilbage silde om Aftenen, blev jeg saa tidlig færdig, at jeg allerede kunde tage hjem med Middagstoget. Jeg havde endnu nogle Timers Arbejde med at bringe Papirerne i Orden og skyndte mig tilbage til min propre Madame, for i Hjemmets Hygge at fuldføre det Resterende.

Døren til mit Værelse stod aaben, alle Vinduer ligeledes, og dog var hele Stuen fyldt af en Støvtaage, saa tæt, at man kunde smage den. Det var mit Bibliotek, Properheden gik ud over. De to Reoler stod tomme; Bøgerne laa ophobede paa Skrivebordet, paa Divanen, paa Stolene og paa Konsolskabene. Den nye Pige, et grimt dvaskt Bondefruentimmer med uredt Haar, mørkerøde bare Arme og Frost i Hænderne, var i Færd med at vaske Boghylderne, og Madamen

selv stod oppe paa en Trappestige, travlt beskæftiget med at ordne Bøgerne paa den øverste Hylde i mit store Bogskab.

»Men Gud fri og bevare mig vel! Hvad skal det betyde?« — raabte hun forskrækket over at se mig komme saa tidlig hjem.

»Jeg vilde netop have gjort Dem det samme Spørgsmaal!« — svarte jeg ikke mindre forskrækket over hendes Bedrift.

»Herregud! Jeg vilde blot gøre lidt rent inde hos Dem. De stakkels Bøger var jo færdige at forgaa af Støv, og saa stod de Hulter til Bulter mellem hverandre. Vil De se, hvordan Bogskabet nu tager sig ud! Man kan knapt kende det igen, efter at Bøgerne er blevne støvede af og satte i Orden.

Det kaldte hun Orden! At jeg havde haft mine Bøger ordnede efter Indhold, Sprog og Forfattere, saaledes at jeg kunde finde enhver Bog i Mørke, havde hun naturligvis aldrig tænkt sig — hvad der var inden i Bøgerne, vedkom jo ikke hende — og at jeg med Forsæt havde sat alle de juridiske og statistiske Bøger, tillige med mine Lexika, Haandbøger o. dsl. i den Reol, der stod over mit Arbejdsbord, men samlet mine øvrige videnskabelige Bøger i den anden og udelukkende bestemt det store Bogskab til den skønne Literatur — det kunde selvfølgelig ikke falde hende ind. Derimod havde hun korset sig over den Uorden, hvori nye og

brugte, smaa og store, simple og stadslige, heftede og indbundne Bøger var stillede op mellem hverandre paa Maa og Faa. Nu havde hun »samlet alle de bedste Bøger i »Glasskabet« og opstillet dem saa ordenligt, at alle Værker i Imperial-Format stod paa Hylde sammen, at Oktav-Udgaverne ligeledes stod i Række, og at Duodez- og Sedez-Udgaverne kom øverst op. De øvrige Bøger havde hun med stor Omhu delt saaledes, at de simpelt indbundne skulde staa i Reolen over Skrivebordet, og de heftede uden Undtagelse henvises til Reolen i Krogen, hvor de faldt mindst i Øjnene.«

Det gjorde mig meget ondt for den Tid og Flid, hun havde anvendt paa Indførelsen af det nye System, men jeg kunde ikke skaane hende for den nedslaaende Meddelelse, at det Hele maatte gøres om, og at jeg selv vilde blive nødt til at anvende en Dag eller to for at bøde paa den Uorden, hun havde gjort.

Uorden! Det havde endnu aldrig noget Menneske beskyldt hende for! — Jeg maatte dog indrømme, at det var en gruelig Urimelighed at sætte gamle forslidte Bøger ind i Glasskabet, mens jeg lod splinternye forgyldte Bøger staa og blive tilstøvede i Reolerne! Herregud: jeg kunde jo da sagtens finde Rede i dem, da der stod bag paa enhver, hvad den hed — og aller mindst havde hun ventet, at hun oven i Købet skulde

blive beskyldt for at have spildt min Tid. Hun syntes ved Gud i Himlen, det var haardt nok at faa Skam til Tak, fordi hun havde spildt sin egen!

Under disse velmotiverede Udbrud af Harme over min Særhed, var hun kommen ned ad Stigen og havde nærmet sig en høj Stabel Bøger — det var Schous og Kolderup-Rosenvinges »Forordninger« —

»Hvad er det?« — udbryder jeg. Alle de utallige Mærker, jeg havde lagt ved de Lovsteder, jeg oftest var nødt til at efterse, var borte. »Hvor har De gjort af de Strimler, der stak op af disse Bøger?«

»Ih Du Alfredsens Gud! Er det nu ogsaa galt? Hvem kunde ane, at de gamle fæle Papirslaser, der ikke gjorde Andet end samle Støv oven paa Bøgerne, heller ikke maatte røres!« — jamrede hun.

— Har De virkelig fejet dem ud?

— Ja naturligvis har jeg støvet det Snavs ud af Bøgerne, saa vel som det andet — men Gud bevares! — der er saamænd ikke en eneste af dem kommen bort endnu. Sidse kan pille dem op af Skarnbøtten hver eneste en. Større er Skaden da ikke.

Det var en skøn Trøst.

Jeg mærkede nu, at al Forklaring var unyttig, og indskrænkede mig til at nedlægge et bestemt Forbud imod, at hun nogensinde for Fremtiden flyttede, ordnede eller afstøvede en eneste af mine Bøger eller noget af mine Papirer.

Ja Vorherre bevares! Hun skulde saamænd aldrig mere røre det Stads, om saa Huset stod i lyse Luer!

Nu skulde jeg imidlertid til at skrive, men i Dagligstuen var der ogsaa gjort rent. Jeg maatte altsaa rykke ind i Spisestuen, hvor der var lagt i Kakkelovnen, og dér skulde straks Alt være i Orden. Der var blevet afdampet noget Linned, som var kommet fra Rullen, og havde været for fugtigt til at lægges ned — med andre Ord: der var en stegende Hede og en kvælende Raadamp — ikke et eneste Sted i Huset kunde jeg finde Tilflugt. Jeg var fuldstændig husvild.

Det var hendes Debut, og Renligheden holdt ærlig ud til det Sidste.

Den ene Dag jog hun mig ud af Huset med Brændevinsstank — Sidse havde om Morgenen børstet Kakkelovnen saa grundigt, at jeg ikke noget Steds kunde nære mig for Finkelos. Den anden Dag maatte jeg gaa fra Spisebordet, fordi jeg ikke kunde udholde den Klorstank, hun havde frembragt ved at helde Blegevand paa nogle gamle Pletter i Gulvet. Den tredie Dag havde hun forpestet hele Lejligheden med Benzin, for at befri Gulvtæpperne for nogle smaa Oliestænk, og den fjerde Dag blev jeg husvild, fordi der »ingen Tøre var i Luften« — Sidse havde ved Gud været oppe Klokken Fire for at vaske Gulv, og der var fyret i Kakkelovnen, saa den havde været gloende. Mere kunde jeg da ikke forlange.

Madam Dinnessens Renlighed kostede mig mange Penge, og i Længden blev den mig for dyr. I Løbet af kort Tid havde hun vasket alt mit Linned itu, poleret Sølvet af mine Lysestager, og hvad jeg for øvrigt ejede af pletterede Sager, ladet Pigen skure Hul paa min Temaskine, sæbe Malingen af alle Døre, Vinduer og Paneler, og gnide Forgyldningen af alle de blanke Partier i Spejl- og Malerirammerne m. m.

En Gang var jeg saa uforsigtig at rejse bort et Par Dage, og dem forstod hun at benytte saaledes, at jeg ikke saa snart glemte det.

Jeg havde et temmelig kostbart Skrin, en galvanoplastisk Efterligning af antikt italiensk Arbejde i Sølv: et helt Tog af Nymfer og Bakanter i Hautrelief slyngede sig omkring det, og Originalens Farve var aldeles skuffende gengivet ved Oxydering af Sølvovertrækket — eller efter Madamens Oversættelse: »det var saa anløbet, som om det havde ligget i Jorden i mange Aar.« Ligeledes havde jeg et gammelt italiensk Maleri, som jeg ved et ubegribeligt Held havde faaet for en Tiendedel af dets Værdi paa en Avktion. Det var blevet noget mørkt i Farverne, og jeg tvivlede ikke paa at Professor Pettenkofer kunde have hjulpet betydeligt paa det, men jeg vovede ikke at betro det til nogen almindelig Restavrator. Madam Dinnessen,

der altid havde betragtet det med skæve Blik, fordi »der laa et helt Lag Kakkelovnsrøg og Fluesnavs udenpaa det«, nærede ingen slige Skrupler. Næppe var jeg kommen vel ud af Byen, førend Fristelsen blev hende for stærk. Nu kunde hun i Ro og Mag overtyde sig om, hvorvidt »det fæle Fruentimmer« — det var nemlig en Batseba, der vil stige ned i Badet — var saa brun i Huden, som hun lod til, eller det blot var Urenlighed, der gjorde hende saa mørk. Hun fik altsaa fat i en Kop varmt Vand og en Svamp — og se: Vandet blev aldeles lysebrunt, og Farverne blev meget klarere — i alt Fald saa længe de var vaade. Nu var hun vis i sin Sag, og nu skulde jeg blive ordenlig overrasket, naar jeg kom hjem og saa, at Fruentimmeret endelig havde faaet det Bad, hun saa længe havde trængt til. Altsaa: hun lavede en Kop rigtig varmt Badevand med en god Portion Soda i, og gav sig saa til at skrubbe hende grundig af med en lille Børste, og da det var gjort, fik »den gamle Jøde oppe paa Taget« ogsaa en Overhaling, men han var saa sort, at paa ham bed der hverken Englevand eller Djævlelud. Den Triumf, hun havde fejret, ved endelig at faa »det fæle Fruentimmer« ordenlig vasket, gav hende Mod til ogsaa at binde an med Skrinet. Først forsøgte hun at polere det med Wienerkalk, men det forslog ikke. Hun kunde nok faa Næser, Kinder og andre fremstaaende Punkter paa

Nymferne og Satyrerne til at blive kobberrøde, men blanke vilde de ikke blive. Da faldt det hende ind, at man maatte kunne »koge Sølvet op« — det havde hun en Opskrift paa, og den benyttede hun med et saadant Held, at hele det mørke Overtræk sporløst forsvandt og alle Figurerne kom til at skinne som nyslaaede Sølvskillinger, og hvad der var det Morsomste: alle Næser, Kinder og Bryster blev endda ved at være røde, da hun fik poleret Skrinet rigtig af bagefter.

Hun var ikke lidt stolt af sine Bedrifter, da hun efter min Hjemkomst førte mig hen til Skrinet, der netop stod lige under Maleriet. »Hvad siger De til den Forandring?« — spurgte hun, og pegede først paa det polerede Skrin og siden paa det vaskede Maleri.

Det var snarere en Forvandling end en Forandring. Batseba var fuldstændig »gaaet i Vasken«. Ikke blot den mørknede Fernis men næsten al Farven var borte: Det lyse Underlag, hvorpaa Billedet var malet, skinnede frem paa hele den Plads, Figuren havde optaget. Kong David paa Taget var aldeles forsvundet; han havde endelig følt det Utilladelige i sin Nærværelse og forladt sit Observatorium i aldeles opløst Tilstand. Kort sagt, Maleriet var ødelagt og Skrinet saa ud som . . . ja, som om det havde været under Madam Dinnessens Behandling.

At tale om Kunstsager med Madam Dinnessen, lønnede sig ikke. Jeg indskrænkede mig derfor til at fortælle hende, at det vilde koste mig flere Penge end hun kunde fortjene i en hel Maaned, at faa gengivet Skrinet dets forrige Udseende, og at Maleriet, som en Samler nylig havde budt mig 800 Rdl. for, nu ikke var 2 Skilling værd.

»Men Du sødeste milde Gud! Jeg har jo ikke gjort Andet end taget Snavset bort -- det kan da vel aldrig være saa dyrt« — stønnede hun.

»Nej gode Madam Dinnessen. Det er ikke Urenligheden, det er netop Deres Renlighed, der er blevet mig saa kostbar. De forlanger kun 100 Rdl. for at styre mit Hus i et helt Aar, men igaar har De taget over 1000 Daler for at gøre rent i en Times Tid — og en saa dyr Skurekone har jeg ikke Raad til at holde.

Hun ønskede naturligvis heller ikke at blive længere i et Hus, hvor man satte saa stor Pris paa Urenlighed, og følgelig blev vi let enige om at skilles ad.

Efter Madam Dinnessen fulgte en Række ældre Frøkener og Fruer, der hver ærgrede mig efter sin Metode.

Min nuværende Husbestyrerinde, Fru Brask, hører til de mere fremtrædende blandt dem, og jeg vil

derfor lade hende afslutte Listen som Numer Fem af disse.

Hendes Specialitet er Økonomi, hun er lige saa sparsommelig, som Madam Dinnessen var renlig.

Naar hun kan købe et Pund daarligt Smør fire Skilling billigere end et Pund godt, saa forsømmer hun det aldrig, uagtet jeg har udregnet for hende, at hun fordærver mig en hel Frokost, for hver Halvskilling hun sparer, og erklæret mig villig til at svare en ti Gange saa stor Brandskat til hendes Økonomi for hvert Maaltid, hun vil lade være at ødelægge.

Naar jeg har været nødt til at skyde de Ryper, hvormed hun trakterede mig, bort fra mig, fordi de var fordærvede, og i den Anledning har sigtet hende for som sædvanlig at have forkøbt sig for at faa godt Køb, har jeg altid faaet et Svar som: »Nej, i Dag har jeg saamænd betalt otte Mark for Parret af Ryperne. De vilde da vel aldrig forlange, at jeg skulde købe af dem, som Vildthandlerne ikke vil sælge under to Daler Parret?« — At den sidstnævnte Handel havde været langt billigere end den første, saasom det altid er dyrere at betale 4 Mark for uspiselig Mad end 6 Mark for spiselig, det har jeg aldrig kunnet faa hende til at begribe.

Naar en vel anbefalet Pige fordrer et Par Daler mere i maanedlig Løn end et af de tjenende Væsener, der maa tage til Takke med hvilken som helst Kondition,

saa sparer hun altid de 2 Rdl. ved at fæste en Pige, der stjæler for 3, ødelægger for 4 og volder Ubehageligheder for 5 Rdl. i den første Maaned. »Hvad der kan spares, det bør spares« — det lader hun sig ikke afdisputere.

Jeg har hende for Øvrigt mistænkt for, at hun slet ikke kan komme ud af det med nogen ordenlig Pige, netop paa Grund af denne Sparsommelighed.

Ulykken er, at hun en Gang i hendes unge Dage selv har maattet tjene, og da har haft det meget haardt. Det kan hun ikke glemme, og naar hun nu behandler sine Piger lidt bedre, end hun selv blev behandlet for mere end en Snes Aar siden, saa synes hun, at de bør være overordenlig glade. Deri er de aldeles ikke enige med hende, og i den sidste Tid har der kun meldt sig saadanne Udskudseksemplarer, at hun har maattet skifte Pige hver Maaned — af og til hver 14de Dag. Desaarsag plager hun mig daglig med Rapporter om deres Udygtighed, Uvillighed, Unøjsomhed, Uhøflighed, Urenlighed, Uanstændighed og jeg véd ikke hvor mange andre U-Dyder.

Skulde jeg optegne hendes Jeremiader med tilhørende oplysende Eksempler, vilde alene den Paragraf i Kapitlet om mine huslige Ærgrelser, jeg kunde ofre til »Pigesorger«, blive et Værk af samme Omfang som gamle Salzmanns endeløse sociale Taareperse-

Roman »Karl von Karlsberg oder: über das menschliche Elend« — og det vilde blive for vidtløftigt.

Der behøves heller ikke saa stort et Apparat til Forklaringen over den gensidige Utilfredshed mellem hende og Pigerne: Saa snart jeg har nævnt en eneste Misforstaaelse, der har sat sig fast i hendes Tankegang, følger Forstaaelsen af sig selv.

Fru Brask har nemlig bevaret sit Begreb om en Tjenestepige uforandret fra Aaret 1847, da hun selv tjente hos den strænge Frue, hvis Mand hun siden arvede. Hun vil i sin Pige se et Væsen, der har lært at lyde og at erkende sit Herskabs Ret til at befale — finder sig i Slæb og Slid, som Noget, der ikke kan være anderledes — er vant til at staa op ved Daggry, bære to Spande Vand ad Gangen op paa tredie Sal, gaa hjem fra Torvet med en Kurv, indeholdende en halv Skæppe Kartofler, en Kalvefjerding o. s. v., gaa paa Gaden med Bomuldskjole og bart Hoved, og naar der er tale om Pynt, med et tykt tærnet eller tyndt blomstret Shavl — kun har Fordring paa at »være sin Egen« hveranden Søndag Eftermiddag, fra Opvaskningen er besørget, til Gadedøren bliver lukket — og som selv da vedbliver at være Stine og ikke andet end Stine.

Vor nuværende Stine véd derimod meget godt, at der kun findes to Slags Mennesker, nemlig Herrer og Damer, og at hun følgelig hører til de sidste, uagtet hun har den sørgelige Skæbne at maatte »konditionere«

— at hendes Florhat, hendes Atlaskesmantille, hendes Garneringskjole og hendes Silkeparasol er lige saa fine som Fruens — at hun har en Lars til at bære Brænde, en Skurekone til at vaske Trapper, en Blegemand til at besørge Storvask, en Slagterdreng til at bringe Kød hjem o. s. v. — at Ingen gør Indgreb i hendes Ret til at disponere over sin Fritid — kort sagt: at hun kun er Stine for Fruen (og det nødig nok!), at Herren siger »De« til hende, at de opvartende Koner kalder hende Jomfru, og at hun om Søndagen, naar hun spadserer, tager i Skoven, gaar i Selskab eller paa Bal med sin p. t. Forlovede; for Gud og Hvermand er Frøken Petersen og ikke noget Mindre!

Disse to stridige og stridende Bevidstheder kan naturligvis ikke enes i én Husholdning, og derfor giver Madam Brask sig hvert Øjeblik til at »holde Hus« paa sin salig Frues Maade. Det taaler Stine ikke, og derfor gør hun Skandale, bliver sagt op og kommer tillige med Fruen ind til Herren selv, begge rasende og grædende — og derfor maa jeg hver Maaned eller hver fjortende Dag vænne mig til at se et nyt ubehageligt og misfornøjet Ansigt i mit Hus.

Jeg skal i al Korthed optegne en Liste over de sidste tjenende Aander hun har manet ind i mit Hus og ud igen.

1. Katinka,

en ret smuk Pige med guldgult krøllet Haar, som desværre ikke sad særdeles fast og derfor jævnlig forekom i Pandekager, Røræg, Sagosuppe og andre Retter.

Hun var for frisindet til at paalægge sine Lokker Baand og for ærekær til at »finde sig i, at man chikanerede hende.« Desaarsag forlod hun efter to

Maaneders Forløb sin Tjeneste, fordi hun betragtede det som en Chikane, at jeg ikke havde villet spise ét alenlangt Haar tillige med Spinaten, hvori det var serveret, men ladet det blive liggende paa Kanten af Tallerkenen.

2. Anna,

der blev hendes Efterfølgerske, blev det formodenlig især paa Grund af, at hun havde tyndt kortklippet Haar.

Det var en grim lille Stakkel, Datter af en »Forfatterinde«, der var død af at oversætte Romaner til Lejebibliotekerne for to Mark Arket.

Ulykkeligvis var hun for dannet og nærede for mange højere Interesser. Hun havde »fine Fornemmelser«, læste mine Aviser itu, førend jeg fik dem ind om Morgenen, mærkede stadig de Bøger, der laa paa mit Bord, med fidtede Fingeraftryk, og skrev Breve paa Vers.

Det Sidste var det Værste. Hun følte nemlig en uimodstaalig Trang til at læse dem op for Fru Brask, der uheldigvis havde en medfødt Afsky for bunden Stil.

Anna kunde derfor ikke udholde hendes uæstetiske Omgang. Efter en Maaneds Forløb opsagde hun sin Tjeneste under Paaskud af, at Fruen tog Livet af hende ved at mishandle hendes Navn.

»Jeg har sagt hende tusinde Gange, at jeg hedder Anna Rosalinda, og at hun maa kalde mig Anna,

Rosa, Linda, Rosalia, Rosalinda eller Annalinda, hvad hun helst vil, men jeg vil ved Gud ikke hedde Ane, for det hedder jeg ikke, og endda gaar der ikke en Time, uden at Fruen hundrede Gange skriger »Æne!« saa det kan høres hele Huset over« — sagde hun.

3. Karoline

var en net, høflig, proper og dygtig Pige, over hvem Fruen i hele fjorten Dage holdt Lovtaler, indtil hun opdagede, at den gode Sjæl havde et alt for godt Hjerte.

Under Indflydelse af dette havde hun nemlig stillet vort Brændekammer og dets Indhold til Portnerkonens Raadighed, foretaget en større Udgravning i Smørfjærdingen til Fordel for en trængende Familie, og jævnlig sørget for, at Pigerne, der tjente paa fjerde Sal og »levede saa grusomt daarligt«, fik en Kop god Kaffe og lidt ordenlig Middagsmad.

I Betragtning af hendes øvrige Fortjenester blev imidlertid disse smaa Utilladeligheder tilgivne, imod hendes højtidelige Løfte om for Fremtiden at indskrænke sin Velgørenhed, men faa Dage derefter viste det sig, at ingen slige Løfter kunde afholde hende fra at lyde sit Hjertes Røst.

Hun udlaante nemlig paa egen Haand Husets Sølv-Kaffekande til en Veninde, der skulde have Barn i Kirke, og denne Tjenstvillighed skilte hende ved min Tjeneste.

4. Mariane havde været Kokkepige i et Par store Huse og hørte til de ferme Piger.

Den første Gang Fru Brask tillod sig at gøre Indvendinger mod en Madlavning, der ikke stemmede overens med hendes Kogebog, svarede Mariane, at hun havde lært at koge hos Kongens Kok og ikke hos sin Oldemoder, og at dersom Fruen ikke kunde taale at have en ferm Pige, saa kunde de skilles, hvad Øjeblik det skulde være.

Denne Erklæring skaffede hende Respekt, men da Fru Brask alligevel ikke kunde fornægte sin medfødte Tilbøjelighed til ved den første givne Lejlighed at fortælle, »hvor ganske anderledsens Pigerne var«, da hun var Pige, gav Mariane hende det Raad, at opsøge sig en af disse anderledsens Piger. »Der ligger vistnok nogle af dem ledige endnu i Vartov« — mente hun.

Endnu denne Gang lod Fruen sig imponere og tav til hendes Næsvished, men holdt sig naturligvis skadesløs, ved at beklage sig saa meget desto mere over den, naar hun om Aftenen afleverede sit sædvanlige Referat om Dagens Genvordigheder.

Søndagen derefter havde jeg bedt nogle Venner til Middag.

En halv Time, før jeg kunde vente mine Gæster, hører jeg en Allarm ude i Køkkenet, som om der var Ildløs, og faa Minutter derefter styrter Fru Brask og

Mariane ind i mit Arbejdsværelse. Den Første med Køkkenforklæde paa og Taarer i Øjnene, den Anden i Hat og Kaabe med triumferende Mine, men Begge purpurrøde af Harme, og Begge klagende over en Behandling, som de ikke vilde taale, og som jeg skulde være saa god at skaffe dem fri for.

Da det efter flere frugtesløse Forsøg lykkedes mig at faa dem til at tale én ad Gangen, viste Sagen sig at være ganske ligefrem. Fruen havde som sædvanlig gjort en overflødig Bemærkning, hvorpaa Pigen som sædvanlig havde givet et næsvist Svar. Derpaa havde det ene Ord taget det andet, indtil Mariane bestemt havde erklæret, at hvis hun ikke maatte faa Fred til at passe sit Arbejde, saa gik hun øjeblikkelig sin Vej. Herpaa havde Fruen svaret »Værsgo! Jo før, jo heller!« — og det havde Pigen ikke ladet sig sige to Gange.

Jeg gjorde naturligvis mit Bedste for at stille dem til Freds, og bad dem i alt Fald opsætte Sagen til Middagsmaden var bragt i Orden.

»Gud!« — svarede Mariane paa sit demokratiske Københavnsk — »Kammerraaden ka' saamænd være ganske roli' faa den! Den æ færi, de' ha' Fruen sørred faa. Føst gi'r hun me Lov aa gaa aa paatar se de Hele, og siden renner hun sæl fra ed, aa trækker me her eng. Mens vi ha' staaed hér, æ natyrligvis Fisken kogt itu aa Stajen brændt aa Sovsen sve'en — den Slags Madlavning ska' jaj nok

inte være mæ om! Adjøs Hr. Kammerraad?« — og saa gik hun.

Hun fik virkelig Ret. Maden var ødelagt og jeg maatte føre mit Selskab hen paa en Restavration.

5. Clara

var en taalelig net lille Pige, altid glad og aldrig forknyt. Ogsaa hun var ganske ferm, men fremfor Alt ekscellerede hun i den Kunst at lade Fru Brasks Stemningsudbrud gaa ind ad det ene Øre og ud af det andet.

Foruden denne Kunst kunde hun imidlertid ogsaa andre, der flere Gange bragte Fruen til at tvivle paa om »det hang rigtig sammen med hende«. Det lod nemlig til, at hun gik dobbelt eller, hvad der var endnu kunstigere, at hun kunde gjøre sig usynlig, hvor hun var til Stede, og paa samme Tid lade sig se et andet Sted, hvor hun ikke var.

En af de første Dage, hun var i Tjenesten, sendte Fru Brask hende efter en Syjomfru, som hun selv havde anbefalet. Denne Jomfru skulde bo i en af de nærmeste Gader, men Clara var alligevel to Timer om at udrette sit Ærinde, og da hun kom tilbage fortalte hun, at hun havde maattet søge hende langt, langt ude paa Nørrebro.

I Mellemtiden trode jeg dog aldeles vist fra Kancellibygningen at have set hende gaa ud ad Kristianshavn til i Følge med en Underofficer, men da hun

med det uskyldigste Blik og de helligste Bekræftelser forsikrede, at hun ikke havde sat sin Fod i den Ende af Byen, kunde jeg ikke tro Andet, end at jeg havde set fejl.

Der indtraf imidlertid saa mange lignende Tilfælde, at vi ikke havde andet Valg: end enten at tro paa Dobbeltgængeri eller ikke at tro paa hendes højtidelige Forsikringer og uskyldige Aasyn.

Fru Brask valgte det Første, jeg det Sidste.

En Dag spiste Fruens Brodersøn, der var ansat ved Opdagelsespolitiet, til Middag hos os.

Da Clara bragte Maden ind, fæstede han et besynderligt Blik paa hende, og gav mig derved Lejlighed til at føre hendes sælsomme *Alter Ego* paa Tale. Fruen fortalte ham nu nogle af de mest ubegribelige Tilfælde med hendes Usynlighed her og Synlighed der, men de forbavsede ikke i mindste Maade Politimanden.

»Der gives endnu meget mere besynderlige Ting mellem Himmel og Jord, Tante!« — forsikrede han.

»Læg en Gang Mærke til de Dage, hvorpaa Adresseavisen averterer: Stort Bal i Føniks hele Natten! — Hvis Tante da, netop, naar Klokken slaar Tolv, vil gaa ind i hendes Kammer, saa skal De se, at hun selv er fuldstændig usynlig, og hvis Kammerraaden paa selvsamme Klokkeslet vil følge med mig ind i den omtalte Dandsesalon, skal jeg vise Dem, hvor smukt hendes Dobbeltgængerske dandser Riil og Tretur.

Den Underretning var tilstrækkelig. Fru Brask vilde ikke være Madmoder for en Pige, der plagierede Askepots Balæventyr paa den Maade.

6. Lotta

kom lige fra Sverig og bar i sit skikkelige naive Aasyn et aldeles fyldestgørende Vidnesbyrd om, at hun ikke gav sig af med Tvefoldighed eller andre sorte Kunster.

Fru Brask havde foresat sig, at hun nu vilde have »en rigtig ufordærvet Pige«, der ikke »havde det mindste Maskepi her i Byen« og Fæstemanden gav hende derfor Anvisning paa Lotta, der Dagen før var kommen lige fra Småland og aldrig havde haft Tjeneste i nogen Købstad.

Stakkels Lotta var virkelig en »tro og skikkelig« Pige, der havde den bedste Vilje af Verden og det fuldstændigste Ubekendtskab til København, men til Fruens store Sorg havde ogsaa hun sit Dobbeltgængeri: hun gik altid dobbelt saa langt, som hun skulde.

Alle hendes store Dyder kunde ikke opveje tre smaa Fejl: først at hun hverken kunde tale eller forstaa noget andet Sprog end Smålandsk, dernæst at hun aldeles ikke kunde lære at finde Vej, og endelig at hun græd i Spandevis eller, som hun selv kaldte det, »stortjöt«, saa snart det blot paa nogen Maade var muligt.

Lige saa snart Fruen begyndte at sige hende Besked om hendes Forretninger, begyndte stakkels Lotta at smaagræde, fordi hun ikke forstod Halvdelen af Foredraget, og da Fruen saa gav sig til at hjælpe paa Sagen ved at »tale Svensk saa godt, som hun kunde« saa stortjöt Lotta, ti »nu förstod hon ingenting alls« — og den Historie gentog sig hver Gang hun ikke forstod Fruen eller Fruen ikke forstod hende.

Da hun havde været en Uges Tid hos os, skulde hun en Dag hente Noget i Nabogaden, men i det hun gik ud af Huset, hvor hun havde været oppe, gik hun til Venstre i Stedet for til Højre, og da hun — mærkværdig nok! — paa den Maade endte paa Graabrødretorv i Stedet for i Dronningens Tværgade, saa gav hun sig naturligvis til at »stortude.«

En velvillig Sjæl, der spurgte om Aarsagen til hendes Taarer og fik at vide, at hun vilde til »Drottningensgata«, sagde hende til Sidst, hvad Vej hun skulde gaa — og saa gik hun paa Kristianshavn!

Her saa hun dog, at hun var gaaet fejl, og nu brast Taaresluserne igen.

En velvillig Politibetjent tilbød hende straks Raad og Hjælp, men han forstod desværre ikke Smålandsk, og vidste derfor ikke bedre end at befordre hende til Stationen, hvor hun naturligvis »stortjöt« ti Gange højere end før, ti her blev hun jo taget i et Slags Forhør.

Der udfordredes imidlertid et fuldstændigt Polititalents hele Skarpsindighed til at udfinde det rette Spor, hvorfra hun var faret vild, ti Alt hvad hun kunde oplyse var, at hun tjente hos »Kammarrådet«, og hvad det var for et Raad, var ikke let at gætte. Inkvirenten havde nemlig ingen Anelse om, at baade Raaderne og Raadene er intetkønnede paa Svensk, og Pigen, der aldrig havde troet, at der fandtes mere end ét »Kammarråd« i København, havde følgelig heller ikke indset Nødvendigheden af, at jeg skulde have et Navn, der skilte mig fra »andre Kammerraader«.

Først efter en Mængde sindrige Slutninger, der ikke førte til Maalet, sluttede man sig til, at der maatte have været en Mellemstation mellem Småland og Kammerraadet, og kom derved til Fæstekontoret.

Hun blev altsaa ført dertil, og kom saa endelig hjem, efter i Alt seks Timers Fraværelse. Om Aftenen »stortjöt« ogsaa Fru Brask. »Lotta var en god Pige og en honnet Pige — det véd Gud hun var — men man kunde da ikke holde baade Gouvernante og Lejetjener og Barnepige til hende!«

Nej saa vilde hun dog hellere have et rigtig indfødt Københavnsbarn — om der ogsaa var noget Mystisk ved hende. Det fik hun i

7. Serafine.

Det var en ualmindelig net Pige, og ret dygtig var hun ogsaa, men der var den sørgelige Hemmelighed ved hende, at hun ligesom Vessels Grete stod under Indflydelse af en ubøjelig Skæbne.

I Følge denne Skæbne var det hende ikke muligt at blive gift, hvor mange Kærester hun endogsaa skaffede sig — ikke en Gang naar hun havde to tre paa samme Tid.

Den var ogsaa Skyld i, at hun hver Gang, der var Forlovelse paa Færde, kom til at forsalte Formaden og brænde Eftermaden, og at hun paa selve Opslagsdagene ikke kunde undgaa at slaa Lampekupler, Osteklokker og Tekopper i Stykker.

Til Slutning drev den hende saa vidt, at hun maatte opsige sin Tjeneste og blive Sangerinde, uagtet hun aldrig havde haft Sangstemme eller kunnet lære en Melodi*).

Jeg er ked af Fru Brask og alle hendes Piger!

I næste Maand . . .

* * *

---

*) Senere Vedtegning:
Skæbnens Veje er mærkværdige. Serafine fandt virkelig ved at bestige Forhøjningen en Genvej til Brudeskamlen — først i Følge med en gammel rig Grosserer og siden med en ung Godsejer. Er hun ikke endnu blevet Jægermesterinde, saa bliver hun det nok.

Nu er næste Maaned blevet forrige Maaned.

Fru Brask har veget Pladsen for Fru Elmelund og i Stedet for hendes Udskudspiger har vi nu en skikkelig og dygtig Grete. — De To forliges udmærket — og dog har jeg ærgret mig hele Dagen over dem.

Det er netop deres Enighed, der har ærgret mig.

Historien er i Korthed den: Grete er i Dag gaaet til Kirke med Frøkenhat i Stedet for med Bondehue.

Hvad det kommer mig ved? —

Det skal jeg forklare!

Grete har hjemme i en af de faa Egne, hvor man endnu ikke har afskaffet Huen og begyndt at gaa »med bart Hoved«, og Enhver, der ser hende i hendes hjemlige Dragt, vil ikke kunne Andet end erkende, at hun er en ualmindelig køn Pige. De højrøde Flagrebaand paa Huen betager hendes Kinder deres altfor blomstrende Farve, og det simple Snit paa hendes Skørt og Trøje passer saa godt til hendes massive Former, hendes Gang, hendes Udtale og hele hendes Væsen. Da Fru Elmelund første Gang foreviste hende for mig, var det mig en virkelig Glæde i hende at se et levende Vidnesbyrd om, at der endnu fandtes rigtige Bønderpiger her i Landet: det var en ægte, kærnefuld, sællandsk Landsbyskønhed.

I Dag derimod — hvilken Forvandling! Det var en komplet Karrikatur paa en Dame, der kom ud fra

min Port i Formiddags, en saa forulykket Skikkelse, at man paa én Gang kunde føle sig fristet til at le og til at græde over den! Gretes ellers saa tiltalende Ansigt saa nu, dekoreret med den moderne Haarpynt, saa plumpt og saa plat ud, og hendes stærk røde Kinder stak saa ilde af mod det hvide Atlask paa Hatten, at jeg øjeblikkelig kom til at tænke paa en skikkelig Malkepige, der rødmede over, at man havde pyntet hende ud til Lokkedue. Og hendes Holdning og hendes Gang — hvor ynkelig tog de sig ikke ud for en Dame i hvidt broderet Overliv og skraatskaaren, florfin Nederdel med Slæb bagpaa!

Jeg skyndte mig ind til Fru Elmelund og spurgte, om hun havde været med til at ugle den stakkels Pige ud. Hun trak paa Skulderen og tilstod, at hun vel havde gjort Grete nogle Forestillinger imod den paatænkte Forvandling, men at hun

da en Pige jo kan være lige agtværdig og dygtig, hvad enten hun gaar med Hat eller Hue —

da Bondedragten er meget dyrere end den nu brugelige Købstadpynt — og

da Grete havde en saa stor Lyst til at klæde sig »ligesom alle de andre Piger« —

havde givet sit Samtykke til Forklædningen.

Alle disse tre Grunde klang jo meget smukt, men det ærgrede mig alligevel, at en Dame som Fruen, der

forlængst er kommen til Skælsaar og Alder, kunde tage dem for gyldige.

For det Første er det en aldeles falsk Paastand, at Bondedragten er dyrere. En guldbroderet Hue kan vistnok koste mere end en Hat, men Huen gaar aldrig af Mode og kan bruges til enhver Aarstid, mens Hatten derimod er afstikkende, naar den er et Aar gammel og ikke kan passe baade til Sommer- og Vinter-Brug, og — hvad der er det Værste! — saa snart en Tjenestepige har anlagt Damedragten, er hun kommen ind paa en aldeles ubegrænset Konkurrence. I en Bondedragt til den og den Pris staar hun ikke tilbage for nogen af sine Lige, men selv om hun anvender det Dobbelte paa en Damedragt, er der altid andre Damedragter, som stikker den ud, og som derfor vil være fristende Genstande for hendes Ønsker.

For det Andet gik Gretes Higen naturligvis slet ikke ud paa, at hun vilde være klædt som andre Tjenestepiger uden for saa vidt, som disse klædte sig som Damer — Sagen var: hun vilde ligesom de hedde »Jomfru«, naar hun gik i Byen, og »Frøken«, naar hun gik ud at spadsere! — og for det Tredje staar Muligheden for, at hun kan være lige agtværdig, enten hun klæder sig saa eller saa, i et meget misligt Forhold til Sandsynligheden for, at hun ikke vil vedblive at være det.

Klæder skaber Folk! Den, der klæder sig, som om han tilhørte en anden Stand, forklæder sig, og Forklædningen er allerede anlagt paa at bedrage. Da han naturligvis klæder sig over sin Stand, klæder han sig tillige over sin Ævne og kommer saaledes paa én Gang til at vise Ringeagt og Uvilje for sin Stand og til at sætte sine Indkomster i Misforhold til sine Udgifter, og i begge Dele ligger der slemme Fristelser. Det har sine gode Grunde, at Tjenestepigen og Arbejdersken i Frankrig betragter den hvide Kappe som et Tegn paa, at hun er »honnet Kvinde« og lever af sit Arbejde, og at hun ikke kan ombytte den med Damehatten, uden at hendes Kammerater vil anse hende for at være »fortabt« —! Baade den franske Kappe, det svenske Tørklæde og den danske Bondehue har for mangen en Pige været en Talisman, ligesom »den lille Rødhætte« — og altfor mange Ulykkelige har for silde set, at den Dag, da de aflagde deres hjemlige Hovedtøj, er bleven et sørgeligt Vendepunkt i deres Skæbne.

Jeg kom i Anledning af disse Meninger i en meget varm Disput med Fru Elmelund, men da jeg til sidst havde udtømt alle mine Fornuftgrunde til Fordel for Huen kontra Hatten, var jeg ikke kommen videre, end at hun spurgte mig om, hvorfor Grete ikke ligesaa godt som tusinde andre Tjenestepiger skulde kunne

vedblive at være en honnet Pige, uagtet hun gik med Hat paa ligesom de.

Det er meget ærgerligt at blive beskyldt for en Paastand, som man aldrig har tænkt at gøre, men det hænder ikke sjeldent, naar man disputerer med Damer.

Jeg maatte nu forsikre, at jeg paa ingen Maade betragtede Damehattene — hverken de umaadelige runde Basthatte fra 1830 eller de højpullede Skyskrabere fra 1840 eller de kyseagtige Nakkefutteraler fra 1850 eller Gardinhattene fra 1860 eller Æskelaagene fra 1868, der ligesom en Kokarde sattes fast i Panden — som en Smule mere umoralske en Bondehuerne — at jeg ikke nærede nogensomhelst uberettiget Tvivl om, at der gik Tusinder af anstændige Tjenestefrøkener med Laag paa, men at jeg kun betragtede Damehatten som et Sindbillede, et Vaabenmærke, et Felttegn for den Magt, der havde ødelagt mangen en Piges Lykke, og til yderligere Forklaring maatte jeg fortælle følgende aldeles sandfærdige Historie.

III.

Frøkenens Hat.

Enden paa Historien til at begynde med. Hvordan den lille Karen blev den kønne Karen og fik Frøkenens Hat. Hvad Hatten udrettede paa den første Tour. Hvilken Lykke hun gjorde, da hun anden Gang fik den paa. Hvorledes den tredje Udflugt med Frøkenens Hat gjorde hende til Frøken m. m.

En mørk Vinteraften for adskillige Aar siden — det var endnu i Tranlygternes og Natvægternes Tid — gik jeg fra Nørreport langs med Volden hen imod Gotersgade, hvor jeg den Gang bode. Omtrent ud for Tornebuskegade blev jeg standset af en Flok Mennesker, der dannede en Halvkreds om en, som det lod til, meget tiltrækkende Genstand mellem de op mod Voldskrænten staaende Møllesten.

»Hvad er her paa Færde?« — spurgte jeg en Gaardskarl, der stod i Flokken.

»Det er Røde-Karine, der er fuld igen. Vægteren er gaaet efter Stigen« — lød Svaret.

Den Gang var det som bekendt Brug, at fulde Folk — ligemeget af hvilket Køn — blev fastbundne til den Stige, hvorpaa Vægteren krøb op til Lygterne, og saaledes liggende løftede op paa Nakken af to Vægtere og baarne gennem Gaderne til Politikamret.

»Kan hun ikke komme bort paa anden Maade?« spurgte jeg Manden og traadte nærmere for at overbevise mig om, hvorvidt denne uhyggelige Befordring var nødvendig.

Det var et sørgeligt Syn, der viste sig. Et Fruentimmer paa nogle og tredive Aar, med blussende rødt Ansigt, sad tilsølet, forslaaet og forreven paa Jorden mellem to Møllestene og lænede sig op mod Volden. Hun var saa beruset, at hun ikke kunde rejse sig, og snakkede uafbrudt snart leende, snart grædende, snart hviskende og snart raabende til stor Fornøjelse for den omstaaende Gadeungdom, der gav Stikord til hendes usammenhængende, til Dels meningsløse Udbrud.

»Det kan ikke hjælpe, hvad I siger! — Om I skraaler og piber aldrig saa højt, er jeg alligevel den kønne Karen!« — raabte hun i det Øjeblik, jeg traadte frem.

Dette Navn, der forekom mig bekendt, bragte mig til at betragte hende nøjere, og i det hun fæstede sit taagede Blik paa mig, var det, som om der pludselig kom et Glimt af Klarhed i hendes Tanker.

»Se der!« — sagde hun — »dér staar en Herre, som kender mig! — Ikke sandt, Hr. Tværmose? Kan De ikke nok huske den kønne Karen, som tjente hos Justitsraadens, hvor De kom saa tidt? — Vil De saa hilse og sige alle de fordrukne Kærlinger, der staar og griner af mig, at de bliver aldrig den Pige, som jeg har været. Ikke sandt Hr. Tværmose? — Det kan nok være, at jeg var køn den Gang! Det sa'e De selv en Aften til Frøkenens Kæreste! Jeg hørte det meget godt! Kan De heller ikke huske Frøkenen? Hende, kan De tro, at jeg husker. Jo—o! Det er saamæn hendes Skyld, at jeg ligger her. Jeg glemmer aldrig Frøkenens Hat! Saa De mig ikke i Dyrehaven, da jeg havde den paa? — Ja, da var det Synd, for havde den ikke været, saa . . . hvad griner I af? I . . .«

Her blev Tankerækken afbrudt ved en Strøm af Skældsord og en krampagtig Graad, der endte med, at hun sank bevidstløs sammen.

Det havde just ikke været mig behageligt at blive nævnt og tiltalt af dette Fruentimmer, der tydelig nok tilhørte en Klasse af Ulykkelige, som Ingen gerne vil være kendt af, men alligevel hørte jeg hende til Ende,

og trods hendes forstyrrede Udseende genkendte jeg virkelig i hende en i sin Tid usædvanlig smuk Pige, der for tolv Aar siden havde tjent hos min daværende Foresatte, Justitsraad Bergmand. Hun var den Gang meget afholdt af sit Herskab, og bekendt i hele Nabolaget under Navnet »den kønne Karen«.

Mens jeg tilbagekaldte mig disse Minder, kom min Ven, Doktor Malm, til, og da han havde taget den Ulykkelige i Øjesyn, erklærede han hendes Tilstand for saa betænkelig, at hun i Stedet for at bæres til »Kammeret« blev kørt til Hospitalet. Endnu i det Øjeblik, da man løftede hende op i Drosken, hørte jeg hende hulke: »Det er bare Frøkenens Hat, jeg kan takke for det Altsammen?«

Forklaringen over dette besynderlige Udbrud fik jeg kort Tid derefter.

Den forhenværende »kønne Karen« eller, som hun senere var bleven kaldt, »Røde Karine«, blev, efter at have gennemgaaet en alvorlig Sygdom, udskreven af Hospitalet og overgivet til et velgørende Selskab, der udrev hende af den Elendighed, hvori hun var nedsunken, og sendte hende ud paa Landet til en af de Familier, der hørte til dets virksomste Medlemmer. Her tilbragte hun Resten af sit Liv — det blev ikke

langt! — og gjorde sig fortjent til et saa godt Vidnesbyrd, som nogen omvendt Synderinde kan opnaa.

Men det var ikke Slutningen, det var Begyndelsen af hendes ulykkelige Historie, jeg vilde fortælle. Den var efter de Oplysninger, jeg modtog af den Familie, der hjalp hende paa bedre Vej, følgende:

Karen var Datter af en fattig Enke, hvis Hus laa tæt ved det Landsted, hvorpaa Justitsraadens tilbragte Sommermaanederne. Fruen havde syntes saa godt om den smukke og kvikke lille Bondepige, at hun i den sidste Tid af hendes Skolegang tilbød hende Plads som Barnepige, saa snart hun blev konfirmeret, og hos dette sit første Herskab tilbragte hun fire Aar i Glæde og Herlighed. Hun var afholdt af Børnene, Forældrene forkælede hende, og Alle behandlede hende snarere som et Plejebarn end som et Tyende. Hun avancerede efter et Aars Forløb fra Barnekammeret ind i Stuen, lærte at sy, at frisere, at koge, kort sagt, Alt hvad hun havde Lyst til. Frøken Selma var især hendes Beskytterinde og gjorde sig stadig en Fornøjelse af, hver Gang der kom Fremmede, at forevise sin Opdagelse, og da Karen var alt Andet end enfoldig, forstod hun meget snart, hvad Meningen var, naar hun blev kaldt ind under et eller andet urimeligt Paaskud, og det var derfor slet ikke saa forunderligt, at hun efter enhver saadan Forevisning blev staaende et Øjeblik uden for Døren for at høre de Udbrud af

af Bifald og Beundring, som hendes Skønhed havde fremkaldt.

Allerede i det første Aar af hendes Tjenestetid fandt Frøkenen »det var baade Synd og Skam, at Karen skulde skjule sit dejlige tykke Haar i den dumme Hue« — og det fulgte naturligvis af sig selv, at Karen ikke lod sig sige Sligt mere end én Gang. Næste Søndag kastede hun Huen, Frøkenen morede sig selv med at opsætte de lange gyldne Fletninger, og da Karen om Aftenen bar Teen ind, mærkede hun kun altfor tydelig, hvor meget Beundringen var steget. Næppe havde hun lukket Døren, førend alle Frøkenens Veninder med ægte københavnsk Begejstring udbrød: »Gud, hvor hun er dejlig!« — »Det er jo en fuldendt nordisk Skønhed« — »Det var Noget for en Historiemaler« — »Tænk, hvilken Lykke hun kunde gøre ved Teatret, hvis hun havde Talent!« — »Og hendes Væsen er jo aldeles mageløst!« — »Hvilken Effekt maatte hun ikke have gjort i et ordenligt Toilette!« — osv.

Karen havde foruden alle de andre Anlæg, hvormed Naturen havde begavet hende, en betydelig Lyst til at blive bemærket og beundret, og under Forhold som disse følger det af sig selv, at de medfødte Anlæg i denne Retning blev udviklede til det Yderste. Da hendes Skønhed havde gjort hendes Lykke, var det jo den, som det først og fremmest gjaldt at forhøje, og hertil var naturligvis Pynt det bedste Middel. Pynt

blev altsaa snart Genstanden for alle hendes Tanker og Ønsker.

Justitsraaden døde. Han havde, som saa mange andre Folk i hans Stilling, betragtet det som nødvendigt, at leve paa en temmelig stor Fod, og for at tilvejebringe Midlerne hertil kastet sig ind i en Mængde Forretninger og Foretagender, der medførte en Spænding, en Tankeanstrængelse og et saadant Overmaal af Arbejde, at han endnu i sine »bedste Aar« bukkede under for en Hjærnesygdom. Formue havde han ikke samlet, og hvad der tilfaldt Enken ved Pension og Livsforsikring, var kun tilstrækkeligt til at føre et meget indskrænket Hus. Alle Overdaadighedsartikler maatte afskaffes, og da »den kønne Karen« hørte til den lettest undværlige Del af Husets Luxus, var man nødsaget til at opsige hende og nøjes med en mindre smuk Pige, med mere beskedne Fordringer.

Kort før Justitsraadens Død havde Frøkenen faaet en kostbar, ualmindelig smuk, men temmelig spraglet Pariser-Hat. En af de sidste Dage, Karen tilbragte i Justitsraadens Hus, blev dette Pragtstykke taget ud af Æsken, hvori en sort Hat nu skulde optage Pladsen. Karen var næsten grædefærdig ved Tanken om, at det »guddommelige« Hovedtøj skulde henstaa ubrugt først under Sørgeaaret og derpaa under Overgangstiden.

»Nu faar jo Frøkenen ikke Brug for den yndige Hat, førend den rent er gaaet af Mode! — sukkede hun.

»Tag den, behold den, og pynt Dig med den, hvis Du synes om den, jeg har ikke mere Brug for den!« — svarede Frøkenen.

Karen blev aldeles fortumlet af Glæde over den kostbare og prægtige Foræring, og forsikrede, at der ikke var Noget i Verden, der kunde have gjort hende saa lykkelig som den.

»Mig har den ikke bragt Lykke. Jeg har kun havt den paa én Gang; det var den Ulykkesdag, da Fader blev syg — og Du gjorde maaske bedst i at sælge den, førend den bringer Dig i Ulykke« — svarede Frøkenen, der ikke var fri for at være lidt overtroisk.

»Jeg skulde sælge den Hat?« — raabte Karen. — »Nej, før skulde jeg . . . jeg véd ikke hvad!«

Hun fik det at vide.

Faa Dage derefter tiltraadte hun en Tjeneste som Enepige hos et nygift Par. Det var en af de saakaldte udmærkede Konditioner, hvor Manden passer sine Forretninger, Konen sine Fornøjelser og Pigen det hele Hus. Karen havde her høj Løn og lidt at bestille; der blev baade holdt Karl og Kone til hendes Hjælp. Hver Søndag var hun fuldstændig sin egen Herre, ti da kom der om Formiddagen Vogn for at afhente Herskabet til Fruens Fader, der bode en

Milsvej fra Byen, og før Midnat kom det aldrig hjem fra disse Besøg.

Den første af disse ugenlige Fridage blev naturligvis bestemt til Indvielsen af Frøkenens Hat. Da Karens Kæreste, en skikkelig, bondefødt Haandværker, tilligemed sin Søster, hendes bedste Veninde, kom for at afhente hende til en Frederiksbergstur, stod hun allerede for Spejlet med den vidunderlige Hat paa.

Veninden, der var en jevn, fornuftig Pige, rystede paa Hovedet og spurgte, om Karen virkelig vilde gaa med den Hat paa, men Spørgsmaalet blev besvaret med et saa afvisende »Ja hvorfor ikke?« at hun vel vogtede sig for at tale mere om den Sag.

»Jeg synes ikke heller, at Du skulde tage den Hat paa« — sagde Kæresten.

»Ikke det? — Nej, jeg har længe mærket, at Du er bange for, at jeg skal se for godt ud. Du vilde naturligvis helst have, at jeg skal tage saadan en Fugleskræmmer paa Hovedet, som den, Stine gaar med« — svarede Karen stødt; man havde jo saaret hende paa det allerømmeste Sted, ved at vise Uvilje mod det Kæreste, hun ejede.

Nu var ogsaa baade Kæresten og Søster Stine stødte. Knubbede Ord støder altid værst, naar de er halvt beføjede, og det var her Tilfældet. Kæresten var ikke saa lidt skinsyg, og Stines Hat kunde godt

jage Skræk i Spurvene, naar den blev hængt op i et Kirsebærtræ.

Paa Vejen ud til Frederiksberg gik Karen snart ved Siden af Veninden, snart ved Siden af Kæresten. Hun gjorde i Dag mere end sædvanlig Opsigt; men det Publikum, der er ude at spadsere om Søndag Eftermiddag, er ikke altid skaansomt i sine Bemærkninger over de Forbigaaende, og naar der saa virkelig er Noget at udsætte paa en saa smuk Pige som Karen, kan man være temmelig sikker paa, at der mellem det Utal af grimme Fruentimmer, som er ude at sole sig paa den Tid, altid findes flere end et, der tilfredsstiller sin Misundelse ved at udtale sig saa højt, at den Paagældende selv hører det.

Karen maatte høre Adskilligt paa denne Tur, og hvad der gik hendes Ører forbi, blev altid hørt af den af de to Ledsagere, der kom bagefter. Hvert Øjeblik faldt der Repliker som:

»Hvad giver Du mig for den Hat?«

— Ja, Du kan tro, at hun ikke har faaet den for Guds Skyld!

— Nej, hun er dejlig: Fruens Hat og Skurekonens Mantille!

— Sikken en Hat! Hun skulde saamæn hellere have købt sig en ordenlig Kjole.

— Hvad det er for En? Det kan I da se paa den Rod, hun følges med.

— Næ—æ! At saadan en Hat og saadan en Krukke kan følges ad!

— Se hinner med Hatten! Er det nu inte en Skam, at hun lar sin Jon gaa i saadan en Frakke?

Og saa fremdeles.

Det kogte i dem alle Tre, men som sædvanlig fik de to Parter to stik modsat Moral ud af, hvad de hørte.

Karen hørte ikke andet end Beundring og Misundelse over Hatten. Den var altsaa, som den skulde være. Det var kun hendes øvrige Dragt og hendes Selskab, som man spottede, som altsaa var upassende, og som hun følgelig havde Grund til at ærgre sig over.

De to Søskende fandt tværtimod, at da de Forbigaaende ellers ikke plejede at gjøre Bemærkninger over dem, saa maatte det ene og alene være Karen og hendes Hat, som gav Anledning til Spottegloserne, og som følgelig fortjente al deres Vrede.

Lige fra Vesterport til Frederiksberg Have talte Ingen af dem et Ord men bed Tænderne sammen, Under Passagen forbi de saa kaldte »Spidsrodsbænke« var Harmen over den almindelige Smilen og Hvisken nær ved at koge over, og næppe var de Tre komne uden for Trængslen og hen i en afsides Gang, førend den brave Svend udbrød:

»Nu skal jeg sige Dig Noget, Karen: Saadan en Spadseretur har jeg aldrig gjort før.

— Jeg ikke heller.

— Og jeg gjør den heller ikke tiere.

— Jeg ikke heller.

— Du véd ikke, hvordan jeg har skammet mig over Din Hat!

— Du mener vist over Din Søsters Hat og den skrækkelige Frakke, Du gaar med.

— Nej, jeg mener min Sjæl over Din Hat — og Dig.

— Du — Du skamme Dig over mig?

Nu brød det løs for Alvor, og naar en forlovet Stakkel kommer op at trættes med sin Kæreste, kan der ikke let hænde ham noget værre, end at han faar en Søster til Hjælp, især en Søster, der er rasende over, at man har kaldt hendes Hat en Fugleskræmmer. Det ene Ord tog det andet. Alt, hvad de to Forlovede i Løbet af et Par Aar ikke havde haft Mod til sige sig selv, sagde de nu hinanden med en Uforbeholdenhed, der var langt mere end oprigtig, og til sidst forsikrede de begge To, at de var altfor gode til først at blive gjort til Spot og Spe for hele Verden af deres Kæreste og bag efter at blive udskældt for En, man maa skamme sig ved at følges med paa Gaden. Enhver kunde jo være god for sig — den Ene vilde ikke staa den Andens Lykke i Vejen, og den Anden skulde slet ikke genere sig for den Ene. Værsgod! Her var Forlovelsesringen!

Det. var Karens Kæreste og hendes bedste Veninde, der gik i Løbet den første Gang, hun var ude med Frøkenens Hat — men det blev ikke derved.

Jo mere en Genstand — lige meget om det er en Ting, en Person, en Sag eller en Tilbøjelighed — har kostet os, jo større Pris sætter vi paa den. Heller end vi vil finde os i at have gjort Opofrelser forgæves, finder vi os i at bringe nye Ofre. Det er en gammel Regel og Karen gjorde ingen Undtagelse fra Reglen.

Frøkenens Hat havde første Gang, hun bar den, kostet hende en Kæreste og en Veninde og forbitret hende en Glædesdag. »Har den været mig saa dyr, vil jeg saamæn ogsaa have nogen Fornøjelse af den« — tænkte hun; men af alle de Bemærkninger, der var gjorte, indsaa hun nok, at hvis hun skulde have Andet end Fortræd af den, maatte hun indrette hele sin øvrige Dragt efter den. Det vilde blive dyrt, men »havde den allerede kostet saa Meget, saa var der jo ikke noget at betænke sig paa!«

Et Par Dage derefter aabnede Karen Døren for en ret smuk ung Pige i en meget fejende Paaklædning. Det var en Syjomfru, der skulde tage Maal af Fruen, og da denne ikke var hjemme, bad Karen hende vente og underholdt hende efter bedste Ævne. Netop saadan en Dragt, som hendes vilde være som skabt

for den nye Hat, og Karen kunde derfor ikke noksom beundre den. Hun havde aldrig set nogen Dame, der var klædt med en saadan Smag. Til Gengæld beundrede Frøken Rosalia Lassen Karens mageløse Figur og dejlige Ansigt: Det var jo baade Synd og Skam, at en Pige med et saadant Udseende skulde gaa og trælle som simpel Tjenestepige.

Der er ikke Noget, som hurtigere fremkalder Venskab end gensidig Beundring. Inden en Time havde Frøken Rosalia vundet Karens hele Hjærte med tilhørende Fortrolighed. Saadan en fin og køn og dannet Pige, det var rigtignok en ganske anden Veninde for Karen, end den kedelige Stine, der baade var gnaven og grim! Fruen havde sagt, at hun blot gik et lille Øjeblik hen til en Veninde, men dette Øjeblik varede hele tre Timer, og førend de var forløbne, havde Frøken Rosalia arrangeret Alt med Hensyn til den nye Dragt. Den vilde omtrent koste dobbelt saa mange Penge, som Karen for Øjeblikket havde, men hvad gjorde det? Den nye Veninde kendte en Manufakturhandler, som var en meget god Ven af hendes »Forlovede«, og hos ham kunde Karen meget godt faa Tøjet paa Afbetaling. Han var saa mageløs galant, at saa snart han blot saa Karen, gav han hende straks Kredit, for hvor meget det skulde være. De to Veninder behøvede blot at følges sammen hen

til ham — helst mellem 4 og 6, for saa spiste Principalen til Middag, og han var saa tvær at handle med.

Kort at fortælle: Fjorten Dage efter den ulykkelige Frederiksbergtur oprandt der en virkelig Glædesdag for Karen. Nu skulde Frøkenens Hat atter ud at gøre Opsigt, men denne Gang under helt forandrede Omstændigheder. Nu var det ikke »den kønne Karen«, men en blændende skøn Dame i en elegant Dragt, der bar den, det var ikke den grimme Stine, men den smukke Rosalia Lassen, der hentede hende til Søndagsudflugten, og det var ikke spottende Smil og haanende Bemærkninger, men virkelig Forbavselse over de to Skønheder, der betegnede den Vej, de gik.

Vejen førte til Østerport; der skulde de møde Rosalias »Forlovede« — en ung »Grosserer« — der havde bedet sin Kæreste tage en Veninde med til Selskab paa en lille Skovtur. Karen havde ventet, at man skulde gøre Udflugten pr. Kapervogn, men et Par Minuter efter, at hun havde naaet Mødestedet, kom »Grossereren« kørende i en prægtig Wienervogn; han havde taget en Ven med, og denne Ven var til Karens store Glæde den elskværdige, forekommende Manufakturhandler. Det var en Befordring og et Selskab, der passede til Frøkenens Hat. Langs hele Strandvejen laa der ikke et eneste Lyststed, hvor ikke hele Familien og alle Søndagsgæsterne løb hen til Git-

teret for at se paa den smukke Vogn, hvori den smukke Pige sad med sin smukke Hat i det smukke Selskab.

Og hvor de var aandrige, disse Herrer, og hvor de var galante! Det hed »Frøken« baade først og sidst. Alle Karens Indsigelser blev afviste med Vittigheder, den ene finere end den anden. Det var noget Andet end de Grovheder, hun for fjorten Dage siden blev trakteret med af sin daværende, tølperagtige Kæreste. Hun var som kommen ind i en ny Verden. En saadan Køretur havde hun aldrig drømt om, hun kunde neppe forstaa, at hun for lidt siden havde været en simpel Tjenestepige. Af og til var hun lige ved at sige Frøken til sig selv.

I Ermelundshuset spiste man til Aften. Herrerne førte selv Vin med, der blev ikke sparet paa Champagnen, og Lystigheden tiltog med hvert Kvarter, der gik, og hver Flaske, der blev tømt. Karen, der i Justitsraadens Hus kun havde smagt et enkelt Glas Champagne, var i Begyndelsen bange for at drikke den skummende Vin; men Rosalia forsikrede hende, at jo mere man drak af den Vin, jo mere taalte man; det vidste hun af egen Erfaring: Man blev kun glad, ikke beruset af den — hun skulde blot følge hendes Eksempel og ikke skabe sig!

Karen fulgte det gode Raad og blev virkelig glad. Saadan havde hun aldrig moret sig. Men Herrerne vare ogsaa uudtømmelige i morsomme Paafund,

og Rosalia blev tilsidst fuldstændig ellevild. Hun sang nogle Viser — ja, Karen syntes jo nok, at de var temmelig »flotte«, men det var alligevel ikke muligt at lade være at le af dem. Hun havde efterhaanden naaet den Stemning, hvori man synes, at næsten Alt kan gaa an, og da Rosalia drillende vedblev at kærtegne sin »Forlovede« og Vennen parodierende begyndte at gøre Kærlighedserklæringer til Karen, lo hun saa inderlig derover, at hun ikke var i Stand til at tage ham nogen af hans Galskaber ilde op.

Efter Bordet gjorde man en Lystvandring om i den mørke Skov, og under Vejs blev de Løjer, som var begyndte ved Bordet, fortsatte, indtil de parodiske Elskovsforsikringer tilsidst klang som det ramme Alvor, men heller ikke det kunde Karen blive vred over. Hun var altfor varm baade i Hovedet og Hjærtet til at kunne tage den kolde Forstand med paa Raad, og til sidst gik hun leende ind paa, at hun og hendes Kavaler, »i det Mindste for i Aften«, ogsaa skulde være Kærester. Havde hun udholdt det i to Aar med en saa uelskværdig Person som Stines Broder, maatte hun da sagtens kunne vove det i et Par Timer med en saa elskværdig Kavaler som »Grossererens« Ven — saa meget mere, som hun virkelig var blevet aldeles forelsket i ham.

Da man kom tilbage, forlangte Rosalia mere Champagne, hun vilde udbringe en Skaal for de to Elskende, og den blev naturligvis drukken under almindelig Jubel. Heldigvis behøvede man ikke at forhaste sig med Hjemrejsen, ti Karens Herskab blev den Nat ude hos Svigerforældrene, og man opsatte den derfor saa længe som mulig. Endelig steg man til Vogns, kørte gennem Dyrehaven og hjem ad Strandvejen. Karen vidste ikke ret, om hun drømte eller hun var vaagen, men dejligt var det at have tilbragt saadan en Dag, hvad enten det nu var Drøm eller Virkelighed.

Vognen holdt. Man var kommen tilbage til Byen. Karen blev løftet ud af sin galante Kavaler og vilde til at takke for i Dag og gaa hjem; men derom kunde der slet ikke være Tale. Her bode, efter hvad man fortalte, »Grossereren« med hele sin Familie, og han vilde endnu i Aften »præsentere sin Vens evig Elskede for samtlige sine Forfædre og Efterkommere« — som han sagde saa vittig.

Karen gjorde Vanskeligheder, men Rosalia forsikrede: »Kan jeg gaa der op, kan Du saamænd ogsaa,« — og det var der jo Mening i. Hun fulgte uden at se til Højre eller Venstre, saa Intet til nogen Familie, men drak Kaffe, drak Likør, blev aldeles fortumlet og — kom først hjem næste Morgen.

Det var anden Gang, hun var ude med Frøkenens Hat paa. Sidst havde hun mistet en Kæreste og en Veninde; nu havde hun . . . faaet sit Tab erstattet — søgte hun at indbilde sig.

Denne Dag havde ført Karens Tanker og Ønsker ind i en hel ny Kreds. Man faar ikke Smag paa at være fin Frøken uden at faa Afsmag for at være tjenende Tærne.

Da hun Aftenen derpaa blev temmelig haardt tiltalt af sit Herskab, paa Grund af forskellige Forsømmelser, fandt hun sig i høj Grad forurettet og gjorde sig ingen Umag for at skjule det. At et lille ubetydeligt Fruentimmer, der ikke kunde sy en Knap i en Handske, ikke en Gang trække 3 Mk. 8 Sk. fra 1 Rd., uden at forregne sig 1 Mk., og som oven i Købet var fregnet og maatte gaa med Udstopninger baade her og der, for at hjælpe paa sin daarlige Figur — at hun skulde irettesætte Karen, der ikke alene var en dygtig Pige og et godt Hoved, men som var ti Gange saa køn og skulde kunne tage sig ganske anderledes ud som Frue i et Hus, det var oprørende! Og at en Person, der knap nok var saa pæn som Karens kasserede Kæreste, og som, naar Alt kom til Alt, ikke var Andet end sin Svigerfaders Handelsfuldmægtig, skulde være grov mod en Pige, som i

Gaar var bleven behandlet som Frøken af en Grosserer, og saa godt som forlovet med en ung Handlende, der var en af Byens mest galante Kavalerer — det var næsten endnu værre. Det var derfor ikke underligt, at Karen trak paa Næsen og slog med Nakken, da Herskabet tog sig den Frihed at minde hende om de Pligter, der fulgte af hendes Tjenesteforhold.

Den følgende Søndag var der Fremmede hos hendes Herskab. Det var slet ikke efter Karens Kogebog. Uagtet det kun var en Undtagelse, naar hun ikke havde Søndagen fri, tog hun Familien det meget ilde op, at hun skulde gaa og trælle paa saadan en Dag. Under andre Omstændigheder vilde hun have fundet det ganske i sin Orden, men nu, da det saa kaldte TræIlearbejde forhindrede hende i at køre i Wienervogn, drikke Champagne og blive kurtiseret af den eleganteste Herre, hun havde set — nu var det utaaleligt! Tænk, om Rosalia f. Eks. skulde tage en anden Veninde med paa Søndagsudflugten! Det var til at blive rasende over, og det var derfor saa naturligt, at Suppen blev saltet to Gange, at Agerhønsene blev brændte, at Buddingen faldt sammen, at Karen fik Skænd og at hun svarede med Uartigheder.

At hun saa tidt som mulig søgte Lejlighed til at købe Et og Andet i den Butik, hvor hendes Saa-godt-som-Forlovede stod bag Disken, følger af sig selv, og at hendes Byærinder derfor fik en langt større Varighed

end hendes Frues Taalmodighed, behøver heller ingen Forklaring. Karen længtes altfor meget efter at tale med ham, som hun holdt saa gruelig af, til at hun skulde bryde sig om en Smule Skænd af Fruen, som hun brød sig saa gruelig lidt om. Endelig blev det igen Søndag, og nu skulde hun atter paa en Skovtur i hans Selskab tilbringe en Aften i Herlighed og Kærlighed.

Mødetiden var nær. Rosalia havde indfundet sig og var i Færd at hjælpe paa hendes Pynt. Karen havde nemlig opsat sit dejlige Haar paa en ny Maade, der klædte hende aldeles fortryllende, men desværre! Da den skæbnesvangre Hat skal paa, viser det sig, at den slet ikke kan sidde paa den Frisure; hele Arbejdet maa altsaa gøres om, Tiden er kun kort, man maa skynde sig, og ved en hurtig Vending vælter Karen en Olielampe over sin nye prægtige Mantille.

Hvad var der nu at gøre? — Opgive Turen og maaske lade en anden Veninde optage Pladsen? — Nej før dø! — Tage den gamle Mantille paa? — Umuligt! — Den passede hverken til den elegante Hat eller det fine Selskab. — Laane Rosalias sorte Fløjelsmantille? — Det vilde vare over en Time, førend den kunde blive hentet, og imens vilde Herrerne blive utaalmodige og rimeligvis køre deres Vej alene! Men Fruen havde jo akkurat Mage til den — hun tog aldrig Nøglen af sine Klædeskabe — og for en eneste

Gangs Skyld, og i et saadant Nødsfald kunde der da ikke være noget Farligt i at laane den et Par Timer og hænge den ind i Skabet igen, førend Fruen kom hjem!

Som sagt saa gjort! — Snart sad de to Veninder i Vognen hos deres Venner; denne Gang valgte man en anden Vej og slog sig til Ro paa andre Valfartsteder, men Champagnen knaldede ligesaa lystig, og Maaltidet var ligesaa udsøgt som sidst, Munterheden og til Dels Vittighederne var ogsaa som sidst, man spadserede i Skoven som sidst og gjorde Kærligheds-forsikringer endnu mere storstilede end sidst — nu kendte man jo allerede hinanden bedre.

Førend Klokken slog Tolv, var Karen hjemme igen og hængte skyndsomst den laante Mantille ind i Skabet, men én Ting havde hun ikke taget sig i Agt for. Skønt hun havde lært at være meget omhyggelig med sit Tøj, havde hun ikke gjort sig bekendt med de Forsigtighedsregler, der maa iagttages med Silkefløjel. Det var derfor slet ikke faldet hende ind, at Fruens Mantille kunde lide den mindste Skade ved, at hun lænede sig tilbage mod det barkede Rygstød paa en Naturbænk, da man paa Spadsereturen i det smukke Maaneskin satte sig for at se ud over Søen, og det faldt hende ligesaa lidt ind, da hun i Halvmørke og Hastværk hængte det omtalte Klædningsstykke paa dets Sted igen, at lægge Mærke til de fordærvelige

Indtryk, som Bænkeryggen havde gjort paa Mantilleryggen.

Da Fruen et Par Dage senere skulde bruge Mantillen, undgik derimod ikke dette Indtryk hendes Opmærksomhed. Hun havde tilfældigvis haft Stykket fremme, førend hun kørte ud, og da set det i uskadt Tilstand, nu var derimod Ryggen aldeles ødelagt. Hun kaldte følgelig paa Karen og begærede Forklaring over dette Særsyn. Karen blev hed om Ørerne, men nu mente hun, det var bedst at holde dem stive. Hun kunde Ingenting forklare. Fruen maatte selv have lænet sig tilbage til en Bænk og ikke lagt Mærke til den skete Skade, da Mantillen sidst var fremme — andet kunde hun ikke forstaa. Fruen kunde paa sin Side ligesaa lidt forstaa det Ene som det Andet, og derfor vedblev hun at mistænke Karen, men den Sikkerhed, hvormed Pigen talte, tillod hende ikke at udtale Mistanken, da hun ikke havde noget som helst Bevis imod hende.

Endnu mens denne Sag var under Forhandling, ringede det paa Døren. Det var to Politibetjente, der tilsagde Karen til at møde for Retten. Baade den omtalte »Grosserer« — der egenlig havde været Kasserer hos et større Handelshus — og hendes særlige Velynder, den unge Handelsmand, var blevne anklagede som Kassetyve, og da det var oplyst, at hun Dagen før deres Paagribelse paa en paafaldende Maade

var set i Selskab med dem, skulde der nu optages Forhør over hende.

Dermed var hun stemplet. Nu kunde man jo tiltro hende Alt muligt. Fruen, der ligesom en Mængde andre Damer af højere Dannelse altid havde haft en stærk og grundet Mistillid til sin egen Færdighed i Regnekunsten, men meget nødig vilde blotte sin Skrøbelighed overfor en Tjenestepige, havde altid, naar Karen skulde aflægge Regnskab, indskrænket sin Kontrol til at kaste et Blik paa den Tavle, hvorpaa det var opskrevet, lytte til hendes hurtige Sammentælling, lade, som om hun fulgte den, og derpaa med afgørende Sikkerhed gentage Facit med Tillæget: »Det er rigtigt.« Nu stod der uheldigvis for Pigen endnu et af de gennemsete og godkendte Regnskaber paa Tavlen, og da Mistanken var vakt, blev der ved Husherrens Hjælp anstillet de nøjagtigste Undersøgelser med Hensyn til de enkelte Udgiftsposters Rigtighed. Udfaldet af dem var ikke fordelagtigt for Karen. Der var ved Anskaffelsen af den nye Pynt kommet Uorden i hendes Regnskab, og da hun meget godt vidste, hvor lidt Fruen forstod sig paa Tal og Penge, havde hun paa Slump forandret et Par Udgiftsposter saaledes, at Pengene slog lige til. Portnerkonen, der blev brugt til at indhente de fornødne Oplysninger, mærkede aldrig saa snart, at Vognen hældte, førend hun skød til med begge Hænder. Det var utroligt,

hvor mange mistænkelige Ting hun havde hørt fortælle om Karen af Husets andre Piger, der hverken kunde lide hendes Indbilskhed, hendes pyntelige Paaklædning eller — hendes Skønhed, men to Ting kunde hun selv bevidne: den sidste Gang, Karen var ude, havde hun haft sort Fløjls Mantille paa, og den forrige Søndag, hun var ude, kom hun først hjem Mandag Morgen. Den gode Kone havde først nu tænkt derover, ti hun trode saamænd Folk altfor godt til, at hun kunde have anet, at den kønne Karen »var En af den Slags«, skønt der jo rigtignok var Grund til at tro allehaande, naar man saa den Hat, hun gik med!

Nu var der ikke Tvivl mere! Karen blev kaldt ind, truet med Politiet, tvunget til at gaa til Bekendelse, jaget paa Døren og forsynet med et Skudsmaal, der omtrent gjorde det umuligt for hende at faa Tjeneste i noget ordenligt Hus, og hvad Skudsmaalet gjorde omtrent, det gjorde kort efter Bladenes Referater om de champagnegivende Herrers Bedrifter fuldstændig. Hvor Karen kom, trak man paa Skuldrene, saa snart hun navngav sig. »Det var Synd, at saadan en smuk Pige skulde være saadan ødelagt!« sukkede de fromme Husmødre, men Ingen af dem havde Lyst eller Mod til at forebygge den Ødelæggelse, der vistnok var begyndt, men ingenlunde fuldendt: »Man kan jo dog ikke forsvare at aabne sit Hus for et berygtet Fruentimmer, der har været i Komplot med et

Par Kassetyve og kørt til Sviregilder i sin Frues Klæder« — hed det.

Den tredje Udflugt med Frøkenens Hat havde ført hende uden for det honnette Samfund. Alle mere anstændige Huse vare lukkede for hende, og hun søgte derfor Ly i et mindre anstændigt. En saakaldet Enkefrue, der selv stod paa spændt Fod med det nævnte Samfund, var den Eneste, der tog sig af hende — paa sin Maade. Hun forsikrede, at Karen ikke havde mindste Grund til at være forknyt: »En Pige, der var saa køn, som hun, behøvede ikke at trælle for Andre. Naar hun ikke vilde staa sig selv i Lyset, kunde hun komme til at leve som en Prinsesse, samle sig en Formue og maaske til sidst gøre et brillant Parti — der var jo saa mange Piger, som havde gaaet deres egne Veje og var komne meget længere frem end de, der aldrig havde gjort noget Fejltrin« — osv.

Naar man har gjort et Par Fejltrin ned ad Skraaningen og bliver slaaet over Haanden af dem, der staar ovenfor, idet man griber efter Hjælp, kommer man let til at gøre flere.

En gammel, enlig Kapitalist, som »Enkefruen« kendte, tog sig paa hendes Anbefaling af »den kønne Karen«, der nu blev omdøbt til Frøken Karine; han var venlig og indtil Naragtighed »god imod hende«, øste Penge ud for at tilfredsstille hendes urimeligste Ønsker, ja talte endogsaa om at gifte sig med hende

— men det vilde han dog først gøre, »en Gang i Tiden«. Havde Karen været beregnende, kunde hun maaske have fralistet ham en lille Formue, men Alt, hvad hun begærede, var kun Pynt og Fornøjelser. I begge Retninger var hun næsten umættelig. Da den gamle Velynder pludselig døde, og hun atter stod forladt, kunde hun ikke tænke sig Muligheden af at vende om. Han fik straks en yngre Efterfølger, som vel ikke kunde hamle op med sin Formand i Henseende til Presenter, men som derimod i Forening med hende førte et Liv saa vildt, som det nogenlunde var muligt. Han døde imidlertid pludselig ved et Sviregilde og efterlod Karen, der var kommen til at holde af ham med en fortabt Kvindes hele hensynsløse Lidenskab, fortvivlet og forfalden. Nu var det hende ligegyldigt, hvor galt det gik, sagde hun, og følgelig gik det Skridt for Skridt nedad; en rosenagtig Sygdom i Ansigtet, der tilintetgjorde Resterne af hendes Skønhed og skaffede hende Navnet »Røde-Karine«, stødte hende ned ad det sidste Trin til det Leje, hvorfra jeg hørte hende fantasere om »Frøkenens Hat, der var Skyld i det Altsammen.«

EN TYGEBRAHESDAG.

Birtes Morgenblik. Fru Brasks Fløde. Poppedrengs Sukker. Forgrundslømlernes Ugenerthed. Flynderings salige Afgang. Lavine-Overfald. Overkørt eller overmalet! Fortrappens Skylla og Bagtrappens Karybdis. Københavnsbørn og Københavnere. Ærgrelserne følger mig lige til Graven.

et er næsten blevet til Vedtægt at betragte Troen paa lykkelige og ulykkelige Dage som Overtro, men det er en grov Vildfarelse.

Jeg betragter det tværtimod som Vantro ikke at tro paa dem, og jeg kan ikke Andet end ærgre mig over saadan en Vantro, ti jeg har alt for ofte selv faaet Troen i Hænderne, ja, jeg gad vide, hvem der ikke har det!

Hvis Nogen vilde tro, at Nemesis afvejede et lige stort Kvantum Fortrædeligheder til hver Dag, saa vilde jeg kalde ham overtroisk. Et fornuftigt Menneske kan jo ikke lukke Øjnene for, at somme Dage bringer færre og andre flere, og at følgelig enkelte maa bringe os flest — dem kalder man Tygebrahesdage.

Den store Uranienborger, efter hvem de er blevne opkaldte, fik da ogsaa Skyld for at være overtroisk. Kan man ikke ærgre sig over en saadan Uretfærdighed?

Manden var tværtimod saa vantro, at han ikke vilde tro paa Skæbnens Luner, men søgte at forklare

dem som regelmæssige Naturfænomener, der havde deres Oprindelse i Himmellegemernes Stilling og derfor ligefrem kunde beregnes og forudsiges ligesom Kometer og Solformørkelser!

Baade Glæder og Sorger, Fornøjelser og Ærgrelser er af selskabelig Natur. De hænger, hver med sine Lige, sammen som Ærtehalm: det ene Held trækker det andet efter sig, det ene Uheld følger i Hælene paa det andet.

»Ulykke paa Ulykke!« sagde Enken, hun knækkede tre Synaale i Sørgetøjet. Var Manden ikke død, havde hun ikke haft nødig at give Penge ud til den sorte Kjole, hun havde da heller ikke haft nødig at sy den, og havde hun alligevel gjort det, vilde hun ikke have taget saa fortvivlet paa Naalene, at de knak, og havde de ogsaa knækket, vilde hun i alt Fald ikke have betragtet det som en Ulykke.

Man ser aller bedst Tilfældets Luner i Spil. Der har man desuden bedst Lov til at tale om »Tilfældet«; ti selv den frommeste Troende vil ikke forlange, at »Forsynet« skal have Æren for, hvorledes Kortene blandes, tages af og gives. Hvem har ikke ved Spillebordet set, hvorledes Uheldet kan forfølge et Menneske. Han faar slette Kort, hvem der saa giver, og hvor han saa sidder; faar han en Gang Spil, kommer hans Trumfer i Mellemhaand og bliver overstukne; sidder Modspillerens Kort fordelagtigt for ham, kaster han

sine, fordi han véd, at han »sidder i Uheld«, og har han endelig en Gang faaet udmærkede Kort, saa forspiller han dem i Ærgrelse over sit Uheld. Gaar han fra Lhombren til Whistbordet, kommer han paa Parti med en gammel, fornem Dame, der stadig faar gode Kort, men som, selv naar hun spiller paa slette, stadig vinder, uagtet hun stadig spiller slet; kun naar hun er Makker med ham, har hendes Fadæser ubehagelige Følger; da stikker hun hans Forcer med Trumf, sætter hans Konger under Surcoup, inviterer i Modspillernes Farve og siger ham sluttelig Ubehageligheder, fordi det ene og alene er hans Uheld, der er Skyld i, at hun taber. Vil han saa til sit Forsvar paavise, at Fejlen er paa hendes Side, kan han til sit øvrige Tab addere hendes Naades Bevaagenhed, hendes Eftersnakkerinders velvillige Omtale og følgelig hele sit gode Navn og Rygte i hendes Omgangskreds — det hører Altsammen til de Uheld, der rækker hverandre Haanden paa en Tygebrahesaften.

Forleden Dag havde jeg en sand Tygebrahesdag. Hvad Dato det var, vil jeg ikke fortælle, for ikke at friste Nogen til at slaa en sort Streg under den uskyldige Dag, der maaske næste Aar kan blive og sikkert ogsaa i Aar har været en Glædesdag for mange Andre.

Den begyndte som en ganske almindelig Dag. Solen stod op paa sædvanlig Tid, og jeg ligeledes.

»Hvordan er Veiret i Dag?« spurgte jeg Birte, da hun satte min Morgenkaffe hen foran Sengen.

»Vejret?« — gentog hun med et Ansigt, hvori Ordet »Graavejr« stod skrevet med de tydeligste mimiske Træk — »Vejret er saamænd godt nok!« og dermed gik hun ud.

Birte er lidt skeløjet, men en ganske ferm Pige er hun, og dersom hun var bleven gift for tyve Aar siden, vilde hun maaske være bleven en meget elskværdig Kone, men det blev hun nu ikke. Hendes Kæreste, det Afskum, »holdt hende med Snak, til hun var over de Tredive, og saa rendte han hen og tog en afskylig Tøs, der »gik og gjorde Øjne til alle Mandfolk«. Det kunde Birte aldrig glemme, og fra den Tid af saa hun endnu mere skævt til Verden end før.

I Dag skelede hun dog mere end sædvanligt, og idet hun saa paa mig — eller rettere sagt, saa paa begge Sider af mig, ti hun skeler udad — kom jeg uvilkaarlig til at tænke paa det gamle Sagn om onde Øjne, der kan »overse« eller »slemse« Folk.

Jeg har aldrig følt nogen ubehagelig Fornemmelse, naar et indadskelende Blik er blevet fæstet paa mig, det kan endogsaa, naar det kommer fra et Par smukke Pigeøjne, antage et vist Udtryk af Skælmeri og koncentreret Ild, men Birtes udadskelende Blik gør et næsten dæmonisk Indtryk paa mine Nerver, især naar det træffer mig paa fastende Hjerte. Jeg faar altid en

uhyggelig Følelse af Usikkerhed i Spørgsmaalet: være eller ikke være, naar jeg saaledes staar som et forsvindende Punkt midt i hendes Blik, og jeg synes næsten, at de to Fingre, hvormed Sydboerne gør Besværgelsestegn mod »onde Øjne«, uvilkaarlig retter sig ud for at afværge hendes »Slemsyn«.

I Almindelighed trøster jeg mig med, at hendes Skelen ikke har noget at betyde, men denne Gang varslede virkelig det spredte Blik noget Ondt, ti det betød, at Stupigen paa første Sal var blevet forlovet — et rent Barn, der kun var 18 Aar gammel, og ikke kunde se mere end én Vej med begge Øjnene!

Jeg tillavede Kaffen og belavede mig paa Dagens første Nydelse. O Vé! Birtes sure Miner maatte have gjort Indvirkning paa Fløden! Saa snart den kom i Kaffen, skiltes den ad, lige som hendes Øjekast.

Skilt Fløde hører en Gang for alle til Stadboernes Sommernydelser. Jeg besluttede derfor at tage Fantasien til Hjælp og sætte mig i en saa sommerlig Stemning, som Udsigten til Genboernes snebedækkede Tage kunde tillade, og med Tankerne henvendte paa Blomsterduft og Fuglesang at synke den fordærvede Kaffe, men »Ulykken kommer sjælden ene« — ikke en Gang i en Flødepotte. Jeg havde belavet mig paa, at Kaffen skulde smage af sur Fløde, men den første Slurk overtydede mig om, at der maatte flere Illusioner til end Forestillingen om grønne Træer og Sommervarme.

Kaffen havde foruden den Bismag, der minder om Tordenluft, faaet endnu en Afsmag, som jeg ikke straks kunde forklare mig. Da jeg nippede anden Gang til den, kom jeg til at tænke paa et Køkken, hvori det ryger, da jeg nippede tredie Gang, kom jeg til at tænke paa Staldfodring med Roer, og da jeg nippede fjerde Gang, smagte jeg tydeligt en Buket, hvori jeg genkendte en Blanding af landlige Minder om sure Mælkebøtter, Skorstensrøg, Staldduft og Kaalraber.

Jeg nippede ikke femte Gang, men lod Kaffen staa, ærgrede mig saa smaat over Fantasiens Afmagt til at forsone Bysmagen med det bukoliske: »For den Rene er Alting rent«, klædte mig paa under Ærgrelsen, sprængte en nystrøget Manchetskjorte, hvorpaa den nye Vaskerkone havde været saa forekommende at tllknappe Linningerne for Hals og Hænder, og skyndte mig, saasnart jeg var kommen i Klæderne, ind til min »Husfrue«.

»Fortæl mig en Gang, bedste Fru Brask, hvad det er for en Slags Fløde jeg har faaet i Kaffen i Dag?« — begyndte jeg saa venligt, som det var muligt for et Menneske, der har været udsat for et Forgiftningsforsøg.

— Gud! Det er Fløde til 28 Sk. Potten. Den er saamænd dyr nok.

— Ja dyr, er det nok muligt, den er, men det var ikke derom . . .

— Naa, De mener, hvad det er for en Slags Fløde? Gud, det er jo den udmærkede Bondefløde, som Deres Tante anbefalede mig forleden; den er en Skilling billigere paa hver Pægel end Herregaardsfløden, vi har købt, og hun forsikrede, at der var meget mere Forslag i den.

— Drøj er den unægtelig, deri har min gode Tante Ret, men hvad synes De, den smager af?

»Tørverøg! — Er det ikke det, jeg siger?» — udbrød hun triumferende over, at hendes ufejlbare Smag havde truffet det Rette. — »Jeg sagde det ved Gud straks til Birte: den smager af Tørv!«

— Finder De ikke, at den smager af noget Andet?

— Af Kaalvand, mener De? — Ja, det sagde jeg saamænd med de samme Ord til Birte. »Jeg vil dø paa, at Køerne have faaet Kaalblade«, sagde jeg, men saa forsikrede hun, at hun godt kendte den Smag; saadan kom Fløden altid til at smage, naar Køerne sparkede op i Mælkespanden — sagde hun, for hun skal nu altid vide bedre Besked end Andre. »Nej Tak, Birte« — sagde jeg — »rigtig nok véd jeg, at Malkepigerne kan være nogle store So-Malener — man kan jo tydelig nok smage, at de ikke har skoldet deres Kar ordenlig ud — men at de skulde drive deres Svineri saa vidt, det faar Du mig rigtig nok ikke til at tro — Nej, det er Kaalblade, Fløden smager af! Gud, jeg kender den Smag saa godt. Er den ikke afskyelig?«

— Jo, det er just det, jeg beklager mig over, men hvorfor bruger De saa dette afskyelige Tøjeri? — Hvorfor lader De mig helde det i min Kaffe i Stedet for at lade Birte helde det i Vasken.

— I Vasken? — Gud, Hr. Kammerraad, jeg havde jo købt en hel halv Pot!

— Bedre og Bedre! For at frelse den Mark, som De havde forødt, vilde De altsaa fordærve al vor Kaffe og Té i et Par Dages Tid, og saa tror De endda, at en Malkepige skulde være saa flot at kaste en Spand Sødmælk i Svinetruget, fordi én Ko har spjættet op deri?

— Hr. Kammerraad! Det er ikke Deres Alvor, Hr. Kammerraad!

Naar min Husalf bliver vred, rykker hendes Veltalenhed altid i Marken med Kammerraader for og bag. Jeg har én Gang for alle sagt Husholderske, Pige og Karl, at jeg i mit Hus vil have et Fristed for Titelvæsenets Forfølgelser, og at jeg lige saa lidt vil vide af »Hr. Kammerraaden«, som af »Fru Husbestyrerinden«, »Frøken Enepigen« og »Hr. Oppasseren« at sige, men saa snart de kommer i ondt Humør, respekterer ingen af dem Asylretten.

»Jo« — forsikrede jeg — »det er sandelig mit Alvor, at man ikke burde tro mere paa en So-Malenes Renlighed end paa sin egen — det er ogsaa mit Alvor, at jeg betakker mig for den Økonomi, der ødelægger

tyve Kopper Té og Kaffe, for at spare to Skilling paa Fløden — det er mit ramme Alvor, at »Bondefløde« kan være lige saa renlig som »Herregaardsfløde«, og at den billige Fløde kan være lige saa fed som den dyre, men det er ogsaa mit fuldstændigste Alvor, at naar De — hvad der kan hænde den Bedste — forkøber Dem og faar en Blanding, som De selv kalder afskyelig, saa vil jeg meget nødig have den sat paa Bordet i Stedet for heldt i Vasken.«

— Men, bedste Hr. Kammerraad! . . .

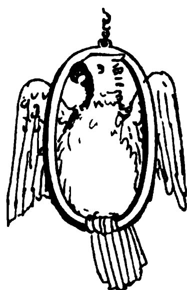
— Jeg raader ikke i noget Kammer! Jeg har gjort Dem til uindskrænket Spiskammer-Raadinde. Alt, hvad jeg beder Dem om, er, at De ikke vil degradere mig til Spildetønde.

Nu aabnedes paa én Gang Taarernes og Veltalenhedens Sluser. Fru Brask fandt det naturligvis i højeste Grad uskønsomt af mig saaledes at byde hende Skam til Tak, fordi hun »saa paa mit Bedste og ikke lod Noget gaa tilspilde«. Jo længere Fosserne brusede, jo mere rivende blev deres Fart; alle Rimelighedens Dæmninger var i et Nu bortskyllede, og jeg stod som en Synder i Syndfloden.

Havde jeg nu ikke al Grund til at ærgre mig? — Jeg gjorde det da ogsaa, ti det var det Eneste, der var at gøre. Disputere med Fru Brask, naar hendes Hjerte og Øjne løber over, vilde være det Samme som at svømme op ad Niagara. Hvad jeg ærgrede mig aller

mest over, var dog de lyriske Digteres Begejstring over Kvindetaarer. Jeg vilde blot ønske, at en af disse Vandtilbedere havde set Fru Brask græde — og det kan de faa at se, paa hvilken Tid af Dagen det skal være.

Jeg skyndte mig ud i Entréen, forfulgt af de brusende Strømme, bjergede mig i Mangel af en Noahs Ark i et Par Galoscher, og styrede Kaasen til et Konditori, for at nedskylle Dagens første Ærgrelser i en Kop drikkelig Kaffe.

mme i Sidegaden laa der en Mellemting af en Kafé og et Konditori. Det var et af de smaa og mindre hyggelige Beværtningslokaler, der endnu hist og her tilbagekalder Minderne om de svundne fordringsløse Dage: en lav mørk Butik, lige for Indgangen en Disk, dækket med Kager, bag samme en friseret Jomfru, bag hende igen et Skab med Krukker, indeholdende brændte Mandler, Sukkerkugler, Pebermyntekager o. s. v., over det Hele et Loft, der i Tidens Længde havde antaget

Sorgens mørke Farve, ved Siden af Butiken en Gæstestue med Rørstole, sortmalede Bordplader, grønne Jalousier af Staaltraadstaft i Vinduerne, forhenværende røde Gardiner falmede af Tobaksrøg, mørke Tapeter, mørkt Loft med endnu mørkere Sodpletter over Lamperne, og Gulv af en ubestemmelig Farve. Paa en Piedestal i Baggrunden stod et Bur med en endnu ikke opvaagnet Poppegøje, og ved det ene Bord sad en Mand med Røghue paa Hovedet og Morgensko paa Fødderne, fordybet i Læsningen af et illustreret »Vittighedsblad«. Det var Etablissementets Ejer, der her paa én Gang præsiderede som Vært og lod sig opvarte som Gæst. Det Blik, han tilkastede mig ved min Indtrædelse, røbede tydeligt, at han ikke holdt af at se fremmede Ansigter, og at mit Ansigt var ham fremmed; han skævede til mig, som om han var bange for, at jeg skulde spise hans Kager fra ham eller gøre hans Hebe Ulejlighed.

Da der efter nogle Minuters Venten endnu ikke havde vist sig Spor af noget andet opvartende Væsen, saa jeg mig imidlertid nødsaget til at adressere min Ansøgning om en Kop Kaffe og et Par Brioches til Jomfruen, der uden at værdige mig noget som helst hørligt eller synligt Svar, aabnede en Lem i Bagvæggen og med snærrende Stemme rekvirerede »Én Kaffe!«

Det var en ganske net Pige, paa lidt nær en Skønhed, men Udtrykket i hendes Ansigt tydede paa,

at hun baade vidste det og var besværet af denne Bevidsthed.

Jeg har aldrig kunnet lade være at ærgre mig, naar jeg er bleven modtaget i en Stue, hvor Værtinden har fundet Møblerne for smukke til at ses af Hverdagsgæster, og af den Aarsag forsynet dem med Overtræk af Fodershirting, men endnu mere ærgerligt har det altid været mig, at se unge Piger i Bevidstheden om deres Dejlighed indhylle denne i et Overtræk af fornærmende Verdensforagt, og her var det aabenbart, at Konditoriets Valkyrie havde fundet det passende lige over for en saa beskeden Gæst, som min Ringhed, at paatage sig sin mest uklædelige ignorerende Mine og sin mest frastødende Tone.

Det varede grumme længe at faa den Kaffe tillavet, og for at fordrive den kedelige Ventid bad jeg Jomfruen om vort mest interessante og paalidelige Blad: Adresseavisen.

»Adresseavisen!« — gentog Jomfruen med et halvt spottende, halvt medlidende Pust og et tilsvarende Blik, kastet bag ud over Skuldren.

»Vi holder inte Andet end Morskabsblade her!« — assisterede Værten med et Udtryk af nedladende Overlegenhed, der ikke kunde Andet end forøge min Ærgrelse. »Vil De ha' dette?«

— Nej Tak!

Atter gik der nogle Minuter, uden at Kaffen kom. Jeg saa et Par Gange paa mit Ur for at lade Værten mærke, at Tiden faldt mig lang, men han misforstod mig.

»Det er dejlig mildt i Dag!« — begyndte han.

»Aa ja!« — indrømmede jeg.

»Nu kommer snart Foraaret« — fortsatte han.

»Jeg vilde ønske, at Kaffen gjorde lige saa!« — sukkede jeg gnaven.

»Den kommer endnu før!« — forsikrede han trøstende med sin tirrende Beskyttermine.

Min Taalmodighed var omtrent opbrugt. I det jeg samlede de sidste Rester, faldt det mig ind, at jeg burde benytte Morgenstunden til at opsøge en gammel Dame, der Dagen forud havde udbedt sig en Samtale med mig, men ikke opgivet sin Adresse.

»Har De en Vejviser?« spurgte jeg Værten.

»Jeg? — Nej, jeg har gaaet for meget i Byen til at behøve Vejvisere!« — smilede Værten stolt over sin udmærkede Vittighed.

— Om Forladelse! Jeg antog ogsaa kun, at De holdt den for Deres Gæsters Skyld.

— Jeg gør aldeles Ingenting for mine Gæster!« forsikrede han endnu mere stolt og ledsagede dette frimodige Vidnesbyrd med en dyb Latter, der vækkede Poppegøjen.

»Hahaha, Hahahaha! Ahahahahahaha!« skoggerlo Fuglen og baskede med Vingerne af alle Kræfter.

»Fanden til Fugl!« — udbrød Værten pludselig alvorsfuld. — »Den forstaar ethvert Ord, her bliver talt!«

Det var tydeligt nok, at de To var vante til at være hinandens Klakører, og jeg véd ikke ret, hvad der er mest ærgerligt, enten at høre en Poppedreng applaudere som Kunstdommer eller at høre den applauderet som Kunstner.

I det samme kom Kaffen ind.

Jeg er ingen Ven af Overdaadighed og foretrækker under lige Forhold ubetinget indenlandske Fabrikata for udenlandske, men indenlandsk Kaffe virker allerede i Afstand ubehagelig paa min tredie Sands, og hvor meget jeg end har til overs for vort kongelige »københavnske Postelin«, har jeg aldrig ret kunnet forlige mig med de »Udskudskopper«, der grasserer paa vore Udskudskaféer. Selv i den mildere Stemning, der følger oven paa et godt Middagsmaaltid, har det ofte ærgret mig, naar jeg et eller andet Sted uden for Porten vilde nyde min Eftermiddagskaffe, at se denne serveret i en Kop, hvis Omkreds hverken var Cirkel, Oval eller Elipse — og nu, da jeg baade var fastende og fortrædiget, fremsatte den umilde Valkyrie min Morgendrik i en Kop, hvis Periferi næsten var ægformig, og hvis Rand bar flere mørke Ar efter afstødte Fliser. Mens jeg

anstillede Betragtninger over, hvad en engelsk Gentleman vilde sige til et saadant Pragtstykke af »antikt Porcellæn«, og hvad en Tyrk vilde sige til Duften af den indenlandske Mokka, gav Poppegøjen sig med ét til at gøre Anskrig.

»Tyveknægt, Tyveknægt, Røver, Røver!« — skreg den af fuld Hals.

Jeg saa mig forundret om efter Forbryderen, som den kloge Fugl havde opdaget, og da der Ingen var i Stuen uden Værten og jeg, og disse Tilraab ikke kunde gælde mig, kastede jeg et inkvisitorisk Blik paa Værten.

»Fanden til Fugl!« faldt Poppes Beundrer ind — »Han har faaet Øje paa Sukkerstumperne!«

Nu faldt ogsaa mine Øjne paa dem, og i samme Nu fór der en hypokonder Frygt igennem mit Hoved: Stumperne saa virkelig ud, som om de kunde have været Poppes Ejendom og var blevne ham frarøvede. Jeg var ikke i Stand til at forjage denne Tanke, og da jeg paa samme Tid bemærkede, hvorledes der uden paa Koppen i enhver af de indpressede Fordybninger havde dannet sig en mørkere Afskygning af det halvgennemsigtige Stof, der efter en sandhedskærlig Kokkepiges Forsikring »altid bliver siddende paa den Slags Kopper, naar man har mange at vaske op« — da jeg endvidere opdagede en utallig Mængde Kommaer, Punktumer og Koloner oven paa Hvedebrødet, der vidnede om, hvor vanskeligt det er at regulere en Kamfin-Lampe.

— og da jeg endelig paa Téskeen trode at se Spor af fordums Forgyldning, som dog ved nøjere Eftersyn reducerede sig til Minder om blødkogte Æg, skyndte jeg mig at betale det Forlangte, lod derpaa, som om jeg udenfor opdagede en Bekendt, med hvem jeg vilde tale, snappede Hatten og fór ud af Døren med en Hurtighed, der gav Hr. Konditoren Anledning til en Replik, som vist har været overordenlig morsom, ti baade han selv og hans Poppe lo og applauderede, saa jeg kunde høre det helt ud paa Gaden.

Vel var det, at ikke min Fru Husholderske havde været Vidne til dette mislykkede Forsøg paa at »drikke Kaffe ude«, ti da vilde hendes Latter sikkert have overdøvet dem Begge, men allerede den Tanke, at hun havde Ret til at triumfere, var mig saa ærgerlig, at jeg, heller end at opgive min Beslutning, foresatte mig at gennemgaa den hele Række af Konditorier, Kaféer og Kaffeskænkerier fra øverst til nederst.

Jeg skyndte mig nu hen paa en af vore Schweizer-Kaféer, og havde her den Ærgrelse at se, hvorledes Opvartningen altid burde være, men kun saa sjældent er paa vore Beværtningssteder.

Jeg kan inderlig godt lide de beskedne unge Mennesker, der fra Alpedalen kommer herover som Opvartere, og efter et Par Maaneders Forløb taler

vort Modersmaal bedre end mangen en Tysker, der fra sin Barndom har spist dansk Brød, men jeg kan alligevel ikke lade være at ærgre mig over, at man skal være nødt til ovre i Kanton Graubünden at opsøge Folk, der kan lære at bære en Presenterbakke tværs over Gulvet og være høflige mod Gæsterne i en dansk Kafé. Udygtighed til at løse en mindre Opgave er dog, naar Alt kommer til Alt, et slet Bevis paa Dygtighed til en større, og vil Nogen sige, at den slette Opvartning paa vore Beværtningssteder er et glædeligt Tegn paa, at de indfødte Ynglinger, der har taget Servietten paa Armen, maa være skabte for noget Højere, saa svarer jeg Nej! At Cincinatus kunde plante Kaal, hindrede ham lige saa lidt i at være en dygtig Hærfører, som vor sidste Krig beviser, at General Denogden vilde have udmærket sig i en Kaalhave paa Amager.

Endnu før jeg fik anstillet disse Betragtninger, stod Kaffen paa Bordet, og for at gøre Ærgrelsen over mit forrige Æventyr komplet, spurgte den lille Schweizer mig med sædvanlig Forekommenhed, om jeg ønskede noget af Bladene.

»Adresseavisen!« — udbad jeg mig.

— Adresseavisen — meket gerne!

I samme Øjeblik havde jeg min Yndlingsavis, der var mig dobbelt kærkommen, idet den paa én Gang tjente mig til Underholdning og til Skærm mod tre

unge Herrer, der tog Plads i Vinduesfordybningen tæt ved mig.

Det var Personer, hvis Navn og Stilling var mig aldeles ubekendte, men som dog langt fra var mig fremmede, da jeg omtrent havde set dem over alt hvor der var Noget at se. De tilhørte nemlig den mest iøjnefaldende af alle Samfundsklasser: Forgrundslømlerne.

Der er næppe nogen Københavner eller Københavnerinde, der ikke kender mere end nok til denne privilegerede og notable Samfundsklasse, og dog er det sandsynligt, at det gaar de Fleste med Klassen, som det gik med Individerne: Navnet er dem ubekendt — og jeg skal derfor tillade mig at presentere den!

Hvem har ikke paa Historiemalerierne bemærket de to Figurer, der opstilles i Forgrunden, én ved hver Side af Billedet? Det er sædvanligvis et Par lange Drabanter, der ikke har anden Opgave end at staa paa første Plads og bryde den lige Linie, som Rammen danner. For at de ikke skal drage Opmærksomheden bort fra Hovedpersonerne, er de næsten altid uoplyste og saa skitsemæssig udførte, at de ser ud, som om de ikke var færdige, og som oftest har Kunstneren fundet det tjenligst at lade dem vise sig fra deres fordelagtigste Side ved at vende Ryggen til Publikum. Disse Labaner, som man ser alle Vegne, uden at de har det Mindste at gøre der, og som man alligevel ikke kan blive fri

for, kalder Malerne »Forgrundslømler«, og det er efter dem, at de levende Skabninger, der gør samme Nytte i Verden, er blevne opkaldte.

Enhver By har sine Forgrundslømler, og det er mærkværdigt, med hvor faa en temmelig stor Stad kan hjælpe sig. København har maaske næppe nok et Korps paa et halvt Hundrede, og vore største Købstæder tæller sjælden en halv Snes, men ingen Smaastad er saa lille, at den ikke har et Par saadanne Skikkelser, af hvilke man altid i Forgrunden ser Én ved hver Side, hvor der er Noget at se. Kommer Kongen til Byen, giver Signora Bajocci paa Gennemrejsen en Koncert, holder Provst Honningstrøm sin Tiltrædelsestale, eller skal den nye Sprøjte prøves — lige meget! Saa vist som Majestæten, Sangerinden, Hans Højærværdighed og det nye Slukningsapparat kun kan vise sig med Himlen oven over og Jorden neden under, saa vist er Byens to Forgrundslømler altid ved Presentationen paa deres Plads for at begrænse Udsigten til højre og venstre.

Det ærgerligste ved de mobile Forgrundslømler er især deres Tilbøjelighed til at træde ud af Skyggen og stille sig selv i Lyset. I Stedet for at holde sig ved en Side og danne Indfatning, søger de stadig Lejlighed til at stille sig mellem Tilskuerne og det, de vil se, for saaledes at tiltvinge sig Opmærksomhed, og i Stedet for efter deres malede Forbilleders Eksempel

at udtrykke beskeden Opmærksomhed, antager de en overlegen Dommermine og udbreder ved deres blaserte Ligegyldighed Kedsomhedens Smitte i Publikum. Stundom ser man dem endogsaa vende Ryggen til Scenen, og er der ved en Koncert et Numer, som ikke er i Mode, saa kan man være temmelig vis paa, at Forgrundsslømlerne betragter det som et melodramatisk Akkompagnement til deres aandrige og højrøstede Samtaler.

Her var det tre af de mest højrøstede og opsigtslystne Forgrundslømler, der havde taget Plads ved Vinduet, og med den dem ejendommelige Ugenerthed begyndte de straks at omtale de Forbigaaende, ret som om de havde siddet i deres egen Stue for lukkede Døre.

— Der har vi sku »Talentet fra Valby!« Se hvor han knejser! Det er nok for at bilde Folk ind, at hans sidste Bog har gjort Lykke.

— Det var nok noget slemt Stof, den Roman?

— Den skal have været rædsom, og saa var endda det Meste stjaalet fra en fransk Roman, som hedder... ja det kan være lige fedt. Vilhelm bandede paa, at der ikke var et originalt Ord i den.

— Saa Vilhelm har givet sig til at læse Fransk?

— Naturligvis! Dansk mærker han jo nok, at han ikke kan lære. Der er ellers Tale om, at han skal være Anmelder ved det nye Blad.

— Saa! Ja det varer vel noget endnu, før han kan faa Ansættelse ude paa Ladegaarden. Kender Du ham derovre med Stokken under Armen?

— Ja hvem kender ikke Tjærholm! Han er jo vor første Fyrværker.

— Hvor mange Gaarde er der nu brændt for ham?

— Tror Du, jeg véd det? Det var lige som, jeg vilde spørge Dig, hvor mange Takker den Gamle derovre har paa sit Gewier.

— Den Gamle derovre? — Det er jo Din egen specielle Velynder Hr. Svingelmand? Han skal nok for Resten have en køn Kone.

— Aa ja, det er en ganske flot lille Kærling, men jeg synes dog bedre om Søsteren.

— Mine?

— Nej, Gitte!

— Hun er nok heller ikke bange af sig? Hvad Ludvig?

— Maa jeg være fri for Sigtelser. Er der Nogen af os, som kender den Smaa grundigt, saa er det nok Dig.

— Se! Se! Se! Der er sku gamle Lise Bimmelborg. Død og Helvede, hvor hun er bleven ungdommelig! Sikken en Sløjfe hun har sat paa Hatten i Dag!

— Ja, det er sku paa høje Tid, at hun hejser Nødflag. Nu har jo ogsaa Brandfeldt trukket sig tilbage.

— Sig mig, var det ikke hende, der en Gang i Fjor havde en Historie med en Preusser?

— Jo, det er rimeligt nok. Hun har vist aldrig været fjendtlig sindet mod nogen Nation. — Men hvad er det for et kønt Pigebarn, der kommer ud af Butiken derovre?

— Det kommer ikke Jer ved! Hende holder I smukt Jeres Øjne fra!

— Om Forladelse! Er det maaske et af Dine smaa Bekendtskaber?

— Eller en Genstand for Dine oprigtigste og reelleste Hensigter? Du skulde vel ikke ville opgive mig hendes Adresse?

— Nødig! For Resten bor hun hos sin Tante, der er en svoren Fjende af »unge Lapse«, som Du og Dine Lige, saa det er ikke værd, I kommer der og bider Skeer itu! Saa I for Resten, hvor den Smaa blev rød i Hovedet, da hun fik Øje paa mig? . . .

Jeg følte, at jeg selv var nær ved at blive rød i Hovedet over disse Labaners Uforskammethed, og var stærkt fristet til at rejse mig og give min Harme Luft i en Tordentale, men — jeg erkender min Skrøbelighed! — Tanken om at »gøre Skandale« paa et offenligt Sted, besejrede foreløbig Fristelsen. Jeg besluttede endnu en Stund at synke min Ærgrelse, tog mine Øjne til mig og gav mig til at læse i 'Adresseavisen,

der altid har udøvet en mærkværdig beroligende Indflydelse paa min Sindsstemning.

Det er sædvanlig langs med Kilderne, at Skarntyderne knejser højest, men intet Steds trives dog Æreskænderiets Ukrudt saa frodigt som paa de flisebelagte Bredder af Hovedstædernes Rendestene, og jeg tvivler paa, at man i hele Verden skal kunne udpege en Stad, hvor det breder sig mere uhindret end i København.

Den letsindige Pariser-Gandin lærer i Tide at begrænse sin Aandrighed ved Udsigten til ubehagelige Kaardestød, og selv den hensynsløse amerikanske Ordgyder vænner sig til at veje sine Ord og vælge sine Tilhørere af Hensyn til Revolvere og Bovieknive, men i vort besindige, dannede og lovlydige Samfund, der véd, at Dueller er Narrestreger og Slagsmaal Pøbeloptøjer, er der Intet, som skræmmer den kaadmundede eller ondskabsfulde Dagdriver fra at besmudse hvilket som helst Navn, der bliver nævnt. Ethvert Hoved, der kommer til at rage op over Mængden — lige meget om det er paa et Kateder eller et Teatergulv, en Ministertaburet eller en Skrivestol! — maa være belavet paa at tjene som Skive for Gadeungdommens Kasteskyts, og Enhver, der har erhvervet sig et Navn ved offenlig Virksomhed, maa finde sig i, at hans private Liv bliver benyttet som Tema til de mest fabelagtige Variationer, ja man behøver blot at leve i Byen og

blive set paa Gaden, for at gøres til Genstand for de mest ærekrænkende Rygter.

Hvor ofte hører man ikke fortalt med høj Røst over hele Byen, at en vis ung Herre, om hvem man kun véd, at han giver mange Penge ud, »skal have haft en slem Historie med nogle Veksler«, eller at en vis ung Pige, som blot har gjort sig bemærket ved sin Skønhed, »efter hvad man siger, har været nødt til at gøre en Udenlandsrejse« o. s. v. Protesterer saa en Bekendt af de Paagældende mod det Fortalte som en skammelig Løgn, saa generer det aldeles ikke den samme Person, der nylig med høj Røst har udbasunet Rygtet, at svare: »Det kan sku gerne være! Jeg sælger det, som jeg har købt det!« Og hvor ligegyldig hører i vore Dage ikke Hr. Per paa, at Hr. Povl udskælder og belyver hans bedste Ven! »Hvem gider lægge sig ud med Folk for saadan noget Sladders Skyld!« siger han til sig selv, gaar af Vejen og lader Løgnens Snebolt trille videre!

Idet jeg ventede paa, at Turen skulde komme til en Person, for hvem jeg havde større Berettigelse og Forpligtelse til at optræde som Ridder, end for de Ubekendte, over hvem det hidtil var gaaet ud, faldt mit Blik i Avisen paa et af de »Sorgens Budskaber«, som efter sædvanlig Formular »med dyb Bedrøvelse bekendtgøres for den Afdødes talrige Venner og Bekendte« —: Det var min forhenværende Kontor-

kammerat, Assessor Flyndering, hvem »Forsynet efter sin urandsagelige Visdom havde bortkaldt til det Bedre ved en pludselig og uventet Død« — han havde nemlig forspist sig i et fyldt Hvidkaalshoved.

Flyndering havde saa længe, som jeg kunde huske ham, været en fortørret Egoist, der aldrig havde følt andre Forpligtelser til Verden end dem, der kan beregnes efter Reguladetri-Formelen: Den giver mig Det, hvad giver saa jeg den? — Og da Ingen efter hans Paastand havde givet ham Noget, blev Facit af hans Regnestykke altid Nul. Nu, da han var død, havde han efterladt en Snes Tusind til nogle fattige Paarørende, som han næppe havde villet kendes ved, mens han levede, og de havde nu til Gengæld opstillet Regnestykket saaledes: Naar den Afdøde giver os saa mange Penge, hvor mange Dyder maa vi saa give ham? — og de havde regnet særdeles rundeligt. Fejlen i Regningen var kun den, at deres salig Onkel ingen Sinde havde givet dem en Skilling med sin gode Vilje, og derfor havde lige saa lidt Krav paa deres Taknemmelighed, som det Hvidkaalshoved, der skaffede dem Arven, men da det ikke gik an at rose dette, saa roste de ham, og det til Gavns.

Mellem ham og mig havde der aldrig bestaaet andet end et koldt Forretningsforhold, men vi havde jo som Yngre i flere Aar været Kolleger — altsaa: det var min ufravigelige Pligt skyndsomst at iføre

mig Sorgens Dragt og bevise hans Efterladte min Deltagelse i deres dybe Savn, ved at vise ham »den sidste Ære«, og det gik saa meget mindre an at forsømme denne Pligt, som det var tilstrækkelig bekendt, at han ved min Afgang fra Kontoret ikke havde opført sig synderlig honnet mod mig. Jeg vilde naturligvis give mig Skin af at være et hadefuldt, uforsonligt Menneske, hvis jeg nu undlod at deltage i hans Apoteose. Det var ærgerligt, men det kunde ikke være Andet.

Og Begravelsen var ansat temmelig tidlig. Der var ikke et Øjeblik at spilde, hvis jeg vilde møde i behørig Pynt og i rette Tid. I et Nu var Forgrundslømlerne og deres Lømmelagtighed fortrængt af mine Tanker ved den nye Ærgrelse; jeg skyndte mig afsted, og først paa Trappen huskede jeg paa — at jeg havde glemt at drikke min Kaffe. Ogsaa det var ærgerligt nok, men gaa ind igen, raade Bod paa min Forglemmelse og more Dhrr. Lømler med dette Bevis paa min Distraktion, det havde jeg dog ikke Mod til.

Skæbnen havde nu en Gang bestemt, at jeg ingen Kaffe skulde have paa denne ærgrelsessvangre Morgen.

lykkesdagene optræder ikke altid hyllede i Sørgeflor. Stundom kan de møde med det mest straalende Aasyn.

Efter flere Dages Frost og Sne havde Foraarssolen i Løbet af Morgenstunden faaet Magt med Vinterkulden og kastede sine oplivende Straaler ned fra den dejlige blaa Himmel. Sneen laa endnu paa Tagene, men Gaderne begyndte allerede at antage deres rene sommerlige Udseende, Træerne knoppedes, og hist og her hørte man Kanariefuglenes Kvidren fra de aabne Vinduer. Jeg begyndte at glemme mine Ærgrelser og hengive mig til de underlige Trækfugle-Fantasier og Rejselængsler, som Vaarens Nærmelse altid fremkalder. O Ve! Selv Vaarsolens Smil er forræderisk paa en Tyge Brahes-Dag. Just i det Øjeblik, da jeg gaar tværs over Gaden, smelter et af disse falske Smil Sneen øverst oppe ved Rygningen af et Hus, jeg skal forbi, den glider nedad, og snart styrter en Lavine af to tre Vognlæs Sne lige ned over mig.

Det var et forfærdeligt Overfald!

Jeg var som mørpryglet, da jeg rejste mig op fra det Knæfald, jeg havde maattet gøre for Solgudens Magt, og hvorledes saa jeg ikke ud!

Vor moderne højpullede sorte »Mandehat« er efter alle Kunstneres og Smagsdommeres enstemmige Erklæring noget af det Grimmeste, Moden har opfundet i vort Aarhundrede, selv naar den er splinterny og bæres med al den Vanthed, der udfordres til at sætte denne vederstyggelige Tingest i en passende Vinkel paa Hovedet, men ingen Opfindsomhed — end ikke den mest barokke — er i Stand til at konstruere en saa vanskabende Hovedpynt, som en slig Cylinderhat, der ved et Slag oven fra er bleven lagt i Folder og trykket ned over Øjnene eller bag ad Nakken paa en ulykkelig Adamssøn! Det mest velopdragne Barn vil forgæves søge at bevare et alvorligt Ansigt over for sin ærværdige Hr. Papa, den ømmeste Hustru vil ikke kunne tilbageholde en ubarmhjertig Fnisen over sin trofaste Ægtefælle, ja selv den smægtende, for Tid og Evighed forlovede Kunigunde vil briste i Skoggerlatter over sin elskede Edvard, naar den Ulykkelige viser sig med en Hat, hvis Pul sænker sig 45 Grader mod det ene Øre, og hvis Sider har trukket sig sammen som Haserne paa et Par Ridestøvler, mens Skyggen har antaget en Elevation, der over Panden peger helt op mod Nordstjernen. Kærlighed, Venskab, Medlidenhed, ja enhver deltagende Følelse forsvinder øjeblikkelig ved Synet af en saadan Hat paa et elegisk Hoved.

Da Lavinen styrtede ned over mig og slog mig til Jorden, sprang straks en halv Snes Mennesker sammen

under et Forfærdelsesskrig, og med den mest levende Medfølelse udtrykket i enhver Mine, men næppe havde jeg hævet mit Hoved og vendt Ansigtet mod dem, førend en almindelig Fnisen brød ud rundt omkring. Selv en hvidhaaret Olding, der saa ud som en Medicinæ Professor, var næsten bristefærdig af Latter, imens han spurgte, om jeg havde taget Skade, og da jeg ikke selv kunde se, hvorledes min Hat var bleven forbulet, og følgelig ikke var i Stand til at gætte, hvorfra de Omstaaendes Lystighed skrev sig, er det naturligt nok, at mit Ansigt lagde sig i lige saa fortvivlede Folder som Hatten, og bidrog til at forhøje den komiske Virkning. Først efter at jeg begabet og begrinet af alle Forbigaaende havde vandret igennem en halv Gade, gav en lille pjaltet Femaarspog mig ved Udbrudet: »Uh, sikken En, han har faa't i Krukken!« en Anelse om, hvorledes min Cylinder saa ud.

Jeg forsøgte nu at bringe den forulykkede Hat tilbage til sin oprindelige Form, men det var umuligt; den havde faaet sit Naadestød og sank sammen i den ene Side, naar jeg stivede den op i den anden. Der var intet Andet for mig at gøre end skyndsomst at søge den nærmeste Hattemagerbutik, og nu kom den sidste Del af Spidsrodsturen, der altid er den ubehageligste: med Bevidstheden om, at min Hat, og med den hele min Person, uden Appel var hjemfalden til almindelig Spot og Spe, maatte jeg tilbagelægge et

godt Stykke Vej, førend jeg naaede den gyldne Hat, der som et Fyrtaarn vinkede mig til Havnen. Aldrig havde jeg troet, at nogen af Københavns Gader kunde være saa lang som de, der laa mellem mig og Udsalget, og som jeg maatte gennemvandre i en Stemning, der gav mig et temmeligt klart Begreb om Fortidens barbariske Straf, at bære den spanske Kappe gennem Byen.

Nu var jeg da kommen paa det Rene med mig selv om, at det virkelig var en Tyge-Brahes-Dag, og det forundrede mig derfor aldeles ikke, at der mellem de hundrede Hatte i Butiken ikke var en eneste, der passede til mit Hoved; og endnu mindre kunde det naturligvis overraske mig, at den elskværdige Jomfru, der stod bag Disken, med den mest afgørende Bestemthed forsikrede mig, at den, som var nærmest ved at kunde sidde fast paa mit Hoved, passede mig ganske udmærket og paa ingen Maade maatte være større. Det var jo Noget, som hun bedst maatte forstaa. — Naar Skomageren forsikrer, at Støvlerne er mere end store nok, nytter det ikke, hvad Ligtornene siger. Jeg vilde jo desuden ikke for nogen Pris gennemvandre flere Gader med den gamle Hat, altsaa: jeg betalte mine syv Daler og gik bort med den nye paa tre Haar.

Der var ikke et Øjeblik at spilde, hvis jeg skulde naa at blive omklædt og komme i rette Tid til Assessor Flynderings Begravelse, og jeg skyndte mig derfor hjem med fordoblede Skridt; men det gaar mig næsten altid i vaagen Tilstand som i Drømme: naar jeg har Hastværk, lægger alle optænkelige Hindringer sig i Vejen for mig.

Ved den første Tvergade blev jeg stanset af en aldeles urimelig Mængde Vogne, der fra alle fire Hjørner kørte imod, forbi, bagefter, imellem og paa hinanden. Det lod næsten til, at alle Byens sletteste Kuske havde sat hinanden Stævne her for at spærre Passagen. En Arbejdsvogn med en uendelig lang Bjelke mellem For- og Baghjulene, to tre Drosker med og uden svenske Passagerer, en Selvejer-Ekvipage kørt af en Selvvælter og forspændt med to stædige Stadsheste, en Tørvevogn med et Par bovlamme Krikker for, en Skraldevogn med fuld Ladning, en Bondevogn med morderiske Jernstænger strittende ud over Bagsmækken, en Bryggervogn behængt og belagt med Øltønder, en Trillebør med en Kurvflaske Svovlsyre, en Barnevogn med et Par Tvillinger, trukket af en skrigende Barnepige, et kørende Udsalg af raadne Appelsiner, dirigeret af en skraalende Madamme, og en Møbelvogn med Forspænd af Bybude og en svinglende Opstabling af Komoder og Stoleben — Altsammen i én Himphamp — Banden, Skælden, Varsko-

raab og Angestskrig! — Jo, det er en Fornøjelse at gaa paa Gaden i en Hovedstad, naar man har travlt — især paa en Tygebrahesdag.

Efter flere spildte Forsøg paa at trænge igennem denne bevægelige Vognborg lykkedes det mig endelig at naa Fortouget paa den anden Side, men i det Samme kørte Herren med de stædige Heste under et Rædselsskrig af hans Damer, der »vilde æ'«, imod Bondevognen, saaledes at Bagdelen af denne gled ned i Rendestenen, og Enden af Jernstængerne ragede ind over Fortouget. For at undgaa en ubehagelig Berørelse med dem, trykkede jeg mig saa tæt ind til Huset som muligt, men ogsaa her tonede et »Halloj« mig i Møde. Jeg var gaaet baglænds imod den nymalede Væg, paa hvilken en mørk Figur viste mig et Aftryk af min Revers og overtydede mig om, at Rygstykkerne paa min melankolske, mørkebrune Paletot i et Nu havde skiftet Kulør og antaget en smilende Perlefarve!

»Kan De inte se, at her er malet?« — brølede en miskendt Rafael med en imponerende Pensel i Haanden.

»Jo, det ser jeg kun altfor godt!« — svarede jeg med et mørkt Blik paa min lyse Bagside — »Men kan De ikke se disse Jernstænger der?«

De raver inte mig! — Jeg har sat Afvisere, og jeg er inte tjent med at faa mit Arbe'de spoleret!«

Det lod næsten, som om han mistænkte mig for, at jeg forsætlig havde lusket mig til at faa min Frakke malet gratis, og mod slige Mistanker nytter ingen Retfærdiggørelse. Jeg havde altsaa intet Andet at gøre end jo før jo heller at vende min lyseste Side mod ham og skynde mig videre.

Jeg kom imidlertid ikke længer end et halvt Hundrede Skridt, før jeg blev overfaldet af en Person, som jeg kun møder paa mine Tyge-Brahes-Dage. Det er en gammel, halt Pensionist, som egenlig hedder Svendsen, men som mellem sine Bekendte — til hvilke han desværre regner mig — gaar under Navnet Sekretær Burre.

»Hvor Pokker har De været henne, Højstærede? raabte han, i det han hagede sig fast i mig.

»Ude at stjæle Farve! Stop mig endelig ikke! Jeg maa skynde mig hjem med mine Tyvekoster!« — svarede jeg og forstærkede min Gang, men saa let ryster man ikke en Burre af sig.

Den Gamle gjorde øjeblikkelig omkring og hængte sig paa for at fortælle mig om en lignende Ulykke, der en Gang var hændet ham. Han bestiller nemlig intet Andet end at fortælle, men det gør han ogsaa ufortrødent, og vé den, han kaarer til sin Tilhører, især naar han træffer ham paa en befærdet Gade, ti som en ægte kunstnerisk Fortæller ledsager han altid sine Historier med en dramatisk Fremstilling, som vist-

nok kan være i høj Grad underholdende for de Forbigaaende, men som er yderst generende for den Ulykkelige, der tvinges til at spille med i den! Naar han beskriver en Forbryders Paagribelse, fatter han altid i det afgørende Øjeblik sin Tilhører i Kraven; fortæller han derpaa, hvorledes Synderen forsvarede sig og kastede Angriberne til begge Sider, maa den Grebne være vel fornøjet, hvis han ikke bliver slængt ud i Rendestenen eller stødt ned i en Kælderhals, og vil han vise, hvorledes Grosserer Denogden har produceret sig som Ridejunker ved Siden af Fru N. N.s Ekvipage, bruger han sin Stok som Kæphest og sin Ledsager som Vienervogn, hælder sig ind paa ham, og trækker ham med sig i kort Gallop hen ad Fliserne. Lægger man til denne malende Gestikulation et uafladelig grimacèrende Minespil og et meget højrøstet Foredrag, saa er det let at begribe, hvor generende hans Følgeskab maa være for et Menneske, der har min Ulyst til at gøre Opsigt.

Med denne Plageaand snart hængende under Armen, snart figurerende foran Benene, maatte jeg nu fuldende min Pilegrimsgang; jeg blev slæbt frem, stødt tilbage, puffet og omfavnet aldeles som de Beklagelsesværdige, der spiller »den Fortroliges« Rolle i en italiensk Opera; alle mine Indsigelser blev overdøvede, og jo tydeligere jeg lod mit daarlige Humør

skimte frem, jo større og stærkere blev hans Anstrængelser for at more mig.

Ikke en Gang, da jeg havde naaet min Port, vilde han slippe mig. Han fulgte mig ind paa Trappegangen og kneb sig fast i mine øverste Frakkeknapper, som jeg naturligvis maatte lade ham beholde begge to tilligemed Enden af Historien.

Dersom Kammerherreinde Potifar har været ligesaa veltalende som Sekretær Burre, er det intet Under, at Josef lod hele sin Frakke i Stikken.

I et Nu var jeg iført min Sørgedragt, men da jeg var temmelig sikker paa, at Sekretæren ventede mig nede paa Trappen med Resten af den afbrudte Fortælling, og der var al Sandsynlighed for, at jeg ikke en Gang i Kirken vilde finde et Fristed for hans Anfægtelser, besluttede jeg at liste mig ud ad Køkkenvejen, men heller ikke paa Bagtrapperne undgaar man sin onde Skæbne! I det jeg tog det sidste Trin ned ad den første Trappe — Plask! — et iskoldt Fodbad, et Slag i Haserne og en Lyd, der lignede en rullende Torden og et brusende Vandfald, som tabte sig nede i Dybet!

»Ta' Dem i Vare for Vandballen!« — lød en venlig Advarselsrøst ud fra Køkkenet paa første Sal. Det var Pigen, der »lige i desse Øjeblik« havde sat Ballen derud for at vaske Trapper, og som nu med

en Gulvskruppe i Haanden kom til Syne for deltagende at erkyndige sig om, hvorvidt den eller jeg var kommen til Skade. »Gud, sikken en Ulykke!« — raabte hun fortvivlet, da det viste sig, at jeg var nogenlunde velbeholden, mens »den dejlige Balle« var rullet ned ad Trapperne og falden i Staver over, at »et voksent Menneske inte ku' se sig bedre for!« —

Jeg kunde maaske have svaret hende, men jeg foretrak at tie. Københavnske Tjenestepiger er ikke at spøge med, især naar de har Uret!

»Herren sku' ved Gud gaa op og faa noget Tørt paa Benene! Og saa sku' Herren ta' Lys mæ' se', naar Herren en anden Gang gaar ner a' Kykkentrappen!« — det var al den Oprejsning, jeg fik.

Det første Raad fulgte jeg skyndsomst. Snart var jeg atter nede paa Gaden og styrede med fuld Fart ad Kirken til.

Naar et Ulykkens Offer uden ringeste Brøde bliver ærgret af sin Husholderske, chikaneret af en Konditor, belét af hans Poppedreng og ugleset af hans Jomfru, tirret af tre Forgrundslømler og overfaldet af en Snelavine, naar han derefter maa gaa Spidsrod gennem Byen først med en fladtrykt Hat paa Hovedet og siden med en Opsigtsmager under Armen; naar han under Vejs faar sin Frakke overmalet og sine Støvler fyldte med Vand, og man saa trakterer ham med

Grovheder oven i Købet — og alt dette paa fastende Hjærte — — Hvem kan saa forundre sig over, at han bliver gnaven?

eg var virkelig bleven tirret saa længe, at hele mit Forraad af Taalmodighed var sluppet op til sidste Rest, og mit Ansigt havde i den Anledning — efter hvad jeg siden har hørt af Folk, der mødte mig — antaget et Udtryk, saa barsk, som de sorte Afvisertavler paa Glaciserne. Enhver, der kunde læse, saa tydeligt deri en Advarsel, som begyndte med: »Ingen maa . . .« og endte med: »under Straf af . . .« osv.

Der gives imidlertid ikke faa københavnske Ynglinger baade over og under 12 Aar, som lider af en uimodstaaelig forbryderisk Tilbøjelighed til at trodse alle Afviserforbud, og paa hvem de kun virker som Tillokkelser. Netop et Par saadanne Smaafyre af den mest ondartede Slags havde Skæbnen paa hin Tygebrahesdag anvist et Fortoug, jeg skulde passere, til Boldgade, og just i det Øjeblik, da Passagen skete, var den Større i Færd med at løbe den Mindre op for derefter at opgøre et lille Mellemværende. De kom

i fuldt Løb imod mig hen ad den Fliserække, paa hvilken jeg i Følge Fortougsretten skulde have uhindret Passage, men i det den Forreste var mig paa et Skridt nær, drejede han af til højre og gjorde derpaa venstre om. Det var hans Mening at faa den forfølgende Fjende til at løbe for langt, mens han i Ly bag min Ryg smuttede ud paa Gaden og tog den modsatte Retning, og for at gøre saa kort Svingning som mulig greb han i Forbifarten fat i mine Frakkeskøder; men ved denne Evolution svingede han mig ud af min Marschlinie, saaledes at jeg fór et Skridt ud til venstre og optog et Stød af Forfølgerens Pande, der som en Stormbuk tørnede imod mit Bryst. Den nye Hat, som jeg paa Grund af dens Lidenhed maatte bære omtrent paa samme Maade, som Malkepigerne bærer deres Mælkebøtte, kom derved ud af Ligevægten og trillede ned i Rendestenen.

Jeg var som sagt opirret i Forvejen og gengældte derfor det ubehagelige Indtryk, Knægten gjorde paa min Mave, ved at gribe ham i Armen og slænge ham ud paa Gaden. Det var ubilligt, ti det var jo ikke ham, men hans Kammerat, der havde fremkaldt Sammenstødet, og det var ubesindigt, ti med københavnske Gadedrenge skal en ældre Mand kun nødtvungen indlade sig paa Haandgribeligheder, men det er nu en Gang Tyge-Brahes-Dagene forbeholdt at

berøve Godtfolk deres normale Billighedsfølelse og Besindighed.

Mens jeg optog min tilsølede Hat, havde Drengen udfundet, at der var sket ham Uret, og for at gengælde Fornærmelsen stillede han sig lige over for mig paa den anden Side af Rendestenen og gav mig det glatte Lag af alle til hans Raadighed staaende Skælsord og forhaanende Fagter, men da jeg efter den sædvanlige Leveregel for dannede Folk »lod, som om det ikke var mig, det angik«, og fortsatte min Vej, blev han dristigere, fulgte efter mig og forøgede de symbolske og verbale Injurier med den reelle: at trække mig i Frakkeskøderne. Det var mig for Meget. Jeg vendte mig hurtig, og da en fra den nærmeste Port udkørende Vogn spærrede ham Tilbagevejen, fik jeg Tag i Fyren. Men neppe havde jeg grebet ham i Trøjekraven, før han udstødte et Hyl, som om han havde lidt den ubarmhjærtigste Mishandling, og med grædende Stemme beraabte sig paa, at han »hade nu inte gjort No'ed«.

I et Nu var vi omringede af et helt Opløb. Sælgekoner, Arbejdsmænd, Læredrenge og Tjenestepiger slog Halvkreds om os, Nysgerrige af alle Stænder stimlede sammen bagved dem.

Holdende min lille hylende Modpart i Kraven stod jeg midt i den voksende Folkestimmel. Uagtet

jeg ikke havde tilføjet ham noget som helst Ondt, skreg han af fuld Hals, saaledes som kun en københavnsk Gadedreng kan skrige, og lod to rørende Taarestrømme skylle ned ad sine smudsige Kinder. Havde et Umenneske lemlæstet ham, kunde han ikke have jamret sig værre, og havde en Bøddel trukket ham til Retterstedet, kunde han ikke have bedet mere ynkeligt for sig, end han gjorde.

Fra alle Sider raabte man: »Hvad er der paa Færde?« — »Hvad har han gjort ved Drengen?« — »Hvad har Drengen gjort?« — osv., men disse Ytringer af Deltagelse forøgede kun hans Hyl, og hvad han ikke kunde hyle, det kunde hans Kammerat, der nu ogsaa, skønt aldeles urørt, istemte Jammerklagen. For at faa Knægten til at tie ruskede jeg lidt i ham, men nu gik Hylet over til Hvin, og han lod sig fuldstændig falde sammen under mine Hænder, som om der ikke mere var et helt Ben i Kroppen paa ham.

»Hvad har Barnet gjort Dem?« raabte en Rødspætte-Sælgerske, idet hun greb mig om Haandledet og lagde sit røbedefarvede Ansigt i de mest truende Folder.

Jeg indsaa ikke hendes Berettigelse til at optage Forhør og trode derfor at kunne affærdige hende med den Oplysning, at han havde været uartig.

»Men hvad er det, De har gjort ved det stakkels Barn?« — skreg fra den modsatte Side en bekymret Kvindestemme. Det var en brav Madame — vistnok

en Moder til lignende Sønner! — der tog den Smaa under Armene og søgte at løfte ham op fra Stenbroen.

»Aa, vær De ganske rolig!« — svarede jeg med en Betoning af let forklarlig Ærgrelse — »Jeg har ...«

»Nej, De maa undskylde! Jeg kan virkelig ikke være rolig, naar jeg ser Børn blive mishandlede! Jeg har selv Børn ...«

»Ja det har jeg ogsaa!« — faldt her et smudsigt barhovdet Fruentimmer ind — »Og fordi De er en fornem Mand, skal De ved Gud inte tro, at De har Lov til at behandle fattige Folks Børn, hvordan De vil!«

Disse Ord traf det ømme Sted i flere end ét folkeligt Hjerte, og den fortvivlede Hulken, hvormed Drengen afløste sine Hyl, overtydede yderligere enhver Tvivlende om, at jeg havde begaaet den skændigste Uret.

»Vil De slippe Drengen straks!« — raabte en ung, tarvelig klædt, bleg Mand med bævende Stemme, i det han, rystende af Harme, stillede sig lige over for mig.

Til ham, syntes det mig, jeg kunde være bekendt at forklare Sagen. Jeg forsikrede ham, at jeg endnu ikke havde gjort Drengen den mindste Fortræd, men at det var ham, der først havde rendt paa mig og derefter overøst mig med Uartigheder ...

Mere fik jeg ikke sagt, før en Stemme ovenfra, og det en Stemme, der talte i Provinsdialekt, afbrød mig med et: »Det var min Sjæl det Værste, jeg endnu har hørt!«

Jeg saa op, og se! Paa Stentrappen bag mig var der ved Drengens Hyl styrtet en velklædt gammel Mand ud fra Kafeen indenfor. Med bart Hoved, Brillerne skudte op paa den skaldede Pande og hele Ansigtet blussende af Harme fortsatte han, fægtende med den Avis, han endnu havde beholdt i Haanden:

»Vil De bilde noget fornuftigt Menneske ind, at et Barn skulde fornærme et voksent Menneske?

»Nej, la' vær' mæ de'!« — »Slip Drengen!« raabte man fra alle Kanter og trængte ind paa mig. I det Samme snoede Fyren sig som en Aal ud af min Haand, og et Øjeblik efter forkyndte et skingrende »Hurræ—æ!« at han betragtede sig som ude af Skudhold.

Nu, da det var forsilde, nærmede en Politibetjent sig, og Hoben skiltes. Jeg sprang op paa Trappen til Manden med Avisen.

»De er vist ikke her fra Byen?« — spurgte jeg barsk.

— Nej, Gud ske Lov! Jeg er ikke Københavner! — svarede han

— De er formodenlig ikke en Gang Evropæer,

siden De aldrig har hørt, at en Gadedreng kan falde paa at fornærme Folk.

— Jo Gu er jeg Evropæer, og det trods nogen Københavner! Jeg er fra Aalborgegnen, hvis De vil vide det. Mit Navn er Kammerraad Klæg!

— Ja saa! Og jeg er Kammerraad Tværmose!

— Jeg bér tusinde Gange om Forladelse — stammede Manden og slog paa én Gang over i den ærbødigste Tone — »Jeg skal sige Hr. Kammerraaden, jeg er noget hidsig af mig, og ser Hr. Kammerraaden ... Jeg troede, at Hr. Kammerraaden var en af disse rigtige Københavnere ...«

— Det er jeg! Jeg er saa rigtig Københavner, at jeg nogenlunde kender mine Byesbørn. Hører De, hvor Deres Protegé nu piber i Fingrene?

— Ja, er det ikke det, jeg siger! Der ser Hr. Kammerraaden, hvad det er for Nogle, disse Københavnere! De har ikke Respekt for nogen Ting i Verden — ikke en Gang for en Mand som Hr. Kammerraaden!

Jeg tav og skyndte mig bort, for ikke at blive nødt til at tage Gadedrengens Parti mod Kammerraaden.

Endelig naade jeg Kirken.

Ærgrelse paa Ærgrelse! Følget var allerede steget ind i Karreterne, Ligvognen satte sig i Bevægelse, Toget gik ad Kirkegaarden til — jeg var »kommen til Sidst-Prædiken«, som man sagde i min Føde-Egn.

Den sidste Prædiken skulde naturligvis holdes ved Graven, og da jeg havde forsømt at møde i Kirken, havde jeg, naar jeg vilde vise min afdøde Kollega den sidste Ære og vore fælles Bekendte mit forsonlige Sindelag, ikke andet Valg end at slutte mig til Toget, følge ud paa Kirkegaarden og der hædre hans Minde ved at udsætte mig for en højst sandsynlig Forkølelse.

Men hvor fik jeg nu en Karrét fra? I Mangel af en saadan sprang jeg uden Betænkning ind i en Droske og kørte bagefter. Det var en smuk Ekvipage, hvormed jeg forøgede Sørgetoget, det opdagede jeg bagefter. Hesten var hvid, og Kudsken var saa spraglet som muligt: blaa Kasket, mørkerødt Ansigt, brandgult Bukkeskæg, grønt Halstørklæde, brun Frakke, blomstret Vest og graa Bukser. — København udmærkede sig paa den Tid fremfor alle andre evropæiske Hovedstæder ved en ejendommelig Stil i Hyrekuskenes Liberier! Vognen havde ogsaa sin Ejendommelighed: den var parfumeret. Som det syntes, havde en eller anden Patient tabt en Flaske Harlemmerdraaber derinde, og for at dæmpe Duften af denne mindre behagelige Medicin, havde man bestænket Sæ-

derne med en »lugtende Essents«, saaledes at Lavendler og Dyvelsdræk nu kæmpede om Herredømmet i den gennemtrængende Parfume. Det var en Atmosfære, særdeles vel skikket til at ærgre sig i.

Af alle vore Skikke kender jeg ingen, der kan give rigeligere Anledning til Ærgrelser end vore Begravelser. Jeg vil ikke tale om den urimelige Beskatning af de Efterlevende, skønt den ofte kan være saa grov, at en Familie, der har mistet sin Forsørger, kan blive ret grundig ødelagt, naar den skal besørge det afsjælede Legeme, der kun behøver »fire Fjæle og et Hul i Jorden«, en standsmæssig Jordefærd med hundreaarigt Skøde paa Gravsted, elegant Ligvogn, Tæpper, Skamler, Kandelabrer, Præst i Kirken og Præst paa Kirkegaarden, Organist, Kantor og Kordrenge, Klokker, Graver, Bedemand, Lig- og Skammelbærere etc., etc. — jeg vil blot nævne den Lidelse: at høre en Prædikant, der i Embeds Medfør er tvungen til at holde lignende Parentationer fire, fem Gange om Ugen, ja, stundom to Gange paa en Dag, anstrænge sig for at opnaa en til Situationen passende bevæget Stemning og taarekvalt Stemme, lovprise de Dyder, og minde om de Fortjenester, som han af alle de Tilstedeværende véd Mindst om, og anvende hele sin Veltalenheds Vægt til yderligere at sammenknuge de Efterladtes Hjærter og præsse flere Taarer ud af de forgrædte Øjne — og saa Torturen ved Kirkegaards-

porten, hvor den lange Række af Venner og Frænder, Bekendte og Ubekendte Mand for Mand vandrer forbi den Afdødes nærmeste Paarørende under en Uendelighed af Nik, Blik og Haandtryk, af hvilke ethvert virker som et Tryk paa det endnu aabne Hjertesaar. Det maa være en Levning fra vore hinduiske Forfædres barbariske Ligfærdsskikke.

Var det endda kun den Afdødes Slægt og Venner, der deltog i disse Ceremonier, saa kunde det være sin Sag, men Skik og Brug fordrer, at ethvert velopdragent og belevent Menneske følger med sine Bekendte, naar de følger deres ham aldeles ubekendte Paarørende til Jorden, ja, det er ikke blot vore Venners Frænder, det er vore Laugsbrødre, vore Kunder osv., hvis Familie vi skal ulejlige os med at ulejlige, for, som det hedder i Adresseavisen, at »vise de Hedenfarne den sidste Ære.

Langt om længe kom vi da ud til Kirkegaarden. Her blev Kisten firet ned i den med Vand halvt opfyldte Grav, Følget opstillet i den halvsmeltede Sne rundtom, og en Præst traadte frem for at sige den Afdøde det sidste Farvel.

Jeg tvivler stærkt paa, at Udarbejdelsen af denne Tale har kostet den velærværdige Prædikant mere Umag, end Opfattelsen kostede mig! En bidende Vind susede mig om Ørerne, og da Taleren i sit Foredrag

uafladelig gik fra det stærkeste Forte til det svageste Piano, blev det dobbelt vanskeligt at samle det Talte.

Prædikekunsten er en egen Kunst, og jeg giver mig ikke af med at være Kunstkritiker, men er det sandt, hvad Erasmus Montanus siger, at »alle ulærde Folk præker vel«, saa maa Præsten vist have været en meget lærd Mand, ti jeg var længe i Tvivl om, hvorvidt der virkelig gik en Tanketraad igennem Talen, eller hvorvidt det var en Afhaspning af blandede Sætninger, der her blev foretaget. Ved at anstrænge min Opmærksomhed til det Yderste samlede jeg dog til sidst følgende Brudstykke, for hvis korrekte Gengivelse jeg kan indestaa:

»Den salig Afdødes Liv var ikke noget bevæget Liv — det var ikke et Liv fuldt af store Bedrifter og store Begivenheder — ikke et Liv fuldt af store Glæder og store Sorger — nej! — Det var ikke et saadant Liv — men! —: det var et skønt Liv — et sjeldent skønt Liv, ti — det var et rigt Liv — ja mine Venner! Det var et rigt Liv — et indholdsrigt Liv — til —: det var et af Dagenes Mængde og Aarenes Mangfoldighed opfyldt Liv«. —

Naar man en Vinterdag maa staa i Sne til Anklerne og i Ærgrelser op over begge Øren, gennemblæst ind til Skindet og endnu fastende ved Middagstide, er det ikke let i en stiv halv Time med Andagt at høre paa en slig opbyggelig Langhalms-Tærskning.

Jeg hørte imidlertid Prædikenen til Ende, trykkede derpaa pligtskyldigst fire sørgende Arvinger, som jeg ikke kendte, i Haanden, og tog nu først Ligfølget i Øjesyn.

Efter at have mønstret alle de forfrosne Ansigter, fandt jeg endelig et, der var mig bekendt. Det tilhørte min Ven Doktor Malm.

»En prægtig Mand, den Præst!« — hviskede Spottefuglen — »han sparer ingen Ulejlighed for at skaffe os Praksis! Der gaar nok et Par Brystbetændelser og en halv Snes Katarer hjem fra den Højtidelighed!«

— Var De Flynderings Læge?

— Nej! Jeg hører, at han er død —

— Ja, ellers laa han vel ikke dérnede.

— Hvor nede?

— Ih dér!

— Hos Mikkelsen?

— Hvad for en Mikkelsen?

— Ih, min gamle, brave Patient, som vi har fulgt til Jorden.

— Hvad for Noget? — er det da ikke Assessor Flyndering?

— Nej, min Ven! »den salig Afdøde« hørte aldeles ikke til Flynderslægten, han var Hajfisk af Natur og Ménneskeven af Profession.

— Hvad siger De?

— Ikke Andet, end hvad Alverden véd. Han laante paa Gager — meget billigt: 5 Daler af 100 ... om Maaneden! — Jeg antog, at De kendte ham, siden De har fulgt ham til Jorden.

— Men Flyndering? Han skulde jo ogsaa begraves Kl. 1.

— Ja, men det var fra Frederiksberg Kirke! Man maa have Tankerne med sig, naar man læser i Adresseavisen. Gaa nu hjem og læg Dem, min Ven! Jeg skal se til Dem i Morgen tidlig, for De faar nok en lille Forkølelsesfeber efter denne Prosession i Snevandet!

Det fik jeg virkelig, og det var sært nok, at jeg ikke fik en Galdefeber. Udbyttet af alle mine Genvordigheder og Anstrængelser var jo nu givet: Mine Bekendte vilde korse sig over det uforsonlige Sindelag, jeg havde vist ved ikke at følge min gamle Kontorkammerat til Jorden, og Enhver, der hørte, at jeg havde været med ved Mikkelsens Begravelse, vilde naturligvis være fuldt og fast overbevist om, at jeg havde haft Penge staaende i hans Aagerforretning.

Det var Topmaalet paa denne Tygebrahesdags Ærgrelser.

ENDEN PAA ÆRGRELSERNE.

I.

HVORDAN PEBERBØSSEN GIK ITU.

Dr. Malms Forelæsning over den sorte og den graa Syge. Peberbøssen. Tre Historier om: hvad 19 Aar, 2 Slangeøjne og 1 Ultimatum kan udrette hos forskellige Pebersvende.

Jeg ærgrer mig betænkelig meget i denne Tid.

De syv og fyrretyve Aar, jeg er fyldt, generer mig endnu ikke — for saa vidt, at jeg bærer min Alder ganske godt og til Dato ikke har haft Udgifter til Tandlæge og Parykmager eller gjort Bekendtskab med nogen af de Alderdomssvagheder, hvoraf Apotekeren lever — men det otte og fyrretyvende Aar, som jeg ikke har tilbagelagt, foruroliger mig paa en højst ubehagelig Maade.

Allerede den ængstelige Iver, hvormed jeg holder paa Tallet »Syv og fyrretyve«, endskønt jeg om faa Dage fylder Otte og fyrre, og den Utilbøjelighed, jeg forud føler til da at sige: »Jeg gaar i mit ni og fyrretyvende Aar, er Symptomer, der forstemmer mig; ja selv det Velbehag, hvormed jeg foran Spejlet har forvisset mig om, at mit Haar vedbliver at være mørkt, og den Gammelmandsglæde, hvori jeg forleden greb mig, da Skrædderen udtalte sin Beundring over, at jeg har bevaret min ungdommelige Figur — det er slemme Tegn.

At det er en hypokonder Frygt, der i disse Følelser tror at se et Forvarsel for de Sjælsskrøbeligheder, som ender med, at man »gaar i Barndom« — det indrømmer jeg gerne Doktor Malm, men hvad hjælper det? Frygt er Frø. Af Sygdomsfrygt udvikler der sig Sygdomme, af Angst for Galskab kan man gaa fra Forstanden, og af Rædsel for at blive en gammel latterlig Pebersvend kan man let gaa hen og gøre

sig latterlig, naar man er gammel og Pebersvend i Forvejen.

Doktor Malm er en meget fornuftig Læge, og jeg har stor Agtelse for hans Kundskab til Sygdommene, ti han har stor Agtelse for dem.

»Det er mine Overmænd« — siger han — »og derfor gør jeg aldrig Klammeri med dem. Vil de ind i et Hus, saa kan jeg ikke lukke Porten for dem, og er de komne ind, kan jeg ikke kaste dem ud af Vinduet. Derfor raader jeg Enhver til saa vidt muligt at gaa af Vejen for dem, ti Alt, hvad jeg kan gøre, hvor jeg træffer dem, det er, at behandle dem med den yderste Opmærksomhed for at de ikke skal blive vrede, at sørge for, at Intet holder dem tilbage, naar de vil gaa deres Vej, og at følge dem ned ad Trapperne med Hatten i Haanden, saa snart jeg har dem vel udenfor Døren.

Endskønt de fleste andre Læger rimeligvis vilde have lét af min sygelige Frygt, tog han derfor Sagen meget alvorlig.

»Deres Ængstelser ytrer sig ganske vist paa en temmelig hypokondrisk Maade, men ubegrundede er de langt fra. Der er virkelig en Sygdom, som man sjelden undgaar to Anfald af, naar man ikke gifter sig. Hos Damerne ytrer den sig noget anderledes end hos os og sidste Gang betydelig tidligere, men Sygdommen er den samme, skønt den gaar under andre

Navne. Hos de ugifte Herrer plejer den at komme til Udbrud netop i de to Perioder, da Skæget skifter Farve: første Gang, naar det begynder at mørkne, anden Gang, naar det er i Færd med at graane — Fuglene har et Par tilsvarende Perioder, den ene naar Dunene bliver til Fjer, og den anden, naar Fældetiden nærmer sig. Denne Sygdom stikker imidlertid dybere end Skægrødderne. Den slaar sig paa Synet og paa Sindet. I den første Periode formørkes hele Verden: man ser Sort, skriver Sort og snakker Sort. I den anden bliver Alt graat: man har stadig Graavejr, selv naar Solen skinner; baade den indre og den ydre Verden taber Kuløren samtidig med Skæget. Begge Gange knuges Hjertet af Frygt for en ikke endnu eksisterende Kærlighed, den ene Gang, fordi den vilde komme for tidlig, den anden Gang, fordi den kunde komme for silde. De er i den sidste Periode. De ser, at hvis De vil gifte Dem, saa er det nu paa høj Tid, men De har ikke Lyst dertil, fordi De frygter for, at det allerede kunde være for silde, og samtidig dermed er De urolig for, at Lysten kunde komme endnu sildigere, hvis De opsætter det. En anden Læge vilde maaske tilraade Dem det radikale Middel at gifte Dem, men en saa stærk Medicin tør jeg foreløbig ikke ordinere. Kommer Sygdommen til Udbrud, kan det benyttes som ultima ratio, men som sagt: jeg raader helst til at gaa af Vejen for Sygdommen, og det tror

jeg De kan, naar De blot vil gaa langt nok. Rejs bort fra Deres gamle Omgivelser, der alle sammen har Dato paa sig og uafladelig minder Dem om, hvor længe det er, siden Det og Det skete. Rejs saa langt bort, at De kommer ind i en ny Natur og aldeles nye Forhold, ombyt Deres Venner fra forrige Tider og Deres Møbler fra Kristian den Fjerdes Dage med Bekendte fra i Gaar og Logis for i Dag! Den Diæt De trænger til er Nyt, Nyt, saa meget Nyt, at der ikke bliver Tid til at tygge Drøv paa noget Gammelt. Og kan De ikke derved vænne Dem af med at samle paa Ærgrelser, saa ærg Dem over det Nye og Fremmede, til De bliver forsonet med det Gamle og Hjemlige. Imens gaar Tiden, og førend De véd et Ord deraf, er De ude af det kritiske Tidsrum!« —

Jeg kan ikke negte, at der er Meget, som taler for denne Opfattelse af Sagen, men jeg holder meget Lidt af disse Rejsekure! Det er ikke gode Tegn, naar Lægerne sender deres Patienter til Madera eller Ægypten: som oftest betyder en saadan Ordination det Samme som en Attest for, at Sygdommen er inkurabel.

I ét Punkt har han ubetinget Ret: Alt, hvad jeg ser her hjemme kappes om at bringe mig de ubehagelige Tanker i Erindring.

I Gaar fik jeg saaledes ved at blade i nogle gamle Papirer fat i et Brev, hvor i Formanden for »Peberbøssen« indkaldte »Hr. Pebersvend Tværmose« til

Generalforsamling. Det var kun fem Aar gammelt. Endnu for fem Aar bestod den omtalte Lhombrekvartet af Buch, Wimmer, Sivertsen og mig — nu er jeg det eneste Skaar, der er tilbage af »Peberbøssen«. Alle de Andre har giftet sig paa deres gamle Dage — og hvorledes har de giftet sig?

Nej, saa rejser jeg dog hellere til Syden, ser Neapel og — lader mig plyndre!

Sivertsen var den første, der blev angrebet af Sygdommen, men han gik ikke til nogen Doktor med den: — han betroede sig til en klog Kone. Det var en velstuderet gammel Provstinde, og hun kurerede ham øjeblikkelig ved et Husraad, men Kuren var haard. »Tag De den lille Emilie Krank! Det er en rar fordringsløs Pige, og hun holder meget af Dem« — sagde den kloge Gamle. Han fulgte Recepten, skyndte sig, alt hvad han kunde, hen til den lille Frøken og spurgte, om hun syntes, at han kom for silde til at melde sig som Frier. Nej, han kom netop paa Klokkeslaget, syntes hun. Rettere sagt: »han kom tidsnok!« —

Frøken Emilie var virkelig en net lille Pige. Hun ejede al den Skønhed, der bestaar i at være nitten Aar, al den Munterhed, der følger med samme Alder, og al den Elskværdighed, der er en Følge af at være ung, køn og munter. Hun var opdraget i smaa Kaar og opholdt sig indtil videre hos sin Broder, Kancelli-

raaden. Denne, der selv havde det temmelig smaat, var netop i Færd med at søge en Plads til hende som »Husjomfru i et Hus, hvor Konen selv gaar med i Husholdningen«, da den gamle Provstinde skaffede hende en Plads som Frue i et Hus, hvor Husjomfruen bestyrer hele Husholdningen.

Saadan en Plads betænkte hun sig naturligvis ikke paa at modtage, især da den Mand, for hvem hun skulde være Frue, var en godmodig og venlig Herre i sine bedste Aar med en ganske lille Paryk og fem seks Tusind Daler aarlig Indtægt.

»Gud, sikken rædsom Lykke, det lille Puds har gjort!« — hviskede alle de større Frøkener i hendes Bekendtskab, og hun syntes jo ogsaa selv, at det var en mageløs Lykke, i alt Fald til hun blev vant til den.

Sivertsen mente dog, at det var ham, der havde gjort den største, og i sin Henrykkelse derover var han villig til enhver Opofrelse, der kunde forøge hendes Lykke og derved formindske hans Underballance. Han betragtede det som en Fornøjelse at opfylde alle hendes Ønsker, og hun opøvede efter Haanden sit Talent til at ønske, saa han fik fuldt op at gøre dermed.

Nu er der gaaet lidt over fire Aar. Nittenaarsskønheden, Nittenaarsmunterheden og Nittenaarselskværdigheden, der gjorde hendes Lykke, kan jeg ikke mere se Spor af. Den lille fordringsløse Emilie

Krank har fuldstændig veget Pladsen for den lille, blege, nervøse, vripne, pyntede og pretensiøse Fru Sivertsen.

Min Vens Lykke har imidlertid bestandig været i Tiltagende, og fra det Øjeblik, da hans velsignede Emilie skænkede ham en Datter, der tegner til at blive hendes udtrykte Billede, kender han ingen Grænser, hverken for den eller for sine Forpligtelser.

Han holder, hver Gang han ser mig, en Prædiken over Skriftens Ord: »Gak hen, og gør ligesaa!« og forleden, da jeg spurgte ham paa Ære og Samvittighed, om han aldrig havde set nogen Tøffel i den Fane, han havde svoret til, forsikrede han, at hele Historien om Tøffelvæsenet var en komplet Fabel. I den Grad har han lært Subordination ved Regimentet.

Jeg forstaar maaske ikke at vurdere den ægteskabelige Lykke, men for mine Øjne har det Paradis, som han lover enhver syndig Pebersvend, der vil omvende sig i den ellevte Time og gøre som han, ikke noget særdeles fristende Ydre, og trods alle hans Beskrivelser over dets Herligheder, kan jeg ikke frigøre mig for den Overbevisning, at der udfordres en Fanatikers Tro eller en Hazardspillers Letsind for at gifte sig med en ung Pige, efter at man selv er kommet et godt Stykke ind i den tredie Snes — især naar den Udkaarne er en aldeles uforsørget Pige, der gør »et udmærket godt Parti.«

Sivertsen var dog alligevel den af de Tre, hvis Frafald jeg bedst kan forstaa, ti en aldeles ung Pige udøver meget let et Trylleri paa en gammel Ungkarl, hvorunder hans Forstand bedøves og forstummer.

Stakkels Buch derimod gik hen og giftede sig paa en Maade, der var nærved at faa mig til at tro paa Forhekselse og Djævlebesættelse.

Han havde lejet et Par Værelser til Sommerlejlighed ude paa den anden Side af Taarbæk. Resten af Huset var beboet af en Familie, hvortil der hørte en Svigerinde, som var fyldt sine 36 Aar, havde en ret smuk Figur men aldeles ingen Ret til at kaldes Skønhed, var meget mørk af Hudfarve, havde noget forunderlig Dæmonisk i sit Blik og sin Stemme og var Enke efter en Mand, der ikke var død og kun havde efterladt hende en yderst tarvelig foreløbig Livrente.

Da jeg havde set hende første Gang, spurgte Buch leende, mens han fulgte mig til Banegaarden: »Du har da vel ikke forsét Dig paa hende med Slangeøjnene?« — og da jeg beroligede ham med den Forsikring, at hun aldeles ikke syntes mig at være farlig, svarte han: »Jeg begriber heller ikke, at Nogen kan lade sig bedaare af dette ondartede Kvindemenneske, men hun skal have en ejendommelig Begavelse til at gøre Folk forrykte — og hun tilstaar det selv. Én Dyd har hun imidlertid: hun er meget aabenhjertig; jeg har allerede faaet Rede paa hendes

Historie eller rettere sagt paa hendes Historier, og de er meget nyttige til Advarsel og Skræk.

Buch har altid været bekendt som en meget klog og forsigtig Mand. Jeg har mange Gange beundret hans Menneskekundskab, og skulde jeg have udsat Noget paa ham, vilde det vist være blevet hans pessimistiske Mistro til Folk i Almindelighed og Kvinden i Særdeleshed.

Jeg blev derfor som himmelfalden, da jeg et Par Maaneder efter denne Samtale kommer tilbage fra en Sommerrejse, og han møder mig paa Gaden med det Spørgsmaal: »Har Du hørt, at jeg er gaaet fra Forstanden, mens Du var borte? — Ikke? — Ja saa belav Dig paa at høre det! Jeg har giftet mig med hende, Du véd nok, med Slangeøjnene.«

»Men kære Ven! Hvorledes er det gaaet til?« — spurgte jeg, da jeg saa, at det var hans ramme Alvor.

»Ganske naturligt!« — svarte han. »Det gik til, som naar Smaafuglene flyver lige ind i Gabet paa Klapperslangen. En Dag, da hun selv talte om de onde Øjne, hun havde faaet i Arv, syntes hun, at jeg betragtede hende med et spottende Blik. »Jeg ser godt, hvad De tænker i dette Øjeblik«, — sagde hun — »men tag Dem i Agt, at De ikke selv faar Troen i Hænderne.« Jeg lo og forsikrede hende, at jeg ikke var bange. »Saa meget desto værre for Dem!« — sagde hun.

— Og saa —

— Ja, saa gik det mig, som det er gaaet saa mange, der ikke har været bange for at se ned i en Afgrund; man ser og ser, til Alt løber rundt, og til Sidst springer man paa Hovedet i den.

— Men Du vidste jo . . .

— Ja vel vidste jeg meget godt, hvad jeg gjorde, og hvor galt det var, men det er ikke det Værste. Nu véd jeg meget Mere, og dog kan jeg betro Dig, at hvis det ikke var gjort i Vildelse, saa vilde jeg gøre det nu med koldt Blod.

Stakkels Buch! Han, der altid havde været den ubarmhjertigste Spotter over de bedaarede Elskere og de bedragne Ægtemænd — han var frivillig gaaet ind i begge Lagene, og det uagtet han saa, hvad der ventede ham. Og siden har han med en Selvplagers Taalmod — jeg kunde næsten sige: forrykte Henrykkelse — baaret alle de Ulykker, som han forudsaa. Hver Gang der hænder ham Noget af det, der bragte George Dandin til at sukke: Jeg har jo villet have det saaledes! — siger han resigneret: Jeg vidste jo forud, at det ikke vilde blive anderledes!

Og Wimmer! Erke-Pebersvenden, den Solideste af os alle Fire, det mest ubevægelige, mest konservative Menneske, jeg har kendt, Wimmer, der selv har erklæret, at det var en fysisk Umulighed for ham

at blive forelsket, da hans Hjerte aldrig slog mere end 45 Slag i Sekundet, og hans Blodvarme ikke kunde overstige 15 Grader Reaumur — Wimmer, der aldrig i sit Liv har haft et svagt Øjeblik eller et forfløjent Indfald, og paa hvem selve Armidas Troldomskunster vilde være spildte — Wimmer, der alene af Sky for Hymens Lænker i sit 36te Aar gjorde Afkald paa en halv Tønde Guld, der var testamenteret ham, hvis han vilde gifte sig med en ung, smuk, i alle Henseender elskværdig Kusine, som han oven i Købet godt kunde lide — hvad gør han i Fjor i sit 51de Aar? —

Han gaar min Santen hen og gifter sig med en tyk Fyrretyveaars-Matrone uden Skønhed, uden Dannelse, uden Begavelse, uden nogen som helst indtagende Egenskab og uden Formue, et kvindeligt Væsen, som han har set hver Dag i tolv Aar uden at vise mindste Interesse, ja om hvem han nylig havde erkendt, at den Mand, der sagde, at han vilde have hende til Hustru, han havde med det Samme udtalt sin »sidste Vilje.«

Og han var hverken forelsket eller forhekset.

Fru Fabian har hverken Engle- eller Djævle-Gaver til sin Raadighed: »ikke en Gang den vildeste Fantasi kan tillægge hende Slangeblik eller Snogetunge. I hendes runde Ansigt er der tre smalle Aabninger, som ligner Knaphuller, de to øverste syede

med Sort og den nederste med Rødt, og midt mellem dem sidder der en lille stumpet, tresidig Pyramide hvis nederste Sideflade er betegnet med to Huller — det er omtrent hendes Fysiognomi.

Det Lidt, man hører hende sige, berører aldrig Noget, der ligger uden for den platteste Hverdags Forretningsorden, og jeg er overbevist om, at Wimmer aldrig havde hørt hende udtale et Ord med øm eller smægtende Betoning. Men lige godt! Alligevel behøvede hun kun 24 Timer for at bringe ham til Overgivelse paa Naade og Unaade.

I tolv Aar havde hun holdt Hus for ham og indrettet Alt efter hans Ønsker samtidig med, at hun ubemærket tilrettede dem efter sine. Det var ham umuligt at tænke sig Noget i hans Husvæsen anderledes, uden at det blev forstyrret eller fordærvet, og det Hele gik sin jævne Gang, uden at han havde den mindste Ulejlighed deraf, ti hun havde forstaaet at holde ham uden for alle Enkeltheder, og han havde befundet sig saa inderlig vel ved at gaa af Vejen for hende. Men en skøn Dag, da han sidder ved Middagsbordet og nyder en af sine Yndlingsretter, som kun Fru Fabian kunde tillave saaledes, og som han ikke for nogen Pris vilde have tillavet anderledes, aabner Fruen det underste af de tre omtalte Knaphuller og overrasker ham med en Taksigelse for den Tid, hun havde tilbragt i hans Hus. Nu var

hendes Fætter blevet Enkemand, og havde tilbudt hende en Plads, som hun skyldte sig selv at modtage.

Wimmer havde aldrig tænkt sig en saadan Mulighed, derfor virkede denne Meddelelse som et Tordenslag, ja, som et Jordskælv.

Hun havde efter Haanden gjort sig til den Karayatide, der bar det Hele — naar hun sagde Tak og gik sin Vej, vilde hele hans Husvæsen styrte sammen. Ingen Anden vilde kunne udfylde hendes Plads, ingen Anden vilde kunne sætte sig ind i det hemmelige Maskineri, som hun alene kendte Planen og havde Nøglen til. Han, der ikke kunde tænke sig noget Forfærdeligere end at tvinges ud af en gammel Vane, skulde nu paa sine gamle Dage kastes ud af hele sin tilvante Eksistens. Enten maatte han vænne sig til noget aldeles Nyt i det Store som i det Smaa — og det var ham umuligt! — eller han maatte finde sig i at være Prøveklud for en uendelig Række mislykkede Forsøg paa at eftergøre alt Det, som Fru Fabian havde gjort paa sin eneberettigede ufravigelig vedtagne Maade, lige fra Meddelelserne om Dagens og Husets Begivenheder, der hverken maatte være flere eller færre, hurtigere eller langsommere, mere højrøstede eller mere hviskende, mere vidtløftige eller mere kortfattede, og til de utallige smaa Finesser i Madlavning og Husordning, der ikke kan paavises,

hvor de findes, men blot savnes, hvor de fattes — og det vilde blive ham aldeles utaaleligt!

For at undgaa en saadan Omvæltning og Kuldkastelse af Alt, hvad han havde levet sig ind i, gjorde han hende nu det ene Tilbud højere end det andet, men intet Overbud fristede hende. Uden alt Koketteri, uden at anvende saa meget som et Smil eller et Suk til at forstærke Virkningen af sit Ultimatum sagde hun:

»De skal saamænd ikke gøre Dem nogen Ulejlighed med at byde mig højere Løn, for det er ikke derpaa, det kommer an. Men ser De, gode Hr. Wimmer: Naar man en Gang har sat Foden under sit eget Bord og haft en Mand — selv om han var saa som saa — saa er der ingen Fornøjelse ved at være Enke og holde Hus for Fremmede. Fætter Andreas vilde allerede have haft mig i mine unge Dage, men da syntes mine Forældre, at jeg skulde tage salig Fabian, fordi han var et bedre Parti. Nu er det naturligvis hans Mening, at vi skal slaa os sammen, naar Sørgeaaret er omme, og skønt jeg naturligvis hellere vilde have haft en Mand uden Børn end gaa ind som Stedmoder til hans tre velsignede Rollinger, saa Herregud! Man maa finde sig i sin Skæbne, naar man ikke har noget bedre Tilbud.«

Et Par ladte Røverpistoler vilde neppe have kunnet skræmme ham saaledes fra Sans og Samling, at han havde fraskrevet sig sin Frihed som sin egen

Herre, men dette Ultimatum fremkaldte et saa voldsomt Anfald af den omtalte graa Skæggesyge, at han efter en søvnløs Nat opgav al Fri- og Egen-Herlighed, fulgte Fru Fabian til Præsten og udtalte sin »sidste Vilje.«

Naar jeg ser paa disse tre Partier, kan jeg ikke være rolig for mig selv. Hvad beskytter vel mig for at dele mine Medpebersvendes Skæbne?

Kunde Sivertsen med sit rødmossede, frodige Temperament blive saa forskræmt for den forestaaende ensomme Fremtidsbane, at han valgte den første den bedste giftelystne Nittenaarspige til Førerinde — hvad maa en Melankoliker saa ikke være udsat for?

Jeg har aldrig haft Buchs Sky for Kvinden, end sige hans kolde og klare Hoved — hvorfor skulde da ikke et Par Slangeøjne kunne gøre mig til Offer for et endnu mere ondartet Fruentimmer, end hans Heks?

Og aller mindst har jeg haft Wimmers faste Cølibatsprinciper og uantændelige Hjerte. Kunde han falde for en Overumpling, hvem kan da sikre mig for at falde i en Snare?

Og er der ikke al Rimelighed for, at jo længere jeg holder Stand, jo nærmere staar jeg for Fald, og jo dybere kan Faldet blive? Naar jeg hører, hvor lyksalig Sivertsen er over at fungere som sin Kones

Opvarter og Bybud, hvor veltilfreds Wimmer er med sin Husholderskes Formynderskab, og hvor fortryllet Buch er over at blive gjort ulykkelig netop af den Taterkvind, der plager og bedrager ham — har jeg da ikke alene deri en farlig Fristelse til at følge deres Eksempel, saa snart jeg som alle andre Syndere først er bleven blændet af den Indbildning: at der for min Skyld skal ske en Undtagelse fra Reglen?

II.

INGEN KAN UNDGAA SIN SKÆBNE.

Fødselsdagsærgrelser. Vennen, Borgeren og Pebersvenden Tværmose. Fortsættelse af Jobs Bog. Forelæsning over Buketter. Nærgaaende versificeret Gratulation. Hvorfor jeg gik i Landflygtighed.

Idag har jeg fyldt mit otte- og fyrretyvende Aar, og da det netop er Skudaar i Aar, har jeg ikke kunnet snakke mig fra Gratulationerne, som jeg plejer. Jeg har maattet indrømme, at det virkelig var

min Fødselsdag, jeg har maattet modtage blomstrende Lykønskninger af mine Niecer, hæklede Dito af mine Tanter og oratoriske Dito af mine gode Venner, og for nogenlunde at bjerge mig under Oversvømmelsen, har jeg forud maattet bekendtgøre, at jeg modtog de unge Damer med Formiddagschokolade, de ældre med Eftermiddagskaffe og Herrerne med et Aftensbord.

Nu har jeg sagt Farvel til de Sidste. Klokken er Et, men jeg er endnu ikke stemt til at lægge mig.

Det har været en underlig urolig Dag. Saadan en Stimmel af Venner og Slægtninger, der vil vise deres Deltagelse, bringer mig næsten til at føle den Forladthed, som kun kan overvælde Folk i store Byer og store Selskaber. Alle mine Vinduer staar fulde af Buketter. Fremmede, der i Morgen ser op ad Huset, vil ikke kunne tro Andet, end at her bor en Skuespiller, der har haft Beneficeforestilling i Aften.

Og ilde gættet er det i Grunden ikke. Jeg har efter fattig Ævne spillet Komedie hele Dagen, lagt mit Ansigt i Beneficiantfolder og ladt, som om jeg var pligtskyldigst henrykt over det mig saa dyrebare Publikums smigrende Opmærksomhed. Jeg har maattet lade mig kysse af mine seks mest ortodokse Tanter, jeg har gengældt Svoger Suderups Haandtryk og modtaget selve Fru Landsskræk med øjensynlig Velvilje. Til sidst havde jeg endogsaa spillet mig saa

godt ind i min Rolle, at jeg, trods nogen af de Andre, var gaaet op i den tilsigtede Illusion.

Det er en egen mørk Forladthed, der pludselig kan udbrede sig i et Teater, naar Publikum er strømmet ud, Tæppet faldet, Gassen slukket, og et enkelt Blus endnu lyser saa meget, at Skyggerne kan betrække de tomme Loger med Sort! —

Hvor man kan blive besynderlig begavet paa sin Fødselsdag! Paa min Gyngestol har der i mange Aar hængt en Trøster, som nok kunde trænge til Afløsning, og det har den faaet — ikke færre end fire broderede Trøstere har jeg modtaget i Dag. Det kunde være hvad det var, men at syv forskellige broderende Slægtninger paa én Dag, uden Aftale, skal foræere en mere end giftefærdig Ungkarl hver sit Par Morgensko: i Alt 14 Stkr. Tøfler, det ser saa lidt tilfældigt ud, at det nærmest ligner et Varsel eller — en Chikane.

De syv Par Morgensko regner jeg dog kun til Dagens Løjer. Dem kunde jeg selv spøge med — lige til Tante Urania indfandt sig. Men ved Aftensbordet kom Ærgrelserne for Alvor opmarcherende i Skikkelse af en uudholdelig Skaaltale, som jeg maatte tie til og tage for gode Varer.

Her findes i vor gode By en meget notabel Festtaler, der hedder Agent Quabbe. Jeg har gjort mig al mulig Umag for at undgaa dette uhyggelige Menneskes Bekendtskab, men forgæves: han har meldt sig ind i

alle de Selskaber, der paa nogen Maade aabner Udsigt til et Festmaaltid, og er han først bleven Medlem, kan ingen Hindringer holde ham ude af Bestyrelsen eller Repræsentantskabet, og i enhver Festkomite er han selvskreven. Da jeg nu er Sekretær i et af de hjemsøgte Selskaber, har jeg været nødt til at konferere med ham et Par Gange. Saaledes er han blevet min overordenlige Velynder, og i Aften indfandt han

sig som saadan paa Selskabets Vegne, for at overbringe mig dets Lykønskning, med al den smægtende Ligbærer-Højtidelighed, som er ham ejendommelig.

Jeg har stærk Mistanke om, at han er født med hvidt Halstørklæde og sort Spidskjole paa — jeg i det Mindste har aldrig set ham anderledes, og endnu mindre har jeg nogen Sinde hørt ham udtale den

simpleste Dagligdagsfrase uden Forsøg paa at vise sig rørt og vække Rørelse. Som Udbringer af Privatskaaler er han aldeles umenneskelig. Opdager han ved Bordet en nogenlunde trøstet Enkemand, saa »vier han et Mindebæger til hans uforglemmelige bortgangne salig Hustru«; træffer han en Mand, der for fire Aar siden har mistet et Par Børn i en Mæslingeepidemi, saa sætter han uden Barmhjertighed en alenbred Sørgerand om sin Skaaltale for »denne Hædersmand med det dybt prøvede Faderhjærte« — og er der i en Familie en eller anden Aarsag til ikke at omtale et eller andet nærstaaende Medlem, saa kan man være aldeles vis paa at Agent Quabbe med sædvanlig Takt og Salvelse skal bringe den Uomtalte i venlig Erindring.

Jeg anede straks, at han havde onde Hensigter, og bad derfor Sivertsen komme ham i Forkøbet, ved at udbringe min Skaal, saa lidt højtidelig som mulig; men det befriede mig aldeles ikke.

Næppe er Skaalen drukket, førend Agenten med stor Højtidelighed slaar paa Glasset, rejser sig op og til Indledning laver en Pavse, som om det var en Ligtale, der skulde holdes. Lykkeligvis har jeg ingen Paarørende, som han kunde grave op, men han vidste alligevel at finde mit ømme Sted.

»Der var tømt et Bæger for Vennen Tværmose, men! —: der var endnu en Mand af samme Navn,

hvem han paa Manges, saare Manges Vegne vilde bede det ærede Selskab ikke at glemme, og det var — Borgeren Tværmose« — og saa kom der en saa kvalmende Lovtale over mine Borgerdyder og Borgerbedrifter, at . . . Puh! Det var, som om man havde aabnet den Grav, hvori Bespisningslyriken fra Frederik den Sjettes Tid har hvilet siden min Barndom.

Den simple Kendsgerning, at jeg har anvendt en Del af mine altfor mange ledige Timer, dels til løbende Forretninger og dels til Skriveri for et Par Foreninger, der virker til gode Formaal, blev paa den gyseligste Maade forherliget saaledes, at da jeg af Skamfuldhed slog Øjnene ned, trode jeg at se mit eget Karrikatur i Transparent, omgivet af Basunengle og bekranset af Asylfruer og Bazarfrøkener. Intet var ham helligt, det Afskum, han snakkede om Sagas Griffel og romerske Egeløvskroner, han citerede Øhlenschlæger, Garbrecht og Bibelen mellem hinanden, og fortalte, saa vidt jeg husker, endogsaa, at jeg, ligesom Job, havde været »den Blindes Øje og den Haltes Fod«.

Vist er det, at jeg var lige ved at kunne sætte mig ind i Jobs Sted, da han plaget til Fortvivlelse af sine veltalende Venner, ønskede sin Fødselsdag udstrøget af Almanaken. Jeg kan hverken beskrive den irriterende Selvbehagelighed, hvormed han gentog og varierede de Sætninger, som pinte mig aller mest, eller den Virtuositet, hvormed han fik sin Stemme til at

dirre paa de mest rørende Steder i Talen — aldeles som en af de Lirekasser, der bliver nervøse og tremulerer, naar de foredrager deres højtidelige Numer, men min egen Stemning under denne Tortur kan jeg omtrent betegne med den ærlige Tilstaaelse, at dersom jeg havde haft en Trylle-Prop til min Raadighed, saa havde jeg ikke betænkt mig paa at afproppe Resten af hans Veltalenhed, selv om den havde kvalt ham. Og endda maatte jeg i mit eget Hus, paa min egen Fødselsdag, i et helt Kvarter taalmodig udholde denne Mishandling, ja jeg maatte endogsaa takke for Skaalen og vogte mig for enhver Indsigelse, der kunde frembyde den mindste Krog, hvorpaa han kunde hænge endnu en Krans til Taleren Tværmose eller Beskedenhedsmønstret Tværmose eller nogen anden Tværmose.

Saadan en Lovtale paa 15 Minuter tager mere paa Nerverne, end alt det Onde, der kan blive sagt om et Menneske i 14 Dage.

Heldigvis havde Doktor Malm endnu Humør nok til at ophjælpe den ødelagte Stemning, ved at forbeholde sig sin Ret til, »naar Tværmosen endelig skal udparcelleres«, at have en Stemme med i Sagen, som den Eneste, der havde Patent paa Dissektion. Han vilde imidlertid for Øjeblikket ikke gøre Brug af sin Ret til at udbringe nogen Skaal for mig, hverken som Værten, Patienten eller som den for al Retorikens

Vilkaarlighed prisgivne Tværmose. Han vilde kun fortsætte det homiletiske Foredrag over Jobs Bog. Da han som Læge vidste, at jeg ikke vilde befinde mig vel efter en saa stor Dosis Ros, saa agtede han, ligervis som Elihu Barakels Søn, at maale Job Skæppen fuld. Han vilde blot holde sig til den mod Staten og Menneskeheden højforræderiske Pagt, som Job Tværmose »havde indgaaet med sine Øjne: aldrig at give Agt paa nogen Jomfru«. Og saa gik det naturligvis løs paa os samfundsfjendske gamle Ungkarle, indtil han endte med den Meddelelse, at han havde idømt mig en Pilegrimsrejse til den hellige Fader i Rom, for at jeg i selve Pavestaden kunde gøre mig bekendt med Cölibatets Virkninger, og vende tilbage enten som en omvendt Synder eller som en rigtig forstokket Askét, med Tonsur og Munkekutte, og det var til denne forestaaende Valfart, han bad Alle ønske mig Lykke paa Rejsen — o. s. v.

Det gav lykkeligvis Talen en mindre højtidelig Retning.

Jeg tænker virkelig saa smaat paa at følge hans Raad.

Han fik i Dag Vand paa sin Mølle og god Lejlighed til at gentage sin Ordination, da han kom op for at se, hvorledes jeg befandt mig i Begyndelsen af min Ensomheds 49de Aar. Jeg viste ham nemlig paa Trods alle de Buketter, jeg havde faaet af Niecer og

Kusiner, og spurgte ham, om jeg med Rimelighed kunde ønske større Lykke hos Evas Døtre.

»Se her!« — sagde han og anatomerede paa sin ubarmhjærtige Maade et af de nydelige duftende Blomsterknipper — »Ikke en eneste ærlig Blomst — ikke Andet end Øjenforblændelse altsammen — de er satte paa Staaltraad lige som spiddede Sommerfugle! — og Gud véd, om de ikke er parfumerede — jeg synes de lugter af Millefleur! Jo, de har noget at betyde: pyntede, friserede Rigsdalersbuketter, der kun gør Parade i det Øjeblik, da de bliver afleverede, men som allerede i Morgen er reducerede til bedrøvelige forkrøllede Erindringer. De uskyldige unge Piger, der har bragt Dem disse Buketter, aner næppe, hvor godt de har afbildet den Lykke, som en gammel Friherre indbilder sig at gøre hos det andet Køn!

— Nu vel! Buketter behøver dog vel ikke at være bundne af Evighedsblomster! Naar de blot holder, saa længe Gratulationen varer, maa man ikke forlange mere. Men hvad siger De til dette?

Det var en særdeles kostbar med Blomster og Knopper rigt besat Mosrose.

— Ja se, den er der Mening i — den er der Liv i. Den blomstrer saa længe den kan, og selv om ikke alle Knopperne springer ud, bliver dog de grønne Blade tilbage. Hvem er det, der har givet Dem den Lektion?

— Det er en anonym Giverinde.

Men Doktoren har Spejderøjne. Han gav sig til at undersøge Kniplingspapiret, der omgav Urtepotten, og under det fandt han et fiffig skjult Papir, der paa tre Sider var overskrevet med Vers.

»Det er jo fra Rigine Palm!« — lo jeg.

— Fra den smukke Frøken Palm, den . . .

— Bekendte smukke Frøken Palm — tal De kun ud! Det er netop fra hende.

— Tværmose! Tværmose! Nu vil jeg raade Dem til at rejse i Morgen. Véd De, at det er en af vore grusomste og mest lunefulde Skønheder?

— Ja jeg kender hende meget godt — jeg har været Formynder for hende fra hendes Barndom.

— Tag Dem i Agt for, at hun ikke gør Gengæld . .

— Naar jeg begynder at gaa i Barndom — mener De. Har ingen Fare, kære Doktor! I mig ser hun kun en gammel Onkel, der har sagt hende saa megen Alvor, at hun til Gengæld har fri Spas med ham! Ellers skal jeg gerne indrømme Dem, at hun var fortrinlig skikket til først at gøre en Mand forrykt og siden . . . Nu skal De høre hvad hun skriver:

TIL DEN UNGE HR. TVÆRMOSE

paa hans tolvte Fødselsdag,

den 29de Februar d. A.

Hvor Du dog ret er en lykkelig En!
Det maa Du selv erkende —
Din Alder er saa velsignet sen,
At Din Ungdom aldrig faar Ende.
Tænk: Fejre sin tolvte Fødselsdag
Som Ligemand i de Voksnes Lag,
Og hilses under Dit eget Tag
Af hele Skarer blomstersendende
Tyve- og Tredveaarsfrøkner med brændende
Blikke og Hjerter i Fyrværkeri,
Og siden efter, naar det er forbi,
Ønskes til Lykke af Ægtemændene
Baade paa Prosa og i Poesi,
Som den til ingen Barmhjertighed kendende
Oldgesel for Pebersvendene!

Tilstaa kun, at Din Lykke er blændende!
Jeg har fyldt Aar langt flere Gange
(Næsten tre over dobbelt saa mange!)
Og endnu gaar jeg om, komplet

Som et umyndigt Barn, der er angst og bange
For at træde i Kjoleslæbet det lange —
Sige et Ord, der ikke er net —
Bære en Sløjfe, der synes koket —
Skrive en lystig rimet Billet —
Tro et Mandfolk lidt mer end en Slange —
Tilstaa, hvorfor jeg har let eller grædt —
Vise mig ærlig paa Rette og Vrange —
Synge et overgivent Kuplet —
Spille Musiken til Offenbachs Sange —
End sige: tænde en Sigarét!

Du, der næppe endnu har talt
Et Dusin af Fødselsdage,
Du har derimod Lov til Alt:
Du kan juble, og Du kan klage,
Du kan vælge, og Du kan vrage.
Du kan sky, hvad Du ej kan fordrage,
Hvad Parti Du vil, kan Du tage,
Du kan trodse Modernes Tvang,
Bære Din Frakke kort eller lang,
Sætte Hatten fremad eller tilbage,
Le ad hver Daarskab, der her gaar i Svang,
Og naar Stuen og Byen Dig bliver for trang,
Flyve ud, flakke om i Vester og Øster
　　Og tænk en Gang:
Du har rigtig »virkelig« Kammerraads-Rang,
Ak! — Du kan fri til hvem, Du lyster!

Men tro dog endelig ikke, at jeg
Misunder Dig Lykken — ingenlunde! —
Jeg vilde tvært imod ønske Dig
En, der var større endnu, hvis jeg kunde,

Og, da det falder mig ind i Dag,
At det maa være en vanskelig Sag
I kedelig, fredelig Ro og Mag
At bære saa megen Frihed alene,
Saa skal jeg sige Dig, hvad jeg vil:
Jeg vil ønske, at Himlen Dig vilde forlene
Den behørige Hjælp dertil —
      Det vil sige:
Ikke saadan en Tolvaarspige,
Der efter Alderen var Din Lige,
Men en net lille Frøken, der gaar
I det . . . ja det nogleogtyvende Aar,
Hvorved vi saa gerne staar stille —
Helst et rigtig forfløjent lille
Væsen, der kunde regere og skille
Dig af med lidt af den Frihed og Ro,
Hvoraf Du har mere end nok for To —
Var vel det Ønske saa ilde?

Tro mig: det var til Dit eget Gavn!
Det er Synd, at Du saadan vil pine
Alle de Piger i København,
Der tænker paa Dig med Suk og Savn.
Og venter paa Dig med aaben Favn!
Tag en! — men en med et passende Navn . . .
For Eksempel

Regine.

»Der har De Teksten til de syv Par Tøfler, og det verficeret med en saadan Forvovenhed, at man kan blive forskrækket derover. Dersom den smukke Frøken agter at regere saadan over sin Mand, som

hun regerer med Rim og Versefødder, skal han have ondt for at vide, hvilket Ben han skal staa paa! Var jeg i Deres Sted, pakkede jeg øjeblikkelig min Rejsekuffert« — sagde Doktoren.

Han er som sagt en dygtig Læge, men paa Regines Recept har han alligevel læst fejl.

Han kender ikke Forholdet mellem os og véd derfor heller ikke, at det kun er den komplette Umulighed af al Fare, der giver hende Lov til at gøre slige Løjer.

For enhver Anden vilde hun være yderst farlig — det indrømmer jeg, og det har hun til Overflødighed bevist. Hun har vistnok ingen hemmelighedsfulde Slangeøjne, som den Taterske, der forheksede min Ven Buch, men jeg tror alligevel næppe, at nogen Mand, paa hvem hun fæstede et udfordrende Blik, vilde kunne modstaa hende, netop fordi hele hendes Hjærte og alle hendes Tanker ligger aabne i hendes Øje. Enhver Fremmed, som for første Gang ser den livsfrodige, fantastiske Verden derinde, forsér og fortaber sig straks, og Gud hjælpe den stakkels Herres Herredømme, hvori hun blev *Regina!* At gifte sig med hende, vilde — uden Hensyn til hendes elskværdige Egenskaber — være mere end Overmod af en yngre Mand, og mere end Daarskab af en ældre; ti selv jeg, der har kendt hende fra Barndommen og været

bepansret med en Onkels Værdighed og en Formynders Overlegenhed, har aldrig kunnet skænde paa hende, naar hun har gjort mig imod, og aldrig nægte hende Noget, naar hun har bedt derom. Ja jeg vilde vist næppe nok have kunnet bevare den Rest af Respekt, hun viser mig, hvis hun ikke altid af Hjertet havde holdt af mig som en rigtig god gammel Ven, til hvem hun i Et og Alt kunde betro sig. Men det er netop dette intime Bekendtskab med alle hendes farlige Egenskaber, der fuldstændig sikrer mig mod Fortryllelsen.

Nej, hvis Faren truer, saa er det fra en anden Kant. Af min Ven Wimmers sørgelige Eksempel har jeg lært Husbestyrerindernes Farlighed at kende, og Fru Elmelunds tør jeg aldeles ikke benægte. Hun er endnu en ret smuk Dame, har en aldeles passende Alder, et behageligt indsmigrende Væsen, alle mulige huslige Dyder og Færdigheder, et godt Hoved og en elskværdig opofrende Karakter, og — hvad der er det aller farligste: hun synes at have et godt Øje til mig. I det Mindste forkæler hun mig saaledes, som ingen af hendes Forgængersker!

Regina, der har et næsten ufejlbart Skarpsyn, havde blot set hende gaa gennem Stuen to Gange, da hun udbrød:

»Véd Du, at Din Husfrue er forelsket i Dig?« —

»Hvordan falder det Dig ind?« — spurgte jeg.

»Det er ikke noget Indfald, men slet og ret en Iagttagelse. Hun kan med al sin Høflighed ikke skjule, at hun er skinsyg paa mig!« — svarede hun.

Og der er mange Smaating, som tyder paa, at hun har Ret. Her er derfor en ganske anderledes Fare, end den min Ven Wimmer bukkede under for. Jeg maa selv tilstaa, at det vilde være et saa fornuftigt Parti, som muligt, hvis jeg valgte hende, og hvem véd, om det ikke til Sidst kan lykkes hende at faa mig til at forveksle Raisonnement og Inklination?

Det vil jeg ikke!

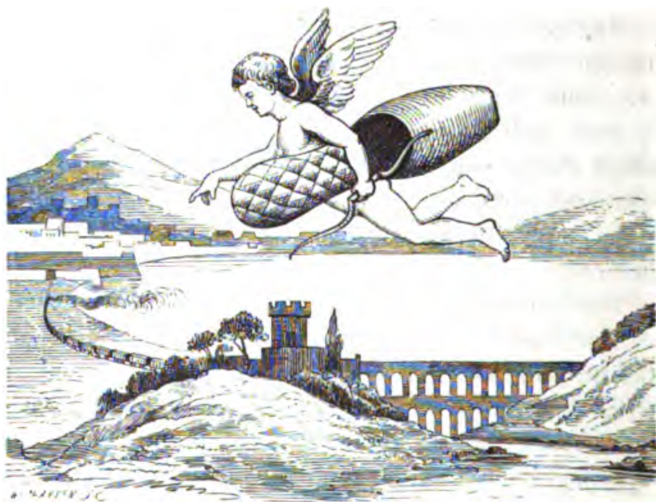
Det kan tilgives, at man begaar et daarekistegalt Inklinationsparti, ti Forelskelsen, der har fremkaldt Galskaben, er jo en Sygdom, og Sygdom er hver Mands Herre, men naar man uden at være forelsket — og jeg bliver aldrig forelsket i Fru Elmelund — skulde gaa hen og gøre et ufornuftigt Fornuftparti, det vilde være for galt.

Nej — Tærningerne er kastede!

Jeg følger Malms Raad. Disse Ægteskabsængstelser titter mig i Møde fra hver Krog og til enhver Tid. Der er ikke Andet for end at rejse fra dem. I Morgen — nej til Foraaret — lader jeg Fru Elmelund pakke min Kuffert.

Jeg rejser til Italien.

Italienerinderne er mørke, og Brunetter har aldrig tiltalt mig!

* * *

Hermed sluttede Kammerraad Tværmoses Originalmanuskript.

EFTERSKRIFT AF UDGIVEREN.

I Løbet af den følgende Sommer kom der gennem Privatbreve fra Italien, forskellige foruroligende Efterretninger om Kammerraaden til hans Bekendte i København.

Den første lød paa, at han var blevet dræbt kort efter sin Ankomst til Rom. Et af Nyhedsbladene vidste endogsaa, at det var sket ved høj lys Dag ovre i Trastevere ved Porta S. Pancratio. En telegrafisk Efterspørgsel hos Konsulatet bragte imidlertid den beroligende Efterretning, at det omtalte Overfald kun var gaaet ud over to Englændere, der efter mange spildte Forsøg endelig havde opnaaet at blive plyndrede.

Kort efter hed det, at han straks efter Ankomsten til Rom var død af en ondartet Feber, og endnu senere, at han blot var rejst gennem Staden og derefter sporløst forsvunden.

En fornem Dame, der i Efteraaret vendte tilbage fra Ischia, havde dér hørt tale om, at en »Danese«, der hed »Termoso«, havde bortført en af de barmhjertige Søstre, som havde plejet ham i det Hospital, hvor han havde ligget syg, og at han med hende var gaaet om Bord i et engelsk Skib i Napoli, efter at de havde tilbragt nogen Tid i Sorrento. At min Ven Tværmose

skulde have indladt sig paa slige Bedrifter, forekom mig dog aldeles utroligt!

En Grossererfamilie hjembragte derimod fra sidstnævnte Sted den Efterretniug, at Tværmose ganske rigtig skulde have været der, men at han var i Følge med en ung smuk engelsk Lady, hvis Bekendtskab han havde gjort paa Hospitalet, og med hvem han enten var gift eller skulde giftes.

Ved Nytaarstid kom en af de stipendierede Kunstnere hjem direkte fra Rom. Efter hans Forsikringer var der ikke et sandt Ord i Fortællingerne om den barmhjertige Søster og den engelske Lady. Tværmose, der havde tilbragt Høsten og det Meste af Efteraaret i Napoli og dets Omegn, var kort før Jul kommen til Rom, ganske vist i Følge med to Damer, af hvilke den ene var ung og smuk, men hun talte dansk. Den anden var en meget stor korpulent Dame, der var oppe i Nærheden af de Fyrre, gik med blaa Briller, talte Finsk-Svensk og malede Akvareller, men hun lod aldeles ikke til at have været Nonne. Der var ogsaa blevet talt eller hvisket en Del om, at Kammerraaden var forelsket i den Yngste, og at den Ældste var forelsket i Kammerraaden, men efter Referentens Overbevisning var et saadant Rygte saa godt som uundgaaeligt i den nordiske Koloni derovre, naar en ugift Medskandinav et Par Gange paa Monte Pincio havde vist sig i Selskab med ugifte Damer. Jordbunden i

det romerske Fremmedkvarter er som bekendt overordenlig frugtbar — især paa Opfindelser og Rygter.

Da der var gaaet endnu et Par Maaneder, uden at Kammerraad Tværmose havde ladet høre fra sig, sendte Udgiveren af disse Skitser ham et Telegram. Det var, som Telegrammer plejer at være, temmelig lakonisk affattet og lød saaledes:

„*Come vanno le stizze?*“

E. B.

hvilket omtrent er det Samme som:

»Hvordan gaar det med Ærgrelserne?«

Otte Dage derefter fik jeg skriftligt Svar. Det var endnu kortere end Telegrammet og lød saaledes:

„*Afsluttede. Værsgo!*

J. T.“

Med Brevet fulgte en Lommebog, hvori Kammerraaden havde begyndt at optegne sine Reiseindtryk. Hans Notitser var aabenbart bestemte til at omskrives, men i Kraft af det summariske »Værsgo« foretrækker jeg at afskrive dem i deres originale abrevierede Form.

er trofaste Følgesvende. De rejser med lige som Nissen paa Flyttelæsset: Taage paa Sørejsen, forsinket Ankomst til Kiel efter Togets Afgang, og som Følge deraf flere Timers nødtvunget Ophold i denne afskyelige By — Det var Begyndelsen. Derpaa: Køretur gennem Holsten i Jernbanekupé, ladet med syv Handelsrejsende, Pragteksemplarer af denne for mig mest modbydelige Afart af den kavkasiske Race. Gav følgelig den blinde og døvstømme Englænder — lukkede saa vidt muligt Øjnene for deres mimiske Representationer af Principalernes grundmurede

Soliditet og ufattelige Omsætning, men kunde desværre ikke lukke Ørene for deres Foredrag. Alt hvad de omtalte var storartet, enormt, kolossalt, forbavsende, aldeles ufatteligt, og for hver Gang jeg hørte en af dem i den mest overlegne og nedladende Tone anvende disse Kæmpeudtryk som smaa Diminutiver, udvidede hans Billede sig mere og mere for min Fantasi, indtil jeg til Sidst ved Tanken om at være indpakket i en Kasse med ni saadanne Størrelser, følte mig saa fladtrykt, at jeg var nær ved at kvæles.

Besét Hamburg — d. v. s.: gaaet forbi en Mængde travle Hanseater og en Mængde udmajede Hanseatinder gennem Rækker af smagløse Pragtbygninger og Kvarterer af lurvede Smaastræder uden at opdage et eneste Hus, der saa ud til at indeholde et hyggeligt Hjem eller et Ansigt, der mindede om Andet end Idealets rene Mark Banko og Virkelighedens smudsige Schilling Courant. Blevet enig med mig selv om i paakommende Tilfælde at foretrække en Forvisning til Christiansø, Grimsø eller Upernavik, for et fast Ophold i dette Kræmmer-Kanaan.

Kölln.

Ubeskrivelig kedelig Tur gennem den forhenværende lüneburgske Hede. Havde for at undgaa Probenreuterselskabet taget Billet til første Klasse, og blev her lukket ind til et Par Nygifte, der lod til at blive meget fortrydelige over, at man havde indladt en Uvedkommende

i deres Dueslag. Har aldrig set en mere gennemført Tilsidesættelse af alle Hensyn til Andres Følelser, end den, det nygifte Ægtepar udviste ved Benyttelsen af deres nyserhvervede Privilegier. Deres Hvisken, deres Kurren, deres Blikke o. s. v. drev mig i den Grad Blodet til Hovedet, at jeg flere end en Gang saa efter Nød-Klokken og tænkte paa Muligheden af en Blufærdigheds-besvimelse. Mistænker lige frem den unge Frue for at have gættet sig til, at jeg var Pebersvend, og gjort Regning paa min Nervøsitet for at forjage mig. Blev først befriet i Hannover. Kom dér i Kupé med en engelsk Bryggerfamilie, der opførte sig meget anstændigt og sagde »Yes« paa en saa vidunderlig hypnotiserende Maade, at jeg straks faldt i en dyb Søvn, hvoraf jeg først vaagnede paa Rhinbroen. Tilbragt en yderst ubehagelig Nat i det for øvrigt udmærkede Hotel paa Grund af, at det Værelse, der laa ved Siden af mit og stod i Forbindelse dermed ved en stor aflaaset Dør, var okkuperet af en preussisk Major, der snorkede som et Mitrailleusebatteri og hvert Øjeblik ved at gøre Pavser fremkaldte den falske Forhaabning, at han nu havde udaandet sin sidste Salve. Drukket dobbelt saa sur Rhinskvin til dobbelt saa høj Pris som hjemme. Maattet slaa fra mig med min Paraply, for ikke at blive delt a la Ravaillac mellem fire Lejetjenere, der vilde vise mig Domkirken og føre mig til den eneste sande Jean Maria Farina, som efter Skilterne at

dømme bór i hvert andet af de Huse, der ligger i Nærheden af Kirken. Betalt en udmærket Regning med »Service« til fast Pris, og derefter Drikkepenge til Portner, »Hausknecht«, Kommissionær, Stuepige o. s. v., »nach Belieben« — Forstaar meget godt den Skyndsomhed, hvormed man her plukker de Gennemrejsende: Ingen bliver med sin gode Vilje mere end én Dag i Kölln.

Basel.

Gik med en Damper fra Kölln op til Mainz gennem uafbrudt Regn og Taage uden at se Andet end Regnvejrsudsigter og Graavejrsansigter under Vejs. Gjorde den Opdagelse, at den mangbesungne Rhin aldeles ikke stemmer til Sang og Glæde, naar den er fyldt med graagult Kloakvand. Skibet var udelukkende bestemt til Lystfarter og medtog ikke anden Fragt end Passagerer — hed det i Avertissementet, som jeg læste i Kölln. Vakker Lystfart! — Kahytten var tæt stuvet med tysk og engelsk Kedsommelighed indpakket i Silke og Foulard, og paa Dækket kunde man næppe røre sig for Opstablinger af Tværhed og Vrantenhed emballeret i Waterprofts og Bocksskin. Ved hvert Anløbssted blev der losset og ladet, og altid havde vi fuld Fragt.

Den eneste Lystrejsende jeg traf ombord, var en gammel Mynheer, der ganske alene sad og tømte den ene Flaske Rhinskvin efter den anden i det mest

straalende Humør. »Hvor er vi nu?« spurgte han Opvarteren, der bragte ham en ny Flaske. »Ved Bingen!« lød Svaret. »Bingen!« — gentog Gubben og fyldte Glasset — »Ah, her er guddommeligt!« udbrød han mere begejstret, end en Hollænder plejer at kunne blive, men uden at se til Højre eller Venstre.

Jeg udtalte min Forundring over det skarpe Syn, der satte den Gamle i Stand til at se gennem Taagesløret, som næsten skjulte Alt for mine Øjne.

»Jeg er omtrent blind« — svarede han — »men i mine Ungdomsdage gjorde jeg denne Tur en Gang om Aaret i Følge med min Kone og mine to Smaapiger. Nu er hun død, og de er gifte, og mit Syn rækker ikke stort længere end til Glasset der, men hvad man har set i en lykkelig Stund, det glemmer man aldrig. Er her ikke guddommeligt?« — gentog han.

Jeg kunde ikke Andet end svare »Jo!« Rhinens og Alverdens Skønheder er guddommelige, og det er ikke deres Fejl, naar vi mangler Øje for dem eller rejser ud for at se paa dem i Graavejr og Graavejrsstemning.

At rejse saaledes, som jeg rejser, uden Selskab, uden Minder og uden den ungdommelige Stemning, der kan finde sig i Alt og slutte sig til Alle — det er værre end at rejse i Blinde. Det er at rejse som en Kuffert. Man modtager, som den, ikke andre Indtryk end dem, man faar af Gnav og Stød.

Var meget nær ved at vende om i Mainz, men skammede mig for at rejse tilbage og nøjedes derfor med at ærgre mig over, at jeg maatte rejse videre. Tog Jernvejsbillet, fattede den Beslutning for Fremtiden at give mig mere af med mine Medrejsende, og blev derfor ganske glad, da en stor Schweitzer, der saa ud til at kunne blive en meget interessant Rejsefælle, foreslog, at vi skulde tage Kupé sammen. Udmærket praktisk Mand samme Schweitzer! — forstod ved ethvert Togskifte at skaffe en magelig Kupé og Tilsagn om uforstyrret Ro, noterede derpaa de udlagte Drikkepenge, lavede sig et mageligt Leje paa det ene Sæde, nikkede »Schøn' gute Nacht«, og sov saa uafbrudt til næste Sted, der gjorde Krav paa samme Arrangement. Fulgte hans Eksempel. Kom sovende til Schweitz.

Flüelen.

I tolv Dage været indespærret af Oven- og Nedenvæde paa forskellige Steder. Overalt modtaget den Trøst, at Regnvejret var nylig begyndt og vilde rimeligvis vare i flere Dage — altsaa rejst videre. Faaet Vished for, at Rejser, lige saa lidt som Revuer og Revolutioner, kan lykkes, naar de har Vejret imod sig. Ikke set Andet af Schweitz end det Indre af Jernbanegaarde, Jernbanevogne, Deligencer, Omnibusser og Hoteller, men erhvervet en til Overbevisning grænsende Anelse om, at det Øvrige maatte være henrivende,

hvis man fik det at se i godt Selskab, godt Humør og godt Vejr. Rejser i Mangel af alle tre Dele over Alperne i Morgen.

Cadenabbia ved Komosøen.

Mærkeligt nok: ikke knækket Halsen ved den forfærdelige Nedkørsel fra St. Gotthard og alligevel sluppet ind i en anden Verden!

Her er virkelig en anden Verden: et helt andet Folkeslag, et helt andet Sprog og en hel anden Natur, end jeg hidtil har set. Ak, hvorfor er ikke ogsaa jeg blevet til et andet Væsen? Meningen med Oprejsningen af denne uhyre Alpemur maa dog vist oprindelig have været, at den skulde udelukke alle gamle stærblinde, stakaandede og stivbenede Nordboer og derved spare dem for den tantalske Kval, at naa Paradiset ved de norditalienske Søer uden at

kunne naa den paradisiske Stemning, der her er beredt de Unge og de Elskende.

Jeg sad i Aftes indtil Midnat alene i den store Tryllehave, hvis nederste Terrasse med en taarnhøj Mur hænger ud over Søen. Over mit Hoved byggede der sig en hel Tempelhvælving af Lavrbærtræer, til begge Sider gik høje Alleer af blomstrende Kamelier og Nerier, Pavlovnier med Løv som Skræppeblade, og Magnolier med Blomster som kæmpestore Nøkkeroser. Nedenfor laa den dejlige Sø med en fin Guldstribe for hvert Lys, der var tændt, ovre paa Villaerne i Bellagio, et bredt Sølvtæppe over til Fuldmaanen, der lyste saa klart, at jeg næppe kendte den igen, og en Mængde smaa Baade langt ude med et lykkeligt Par i hver Bagstavn. Fra det Fjærne, gennem den stille Aften, lød et næppe høreligt Pianissimo af Hotellets Orkester, og rundtom hvilede denne ubeskrivelige dæmrende, skimrende, duftende Drømmestemning, som jeg kun har anet i min Barndom, naar jeg læste i »Tusind og én Nat«.

Der sad jeg ganske ene, saa ene som jeg aldrig før i Verden har følt mig.

Da min Veturin hen imod Solnedgangen havde kørt mig over Bjerget, fra hvis Kam jeg kastede det første Blik over denne vidunderlige Sø, og han i den Anledning fik sin tredie Hjertestyrkning ved Tavernen, løftede han Vinkruset op mod den aftenrøde Himmel

og raabte: »Hundrede Dage som denne!« — mere syntes han ikke, at en fattig Synder havde Lov til at ønske. Nu var jeg næsten fristet til at sige: »En eneste Aften som denne . . . i rette Tid! —«

Saa havde jeg ikke siddet saa ene som nu! Jeg havde i alt Fald, lige som den gamle Hollænder haft mine Minder til Selskab. Nu følte jeg, at jeg var kommen for silde, at jeg aldrig havde levet, aldrig vidst, hvad det var at leve, at jeg havde henslæbt mine Dage forvist fra Livets og Lykkens Land og først naaet hid og faaet Begreb om, hvad der var forspildt, efter at Tabet var uopretteligt. Det var, som om der paa én Gang brast en Mængde Baand, der havde sammensnøret mit Hjerte, og som om det blev meget større end min Tanke, for at kunne rumme et Savn, som jeg aldrig før havde tænkt mig.

Foran mig paa de brede Marmorfliser over Brystværnet stod der en vældig Fiascone italiensk Vin. Jeg syntes, at jeg burde tømme et Glas til Hilsen for dette Ungdommens og Drømmenes Vidunderland, men saa syntes det mig dog alt for formasteligt, at saadan en tilstøvet københavnsk Kontorfilister vilde vove at løfte et Glas mod saadan en Maaneskinshimmel i saadant et Paradis — og saa følte jeg mig fristet til at kaste Fiasconen ned over Muren, for at den velsignede Jord dernede kunde drikke Vinen.

Gjorde det dog ikke.

Ærgrede mig over, at jeg den første Gang, jeg blev overvældet af et stort Naturindtryk, skulde kunne gribe mig i en slig Affektation.

Ærgrede mig derefter over den Snusfornuft, der ikke kan se andet end Affektation i ethvert Følelsesudbrud, som gaar udenfor Rubrikerne i en Acceptionsprotokol, og den Nøgternhed, som saa ofte har forledt mig til en affektert Fornægtelse af min sande Stemning — netop fordi jeg var bange for at synes affekteret — Følte mig desaarsag fristet til, i Stedet for den store Vinflaske at kaste den hele Hr. Kammerraad og Pebersvend ud over Muren.

Gjorde dog heller ikke dette.

Fandt, at det vilde være Yderligheden af al Affektation.

Tvang derimod Hr. Kammerraaden til at tømme den større Del af bemeldte Fiascones Indhold, hvilket gik meget lettere mod Slutningen end i Begyndelsen.

Spezzia.

Fra Henrykkelse til Henrykkelse, fra Ærgrelse til Ærgrelse i otte Dage. Aldeles umuligt at føre Bog derover. Selv en mundlig Aflevering til en dertil egnet Rejsefælle vilde medtage hele Dagen. En skriftlig... o vel Næsten umuligt at bøje Fingrene for Mygge- og Moskito-Stik. Fik en Sværm af dette Belsebubs

flyvende Korps ind til mig i Aftes, og er derfor overdrysset med et Utal af brændende, svidende, kløende Smaabylder paa Hænder, Hals og Ansigt. Forstaar først nu Jobs Stemning — tror endogsaa i dette Kapitel at være hjemsøgt værre end han — elleve Knuder paa én Pegefinger! Øjelaagene saa hvovne baade for oven og for neden, at hele la bella Italia er forsvundet. Kan næppe se tilstrækkelig, til at tage mig i Agt for Skorpioner og Taranteler, der skal føre endnu værre forgiftede Vaaben.

Roma.

Efter en forfærdelig Rejse gennem en Mængde Stæder, som jeg ikke gider nævne, hidkommet i Forgaars — med et ubeskriveligt Mismod og et dito Ildebefindende — i aldeles fragmentarisk Tilstand — uden Rester af Livslyst eller Modstandsævne — Skambidt, udsuget og halvt opædt af de flyvende, krybende og hoppende Myriader, der opfylder Luften og Sengene i dette af alle Ægyptens Plager hjemsøgte forjættede Land — Lungerne stoppede med Kalkstøv — Hjernen forvandlet til en Myretue — Huden forbrændt — Øjnene betændte — alle Aarer og Nerver som fyldte med ophedet Kviksølv! Her modtaget med en skoldende, kvælende Scirokko. Ikke en eneste Landsmand tilbage i Staden. Alle Fremmede flygtede for Febrene. Alt ser ud som den personificerede Feber, Himlen

især — man kan blive daarlig af at se, hvor gusten den er. Tiberen: Verdens væmmeligste Flod, fyldt med tyk, gul, stinkende Dyndvælling — Hele Rom: én stor Løgn — ikke Spor af Romere: lutter forklædte Parisere, kun mere pyntede. Selve Paven: den groveste af alle Løgnene. Ikke truffet én Indbygger i Pavestaden, der tror paa ham — Osterierne: gammel Fabel — *Fuerunt!* — Kaféerne og Restavrationerne elendige, Vinen maadelig, Maden forfærdelig. Blev i Gaar trakteret med halvkogt Makaroni, halvraaden Fisk, Beuf à la Skindlap, uspiselig Spinat, stinkende Lærkesteg og umoden Frugt — forlangte dertil Falerner og fik en Flaske, der var muggen — forlangte en anden og fik en, der var blevet til Edike. Ruinerne: det Eneste, der er værd at se, men dem kan man ikke se uden at blive rasende over den Vandalisme, hvormed de er behandlede. Kirkerne næsten uden Undtagelse udvendig skamferede med affekterte Rokoko-Forbygninger og indvendig udskrammerede som Gøglerboder — alle uden Menighed. Selve Peterskirken: stort Museum for vanskabte Statuer. De sort- og brunskjoldede Passionsengle paa Ponte S. Angelo: de værste Karrikaturer paa Billedhuggerkunst, jeg noget Steds har set. — Har i to Jammerdage faaet nok af »den evige Stad«. Rejser i Morgen ud til Albanerbjergene.

Frascati.

Død og genopstanden — begriber næppe hvorledes. Rejste syg fra Rom. Kom hid med en aldeles udviklet Feber. Flyttede ind i en hjemrejsende svensk Kunstners Privatlogis, sendte med ham Afskedshilsener til København, følte derpaa de sidste Rester af medbragt Tænkeævne opløse sig i Feberfantasier, indbildte mig, at jeg var død, og ærgrede mig over, at man ikke en Gang kunde dø ordenlig i dette miserable Land. Kom først til mig selv efter tolv Dages Forløb af Forskrækkelse over, at jeg i Stedet for Livet havde mistet Forstanden og trode at se Regine Palm sidde ved Siden af min Seng. Havde imidlertid set ganske rigtig. Den ubegribelige Pige havde ved Budskabet om min Sygdom øjeblikkelig forladt København, var rejst Dag og Nat ganske ene, havde opsøgt mig og plejet mig, til jeg blev levende igen. Er kommet mig forbavsende hurtig. Har hver Dag i den sidste Tid besøgt en eller anden af de verdensberømte Villaer, der her har sammenflokket sig. Var i Dag oppe paa Bjerghøjden i Villa Aldobrandinis Have. Vidunderlig dejligt alt herude! Kender ikke mig selv igen — synes næsten at have tabt Ævnen til at ærgre mig — havde aldrig anet, at Livet kunde være saa fortryllende — maa indrømme, at Fortjenesten for min Omskabelse saa godt som ene tilkommer Regine. Har heller aldrig haft noget Begreb om, hvad det er for en mærkværdig Pige, og hvad

hun er i Stand til. »Signorina« gjort sig til Selvherskerinde i hele Huset. Værten, gammel Hustyran, tilsyneladende Ex-Bandit, adlyder ethvert af hendes Vink, Konen forelsket i hende, og Børnene skriger af Glæde, saa snart hun viser sig. I de fem Uger, hun har været her, har hun lært saa meget Italiensk, at hun kan passiare med Alle, og det gør hun trøstig — hele Byen har hun erobret. Mærkværdigt at se den uimodstaaelige Magt, hendes Munterhed og Frimodighed udøver paa disse Naturmennesker. De tilbeder hende som en Helgeninde. Gamle »Padrone« sagde i Gaar, at han syntes meget bedre om hende end om Madonnaerne, »De var alle sammen alvorlige og fornemme og vilde altid have Vokslys, men hun var glad og venlig og forlangte aldrig saa meget som et Ave.«

I Grunden elskværdige Mennesker, alle disse italienske Gavtyve! Kan takke Regine for at have lært dem at kende — kunde selv have levet mellem dem til min Dødsdag og blot ærgret mig over dem. Hører hende synge udenfor i Kor med seks søde smaa barbenede Røverunger, som hun har lært at kende Bogstaver og vaske sig. Maa slutte. Strængelig forbudt at skrive!

Roma.

Ikke sat Pen til Papir i mange Uger. Har alt for meget Andet at gøre. Set Napoli, Sorrento, Amalfi,

Kapri, Ischia etc. — og ikke døet, men hver Dag maattet erkende, at jeg allerede havde set saa meget Skønt, som et Menneske kunde ønske at se før sin Død. Og stadig været i afvekslende behageligt Selskab. Mærkeligt nok: saa længe jeg var ene, gjorde jeg ikke et eneste Bekendtskab — nu, efter at jeg er kommen i Følge med Frøken Callander og Regine, gør jeg Bekendtskab med Alverden — er saa søgt som Lykken selv, men véd meget godt, for hvis Skyld. Forundrer mig aldeles ikke derover. Regines Ævne til at udbrede Glæde og forjage alle Fortrædeligheder er lige frem fabelagtig. Hver Dag siden min Hidkomst været paa Udflugter og Museumsbesøg. Roma: en Vidunderstad, naar man først faar Øjnene op for dets Herligheder. Fuldstændig berettiget til den tredobbelte Krone. Alle Magtens, Troens og Kunstens Underværker samlede her! Ingen anden Stad i Verden bugner saaledes af Herligheder. Nok at se for et helt Liv. Kan ikke tænke mig Bortrejsen herfra anderledes, end jeg tænker mig Døden: som noget ganske vist Forestaaende, men som en Vished, man forstaar at skyde bag ved alle andre Tanker.

Roma.

Hvor længe var Adam o. s. v.! Alle min Fortids Ærgrelser, alle Spezias Myg, Pompejis Fluer og de pontinske Sumpes Feberinfusorier slupne løs over mig.

Kommer i Aftes ind paa et Trattoria med en gammel fransk Maler og faar Plads for nær ved et Par unge nysankomne Landsmænd, der hører os tale Fransk, og stoler paa, at Franskmænd mindst af Alle forstaar Dansk. Taber i første Øjeblik Maal og Mæle af Forbitrelse — faar saaledes ikke i Tide tilkendegivet mit Kendskab til det Sprog, de taler, og husker siden efter paa Følgerne af, at jeg optraadte som Frøken Munchs Ridder uden for Skydebanen. Tav altsaa, blev siddende usét i den ene Stue, mens de i den anden fortsatte:

— Jo saa minsæl er hun her. Igaar, straks efter at vi var komne tilbage, mødte jeg Sivel og fik Listen over alle indtrufne Mærkværdigheder hjemme fra. Hun skal leve sammen med en halvgammel rig Knark, der er forelsket i hende op over begge Ørene og udgiver sig for at være en Onkel til hende, men naturligvis ikke er det.

— Aa Snak vel? — Bor hun hos ham?

— Ja vel! Det vil sige: de har faaet den store finske Frøken, Du véd nok, til Skærmbrædt. Hun ser jo Ingenting gennem sine blaa Briller.

— Men er det nu ikke en af Sivels sædvanlige Krøniker?

— Chi lo sa! — Fru Bragerup har for Resten fortalt mig det Samme. Hun vidste endogsaa Besked

om, at Frøkenerne Bassing havde trukket sig tilbage fra Fru Elster, fordi hun modtager Besøg af den omtalte Skønhed . . .

Har naturligvis ikke sovet i Nat oven paa den Opdagelse. Genkaldt mig adskillige paafaldende Miner og Smaaoptrin, der først nu er blevne mig paafaldende og kun alt for godt samstemmer med Opdagelsen..

Det skulde altsaa blive Lønnen for, hvad hun har gjort for mig! Hun, hun alene skal uden Spor af Skyld bøde for disse ynkelige . . . Nej før skal jeg . . . ja hvad skal jeg? Hvad kan jeg? Hvad vil og tør jeg? Gøre Allarm? Det vilde være dumt — Hun kan i det Mindste fordre, at jeg ikke skal blamere hende! — Tie og lade som Ingenting? — Vilde det ikke være at give hende til Pris for al den Ondskab, som kan skade hende, men er vaabenløs mod mig? — Og lade hende rejse hjem . . . Det var jo umuligt. Mod hende, der netop nu først kan begynde at glæde sig over Opholdet her, vilde det være den største Synd, jeg kunde tænke mig, og mod mig selv . . . Det vil jeg slet ikke tænke paa! Det vilde være værre end et Selvmord — Men det maatte ikke hjælpe, naar det blot kom an derpaa! Vidste jeg blot, at hendes Rygte og hendes Lykke vilde være sikret, naar jeg lod den aldeles overflødige, uanvendelige og kun til Ærgrelse for sig selv og Andre eksisterende Kammerraad forsvinde i Tiberen, saa skulde jeg, trods min Modbydelighed for Vand, der ligner

gule Ærter, ikke en Gang tage i Betænkning — — hvad der nu kun vilde gøre det Gale værre.

Gives der da intet Middel til at lamme Bagtalelsens kløftede Snogetunge? — Scribe har benyttet et i sin Komedie . . . Ak, var der blot en Mulighed for —

Men nej! Saa længe man har en Rest af Forstand tilbage, kan man anvende den bedre end til at fantasere over Umuligheder. Her maa der handles, ikke ønskes, og den Handlende er ikke Minister Raimond, men Jonas Thøgersen Tværmose. Det gælder: at se Virkeligheden lige i Øjnene, og Virkeligheden er, at hun er Fugl Føniks og jeg en Natugle — dermed Punktum!

Rejse herfra uden hende? — Hun blev her ikke, naar jeg rejste! — Og rejse bort tillige med hende — Det vilde jo give Sladderen frit Løb. Over alt, hvor jeg viste mig, vilde man jo opdage, at jeg var »forelsket i hende op over begge Øren«. — Hvilket Vanvid! — For at jeg skulde forelske mig i hende, maatte jeg jo være gal, og var jeg gal, vilde min Galskab i det Mindste give mig Mod til at tænke mig den Mulighed, som den sunde Forstand ikke tillader mig at drømme — og var jeg først saa gal, at jeg trode at skimte blot en Mulighed for en saa utænkelig Lykke, hvilket Vanvid vilde saa kunde forhindre mig fra at gribe efter den, selv om jeg udsatte mig for Alt, hvad en gal Mands Fantasi og en klog Mands Fornuft i Forening kunde opfinde, for at skræmme mig? . . .

Desværre! Man har Ret. Af det, jeg har skrevet, ser jeg det alt for tydeligt. Jeg er gal eller paa Vej til at blive det.

* * *

Tvært imod! Først nu er Du bleven klog nok til at forstaa, hvad jeg allerede . . .

* * *

De sidste Linier, der sluttede Siden, var skrevne af en Damehaand. Det næste Blad, hvorpaa Fortsættelsen havde staaet, var udrevet.

Paa den følgende Side stod med Kammerraadens egen Haandskrift:

Jeg, Jonas Thøgersen Tværmose, overdrager hermed pligtskyldigst efter modtaget Tilhold, hele den Verden, hvorover jeg til Dato har ærgret mig, ubetinget og uindskrænket Ret til fra Dato at ærgre sig over mig, over min Lykke, over hvorledes jeg har gjort den, og over at jeg hermed ugenkaldelig gør

ENDE

PAA

JONAS TVÆRMOSES ÆRGRELSER.

* * *

Nedenunder denne Erklæring stod følgende Paategning af samme Damehaand, som havde afsluttet Optegnelserne:

Maa trykkes — om tre Gange tre Aar.

Roma, den 3die November 1865.

R. T.

* * *

